

H.P. Blavatsky

**Geselecteerde
artikelen
deel 3: 1887-1889**

H.P. Blavatsky
Geselecteerde artikelen
deel 3: 1887–1889

H.P. Blavatsky
Geselecteerde artikelen

Deel 3
1887–1889

Theosophical University Press Agency
Den Haag

H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen
Deel 3: 1887-1889

(Nieuwe vertaling van artikelen geschreven
door H.P. Blavatsky)

ISBN 978-94-91433-19-1, paperback
ISBN 978-94-91433-20-7, PDF eboek

Nur 720

Trefwoorden: theosofie, esoterie

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of open-
baar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

© 2017 Theosophical University Press Agency
Daal en Bergselaan 68, 2565AG Den Haag
+31 (0)70 3231776
www.theosofie.net / info@theosofie.net

Voorwoord van de vertalers

Dit boek bevat nieuwe vertalingen van artikelen die, tenzij anders vermeld, door H.P. Blavatsky zijn geschreven. De artikelen zijn chronologisch gerangschikt. Bij elk artikel worden de oorspronkelijke bron en titel vermeld; daarnaast wordt aangegeven waar het in *H.P. Blavatsky: Collected Writings* (afgekort *CW*) is te vinden.

De meeste artikelen in dit derde deel komen uit het tijdschrift *Lucifer*, dat door Blavatsky was opgericht en waarvan zij redactrice was.

Bij de keuze van artikelen ligt de nadruk op de religieuze, filosofische en wetenschappelijke inhoud, maar het boek bevat ook artikelen die historisch van belang zijn.

Inhoud

Voorwoord vertalers	v
1887 (vervolg)	
Wat zegt een naam?	3
Aforismen	12
De geschiedenis van een planeet	12
Misvattingen	24
Zelfkennis	43
Wil en verlangen	43
De oorsprong van het kwaad	44
De grote paradox	59
Verlangen dat zuiver is gemaakt	62
Tetragrammaton	63
Laat ieder mens zijn eigen werk toetsen	80
Het esoterische karakter van de evangeliën	91
De wetenschap van het leven	133
<i>Lucifer</i> aan de aartsbisschop van Canterbury, Gegroet!	144
Antwoorden op vragen	158
Gedachtewisseling tussen abbé Roca en H.P. Blavatsky	165
De esoterie van de christelijke leer: Schepping zoals onder- wezen door Mozes en door de mahātma's (Abbé Roca)	165
Aantekeningen bij 'De esoterie van de christelijke leer' van abbé Roca (H.P. Blavatsky)	179
Antwoord op mw. Blavatsky's aantekeningen bij de christelijke esoterie	194
Antwoord op abbé Roca's verkeerde opvattingen over mijn aantekeningen bij de christelijke esoterie	211
Antwoord van abbé Roca op de beweringen van mw. Blavatsky tegen de christelijke esoterie	230
1888	
1888	259

Aan de lezers van <i>Lucifer</i>	261
Enkele woorden over het dagelijks leven	266
Wat is waarheid?	270
De drie verlangens	282
Hoe staat het met de verschijnselen?	288
Het levensbeginsel (Navroji Dorabji Khandālawala)	292
Gesprekken over occultisme	300
Occulte trillingen	347
Gesprekken met HPB over occultisme	350
Praktisch occultisme	355
Praktisch occultisme [een reactie]	363
Occultisme tegenover de occulte kunsten	364
Een raadsel in <i>Esoteric Buddhism</i>	376
Waarom lijden de dieren?	381
Theosofie of jezuïtisme?	383
Ster-engel-verering in de rooms-katholieke kerk	398
Psychologie van het oude Egypte	415
De Theosophical Society: haar taak en haar toekomst	421
Loges voor magie	438
Relevante vragen	445
Is theosofie een religie?	448
Over reïncarnatie	462
Is het veroordelen van anderen een plicht?	463
Dialogo tussen de twee redactrices van <i>Lucifer</i>	474

1889

Het jaar is dood, lang leve het jaar!	485
‘Lege vaten klinken het hardst’	493
De oorsprong van rituelen in de kerk en in de vrijmetselarij	496
Index	537

Illustraties

Omslag <i>Lucifer</i>	4
Graaf Leo N. Tolstoj (1828-1910)	136
Afbeeldingen in de tempel van Luxor van de goddelijke geboorte	183

1887
(vervolg)

Wat zegt een naam?

Waarom het tijdschrift ‘Lucifer’ wordt genoemd

[‘What’s in a name?’, *Lucifer*, september 1887, blz. 1-7; *CW* 8:5-13]

Wat zegt een naam? Een naam zegt heel vaak meer dan een leek kan begrijpen, of een geleerde mysticus bereid is uit te leggen. Een naam draagt een onzichtbare, geheime, maar potentieel krachtige invloed met zich mee die ze ‘overall waar ze komt achterlaat’. Carlyle dacht dat ‘namen veel, ja bijna alles, zeggen’. ‘Als ik de invloed zou kunnen onthullen van namen, die de belangrijkste aanduidingen zijn, dan was ik een tweede grote Trismegistus’, schrijft hij.

De naam of titel van een tijdschrift dat met een bepaald doel wordt gestart, is daarom van het grootste belang; want deze vormt in feite het onzichtbare zaadje dat ofwel zal uitgroeien tot een ‘allesoverschaduwende boom’ waarvan de vruchten de aard van de resultaten bepalen, of de boom zal verdorren en sterven. Deze overwegingen tonen aan dat de naam van het huidige tijdschrift – nogal dubieus voor orthodox-christelijke oren – geen slordige keuze is, maar in ons opkwam na veel nadenken over een geschikte naam, en werd aangenomen als het beste symbool om het beoogde doel en de resultaten weer te geven.

Het eerste en belangrijkste, zo niet het enige, doel van het tijdschrift wordt op de titelpagina ervan uitgedrukt in de versregel van *1 Corinthiërs*. Het is om aan het licht te brengen ‘wat in het duister verborgen is’ (4:5); om de ware aard en betekenis van dingen en namen, mensen en hun daden en gewoonten duidelijk te maken; het is ten slotte om vooroordeel, hypocrisie en bedrog te bestrijden in elk volk, in alle rangen en standen van de maatschappij, en op elk terrein van het leven. Het is een zware taak, maar het is niet onuitvoerbaar of zinloos, zelfs al is het een experiment.

Voor zo’n poging is de door ons gekozen titel dus de beste. ‘Lucifer’ is de heldere morgenster, de voorloper van het volle licht van de middagzon – de ‘Eōsphoros’ van de Grieken. Hij schijnt schuchter bij zonsopgang om krachten te verzamelen en na zonsondergang de ogen te verblinden als zijn eigen broer ‘Hesperos’ – de stralende avondster, of de planeet Venus. Er bestaat geen passender symbool voor het beoogde

Omslag *Lucifer*

doel om een straal van de waarheid te werpen op alles wat verborgen is door de duisternis van vooroordelen, door maatschappelijke of religieuze misvattingen; vooral door dat idiote gebruik in het leven, waardoor – als een bepaalde activiteit, een ding, een naam, eenmaal is gebrandmerkt door lasterlijke verzinsels, hoe onrechtvaardig dat ook is – zogenaamd *achtenswaardige* mensen zich huiverend ervan afwenden, en zelfs weigeren om er vanuit een ander gezichtspunt naar te kijken dan dit ene dat door de publieke opinie wordt goedgekeurd. Zo'n poging om die laffe mensen te dwingen de waarheid recht in het gezicht te zien, wordt het meest doeltreffend geholpen door een titel uit de categorie gebrandmerkte namen.

Godvrezende lezers kunnen stellen dat 'Lucifer' door alle kerken beschouwd wordt als één van de vele namen van de duivel. Volgens de prachtige fictie van Milton is Lucifer Satan, de 'opstandige' engel, de vijand van God en mens. Als men zijn opstand analyseert, zal men echter ontdekken dat deze niet slechter van aard is dan een verdediging van de vrije wil en vrijheid van denken, alsof Lucifer in de 19de eeuw was geboren. Deze bijnaam, de 'opstandige', is een theologische laster die op een lijn staat met die andere godslastering door aanhangers van de predestinatieleer, een die van de godheid een 'almachtige' vijand maakt, die erger is dan de 'opstandige' geest zelf; 'een almachtige duivel die als diep meedogend wenst te worden geprezen, terwijl hij de meest duivelse wreedheid bedrijft', zoals James A. Cotter Morison het formuleert. Zowel de voorbeschikkende duivelse God als zijn ondergeschikte vertegenwoordiger is een menselijke uitvinding; ze zijn twee van de meest moreel weerzinwekkende en afschuwelijke theologische dogma's die de nachtmerries van licht-hatende monniken ooit uit hun onreine hersenschimmen hebben ontwikkeld.

Ze dateren uit de middeleeuwen, de periode van verstandelijke verduistering, waarin de meeste van de huidige vooroordelen en bijgelovigheden de menselijke geest krachtig zijn ingeprent, om zo in sommige gevallen – een daarvan is het vooroordeel dat we nu bespreken – bijna onuitroeibaar te worden.

Dit vooroordeel en deze afkeer van de naam Lucifer – de betekenis hiervan is niets ongunstigers dan 'lichtbrenger' (van lux, lucis, 'licht', en ferre 'brengen')¹ – zijn in feite zo diepgeworteld, zelfs onder ont-

---

¹Het was Gregorius de Grote die als eerste deze passage van *Jesaja* (14:12), 'Lucifer, zoon van de dageraad, hoe diep ben je uit de hemel gevallen', enz., toe-

wikkelde mensen, dat de redactie door deze naam als titel van hun tijdschrift te kiezen een lange strijd met de vooroordelen van de publieke opinie in het vooruitzicht heeft. Dat vooroordeel is in feite zo absurd en belachelijk dat niemand zich ooit scheen af te vragen hoe het kwam dat Satan een *lichtbrenger* werd genoemd, tenzij de zilveren stralen van de morgenster op een of andere manier doen denken aan de gloed van helse vlammen. Het is eenvoudig, zoals Henderson aantoonde, 'een van die grove verdraaiingen van de heilige Schrift die zo veel voorkomen, en die zijn terug te voeren tot een neiging om meer te zoeken achter een bepaalde passage dan deze in feite bevat – een geneigdheid om zich te laten leiden door geruchten in plaats van gezond verstand, en een onvoorwaardelijk geloof in de algemeen aanvaarde interpretatie' – wat toch niet een van de zwakke punten van deze tijd is. Het vooroordeel is er niettemin, tot schande van onze eeuw.

Hier is niets aan te doen. De twee redactrices zouden zichzelf als lafaards beschouwen, als verraders aan de geest van het beoogde werk, als ze dit zouden opgeven en voor het gevaar opzij zouden gaan. Als men wil strijden tegen vooroordelen, en de lelijke spinnenwebben van zowel bijgeloof als materialisme wil wegborstelen van de edelste idealen van onze voorvaderen, dan moet men zich voorbereiden op tegenstand. 'De kroon van de hervormer en vernieuwer is echt een doornenkroon.' Als men de waarheid in al haar kuise naaktheid wil bevrijden uit de bijna bodemloze put waarin ze door schijnheilige praat en hypocriete fatsoensregels werd geslingerd, moet men niet aarzelen om af te dalen in de donkere, gapende afgrond van die put. Hoe slecht de blinde vleermuizen – de bewoners van de duisternis, en de haters van het licht – in hun sombere verblijfplaats de indringer ook behandelen, als hij niet de eerste is om de geest en de moed die hij predikt aan anderen te laten zien, moet hij terecht als een huichelaar worden beschouwd en als iemand die breekt met zijn eigen principes.

Nauwelijks waren we het over de titel eens geworden, of de eerste voorgevoelens van wat ons te wachten stond – de tegenstand waarop we zouden stuiten als gevolg van de gekozen titel – verscheen aan onze horizon. Een van de redactrices ontving en noteerde een aantal pittige bezwaren. De taferelen die volgen zijn schetsen uit het leven gegrepen.

---

paste op Satan, en daarna is de treffende metafoor van de profeet, die echter verwees naar een Assyrische koning die de Israëlieten vijandig gezind was, altijd op de duivel toegepast.

1

Een bekende romanschrijver: Vertel me over uw nieuwe tijdschrift. Welke maatschappelijke klasse bent u van plan om aan te spreken?

Redactie: Geen klasse in het bijzonder: we richten ons tot het publiek.

Romanschrijver: Daar ben ik erg blij om. Voor de verandering zal ik iemand uit het publiek zijn, want ik begrijp helemaal niets van uw onderwerp, en dat wil ik wel. Maar u moet bedenken dat als u wilt dat uw publiek u begrijpt, het een klein publiek zal zijn. Mensen spreken tegenwoordig over occultisme zoals ze over veel andere dingen spreken, zonder enig idee wat het betekent. We zijn zo onwetend en – zo bevooroordeeld.

Red.: Precies. Daarom wordt het nieuwe tijdschrift in het leven geroepen. We zijn van plan u te onderwijzen, en het masker van elk vooroordeel af te rukken.

Romanschrijver: Dat is echt goed nieuws voor mij, want ik wil worden onderwezen. Hoe gaat u uw tijdschrift noemen?

Red.: Lucifer.

Romanschrijver: Wat! Gaat u ons over ondeugd onderwijzen? Daarover weten we genoeg. Gevallen engelen zijn er in overvloed. Misschien wordt u populair, want besmeurde duiven zijn nu in de mode, terwijl men genoeg heeft van de witgeveleugelde engelen, omdat ze niet zo boeiend zijn, maar ik betwijfel of u ons veel kunt leren.

2

Een man van de wereld (met een voorzichtige ondertoon, want het speelt zich af tijdens een dineetje): Ik hoor dat u met een tijdschrift gaat beginnen, volledig gewijd aan occultisme. Weet u, ik ben daar heel blij mee. Meestal spreek ik niet over zulke onderwerpen, maar er zijn in mijn leven enkele vreemde dingen gebeurd, die niet op een gewone manier kunnen worden verklaard. Ik hoop dat u daarvoor verklaringen gaat geven.

Red.: We zullen het zeker proberen. Mijn indruk is dat wanneer het occultisme in enige mate wordt begrepen, zijn wetten door iedereen als de enige begrijpelijke verklaring van het leven zullen worden aanvaard.

Een man van de wereld: Precies, ik wil er alles over weten, want op mijn erewoord, het leven is een mysterie. Er zijn genoeg andere mensen even benieuwd als ik. Dit is een tijd die lijdt aan de Yankee-ziekte

om ‘te willen weten.’ Ik zal u veel abonnees bezorgen. Hoe heet het tijdschrift?

Red.: Lucifer, en (*gewaarschuwd door eerdere ervaring*) vat de naam niet verkeerd op. Ze symboliseert de goddelijke geest die zich opofferde voor de mensheid – het kwam door Milton dat ze ooit in verband werd gebracht met de duivel. We zijn gezworen vijanden van populaire vooroordelen, en het is heel terecht dat we een vooroordeel zoals dit aanvallen. Lucifer, weet u, is de morgenster, de lichtbrenger
...

Een man van de wereld (in de rede vallend): O, dat weet ik allemaal; althans, ik weet het niet, maar ik neem aan dat u een goede reden heeft om zo’n titel te kiezen. Maar uw eerste doel is om lezers te trekken, u wilt dat het publiek uw tijdschrift koopt, neem ik aan. Dat is het doel, nietwaar?

Red.: Zeer zeker.

Een man van de wereld: Welnu, luister naar het advies van een man die in de wereld de weg weet. Druk niet vanaf het begin al een verkeerd stempel op uw tijdschrift. Het is overduidelijk dat Lucifer een prima term is, als men even nadenkt over de afleiding en betekenis ervan. Maar het publiek gaat niet stilstaan om na te denken over woordafleidingen en betekenissen; en de eerste indruk is de belangrijkste. Niemand zal het tijdschrift kopen als u het Lucifer noemt.

3

Een chique dame die in occultisme is geïnteresseerd: Ik wil wat meer weten over het nieuwe tijdschrift, want ik heb een groot aantal mensen erin geïnteresseerd, zelfs met het weinige wat u me heeft verteld. Maar ik vind het moeilijk om het werkelijke doel ervan onder woorden te brengen. Wat is het?

Red.: Te proberen een beetje licht te geven aan degenen die het willen ontvangen.

Een chique dame: Dat is een eenvoudige manier om het te zeggen, en dan zal ik er veel aan hebben. Hoe gaat het tijdschrift heten?

Red.: Lucifer.

Een chique dame (na een pauze): Dat meent u niet.

Red.: Waarom niet?

Een chique dame: Het roept verschrikkelijke associaties op! Wat kan het doel zijn om het zo te noemen? Het klinkt als een ongelukkig soort grap, bedacht door de vijanden van het tijdschrift.

Red.: O, maar Lucifer, weet u, betekent lichtbrenger, het symboliseert de goddelijke geest.

Een chique dame: Dat alles doet er niet toe; ik wil uw tijdschrift van dienst zijn en het bekendmaken, en u kunt niet verwachten dat ik elke keer als ik de titel noem dat soort uitleg ga geven. Dat is onmogelijk! Het leven is te kort en te druk. Trouwens, het zou zulke slechte gevolgen teweegbrengen; mensen zouden denken dat ik prekerig ben, en dan zou ik helemaal niets meer kunnen zeggen, want ik kan het niet verdragen dat ze dat denken. Noem het niet Lucifer, alstublieft niet. Niemand weet wat het woord symboliseert; wat het nu betekent is de duivel, niets meer en niets minder.

Red.: Maar dan is dat een grote fout, en een van de eerste vooroordelen waartegen we van plan zijn te strijden. Lucifer is de heldere, zuivere aankondiger van de dageraad.

Dame (in de rede vallend): Ik dacht dat u iets interessanter en belangrijkers zou doen dan het rehabiliteren van mythologische figuren. We zullen allemaal weer naar school moeten gaan, of dr. Smiths *Classical Dictionary* lezen. En wat is het nut daarvan? Ik dacht dat u ons dingen zou gaan vertellen over ons eigen leven en hoe we dat kunnen verbeteren. Ik neem aan dat Milton over Lucifer schreef, nietwaar? – maar niemand leest Milton nu. Laten we een moderne titel kiezen die enige menselijke betekenis heeft.

4

Een journalist (nadenkend, terwijl hij zijn sigaret rolt): Ja, uw tijdschrift is een goed idee. We zullen er natuurlijk allemaal om lachen, en er niets heel van laten. Maar we zullen het allemaal lezen, want stiekem hongert iedereen naar het mysterieuze. Hoe gaat u het noemen?

Red.: Lucifer.

Journalist (die een lucifer aanstrijkt): Waarom niet *De vuurpijl*? Het is een even goede titel, en niet zo pretentius.

De ‘romanschrijver’, de ‘man van de wereld’, de ‘chique dame’, en de ‘journalist’, zouden de eersten moeten zijn om enig onderricht te ontvangen. Een glimp van het werkelijke en oorspronkelijke karakter van Lucifer zal hen geen kwaad doen, en kan hen misschien genezen van een stukje belachelijk vooroordeel. Ze zouden Homerus en Hesiodus’ *Theogonie* moeten bestuderen als ze recht willen doen aan Lucifer, ‘Eōsphoros en Hesperos’, de morgenster en de mooie avondster. Als er in dit leven nuttiger dingen te doen zijn dan ‘het rehabiliteren van

mythologische figuren', dan is het belasteren en zwart maken van hen ten minste even nutteloos, en toont bovendien een bekrompenheid die niemand tot eer kan strekken.

Verzet tegen de titel LUCIFER, alleen omdat de 'associaties zo verschrikkelijk zijn', is alleen te verontschuldigen in het geval van een onwetende Amerikaanse zendeling van een protestantse geloofsgemeenschap, bij iemand waarvan de natuurlijke luiheid en het gebrek aan onderwijs hem ertoe gebracht heeft de voorkeur te geven aan het omploegen van de opvattingen van heidenen die even onwetend zijn als hijzelf, boven het zinvollere, maar wat zwaardere proces van het omploegen van de velden van de boerderij van zijn eigen vader. Bij de Engelse geestelijkheid, echter, die allemaal een min of meer klassieke opleiding krijgen, en die daarom de ins en outs van theologische spitsvondigheden en sofisme zouden moeten kennen, is deze vorm van verzet absoluut niet te verontschuldigen. Het riekt niet alleen naar hypocrisie en bedrog, maar plaatst hen direct op een lager moreel niveau dan hem die ze de afvallige engel noemen. Door hun poging om aan te tonen dat de theologische Lucifer is gevallen door de gedachte dat

Het de moeite waard is om te heersen, al is het in de hel;
Het beter is om in de hel te heersen dan in de hemel te dienen,

brengen ze de veronderstelde misdaad waarvan ze hem graag willen beschuldigen, in feite zelf in praktijk. Ze heersen liever over de geest van de massa door middel van een verderfelijke zwarte LEUGEN, die veel zonden voortbrengt, dan de hemel te dienen door de WAARHEID te dienen. Zulke praktijken zijn alleen de jezuïeten waardig.

Maar hun heilige schrift is de eerste die hun interpretaties en de associatie van Lucifer, de morgenster, met Satan tegenspreken. *Openbaring* (22:16) zegt: 'Ik, Jezus, . . . ben de telg . . . en de heldere morgenster' (ὄρθρινός, 'vroeg opkomend'): vandaar Eōsphoros, of het Latijnse Lucifer. De minachtende betekenis die aan deze naam is verbonden, is zo recent van datum dat de roomse kerk zich gedwongen zag om de theologische laster te verbergen achter een tweezijdige interpretatie – zoals gebruikelijk. Christus, zo wordt ons verteld, is de 'morgenster', de *goddelijke* Lucifer; en Satan, de 'usurpator van het Verbum', de helse Lucifer.¹ 'De grote aartsengel Michaël, de overwinnaar van

---

¹ Mirville's 2de *Mémoire* aan de Franse Académie, deel 4, waar hij kardinaal Ventura citeert.

Satan, is in het heidendom¹ identiek met Mercurius-Mithra, die, na de zon [symbolisch voor God] tegen de aanvallen van Venus-Lucifer te hebben verdedigd, deze planeet in bezit werd gegeven, ‘et datus est ei locus Luciferi’.² En omdat de aartsengel Michaël de ‘Engel van het gezicht’ is, en ‘de vicaris van het Verbum’, wordt hij nu in de roomse kerk beschouwd als de regent van die planeet Venus die ‘de overwonnen vijand zich had toegeëigend’! ‘Angelus faciei Dei sedem superbi humilis obtinuit’, zegt Cornelius à Lapide (in deel 6, blz. 229).³

Dit geeft aan waarom een van de vroege pausen Lucifer werd genoemd, zoals Yonge en kerkelijke verslagen bewijzen. De voor ons tijdschrift gekozen titel houdt dus evenzeer verband met goddelijke en vrome ideeën als met de veronderstelde opstand van de held in Miltons *Paradise Lost*. Door deze te kiezen, *werpen we de eerste straal van licht en waarheid* op een belachelijk vooroordeel waarvoor geen ruimte zou moeten zijn in onze ‘eeuw van feiten en ontdekkingen’. We werken voor echte religie en wetenschap, in het belang van feiten in tegenstelling tot verzinsels en vooroordelen. Het is onze plicht, evenals die van de natuurwetenschap – naar eigen zeggen haar opdracht – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe zijn gehuld in de duisternis van onwetendheid. En omdat onwetendheid terecht wordt beschouwd als de belangrijkste oorzaak van bijgeloof, is dat werk edel en nuttig.

Maar de natuurwetenschap is slechts één aspect van de WETENSCHAP en WAARHEID. Psychologie en ethiek, of theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, waar deze ook wordt gevonden, zijn nog belangrijker voor de mens, en echte wetenschap moet niet eenvoudig worden beperkt tot het fysieke aspect van het leven en de natuur. Wetenschap omvat een overzicht van alle feiten, een inzicht in elke waarheid die de mens door onderzoek en met zijn verstandelijke vermogens kan ontdekken. ‘Shakespeare’s diepzinnige en nauwkeurige onderzoek van de filosofie van de geest’ (Coleridge), is voor de echte filosoof van grotere waarde gebleken bij de studie van het menselijk hart – en dus bij het bevorderen van waarheid – dan de meer nauwkeurige, maar beslist minder diepzinnige, wetenschap van een lid van het Royal Institution.

Die lezers die er niet van overtuigd zijn dat de kerk geen recht had om een smet te werpen op een mooie ster, en dat ze dat alleen deed uit

¹ En dat heidendom heeft millennia lang, zo lijkt het, besteed aan het *bij voorbaat kopiëren* van toekomstige christelijke dogma’s.

² De Mirville, *Des esprits*, 1863, deel 4, blz. 161.

³ *Op.cit.*, blz. 163.

noodzaak om zich te verantwoorden voor één van haar talloze ontleningen aan het heidendom met al zijn poëtische voorstellingen van natuurfeiten, worden gevraagd om ons artikel ‘De geschiedenis van een planeet’ te lezen. Misschien zullen ze daarna inzien in hoeverre Dupuis gelijk had om te beweren dat ‘alle theologieën hun oorsprong in de astronomie hebben’. De oriëntalisten beschouwen elke mythe nu als een zonnemythe. Dit is opnieuw een vooroordeel, en een vooroordeel ten gunste van het materialisme en de natuurwetenschap. Het zal een van onze taken zijn om het samen met vele andere te bestrijden.

Aforismen

[*Lucifer*, september 1887, blz. 7; *CW* 8:14]

Occultisme is geen magie, hoewel magie een van zijn hulpmiddelen is.

Occultisme is niet het verwerven van vermogens, paranormale of verstandelijke, hoewel beide zijn dienaren zijn. Evenmin is occultisme de jacht naar geluk zoals dit woord wordt opgevat; want de eerste stap is opoffering, de tweede verzaking.

Het leven is gebaseerd op de opoffering van het individu aan het geheel. Elke cel in het levende lichaam moet zichzelf opofferen aan de volmaking van het geheel, anders dwingen ziekte en dood deze les af.

Occultisme is de wetenschap van het leven, de kunst om op de juiste manier te leven.

De geschiedenis van een planeet

[‘The history of a planet’, *Lucifer*, september 1887, blz. 15-22; *CW* 8:14-27]

Onder de myriaden sterren die twinkelen in de siderische velden van de nachtelijke hemel, schijnt er geen zo oogverblindend als de planeet Venus – zelfs niet Sirius-Sothis, de hondsster, de geliefde ster van Isis. Venus is de koningin onder onze planeten, het kroonjuweel van ons zonnestelsel. Ze is de inspirator van de dichter, de beschermer en metgezel van de eenzame herder, de mooie ochtend- en de avondster. Want

‘Sterren schijnen, maar ze kunnen ons ook wat leren’, hoewel hun geheimen aan de meeste mensen, onder wie de astronomen, nog niet zijn meegedeeld en geopenbaard. Ze zijn werkelijk ‘een sieraad en een mysterie’. Maar ‘als er ergens een mysterie is, dan denkt men gewoonlijk dat daar ook kwaad moet zijn’, zegt Byron. Door de kwaadwillende verbeelding van de mens werd daarom zelfs kwaad gezien in die heldere lichtgevende ogen die door de sluier van de ether heen naar onze verdorven wereld turen. Zo kregen sterren en planeten, evenals mannen en vrouwen, een slechte naam. Maar al te vaak zijn de reputatie en het lot van één mens of partij opgeofferd ten gunste van een ander mens of andere partij. Zoals op aarde beneden, zo ook boven in de hemel; en Venus, de zusterplaneet van onze aarde,¹ werd opgeofferd aan de ambitie van onze kleine aardbol om te laten zien dat laatstgenoemde de ‘uitverkoren’ planeet van de Heer is. Zij werd de zondebok, de Azazel van de sterrenhemel, voor de zonden van de aarde, of beter gezegd voor de zonden van een bepaalde klasse van de menselijke familie – de geestelijken – die het heldere hemellichaam belasterden, om dat te bewijzen wat ze in hun ambitie zagen als het beste middel om macht te verkrijgen, en deze onverbiddelijk uit te oefenen over het bijgelovige en onwetende volk.

Dit gebeurde in de middeleeuwen. En nu komt die zonde weer terug bij de christenen en hun wetenschappelijke inspirators, hoewel de fout met succes werd verheven tot een religieus dogma, zoals met veel andere ficties en verzinsels is gebeurd.

Sterker nog, de hele siderische wereld, planeten en hun heersers – de oude goden van het poëtische heidendom – de zon, de maan, de elementen, en de hele onmetelijke menigte van werelden – althans die waarvan de kerkvaders toevallig op de hoogte waren – deelden hetzelfde lot. Ze zijn allemaal belasterd, allemaal als duivels bestempeld door het onverzadigbare verlangen om te bewijzen dat één klein theologisch stelsel – samengesteld op basis van oude heidense gegevens – het enige juiste en heilige is, en dat alle andere die eerder of later komen onjuist zijn.

---

¹‘Venus is een tweede aarde’, zegt Reynaud, in *Philosophie religieuse* (blz. 74), ‘zoeer zelfs dat als er tussen de twee planeten enige communicatie mogelijk was, hun bewoners ze als twee halfronden van dezelfde wereld zouden beschouwen. . . . Aan de hemel lijken ze op twee zusters. Deze twee werelden hebben een vergelijkbare bouw, en ook de rol die in het heelal aan hen wordt toegeschreven is vergelijkbaar.’ (Geciteerd in De Mirville, *Des esprits*, deel 4, blz. 164.)

Ons wordt gevraagd te geloven dat de zon en de sterren, en zelfs de lucht, pas na het jaar 1 n.Chr. zuiver werden en ‘verlost’ waren van de erfzonde en het satanische element van het heidendom. Scholastici en scholiasten, die ‘geen achtung hadden voor diepgaand onderzoek en voorzichtige inductieve redeneringen’, hadden tot tevredenheid van de onfeilbare kerk aangetoond dat vóór het geboortjaar van Christus de hele kosmos in de macht van Satan verkeerde – een bedroevend compliment voor God; en christenen moesten dit geloven, anders waren ze veroemd. Nooit hebben geraffineerde spitsvondigheden en sofisme zich echter zo duidelijk in hun ware licht getoond als bij de discussie over het vroegere satanisme en de latere verlossing van verschillende hemellichamen. De arme mooie Venus was er na die strijd met zogenaamd goddelijke bewijzen erger aan toe dan al haar siderische collega’s. Hoewel de geschiedenis van de andere zes planeten, en hun geleidelijke transformatie van Grieks-Indo-Europese goden in Semitische duivels, en ten slotte in ‘goddelijke eigenschappen van de *zeven ogen* van de Heer’, alleen bekend is aan ontwikkelde mensen, is die van Venus-Lucifer in rooms-katholieke landen zelfs onder de grootste analfabeten een bekend verhaal geworden.

Dit verhaal zal nu worden verteld voor degenen die de mythologie van hun sterren hebben verwaarloosd.

Venus, die door Pythagoras wordt gekenschetst als de sol alter, een tweede zon, omdat ze zo prachtig straalt – en door geen ander wordt geëvenaard – was de eerste die de aandacht van de oude theogonisten trok. Voordat men haar Venus ging noemen, stond ze in de pre-hesiodische theogonie bekend als Eōsphoros (of Phōsphoros) en Hesperos, de kinderen van de dageraad en schemering. In Hesiodus’ theogonie wordt de planeet bovendien gesplitst in twee goddelijke wezens, twee broers: Eōsphoros (de Lucifer van de Latijnen) de morgenster, en Hesperos de avondster. Ze zijn de kinderen van Astraios en Eōs, de sterrenhemel en de dageraad, alsook van Kephalos en Eōs.¹ Preller², die door Decharme wordt geciteerd, laat zien dat Phaethōn identiek is met Phōsphoros of Lucifer. En op gezag van Hesiodus zegt hij ook dat Phaethōn de zoon is van laatstgenoemde twee godheden – Kephalos en Eōs.³

Phaethōn of Phōsphoros, de ‘heldere morgenster’, wordt in zijn

¹ *Theogonie*, 378-82; Hyginus, *Poeticōn astronomicōn*, 2:42.

² *Griechische Mythologie*, 1:365.

³ P. Decharme, *Mythologie de la Grèce antique*, 1886, blz. 247.

vroege jeugd door Aphroditē (Venus) meegevoerd, die hem aanstelt als nachtwaker van haar heiligdom.¹ Hij is de ‘mooie morgenster’,² geliefd om zijn stralende licht door de godin van de dageraad, Aurora, die, terwijl ze het licht van haar geliefde geleidelijk in glans overtreft, en de ster lijkt mee te voeren, hem ’s avonds weer aan de horizon laat verschijnen waar hij de hemelpoort bewaakt. Phōsphoros die in de vroege ochtend ‘uit het water van de oceaan tevoorschijn komt, heft in de hemel zijn heilige hoofd op om de nadering van goddelijk licht aan te kondigen’.³ Hij heeft een fakkel in zijn hand en vliegt door de ruimte terwijl hij voorafgaat aan de wagen van Aurora. In de avond wordt hij Hesperos, ‘de mooiste ster die aan het hemelgewelf schittert’.⁴ Hij is de vader van de Hesperiden, de bewakers van de gouden appels samen met de draak; de prachtige genius met de golvende gouden krullen, bezongen en verheerlijkt in alle oude epithalami (de bruidsliederen van de eerste christenen en van de heidense Grieken); hij die bij het vallen van de avond de huwelijksstoet leidt en de bruid in de armen van de bruidegom legt.⁵

Tot nu toe lijkt het niet mogelijk de poëtische personificatie van een ster, een zuiver sterrenkundige mythe, en het satanisme van de christelijke theologie met elkaar te verzoenen, of een overeenkomst tussen die twee te ontdekken. Het is waar, de nauwe band tussen de planeet als Hesperos, de avondster, en de Griekse Hof van Eden met zijn draak en de gouden appels, kan met een beetje fantasie een pijnlijke vergelijking met hoofdstuk 3 van *Genesis* opleveren. Maar dit is onvoldoende reden om de bouw van een theologische verdedigingsmuur, d.m.v. laster en verkeerde voorstelling van zaken, tegen het heidendom te rechtvaardigen.

Maar van alle Griekse personificaties is Lucifer-Eōsphoros misschien de meest gecompliceerde. De planeet is bij de Latijnen, Venus of Aphroditē-Anadyomenē geworden, de uit schuim geboren godin, de ‘goddelijke moeder’, en identiek met de Fenicische Astartē, of de joodse Astaroth. Ze werden allemaal ‘de morgenster’ genoemd, en de Maagden van de Zee, of Mar (vandaar Maria), de Grote Diepte, titels die nu door de rooms-katholieke kerk aan hun Maagd Maria worden

¹ *Theogonie*, 986-91.

² Zie *Openbaring van Johannes*, 22:16.

³ *Ilias*, 23:226, *Odyssee*, 13:93-4; Vergilius, *Aeneis*, 8:589.

⁴ *Ilias*, 22:317-18.

⁵ Decharme, *Op.cit.*, blz. 247-8.

gegeven. Ze hielden allemaal verband met de maan en de halvemaan, met de draak en de planeet Venus, zoals ook de moeder van Christus in verband is gebracht met al deze attributen. Zoals de Fenicische zee-lieden op de boeg van hun schepen het beeld van de godin Astartē (of Aphroditē, Venus Erycina) hadden aangebracht en de avond- en de morgenster als *hun* leidende ster beschouwden, ‘het oog van hun moedergodin’, zo wordt dit door de rooms-katholieke zeelieden nu nog steeds gedaan. Ze bevestigen een Madonna op de boeg van hun schepen, en de heilige Maagd Maria wordt de ‘Maagd van de Zee’ genoemd. Als algemeen erkende beschermvrouw van de christelijke zeelieden, hun ster, ‘Stella del Mar’, enz., staat ze op de halvemaan. Ze is de ‘koningin van de hemel’ en de ‘morgenster’, zoals de oude heidense godinnen dat vroeger ook waren.

Of hiermee iets kan worden verklaard, wordt aan de scherpzinnigheid van de lezer overgelaten. Intussen heeft Lucifer-Venus niets met duisternis te maken, en alles met licht. Als ze Lucifer wordt genoemd, is ze de ‘lichtbrenger’, de eerste stralende lichtbron die de dodelijke duisternis van de nacht vernietigt. Als ze Venus wordt genoemd, wordt de planeet-ster het symbool van de dageraad, de kuise Aurora. Prof. Max Müller denkt terecht dat Aphroditē, geboren uit de zee, een personificatie van de dageraad is, en het mooiste natuurverschijnsel,¹ want, voordat ze door de Grieken werd overgenomen, was Aphroditē de gepersonifieerde natuur, het leven en het licht van de heidense wereld, zoals bewezen in de prachtige invocatie van Venus door Lucretius, geciteerd door Decharme.

Ze is de *goddelijke* natuur in haar geheel, Aditi-Prakriti voordat ze Lakshmī wordt. Als die majestueuze en mooie natuur verschijnt, ‘gaan de winden liggen, stort de verstilde hemel een vloed van licht uit, en gaan golven van de zee glimlachen’.² Als de stralende planeet wordt aangeduid als de Syrische godin Astartē, de Astaroth van Hiërapolis, dan wordt ze gepersonifieerd als een majestueuze vrouw, die in de ene uitgestrekte hand een fakkel houdt, en in de andere een kromme staf in de vorm van een kruis.³ Ten slotte wordt de planeet sterrenkundig voorgesteld als een bol *boven een kruis* – een symbool waarmee geen

---

¹Müller, *Lectures on the Science of Language*, 7de druk, 1873, deel 2, blz. 408-9.

²Lucretius, *De rerum natura*, 1:6-9.

³Zie Lucianus’ *De Dea Syria*, en Cicero’s *De natura deorum*, 3:23.

enkele duivel in verband wil worden gebracht – terwijl de planeet aarde een bol is met een kruis *erboven*.

Deze kruisen zijn echter niet de symbolen van het christendom, maar het Egyptische ansatakruis, het attribuut van Isis (die ook Venus en Aphroditē en de natuur is) ☩, of ♀, de planeet; het feit dat de aarde het ansatakruis omgekeerd heeft, ⚊, heeft grote occulte betekenis waarop we hier niet hoeven in te gaan.

Wat zegt de kerk hierover, en hoe verklaart ze de ‘vreselijke associatie’? De kerk gelooft natuurlijk in de duivel en kon het zich niet veroorloven om hem te verliezen. Een verdediger van de ecclesia militans¹ bekent zonder blikken of blozen dat ‘de duivel een van de belangrijkste pijlers van het geloof is’.²

‘Alle Alexandrijnse gnostici vertellen ons over de val van de eonen en hun pleroma, en schrijven die val allemaal toe *aan het verlangen om te weten*’,³ schrijft een andere vrijwilliger in hetzelfde leger, waarbij hij zoals gewoonlijk de gnostici belastert en *het verlangen om te weten* – of occultisme, magie – vereenzelvt met satanisme.⁴ En dan citeert hij direct daarna uit Schlegels *Philosophie de l’histoire* om aan te tonen dat de zeven rectoren (planeten) van Poimandres, ‘die door God waren opgedragen om de waarneembare wereld in hun zeven cirkels te omvatten, verliefd werden op hun eigen schoonheid,⁵ en zichzelf met zo’n intensiteit gingen bewonderen dat ze als gevolg van deze trotse zelfaanbidding ten slotte *vielen*’.⁶

Toen onder de engelen deze ontarding was opgetreden, kwam het mooiste schepsel van God ‘in opstand tegen zijn maker’. Dat schepsel

---

¹ Vertaling: de strijdende kerk.

² Dit zegt Des Mousseaux in *Moeurs et pratiques des démons*, blz. x. En hij wordt hierin gesteund door kardinaal De Ventura. De duivel, zegt Des Mousseaux, ‘is een van de grote figuren *van wie het leven nauw verbonden is met dat van de kerk*; en zonder hem . . . zou de val van de mens niet hebben kunnen gebeuren. Als hij [de duivel] er niet was geweest, zou de overwinnaar van de dood, de Redder, de Verlosser, de Gekruisigde slechts een belachelijke figurant zijn en het kruis een echte belediging voor het gezonde verstand.’ En als dat zo is, dan moeten we de arme duivel dankbaar zijn.

³ De Mirville, *Des esprits*, 1863, deel 2, blz. 348.

⁴ ‘Geen duivel, dan geen Christus’, roept hij uit. (De Mirville, *Op.cit.*, blz. 115.)

⁵ Dit is slechts een andere versie van Narcissus, het Griekse slachtoffer van zijn eigen schoonheid.

⁶ De Mirville, *Op.cit.*, blz. 348.

is in de theologische verbeelding Venus-Lucifer, of beter gezegd de bezielende geest of bestuurder van die planeet. Deze leer is gebaseerd op de volgende speculatie. De belangrijkste drie helden van de grote siderische ramp die in *Openbaring* wordt genoemd, zijn volgens het getuigenis van de kerkvaders ‘het Verbum, Lucifer zijn usurpator¹ en de grote aartsengel die heeft overwonnen’, en waarvan de ‘paleizen’ (de astrologie noemt ze ‘huizen’) zich bevinden in de zon, Venus-Lucifer en Mercurius. Dit is heel duidelijk, omdat de posities van deze hemellichamen in het zonnestelsel in hun hiërarchische volgorde overeenkomen met die van de ‘helden’ in hoofdstuk 12 van de *Openbaring*; ‘hun namen en lot’ (?) zijn in het theologische (exoterische) stelsel nauw verbonden ‘met deze drie grote metafysische namen’.²

Het resultaat hiervan was dat de theologische legende van Venus-Lucifer de sfeer en het domein van de gevallen aartsengel maakte, of van Satan vóór zijn afvalligheid. Als men de verdedigers van de rooms-katholieke dogma’s en opvattingen vraagt om deze bewering te laten rijmen met dat andere feit dat de metafoor van ‘de morgenster’ op zowel Jezus als zijn maagdelijke moeder wordt toegepast, en dat de planeet Venus-Lucifer bovendien wordt gerekend tot de ‘sterren’ van de zeven planeetgeesten die door de rooms-katholieken³ onder nieuwe namen worden aanbeden, dan antwoorden ze als volgt:

Lucifer, de jalouse buurman van de zon [Christus], zei in zijn grote trots tegen zichzelf: ‘Ik zal me zo hoog verheffen als hij!’ Hij werd in

---

¹Zie ‘Wat zegt een naam?’, blz. 10-11 van dit boek.

²Vgl. De Mirville, *Op.cit.*, deel 4, blz. 159-160.

³De beroemde tempel in Rome die gewijd is aan de zeven engelen, en door Michelangelo in 1561 werd gebouwd, staat er nog steeds, en wordt nu de ‘Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van de Engelen en van de Martelaren’ genoemd. In de oude roomse missalen, gedrukt in 1563 – waarvan er een of twee nog te zien zijn in het Palazzo Barberini – kan men de religieuze dienst (officio) van de zeven engelen aantreffen, en hun *oude* en occulte namen. Dat de ‘engelen’ de heidense bestuurders van de zeven planeten zijn onder andere namen – de joodse hebben de Griekse en Latijnse namen vervangen – wordt bewezen door wat paus Pius V zei in zijn bul aan de Spaanse geestelijkheid, waarin hij de verering van de genoemde zeven planeetgeesten toestond en aanmoedigde: ‘Men kan deze *zeven rectoren* van de wereld, *weergegeven door de zeven planeten*, niet genoeg verheerlijken; en het is bemoedigend om te zien dat de verering van deze *zeven brandende lichten*, en van deze *zeven sterren*, door de genade van God in onze eeuw in de christelijke wereld zijn volle glorie heeft herkrege.’ (De Mirville, *Des esprits*, deel 2, blz. 357-8.)

zijn plannen gedwarsboomd door Mercurius, hoewel de helderheid van laatstgenoemde [die St. Michaël is] evenzeer in het laaiende vuur van de grote zon verloren ging als de zijne, en hoewel Mercurius, evenals Lucifer, slechts een helper en erewachter van de zon is.¹

Eerder een eerloze wachter, als de leringen van het *theologische* christendom waar zouden zijn. Maar hier is een satanische rol weggelegd voor de jezuiet. De vurige verdediger van de rooms-katholieke duivelaanbidding, en tegelijkertijd van de verering van de zeven planeetgeesten, doet alsof hij heel verbaasd is over de overeenkomsten tussen de oude heidense en christelijke legenden, tussen de fabel over Mercurius en Venus en de *historische waarheden* die worden verteld over St. Michaël – de ‘engel van het gezicht’ – het aardse dubbel, of de ferouer, van Christus. Hij wijst op de overeenkomsten en zegt:

De aartsengel Michaël is, evenals Mercurius, de *vriend* van de zon, zijn ferouer, zijn Mithra misschien, want Michaël is een psychopompische beschermengel, iemand die de zielen na de dood naar hun aangewezen verblijfplaatsen leidt; en net als Mithra is hij de *bekende tegenstander van de demonen*.²

Dit blijkt uit het boek over de nabateeërs dat onlangs (door Chwolsohn) werd ontdekt, waarin de zoroastrische Mithra de ‘grote vijand van de planeet Venus’ wordt genoemd.³

Hier zit iets in. Het is voor de afwisseling een openhartige bekentenis dat de hemelse figuren volkomen identiek zijn en dat er uit elke heidense bron is *geleend*. Het is echt opmerkelijk, hoewel schaamteloos. Terwijl Mithra in de oudste mazdeïsche allegorieën de planeet Venus verslaat, wordt Lucifer in de christelijke traditie door Michaël verslagen, en beide ontvangen als oorlogsbuit de planeet van de verslagen godheid.

Mithra [zegt Döllinger] heerste in de dagen van weleer over de ster Mercurius, die tussen de zon en de maan was geplaatst, maar hij verkreeg de verslagen planeet, en sinds zijn overwinning wordt hij met Venus vereenzelvigd.⁴

¹De Mirville, *Op.cit.*, deel 4, blz. 160.

²*Op.cit.*, deel 4, blz. 160.

³*Op.cit.*, deel 4, blz. 160. Omdat Herodotus aantoonde dat Mithra en Venus identiek zijn, is de zin in *Nabatean Agriculture* blijkbaar verkeerd begrepen.

⁴De Mirville, *Op.cit.*; Döllinger, *Paganisme et judaïsme*, deel 1, afdeling 2, 1858, blz. 221-2.

In de christelijke traditie, voegt de geleerde markies eraan toe, *wordt in de hemel de troon en het paleis van de vijand die door St. Michaël is overwonnen aan hem toebedeeld*. Bovendien is *de aartsengel* – evenals Mercurius in de bloeitijd van het heidendom dat elke kaap van de aarde tot een heiligdom voor deze [demon] god maakte – *in onze godsdienst de beschermheilige van diezelfde heiligdommen*.¹

Dit betekent, als het al iets betekent, dat Lucifer-Venus in ieder geval *nu* een *heilige* planeet is, en geen synoniem van Satan, omdat St. Michaël zijn wettelijke erfgenaam is geworden.

De bovenstaande opmerkingen worden koeltjes besloten met deze gedachte:

Het is duidelijk dat het heidendom alle functies en kenmerken van de *prins van het aangezicht van de Heer* [Michaël] al heeft gebruikt, en op een prachtige manier, door ze toe te passen op die Mercurius, op de Egyptische Hermes-Anubis en de Hermes-Christos van de gnostici. Ieder van deze werd voorgesteld als de eerste van de goddelijke raadsleden, en de god die het dichtst bij de zon stond, quis ut Deus [die God is].²

Die titel, met al zijn attributen, werd die van Michaël. De goede kerkvaders, de meester-vrijmetselaars van de tempel van het *kerkelijke* christendom, wisten goed hoe ze heidens materiaal voor hun nieuwe dogma's konden gebruiken.

Het volstaat om bepaalde Egyptische cartouches te onderzoeken, waarop door Rosellini³ werd gewezen, om te ontdekken dat Mercurius (de dubbelganger van Sirius in ons zonnestelsel), als Sothis, werd voorafgegaan door de woorden 'sole' en 'sole custode, o sostegno dei dominanti . . . il forte, grande dei vigilanti', 'wachter van de zon, ondersteuner van de heerschappijen, en de waakzaamste van alle wachters'.⁴ Al deze titels en attributen zijn nu die van de aartsengel Michaël, die ze van de *demonen* van het heidendom heeft geërfd.

Bovendien kunnen mensen die Rome bezoeken bevestigen dat het

¹ Vgl. De Mirville, *Op.cit.*, deel 4, blz. 160, 162&vn.

² *Op.cit.*, deel 4, blz. 160.

³ Ippolito Rosellini, *I Monumenti dell' Egitto e della Nubia*, 1832, deel 1, blz. 283.

⁴ Vgl. De Mirville, *Op.cit.*, deel 4, blz. 162.

beeld van Mithra in het Vaticaan wonderbaarlijk genoeg van de bekendste christelijke symbolen is voorzien. Mystici vertellen enthousiast rover. Ze ontdekken

in zijn leeuwenkop en adelaarsvleugels, die van de moedige Seraph, de heer van de ruimte [Michaël]; in zijn caduceus, de speer, in de twee slangen die rond zijn lichaam zijn gekronkeld, de strijd tussen de goede en kwade beginselen, en vooral in de twee sleutels die de genoemde Mithra vasthoudt, evenals Petrus, de sleutels waarmee deze Seraph-beschermheer van laatstgenoemde de hemelpoorten opent en sluit, *astra cludit et recludit*.¹

Kortom, uit het bovengenoemde blijkt dat het theologische verhaal van Lucifer werd gebaseerd op de verschillende mythen en allegorieën van de heidense wereld, en dat het niet een *geopenbaard* dogma is, maar eenvoudig één dat was bedacht om bijgeloof in stand te houden. Mercurius is een van de helpers van de zon, of de cynocefalen van de Egyptenaren en letterlijk de *waakhonden van de zon*; de andere helper was Eōsphoros, de schitterendste van de planeten, ‘qui mane oriebaris’, die vroeg opkomt, of de Griekse ὀρθρινός. Hij was identiek aan de Amon-ra, de lichtdrager van Egypte, en werd door alle volkeren ‘de tweede uit het licht geborene’ genoemd (de eerste is Mercurius), het begin van zijn (van de zon) wegen van wijsheid, terwijl de aartsengel Michaël ook wel wordt aangeduid als het principium viarum Domini.

Zo is een puur sterrenkundige personificatie – gebaseerd op een occulte betekenis die tot nu toe door niemand behalve de oosterse wijzen schijnt te zijn ontraadseld – nu een dogma geworden, een essentieel onderdeel van de christelijke openbaring. Een onhandig hergebruik van figuren is niet genoeg om nadenkende mensen ertoe te brengen om voor een en dezelfde drie-eenheid het ‘Woord’ of Jezus, God en Michaël (soms met de Maagd om deze te voltooiën) aan de ene kant te plaatsen, en Mithra, Satan en de Apollo-Abaddon aan de andere kant – en dat allemaal omdat de rooms-katholieke scholiasten dit graag zo zien. Als Mercurius en Venus (Lucifer) in de christelijke legende (sterrenkundig in hun baan om de zon) de symbolen zijn van God de Vader, de Zoon, en van hun plaatsvervanger, Michaël, de ‘drakendoder’, waarom zouden ze dan onmiddellijk duivels en demonen worden als ze Apollo-Abaddon, de ‘koning van de afgrond’, Lucifer, Satan, of Venus worden genoemd?

¹De Mirville, *Op.cit.*, deel 4, blz. 162.

Als we vernemen dat de ‘overwinnaar’ of ‘Mercurius-zon’, of ook de St. Michaël uit de *Openbaring*, de buit van de overwonnen engel kreeg, namelijk zijn planeet, waarom zou men dan nog langer verachting koesteren voor een op die manier gezuiverde ster? Lucifer is nu de ‘engel van het aangezicht van de Heer’,¹ omdat ‘dat aangezicht in hem wordt weerspiegeld’. We denken eerder dat het christelijke symbool – omdat de intensiteit van de zonnestralen op Mercurius zeven keer zo groot is als op onze aarde, en twee keer zo groot als op Lucifer-Venus – zijn sterrenkundige oorsprong nog eens bevestigt. Maar of we haar nu vanuit sterrenkundig, mystiek of symbolisch gezichtspunt bekijken, Lucifer is even goed als elke andere planeet. Om als bewijs van haar duivelse karakter, en identiteit met Satan, naar voren te brengen dat de sikkel van Venus aan deze planeet het uiterlijk van een afgehakte horen geeft, is klinkklare onzin. Maar om dit in verband te brengen met de horens van ‘de mystieke draak’ in *Openbaring* – ‘waarvan er één afgebroken was’² – zoals de twee Franse demonologen, markies De Mirville en chevalier Des Mousseaux, de verdedigers van de strijdende kerk, hun lezers in de tweede helft van de 19de eeuw willen laten geloven, is eenvoudig een belediging van het publiek.

Bovendien had de duivel vóór de 4de eeuw van de christelijke jaartelling geen horens. Dit is volledig een verzinsel van de kerkvaders dat voortvloeit uit hun wens om de god Pan, en de heidense fauns en saters, in verband te brengen met hun legende over Satan. De demonen van het heidendom hadden evenmin horens en staarten als de aartsengel Michaël in de verbeelding van zijn aanbidde. De ‘horens’ waren in de heidense symboliek een teken van de goddelijke macht en schepping, en van de vruchtbaarheid in de natuur. Vandaar de horens van de ram van Amon, van Bacchus, en van Mozes op oude penningen, en de horens van de koe van Isis en Diana, enz., en van de Here God van

---

¹ De Mirville, *Op.cit.*, blz. 163. De Mirville zegt vervolgens: ‘Zowel in de bijbelse als de heidense theologieën heeft de zon zijn god, zijn verdediger, en zijn heiligschennende usurpator, met andere woorden, zijn Ormuzd, zijn planeet Mercurius [Mithra], en zijn Lucifer-Venus [of Ahriman], die haar oude meester is ontnomen en nu aan haar overwinnaar is gegeven.’ (*Op.cit.*, blz. 164.) Daarom is Lucifer-Venus nu heel *heilig*.

² In *Openbaring* (13:3) staat niet ‘afgebroken horen’, maar er wordt eenvoudig gezegd dat Johannes zag dat ‘een van de koppen van het beest eruitzag alsof hij dodelijk gewond was’. Johannes had in zijn tijd nog nooit van ‘een gehoornde’ duivel gehoord.

de profeten van Israël zelf. Want *Habakuk* geeft het bewijs dat deze symboliek zowel door het ‘uitverkoren volk’ als door de heidenen werd aanvaard. In hoofdstuk 3:3-4 spreekt die profeet over de ‘Heilige die komt uit de bergen van Paran’, over de Here God die ‘kwam uit Teman’, en van wie de ‘schittering was als zonlicht’, en bij wie er ‘*horens* komen uit zijn hand’.

Wanneer men vervolgens de Hebreeuwse tekst van *Jesaja* (14:12) leest, en constateert dat Lucifer daarin helemaal niet wordt genoemd, maar eenvoudig הילל Hillel, ‘een heldere ster’, dan moet men zich er wel over verwonderen dat *ontwikkelde* mensen aan het eind van deze eeuw nog steeds onwetend genoeg zijn om een stralende planeet – of wat dan ook in de natuur – in verband te brengen met de duivel!¹

HPB

---

¹De letterlijk gebruikte woorden en hun vertaling zijn: ‘ek napalta missamayim helel ben shachar nigda’ ta la’arets choles al-goyim’, of: ‘Hillel, zoon van de dageraad, hoezeer ben je uit de hemel gevallen, hoezeer ben je op de aarde neergeworpen, overwinnaar van alle volkeren.’ Het woord dat is vertaald met ‘Lucifer’ is הילל, Hillel, en de betekenis daarvan is ‘helder of schitterend schijnend’. Het is ook waar dat door een woordspeling waartoe Hebreeuwse woorden zich zo gemakkelijk lenen, aan het werkwoord hillel de betekenis ‘huilen’ kan worden toegekend. Dus door een eenvoudige afleiding kan hillel worden opgevat als ‘huiler’, of een duivel, een wezen dat men echter zelden of nooit hoort ‘huilen.’ In zijn *Hebrew and English Lexicon*, het artikel הל, zegt John Parkhurst: ‘De Syrische vertaling van deze passage maakt er אילל van, *gehuil*, en zelfs Hiëronymus merkt over deze passage op dat het letterlijk *gehuil* betekent. . . . ‘Daarom’, zegt Michaelis, ‘vertaal ik, Gehuil, *Zoon van de ochtend*, dat wil zeggen, u, ster van de eerste magnitude.’ Maar op deze manier zou Hillel, de grote joodse wijze en hervormer, ook ‘huiler’ kunnen worden genoemd, en met de duivel in verband kunnen worden gebracht!

Misvattingen

Antwoord op het artikel 'Révolution' van Aleph, in de *Revue du mouvement social*¹

['Fausses conceptions', *Le lotus*, september 1887,
blz. 321-38; *CW* 8:48-69]

A

Frankrijk, waarom wil je ons maar niet begrijpen?

Europese en Amerikaanse journalisten, waarom bestuderen jullie niet de echte theosofie voordat jullie haar bekritisieren?

Is het omdat de wetenschappelijke aristocratie verwaand is en op stelten loopt die ze zelf heeft gemaakt; omdat de moderne filosofie door en door materialistisch is; omdat beide in hun hoogmoed vergeten dat men om de toekomstige evolutie te begrijpen en te waarderen de evolutie in het verleden moet kennen? Moet men daarom alles wat die wetenschappelijke aristocratie en deze materialistische filosofie niet begrijpen als 'waanzin en pure goochelarij' beschouwen?

B

Juist voor die 'denkers die in deze tijd een onbeschrijflijk onbehagen voelen' als ze alle waarheden zien afbrokkelen, bieden de 'missionarissen uit de Himālaya' hun kennis en licht aan. Weliswaar een heel zwak licht, maar een waarvan de stralen, die voortkomen uit de zon van de waarheid, in ieder geval meer waard zijn dan het kunstlicht dat wordt aangereikt door fysiologen en pathologen, die plotseling tot psychologen worden verheven. Denkt men serieus dat men om het mysterie van de oorsprong en de essentie van de menselijke ziel te doorgronden, alleen maar bepaalde gebieden van de hersenen hoeft te verlammen en andere te prikkelen? Voor deze denkers, die ontevreden zijn over het leven, zwaaien we met de 'symbolische lotus' om een sprankje hoop te wekken, dat hun ogen niet meer kunnen opvangen, omdat ze vermoeid zijn door het spel van grijnzende Chinese schimmen dat wordt opgevoerd door pseudowetenschappers

---

¹ November 1886, blz. 290-316.

die het publiek vertellen: ‘Dit is wetenschap!’

Het artikel met de titel ‘Révolution’ geeft een verkeerde voorstelling van de theosofie – hetzij die van Madras, of van Londen, van Parijs of van Amerika. Het is een alfabetische klacht en een reeks fouten, van A tot Z. Fouten, zeg ik, met betrekking tot het doel en de leringen van de theosofie, maar een bewonderenswaardig overzicht van de stand van de wetenschap, van de aspiraties die nu leven onder het volk, en van de huidige kijk op maatschappelijke problemen. Kortom, ‘Révolution’ is een syllogisme, waarvan de premissen onjuist zijn, maar waarvan de logische conclusie ‘Aleph’ tot eer strekt. Zijn enige fout was om het doel van de theosofen in Madras te beoordelen naar de karikatuur die journalisten uit allerlei landen daarvan hadden gemaakt. Hij heeft dit beeld op goed geloof aangenomen en heeft zijn conclusies daarop gebaseerd. Dit is een ontheosofische werkwijze: theosofen moeten niets op goed geloof aanvaarden; ze laten die manier van handelen over aan de antropomorfe religies en aan de blinde vereerders van de materialistische wetenschap.

C

De ‘missionarissen’ van *Le lotus* zijn bereid om te antwoorden. Sommigen van hen zijn de laboratoria van scheikundigen binnengegaan en hebben hen geholpen om het verschijnsel van astrale geluiden voort te brengen. Anderen hebben aan natuurkundigen bewezen dat alle stof levend is, als men weet hoe men daarin het latente beginsel wakker kan roepen. Een beroemde scheikundige was bang om zijn collega’s op de hoogte te stellen van het verschijnsel *dat hijzelf had voortgebracht*. De natuurkundigen begrepen er helemaal niets van. Toen ze werden uitgedaagd om te verklaren wat ze hadden gezien, antwoordden ze: ‘Stof zoals wij die kennen, kan zich niet zo gedragen. Omdat we niet geloven in de duivel, zijn we genoodzaakt dit als een truc te beschouwen. De theosofen zijn handige goochelaars.’ DIXIT!

Het zij zo! De ‘theosofische missionarissen’ zingen nu:

We gaan niet meer naar het bos,
Omdat alle laurierbomen zijn omgehakt.

De wetenschappers hebben ze zich allemaal toegeëigend; ze ontzeggen de oude occulte wetenschap wat haar toekomt. De theosofen-occultisten zijn vrijgevinger; ze ruziën niet om hun aandeel, maar aan de lauwerkransen die de wetenschappers voor zichzelf vlechten voegen ze

graag alle distels die langs de weg groeien toe.

We komen niet in naam van welke *religie* dan ook. Het *bovennatuurlijke* bestaat niet in de natuur, die één, absoluut en oneindig is. We hebben nooit beweerd dat een wonder voor ons iets eenvoudigs is; een wonder dat even onmogelijk is als een verschijnsel dat door combinaties wordt veroorzaakt die de wetenschap tot nu toe niet kent, *wordt mogelijk zodra het naar wens kan worden voortgebracht*. We zeggen zelfs dat elke ‘manifestatie met fysieke resultaten’ (spiritistische taal) waarvan de aard aan de scherpzinnigheid van de natuurwetenschap ontsnapt, psychologische goochelarij is. (Verwar dit gegoochel alstublieft niet met dat van Robert Houdin.)

D

De waarheid van onze leringen berust op hun filosofie en op *natuurfeiten*. De beschuldiging dat we beweren dat onze occulte wetenschap die van Jezus of Boeddha overtreft, is onterecht.

E

Europese theosofen hebben niets te maken met ‘ascetisme’. Het is een erfelijke ziekte van de haṭhayogī’s, de hindoeprototypen van de christenen die zich geselen en hun vlees kastijden totdat ze krankzinnig worden en met de duivel praten zonder hem te bekeren. De theosofen protesteren, zelfs in India, tegen de yoga van de fakirs. Een zich afzonderende asceet is het symbool van *het meest laffe egoïsme*; een kluizenaar die vlucht voor zijn medemens in plaats van hem te helpen de last van het leven te dragen, voor anderen te werken, en om zich in het maatschappelijk leven in te zetten, is een lafaard die zich verbergt op het moment van de strijd, gaat slapen en zich verzadigt met opium. Ascese, zoals ze wordt opgevat door de exoterische religies, heeft onwetende dwazen voortgebracht die zich onder de wagen van Jagannātha werpen. Als deze ongelukkige mensen de esoterische filosofie hadden bestudeerd, zouden ze weten dat achter de letterlijke betekenis van de dogma’s die worden onderwezen door de brahmanen – uitbuiters, zoals alle priesters, erfgenamen van de bezittingen van hun slachtoffers die door bijgelovige angst gek zijn gemaakt – een diep filosofische betekenis verborgen ligt; ze zouden weten dat hun lichaam dat ze laten vermalen onder de wielen van de wagen van Jagannātha (in de volkstaal: Heer van de wereld, of anima mundi) het symbool is van de

grofstoffelijke begeerten die door deze ‘wagen’ (de goddelijke en spirituele ziel) moeten worden verpletterd. En als ze dit alles hadden geweten, dan zouden ze de morele en spirituele ascese die door de esoterie wordt onderwezen niet langer opleggen aan het lichaam – de uiterlijke dierlijke schil van de god die zich latent daarin bevindt. De theosofen van India werken eraan om de exoterische ascese te vernietigen, of de ‘verheerlijking van het lijden’, het ware *satanisme* van het bijgeloof. Wat onze kosmogonie betreft, ‘Aleph’ kent daarvan nog niet eens het eerste woord.

F

Prehistorische kronieken, bewaard door de meesters van wijsheid aan de andere kant van de Himālaya, bevatten niet het verhaal over de ‘schepping’ maar over de periodieke *evolutie* van het heelal, met toelichtingen en de filosofische bestaansredenen ervan. Dat de Ouden geen moderne telescoop hadden, bewijst niets.¹ Ze hadden betere middelen dan dat. Bovendien hoeft men slechts Bailly’s *Traité de l’astronomie indienne et orientale* te lezen om daarin het bewijs te vinden dat de oude hindoes evenveel, en nog veel meer, wisten als onze huidige astronomen.

De *universele esoterie*, die bewaard wordt door enkele kosmopolitische broederschappen, en waarvan de brahmanen in het algemeen de sleutel al lang hebben verloren, reikt een ontstaansgeschiedenis van de kosmos en van de mens aan, die logisch is en gebaseerd is op zowel de natuurwetenschap als de zuivere transcendentale filosofie. De joods-christelijke exoterie geeft maar één allegorie gebaseerd op dezelfde esoterische waarheid, maar zo overwoekerd door de letterlijke interpretatie, dat men haar slechts als een verzinsel beschouwt. Joodse kabbalisten begrijpen haar bij benadering. Omdat de christenen zich het bezit van anderen hadden toegeëigend, konden ze niet verwachten dat ze door degenen die ze hadden beroofd over de waarheid werden ingelicht; ze geloven liever in een fabel en hebben er een dogma van gemaakt. Dit is de reden waarom de kosmogonie van de oude hindoes

---

¹ Iedereen weet dat op een precolumbiaanse piramide in de buurt van Mexico-Stad een basreliëf is ontdekt waarop een man is afgebeeld die door een lange buis naar de sterren kijkt. We hebben het hier nog niet eens over de sterrenkundige waarnemingen van de *Sūrya-Siddhānta* die wiskundig teruggaan tot 50.000 jaar geleden. – Red. *Le lotus*

misschien wetenschappelijk kan worden aangetoond, terwijl dat niet kan met de bijbelse *Genesis*.

Er is geen ‘brāhmo-boeddhistisch’ paradijs, en er is ook geen brāhmo-boeddhisme; die twee komen even weinig overeen als vuur en water. Hun esoterische basis is gemeenschappelijk; maar terwijl de brahmanen hun wetenschappelijke schatten begroeven en het mooie standbeeld van de waarheid verborgen achter de afschuwelijke afgoden van de exoterie, zetten de boeddhisten – in navolging van hun grote meester Gautama, het ‘licht van Azië’ – zich eeuwenlang in om het mooie standbeeld weer onder de aandacht te brengen. Als het terrein van het exoterische en officiële boeddhisme van het noorden en het zuiden, van Tibet en van Ceylon, opnieuw overdekt is met woekerend onkruid, dan zijn het juist de theosofen die de hogepriester Sumangala helpen om het te wieden.

G

Geen van de grote religies, noch die van Ethiopië noch enige andere, is aan de begintijd van de vedische religie voorafgegaan: het oude ‘budhisme’. Laten we proberen dit te verduidelijken. Zodra men voor een Europees publiek – dat zo weinig weet over oosterse zaken – spreekt over het esoterisch budhisme (met één d), wordt dit verward met het boeddhisme, de religie van Gautama Boeddha. ‘Boeddha’ is een titel van de wijzen en betekent ‘verlicht’; budhisme komt van het woord ‘budha’ (wijsheid, inzicht) dat in de *Purāna*’s wordt gepersonifieerd. Hij is de zoon van Soma (de maan in haar mannelijke aspect of Lunus) en Tārā, de ontrouwe vrouw van Brihaspati (de planeet Jupiter), de verpersoonlijking van de ceremoniële cultus, van het offer en andere exoterische holle rituelen. Tārā is de ziel die streeft naar waarheid, zich huiverend afwendt van het menselijk dogma, dat zogenaamd goddelijk is, en zich werpt in de armen van Soma, de god van het mysterie, van de occulte natuur, waaruit Budha (de gesluisde maar briljante zoon) wordt geboren, de personificatie van de *geheime wijsheid*, van de esoterie van de occulte wetenschappen. Deze Budha is duizenden jaren ouder dan het jaar 600 (of 300 volgens sommige oriëntalisten) vóór de christelijke jaartelling, de periode die wordt toegekend aan de komst van Gautama de Boeddha, prins van Kapilavastu.

Budhistische esoterie heeft dus niets te maken met het boeddhisme, evenmin als de goede en eerbiedwaardige Sumangala iets te maken heeft met de theosofie in India. Hij houdt zich alleen bezig met de

negen of tien ‘afdelingen van de Theosophical Society’ in Ceylon, die met de hulp van de *theosofische missionarissen* van jaar tot jaar steeds meer loskomen van het bijgeloof dat tijdens het bewind van de Tamil-koningen op het zuivere boeddhisme is geënt. De heilige oude Suman-gala werkt uitsluitend om de religie die door zijn grote meester werd gepredikt, in haar oorspronkelijke zuivere staat terug te brengen – een religie die geen waarde hecht aan klatergoud en afgoden, en ernaar streeft om opnieuw die filosofie te worden waarvan de verheven ethiek die van alle andere overtuigingen in de wereld in de schaduw stelt. (Zie Barthélemy Saint-Hilaire, prof. Max Müller, enz., over dit onderwerp.)

H

Als de theosofie en haar beginselen eenmaal bekend zijn, zal blijken dat onze filosofie niet alleen ‘naaste familie van de moderne wetenschap’ is, maar haar grootmoeder, die haar wat logica betreft ver overtreft; en dat haar ‘metafysica’ ruimer, mooier en krachtiger is dan elke andere die voortkomt uit een dogmatische sekte. Want ze is de metafysica van de natuur in haar zuivere naaktheid – zowel fysiek, moreel als spiritueel – die als enige het ogenschijnlijke wonder door middel van natuurlijke en psychische wetten kan verklaren, en louter fysiologische en pathologische denkbeelden van de wetenschap kan aanvullen, en de antropomorfe goden en duivels van de dualistische religies voor altijd kan uitroeien. Niemand is zo overtuigd van de eeuwige wet, die zegt dat alles één is, als de theosofen.

I

Het neo-boeddhisme van de religie van prins Siddhārtha Boeddha zal door Europa-Amerika nooit worden aanvaard, eenvoudig omdat het zich nooit aan het Westen zal opdringen. Wat het neo-budhisme, of het ‘herleven van de oude wijsheid’ van de voorvedische Indo-Europeanen betreft: de huidige ontwikkelingsperiode van de westerse volkeren zal in een doodlopende straat eindigen, als ze het verwerpen. Noch het echte christendom van Jezus – de grote socialist en adept, een goddelijk mens die men heeft veranderd in een antropomorfe god – noch de wetenschappen (die, omdat ze in hun overgangperiode verkeren, zoals Haeckel zou zeggen, eerder de eerste ontwikkelingsstadia zijn dan definitieve wetenschappen), noch de huidige filosofische scholen, die blindemannetje lijken te spelen en op elkaar stuklopen, zullen het Westen

in staat stellen om volledig tot bloei te komen als ze de oude wijsheid van vervlogen eeuwen de rug toekeren. Geluk kan niet bestaan waar waarheid ontbreekt. Als het geluk wordt gebaseerd op het drijfzand van menselijke verzinsels en hypothesen, dan is het slechts een kaartenhuis dat bij het eerste zuchtje wind instort; het kan in feite niet bestaan zolang in de beschaafde samenleving het egoïsme hoogtij viert. Zolang de verstandelijke vooruitgang weigert een ondergeschikte positie in te nemen ten opzichte van ethische vooruitgang, en het egoïsme niet wijkt voor het altruïsme dat wordt gepredikt door Gautama en de echte historische Jezus (de Jezus van het heidense heiligdom, niet de Christus van de kerken), zal voor alle leden van de mensheid geluk een utopie blijven. Omdat theosofen tot nu toe de enigen zijn die dit edele altruïsme verkondigen (zelfs als tweederde van de Theosophical Society in hun plicht zou zijn tekortgeschoten), en omdat te midden van een wantrouwende en spottende menigte alleen enkelen van hen zich opofferen – hun lichaam en ziel, eer en bezit – bereid om onbegrepen en uitgejouwd te worden, om maar het goede zaad te kunnen zaaien dat ze zelf niet zullen oogsten, daarom zouden degenen die geïnteresseerd zijn in het lot van de lijdende mensheid zich ten minste ervan moeten onthouden om hen te belasteren.

J en K

Er is maar één manier om het menselijk leven ooit te verbeteren en dat is door liefde voor de medemens omwille van hemzelf en niet voor persoonlijke bevrediging. De grootste theosoof – d.w.z. hij die van goddelijke waarheid in al haar vormen houdt – is hij die voor en met de armen werkt. Er is op de wereld een man die in Europa en Amerika goed bekend is, en die misschien nooit van de Theosophical Society heeft gehoord; ik bedoel graaf Leo N. Tolstoj, schrijver van *Oorlog en vrede*. Deze grote schrijver is een voorbeeld voor iedereen die de echte theosofie nastreeft. Hij is de eerste in de Europese aristocratie die dit probleem heeft opgelost: ‘Wat kan ik doen om alle armen die ik tegenkom gelukkig te maken?’ Hij zegt het volgende:

Ik denk dat het de plicht van iedereen is om te werken voor iedereen die hulp nodig heeft; om een bepaald deel van de dag *met uw handen te werken*. Het is praktischer om met en voor de armen te werken dan hen een deel van uw denkwerk te geven. In het eerste geval helpt u niet alleen degene die geholpen moet worden, maar u geeft

zelf het voorbeeld aan luie mensen en bedelaars; u laat hen zien dat u hun alledaagse werk niet als beneden uw waardigheid beschouwt, en zo kweekt u bij hen een gevoel van respect en waardering voor zichzelf en van berusting in hun lot. Als u daarentegen volhardt om alleen te werken op uw eigen verstandelijk hoge niveau en aan de armen het resultaat van uw werk geeft, zoals u een aalmoes aan een bedelaar zou geven, dan zult u alleen hun luiheid en afhankelijkheid bevorderen. U schept daardoor ook een maatschappelijk klassenverschil tussen uzelf en degene die uw aalmoes aanvaardt. U ontnemt hem zijn gevoel van eigenwaarde en zijn onafhankelijkheid, en wekt bij hem het verlangen om aan de moeilijke omstandigheden van zijn leven met zijn dagelijkse fysieke inspanning te ontsnappen, om zich te associëren met uw leven, dat hem gemakkelijker toeschijnt dan zijn eigen leven, om uw kleding te dragen die mooier lijkt dan zijn eigen kleding, en om toegang te krijgen tot uw maatschappelijke positie die hij hoger acht dan zijn eigen positie. Men kan niet verwachten dat men de armen ooit op deze manier, door *wetenschappelijke en verstandelijke vooruitgang*, kan helpen, of dat men zo de mensheid het idee van echte broederschap kan inprenten.¹

In India werken de theosofische ‘missionarissen’ eraan om het kastenstelsel te laten verdwijnen en *alle kasten* in hun broederschap te verenigen. We hebben al gezien dat brahmaan en paria, hindoe en boeddhist, pārsī en moslim aan dezelfde tafel gaan zitten, iets wat vóór hun komst naar het land van de heilige koeien en de goddelijke stieren onvoorstelbaar en onmogelijk was. Als we zien dat in het republikeinse Frankrijk aristocraten en bankiers omgaan met de wasman, of een dame uit hogere kringen, trots op haar democratische gevoelens, een arme boerin helpt om koolstruiken te planten, zoals door de dochter van graaf Tolstoi en door de echte Europese theosofen in Madras en elders wordt gedaan, dan kunnen we zeggen dat er voor de armen in Europa hoop bestaat.

‘Aleph’ verwacht de priesters van de openbare tempel met de ingewijden van de heiligdommen. Laatstgenoemden hebben nooit in een antropomorfe god geloofd. De geschiedenis die hij ons schetst van de evolutie van de occulte wetenschappen en van de magnetische kracht is fantasie. Zijn beschrijving vertoont veel verbeeldingskracht, maar heel weinig kennis over de methoden om ‘occulte’ vermogens te verwerven.

---

¹George Kennan, ‘A visit to Count Tolstoi’, *The Century Magazine*, juni 1887, blz. 260.

Astrologie is de moeder van de astronomie, en alchemie is de moeder van de scheikunde, net als de voedende ziel de moeder van de oorspronkelijke fysieke mens is. Maar de astrologie en alchemie zijn evenzeer de *ziel* van de twee moderne wetenschappen. Zolang deze waarheid niet wordt erkend, zullen de astronomie en de scheikunde in een vicieuze cirkel blijven draaien en niets anders dan materialisme voortbrengen.

Om te zeggen dat de occulte wetenschap beweert dat ze de natuur naar willekeur kan bevelen, staat gelijk met te zeggen dat de zon de dag-ster gebiedt om licht te geven. De occulte wetenschap is de natuur zelf; grondige kennis van haar geheimen geeft de ingewijden niet de macht om haar te bevelen. De waarheid is dat die kennis de adepten de manier leert waarop ze bepaalde voorwaarden kunnen scheppen om verschijnselen voort te brengen, *die altijd zijn toe te schrijven aan natuurlijke oorzaken*, aan combinaties van krachten analoog aan die welke door de wetenschappers worden gebruikt. Het feitelijke verschil tussen de moderne wetenschap en de occulte wetenschap bestaat hierin: Eerstgenoemde stelt tegenover een natuurkracht een andere natuurkracht die op het fysieke gebied krachtiger is; de tweede stelt tegenover een fysieke kracht, een spirituele of psychische kracht, met andere woorden, de *ziel van diezelfde kracht*. Zij die niet geloven in de menselijke ziel, noch in de onsterfelijke geest, hebben nog minder reden om in elk atoom van de stof een levende en potentiële ziel te erkennen. Deze ziel – menselijk, dierlijk, plantaardig of mineraal – is slechts een straal die tijdens de actieve cyclus of periode van de kosmos door de universele ziel aan elk gemanifesteerd object wordt verschaft. Degenen die deze leer verwerpen zijn ofwel materialisten of sektarische fanatici die het woord ‘pantheïsme’ meer vrezen dan de duivel van hun ongezonde dromen.

L

Het idee van het ‘grote werk’ dat samenhangt met het denkbeeld van een God en een duivel zou elke chela van zes maanden meewarig doen glimlachen. Theosofen geloven in geen van beiden. Ze geloven in het grote AL, in sat, d.w.z. absoluut en oneindig bestaan, uniek en ongeëvenaard (dat noch een *wezen*, noch een antropomorf schepsel is), dat *is*, en nooit *niet kan zijn*. Theosofen beschouwen de priester van welke religie dan ook als een nutteloos, zo niet verderfelijk, wezen. Ze prediken tegen elke dogmatische en onfeilbare religie, en kennen geen

andere godheid, die straf en vergelding uitdeelt, dan karma, een godheid geschapen door hun eigen handelingen. De enige God die ze vereren is de WAARHEID; de enige duivel die ze erkennen en waartegen ze verbeteren vechten is de Satan van egoïsme en menselijke begeerten.

Ik zou wel willen weten waar ‘Aleph’ zijn kennis over het hindoe-occultisme vandaan heeft. Ik vermoed dat deze uit de boeken van Louis Jacolliot over brahmanen komt. Hij weet dus niet dat de brahmanen nu over de occulte wetenschap even weinig weten als de boeddhisten van Ceylon! Van de zeven esoterische sleutels waarmee het kamertje van Blauwbaard (het occultisme) kan worden geopend, bezitten ze er maar één – de fysiologische sleutel of het seksuele ‘fallische’ aspect van hun symbolen. In India zal men onder 150 miljoen brahmanen van elk niveau nog geen 150 ingewijden vinden, en hun yogī’s en paramahansa’s zijn daarbij inbegrepen. Heeft men ‘Aleph’ dan nooit verteld dat hun tempels begraafplaatsen zijn geworden waar de lijken van hun eens zo mooie symbolen begraven liggen en waar bijgeloof en uitbuiting hoogtij vieren? Als het anders was, waarom zouden de Amerikaanse theosofen dan naar India zijn gegaan? Waarom zouden duizenden brahmanen lid zijn geworden van de Theosophical Society, die graag deel wilden uitmaken van een centrum waar ze van tijd tot tijd een echte mahātma van vlees en bloed van de andere kant van de ‘grote berg’ zouden kunnen ontmoeten? ‘Aleph’ zou er goed aan doen om de geheime leer te bestuderen en te vernemen dat de rode voorouder van het verdwenen Atlantis (de atala van de *Sūrya-Siddhānta* en Asuramaya) een nog verdere voorouder, Vāhi Sarasvatī, op het eiland Śambhala had, toen Centraal-Azië slechts een enorme zee was, waar zich nu Tibet en de Shamo- of Gobi-woestijn bevinden.

M

‘Aleph’ erkent de noodzaak om gevaarlijke wetenschappen – bijvoorbeeld scheikunde – geheim te houden, en het mysterie van bepaalde dodelijke mengsels, zelfs in beschaafde landen, niet aan het grote publiek te onthullen. Waarom zou hij dan weigeren de wijsheid in te zien – gebaseerd op een diepere kennis van de mens – van de wet die adepten verbiedt om occulte geheimen te onthullen?

Ik denk dat juist de intellectuele en rijke klassen die occulte krachten zouden misbruiken voor hun eigen winst en voordeel, veel meer dan de onwetende en arme klassen. De eerste wet van de heilige wetenschap is om kennis nooit voor eigen belang te gebruiken, maar om met en voor

anderen te werken. Maar hoeveel mensen zou men in Europa of Amerika kunnen vinden die bereid zijn zich voor hun medemens op te offeren? Een adept die ziek is heeft niet het recht om zijn magnetische kracht te gebruiken om zijn persoonlijk lijden te verminderen zolang er, zover hij weet, ook maar één schepsel is dat lijdt en van wie hij de fysieke of mentale pijn kan verminderen, zo niet genezen. Hij overstijgt zijn eigen lijden omwille van de gezondheid en het geluk van anderen. Een theosoof die het adeptschap nastreeft, mag niet terugslaan. Het is beter dat hij in stilte lijdt dan dat hij bij een ander boosheid of wraakgevoelens opwekt. Geen geweld gebruiken tegen het kwaad; vergevensgezindheid en liefde zijn de eerste regels van het discipelschap.

Trouwens, van niemand wordt verwacht dat hij een theosoof wordt en nog minder dat hij zich voorbereidt om als kandidaat voor het adeptschap en occulte inwijding te worden aangenomen.

N

‘Aleph’ heeft nogmaals gelijk – zo schijnt het; de koortsachtige activiteit van Europa en Amerika zou een onstuimig gezelschap zijn voor de Aziatische passiviteit. Toch kan alleen polariteit het verschijnsel ‘leven’ voortbrengen, evenals ze door vereniging van positieve en negatieve krachten de verschijnselen van de zwaartekracht voortbrengt. Twee soortgelijke polen stoten elkaar af; zie bijvoorbeeld de zogenaamd vriendschappelijke verstandhouding, de ongemeende broederschap die onder de westerse volkeren bestaat. Als de vereniging van tegenstellingen niet tot stand komt, als de Engelsman de hindoe niet openlijk zijn broeder noemt en daarnaar handelt, dan zullen de volkeren van Europa en Amerika elkaar op een dag verslinden tot er op het slagveld alleen nog hun staarten over zijn, zoals bij de katten van Kilkenny.

O

‘Aleph’ spreekt heel verstandig wanneer hij het brahmanisme bekritiseert, maar hij zou moeten weten dat de brahmanen in vedische tijden geen kasten en geen weduwen van Malabar kenden. Zijn beschuldigingen onder de letter N bewijzen voor mij onomstotelijk dat hij Jacolliot heeft gelezen, en dat hij over India oordeelt volgens de 21 boeken van die schrijver die als verteller eerder productief en onderhoudend was dan nauwkeurig. Het brahmanisme waarover hij spreekt bestond niet in

de tijd van de rishi's, en het is volledig aangetoond dat de brahmanen hun wetten van Manu in de post-Mahābhārata-periode hebben verfraaid. In de vedische tijd konden weduwen rustig opnieuw trouwen, en de kasten werden pas in het kaliyuga bedacht op grond van overwegingen die zowel occult als rechtvaardig waren vanuit het standpunt van het welzijn en de gezondheid van de bevolkingsgroepen.

Maar waar is dit alles goed voor? Wat hebben wij theosofen, negen jaar nadat de Theosophical Society in India werd gevestigd, te maken met het brahmanisme, afgezien van het bestrijden van zijn misstanden. Ragunath Rao, een brahmaan van de hoogste kaste, die drie jaar de Theosophical Society van Madras heeft voorgezeten, en die op dit moment eerste minister (dewan) aan het hof van de Holkar is, is de meest fervente hervormer in India. Hij strijdt, zoals zoveel andere theosofen, tegen de wet van het weduwschap, en baseert zich op teksten van *Manu* en de *Veda's*. Hij heeft al enkele honderden jonge weduwen vrijgemaakt, die waren veroordeeld tot het celibaat omdat ze in hun jeugd hun echtgenoot hadden verloren, en ze laten hertrouwen ondanks de protesten van de orthodoxe brahmanen. Hij lacht om kasten; en de honderd en zoveel afdelingen van de Theosophical Society in India helpen hem in deze strijd op leven en dood tegen bijgeloof en priesterlijke wreedheid.

Het is onjuist om te zeggen dat deze instellingen zijn ingevoerd in een periode waarin de esoterie de overhand had. Alle fouten en alle misstanden die het brahmanisme zijn binnengedrongen zijn ontstaan door het verlies van de sleutels tot de symboliek en de wetten van Manu. Maar zelfs als deze beweringen juist waren, wat hebben wij dan te maken met het orthodoxe brahmanisme? De verschrikkingen die door Devendro Das zijn beschreven in 'De hindoe-weduwe', in de *Nineteenth Century*, en die in hetzelfde nummer van de *Revue du mouvement social*, blz. 333 (januari 1887) ten nadele van de theosofen zijn geciteerd, zijn helemaal waar. Maar omdat Devendro Das al sinds 1879 een theosoof is, zou men eindelijk eens moeten begrijpen dat theosofen strijden tegen het brahmanisme van de pagoden, zoals ze dat doen tegen alle bijgeloof, alle misstanden, en elk onrecht.

P

Uit de werkwijze van budhistische theosofen, dienaren van wijsheid en waarheid, blijkt dat ze tot geen enkele religie, geen enkele sekte, behoren, maar juist alle exoterische erediensten en de misstanden die

daaruit volgen, bestrijden, en dat ze zich inzetten voor de mensheid. Daarom zijn de opmerkingen van ‘Aleph’ onrechtvaardig. Maar de huidige verklaring zou voldoende moeten zijn om de waarheid over de ‘missionarissen’ van de Himālaya definitief vast te leggen. Juist omdat de occulte wetenschap en de esoterische filosofie ‘als speerpunt het dienen van de mensheid’ hebben, en omdat hun vurige dienaren proberen de Europese en Aziatische volkeren te wekken die slapen onder de dodelijke schaduw van een priesterschap, door hen de lessen van de oude wijsheid in herinnering te brengen – *daarom* bieden de genoemde dienaren zich in Europa en Amerika aan. Mensen die de zaak nog steeds wantrouwen, worden gevraagd de boom van de theosofie naar zijn vruchten te beoordelen; want door hem te beoordelen naar de vruchten van de boom van de brahmaanse, boeddhistische, of joods-christelijke religies, doen ze hem duidelijk onrecht en beletten ze theosofen om zich in te zetten voor hun medemensen, in het bijzonder *voor de ontferden van de wereld*.

Omdat we elders al over de goede oude Sumangala hebben gesproken, is het niet nodig onze tijd te verspillen met het verwerpen van elke band met de bonzen of brahmanen. Laatstgenoemden – althans degenen die ultra-orthodox zijn gebleven en die elke weldadige hervorming bestrijden – vervolgen ons en haten ons evenveel als de christelijke geestelijkheid en de missionarissen. Wij verbrijzelen hun afgoden; terwijl zij ernaar streven om onze reputatie kapot te maken en onze eer te bezoedelen. Zo handelen vooral de dienaren van Christus, van hem die in de eerste plaats het gebed tot de ‘Vader’ in de tempels verbood, en die de huichelaars vergeleek met de farizeeën, die op alle pleinen daden van mededogen verrichtten maar zijn te vergelijken met witgepleisterde graven die vanbinnen volledig verrot zijn. Maar de ‘bonzen’, de boeddhistische priesters, zijn, dat moeten we erkennen, de enigen die ons bij onze hervormingen werkelijk hebben geholpen. Nooit heeft de stem van een priester van Gautama zich tegen ons gericht. De boeddhisten van Ceylon waren altijd echte broeders voor de theosofen van Europa en Amerika.

Wat gebeurt er in Tibet? De weinige missionarissen die dat land hebben bezocht werden o.a. door één opmerkelijk feit getroffen: in straten met volop activiteit gaan de winkeliers op het middaguur naar huis en laten hun koopwaar achter die buiten is uitgesteld op de stoep en zowat op de straat zelf. De kopers die toevallig langskomen zien de aangegeven prijzen van de artikelen die ze nodig hebben, nemen ze

mee en laten hun geld op de toonbank achter. Bij zijn terugkeer vindt de handelaar de betaling voor de goederen die zijn meegenomen; *de rest blijft onaangeroerd*. Dit is iets wat men in Europa en Amerika bijna niet ziet. Het is enkel het gevolg van de *exoterische* geboden van Gautama Boeddha, die alleen maar een wijze was en nooit is vergoddelijkt. Er zijn ook geen bedelaars in Tibet, noch mensen die sterven van de honger. Dronkenschap en misdaad zijn daar onbekend, evenals immoraliteit, behalve onder de Chinezen die geen 'boeddhisten' in de letterlijke zin van het woord zijn, evenmin als de mormonen christenen zijn. Moge het lot dus het arme Tibet, met zijn onwetende en eerlijke bevolking, behoeden voor de zegeningen van de beschaving, en vooral voor de missionarissen.

Q

Moge het lot Tibet nog meer beschermen tegen de 'god vooruitgang', zoals deze zich manifesteert in Europa en Amerika. Er wordt ons verteld dat vooruitgang het summum is, 'een maatschappelijke evolutie die de fysieke, intellectuele en morele omstandigheden van de meeste mensen voortdurend verbetert'. Waar heeft 'Aleph' dit alles gezien? In Londen met zijn vier miljoen inwoners, waarvan een miljoen maar eens in de drie dagen te eten hebben? In Amerika, waar de vooruitgang de verdrijving van honderdduizenden Chinese arbeiders nodig maakt, die worden weggestuurd om van honger te sterven? Of bij de onmiddellijke uitzetting van duizenden Ierse immigranten en andere paupers waarvan Engeland zich probeert te ontdoen? Een vooruitgang die gebaseerd is op uitbuiting van de armen en de arbeiders, is slechts een andere wagen van Jagannātha onder een valse vlag. Men heeft het recht om zelfs de voorkeur te geven aan een stille dood onder de manzanillaboom boven de vooruitgang van de rijke en ontwikkelde klassen waarbij over duizenden arme en onwetende mensen wordt heengelopen. Zijn de Chinezen in Californië niet onze broeders? De Ieren die uit hun hutten zijn verdreven en veroordeeld zijn om met hun kinderen van honger te sterven, bewijzen zij het bestaan van maatschappelijke vooruitgang? Nee, duizend keer nee! Zolang mensen, in plaats van te verbroederen en elkaar te helpen, slechts het recht opeisen om hun nationale belangen veilig te stellen, terwijl de rijke weigert te begrijpen dat hij door een arme vreemdeling te helpen, zijn arme toekomstige broeder helpt, en het goede voorbeeld geeft aan andere landen; zolang het gevoel van internationaal altruïsme gepraat

in de ruimte blijft, zal de vooruitgang geen andere functie vervullen dan die van een beul voor de armen.

R

Laten we elkaar goed begrijpen. Ik heb het over de vooruitgang van de beschaving op het fysieke gebied, de vooruitgang die ‘Aleph’ hemelhoog prijst en als een bard bezingt. Maak deze materiële vooruitgang onderdeel van een ethische weg en de ‘missionarissen’ van *Le lotus* en van India zullen u erkennen als hun meester. Maar u doet niets van dien aard. U heeft de enige bron van troost voor de arme, het geloof in zijn onsterfelijke *ik*, laten opdrogen of meegewerkt aan het opdrogen ervan, en u heeft hem er niets voor teruggegeven. Is driekwart van de mensheid gelukkiger als gevolg van de vooruitgang van de wetenschap en haar samenwerking met de industrie, waarover u zich zo verheugt? Heeft de uitvinding van machines de handarbeiders enig goed gedaan? Nee, want ze heeft geresulteerd in een groter kwaad: het ontstaan van een hogere arbeidersklasse, enigszins ontwikkeld en opgeleid, ten nadele van de minder begunstigde massa die nog armer is geworden. U erkent het zelf:

De overmatige productie van dingen en werknemers. . . . leidt tot verza-
diging, overmaat, schaarste, crisis, d.w.z. werkloosheid en ellende.

Duizenden arme kinderen in fabrieken, die voor de toekomst hele generaties kreupelen, rachitispatiënten en ongelukkige mensen vormen, worden opgeofferd in een holocaust voor uw vooruitgang, een onverzadigbare en altijd hongerige moloch. Ja, we protesteren, we zeggen dat ‘het vandaag nog erger is dan vroeger’, en we ontkennen de voordelen van een vooruitgang die zich slechts op het welzijn van de rijken richt. Het ‘geluk’ waarover u spreekt zal niet komen zolang morele vooruitgang passief sluimert, verlamd door het onstuimige egoïsme van iedereen, zowel rijken als armen. De revolutie van 1789 heeft uiteindelijk maar één duidelijk resultaat gehad: die valse broederschap die tegen zijn medemens zegt: ‘Denk zoals ik, of ik sla erop; wees mijn broeder, of ik breng je ten val!’¹

---

¹ Het lijkt ons dat mw. Blavatsky hier duidelijk overdrijft. Lang geleden verliet ze Frankrijk, waar ze heeft gewoond in een periode waarin de dingen niet erg fraai waren; en sinds die tijd kunnen de kranten die haar in het buitenland op de hoogte hielden haar slechts een triest beeld van Frankrijk geven, want ze doen hun best om onze democratie zwart te maken. – F.K. Gaboriau (Red. *Le lotus*)

S

De theosofische ‘missionarissen’ streven ook naar een maatschappelijke revolutie, maar dan een volledig ethische revolutie. En als die tot stand zal zijn gebracht, als de onterfde massa begrijpt dat het geluk in hun eigen handen ligt, dat rijkdom niets dan zorgen met zich meebrengt, dat hij die voor anderen werkt gelukkig is, want die anderen werken voor hem, en als de rijken beseffen dat hun geluk afhangt van dat van hun broeders – ongeacht hun ras of religie – alleen dan zal de wereld de dageraad van het geluk zien aanbreken.

‘Aleph’ vraagt waarom de wereld niet eeuwig zou zijn. Waarom de wezens van de hiërarchie die haar samenstellen niet elkaar opvolgen, zoals de leden van de soorten die onze aardbol en de andere bollen bevolken. Is het idee van het voortbrengen van sterren door andere sterren, en van heelallen door andere heelallen niet redelijker, in zijn analogie, dan dat van Mozes, of zelfs dan dat van Laplace? ‘Aleph’ verkondigt hier zuivere theosofie; hij is dus een theosoof en een ‘boeddhistische missionaris’ zonder het te weten. We begroeten hem en ontvangen hem met open armen. *De geheime leer*,¹ die binnenkort zal worden gepubliceerd, zal laten zien dat aan het begin van de meest recente *periodieke evolutie* van onze bol, evenals die van haar wezens, de voortplantingsprocessen variaties vertonen die men in de laboratoria nauwelijks zou verwachten. De samenwerking van het mannelijke en het vrouwelijke beginsel is slechts één van die processen – een proces dat *alleen door de fysieke mens wordt vertoond*.

T

De ‘eindigheid’ van de kosmos is nooit aanvaard door onze ‘nieuwe religie’, die helemaal geen religie is maar een filosofie. Brahmanen of bonzen hebben, in hun meest uitgesproken exoterische delirium, nooit de eindigheid van de kosmos aanvaard. ‘Aleph’ hoeft slechts de Vedānta, *Manu*, de *Purāṇa*’s of de *Boeddhistische catechismus*, enz., te raadplegen om daarin een bevestiging te vinden van de eeuwigheid van de kosmos, die slechts de periodieke en objectieve manifestatie is van de absolute eeuwigheid zelf, van dat altijd onbekende beginsel dat para-

---

¹ Dit werk waarover in nr. 4 van *Le lotus* is gesproken, is in het Engels; het zal 5 dikke delen omvatten van de grootte van *Isis ontsluiterd*, en, om financiële redenen die gemakkelijk te begrijpen zijn, waarschijnlijk niet zo gauw in het Frans verschijnen. – F.K. Gaboriau

brahman, ādi-buddha, de ‘ene en eeuwige wijsheid’ wordt genoemd.

Een grotere absurditeit dan te spreken van een wrede God is te denken dat God – het *grote, absolute geheel* – zich ooit zou kunnen mengen in aardse of menselijke aangelegenheden. Het oneindige kan zich niet verbinden met het eindige; het onvoorwaardelijke kent het voorwaardelijke en het beperkte niet. De absolute wijsheid kan niet handelen in de beperkte ruimte van een kleine bol. Ze is alomtegenwoordig en latent in de kosmos, die eveneens oneindig is. En de enige werkelijk actieve manifestatie ervan vinden we in de *mensheid als geheel*, die is samengesteld uit verdwaalde vonken, die wat hun objectieve duur betreft eindig zijn, maar eeuwig in hun essentie, en die zijn weggeschoten uit deze haard zonder begin of einde. De enige god die we moeten dienen is dus de mensheid, en onze enige eredienst is de liefde voor onze medemens. Door de medemens kwaad te doen, verwonden we God en laten we hem lijden. Als we ons aan onze broederlijke plichten onttrekken en weigeren om een heiden, evenzeer als een Europeaan, als onze broeder te beschouwen, dan verwerpen we God. Dit is onze religie en dit zijn onze opvattingen.

U

In plaats van Europa niet te willen begrijpen, geeft het ontwikkelde India, zo niet het brahmaanse India van Jacolliot, u gelijk.

Dit India heeft nooit de God van het onheil gepredikt, noch ascese zoals ‘Aleph’ die opvat. Dit wordt bewezen door de wet van Manu, die het huwelijk aan de grihastha-brahmaan voorschrijft, voordat hij een brahmaanse asceet wordt. Het grootste ongeluk voor een brahmaan is geen zoon te hebben, en het huwelijk is verplicht, afgezien van uitzonderlijke gevallen waarin het kind is voorbestemd om een brahmachārin, een celibataire yogī te worden, om occulte redenen die hier niet kunnen worden opgesomd. De esoterie heeft de seksuele of huwelijksbetrekkingen, die door de natuur zelf zijn geschapen, nooit verboden. De esoterie werkt *in, met* en *voor* de natuur, en veroordeelt alleen immoraliteit, misbruik en excessen. Van alle dieren is de mens in zijn uitspattingen het meest dierlijk; het dier heeft zijn seizoenen, maar de mens niet.

‘Aleph’ heeft het waarschijnlijk over christelijke asceten: zij die zich storten op een exoterische ascese, met een gezegende rozenkrans in de hand en de dogma’s van de kerk in hun hoofd. De hindoe wordt pas een asceet nadat hij de occulte wetenschappen genoeg heeft bestu-

deerd om zijn stoffelijke natuur met zijn spirituele natuur te beheersen. ‘Aleph’ verwacht ongetwijfeld de asceten van India met de spiritistische mediums van Europa en Amerika. Laatstgenoemden, arme gevoelige en neurotische proefpersonen, kennen de esoterische wetten niet, en zij zijn het die uiteindelijk de incubi en succubi voortbrengen – zoals wordt bewezen door de ontlichaamde echtgenotes van bepaalde mediums in Parijs.

De vergelijking tussen de ‘God van het verleden’ en de ‘God van de wetenschap’ is noch rechtmatig noch gelukkig, want de macht van deze twee goden verschilt maar weinig van elkaar. De arme is nu net zo ongelukkig als duizend jaar geleden, en zelfs nog ongelukkiger, omdat de kloof tussen rijk en arm groter is geworden.

De vooruitgang heeft slechts gediend om de rijken te voorzien van genoegens die in eeuwen zonder beschaving onbekend waren.

V

Het Westen is vrij om de handreiking van het Oosten te weigeren. Toch weigert het deze niet altijd, zoals blijkt uit de vele theosofische organisaties die in Europa en Amerika als paddestoelen opkomen.

X

Jezus, die door ‘Aleph’ wordt geciteerd, werpt alle theorieën van laatstgenoemde omver als hij zegt dat ‘zijn koninkrijk niet van deze wereld is’. Wil onze vriendelijke criticus dat we het werk van de farizeeën bewonderen, of dat we hun edele voorbeeld aan Europa en Amerika aanreiken? Het zou verloren moeite zijn, omdat de christenen van die twee continenten de theosofie allang aan de wereldse macht van de pretorianen van de journalistiek hebben overgeleverd. Laatstgenoemden kruisigen ons dagelijks. Tot nu toe bestaan onze vijanden uit de geestelijkheid, de missionarissen (die broederschap prediken, maar de heidenen slechts misdaad en dronkenschap brengen), het Leger des Heils, de hypocriete en vrome aristocratie, alle materialisten, en zelfs de spiritisten die ons niet langer als hun ‘broeders’ beschouwen. Alleen de verstandige socialisten hebben ons begrepen; zullen zij zich ook tegen ons keren?

Intussen vraagt ‘Aleph’ onze aandacht voor enkele diepe waarheden. Ja, het exoterische brahmanisme moet verdwijnen, maar het zal vervangen worden door het esoterische vedisme, terwijl daaraan alles zal wor-

den toegevoegd wat de zich ontwikkelende wetenschap heeft voortgebracht en wat edel en mooi is. Maar deze revolutie zal niet tot stand komen door de veroveraars; de vermenging van de twee Indo-Europese volkeren zal door broederlijke liefde tot stand komen, maar pas als de Engelsman zal zijn opgehouden om de brahmaan – wiens stamboom 3000 jaar beslaat – als de vertegenwoordiger van een lager ras te beschouwen. Op zijn beurt verafschuwt de brahmaan de Engelsman van wie hij het tijdelijke bestuur moet verduren. De broederschap van de theosofen is de enige in heel India waar de hooghartige Engelsman aan dezelfde tafel gaat zitten als de brahmaan die even arrogant is, maar milder en menselijker is geworden door het voorbeeld en de lessen van de theosofen die in dienst staan van de meesters van de oude wijsheid, de afstammelingen van die rishi's en mahātma's die het brahmanisme altijd heeft vereerd, zelfs nadat het hen niet meer begrijpt.

Uit al het voorafgaande volgt dus dat het niet de 'priesters van India' zijn die proberen het Westen naar de oude wijsheid terug te brengen, maar eerder een paar westerlingen uit Europa en Amerika, die door hun karma het geluk hadden bepaalde adepten van de geheime Broederschap van de Himālaya te kennen, en zich onder inspiratie van deze meesters inspannen om de priesters van India naar de oorspronkelijke en goddelijke esoterie terug te voeren.

Z

In India en in Azië zijn ze daarin volledig geslaagd. Alleen Europa en Amerika verzetten zich nog, omdat ze niet begrijpen of waarderen hoe vanzelfsprekend hun doel is. En het is, alles welbeschouwd, slechts de meerderheid die weigert om het te begrijpen, die meerderheid die altijd in de helpende hand heeft gebeten. Maar laten we niet wanhopen. En als de lang verwachte dag aanbreekt waarop de universele en spirituele broederschap zo niet rechtmatig wordt verklaard dan toch ten minste feitelijk wordt aanvaard, dan zullen de poorten van het heiligdom, die eeuwenlang gesloten waren voor zowel orthodoxe brahmanen als sceptische Europeanen, voor de *broeders* van elk land opengaan. De 'grootvader' zal zijn verloren kinderen verwelkomen, en al zijn spirituele schatten zullen hun erfgoed zijn.

Maar het doel van de 'missionarissen' van India moet worden begrepen en hun taak volledig worden gewaardeerd om dit moment te laten aanbreeken. Tot nu toe heeft het publiek alleen het verwrongen en vertekende beeld ervan gezien in de spiegel van de publiciteit. Het doel

dat door sommige mystieke theosofen wordt nagestreefd is, volgens onze onverstandige critici, dat van de hele Broederschap geworden; en dat misverstand heeft ten slotte geresulteerd in het artikel van ‘Aleph’ die ons vertelt wat onze eigen leringen zijn.

H.P. Blavatsky (lid van de TS)

Zelfkennis

[‘Self-knowledge’, *Lucifer*, oktober 1887, blz. 89; *CW* 8:108]

Het eerste wat nodig is voor zelfkennis, is zich diep bewust te worden van onze onwetendheid; met elke vezel van ons hart te voelen dat we onszelf *continu* misleiden.

Het tweede is de nog diepere overtuiging dat zo’n kennis – zo’n intuïtieve en zekere kennis – door inspanning kan worden verkregen.

Het derde en belangrijkste is het vaste voornemen die kennis te verwerven en onder ogen te zien.

Dit soort zelfkennis kan niet door wat men gewoonlijk zelfonderzoek noemt, worden bereikt. Ze wordt niet bereikt door redeneren of door een of andere hersenactiviteit, want ze betekent dat men zich bewust wordt van de goddelijke natuur van de mens.

Het verkrijgen van deze kennis is een grotere prestatie dan het beheersen van de elementen of het kennen van de toekomst.

Wil en verlangen

[‘Will and desire’, *Lucifer*, oktober 1887, blz. 96; *CW* 8:109]

Op ons gebied van bewustzijn heeft alleen de mens een wil. Hierdoor onderscheidt hij zich van het redeloze dier waarin alleen een instinctief verlangen actief is.

In de ruimste zin van het woord is verlangen de ene scheppende kracht in het heelal. In deze betekenis is het niet te onderscheiden van de wil; maar wij mensen kennen het verlangen nooit in deze vorm zolang we slechts mensen blijven. Daarom worden wil en verlangen hier als tegenpolen beschouwd.

De wil komt dus voort uit het goddelijke, de god in de mens; ver-

langen is de drijvende kracht van het dierlijke leven.

De meeste mensen volgen in het leven dit verlangen en beschouwen het ten onrechte als de wil. Maar wie zijn spirituele doel wil bereiken, moet de wil scheiden van het verlangen, en zijn wil tot meester maken; want het verlangen is onstandvastig en verandert steeds, terwijl de wil standvastig en onveranderlijk is.

Wil en verlangen zijn beide *scheppers*; ze vormen de mens zelf en zijn omgeving. Maar de wil schept op intelligente wijze – het verlangen doet dit blindelings en onbewust. De mens vormt zich dus naar het beeld van zijn verlangens, tenzij hij zichzelf schept naar het evenbeeld van het goddelijke, door middel van zijn wil, het kind van het licht.

Zijn taak is tweeledig: de wil te doen ontwaken, te versterken door hem te gebruiken en te bedwingen, en tot absolute meester in het lichaam te maken; en tegelijkertijd het verlangen te zuiveren.

Kennis en wil zijn de werktuigen om deze zuivering tot stand te brengen.

De oorsprong van het kwaad

[‘The origin of evil’, *Lucifer*, oktober 1887, blz. 109-19; *CW* 8:110-25]

Het probleem van de oorsprong van het kwaad kan filosofisch alleen worden aangepakt als de oude Indiase leer als basis van de redenering wordt genomen. Alleen de oude wijsheid geeft een bevredigende verklaring van al het kwaad in de wereld. Volgens haar zijn het ontstaan van de kosmos en de evolutie van het leven het gevolg van het uiteenvallen van het oorspronkelijke gemanifesteerde ENE tot het vele, of de grote illusie van vorm. Doordat HOMOGENITEIT zich tot heterogeniteit heeft getransformeerd, zijn er vanzelfsprekend contrasten ontstaan; daaruit ontstond wat we het KWAAD noemen, dat sinds zijn ontstaan oppermachtig is in dit ‘Tranendal’.

De materialistische westerse filosofie (ten onrechte zo genoemd) heeft niet nagelaten haar voordeel te doen met deze edele metafysische lering. Zelfs de natuurwetenschappen met de scheikunde voorop hebben onlangs hun aandacht gericht op bovengenoemde stelling, en zich ingespannen om op basis van onweerlegbare gegevens de homogeniteit van oerstof te bewijzen. Nu komt echter het materialistische pessimisme om de hoek kijken, een leer die noch filosofisch noch weten-

schappelijk is, en slechts een stortvloed van zinloze woorden is. Dit pessimisme, dat in zijn meest recente vorm niet langer pantheïstisch is, en zich heeft verbonden met het materialisme, maakt zich op om van de oude Indiase leer te profiteren. Maar de atheïstische pessimist komt niet verder dan het aardse homogene plasma van de darwinisten. Voor hem zijn de aarde en de stof het toppunt, en hij ziet achter de oerstof slechts een afschuwelijke leegte, een leeg niets. Sommige pessimisten proberen hun ideeën in mooie bewoordingen te presenteren vergelijkbaar met witgepleisterde graven, of Mexicaanse lijken, waarvan de doodsbleke wangen en lippen met een dikke laag rode verf zijn bedekt. De ontbinding van de stof dringt door het masker van een schijnleven heen, ondanks alle pogingen om dit te voorkomen.

Het materialisme maakt tegenwoordig gebruik van Indiase beeldspraak. In een nieuw boek van dr. Philipp Mainländer *Pessimism and Progress* vernemen we dat het Indiase pantheïsme en het Duitse pessimisme *identiek* zijn, en dat het uiteenvallen van homogene stof tot heterogeen materiaal, of de overgang van eenvormigheid naar meervormigheid, heeft geleid tot een zo ellendig heelal. Het pessimisme zegt:

Deze [overgang] is precies de oorspronkelijke fout geweest, de erfzonde, waarvoor de hele schepping door hevig te lijden nu moet boeten; en juist die zonde heeft, doordat ze alles wat leeft tot bestaan heeft gebracht, het daardoor ook in de bodemloze diepte van kwaad en ellende gestort, waaruit slechts op één manier ontsnapping mogelijk is, namelijk door *aan het zijn zelf een eind te maken*.

Deze interpretatie van de oosterse leer waarbij men daaraan de gedachte toeschrijft dat de ellende van het leven kan worden ontvlucht door een ‘eind te maken aan het zijn’ – ongeacht of men dit toepast op de hele kosmos of alleen op het leven van een individu – is een grote misvatting. De oosterse pantheïst, die een filosofie heeft die hem leert om onderscheid te maken tussen zijn of ESSE en geconditioneerd bestaan, zou zo’n absurd denkbeeld waarschijnlijk nooit als mogelijkheid naar voren brengen. Hij weet dat hij alleen de *vorm* en niet het *zijn* kan vernietigen, en zelfs dat alleen maar op dit gebied van aardse illusie. Hij weet dat hij door in zichzelf tanhā (het onbevredigde verlangen naar bestaan, of de ‘wil om te leven’) te doden, langzamerhand aan de vloek van wedergeboorte en geconditioneerd bestaan zal ontkomen.

Maar hij weet ook dat hij zelfs zijn eigen onbetekenende leven niet

kan doden of daaraan een ‘eind kan maken’ behalve dan als persoonlijkheid, wat tenslotte slechts een verandering van kleding betekent. En omdat hij slechts in één werkelijkheid gelooft, die eeuwige zijnheid is, de ‘oorzaakloze OORZAAK’ waaruit hij zich verbannen heeft om een wereld van vormen binnen te gaan, beschouwt hij de tijdelijke en zich ontwikkelende manifestaties daarvan in de toestand van māyā (verandering of illusie) werkelijk als het grootste kwaad, maar tegelijkertijd ook als een proces in de natuur dat even onvermijdelijk is als geboortewezen. Het is de enige manier waarop hij van beperkte en geconditioneerde levens van lijden kan overgaan naar eeuwig leven of absolute ‘zijnheid’, die zo treffend wordt uitgedrukt door het Sanskrietwoord sat.

Het ‘pessimisme’ van de hindoeïstische of boeddhistische pantheïst is metafysisch, diepzinnig en filosofisch. Het denkbeeld dat stof en zijn veelvormige manifestaties de bron en oorsprong van kwaad en ellende overal in het heelal zijn is heel oud, hoewel Gautama Boeddha de eerste was die het ondubbelzinnig verwoordde. Maar de grote Indiase hervormer heeft beslist nooit de bedoeling gehad er een handvat van te maken waaraan de hedendaagse pessimist zich kan vastklampen, of een kapstok waaraan de materialist zijn verwrongen en verderfelijke leringen kan ophangen! Deze wijze en filosoof die zich heeft opgeofferd voor de mensheid door *voor haar te leven, om haar te redden*, door mensen te onderwijzen om in het zinnelijke bestaan van de stof slechts ellende te zien, koesterde in zijn diepe, filosofische ziel beslist nooit het idee om een premie op zelfmoord uit te loven; zijn inspanningen waren erop gericht om de mensheid te bevrijden van een te grote gehechtheid aan het leven, want die gehechtheid is de belangrijkste oorzaak van egoïsme – en daarom de schepper van wederzijdse pijn en leed.

In zijn eigen leven heeft Boeddha ons een voorbeeld van zelfbeheersing gegeven dat we moeten proberen na te volgen door te leven, niet door het leven te ontvluchten. Zijn leer toont aan dat het kwaad inherent aanwezig is, *niet in de stof*, die eeuwig is, maar in de illusies die erdoor worden teweeggebracht: door de veranderingen en transformaties van de stof die leven voortbrengen, want deze veranderingen zijn geconditioneerd en dat leven is voorbijgaand. Tegelijkertijd wordt ons duidelijk gemaakt dat al deze vormen van kwaad niet alleen onvermijdelijk zijn, maar noodzakelijk. Want als we het goede van het kwade willen onderscheiden, licht van duisternis, en eerstgenoemde willen leren kennen, dan kunnen we dat alleen door het contrast tussen die

twee. Terwijl de letterlijke betekenis van Boeddha's filosofie slechts naar de schaduwkant van de dingen op dit bedrieglijke gebied verwijst, ontsluit haar esoterische betekenis, of de verborgen ziel ervan, voor de arhat alle glorie van het EEUWIGE LEVEN in *alle homogeniteit van bewustzijn en zijn*. Ongetwijfeld nóg zo'n dwaas idee in de ogen van de materialistische wetenschap en zelfs van het moderne idealisme, en toch is het een feit voor de wijze en de esoterische pantheïst.

Niettemin heeft de kerngedachte dat het kwaad wordt voortgebracht door de steeds ingewikkelder samenhang van het homogene materiaal, dat vorm aanneemt en zich steeds meer differentieert naarmate die vorm fysiek volmaakter wordt, een esoterische kant die de moderne pessimist nog nooit schijnt te hebben opgemerkt. De letterlijke betekenis ervan werd echter het voorwerp van beschouwingen voor elk diep nadenkend volk uit de oudheid. Zelfs in India werd de oorspronkelijke betekenis van de reeds genoemde leer door sektarisme verworden, en dit heeft geleid tot de ritualistische, puur dogmatische voorschriften van het haṭhayoga-stelsel, in tegenstelling tot de filosofische rājayoga van de Vedānta. Zowel heidense als christelijke exoterische beschouwingen, en zelfs het middeleeuwse kloosterascetisme, hebben uit dat oorspronkelijke edele denkbeeld alles overgenomen wat ze konden en in dienst gesteld van hun bekrompen sektarische zienswijze. Hun onjuiste opvattingen over de stof hebben de christenen vanaf het begin ertoe gebracht de vrouw met het kwaad en de stof te vereenzelvigen, ondanks de verering van de Heilige Maagd door de rooms-katholieke kerk.

Maar de meest recente toepassing van de verkeerd begrepen Indiase leer door de pessimisten in Duitsland is heel origineel, en nogal onverwacht, zoals we zullen zien. Het vergelijken van een hoogst metafysische leer en Darwins theorie van fysieke evolutie lijkt op zichzelf een vrij hopeloze taak. Temeer omdat de theorie van de natuurlijke selectie helemaal geen vernietiging van het zijn verkondigt, maar integendeel een ononderbroken en steeds toenemende ontwikkeling van *leven*. Niettemin heeft de Duitse vindingrijkheid kans gezien om door middel van wetenschappelijke paradoxen en veel spitsvondige redeneringen het geheel de schijn van filosofische waarheid te geven. De oude Indiase leer zelf is niet aan de kritiek van het moderne pessimisme ontsnapt. De fortuinlijke ontdekker van de theorie dat de oorsprong van het kwaad dateert uit de tijd dat de protoplasmatische amoëbe zich in tweeën verdeelde om zich voort te planten en daardoor zijn smetteloze homogeni-

teit verloor, heeft zich in zijn meest recente boek meester gemaakt van de oude Indiase leer. Terwijl hij de filosofie ervan en de diepzinnigheid van de oude opvattingen hoog prijst, verklaart hij dat ze moeten worden beschouwd 'als de meest diepzinnige waarheid die ooit door de oude wijzen is *geanticipeerd* en aan het moderne denken is *ontroofd*'!

Hieruit volgt dus dat het diep religieuze pantheïsme van de hindoeïstische en boeddhistische filosofen en de vage invallen van een pessimistische materialist door het 'moderne denken' aan elkaar gelijk worden gesteld. Aan de onoverbrugbare kloof tussen deze twee wordt voorbijgegaan. Het doet er blijkbaar weinig toe dat de pantheïst, die in de gemanifesteerde kosmos niets als werkelijkheid erkent, en deze eenvoudig als een illusie van zijn zintuigen beschouwt, zijn eigen bestaan ook slechts als een bundel illusies moet beschouwen. Wanneer hij daarom spreekt over de manier waarop men aan het lijden van een objectief bestaan kan ontkomen, verschillen zijn opvatting van dat lijden en zijn motief om een eind aan dat bestaan te maken, volkomen van die van een pessimistische materialist. Voor hem zijn zowel pijn als lijden illusies die het gevolg zijn van gehechtheid aan dit leven en van onwetendheid. Daarom streeft hij naar eeuwig, onveranderlijk leven, en absoluut bewustzijn in de toestand van *nirvāṇa*; terwijl een Europese pessimist, die het 'kwade' in het leven als *werkelijkheid* beschouwt, verlangt naar de vernietiging van het 'zijn', zoals hij dat noemt, als hij al tijd heeft om naar iets anders te verlangen dan naar genoemde wereldse *werkelijkheden*.

Voor de filosoof is er maar één werkelijk leven, namelijk *nirvāṇische gelukzaligheid*, wat een toestand is die niet alleen in graad maar ook in aard verschilt van die van elk bewustzijnsgebied in het gemanifesteerde heelal. Een pessimist noemt 'nirvāṇa' bijgeloof en beschrijft het als een 'ophouden van het leven', omdat voor hem het leven begint en eindigt op aarde. Eerstgenoemde negeert in zijn spirituele aspiraties zelfs de allesomvattende homogene eenheid, waarop de Duitse pessimist zich nu zozeer baseert. Hij kent slechts, en gelooft in niets anders dan in de onmiddellijke oorzaak van deze eenheid, eeuwig en *altijdlevend*, omdat het het *ENE en ongeschapene*, of beter gezegd niet geëvolueerde is. Daarom zijn al zijn inspanningen gericht op de snelst mogelijke hereniging met en terugkeer naar zijn pre-oorspronkelijke toestand, na zijn pelgrimstocht door deze illusoire reeks van denkbeeldige levens, met hun onwerkelijke schimmenspel van zintuiglijke waarnemingen.

Zo'n pantheïsme kan alleen door iemand die in een persoonlijke voorzienigheid gelooft als 'pessimistisch' worden bestempeld; door iemand die de ontkenning van de werkelijkheid van al het 'geschapene', d.w.z. van het voorwaardelijke en beperkte, tegenover zijn eigen blinde en onfilosofische geloof stelt. Het oosterse denken houdt zich niet bezig met het zoeken naar het kwaad in elke basiswet en manifestatie van leven, noch om aan elk verschijnsel een eenheid van vaak slechts denkbeeldig kwaad te verbinden. De oosterse pantheïst onderwerpt zich eenvoudig aan het onvermijdelijke, en probeert op zijn levensweg zoveel mogelijk 'afdalingen tot wedergeboorte' te voorkomen door nieuwe karmische oorzaken te vermijden.

Een boeddhistische filosoof weet dat de duur van de reeks van levens van ieder mens – tenzij hij 'geforceerd' nirvāṇa bereikt (of in kabbalistische termen 'het koninkrijk van God met geweld neemt') – allegorisch wordt voorgesteld door de 49 dagen die Gautama Boedha onder de bo-boom heeft doorgebracht. En de hindoe filosoof is zich op zijn beurt ervan bewust dat hij het 1ste vuur moet ontsteken en het 49ste vuur¹ moet doven vóór hij zijn uiteindelijke bevrijding bereikt. De wijze en de filosoof wachten beiden geduldig tot het natuurlijke uur van bevrijding slaat; terwijl hun ongelukkige nabootser – de Europese pessimist – altijd klaarstaat om zelfmoord te prediken en te begaan. Hij kan niet dezelfde filosofische minachting voor het leven voelen als voor de dood, en daarin het wijze voorbeeld van zijn oosterse broeder volgen, omdat hij de talloze koppen van de hydra van zijn levens niet kent.

Zo zien we dat het filosofische pantheïsme veel verschilt van het moderne pessimisme. Eerstgenoemde is gebaseerd op een juist begrip van de mysteries van het zijn; laatstgenoemde is in feite niets anders dan nóg een stelsel van kwaad dat door een ongezonde fantasie wordt toegevoegd aan de grote hoeveelheid maatschappelijke kwaden. In feite is het moderne pessimisme geen filosofie maar eenvoudig een

---

¹ Dit is een esoterische lering, en de gewone lezer zal er niet veel van begrijpen, maar een theosoof die *Esoteric Buddhism* heeft gelezen, weet misschien hoe hij de 7×7 van de 49 'dagen' en de 49 'vuren' moet berekenen, en begrijpt misschien dat de beeldspraak esoterisch verwijst naar de zeven opeenvolgende menselijke wortelrassen met hun zeven onderafdelingen. Iedere monade wordt in het eerste wortelras geboren en bereikt bevrijding in het laatste, het zevende ras. Alleen van een 'boeddha' wordt gezegd dat hij in de loop van één leven bevrijding kan bereiken.

systematische belasting van het leven en het zijn; de zwartgallige uitingen van een maaglijder of een ongeneeslijke zwartkijker. De twee denkstelsels zijn niet met elkaar te vergelijken.

De zaden van kwaad en lijden waren het eerste resultaat en gevolg van de heterogeniteit van het gemanifesteerde heelal. Maar ze zijn slechts een illusie voortgebracht door de wet van contrasten, die, zoals gezegd, een fundamentele natuurwet is. Goed noch kwaad zouden bestaan zonder het licht dat ze wederzijds op elkaar werpen. Omdat werd opgemerkt dat het *zijn*, in welke vorm ook, vanaf het begin van de schepping van de wereld deze contrasten vertoonde, en omdat het kwade in het heelal de overhand heeft als gevolg van het egoschap of egoïsme, heeft de rijke oosterse beeldspraak erop gewezen dat het bestaan moet boeten voor de fout van de natuur; en de menselijke ziel (psyche) werd voortaan beschouwd als de zondebok en het slachtoffer van de *onbewuste* OVERZIEL. Maar ze heeft niet aan pessimisme, maar aan wijsheid het leven geschonken. Onwetendheid is de gewillige martelaar van het natuurlijke pessimisme, maar kennis is zijn meester. Langzamerhand, en door erfelijkheid of atavisme, werd dit pessimisme inherent aan de mens. Het is altijd in ons aanwezig, hoe latent en stil zijn stem in het begin ook is.

Als we de levensvreugde van de jeugd ervaren, en nog in de kracht van ons leven zijn, zijn we geneigd om bij de eerste vlag van verdriet, na een mislukking, of wanneer zich plotseling donkere wolken samenvakken, het *leven* daarvan de schuld te geven; het *leven* als een zware last te ervaren, en vaak ons bestaan te vervloeken. Hieruit blijkt dat pessimisme in ons bloed zit, maar tegelijkertijd de aanwezigheid van de vruchten van onwetendheid. Naarmate de mensheid in aantal toeneemt, en daarmee ook het lijden vermeerderd – wat het natuurlijke gevolg is van een groeiend aantal individuen dat het veroorzaakt – worden verdriet en pijn heviger. We leven in een atmosfeer van somberheid en wanhoop, maar dat komt omdat onze ogen neergeslagen zijn en gericht op de aarde, met al haar fysieke en grofstoffelijke manifestaties. Maar als de mens *naar binnen* – niet hemelwaarts, wat slechts een manier van zeggen is – keek en zich concentreerde op de *innerlijke* mens, zou hij snel ontsnappen uit de kronkelingen van de grote slang van illusie. Van de wieg tot het graf zou zijn leven dan draaglijk en de moeite waard worden, zelfs op de moeilijkste momenten.

Pessimisme – die chronische achterdocht die het kwaad overal op de loer ziet liggen – is dus tweeledig van aard, en brengt twee soorten

vruchten voort. Het is een natuurlijke eigenschap van de fysieke mens, en wordt alleen voor de onwetende een vloek. Het is een zegen voor de spirituele mens, omdat hij daardoor het rechte pad kiest, en een andere, even fundamentele, waarheid ontdekt, namelijk dat alles in deze wereld slechts een voorbereiding is, omdat het vergankelijk is. Het is als een spleet in de donkere gevangenismuren van het aardse bestaan waardoor een lichtstraal vanuit ons eeuwige thuis binnendringt, die, terwijl ze de innerlijke zintuigen verlicht, de gevangene in zijn omhulsel van klei iets toefluistert over de oorsprong en het tweevoudige mysterie van ons bestaan. Tegelijkertijd is het een stilzwijgend bewijs van de aanwezigheid in de mens van dat *wat weet, zonder dat het hem wordt verteld*: namelijk dat er nog een ander en beter leven bestaat zodra hij de vloek van aardse levens heeft doorgemaakt.

Deze verklaring van het probleem en de oorsprong van het kwaad is, zoals gezegd, zuiver metafysisch, en heeft dus niets met fysieke wetten te maken. Ze heeft volledig betrekking op het spirituele deel van de mens, en daarom is het oneindig veel gevaarlijker om zich oppervlakkig ermee bezig te houden dan ermee onbekend te blijven. Ze is diepgeworteld in de ethiek van Gautama Boeddha, en omdat ze nu in handen van de moderne filistijnen van het materialisme is gevallen, kan het verwarren van de twee stelsels van ‘pessimistisch’ denken ons slechts tot mentale zelfmoord leiden, of nog erger.

De oosterse wijsheid onderwijst dat de geest de beproeving van incarnatie en leven moet doormaken, en door de stof moet worden gelouterd, vóór hij tot ervaring en wijsheid kan komen. Pas daarna ontvangt hij de loutering van de ziel, of zelfbewustzijn, en kan hij terugkeren tot zijn oorspronkelijke toestand van een god, maar nu mét ervaring, die ten slotte leidt tot alwetendheid. Met andere woorden, hij kan op geen andere manier tot de oorspronkelijke toestand van homogeniteit van de oorspronkelijke essentie terugkeren dan door zich te verrijken met de vruchten van karma, dat als enige een absolute, *bewuste* godheid kan scheppen, slechts één graad verwijderd van het absolute AL.

Zelfs volgens de letter van de *Bijbel* moet het kwaad reeds vóór Adam en Eva hebben bestaan die daarom geen schuld hebben aan de erfzonde. Want als er vóór hen geen kwaad of zonde was geweest, dan had er geen slang, noch een boom van kennis van goed en kwaad in Eden kunnen bestaan. De kenmerken van die appelboom worden duidelijk nadat het paar van de vrucht ervan had geproefd, zoals blijkt uit

de tekst: ‘De ogen van beiden werden geopend en ze *wisten*’ veel dingen naast het feit dat ze naakt waren. Te veel kennis van stoffelijke zaken wordt hier terecht als een kwaad aangemerkt.

Zo staan de zaken er dus voor, en het is onze plicht die nieuwe verderfelijke theorie te onderzoeken en te bestrijden. Tot nog toe bleef het pessimisme beperkt tot het gebied van de filosofie en metafysica, en probeerde het niet het domein van de puur fysieke wetenschap, zoals het darwinisme, binnen te dringen. De evolutieleer wordt nu vrijwel algemeen aangenomen, en er is geen school (behalve dan zondagsscholen en de scholen van de zendelingen) waar ze niet met meer of minder aanpassingen wordt onderwezen. Aan de andere kant is er geen lering die meer is misbruikt en verdraaid dan die van evolutie, vooral wanneer haar basiswetten worden toegepast om de meest complexe en abstracte problemen van het veelzijdige bestaan van de mens op te lossen.

Waar psychologie en zelfs filosofie ‘geen voet durven te zetten’, daar gebruikt de materialistische biologie haar moker van oppervlakkige analogieën en bevooroordeelde conclusies. Het ergste van alles is dat ze – op grond van de stelling dat de mens niets anders dan een hogere diersoort is – dit recht opeist alsof het onbetwistbaar tot het terrein van de evolutiewetenschap behoort. Maar het regent op dat ‘terrein’ niet langer tegenstrijdigheden, het giet. ‘De mens is de maatstaf voor alle dingen’ en daarom wordt hij gemeten en geanalyseerd naar de maatstaf van het dier. Eén Duitse materialist beweert dat spirituele en psychische evolutie het wettige eigendom zijn van fysiologie en biologie, en dat alleen de mysteries van de embryologie en de zoölogie de mysteries van het bewustzijn in de mens en de oorsprong van zijn ziel kunnen oplossen.¹ Een ander ziet een rechtvaardiging van zelfmoord in het voorbeeld van dieren die, als het leven hun te zwaar wordt, er een eind aan maken door zich te laten verhongeren.²

Tot nu toe had het pessimisme – ondanks zijn vele en briljante paradoxen – één zwak punt, namelijk het ontbreken van een werkelijke en duidelijke grondslag om zich op te baseren. De aanhangers ervan hadden geen bezielende en leidende gedachte als baken om de zandbanken van het leven – werkelijk of ingebeeld – te omzeilen die zichzelf zo vaak in de vorm van aantijgingen tegen het leven en het bestaan hadden opgeworpen. Het enige wat ze konden doen was zich te verlaten op hun

---

¹Haeckel.

²Leo Bach.

vertegenwoordigers die zeer vindingrijk, zo niet met succes, de vele verschillende kwaden van het leven verbonden aan de metafysische stellingen van grote Duitse denkers (bijvoorbeeld Schopenhauer en Von Hartmann) zoals kleine jongens gekleurde staarten vastmaken aan de vliegers van hun oudere broers en blij zijn als ze zien dat die worden opgelaten. Maar nu zal de hele opzet worden veranderd.

De pessimisten hebben iets gevonden wat degelijker en meer gezaghebbend is, hoewel minder filosofisch, dan de metafysische *vliegers* van Schopenhauer, om hun jeremiaden en klaagzangen aan vast te knopen. De dag dat ze het eens waren met de opvattingen van deze filosoof, die de universele wil aanwees als de stichter van het wereldkwaad, is voorgoed voorbij. Evenmin zullen ze tevreden zijn met het vage 'onbewuste' van Von Hartmann. Ze hebben ijverig geprobeerd om een meer geschikte en minder metafysische basis te zoeken waarop ze hun pessimistische *filosofie* kunnen bouwen, en hun zoektocht is met succes beloond nu ze hebben ontdekt dat de oorzaak van het universele lijden is te vinden in de basiswetten van fysieke ontwikkeling. Het kwaad zal niet langer in verband worden gebracht met de nevelige en onduidelijke schim die 'WIL' wordt genoemd, maar met een werkelijk en vanzelfsprekend feit: voortaan zullen de pessimisten op sleeptouw worden genomen door de evolutionisten.

Het basisargument van hun vertegenwoordiger staat in de eerste alinea van dit artikel. Het heelal en alles wat zich erin bevindt, verscheen als gevolg van 'het uiteenvallen van het ENE tot het vele'. In het denken van de pessimist verwijst deze nogal vage weergave van de Indiase leer niet, zoals ik heb aangetoond, naar het ene één-zijn, of de abstractie van de Vedānta – parabrahman; anders zou ik beslist niet de term 'uiteenvallen' hebben gebruikt. Ook heeft het niet veel te maken met mūlaprakriti, of de 'sluier' van parabrahman; zelfs niet met de eerste gemanifesteerde oerstof, behalve misschien impliciet, zoals blijkt uit dr. Mainländers uiteenzetting. Het verwijst vooral naar aards *protoplasma*. Geest of goddelijkheid wordt in dit geval volledig genegeerd; blijkbaar wegens de noodzaak om te laten zien dat het allemaal tot 'het wettige domein van de fysieke wetenschap' behoort.

Kortom, er wordt beweerd dat de aloude leer haar oorsprong heeft en haar rechtvaardiging vindt in de theorie dat uit 'een klein aantal vormen, of misschien wel uit één enkele heel eenvoudige vorm' (Darwin) 'alle verschillende nu levende dier- en plantensoorten, en alle organismen die ooit op aarde hebben bestaan', geleidelijk zijn ontwikkeld. Dit

axioma van de wetenschap, zo wordt ons verteld, rechtvaardigt en verklaart de filosofische stelling van de hindoes. Wat is dit axioma? Eenvoudig dit: De wetenschap onderwijst dat de reeks transformaties die een zaadje moet doormaken – een zaadje dat uitgroeit tot een boom, of een ei, of dat zich tot een dier ontwikkelt – in elk van de gevallen uit niets anders bestaat dan de overgang van het materiaal van dat zaadje van een homogene in een heterogene of samengestelde vorm. Dat is dus de wetenschappelijke waarheid die de Indiase leer toetst aan die van de evolutionisten, beide aan elkaar gelijkstelt, en zo de oude wijsheid prijst door te erkennen dat ze het moderne wetenschappelijke denken waardig is.

Deze filosofische leer wordt niet alleen door de individuele groei en ontwikkeling van opzichzelfstaande soorten bevestigd, zo verklaart onze pessimist, maar ze wordt zowel in het algemeen als in detail bewezen. De juistheid ervan blijkt zowel uit de evolutie en groei van het heelal als uit die van de aarde. Kortom, het ontstaan, de groei en ontwikkeling van de organische wereld als geheel bewijzen de juistheid van de oude wijsheid. Men heeft ontdekt dat de organische wereld van algemene beginselen tot in bijzonderheden beheerst wordt door dezelfde wet van steeds toenemende complexiteit, van de overgang van het ene naar het vele als ‘basisleer van de evolutie van het leven’. Zelfs de ontwikkeling van volkeren, van het maatschappelijke leven, openbare instellingen, van taal, kunst en wetenschap, dit alles volgt onvermijdelijk en onafwendbaar de allesomvattende wet van het ‘uiteenvallen van het ene tot het vele’, en de overgang van het homogene naar meervormigheid.

Maar hoewel onze schrijver de Indiase wijsheid volgt, overdrijft hij deze fundamentele wet op zijn manier, en verdraait haar. Hij past deze wet zelfs toe op de historische bestemming van de mensheid. Hij maakt deze ondergeschikt aan en gebruikt haar als bewijs voor de juistheid van het Indiase denkbeeld. Hij beweert dat de mensheid als integraal geheel, naarmate ze zich ontwikkelt en in evolutie vooruitgaat, en zich opdeelt – waarbij ieder deel een afzonderlijke en onafhankelijke tak van het geheel wordt – zich steeds verder van haar oorspronkelijke gezonde harmonische eenheid verwijdert. De ingewikkelde interne samenhang van de maatschappij, van maatschappelijke verhoudingen, en van het individu leiden allemaal tot minder kracht en empathie, en tot de vernietiging van die integrale eenheid, zonder welke innerlijke harmonie niet mogelijk is.

Het ontbreken van die harmonie schept een innerlijke tweedracht die tot de grootste psychische ellende leidt. Het kwaad heeft zijn wortels in de aard van de evolutie van het leven en in de vele problemen daarvan. Elke stap vooruit in die evolutie is tegelijkertijd een stap in de richting van de ontbinding van haar levenskracht, en leidt tot passieve apathie. Dit is het onvermijdelijke resultaat, zegt hij, van de steeds grotere complexiteit van het leven; omdat evolutie of ontwikkeling een overgang is van het homogene naar het heterogene, een uiteenvallen van het geheel tot een veelheid, enz. Deze vreselijke wet is universeel en heeft betrekking op de hele schepping, van het uiterst kleine tot de mens, want het is, zoals hij zegt, een fundamentele natuurwet.

Juist door deze eenzijdige opvatting van de fysieke natuur, die door de Duitse schrijver wordt aangenomen zonder ook maar één gedachte te wijden aan haar spirituele en psychische kanten, zal zijn school zeker ten onder gaan. Het is hier niet de vraag of de genoemde wet van differentiatie en haar fatale consequenties al of niet in bepaalde gevallen van toepassing zijn op de groei en ontwikkeling van diersoorten en zelfs van de mens; maar eenvoudig of ze, omdat deze wet de basis en voornaamste ondersteuning vormt van de nieuwe theorie van de pessimistische school, ook echt een *universele* en fundamentele wet is? We willen weten of deze basisleer van de evolutie het hele proces van groei en ontwikkeling omvat, en of dit al of niet binnen het gebied van de natuurwetenschap valt. Als het inderdaad 'niets anders is dan de overgang van de homogene naar de heterogene staat', zoals Mainländer zegt, dan moet nog worden bewezen dat het gegeven proces 'die ingewikkelde combinatie van weefsels en organen voortbrengt die een volmaakt dier of een volmaakte plant vormt en voltooit'.

Zoals al door sommige critici van *Pessimism and Progress* werd opgemerkt, twijfelt de Duitse pessimist daaraan geen moment. Zijn zogenaamde ontdekking en leer 'berusten volledig op zijn vaste overtuiging dat ontwikkeling en de basiswet van het ingewikkelde proces van het vormen van organismen maar één ding vertegenwoordigen: de transformatie van het ene tot het vele'. Vandaar zijn gelijkstelling van dat proces met ontbinding en verval, en de afname van alle krachten en energieën. Mainländer zou gelijk hebben met zijn analogieën, indien deze wet van de differentiatie van het homogene tot het heterogene echt de basiswet van de evolutie van het leven was. Maar dat idee is volkomen onjuist, zowel in metafysisch als fysiek opzicht. Evolutie verloopt, evenals elk ander proces in de natuur, niet in een rechte lijn maar

cyclisch. De cyclische slangen bijten in hun eigen staart net als de slang van de eeuwigheid. En op dit punt wordt de Indiase leer, die tot de geheime leer behoort, bevestigd door de natuurwetenschappen, vooral de biologie.

In de *Scientific Letters* van een anonieme Russische schrijver en criticus staat het volgende:

In de evolutie van afzonderlijke individuen, in de evolutie van de organische wereld, in die van het heelal, en ook in de groei en ontwikkeling van onze planeet – kortom, overal waar het proces van toenemende complexiteit plaatsvindt – vinden we ook, los van de overgang van het ene naar het vele, van homogeniteit naar heterogeniteit, een *omgekeerde transformatie, namelijk de overgang van het vele naar het ene, van het heterogene naar het homogene*. . . . Nauwkeurige waarneming van het gegeven proces van toenemende complexiteit heeft aangetoond dat er niet alleen een scheiding in delen plaatsvindt, maar ook hun wederzijdse opneming. . . . Terwijl één deel van de cellen met elkaar versmelt en zich verenigt tot een uniform geheel, en spierweefsel vormt, worden andere cellen opgenomen in de botten en het zenuwweefsel, enz. . . . Hetzelfde gebeurt bij de vorming van planten. . . .

In dit geval herhaalt de stoffelijke natuur de wet die geldt bij de evolutie van het psychische en spirituele; beide dalen neer om later opnieuw op te klimmen en weer in het uitgangspunt op te gaan. *De homogeen gevormde massa of het homogene element dat in zijn onderdelen gedifferentieerd is, wordt geleidelijk tot het heterogene getransformeerd; dan wordt door het samensmelten van die onderdelen weer een harmonisch geheel gevormd, en zo begint het aan een omgekeerd proces, of een re-involutie, en keert het geleidelijk terug naar zijn oorspronkelijke toestand.*

Het pessimisme vindt ook niet veel steun bij het pure materialisme, want laatstgenoemde heeft duidelijk een optimistische ondertoon. Haar grootste voorstanders hebben nooit gearzeld om de theologische verering van de ‘glorie van God en al zijn werken’ te bespotten. Met hatelijkheden bestookt Büchner de pantheïst die in deze ‘waaninnige en slechte’ wereld de manifestatie van het absolute ziet. Maar over het algemeen erkennen de materialisten dat het goede de overhand heeft over het kwade, misschien als buffer tegen de ‘bijgelovige’ neiging om uit te zien naar een betere wereld en daarop te hopen. Hoewel hun visie bekrompen is, en hun spirituele horizon beperkt, zien ze toch geen

reden om te wanhopen over de algemene gang van zaken. Maar de *pantheïstische* pessimisten hebben altijd benadrukt dat wanhoop de enige logische uitkomst is van atheïstische ontkenning. Deze mening is natuurlijk axiomatisch, of zou dat moeten zijn. Als ‘er alleen in dit leven hoop is’ dan heeft de tragedie van het leven volstrekt geen bestaansreden en dan is een voortzetting van het drama even dwaas als zinloos.

Het feit dat de conclusies van het pessimisme ten slotte door een bepaalde groep atheïstische schrijvers zijn overgenomen, is een frappant aspect van deze eeuw, en nog een teken des tijds. Het illustreert de waarheid dat de leegte veroorzaakt door de tegenwoordige wetenschappelijke ontkenning nooit ofte nimmer kan worden opgevuld door de koude vooruitzichten die de optimisten als een soelaas worden aangeboden. Met de vernietiging van de mens in het vooruitzicht wanneer het zonnevuur, om de wetenschap een plezier te doen, op het door haar berekende tijdstip ‘langzaam uitdooft’ – als dat al ooit gebeurt – wordt Comte’s ‘enthousiasme voor de mensheid’ iets bedroevends. Als al het tegenwoordige verdriet en lijden, de hevige strijd om het bestaan en alle bijbehorende verschrikkingen uiteindelijk tot niets leiden, als de MENS slechts een voorbijgaand verschijnsel is, de speelbal van blinde krachten, waarom zouden we dan eraan meewerken om deze farce te laten voortduren.

Het ‘onafgebroken gezwoeg van stof, kracht en wet’ dient dan tot niets anders dan om de miljoenen krioelende mensen nog sneller in de vergetelheid te storten, en ten slotte geen enkel spoor of herinnering van het verleden achter te laten, wanneer de dingen terugkeren tot de vuurnevel waaruit ze eens zijn voortgekomen. Het aardse leven is geen doel op zich. Het gaat gebukt onder troosteloosheid en ellende. Het is daarom ook niet vreemd dat de verblinde ontkenner de voorkeur geeft aan het pessimisme van Schopenhauer boven het ongegronde optimisme van Strauss en zijn volgelingen, dat ons, gezien hun leringen, doet denken aan de levenslust van een jonge ezel na een goede maaltijd distels.

Een ding is echter duidelijk: de absolute noodzaak om een oplossing te vinden die de feiten van het bestaan op een optimistische manier verklaart. De moderne maatschappij is doordrongen van een toenemend cynisme en doortrokken van een afkeer van het leven. Dit is het gevolg van een grote onwetendheid over de werkingen van karma en de aard van de evolutie van de ziel. Door een misplaatste trouw aan de dogma’s

van een mechanische en op grote schaal verdraaide evolutietheorie heeft het pessimisme zo'n buitensporige invloed gekregen. Zodra de basis van de Grote Wet wordt begrepen – en welke filosofie kan betere middelen verschaffen om haar te begrijpen en tot zo'n uiteindelijke oplossing te komen dan de esoterische leer van de grote Indiase wijzen – is er voor de nieuwste aanpassingen aan de filosofie van Schopenhauer, of aan de metafysische subtiliteiten geweven door de 'filosoof van het onbewuste', geen plaats meer om zich te kunnen handhaven.

De redelijkheid van een *bewust* bestaan kan alleen worden bewezen door de studie van de oorspronkelijke – nu esoterische – filosofie. En die zegt: 'er is noch dood noch leven, want beide zijn illusies; zijn (of zijn-heid) is de enige werkelijkheid'. Deze paradox werd opnieuw duizenden eeuwen later uitgesproken door een van de grootste fysiologen die ooit heeft geleefd. 'Leven is sterven' zei Claude Bernard. Het organisme leeft omdat de delen ervan voortdurend sterven. Het overleven van de best aangepaste is ongetwijfeld op deze waarheid gebaseerd. Het leven van het grotere geheel vereist het sterven van het ondergeschikte; de dood van de delen staat in dienst van het geheel. En zoals leven dood is, zo is dood leven, en de gehele grote levenscyclus vormt slechts ÉÉN BESTAAN – *waarvan de slechtste dag die op onze planeet is.*

Hij die dit WEET zal er het beste van maken. Want voor ieder wezen breekt de dageraad aan zodra het zich door kennis heeft bevrijd van illusie en onwetendheid; en uiteindelijk zal hij naar waarheid, *en volledig bewust*, tegen mahāmāyā uitroepen:

UW HUIS IS INGESTORT, EN DE NOKBALK IS GESPLETEN!

ILLUSIE HAD HET GEVORMD!

VEILIG VERLAAT IK DIE PLEK – OM BEVRIJDING TE BEREIKEN.¹

HPB

---

¹ Sir Edwin Arnold, *Het licht van Azië*, boek 6.

De grote paradox

[‘The great paradox’, *Lucifer*, oktober 1887, blz. 120-2; *CW* 8:125-9]

De paradox schijnt de natuurlijke taal van het occultisme te zijn. Hij lijkt zelfs tot diep in het hart van de dingen door te dringen, en dus onafscheidelijk te zijn van elke poging om de waarheid, de werkelijkheid die ten grondslag ligt aan de uiterlijke verschijningsvormen van het leven, onder woorden te brengen.

En de paradox betreft niet alleen woorden, maar ook daden en leefwijze. Over de paradoxen van het occultisme moet niet alleen worden gesproken, maar ze moeten worden ervaren. In woorden schuilt een groot gevaar, want het is maar al te gemakkelijk om helemaal op te gaan in een verstandelijke overdenking van het pad, en daardoor te vergeten dat de weg alleen kan worden gekend door hem te gaan.

De leerling krijgt gelijk aan het begin te maken met een verbijsterende paradox die steeds op nieuwe manieren zijn aandacht bij elke bocht in de weg vraagt. Zo iemand heeft misschien het pad betreden op zoek naar een gids, naar regels om naar te leven. Hij leert dat de alfa en de omega, het begin en einde van het leven altruïsme is; en hij voelt de waarheid van de uitspraak dat alleen in het diepe onbewuste van zelfvergetelheid de waarheid en de werkelijkheid van het zijn zich kunnen openbaren aan zijn verlangende hart.

De leerling verneemt dat dit de ene wet van het occultisme is, tegelijk de wetenschap en de kunst van het leven, de gids naar het doel dat hij wil bereiken. Hij raakt enthousiast en begint dapper aan het steile pad. Dan ontdekt hij dat zijn leraren de hoge vlucht die zijn gevoelens nemen, zijn grote verlangen naar het oneindige dat hem alles om zich heen doet vergeten, op het uiterlijke gebied van zijn feitelijke leven en bewustzijn niet aanmoedigen. Als ze zijn enthousiasme niet direct afremmen, dragen ze hem in ieder geval op, als eerste en onvermijdelijke taak, om *zijn lichaam te bedwingen en te beheersen*. De leerling komt tot de ontdekking dat hij helemaal niet wordt aangemoedigd om te leven in zijn verheven cerebrale gedachten en zich voor te stellen dat hij die ether heeft bereikt waar echte vrijheid heerst – waardoor hij zijn lichaam, zijn uiterlijke handelingen en zijn persoonlijkheid vergeet – maar dat hij taken moet vervullen die juist heel aards zijn. Al zijn aandacht en waakzaamheid heeft hij nodig op het uiterlijke vlak.

Hij mag zichzelf nooit vergeten, hij mag de greep op zijn lichaam, zijn denken, zijn hersenen nooit verliezen. Hij moet zelfs elke gelaatsuitdrukking, de werking van elke spier, de geringste onwillekeurige beweging leren beheersen. Het dagelijks leven rondom en binnenin hem wordt aangewezen als het object van studie en observatie. In plaats van de zogenaamde kleinigheden, zoals versprekingen en vergissingen, te kunnen vergeten, wordt hij gedwongen zich elke dag van deze tekortkomingen bewuster te worden, tot ze ten slotte de lucht die hij inademt lijken te vergifigen en hem lijken te verstikken, totdat hij het zicht op en het contact met de grote wereld van vrijheid waar hij zich naartoe worstelt, lijkt te verliezen, tot elk uur van elke dag vol lijkt te zijn van de bittere smaak van het zelf, en zijn hart ziek wordt van de pijn en de wanhopige strijd. En de duisternis wordt nog dieper door de stem binnenin hem die onafgebroken roept: ‘Vergeet uzelf. Pas op dat u niet op uzelf gericht raakt – en dat het enorme onkruid van spiritueel egoïsme niet in uw hart wortel schiet; pas op, pas op, pas op!’

De stem raakt het diepst van zijn hart, want hij voelt dat de woorden waar zijn. Zijn strijd leert hem elke dag en elk uur dat egoïsme de wortel is van ellende, de oorzaak van pijn, en zijn ziel verlangt er vurig naar om vrij te zijn.

Zo wordt de discipel door twijfel verscheurd. Hij vertrouwt zijn leraren, want hij weet dat door hen dezelfde stem spreekt die hij in de stilte van zijn eigen hart hoort. Maar nu spreken ze tegenstrijdige woorden; de ene, de innerlijke stem, die hem opdraagt zichzelf volkomen te vergeten terwijl hij voor de mensheid werkt, de andere, het gesproken woord van diegenen van wie hij advies vraagt bij dat werk, die hem opdraagt *eerst* zijn lichaam te bedwingen, zijn uiterlijk zelf. Hij weet elk uur beter hoe slecht hij presteert in die strijd met de hydra, en hij ziet in de plaats van elke kop die hij heeft afgehakt zeven nieuwe aangroeien.

In het begin wordt hij heen en weer geslingerd tussen de twee, waarbij hij nu eens de ene, dan weer de andere gehoorzaamt. Maar al snel ontdekt hij dat dit zinloos is. Want het vrije en lichte gevoel dat zich aanvankelijk voordoet wanneer hij niet op zijn uiterlijk zelf let, opdat hij de innerlijke ruimte kan opzoeken, verliest snel zijn intensiteit, en een of andere plotselinge schok maakt hem duidelijk dat hij op het steile pad is uitgedalen en gevallen. Dan stort hij zich in wanhoop op de verraderlijke slang van het zelf, en probeert deze te verstikken; maar haar steeds bewegende kronkelingen ontsnappen aan zijn greep, de

sluwe verleidingen van zijn glinsterende schubben verblinden hem, en hij raakt opnieuw verwickeld in het tumult van de strijd, die elke dag heviger wordt, en die ten slotte de hele wereld lijkt te omvatten, en al het andere uit zijn bewustzijn lijkt te verdringen. Hij staat oog in oog met een verpletterende paradox, waarvan de oplossing moet worden ervaren voordat ze werkelijk kan worden begrepen.

In zijn uren van stille meditatie zal de leerling ontdekken dat er binnenin hem een ruimte van stilte is waar hij een veilige haven vindt voor zijn gedachten en verlangens, voor de verwarring van de zintuigen en de hersenschimmen van het denken. Door zijn bewustzijn tot diep in zijn hart te laten doordringen kan hij deze plaats bereiken – eerst uitsluitend wanneer hij alleen is, in stilte en duisternis. Maar wanneer de behoefte aan stilte groot genoeg is, zal hij deze zelfs midden in de strijd met het zelf opzoeken en vinden. Maar hij moet zijn uiterlijk zelf of zijn lichaam niet opgeven; hij moet leren zich in deze citadel terug te trekken wanneer de strijd hevig wordt, maar zonder het gevecht uit het oog te verliezen; zonder toe te staan dat hij gaat denken dat hij daardoor de overwinning heeft behaald. Die overwinning wordt pas behaald wanneer overal stilte heerst, zowel buiten als binnen de innerlijke citadel. Als hij op die manier strijdt, vanuit die stilte, zal de leerling ontdekken dat hij de eerste grote paradox heeft opgelost.

Maar de paradox achtervolgt hem nog steeds. Wanneer hij voor het eerst erin slaagt zich in zichzelf terug te trekken, zoekt hij daar alleen maar beschutting tegen de storm in zijn hart. En terwijl hij worstelt om de vlagen van begeerte en hartstocht de baas te blijven, gaat hij beter begrijpen welke enorme krachten hij heeft besloten te overwinnen. Hij voelt zich nog steeds buiten de stilte staan, en meer verwant met de krachten van de storm. Hoe kan zijn nietige kracht het hoofd bieden aan deze tirannen van dierlijke aard?

Het is moeilijk deze vraag rechtstreeks te beantwoorden; als er al een antwoord op bestaat. Maar een analogie kan de weg wijzen naar de oplossing.

Bij het ademen brengen we een bepaalde hoeveelheid lucht in de longen, en hiermee kunnen we in het klein de machtige wind imiteren. We kunnen de natuur zwak nabootsen: een storm in een glas water, een orkaan om een papieren bootje voort te blazen en zelfs te laten zinken. En dan kunnen we zeggen: 'Ik doe dit; het is *mijn* adem'. Maar we kunnen niet tegen een orkaan in blazen, laat staan de passaatwind in onze longen vasthouden. Toch zijn de krachten van de hemel in ons; de aard

van de intelligenties die de krachten op aarde besturen is één met onze aard, en als we dit konden beseffen, en ons uiterlijk zelf vergeten, dan zouden we de wind kunnen besturen.

Zo gaat het ook in het leven. Zolang een mens zich aan zijn uiterlijk zelf vastklampt – ja zelfs aan een van de vormen die hij aanneemt wanneer hij deze ‘aardse beslommeringen’ achter zich laat – zolang probeert hij een orkaan weg te blazen met de adem uit zijn longen. Die poging is zinloos, want de grote levenswinden zullen hem vroeg of laat wegvagen. Maar als hij *zich innerlijk* verheft, als hij handelt in de overtuiging dat hij niet zijn lichaam, zijn verlangens, zijn begeerten, zijn hersenen is, ook al is hij ervoor verantwoordelijk; als hij probeert ze te behandelen als een deel van de natuur, dan is er hoop dat hij één wordt met de grote vloedgolven van het zijn, en ten slotte de vredige plaats van veilige zelfvergetelheid bereikt.

‘FAUST’

Verlangen dat zuiver is gemaakt

[‘Desire made pure’, *Lucifer*, oktober 1887, blz. 133; *CW* 8:129]

Wanneer het verlangen zich op het zuiver abstracte richt – wanneer het geen enkel spoor meer van een ‘zelf’ vertoont – dan is het zuiver geworden.

De eerste stap in de richting van deze zuiverheid is het verlangen naar stoffelijke zaken uit te roeien, omdat alleen de afgescheiden persoonlijkheid deze kan ervaren.

De tweede stap is op te houden zelfs zulke abstracties als macht, kennis, liefde, geluk of roem voor zichzelf te wensen; want per slot van rekening zijn ze niets anders dan egoïsme.

Het leven zelf leert deze lessen, want elk zo’n voorwerp van verlangen blijkt een sodomsappel te zijn zodra men het verkrijgt. Dit alles leren we uit ervaring. Intuïtieve waarneming zal tot de positieve waarheid komen dat voldoening alleen in het oneindige kan worden gevonden; de wil maakt deze overtuiging tot een werkelijk feit voor het bewustzijn, totdat ten slotte alle verlangen op het eeuwige wordt gericht.

Tetragrammaton

[‘Tetragrammaton’, *The Theosophist*, november 1887,
blz. 104-16; *CW* 8:140-59]

Ik zou iedereen in het algemeen aanraden dat ze het echte en werkelijke doel van kennis voor ogen houden; dat ze niet ernaar streven voor hun plezier, of om te bekvechten, of om anderen te kunnen minachten, of voor hun eigen voordeel, voor roem, of voor eer en promotie, of dat soort onedele of minderwaardige doelen; maar om haar verdienste en haar verheffing van het leven, zodat ze op het gebied van menslievendheid hetzelfde tot stand zullen brengen.

– Bacon

In dit artikel zal ik geen water naar de zee dragen. Dit betekent dat ik niet van plan ben om geleerde brahmanen de geheimen van hun religieuze filosofie te onderwijzen, maar als onderwerp een paar denkbeelden uit de *universele kabbala* heb gekozen. Eerstgenoemden zijn een lastige tegenstander als men met hen een polemië wil aangaan. Tenzij men in plaats van een hoofd een encyclopedie heeft vol met citaten, cijfers, getallen en verzen verspreid over miljoenen bladzijden, zal zo’n polemië meer kwaad dan goed doen. Elk van de twistende partijen zal daarna hetzelfde aantal aanhangers van haar opvattingen hebben als tevoren, want geen van beide zal ook maar één lid van de tegenpartij kunnen overtuigen.

Ik herhaal de woorden van Sir T. Browne ‘ik benijd niemand die méér weet dan ik, maar ben begaan met mensen die minder weten’, en zal me nu bezighouden met zaken waarmee ik goed vertrouwd ben en ter ondersteuning waarvan ik goede bronnen kan citeren.

Na een studie van de kabbala van eerder 40 dan 30 jaar heb ik misschien het recht de *Zohar* te beschouwen als een legitieme bron om me op te baseren. Ik zal hier echter geen volledige behandeling van het onderwerp geven, maar eenvoudig een paar feiten vermelden. Vier namen en leringen van de kabbala worden naar voren gebracht om onze zevenvoudige leer te betwisten:

1. Er wordt ons verteld¹ dat het tetragrammaton ‘een uiteindelijke

---

¹Zie T. Subba Row, ‘The constitution of the microcosm’, *The Theosophist*, augustus 1887, blz. 700, 705.

vereniging met de logos . . . in de weg staat'. Omdat zijn mystieke 'samenstelling, *zoals weergegeven door het heilige tetragram, geen zevenvoudige basis heeft*'.

2. Dat 'het een van de oudste aanwijzingen van de oude wijsheid-religie is dat de macrokosmos¹ moet worden geïnterpreteerd volgens het plan dat door malkhuth wordt onthuld'.

3. Dat (a) 'shekinah een androgynische macht is'; en (b) dat ze 'moet worden aanvaard als een gids voor de interpretatie van de samenstelling van de microkosmos'.

4. Dat 'zijn [shekinahs] mannelijke vorm de figuur van de mens is die wordt gezien op de mysterieuze troon in het visioen van Ezechiël'.

Ik ben bang dat geen van de bovenstaande verklaringen juist is. Ik ben gedwongen om te zeggen dat ze allemaal volkomen onjuist zijn. Mijn bronnen om dat te zeggen zijn de drie belangrijkste boeken van de *Zohar* – *Het boek van het verborgen mysterie* en de twee *Heilige bijeenkomsten* (de grote en de kleine) – en ook de *Kabbala denudata* van Knorr von Rosenroth,² de *Sefer Jetsirah*, met zijn commentaren en de *Asch Metsaref*, met daarin een sleutel tot de kabbalistische symboliek, en dit alles aangevuld met verschillende codices.

Een axioma dat sinds de grijze oudheid wordt herhaald, leert ons dat het *beseft* en de *erkenning* van onze onwetendheid de eerste stap naar kennis is. Ik moet deze stap hebben gezet, want ik beseft volledig hoe erg onwetend ik over veel dingen ben, en ik erken hoe weinig ik weet. Niettemin, wat ik weet, dat weet ik wél.

En als ik wijzer was, zou ik misschien blij zijn dat ik zo weinig weet; want ook al

is onwetendheid de vloek van God,

zoals Shakespeare zegt,³ te veel

Kennis is, wanneer wijsheid te zwak is om haar te leiden,
Als een eigenzinnig paard dat de berijder afwerpt.

In dit specifieke geval ben ik echter niet bang om uit mijn stijg-

---

¹Precies. Malkhuth is de 10de sefira, maar als de 'bruid van het microprosopus' of het tetragrammaton, dat zesledig is, is malkhuth, of het stoffelijke ledemaat, de *zevende*. Ze is de *vierde* letter van JHVH, of he, maar de logos, of zoon, is alleen de letter V (vau), zoals zal worden aangetoond.

²Nu vertaald door S. Liddell MacGregor Mathers, FTS. Zie zijn *The Kabbalah Unveiled*, Londen, George Redway, 1887.

³*Henry VI*, 2de deel, 4de bedrijf, 7de toneel.

beugels te worden geworpen. Ik kan zelfs zeggen dat dit volkomen onmogelijk is met de *Zohar* vóór mij, met daarin alleen al over de werkelijke betekenis van het tetragrammaton (slechts) 170 passages met referenties en enkele honderden commentaren en aantekeningen. Intussen is het, omdat ‘niemand alles weet’ – zich vergissen is menselijk – en omdat niemand van ons, voor zover ik weet, de luisterrijke positie van een alwetende boeddha of een Śāṅkarāchārya heeft bereikt, alleen maar goed dat we aantekeningen vergelijken en dat-gene onthullen wat mag worden onthuld. Daarom zal ik proberen de ware aard van het ‘tetragrammaton’ te laten zien en te bewijzen dat zijn vier letters slechts een symbool zijn, een masker om metafysisch zijn verbinding en verband met de hogere en de lagere werelden te verbergen. Ik zal niets van mijn eigen speculaties of kennis naar voren brengen, die mijn persoonlijk eigendom zijn, de vruchten van mijn studie, en waarmee het publiek dus niets te maken heeft. Ik zal alleen laten zien wat het tetragrammaton volgens de *Zohar* is, en zoals deze door een Hebreeuwse ingewijde rabbi, in Palestina, aan de schrijfster persoonlijk is uitgelegd, en aan elke gevorderde kabbalist heel duidelijk is gemaakt.

1. Het tetragrammaton wordt in de kabbala met verschillende namen aangeduid. Het is JHVH, het microprosopus, in tegenstelling tot AHJH, het macroprosopus. Het is het KLEINE GEZICHT, een weerspiegeling (bezoedeld door de stof of malkhuth, zijn bruid, moeder aarde) van het ‘grote’, of beter gezegd ‘grenzeloze’ gezicht; daarom is het de anti-thesen van het macroprosopus. Maar wie of wat is het macroprosopus zelf?

2. Het is *niet* ‘ain sof’ het *niet-bestaande*, of *niet-zijn*, evenmin als het tetragrammaton; want zowel AHJH en JHVH zijn symbolen van bestaan, en symbolen van aards-androgyn – zowel mannelijk als vrouwelijk – leven. Beide zijn dus vermengd met malkhuth, H-eva, ‘de moeder van al wat leeft’, en kunnen in onze spirituele inzichten niet worden verward met EHJEH – het ene ABSOLUTE esse, of ‘zijn-heid’, zoals sommigen het noemen, hoewel de rabbi’s hard hebben geprobeerd om hun exoterische god die rol te laten spelen. Ze zijn weerspiegelingen van de ain sof, het Hebreeuwse parabrahman; want ain sof is negatief, en zij zijn feitelijk positief leven – en daarom māyā of illusie.

Dit wordt duidelijk aangetoond door hun dubbele aanwezigheid in het kruis, het oudste fallische symbool:

AH	JH
JH	VH

zoals in *The Kabbalah Unveiled*, inleiding, blz. 31, wordt aangegeven.¹

3. Er zijn twee ‘tetragrammatons’ in de kabbala, of beter gezegd, het is tweeledig, en eigenlijk zelfs drievoudig, viervoudig en een zeventvoud. Het wordt alleen tegen het einde negen en dertien wanneer ‘dertien’ of het ÉÉN-ZIJN het zeventvoud vernietigt, gesymboliseerd door de ‘zeven lagere’ en dat zijn ‘de zeven koningen van Edom’ (wanneer het volkeren betreft), en de zeven ‘lagere sefiroth’ wanneer naar de beginselen van de mens wordt verwezen. Het eerste tetragrammaton is het altijd verborgen ene, de VADER – zelf een emanatie van het eeuwige licht, en dus niet ain sof. Het is niet de vierletterige tetraktis, maar alleen het vierkant, zogezegd, op een plat oppervlak. Het is de ideale meetkundige figuur gevormd door vier denkbeeldige lijnen, het abstracte symbool van een abstract denkbeeld, of vier ‘wiskundige’ lijnen die een ‘wiskundige’ ruimte omsluiten, wat ‘overeenkomt met niets dat niets omsluit’, zoals dr. Henry Pratt zegt als hij in zijn *New Aspects of Life and Religion* over de driehoek spreekt. Een geest geslui-

---

¹In feite zo oud en fallisch dat, als het ansatakruis van Egypte buiten beschouwing wordt gelaten, de terracotta schijven (fusaiole) die door Schliemann in grote aantallen onder de ruïnes van het oude Troje werden gevonden, bijna allemaal deze twee vormen hebben: en , de Indiase swastika en het kruis, waarbij laatstgenoemde de swastika of ‘Thors hamer’ is minus de vier extra hoeken. Het is niet nodig om uit te leggen dat de oriëntalisten, die niet in staat zijn zich boven het stoffelijke gebied te verheffen, toch gelijk hebben, en dat ze een van de geheime sleutels (maar alleen van exoterische religies) hebben ontdekt als ze beweren dat de oorsprong van het kruis de pramantha en arani is, de stok en het geperforeerde houtblok van de oude brahmanen om vuur aan te maken. De oorsprong van de naam Prometheus, die het heilige vuur van schepping of voortplanting steelt om het aan de mens te schenken, is onmiskenbaar pramantha. De god Agni was *hemels* vuur, maar alleen zolang hij in zijn kistje verborgen werd gehouden. Nauwelijks had Mātariśvan, het etherische wezen uit de *Rig-Veda*, hem daaruit gejaagd om de bhrigu’s te verteren, of hij werd aards vuur, dat van de voortplanting, en dus fallisch. Het woord matha of pramantha heeft, zo wordt ons verteld, als voorvoegsel pra, waardoor het idee van het *roven* of met geweld *stelen* wordt toegevoegd aan de betekenis van de wortel matha van het werkwoord mathāmi, of manthnāmi, ‘door wrijving voortbrengen’. Daarom steelt Prometheus het hemelse vuur om het op aarde (in één opzicht) te verlagen. Hij ontsteekt niet alleen de vonk van het leven in de mens van stof, maar leert hem de geheimen van schepping, die van kriyāśakti vervalst tot de egoïstische daad van voortplanting (zie de tekst hierboven).

erd door vier ademtochten. Tot zover over ‘Vader’ macroprosopus-TETRAGRAMMATON. Terwijl

4. Microprosopus-tetragrammaton – de ‘zoon’ of logos – is de driehoek in een vierkant; de zevenvoudige kubus; of, zoals J.R. Skinner aantoonde, de zeszijdige kubus die opgevouwen het zevendelige kruis wordt, wanneer de androgyn zich scheidt in tegenovergestelde seksen.¹ In de woorden van een commentaar op de geheime leer:

‘De cirkel emaneert een licht dat wij zien als vierhoekig; dit ontvouwt zich en wordt zeven.’ Hier is de ‘cirkel’ de eerste sefira, de ‘kether’ of kroon, de risha havurah, of het ‘witte hoofd’, en de ‘bovenste schedel’. Deze is niet grenzeloos, maar tijdelijk in deze wereld van verschijnselen. Ze emaneert de twee onderste sefiroth (chokmah en binah, die ‘vader-moeder’ zijn) en vormt zo de driehoek, de eerste of bovenste *triade* van de sefiroth-boom. Dit is de *ene* of de monade van Pythagoras. Maar, ze is geëmaneerd uit de zeven elohim, mannelijk en vrouwelijk, die de ‘hogere vader-moeder’ worden genoemd. Dit zijn zelf de weerspiegelingen van de *vrouwelijke* Heilige Geest, waarvan in de *Sefer Jetsirah* wordt gezegd: ‘Zij is één, de geest van de elohim van het leven.’² Wat staan deze *getallen*³ van de joodse kabbala nog ver af van AIN SOF, het AL, want ze zijn in feite slechts geheime getallen en symbolen. Het microprosopus komt als *vierde*.

Bekijk plaat 4 van *Kabbala denudata* in de Engelse vertaling van Mathers. Werp een blik op de ‘symbolische goddelijke vormen’, geplaatst in hun betrekkingen tot de vier kabbalistische werelden, en men zal snel inzien dat het ‘tetragrammaton’ of microprosopus, het ‘kleine gezicht’, als vierde komt. Om dit te verduidelijken kopieer ik een klein gedeelte van de tabel (zie volgende bladzijde).

Daaruit volgt dat het macroprosopus – of kether, de kroon van de getallen, want ze is het witte hoofd, of 0, het cijfer⁴ – hoewel het nog

¹ Vier in lengte of langs de verticale lijn, en drie horizontaal. Zie ‘Het indelen van beginselen’, *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*, 2:563.

² Zie MacGregor Mathers, *The Kabbalah Unveiled*, inleiding, blz. 21-2.

³ Sefira betekent een getal; het is één, en dus een enkelvoud; en sefiroth is als woord een meervoud; beide hebben hun namen doorgegeven aan onze ‘cijfers’ en zijn slechts de getallen van de *scheppende hiërarchieën van de dhyāni-chohans*. Als de elohim zeggen: ‘Laten we de mens maken’, dan moeten ze *vanaf de eerste tot de laatste zevende* werken, en elk begint met de mens met zijn eigen karakteristiek of beginsel.

⁴ De Hebreëen hadden geen woord voor nul, vandaar de symboliek van een hoofd of een ronde cirkel.

	De vier letters	De sefiroth	De vier werelden	
		Macroprosopus	Atsiluth	archetypische wereld
Letters van het tetragrammaton	J Jod	De vader	Briah	scheppende wereld
	H De hemelse He	De hemelse moeder		
	V Vau	Microprosopus	Jetsirah	vormende wereld
	H De lagere He	De bruid van tetragrammaton of malkhuth	Assiah	stoffelijke wereld

verwijderd is van ain sof, en alleen de universele weerspiegeling daarvan of licht is, niet het tetragram is. Het is eenvoudig RUIMTE, het grenzeloze en het ondoorgrondelijke, het hemelse gebied waarin de archetypische ideeën of vormen van alles verborgen liggen; waaruit de WORTEL van de kosmos groeit, de universele levensboom in de *scheppende* wereld. De stam van deze ‘boom’ zijn de ‘vader en moeder, de 2de en 3de sefira, of chokhmah en binah’, respectievelijk, Jehovah en ‘Jehovah elohim’.¹

5. ‘De vader-moeder’ behoren tot de *scheppende* wereld, want zij zijn het die scheppen; d.w.z. zij zijn het androgyne materiaal, de essentie waaruit de ‘zoon’ (het heelal) wordt gevormd. Deze zoon is microprosopus, of TETRAGRAMMATON. Waarom is hij het vierletterige symbool? Vanwaar de heiligheid van deze tetraktis? Is het de onuitsprekelijke naam, of is het op een of andere manier verbonden met die *onuitsprekelijke* naam? Ik aarzel niet om ontkennend te antwoorden. Het is eenvoudig een sluier, een symbool om de zevenvoudige samenstelling van de mens en zijn oorsprong beter te versluieren, en ook de verschillende mysteries die daarmee samenhangen. Zijn naam, het tetragram, is samengesteld uit vier letters, maar wat is hun geheime, esoterische betekenis? Een kabbalist zal niet aarzelen om te antwoorden: ‘Lees het numeriek en bereken de cijfers en getallen, en u zult het weten.’

¹De lezer moet in gedachten houden dat de naam Jehovah altijd mannelijk en vrouwelijk, of androgyn, is, en een samenstelling is van twee woorden: Jah en Hovah of ‘Jah eve’. Jah alleen is mannelijk en actief; dus, terwijl de 2de sefira, chokhmah, ‘wijsheid’, mannelijk is, en staat voor ab, ‘vader’, is binah, ‘verstand’, vrouwelijk en passief, en staat voor am, ‘moeder’, de grote diepte waarvan de naam ‘Jehovah’ is. Maar de mannelijke naam wordt door maar één letter gesymboliseerd, de jod, waarvan de betekenis geheel fallisch is.

‘Tetragrammaton’ is vader-moeder en de ‘zoon’ in één. Het is Jehovah, wiens naam wordt geschreven als JHVH, en waarvan de letters, volgens de methode die tijdens de vierde inwijding wordt onthuld,¹ op twee manieren symbolisch kunnen worden geïnterpreteerd. Het bestaat uit twee mannelijke letters (JV) en twee vrouwelijke letters (twee H’s, of he’s); of de ‘hogere’ en de ‘lagere’ H. De eerste is de ‘hemelse moeder’ of ‘de vrouwelijke Jehovah, als binah’; de andere is de ‘lagere H’, of de 10de sefira, malkhuth, de basis van de stof. Het is onmogelijk om over de eerste interpretatie, wanneer het wordt geschreven als AHJH, in druk meer te onthullen dan te zeggen dat het exoterisch verband houdt met de ‘ik ben die ik ben’ en met ehjeh ‘absolute ZIJN-HEID of SAT’.

Het kan op 12 verschillende manieren worden gelezen, waarbij elke zin wordt gesymboliseerd in een teken van de dierenriem. Die omzettingen worden allemaal gemaakt om te verwijzen naar het mysterie van het zijn of het bestaan – als een abstract begrip.

Maar JHVH, het tetragrammaton van de vormende wereld, en de echtgenoot van de ‘bruid’, wier rijk assiah of stof is, is gemakkelijk te verklaren, maar moeilijk in woorden uit te drukken, niet op grond van zijn heiligheid, maar eerder van zijn obsceniteit. Voor de symbolische betekenis van de vier letters J, H, V, H, verwijs ik de lezer naar J.R. Skinners *Source of Measures*, blz. 10, waar die symboliek wordt verklaard. Hindoes zien deze dagelijks in hun lînga’s en yoni’s. Het is Jehovah-Sabaoth, de zevenvoudige elohim verborgen in het heilige der heiligen, de argha, of Noachs ark. Daarom is hij de zevende sefira van het ‘hogere’ zevental, zoals malkhuth de zevende van de ‘lagere’ sefiroth is.² Microprosopus is de *derde* letter V (vau), en wordt alleen tetragram genoemd omdat het één van de vier letters is die alle negen sefiroth omvatten – maar niet sefira. Het is het geheime zevental dat tot nu toe occult is geweest, en *nu volledig wordt onthuld*. In de tabellen die de verbanden geven tussen de sefiroth en de tien goddelijke namen, de tien aartsengelen, hun tien hiërarchieën, de planeten, enz., demonen

¹ De overlevering zegt dat de laatste ingewijden in de zeven geheimen van het microprosopus en de hoogste teth (nummer 9 en de letter t), het mysterie van de twee aimā (de twee moeders, of de eerste en de tweede H van het woord JHVH), de drie rabbi’s Shimon, Abba en Eleazar waren, die in de mysteriën van Sod stonden voor kether, chokhmah en binah (Zie *Zohar*, de *Kleine heilige bijeenkomst*). Na hun dood ging de kennis van de vijf hogere inwijdingen verloren.

² Zie plaat 3 in *The Kabbalah Unveiled*, blz. 28-9.

en de tien aartsduivels, wordt netsach, de 7de sefira, wiens naam exoterisch ‘volharding en overwinning’ is, en esoterisch nog iets anders, met haar goddelijke naam Jehovah-Sabaoth aangeduid en komt overeen met Haniel (menselijk fysiek leven), de androgyne elohim, met Venus-Lucifer en Baäl, en ten slotte met de letter vau of het microprosopus, de logos. Deze behoren allemaal tot de *vormende* wereld.

Ze zijn allemaal zevenvouden, en staan in verband met plastische vorming en de STOF – hun ‘bruid’. Laatstgenoemde is de ‘lagere moeder’ aima, ‘de vrouw met kind’ van het 12de hoofdstuk van de *Openbaring*, die door de grote draak (van wijsheid) wordt achtervolgd. Wie is deze draak? Is hij Satan de duivel, zoals we volgens de kerk zouden moeten geloven? Zeker niet. Hij is de draak van *esoterische wijsheid*, die afkerig stond tegenover het kind dat uit de ‘vrouw’ (het heelal) werd geboren, want dit kind is de mensheid ervan, en dus onwetendheid en illusie. Maar Michaël en zijn engelen, of Jehovah-Sabaoth (de ‘menigte’), die *weigerden om te scheppen*, evenals de zeven begeerte-loze, uit het denkvermogen geboren zonen van Brahmā, omdat ze ernaar streven als mensen te incarneren *om hoger te worden dan de goden*, strijden tegen de draak, overwinnen hem, en het kind van de stof wordt geboren. De ‘draak’ van esoterische wijsheid trekt zich inderdaad terug in de duisternis!¹

Persoonlijk geef ik de voorkeur aan een vereniging met het macroprosopus – in ieder geval in deze cyclus van incarnatie – hoewel ik geen enkel bezwaar heb tegen een mysticus die zich wil verenigen met de logos die ‘tetragrammaton’ of microprosopus wordt genoemd. Zo hoop ik, met de hulp van het ‘VOLMAAKTE GETAL’, dat het hemelse licht niet

¹De sleutel die dit mysterie opheldert is de zevende sleutel, en heeft betrekking op de zevende bazuin van de zevende engel, waarna Johannes de vrouw en de ‘oorlog in de hemel’ ziet (Zie *Openbaring* 11:15 en 12:7, en probeer het te begrijpen). Deze allegorie, de ‘oorlog in de hemel’, heeft zes andere betekenissen; maar deze betreft het meest stoffelijke gebied en verklaart het zevenvoudige beginsel. De ‘vrouw’ is gekroond met 12 sterren en is bekleed met de zon en de maan (tweemaal zeven), want ze is het heelal; De draak heeft zeven koppen, zeven kronen en tien horens – een andere occulte symboliek, en hij is een van de *zeven* LOGOI. Wie over het vreemde gedrag van Nārada heeft nagedacht kan de analogie misschien begrijpen. Hij is in feite een prajāpati en een grote vedische rishi, en toch iemand die steeds de *fysieke* voortplanting van de mens tegenwerkt. Tweemaal haalt hij de duizenden zonen van Daksha over om celibatair en yogī te blijven, en daarvoor wordt hij tot incarnatie vervloekt, en moet geboren worden in een baarmoeder; en wie iets over getallen en cyclussen weet, zal de betekenis van deze allegorie nu beter begrijpen.

alleen mijn ‘lagere zeven’ (het microprosopus) tot as reduceert, maar zelfs elke glimp van de dertien in de eenheid, die ‘oorlog voeren met de zeven’,¹ en ook met het *macroprosopische* vierkant. Omdat de letter jod in het pad van de *negende* sefira een uitgesproken fallische betekenis heeft, wijs ik vereniging met het lagere zevental en de zevenletterige Jehovah af, en geef er de voorkeur aan mijn vertrouwen uitsluitend te stellen in ‘ain sof’. Waarom zou men anders de schoot van de orthodoxe kerk verlaten? Men kan zich net zo goed meteen bij het ‘Leger des Heils’ aansluiten, en dan de hele dag ‘bloed, bloed’ zingen.

De ‘logos’ die wij erkennen is niet het tetragrammaton, maar de KROON, kether, die niets te maken heeft met het stoffelijke gebied, noch met het macro-, of microprosopus, maar die alleen verband houdt met de vóór-archetypische wereld. Zoals gezegd:

Volgens de gematria is AHJH gelijk aan JHV zonder de H . . . het symbool van malkhuth [de ‘bruid’]. Nauw verbonden met het onderwerp van de letters van het tetragrammaton is dat van de vier kerubim [cherubijnen] . . . Daarom vertegenwoordigen de kerubim de krachten van de letters van het tetragrammaton *op het stoffelijke gebied*. . . . De kerubim zijn de levende vormen van de letters, in de dierenriem gesymboliseerd door de Stier, Leeuw, Waterman en Schorpioen.²

De betekenis van de symboliek van deze vier dieren ‘op het stoffelijke gebied’ is eveneens bekend.

Stier – of deze nu Śiva’s stier of de Egyptische stier Apis wordt genoemd, of de zoroastrische ‘stier’ die door Ahriman werd gedood – is altijd een symbool van de levenskiem van zowel de voortbrengende als de vernietigende kracht, terwijl Schorpioen het symbool van de zonde is (in seksuele zin), van het kwaad en de spirituele dood, en Schorpioen is de vierde letter van het tetragrammaton – of malkhuth.

‘Het mysterie van de aardse en sterfelijke mens komt overeen met het mysterie van de hemelse en onsterfelijke Ene’ . . . Het tetragrammaton wordt in de vorm van het lichaam gevonden. Het hoofd is J [de letter jod], de armen en schouders zijn als de [hemelse] H, het lichaam is V, en de benen worden vertegenwoordigd door de laatste H [he].³

¹ *Boek van het verborgen mysterie*, 5:27.

² MacGregor Mathers, *The Kabbalah Unveiled*, inleiding, blz. 31, 32, 34.

³ *Op.cit.*, blz. 34.

Op de ‘schaal van het getal zeven’, wordt de naam van God vertegenwoordigd door zeven letters. De schaal is zevenvoudig; op welke manier men ook kijkt vanaf de eerste oorspronkelijke of archetypische wereld tot aan de zevende of tijdelijke wereld.

De ‘levensboom’ heeft zeven takken en zeven vruchten. In het *Boek van het verborgen mysterie* wordt BRASHITH, het eerste woord in *Genesis*, gelezen als ‘Bera shith, ‘Hij schiep de zes.’ Alle dingen die hier beneden zijn, hangen daarvan af’,¹ alle dingen zijn samengevat door malkhuth, de zevende, oftewel het microprosopus.

Microprosopus wordt gevormd uit de zes sefiroth, drie mannelijke en drie vrouwelijke. De ledematen van het tetragrammaton worden de zes leden van het microprosopus genoemd, en 6 is de numerieke waarde van V (vau), zijn letter. Als zij (de ledematen) de aarde raken, worden ze zeven.²

Het hele *Boek van het verborgen mysterie* staat vol met zulke zinnen. Het microprosopus is zesvoudig, want het wordt gevormd uit zes sefiroth die met malkhuth de lagere zeven worden genoemd. Deze leden worden geëmaneerd uit de eerste zes (scheppende) woorden die worden uitgesproken. Zijn zevende beginsel wordt vertegenwoordigd door de tiende sefira, die in het exoterische stelsel Eva is, of de lagere moeder. Daarom wordt de zevende week het millennium, de sabbat, genoemd en ook het zevende koninkrijk.³

De kabbalisten hebben altijd onderscheid gemaakt, niet alleen tussen AIN SOF, het getallose en het ondenkbare, maar zelfs tussen het microprosopus en het lagere tetragrammaton, de ‘zoon’, en dus de logos. Want in de *Grote heilige bijeenkomst* staat:

En hierover wilden de Israëlieten weten, zoals in *Exodus* (17:7) geschreven staat: ‘Is het tetragrammaton in ons midden, of het niet-bestaande?’ (Waarbij ze onderscheid maakten) tussen het microprosopus, dat het tetragrammaton wordt genoemd, en het macroprosopus, dat AIN, het niet-bestaande, wordt genoemd.⁴

Maar de ‘jod van de Oude is verborgen’.⁵

¹ *The Kabbalah Unveiled*, blz. 46-7 (*Boek van het verborgen mysterie*, 1:16).

² Vgl. *The Kabbalah Unveiled*, inleiding, blz. 32; en vers 9 van comm. 22 in het *Boek van de getallen*.

³ Vgl. MacGregor Mathers, *The Kabbalah Unveiled*, blz. 49 (*Boek van het verborgen mysterie*, 1:22).

⁴ *Op.cit.*, blz. 121 (*Grote heilige bijeenkomst*, 7:83).

⁵ *Op.cit.*, inleiding, blz. 35.

We hebben vernomen dat er tien (rabbi's) [metgezellen, de sefiroth] in de SOD [bijeenkomst over mysteries van de schepping] waren samengekomen en dat er zeven weer uit tevoorschijn kwamen.

En toen rabbi Shimon de geheimen onthulde, bleek er niemand aanwezig te zijn, behalve die (metgezellen).

En rabbi Shimon noemde ze de zeven ogen van het tetragrammaton, net zoals er in *Zacharia* (3:9) geschreven staat: 'Dit zijn de zeven ogen van het tetragrammaton'.¹

In de *Bijbel* wordt het laatste woord vertaald met 'De Heer', waaruit duidelijk blijkt dat de christenen voor hun 'Here God' een vierde sefiroth-emanatie en de mannelijke letter 'vau' hebben aangenomen.

Is dit de 'logos' waarmee elke ingewijde zich moet proberen te verenigen, als 'het uiteindelijke resultaat van zijn inspanningen'?² Dan kan hij net zo goed zo lang mogelijk in zijn *zevenvoudige* sterfelijke lichaam blijven.

Wat de andere 'obstakels' betreft, die worden even onjuist vermeld. De 'figuur van de mens op de troon' in *Ezechiël* komt in de esoterie overeen met het archetypische gebied, de wereld van atsiluth, niet met de shekinah in malkhuth en assiah, op het stoffelijke gebied; voor iedereen die het visioen *kabbalistisch* analyseert, is dit duidelijk. Want ten eerste bevat de symboliek van het visioen vier duidelijke onderdelen, namelijk de vorm van de mens, de troon waarop hij zit, het firmament boven de hoofden van de levende wezens, en de 'levende wezens' zelf met hun ofanim of wielen. Deze komen weer duidelijk overeen met de vier kabbalistische werelden of gebieden zelf, namelijk: atsiluth, de archetypische – de schaduwachtige figuur van de mens; bria, de scheppende – de troon; jetsirah, de vormende – het firmament; assiah, het stoffelijke – de levende wezens. Deze komen weer als volgt overeen met de vier letters van het tetragram: het hoogste punt van de jod in JHVH met de 'figuur van de mens', de H (he) met de troon, de V (vau) met het firmament, en de laatste H met de wezens.³

De 'figuur van de mens' is niet 'de mannelijke vorm van shekinah'. Shekinah is *niet* 'een androgyne macht'.⁴ Shekinah is geslachtloos, of

¹ *Op.cit.*, blz. 254 (*Grote heilige bijeenkomst*, 45:1152, 1158, 1159).

² T. Subba Row, 'The constitution of the microcosm', *The Theosophist*, augustus 1887, blz. 700.

³ Zie plaat 9 van *The Kabbalah Unveiled*.

⁴ Zie de tekening uit het Babylonische scheppingsverhaal (George Smith, *The*

eventueel vrouwelijk. Ze is oorspronkelijk licht afkomstig van de altijd verborgen ain sof. In de archetypische wereld is ze sefira, in de stoffelijke en de *vormende* wereld wordt ze shekinah, het latente leven en licht van deze lagere wereld van de stof – de ‘sluier van ain sof’ en de ‘goddelijke tegenwoordigheid’ op het pad van malkhuth uit de stoffelijke naar de hogere werelden. Ze is de buddhi van het fysieke lichaam, de ziel of vonk die brandt in het vat; en, nadat het vat is gebroken, gaat ze op in de zevende (volgens de theosofische manier van rekenen) en, kabbalistisch, in de eerste of het macroprosopus, omdat ze de eerste straal is vanuit het verborgene.¹

Het plan dat door malkhuth wordt onthuld, wordt in het *Boek van het verborgen mysterie*, de *Sifra di-Tseniutha*, als volgt omschreven:

De boom die milder wordt (d.w.z. het pad van het koninkrijk of shekinah, dat de boom van kennis van goed en kwaad is, die zelf op basis van beoordelingen bestaat, maar door de barmhartige daden van de bruidegom milder wordt gemaakt) zetelt binnenin (binnen de omhulsels, want het koninkrijk heerst over alle dingen, en zijn voeten dalen af tot in de dood). Op zijn takken (in de lagere werelden) wonen de vogels en bouwen daar hun nesten (de zielen en de engelen hebben daar hun plaats). De dieren die macht hebben zoeken daaronder de schaduw (d.w.z. de omhulsels [klipoth], ‘want alle dieren van het bos leven daarin’ – *Psalm* 104:20).

Dit is de boom die twee paden heeft . . . naar hetzelfde doel (namelijk, goed en kwaad, want het is de boom van kennis van goed en kwaad). En hij is omringd door *zeven* zuilen (d.w.z. de *zeven* paleizen), en de *vier* heerlijkheden (d.w.z. de vier dieren) draaien eromheen (in vier wielen) aan hun vier kanten (volgens de viervoudige beschrijving van de wagen van Yechesqiel [Ezechiël]).²

Chaldean Account of Genesis, 1876, blz. 91) van de heilige boom, met een figuur aan beide kanten en een slang op de achtergrond. Deze tekening is ontleend aan een vroeg-Babylonische cilinder, en geeft de genoemde boom met zijn zeven takken weer.

¹ Shekinah is evenmin een sefira, want ze gaat uit van, en is latent in, de tiende, malkhuth, en wordt met laatstgenoemde vernietigd (*Boek van het verborgen mysterie*, 1:22). De fout is waarschijnlijk ontstaan omdat de goddelijke naam van shekinah adonai is, en de hemelse kerubim. Maar geen enkele kabbalist zal de sleutel hiertoe op papier zetten.

² MacGregor Mathers, *The Kabbalah Unveiled*, blz. 103-4 (*Boek van het verborgen mysterie*, 5:31-2).

Deze boom heeft *zeven* takken,¹ en elk daarvan heeft vier bladeren en drie vruchten. Bovendien is er een duidelijke overeenkomst tussen het bovenstaande vers in de *Sifra di-Tseniutha* en de hoofdstukken 1 tot en met 4 van de *Openbaring*. Want de *zeven* gemeenten ‘van Azië’ zijn identiek met de ‘zeven paleizen’ in assiah, of de stoffelijke zevenvoudige plaats. De *zeven* sterren in de rechterhand van de ‘figuur’ in het laatste hoofdstuk zijn niet deze *zeven* gemeenten, maar de *zeven* sleutels daarvan; en het tweesnijdende (androgyn) woord dat uit zijn mond voortkomt is de jod van JHVH. Deze ‘figuur’ is het zevenvoudige ‘tetragrammaton’, de V (vau).²

Maar deze figuur is iets totaal anders dan degene die in het visioen van Ezechiël op de troon zit. Want eerstgenoemde (de figuur in hoofdstuk 1 van de *Openbaring*) bevindt zich op het gebied jetsirah (de wereld van vorming, het gebied van de engelen die niet wilden scheppen), en de figuur van Ezechiël bevindt zich op het gebied atsiluth, en wordt beschreven in het 4de hoofdstuk van de *Apocalyps* als ‘iemand die op de troon zat’.

Ter ondersteuning van de bovenstaande verklaringen heb ik me tot S.L. MacGregor Mathers gericht (een van de geleerdste kabbalisten in Engeland, hoewel ik het beslist niet met al zijn opvattingen eens ben. Maar op dit punt zijn we het bijna volledig eens). Onze broeder was zo vriendelijk schriftelijk zijn opvatting hierover te geven, en hij deelde de sefiroth-boom als volgt in:

	kether	
binah		chokhmah
geburah		chesed
	tifereth	
hod		netsach
	jesod	
	malkhuth	

Hier verwijst de figuur op de troon in het visioen van Ezechiël naar kether; de troon naar chokhmah en binah, de wereld van briah, waar-

¹ Ik heb onze broeder S. Liddel MacGregor Mathers geraadpleegd of het idee dat shekinah ‘een androgyn) macht’ is, door een kabbalist wordt bevestigd. Hij zei nee ‘ze is geslachtloos en is de goddelijke tegenwoordigheid’. (Zie zijn *Kabbalah Unveiled*, blz. 55, noot tussen de verzen 32 en 33.)

² Of vau, waarvan het getal zes is en het symbool een haak of staf; *fallisch*.

van een andere naam korsia is – de troon; het firmament is het microprosopus, dat bestaat uit de zes sefiroth: chesed, geburah, tifereth, netsach, hod en jesod. Jesod is het pad van het betreden van malkhuth of de geschapen stoffelijke wereld; en de shekinah is de tegenwoordigheid in malkhuth, de tegenwoordigheid als van een koningin; want shekinah is vrouwelijk, *en niet androgyn*. En het zegel van de macrokosmos, de zespuntige ster, de¹

is het symbool van het microprosopus, het tetragrammaton – de vau van JHVH, die binnen de *zeven* lichtdragers van malkhuth staat, die niets anders dan de zeven laatste sefiroth zijn, of de zes sefiroth die het microprosopus vormen met malkhuth toegevoegd als de zevende.²

Niets kan duidelijker zijn dan dit – denk ik. Wat ook de transcendentale, metafysische speculaties en interpretaties zijn die door de tetraktis op het gebied van de archetypische wereld kunnen worden verklaard, zodra we afdalen naar de wereld van het astrale en de occulte verschijnselen, kunnen we ons niet op minder dan zeven beginselen baseren. Ik heb de kabbala bij twee geleerde rabbi's bestudeerd, van wie er één een ingewijde was, en op dit punt bestond er geen verschil tussen de twee leringen (de esoterische oosterse en de westerse).

Het is bekend dat iedereen die over enige vindingrijkheid beschikt, en de drie kabbalistische manieren van interpretatie – vooral de notari-kon – heeft bestudeerd, van de ongepunte Hebreeuwse woorden en

---

¹Het is het zegel van de macrokosmos, maar het wordt pas dat van de microkosmos wanneer de vijfpuntige ster daarin besloten ligt, want laatstgenoemde is strikt genomen het teken van het macroprosopus. Het is het shaṭkoṇa-chakra (het wiel van Vishṇu) en het pañchakoṇa (pentagram). We zouden eerstgenoemde alleen het zegel van het macroprosopus noemen wanneer het hexagram is omgeven door een cirkel of daarbinnen ligt; en anders niet. Maar dit heeft geen invloed op het onderwerp. De *Kabbala denudata* van Knorr von Rosenroth bevat een groot aantal fouten, en andere versies – vooral de Latijnse vertalingen, die allemaal gemaakt zijn door christenen die willens en wetens eropuit waren om een profetische en christelijke betekenis uit de *Zohar* te persen – nog veel meer.

²De *Sifra di-Tseniutha* (1:32) zegt over malkhuth: 'de shekinah (of de tegenwoordigheid als van een koningin), die hier beneden is (d.w.z. een weg van het koninkrijk, namelijk MLKVTh, malkhuth, de tiende en laatste sefira).'

letters kan maken wat hij wil. Maar voor de uitleg die ik geef is geen notarikon nodig, maar alleen kennis van de zevende esoterische sleutel. Met masoretische punten kan men de astrale Jehovah-Sabaoth, en zelfs Jehovah-elohim omzetten in de ‘Ene levende’ en de hoogste God, de ‘God van de goden’ – terwijl hij slechts één van de vormende en *voortbrengende* goden is. Een goed voorbeeld van dat soort misleiding wordt gegeven in Mathers’ vertaling van Knorr von Rosenroths *Kabbala denudata*. Hij geeft ons zes voorbeelden van de verschillende interpretaties van alleen al het eerste woord (B’rashith) in *Genesis*. Met de regels van de notarikon kan men aan de openingszin ‘B’rashith Bara Elohim eth hashamayim v’eth h’arets’, of ‘In het begin maakte God de hemel en de aarde’, elke betekenis geven die men wil; want het eerste en afzonderlijke woord B’rashith wordt gedwongen om zes dogmatische leringen van de latijnse kerk op te leveren.

Zoals bovengenoemde kabbalist laat zien, slaagde Solomon Meir Ben Moses, die zich in 1665 tot het rooms-katholicisme bekeerde, en de naam Prosper Rugere aannam, erin op strikt notarikonische basis te bewijzen dat het genoemde eerste woord (B’rashith) zes christelijke betekenissen onthulde, de eerste daarvan was ‘De Zoon, de Geest, de Vader, hun drie-eenheid, volmaakte eenheid’; de 3de: ‘U zult aanbidden mijn eerstgeborene, mijn eerste, wiens naam Jezus is’; de 5de, ‘ik zal een maagd uitkiezen die waardig is om Jezus te baren, en u zult haar gezegend noemen’.¹ De zesde wordt in de voetnoot gegeven.² De twee andere zijn herhalingen.

De esoterische teksten van andere volkeren leveren dezelfde opmerkelijke elasticiteit van interpretatie op. Omdat er voor elk symbool en

---

¹ *The Kabbalah Unveiled*, inleiding, blz. 8.

² In de notarikon ‘wordt elke letter van een woord opgevat als de beginletter of afkorting van een ander woord, zodat uit de letters van een woord een zin kan worden gevormd’ (*The Kabbalah Unveiled*, inleiding, blz. 8). Uit de letters van dit woord B’rashith, zou ik dus gemakkelijk een zin kunnen vormen die als volgt luidt: ‘Beware! rows are soon hatched in Theosophy [Pas op! ruzies zullen snel ontstaan in de theosofie]; en deze dan kunnen aanbieden als een goddelijke waarschuwing en openbaring, waarbij ik het ‘Boek van God’ als gezaghebbende bron gebruik. Deze interpretatie zou even waar zijn, maar meer relevant dan de 6de variant van Prosper Rugere, want hij maakte van B’rashith ‘Beaugoth Ratsefim Asattar Shegopi Jeshuah Thakelo’, waarvan de vertaling luidt: ‘Ik [God] zal me verbergen in koeken [wafels] (gebakken op) een kolenvuur, want u zult Jezus, mijn lichaam, opeten’ (*Op.cit.*) – en daardoor wordt nog een jood onmiddellijk tot het rooms-katholicisme bekeerd!

teken *zeven sleutels* zijn, kan de ene partij bij een onderwerp dat ter discussie staat één sleutel gebruiken, en dan een andere student die gebruikmaakt van een andere sleutel van opzettelijke misinterpretatie beschuldigen.

Dat is echter niet *mijn* manier van werken. In esoterische zaken zou ik liever tot overeenstemming willen komen dan te ruziën over gemaakte fouten, echte of denkbeeldige; omdat de ZAAK en de overwinning van de waarheid voor een echte occultist en theosoof dierbaarder zouden moeten zijn dan kleine successen van twistende partijen.

Geen enkele occultist kan, als hij oprecht is, de betekenis van *alle* ‘zeven mysteries van wijsheid’ bekendmaken, zelfs als hij deze allemaal zou kennen, wat werkelijk een wonder zou zijn. Want die ‘zeven mysteries’ worden als geheel alleen volledig gekend door de ‘MEESTERS VAN WIJSHEID’; en die meesters houden zich eigenlijk nooit bezig met polemische discussies in kranten of tijdschriften. Wat voor zin heeft het dan om tijd en energie te verspillen om te bewijzen dat het ene facet van de diamant met meer licht en helderheid schittert dan zijn zusterfacet in plaats van alle krachten te verenigen om de aandacht van de leek te vestigen op de glans van het juweel zelf. Wij studenten van de heilige wetenschap zouden elkaar moeten helpen, onderzoek moeten aanmoedigen en profiteren van elkaars kennis, in plaats van deze zinloos te bekritisieren om onze persoonlijke trots te bevredigen. Zo zie ik het, want anders zullen onze vijanden, die ermee begonnen ons oplichters te noemen alleen op basis van hun sektarische en materialistische vooroordelen en onverdraagzaamheid, hun beschuldiging met recht herhalen op grond van onze wederzijdse veroordelingen.

Het materialisme verheft zijn afgrijselijke kop hoger dan ooit.

Knowledge, één van de wetenschappelijke bladen uit Londen, geeft ons een voorproefje van wat de occultist te wachten staat. In een recensie van *The Kabbalah Unveiled* verkondigt het luid ‘de opmerkelijke intellectuele fantasieën van de Hebreeuwse tekstverklaarders’. Onder het gewicht van zijn materialistische minachting verplettert het het idee in dr. Ginsburgs *The Kabbalah* dat de mysteries van het zijn ‘eerst door God zelf werden onderwezen aan een select gezelschap van engelen, die in het paradijs een theosofische school vormden’!¹ en besluit met veel spottende ‘bewondering’. Dit staat op blz. 259 van *Knowledge*,

---

¹C.D. Ginsburg, *The Kabbalah: its Doctrines, Development and Literature*, 1865, blz. 2.

Nieuwe reeks, deel 10, 1 september 1887. Op blz. 245 biedt Edward Clodd ons, in plaats van de leer van de ‘theosofische engelen’, die van de darwinisten van de school van Haeckel. Na in de kosmos ‘een uitgestrekt gebied’ te hebben onderzocht, ‘waarvan de grenzen aan alle kanten in het oneindige opgaan’, besluit deze anti-kabbalistische verdediger van de moderne wetenschap *zijn* ‘fantasieën’ met de volgende verrassende verklaring:

We begonnen met de oorspronkelijke nevel, we eindigen met de hoogste vormen van bewustzijn; *het verhaal van de schepping blijkt* [!?] het ononderbroken verslag te zijn *van de evolutie* VAN GAS TOT GENIE [!!!].

Dit laat zien hoe we er voorstaan met de huidige wetenschappers en hoezeer we al onze krachten nodig hebben om de materialisten op afstand te houden.

Nog een enkel woord en dan ben ik klaar. Ik word herhaaldelijk gevraagd om mijn bron te noemen – boek, bladzijde en vers – voor de esoterische leer van het ‘zevental’. Dit is net zoiets als wanneer men tegen iemand midden in de woestijn zegt: Bewijs me dat water vol is met infusoriën wanneer men geen microscoop heeft. Degenen die dit van mij verlangen, weten, beter dan wie ook, dat afgezien van de weinige plaatsen waar geheime manuscripten eeuwenlang worden opgeslagen, er *nooit esoterische* leringen *werden opgeschreven en duidelijk verklaard*; anders zouden ze al lang geleden die naam hebben verloren. Er is zoiets als een ‘ongeschreven’ kabbala, evenals een geschreven kabbala, zelfs in het Westen. Veel dingen worden *mondeling* toegelicht, en dat is altijd zo geweest. Toch zijn de hints en toespeelingen erop talrijk en staan overal verspreid in de exoterische geschriften. De indeling hangt natuurlijk af van de school die haar interpreteert, en nog meer van persoonlijke intuïtie en begrip. De vraag is niet of er drie, vijf of zeven kleuren in de stralen van het spectrum zijn, want iedereen weet dat dit in feite en in de natuur zo is, maar één – de kleurloze witte. En, hoewel de wetenschap heel duidelijk zeven prismatische stralen onderscheidt, even duidelijk als de zeven tonen van de toonladder, waren er toch grote wetenschappers die volhielden dat er slechts vier of vijf zijn, totdat bleek dat ze kleurenblind waren.

H.P. Blavatsky

Laat ieder mens zijn eigen werk toetsen

[‘Let every man prove his own work’, *Lucifer*, november 1887,
blz. 161-9; *CW* 8:159-71]

Zo luidt de titel van een brief die door de redactie van *Lucifer* is ontvangen. De aard ervan is zo serieus dat het ons goed lijkt om er het hoofdartikel van deze maand van te maken. Gezien de waarheden die in de weinige regels ervan worden verkondigd, zijn belang en vooral zijn betekenis voor het vaak van zijn glans beroofde onderwerp – theosofie – en ook voor het zichtbare instrument of voertuig ervan – de Society met die naam – verdient de brief ongetwijfeld een weloverwogen antwoord.

‘Fiat justitia, ruat caelum!’¹

Beide partijen in het geschil zal recht worden gedaan: namelijk de theosofen en de leden van de Theosophical Society² aan de ene kant, en de volgelingen van het Goddelijke Woord (of christos) en de zogenaamde christenen, aan de andere kant.

We geven hier de brief weer:

Aan de redactie van *Lucifer*.

Wat een schitterende gelegenheid doet zich nu in dit land voor aan de vertegenwoordigers van een edele en vooruitstrevende religie (als deze theosofie³ zo genoemd kan worden), om aan de westerse wereld bewijzen van haar kracht, rechtschapenheid en waarheid te

---

¹Vertaling: Laat het recht zegevieren al valt de hemel op ons!

²Niet alle leden van de Theosophical Society zijn theosofen, evenmin als de leden van de zogenaamde christelijke kerken allemaal christenen zijn. Echte theosofen evenals echte christenen zijn *heel* schaars; en er zijn net zo goed praktische theosofen onder de christenen als er praktische christenen in de Theosophical Society zijn, als we het rituele christendom buiten beschouwing laten. ‘Niet iedereen die ‘Heer, Heer’ tegen mij zegt, zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader’ (*Matth.* 7:21). ‘Geloof niet in MIJ, maar in de waarheden die ik verkondig.’ (Aforisme van Boeddha.)

³‘Deze’ theosofie is niet een religie maar veeleer *de* RELIGIE, als het er al een is. Bij voorkeur noemen we het een filosofie, een filosofie die elke religie omvat, omdat ze de essentie en de basis van alle is. Artikel 3 van de Theosophical Society luidt: De Society vertegenwoordigt geen specifieke religieuze overtuiging, ze is volkomen *onsektarisch* en staat open voor belijders van alle religies.

leveren door een doordringende en verhelderende straal van de door haar verkondigde inzichten te werpen op de bijzonder schokkende en verbijsterende praktische problemen van onze tijd.

Het is ongetwijfeld een van de zuiverste en minst egoïstische plichten van een mens om het lijden van zijn medemens te verlichten.

Uit wat ik lees, en door alles waarmee ik dagelijks in aanraking kom, kan ik nauwelijks geloven dat men de geweldige ontberingen en het hartverscheurende lijden zou kunnen overschatten dat zelfs *op dit moment* een groot aantal van onze broeders en zusters moet doorstaan, en dat grotendeels wordt veroorzaakt doordat zij geen middelen hebben om in de eerste levensbehoeften te voorzien.

Men mag aannemen dat een verheven religie, met een oorsprong in de hemel – een religie die verklaart haar hogere kennis en licht te ontvangen van ‘hen die verder gevorderd zijn in de wetenschap van het leven’ – in staat moet zijn ons iets te vertellen over hoe we moeten omgaan met zo’n leven, in zijn primitieve toestand van hulpeloze onderworpenheid aan de ons omringende omstandigheden van de beschaving!

Als we onbaatzuchtige liefde in praktijk brengen in het belang van de broederschap, dan zullen ‘zij die verder gevorderd zijn’, hetzij belichaamd of niet belichaamd, indien hun volgelingen een beroep op hen doen, deze zeker kunnen en willen helpen om wegen en middelen te vinden die tot dat doel leiden, en om een of ander groots broederlijk plan uit te werken om op de juiste manier vraagstukken aan te pakken die zo ingewikkeld zijn, en die zo zwaar drukken op iedereen die ernst maakt met zijn pogingen om de wil van Christus in een christelijk land te volbrengen.

L.F. Ff.

25 oktober 1887

Deze openhartige en oprechte brief bevat twee beweringen; een stilzwijgende aanklacht tegen ‘theosofie’ (d.w.z. de Society met die naam) en een feitelijke erkenning dat het christendom – of beter gezegd zijn ritualistische en dogmatische religies – datzelfde en zelfs een ernstiger verwijt treft. Want, indien ‘theosofie’, vertegenwoordigd door haar aanhangers, uiterlijk gezien het verwijt verdient dat ze tot dusver niet erin is geslaagd om de goddelijke wijsheid uit de sfeer van het metafysische over te brengen naar die van de praktijk, dan kan ‘het christendom’, d.w.z. de louter belijdende christenen, geestelijken zowel als leken, duidelijk hetzelfde worden verweten.

‘Theosofie’ is er zeker niet in geslaagd om *onfeilbare* wegen en

middelen te ontdekken om al haar volgelingen ertoe te brengen om in hun broederschap ‘onbaatzuchtige liefde’ in praktijk te brengen; ze heeft het lijden van de mensheid als geheel nog niet kunnen verlichten; maar het christendom evenmin. En zelfs de schrijver van bovenstaande brief, noch iemand anders, kan in dit opzicht voor de christenen een bevredigend excuus aanvoeren. De erkenning dat ‘iedereen die ernst maakt met zijn poging de wil van Christus in een christelijk land te volbrengen’ *de hulp nodig hebben van* ‘degenen die verder gevorderd zijn, hetzij belichaamd [heidense adepten] of niet belichaamd [geesten?]’, is dus veelzeggend; want ze bevat de rechtvaardiging en de bestaansreden van de Theosophical Society. Al is het slechts een stilzwijgende erkenning, als deze komt uit de pen van een eerlijke christen, iemand die graag een of andere praktische methode wil leren om het lijden van de verhongerende menigte te verlichten, dan wordt die erkenning de beste en meest volledige rechtvaardiging voor het bestaan van de theosofische broederschap; een volledige bekentenis van de absolute onmisbaarheid van zo’n organisatie, onafhankelijk van en onbeperkt door enig dogma, en tegelijkertijd wijst ze op het ernstig tekortschieten van het christendom om de gewenste resultaten te verkrijgen.

Terecht zei Coleridge: ‘goede werken kunnen bestaan *zonder* verlossende (?) beginselen, en kunnen als zodanig dus niet de beginselen van verlossing zijn; maar verlossende beginselen hebben nooit en kunnen nooit zonder goede werken bestaan.’ Theosofen onderschrijven deze uitspraak, en zijn het met de christenen alleen oneens over de aard van die ‘verlossende beginselen’. De kerk (of kerken) beweert dat het enige *verlossende* beginsel het geloof in Jezus is, of de vleesgeworden Christus van het zieldodende dogma; theosofie, die ondogmatisch en niet sektarisch is, antwoordt dat dit niet zo is. Het enige verlossende beginsel woont in de mens zelf, en heeft nooit buiten zijn onsterfelijk, goddelijk zelf bestaan; d.w.z. het is de echte Christos, evenzeer als de echte Boeddha, het goddelijke innerlijke licht dat voortkomt uit het eeuwige, zich niet manifesterende, onbekende Al. En dit licht *kan alleen door zijn werken* gekend worden – het *geloof* erin moet voor iedereen altijd blind blijven, behalve voor de mens die dat licht in zijn ziel voelt.

En zo omvat de stilzwijgende erkenning van de schrijver van bovenstaande brief een ander punt van groot belang. De schrijver schijnt hetzelfde te hebben gevoeld als dat wat velen van hen die de lijdenden proberen te helpen, hebben gevoeld en uitgesproken. De

geloofsovertuigingen van kerken voorzien niet in het *intellectuele* licht en de ware wijsheid die nodig zijn om de praktische filantropie, die door echte en serieuze volgelingen van Christus wordt beoefend, doeltreffend te maken. De ‘praktijkgerichte’ mensen gaan óf op een onverstandige manier door met ‘goed te doen’, waardoor ze in plaats van goed vaak kwaad doen; óf ze trekken zich van het slagveld terug – en laten zich blindelings meevoeren door de stroom waarin ze nu eenmaal geboren zijn – omdat ze zijn geschrokken door het vreselijke probleem waarvoor ze staan en in hun ‘kerken’ geen enkele aanwijzing of hoop op een oplossing vinden.

Onlangs is het voor zowel vriend als vijand een gewoonte geworden om de Theosophical Society te verwijten dat ze geen praktisch werk doet, maar zich verliest in de nevelen van de metafysica. Metafysici, wordt ons gezegd door hen die graag afgezaagde argumenten herhalen, zijn nu al een paar duizend jaar bezig hun les te leren; het wordt nu hoog tijd dat ze enig praktisch werk gaan doen. Akkoord; maar als men in aanmerking neemt dat de christelijke kerken bijna 19 eeuwen bestaan en dat de Theosophical Society en theosofische broederschap een organisatie van nauwelijks twaalf jaar oud is; verder dat de christelijke kerken ongelooflijk rijk zijn en honderden miljoenen aanhangers hebben, terwijl de theosofische broederschap er slechts een paar duizend telt, en geen kapitaal of fondsen tot haar beschikking heeft, maar dat 98 procent van haar leden even arm en machteloos zijn als de aristocratie van de christelijke kerk rijk en machtig is; dan zou er, als we dit alles in overweging nemen, nog heel wat te zeggen zijn als de theosofen deze zaak onder de aandacht van het publiek zouden willen brengen.

Intussen vragen we, omdat de bitterste kritiek op de ‘leiders’ van de Theosophical Society niet alleen van buitenstaanders komt, maar er zelfs leden van die organisatie zijn die altijd een reden vinden om ontevreden te zijn: ‘Kan liefdadigheidswerk dat de aandacht van iedereen trekt, zonder geld tot stand komen?’ Zeker niet. En toch is er, ondanks dit alles, niemand onder haar (Europese) leden, behalve enkele toegewijde bestuursleden aan het hoofd van een van de afdelingen, bereid *praktisch* werk te doen; maar sommigen van hen, en vooral zij die nooit een vinger hebben uitgestoken om het lijden te verlichten en hun armere broeders te helpen, zijn wel degenen die het luidst van zich doen horen, en die het bitterst hun beklag doen over de weinig *spirituele* houding en ongeschiktheid van de ‘leiders van de theosofie’.

Hierdoor scharen ze zich bij de groep van buitenstaande critici, en gedragen zich zoals toeschouwers van een toneelstuk die een speler uitlachen die Hamlet redelijk goed uitbeeldt, terwijl ze zelf nog niet eens met een brief op een dienblad over het toneel zouden kunnen lopen. In India hebben betrekkelijk arme theosofen gratis apotheken voor zieken geopend, ziekenhuizen, scholen, en alles wat ze maar konden bedenken, zonder daarvoor betaling van de armen te vragen, zoals de zendingen doen, of de hoge prijs te rekenen van afzwering van de religie van hun voorvaders. Maar de meeste Engelse theosofen, hebben die iets gedaan voor die lijdende menigte, van wie de hartverscheurende roep om hulp tot in de hemel klinkt als een protest tegen de feitelijke stand van zaken in het christendom?

We grijpen deze gelegenheid aan om anderen evenzeer als onze briefschrijver te antwoorden dat de inspanningen van de Society tot nu toe hoofdzakelijk zijn gericht op het opbouwen, het uitbreiden en consolideren van de Society, en dat dit werk zoveel tijd, energie en middelen heeft geveerd, dat ze veel minder voor praktische liefdadigheid overhield dan we zouden hebben gewenst. Maar, zelfs met de invloed en het geld die de Society heeft, kan haar werk van praktische liefdadigheid, hoewel minder algemeen bekend, zeker de vergelijking doorstaan met dat van de belijdende christenen die over een grote hoeveelheid geld, werkers en allerlei mogelijkheden beschikken. Men moet niet vergeten dat praktische liefdadigheid niet een van de door de Society geformuleerde doelstellingen is. Het spreekt vanzelf dat ieder lid van de Society menslievendheid in praktijk moet brengen als hij ook maar enigszins een theosoof wil zijn. In feite is onze doelstelling veel belangrijker en doeltreffender dan alledaags werk dat meer zichtbaar en direct resultaat heeft, want een direct gevolg van een juist begrip van de theosofie is dat ze diegenen menslievend maakt die dat eerst niet waren. Theosofie schept die menslievendheid die later en uit eigen beweging in werken zichtbaar wordt.

Theosofie wordt terecht – hoewel in dit specifieke geval meer ironisch – een ‘verheven religie, met een oorsprong in de hemel’ genoemd. Er wordt gesteld dat, omdat ze verklaart ‘dat ze haar hogere kennis en licht ontvangt van hen ‘die verder gevorderd zijn in de wetenschap van het leven’’, laatstgenoemden *verplicht zijn* ‘hun volgelingen [de theosofen] te helpen als deze een beroep op hen doen, om wegen en middelen te vinden om een of ander groots broederlijk plan uit te werken’, enz.

Dit plan werd gemaakt, en de voorschriften en richtlijnen om zo'n praktische broederschap te leiden, zijn gegeven door 'hen die verder gevorderd zijn in de wetenschap van het [praktische, dagelijkse en *altruïstische*] leven'; inderdaad, 'verder gevorderd' daarin dan wie ook sinds de tijd van Gautama Boeddha en de gnostische essen. Het 'plan' dateert uit het jaar toen de Theosophical Society werd gesticht. Laat ieder haar wijze en edele richtlijnen lezen, zoals die tot op de dag van vandaag in de statuten van de broederschap staan, en zelf beoordelen of het 'plan', indien zorgvuldig uitgevoerd en in het dagelijks leven toegepast, niet veel goeds zou hebben opgeleverd voor de mensheid in het algemeen en in het bijzonder voor onze armere broeders onder 'de hongerende menigten'. Theosofie kweekt een geest van 'niet-afgescheidenheid' aan, en onderwijst de vergankelijkheid en illusie van menselijke geloofsbelijdenissen en dogma's; en daarom doordringt ze ons van *universele liefde, en mededogen voor de hele mensheid 'zonder onderscheid van ras, huidskleur, kaste of geloofsovertuiging'*; is ze daarom niet het meest geschikt om het lijden van de mensheid te verzachten?

Geen echte theosoof zou aan een man, vrouw of kind opname in een ziekenhuis of liefdadige instelling weigeren onder het voorwendsel dat die persoon *geen* theosoof is, zoals een rooms-katholiek zou doen tegenover een protestant en omgekeerd. Geen echte theosoof, die trouw is aan de oorspronkelijke voorschriften, zal nalaten de parabel van de 'barmhartige samaritaan' in praktijk te brengen, of iemand slechts helpen om hem over te halen om zijn god en de goden van zijn voorvaders te verlaten. Geen theosoof zal zijn broeder belasteren, of een mens in nood wegsturen zonder hem te helpen, of mooie praatjes verkopen in plaats van liefdevol en meedogend te handelen.

Schiet de theosofie dan meer tekort dan de leringen van Christus als de meeste leden van de Theosophical Society, die vaak van filosofische en religieuze opvattingen veranderen wanneer ze lid worden van onze organisatie, niettemin in feite dezelfde zijn gebleven als toen ze het christelijk geloof *alleen met de mond* beleden? Onze richtlijnen en voorschriften zijn dezelfde als die welke ons vanaf het begin werden gegeven: het zijn de leden van de Society die hebben toegelaten dat ze praktisch genegeerd worden. Die weinigen die altijd klaarstaan om zich in te zetten voor de armen, en die, zonder daarvoor dank of erkenning te oogsten, goed werk doen waar ze maar kunnen, zijn vaak zelf te arm om aan hun grotere plannen van naastenliefde een praktische invulling

te kunnen geven, hoe graag ze dit ook zouden doen.

‘De tekortkoming die ik in de Theosophical Society zie’, zei een van de vooraanstaande Londense artsen onlangs tegen een van ons, ‘is dat ik geen van haar leden werkelijk zoals Christus zie leven.’ Dit leek een heel ernstige beschuldiging uit de mond van iemand die niet alleen in zijn beroep tot de voorhoede behoort, maar ook door zijn patiënten en door de samenleving om zijn vriendelijkheid wordt gewaardeerd, en bekendstaat als iemand die in stilte veel goed werk verricht. Het enige antwoord dat hierop kon worden gegeven was dat een leven zoals dat van Christus zeker het ideaal is van iedereen die in enig opzicht de naam theosoof verdient, en dat als niemand zo’n leven leidt, dit komt omdat men niet sterk genoeg is om dat op te brengen. Slechts een paar dagen later werd dezelfde klacht door een beroemde kunstenaar nog krachtiger geformuleerd.

‘Naar mijn idee doen jullie theosofen niet genoeg liefdadigheids-werk’, zei ze kortaf. En ook in haar geval heeft ze recht van spreken, want ze leidt twee levens – het ene, een vlinderachtig bestaan in hogere kringen, en het andere een serieus leven dat weinig opzien baart, maar veel inhoud heeft. Zij die het leven als een grote roeping beschouwen, zoals de twee critici van de theosofische beweging die we zojuist hebben geciteerd, hebben het recht van zo’n beweging meer te verlangen dan louter woorden. Zijzelf proberen onopvallend een leven zoals dat van Christus te leiden, en kunnen niet begrijpen dat een groep mensen die zich heeft verenigd om zo’n leven te leiden, geen praktische resultaten te zien geeft. Weer een ander die zich op soortgelijke manier uitliet, en het volste recht heeft om kritiek te leveren omdat hij een praktische filantroop is en heel menslievend, heeft over de theosofen gezegd dat hun vele gepraat en geschrijf slechts een intellectuele luxe is waaraan de wereld niet direct iets heeft.

Er is een belangrijk verschil tussen de theosofen (en wanneer we deze term gebruiken, bedoelen we niet leden van de Society, maar mensen die de organisatie ook echt gebruiken als een middel om meer te weten te komen over de ware wijsheid-religie die als een bezielend en eeuwig feit achter al zulke pogingen staat) en de praktische filantropen, hetzij religieuze of wereldse. Het antwoord dat waarschijnlijk niemand van hen al sterk genoeg is om een leven zoals dat van Christus te leiden, is maar een deel van de waarheid. De situatie kan heel duidelijk kort worden uiteengezet: de religieuze filantroop neemt een heel eigen positie in, die op de theosoof niet van toepassing is. Eerstgenoemde

doet het goede niet alleen om goed te doen, maar ook als een middel tot zijn eigen verlossing. Dat is het resultaat van de egoïstische en persoonlijke kant van de menselijke natuur, die een grootse religie zozeer heeft gekleurd en aangetast dat haar volgelingen weinig beter zijn dan afgoden-dienaren, die hun lemen godheid vragen hun geluk in zaken te brengen en geld om hun rekeningen te betalen. De religieuze filantroop die door goede werken verlossing hoopt te verkrijgen, heeft eenvoudig de gehechtheid aan deze wereld ingeruild voor gehechtheid aan de andere wereld.

De wereldse filantroop is in zijn hart in feite een socialist, en niets anders; hij hoopt mensen gelukkig en goed te maken door hun fysieke omstandigheden te verbeteren. Iemand die de menselijke natuur serieus bestudeert kan geen moment in deze theorie geloven. Het is ongetwijfeld een aantrekkelijke theorie, want, als ze wordt aanvaard, is er onmiddellijk en duidelijk werk te doen. 'De armen zijn altijd onder u.' De oorzakelijkheid die de menselijke natuur voortbracht, bracht naast rijkdom, comfort, vreugde en roem tegelijkertijd ook armoede, ellende, lijden en achteruitgang teweeg. Mensen die hun leven lang filantropisch werk doen, die toen ze ermee begonnen vervuld waren van de vreugdevolle jeugdige overtuiging dat het mogelijk is 'goed te doen', hebben, ook al hebben ze de gewoonte om liefdadig werk te doen nooit laten verslappen, aan de schrijfster bekend dat het lijden in feite niet kan worden weggenomen. Het is een essentieel element in de menselijke natuur en is voor sommige levens even noodzakelijk als plezier voor andere.

Het is vreemd om te zien hoe praktische filantropen ten slotte na lange en bittere ervaring tot een conclusie komen die voor de occultist vanaf het begin een werkhypothese is, namelijk dat ellende niet alleen draaglijk is, maar zelfs aangenaam voor velen die haar ondergaan. Een edele vrouw die haar leven heeft gewijd aan het helpen van de laagste klasse van ongelukkige meisjes, zij die door armoede tot ondeugd schijnen te worden gedreven, zei nog maar een paar dagen geleden, dat het bij velen van deze verschoppelingen onmogelijk is ze tot een ogenschijnlijk gelukkiger lot te verheffen. En dit, zo verklaarde ze duidelijk (en ze kan met gezag spreken, omdat ze haar leven letterlijk onder deze mensen heeft doorgebracht en hen grondig heeft bestudeerd), komt niet zozeer voort uit een voorkeur voor ondeugd als wel uit een voorkeur voor die toestand die de welgestelden ellende noemen. Ze verkiezen het primitieve leven van een halfnaakte en op blote voeten lopende

zwerfer boven elk comfort dat hun zou kunnen worden geboden. Met comfort bedoelen we niet een armenhuis of heropvoedingscentrum, maar het comfort van een rustig thuis. We kunnen hiervan voorbeelden noemen, niet alleen van kinderen van verschoppelingen, van wie men zou kunnen denken dat ze erfelijke primitieve trekken hebben, maar ook van kinderen van goede komaf, van ontwikkelde en christelijke ouders.

Onze grote steden verbergen in hun sloppenwijken duizenden mensen van wie het levensverhaal een onoplosbaar raadsel zou zijn, met een verbijsterende moraal, als het al duidelijk en begrijpelijk kan worden beschreven. Maar deze levensverhalen zijn alleen bekend aan degenen die toegewijd werken onder de verschoppelingen, voor wie ze een droevig en verschrikkelijk raadsel worden, dat onoplosbaar is en waarover daarom maar liever niet moet worden gesproken. Zij die geen sleutel hebben tot de wetenschap van het leven, moeten noodgedwongen zulke problemen naast zich neerleggen, anders zou de gedachte daaraan hen verpletteren. Het zogenaamde maatschappelijke probleem, de grote, diepe put van ellende, de dodelijke apathie van hen die macht en bezit hebben – deze dingen kunnen nauwelijks onder ogen worden gezien door een edelmoedige ziel die het grote denkbeeld van evolutie nog niet kent, en die geen vermoeden heeft van het verbazingwekkende mysterie van de menselijke ontwikkeling.

De theosoof bevindt zich in een andere positie dan al deze mensen, omdat hij gehoord heeft van de enorme ontwikkelingsmogelijkheden van het leven, waarmee alle mystieke en occulte schrijvers en leraren zich bezighouden, en omdat hij het grote mysterie dicht is genaderd. In feite kan niemand, al is hij lid geworden van de Society, serieus een theosoof worden genoemd vóór hij begonnen is dit mysterie bewust innerlijk te ervaren. Dit is een onverbiddelijke wet, en daardoor verheft de mens zich stap voor stap vanuit het stadium van een beest tot de heerlijkheid van een god. De snelheid waarmee dit gebeurt is voor iedere levende ziel anders, en de stakkers die zich vastklampen aan de primitieve leermeester, *ellende*, kiezen ervoor langzaam in de tredmolen te lopen die hun misschien ontelbare levens van fysieke ervaringen zal opleveren. Aangename of pijnlijke ervaringen, maar door hen geliefd, omdat ze tastbaar zijn voor de laagste zintuigen. De theosoof die het occultisme wil onderzoeken, neemt door die wens enkele voorrechten van de natuur in eigen hand, en ontdekt al snel dat hij in een verhoogd tempo ervaringen opdoet. Het is voor hem zaak in te zien dat

hij dan onderworpen is aan een – voor hem – nieuwe en sneller werkende wet van ontwikkeling, en de kans te grijpen om de lessen te leren die hem geboden worden.

Maar wanneer hij dit inziet doet hij nog een andere ontdekking. Hij merkt dat er veel wijsheid nodig is om goede werken te doen zonder het gevaar te lopen dat hij onberekenbare schade toebrengt. Een hoogontwikkelde adept in levenswijsheid kan doortastend optreden, en door zijn grote intuïtieve vermogens weten bij wie hij de pijn moet verlichten, en wie hij aan hun lot moet overlaten dat hun beste leermeester is. De armen en ongelukkigen zelf zullen ieder die hun vertrouwen weet te winnen, vertellen dat er noodlottige fouten worden gemaakt door mensen die tot een andere stand behoren en hen proberen te helpen. Vriendelijkheid en een zachte behandeling brengen soms de slechtste eigenschappen naar buiten bij mensen die een redelijk fatsoenlijk leven leiden zolang ze door pijn en wanhoop in toom werden gehouden. Ik hoop dat de meester van mededogen het ons vergeeft dat we zo spreken over mensen die allemaal een deel van onszelf zijn, volgens de wet van menselijke broederschap, die door geen enkele ontkenning kan worden tenietgedaan. Maar het is letterlijk waar. Niemand van ons kan de duisternis peilen die in de diepten van onze eigen natuur verscholen ligt, totdat een of andere vreemde en onbekende ervaring ons hele wezen wakker schudt. En hetzelfde geldt voor die anderen die nog ongelukkiger schijnen te zijn dan wij.

Zodra een theosoof begint te begrijpen dat het lijden een vriend en leraar kan zijn, staat hij vol verbijstering tegenover het mysterieuze raadsel van het menselijk leven, en hoewel hij misschien ernaar verlangt om goede werken te doen, is hij ook bang ze op een verkeerde manier te doen, totdat hij zelf grotere vermogens en kennis heeft verworven. Goede werken verrichten zonder het juiste inzicht kan enorme schade veroorzaken, zoals iedereen, behalve zij die verblind zijn door hun wens om goed te doen, wel moet erkennen. In deze zin is het antwoord op het bezwaar dat er niet genoeg theosofen zijn die een leven zoals dat van Christus leiden, dat waarschijnlijk geen van hen sterk genoeg is om dat op te brengen, volkomen juist, en geeft het de hele situatie weer. Want er is geen gebrek aan opofferingsgezindheid, toewijding, of het verlangen om te helpen, maar een gebrek aan kracht om kennis en vermogens en intuïtie te verkrijgen, zodat handelingen ook werkelijk in de geest van de Boeddha-Christus worden verricht. Daarom kunnen theosofen zich niet voordoen als een organisatie van

filantropen, al wagen ze zich stilletjes op het pad van goede werken. Ze beweren slechts een groep mensen te zijn die op zich hebben genomen om zowel elkaar als de rest van de mensheid, voor zover dat in hun vermogen ligt, te zullen helpen om het mysterie van het leven beter te gaan begrijpen, en om de vrede die daarachter ligt beter te leren kennen.

Maar zoals het een onverbidelijke wet is dat de grond moet worden bewerkt om de oogst te kunnen binnenhalen, evenzo moeten theosofen voortdurend in de wereld werken, en zullen daarbij vaak ernstige fouten maken, zoals alle werkers die geen belichaamde verlossers zijn. Hun inspanningen worden misschien geen goede werken genoemd, en ze worden misschien veroordeeld als een school van nutteloze praters. Toch zijn ze het product en de vrucht van deze tijd, want hun denkbeelden worden door het grote publiek met belangstelling begroet, en daarom is hun werk goed, zoals de lotusbloem goed is wanneer ze opengaat als de zon schijnt.

Zij beseffen als geen ander dat goede werken nodig zijn, maar zonder kennis kunnen deze niet op de juiste manier worden verricht. Plannen voor universele broederschap en de verlossing van de mensheid zouden door de grote adepten van het leven volop kunnen worden gegeven, en zouden toch slechts een dode letter blijven, zolang de mensen onwetend blijven, en het grote doel van hun leraren niet kunnen begrijpen. Tegen theosofen zeggen we: laten we de voorschriften naleven die ons voor onze Society zijn gegeven vóór we om nog meer plannen of richtlijnen vragen. Tegen het publiek en onze critici zeggen we: probeer de waarde van goede werken te begrijpen, vóór u ze van anderen verlangt, of vóór u er zelf overhaast aan begint. Toch is het beslist een feit dat zonder goede werken de geest van broederschap uit de wereld zou verdwijnen; en dit mag nooit gebeuren. De tweeledige activiteit van leren en doen is daarom hoogst noodzakelijk; we moeten goed doen, en we moeten het *op de juiste manier* doen, met inzicht.

Het is algemeen bekend dat de belangrijkste doelstelling van de Society het vormen van een kern van universele broederschap is. De praktische invulling hiervan werd door hen die haar aangaven, op de volgende manier toegelicht:

‘HIJ DIE ALTRUÏSME NIET IN PRAKTIJK BRENGT, HIJ DIE NIET BEREID IS ZIJN LAATSTE BROODKRUIMEL TE DELEN MET IEMAND DIE ZWAKKER OF ARMER IS DAN HIJZELF; HIJ DIE NALAAT ZIJN MEDEMENS (ONGEACHT ZIJN RAS, VOLK OF GELOOF) TE HELPEN WANNEER EN WAAR HIJ LIJDEN ONTMOET, EN HIJ DIE DOOF BLIJFT VOOR DE HULPROEP VAN DE MENS; HIJ DIE

HOORT DAT EEN ONSCHULDIG MENS, OF HET NU EEN BROEDERTHEOSOOF IS OF NIET, WORDT BELASTERD, EN NIET ZIJN VERDEDIGING OP ZICH NEEMT ZOALS HIJ ZICHZELF ZOU VERDEDIGEN – IS GEEN THEOSOOF.⁷

Het esoterische karakter van de evangeliën

[‘The esoteric character of the gospels’, *Lucifer*, nov. 1887, blz. 173-80; dec. 1887, blz. 299-310; feb. 1888, blz. 490-6; *CW* 8:172-217]

Deel 1

‘Vertel ons, wanneer zal dat allemaal gebeuren? En aan welk teken kunnen we *uw aanwezigheid* en *het einde van het tijdperk* herkennen?’¹ vroegen de discipelen op de Olijfberg aan de MEESTER.

Het antwoord dat door de ‘Man van Smarten’, de chrēstos, werd gegeven tijdens zijn verhoor, maar ook op weg naar zijn triomf, als christos of christus,² is profetisch en veelbetekenend. Het is echt een waarschuwing. Het antwoord moet volledig worden geciteerd. Jezus zei tegen hen:

Pas op dat niemand jullie misleidt. Want er zullen velen komen die mijn naam gebruiken en zeggen: ‘Ik ben Christus’, en ze zullen veel mensen misleiden. Jullie zullen berichten horen over oorlogen . . . al is daarmee het einde nog niet gekomen. *Het ene volk zal tegen het andere ten strijde trekken, en het ene koninkrijk tegen het andere, en overal zullen er hongersnoden uitbreken en zal de aarde beven*: dat alles is het begin van de weeën. . . . Er zullen talrijke valse profeten komen die velen zullen misleiden. . . . dan zal het einde komen. . . . Wanneer jullie dus de ‘verwoestende gruwel’ waarover gesproken is

¹ *Matth.* 24:3ev. De cursief gedrukte zinsdelen zijn die welke in het Nieuwe Testament verbeterd werden na de recente herziening, in 1881, van de vertaling van 1611, die veel fouten bevat, zowel opzettelijk als ongewild [vertaler: hier wordt naar Engelse bijbelvertalingen verwezen]. Het woord ‘aanwezigheid’ voor ‘komst’, en ‘het einde van het tijdperk’, dat nu de plaats inneemt van ‘het einde van de wereld’, hebben onlangs de hele betekenis veranderd, zelfs voor de meest oprechte christenen, met uitzondering van de adventisten.

² Hij die het grote verschil tussen de betekenis van de twee Griekse woorden χριστός (chrēstos) en χριστός (christos) niet wil kennen en overdenken, moet voor altijd blind blijven voor de echte esoterische betekenis van de evangeliën: d.w.z. voor de levende geest die begraven ligt in de steriele letterlijke teksten, de sodomsappel van een met de mond beleden christendom.

door de profeet Daniël . . . Als iemand dan tegen jullie zegt: ‘*Kijk, dit is de Christus*’, of: ‘Daar is hij’, geloof dat dan niet. . . . Wanneer ze dus tegen jullie zeggen: ‘Kom mee, hij is in de woestijn’, ga er dan niet heen, of als ze zeggen: ‘Kijk, hij is in de binnenkamers’, geloof dat dan niet. Want zoals een bliksemschicht vanuit het Oosten weerlicht tot in het Westen, zo zal ook de *aanwezigheid* van de Mensenzoon zijn.

In de hierboven geciteerde passages worden twee dingen *voor iedereen* duidelijk, nu hun onjuiste weergave in de herziene tekst is verbeterd: (a) ‘de komst van Christus’ betekent de *aanwezigheid* van CHRISTOS in een hernieuwde wereld, en helemaal niet de komst van Jezus ‘Christus’ in een lichaam; (b) deze Christus moet noch in de woestijn, noch ‘in de binnenkamers’, noch in het heiligdom van een door mensen gebouwde tempel of kerk worden gezocht; want Christus, de ware esoterische VERLOSSER, is geen mens maar het GODDELIJKE BEGINSSEL in ieder mens. Hij die ernaar streeft de geest te doen herrijzen, die *in hem gekruisigd is door zijn eigen aardse begeerten*, en die diep begraven ligt in het ‘graf’ van zijn zondige vlees; hij, die de kracht heeft om *de steen van stof* weg te rollen van de deur van zijn eigen *innerlijke* heiligdom, *heeft de herrezen Christus in zich*.¹ De ‘Mensenzoon’ is geen kind van de slavin (het vlees), maar in feite van de vrije vrouw (*geest*²), het kind van de eigen daden van de mens, en de vrucht van zijn eigen spirituele werk.

Aan de andere kant zijn de in *Mattheus* beschreven voortekens sinds het begin van de christelijke tijdrekening nooit op enige periode zo duidelijk en zo treffend van toepassing geweest als op onze eigen tijd. Wanneer is een volk zo vaak tegen een ander in opstand gekomen als nu? Wanneer zijn ‘hongersnoden’ – een andere naam voor grote armoede en de uitgehongerde massa van het proletariaat – zo wreed geweest, kwamen aardbevingen zo vaak voor, of bestreken ze tegelijkertijd zo’n groot gebied, als in de laatste jaren? Adventisten en zij die geloven in het duizendjarige vrederijk kunnen in hun diepe overtuiging

¹ ‘Wijzelf zijn de tempel van de levende God’ (2 Cor: 6:16).

² Geest, de Heilige Geest, was bij de joden vrouwelijk, zoals bij de meeste volkeren in de oudheid; en zo was het ook bij de vroege christenen. De sophia van de gnostici, en de derde van de sefiroth, binah (de *vrouwelijke* Jehovah van de kabbalisten), zijn vrouwelijke beginselen – ‘goddelijke geest’, of ruach. ‘Achat ruach elohim chayyim.’ ‘Eén is zij, de geest van de elohim van het leven’, wordt gezegd in de *Sefer Jetsirah* (1:9).

blijven zeggen dat ‘de komst van de (vleesgeworden) Christus’ nabij is, en zich op ‘het einde van de wereld’ voorbereiden. Theosofen – althans sommigen van hen – die de verborgen betekenis begrijpen van de avatāra’s, messiassen, saoshyanten en christussen die over de hele wereld worden verwacht, weten dat het geen ‘einde van de wereld’ is, maar het ‘einde van het tijdperk’, d.w.z. het einde van een cyclus, dat nu vlug nadert.¹ Als onze lezers de conclusies zijn vergeten van het artikel ‘The signs of the times’, in *Lucifer*, oktober 1887, laten ze die dan herlezen, en dan zullen ze de betekenis van deze specifieke cyclus duidelijk inzien.

Goede christenen, volgelingen van de letterlijke betekenis van hun Heilige Schrift, dachten vaak dat de waarschuwing over de ‘valse christussen’ en profeten die mensen op het verkeerde pad zullen brengen, sloeg op mystici in het algemeen en op theosofen in het bijzonder. Het recente boek van Pember, *Earth’s Earliest Ages*, is daarvan een bewijs. Niettemin lijkt het duidelijk dat de woorden in *Het evangelie volgens Mattheus* en op andere plaatsen nauwelijks op theosofen van toepassing kunnen zijn, want men hoorde hen nooit zeggen dat Christus ‘hier’ of ‘daar’, in de woestijn of in de stad is, en zeker niet in de ‘binnenkamer’ achter het altaar van een moderne kerk. Of ze nu als heiden of als christen zijn geboren, ze weigeren dat wat het zuiverste en verhevenste ideaal is – het symbool der symbolen – namelijk de onsterfelijke goddelijke geest in de mens, te verstoffelijken en daardoor te verlagen, of deze geest nu Horus, Krishna, Boeddha of Christus wordt genoemd. Geen van hen heeft ooit gezegd: ‘Ik ben de Christus’; want zij die in het Westen zijn geboren, voelen zich tot dusver slechts chrēsten,² hoezeer ze er ook naar mogen streven om in de geest christen te worden. Op die mensen die in hun grote verwaandheid en trots

---

¹ Er zijn verschillende opmerkelijke cyclussen die aan het einde van deze eeuw worden afgesloten. Eerst de 5000 jaar van de kaliyuga-cyclus; dan de messiaanse cyclus van de Samaritaanse (ook kabbalistische) joden, die van de mens verbonden met Vissen (Ichthys of ‘vis-mens’ Dag). Het is een cyclus die historisch is, en niet erg lang duurt, maar heel occult is, en die ongeveer 2155 zonnejaren duurt; maar hij krijgt pas echt betekenis als hij op basis van maanmaanden wordt berekend. Hij trad op in 2410 en 255 v.Chr., of toen het lentepunt respectievelijk het teken Ram en Vissen binnenging. Wanneer het, over enkele jaren, het teken waterman binnengaat, zullen psychologen extra werk krijgen en de psychische kenmerken van de mensheid zullen grote veranderingen ondergaan.

² De vroegste christelijke schrijver, Justinus de Martelaar, noemt zijn geloofsgenoten, in zijn *Eerste apologie*, chrēstenen (χρηστιανοί), niet christenen.

weigeren het recht op zo'n benaming te verdienen door eerst het leven van een chrēstos¹ te leiden, en die zich alleen op basis van hun doop toen ze maar enkele dagen oud waren, zo hooghartig tot christenen (de verheerlijkten, de gezalfden) uitroepen, zijn de hierboven geciteerde woorden van Jezus heel duidelijk van toepassing.

Kan iemand die de talrijke 'valse profeten' en pseudo-apostelen (*van Christus*) ziet, die nu over de hele wereld rondzwerven, twijfelen aan het profetische inzicht van hem die deze opmerkelijke waarschuwing heeft uitgesproken? Zij hebben de ene goddelijke waarheid aan stukken geslagen en, alleen al in het kamp van de protestanten, de rots van de eeuwige waarheid gebroken in ruim 350 delen, die nu de overgrote meerderheid van hun dissidente kerkgenootschappen vertegenwoordigen. Indien men het afgeronde getal 350 aanneemt, en ter wille van de redenering erkent dat ten minste één van hen misschien bij benadering de waarheid bezit, dan moeten er noodzakelijkerwijs nog altijd 349 onbetrouwbaar zijn.² Elk van die kerkgenootschappen beweert Christus exclusief in zijn 'binnenkamer' te bezitten, en ontzegt hem aan alle andere, terwijl de grote meerderheid van hun respectieve volgelingen Christus in feite dagelijks ter dood brengen op de kruisvormige boom van de stof, de schandpaal van de oude Romeinen.

De verering van de letterlijke betekenis van de *Bijbel* is slechts een andere vorm van *afgoderij*, meer niet. Een fundamenteel dogma van het geloof kan niet in de vorm van een Janus met twee gezichten bestaan. 'Rechtvaardiging' *door Christus* kan niet verworven worden naar willekeur, door hetzij 'geloof' of 'werken', en omdat *Jacobus* (2:25) Paulus tegenspreekt (*Hebr.* 11:31), en omgekeerd,³ moet één van

---

¹In de tweede eeuw baseert Clemens van Alexandrië een belangrijk argument op deze paranomasia (boek 3, hfst. 17, 53 et circa), dat allen die in chrēst (d.w.z. 'een goed mens') geloven, chrēstēnen zijn en ook zo worden genoemd, d.w.z. goede mensen' (*Stromateis*, boek 2, hfst. 4; geciteerd in Higgins, *Anacalypsis*, 1:568). En Lactantius (*Divinae institutiones*, 4:7) zegt dat mensen zich slechts uit onwetendheid christenen noemen in plaats van chrēstēnen: 'Sed exponenda huius nominis ratio est propter ignorantium errorem qui eum immutata littera Chrestum solent dicere'.

²Alleen al in Engeland zijn er meer dan 239 verschillende kerkgenootschappen (Zie *Whitaker's Almanac.*) In 1883 waren er slechts 186, en nu komen er gestaag elk jaar bij; in slechts vier jaar tijd zijn er 53 nieuwe kerkgenootschappen ontstaan!

³Het is niet meer dan redelijk tegenover Paulus om op te merken dat deze tegenspraak ongetwijfeld te wijten is aan later geknoei met zijn brieven. Paulus

hen ongelijk hebben. Vandaar dat de *Bijbel* niet het 'Woord van God' is, maar in het beste geval de woorden van feilbare mensen en *onvolmaakte* leraren bevat. En toch bevat hij, *esoterisch* gelezen, al is het niet de *hele* waarheid, dan toch 'niets dan de waarheid', hoe deze allegorisch ook is ingekleed. Maar: Quot homines tot sententiae (zoveel mensen, zoveel meningen).

Het 'christus-beginsel', de ontwaakte en verheerlijkte geest van waarheid, is universeel en eeuwig, en daarom kan de echte christos niet door één enkele persoon worden gemonopoliseerd, zelfs niet als die persoon zichzelf de titel 'plaatsvervanger van Christus' of 'hoofd' van de een of andere staatsgodsdienst heeft toebedeeld. De geest van 'chrēst' en die van 'Christus' kunnen niet tot één geloof of kerkgenootschap worden beperkt, alleen omdat dat kerkgenootschap zich boven andere godsdiensten of kerkgenootschappen wil verheffen. De naam is, vooral in onze tijd, op zo'n onverdraagzame en dogmatische manier gebruikt, dat het christendom nu bij uitstek de godsdienst van arrogantie is, hulpmiddel voor ambitie, een gemakkelijke weg naar rijkdom, schijn en macht; een geschikte façade voor huichelarij.

De edele benaming van vroeger, die Justinus de Martelaar kon doen zeggen, dat 'we *alleen al door de naam*, die men ons als een misdaad aantrekt, *de meest uitmuntenden zijn*',¹ is nu verlaagd. De zending gaat prat op de zogenaamde *bekering* van een heiden. Hij maakt van het christendom vaak een beroep (zelden een religie), een bron van inkomsten uit de zendingskas, en een excuus voor alle kleine misdaden, van dronkenschap en leugen tot diefstal, omdat het bloed van Jezus hen van tevoren al heeft schoongewassen. Diezelfde zending zou echter niet aarzelen om de grootste heilige in het openbaar tot eeuwige verdoemenis en hellevuur te veroordelen als die heilige alleen maar had verzuimd de zinloze formaliteit van de doop door water te ondergaan, begeleid door lippengebieden en hol ritueel.

---

was zelf een gnosticus, d.w.z. een 'zoon van wijsheid', en een ingewijde in de ware *mysteriën van christos*, hoewel hij kan hebben uitgevaren tegen enkele gnostische sekten (of deze indruk werd gewekt), waarvan er in zijn tijd vele waren. Maar zijn christos was niet Jezus van Nazareth, noch een ander levend mens, zoals zo knap wordt aangetoond in de lezing van Gerald Massey, 'Paul, the gnostic opponent of Peter'. Hij was een ingewijde, een echte 'bouwmeester', of adept, zoals beschreven in *Isis ontsluit* (2:105-6).

¹'ὅσον γε ἐκ τοῦ κατηγορουμένου ἡμῶν ὀνόματος χρῆστότατοι ὑπάρχομεν.' (*Eerste apologie*, 4).

We zeggen doelbewust ‘lippengebieden’ en ‘hol ritueel’. Onder de leken zijn maar weinig christenen zich bewust van de echte betekenis van het woord Christus; en die geestelijken die het toevallig weten (want ze worden opgeleid met het denkbeeld dat het *zondig* is zulke onderwerpen te bestuderen) houden de kennis voor hun parochianen of gemeenteleden geheim. Ze verlangen blind, onvoorwaardelijk geloof, en *verbieden onderzoek als de ene onvergeeflijke zonde*, terwijl iets wat naar kennis van waarheid leidt alleen maar heilig kan zijn. Want wat is ‘goddelijke wijsheid’, of gnosis, anders dan de essentiële werkelijkheid achter de vergankelijke verschijningsvorm van voorwerpen in de natuur – de ziel zelf van de gemanifesteerde LOGOS? Waarom moeten mensen die ernaar streven om zich te verenigen met de ene en absolute godheid huiveren bij de gedachte om door te dringen in haar mysteries, hoe ontzagwekkend die ook zijn? En vooral, waarom moeten ze namen en woorden gebruiken waarvan de betekenis voor hen een verzegeld mysterie is en niet meer dan een klank? Is het omdat een gewetenloze en op macht beluste instelling, kerk genaamd, bij al dat soort pogingen alarm heeft geslagen en, door deze als ‘heiligschennend’ te betitelen, steeds heeft geprobeerd om de geest van onderzoek te smoren?

Theosofie, de ‘goddelijke wijsheid’, heeft zich nooit bang laten maken en heeft de moed te handelen naar haar overtuiging. Sceptici en fanatici noemen haar dan misschien een leeg ‘isme’ en anderen ‘satanisme’, maar ze kunnen haar nooit vernietigen. Men heeft de theosofen atheïsten genoemd, haters van het christendom, de vijanden van God en de goden. Dat zijn ze niet. Daarom hebben ze nu besloten om duidelijk te verklaren wat hun ideeën en overtuigingen zijn – althans wat betreft monotheïsme en christendom – en deze aan de onpartijdige lezer voor te leggen, zodat hij hen en hun lasteraars op de merites van hun respectieve overtuigingen kan beoordelen. Geen waarheidlievend mens zal tegen zo’n eerlijke en oprechte handelwijze bezwaar maken, noch zal hij worden verblind door al het nieuwe licht dat op het onderwerp wordt geworpen, hoe geschokt hij misschien ook is. Integendeel, zulke mensen zullen LUCIFER misschien bedanken, terwijl degenen van wie gezegd wordt ‘qui vult decipi decipiatur’¹ dan maar altijd bedrogen moeten worden!

De redactie van dit tijdschrift is van plan een reeks artikelen te

---

¹ Vertaling: Wie bedrogen wil worden, wordt bedrogen.

publiceren over de verborgen betekenis of de esoterie van het ‘Nieuwe Testament’. Evenmin als enig ander heilig geschrift van de grote wereldreligies kan de *Bijbel* worden uitgesloten van die categorie van allegorische en symbolische geschriften waarin sinds de prehistorie, in min of meer versluierde vorm, de geheime leringen van de inwijdingsmysteriën werden verzameld. De oorspronkelijke schrijvers van de *Logia* (nu de evangeliën), kenden ongetwijfeld *de* waarheid en de *hele* waarheid; het is echter even zeker dat hun opvolgers slechts dogma en vorm bezaten, die tot hiërarchische macht leiden in plaats van de geest van de zogenaamde leringen van Christus. Vandaar de geleidelijke verdraaiing. Zoals Higgins heel juist opmerkte, ‘omvat de christologie van Paulus en van Justinus de Martelaar de esoterische religie van het Vaticaan, een verfijnd gnosticisme voor de kardinalen en een grovere vorm voor het volk’;¹ en het is laatstgenoemde, maar nog meer verstoffelijkt en verminkt, die ons in deze tijd heeft bereikt.

Het idee om deze reeks artikelen te schrijven werd ons ingegeven door een brief die in ons oktobernummer werd gepubliceerd onder de titel ‘Zijn de leringen die aan Jezus worden toegeschreven, met elkaar in tegenspraak?’ Niettemin is dit op geen enkel punt een poging om dat wat Gerald Massey in zijn kritiek heeft gezegd, tegen te spreken of te verzwakken. De tegenspraken, waarop de geleerde schrijver en spreker heeft gewezen, zijn te duidelijk om door één of andere ‘predikant’ of bijbelverklaarder te worden weggeredeneerd; want wat hij in meer bondige en krachtige taal heeft gezegd, werd in *Isis ontsluiterd* (deel 2, blz. 239) over de afstammeling van Jozef Pandira (of Panthera) gezegd op basis van de talmoedische *Sefer Toledoth Jeshu*. Zijn mening over de onechtheid van de *Bijbel* en van het Nieuwe Testament, *zoals ze nu bewerkt zijn*, is daarom ook de mening van de schrijfster. Met het oog op de recente herziening van de *Bijbel* en zijn duizenden fouten, verkeerde vertalingen en interpolaties (waarvan sommige worden erkend, en andere niet), zou het voor een tegenstander niet gepast zijn iemand de les te lezen omdat hij weigert in de teksten van de officiële bijbelvertaling te geloven.

Niettemin zou de redactie bezwaar willen maken tegen één korte zin in de kritiek, die hier onder haar aandacht is gebracht. Gerald Massey schrijft:

Wat voor zin heeft het, een ‘eet op de *Bijbel*’ af te leggen en te zeggen

---

¹ Godfrey Higgins, *Anacalypsis*, 1836, deel 1, blz. 571.

dat iets waar is, als het boek waarop u zweert een verzameling leugens is, die reeds zijn ontzenuwd of op het punt staan te worden verworpen?¹

Een kenner van de symboliek met het gezag en de geleerdheid van een Massey zou het *Dodenboek*, of de *Veda's* of een ander oud heilig geschrift, geen 'verzameling leugens'² noemen. Waarom zou men het Oude, en, *in nog hogere mate*, het Nieuwe Testament niet in hetzelfde licht zien?

Het zijn allemaal 'verzamelingen leugens' indien men ze opvat naar de letter van de exoterische interpretatie van hun oude, en vooral van hun hedendaagse, theologische commentatoren. Elk van deze verslagen heeft op zijn beurt gediend tot middel om macht te verkrijgen en om het eierzuchtige beleid van een gewetenloos priesterschap te ondersteunen. Ze hebben allemaal bijgedragen tot bijgeloof, en van hun goden bloeddorstige en steeds vervloekende molochs en kwade geesten gemaakt, want ze hebben allemaal de volkeren ertoe gebracht om meer laatstgenoemden te dienen dan de God van waarheid. Maar terwijl sluw uitgedachte dogma's en opzettelijk onjuiste interpretaties door tekstverklaarders zonder twijfel 'reeds ontzenuwde leugens' zijn, blijven de teksten zelf mijnen van universele waarheden. Maar voor leken en zondaars waren ze en zijn ze nog steeds zoals de mysterieuze tekens die door de 'vingers van een mensenhand' op de muur van het paleis van Belsazar zijn aangebracht: *er is een Daniël voor nodig om ze te kunnen lezen en begrijpen*.

Niettemin heeft de WAARHEID niet toegelaten dat ze zonder getuigen zou blijven. Naast grote ingewijden in de symboliek van de heilige

---

¹'Are the teachings ascribed to Jesus contradictory?', *Lucifer*, oktober 1887, blz. 137.

²De grote hoeveelheid informatie die door deze deskundige egyptoloog is verzameld, toont aan dat hij het geheim van het ontstaan van het Nieuwe Testament volledig heeft doorgrond. Massey kent het verschil tussen de spirituele, goddelijke en zuiver metafysische christos, en de verzonnen figuur van de vleesgeworden Jezus. Hij weet ook dat de christelijke canon, in het bijzonder de *Evangelien*, de *Handelingen* en de *Brieven*, zijn samengesteld uit fragmenten van gnostische wijsheid, waarvan de grondslag voorchristelijk is en gebaseerd op de MYSTERIËN van de inwijding. Het zijn de manier van theologische presentatie en de geïnterpoleerde passages – zoals in *Marcus* 16, van vers 9 tot het einde – die van de evangelien een 'verzameling (*verdorven*) leugens' maken en een smet op CHRISTOS werpen. Maar de occultist, die de twee stromingen onderscheidt (de echte gnostische en de pseudochristelijke), weet dat de passages die vrij zijn van theologisch geknoei tot de oude wijsheid behoren; Gerald Massey weet dat ook, hoewel zijn opvattingen verschillen van de onze.

geschriften zijn er enkele serieuze onderzoekers van de mysteries van de oude esoterie, wetenschappers die bekend zijn met het Hebreeuws en andere dode talen, die hun leven hebben gewijd aan het ontraadselen van de uitspraken van de sfinx van de wereldreligies. Hoewel geen van deze onderzoekers tot nu toe alle ‘zeven sleutels’ tot het grote vraagstuk heeft doorgrond, hebben ze genoeg ontdekt om te kunnen zeggen: Er was een universele mysterietaal, waarin de heilige geschriften van de wereld zijn geschreven, van de *Veda's* tot de *Openbaring*, van het *Dodenboek* tot de *Handelingen*. Ten minste een van de sleutels tot de mysterietaal, de geometrische en numerieke sleutel¹ is nu teruggevonden; het is een oude taal, die tot nu toe verborgen is gebleven, maar waarvan de sporen overvloedig bestaan, zoals wiskundig onomstotelijk kan worden bewezen.

Wanneer de *Bijbel* naar de letter aan de wereld wordt opgedrongen, ondanks de ontdekkingen van moderne oriëntalisten en de inspanningen van onafhankelijke onderzoekers en kabbalisten, dan is gemakkelijk te voorspellen dat zelfs de huidige nieuwe generaties van Europa en Amerika hem zullen verwerpen, zoals alle materialisten en logici hebben gedaan. Want, hoe meer men oude religieuze teksten bestudeert, des te meer men vaststelt dat de basis van het Nieuwe Testament dezelfde is als die van de *Veda's*, van de Egyptische theogonie en de mazdeïsche allegorieën.

De verzoening door bloed – het bloedverbond en de bloedoverbrenging van goden naar mensen, en door mensen als offers aan de goden – zijn de eerste grondtoon in elke kosmogonie en theogonie; ziel, leven en bloed waren in elke taal synoniem, vooral bij de joden; en het geven van bloed betekende het geven van leven. ‘Veel legenden van (geografisch) ver van elkaar verwijderde volkeren schrijven ziel en bewustzijn in de nieuw-geschapen mensheid toe aan het bloed van scheppende goden. Berossus doet verslag van een Chaldeeuwse legende die de schepping van een nieuw ras van de mensheid toeschrijft aan de vermenging van stof met het bloed dat uit het afgehakte hoofd van de god

---

¹‘Vreemd genoeg werd de sleutel tot de herontdekking van die taal, voor zover het de pogingen van de schrijver betreft, door een meetkundige gevonden in het gebruik van de ontdekte, in gehele getallen uitgedrukte, verhouding tussen de diameter en de omtrek van een cirkel. Deze verhouding is 6561 voor de diameter en 20612 voor de omtrek’ (J.R. Skinner, ongepubliceerd kabbalistisch manuscript). In een toekomstig nummer van *Lucifer* zullen meer details worden gegeven met toestemming van de ontdekker. – Red.

Belus vloeide. ‘Daardoor zijn mensen denkende wezens geworden en delen ze in goddelijke kennis’, verklaart Berosus.¹ En Lenormant heeft aangetoond dat ‘de orfische schrijvers zeiden dat het *onstoffelijke deel van de mens, zijn ziel* [zijn leven], voortkomt uit het bloed van Dionysus Zagreus, die door deze titanen aan stukken was gescheurd.’² Bloed ‘doet de doden herleven’. Metafysisch uitgelegd betekent dit dat het een *bewust* leven en een ziel geeft aan de mens van stof of klei – de materialist van nu.

De mystieke betekenis van het gebod, ‘Waarachtig, ik verzeker u: als u het lichaam van de Mensenzoon niet *eet* en *zijn bloed* niet *drinkt*, heeft u geen leven in u’,³ kan nooit worden begrepen of op zijn juiste occulte waarde worden geschat, behalve door hen die enkele van de *zeven* sleutels bezitten, en toch weinig om Petrus geven.⁴ Deze woorden, of ze nu uitgesproken werden door Jezus van Nazareth of door Jeshu ben Panthera, zijn de woorden van een INGEWIJDE. Ze moeten met behulp van drie sleutels worden geïnterpreteerd, waarvan de ene de psychische deur opent, de tweede die van de fysiologie, en de derde het mysterie van het aardse bestaan verklaart door de onscheidbare vermenging van theogonie en antropologie te onthullen. Mystici werden vaak uitgemaakt voor

---

¹ Cory, *Ancient Fragments*, ed. 1832, herdruk 1975, Wizards Bookshelf, blz. 25. Dat doen ook Sanchoniathon en Hesiodus, die beiden het *tot leven wekken* van de mensheid toeschrijven aan het vergoten bloed van de goden. Maar bloed en ziel zijn één (nefesh), en het bloed van de goden betekent hier de leven schenkende ziel.

² F. Lenormant, *The Beginnings of History*, 1882, blz. 52vn.

³ *Joh.* 6:53.

⁴ Op grond van diepgaand onderzoek naar kennis van het oude Egypte stemt G. Massey feitelijk in met het bestaan van deze zeven sleutels. Hoewel hij zich verzet tegen de leringen van *Esoteric Buddhism*, die hij jammer genoeg in bijna elk opzicht verkeerd begrijpt, schrijft hij in zijn lezing over ‘The seven souls of man and their culmination in Christ’ (blz. 21):

‘Dit denkstelsel, deze manier van weergeven, dit zevenvoud van vermogens, in verschillende aspecten, was minstens 7000 jaar geleden in Egypte in gebruik, zoals we leren uit bepaalde toespelingen op Atum [de god ‘in wie het vaderschap geïndividualiseerd was als de *verwekker van een eeuwige ziel*’, het *zevende* beginsel van de theosofen], die in de onlangs in Sakkarah ontdekte inscripties werden aangetroffen. Ik zeg ‘in verschillende aspecten’, omdat de *gnosis van de mysteriën ten minste zevenvoudig van aard was* – ze was elementaal, biologisch, elementair (menselijk), stellair, lunair, solair en spiritueel – en *alleen de beheersing van het hele stelsel kan ons in staat stellen om de verschillende delen te herkennen, het ene van het andere te onderscheiden, en wat is wat te bepalen, terwijl we proberen de symbolische zeven aan de hand van hun verschillende kenmerken te volgen.*’

dienaren van de antichrist – zelfs door die christenen die heel fatsoenlijke, oprecht vrome en eerbiedwaardige mensen zijn – omdat ze enkele van deze waarheden onthulden met als *enige doel om de verstandelijke mensheid te behoeden voor de waanzin van materialisme en pessimisme*.

De eerste sleutel die men moet gebruiken om de diepe geheimen te ontrafelen die besloten liggen in de mystieke naam Christus, is de sleutel die de deur ontsloot tot de oude mysteriën van de oorspronkelijke Indo-Europeanen, sabeeën en Egyptenaren. De gnosis, waarvoor het christelijke stelsel in de plaats is gekomen, was universeel. Ze was de echo van de oorspronkelijke wijsheid-religie die eens het erfdeel van de hele mensheid was; en daarom kan terecht worden gezegd dat de geest van Christus (de goddelijke logos), zuiver metafysisch beschouwd, al van begin af aan in de mensheid aanwezig was. De schrijver van de *Clementijnse homilieën* heeft gelijk: het mysterie van christos – waarvan nu wordt verondersteld dat het door Jezus van Nazareth werd onderwezen – ‘was identiek’ met dat wat vanaf het begin was meegedeeld ‘aan hen die waardig waren’, zoals in een andere lezing wordt geciteerd.¹

In *Het evangelie volgens Lucas* kunnen we lezen dat de ‘waardigen’ degenen waren die in de mysteriën van de gnosis waren ingewijd en ‘waardig waren bevonden’ om *in dit leven* de ‘verrijzenis uit de doden’ te bereiken . . . ‘zij die wisten dat ze niet meer konden sterven, omdat ze als zonen van God en zonen van de verrijzenis gelijk waren aan de engelen’. Met andere woorden, ze waren de grote adepten van *elke religie*; en deze woorden zijn van toepassing op iedereen die, zonder ingewijde te zijn, ernaar streeft en erin slaagt om zelf het *leven te leiden* en de daaruit voortvloeiende spirituele verlichting te bereiken door zijn persoonlijkheid – de ‘zoon’ – met de ‘vader’, zijn individuele goddelijke geest, *de god in hem*, te verenigen. Deze ‘verrijzenis’ kan nooit door de christenen worden gemonopoliseerd, maar is het spirituele geboorterecht van ieder mens die een ziel en geest heeft, wat zijn religie ook is. Zo iemand is een *christus-mens*. Aan de andere kant moeten zij die ervoor kiezen om de christus (het beginsel) in henzelf te negeren – ondanks hun doop, sacramenten, lippengebeden en geloof in dogma’s – als *niet herboren heidenen* sterven.

Om deze verklaring te volgen moet de lezer de echte oude betekenis van de woordspeling bij het gebruik van de twee termen chrēstos en

---

¹‘Gnostic and historic christianity’.

christos in gedachten houden. De eerste term betekent beslist meer dan alleen maar ‘een goed’, een ‘uitmuntend’ mens, terwijl de tweede term nooit voor gewone mensen werd gebruikt, maar voor iedere ingewijde op het moment van *zijn tweede geboorte en verrijzenis*.¹ Hij die christos in zichzelf vindt en hem als zijn enige ‘weg’ erkent, wordt een volgeling en een *apostel van Christus*, hoewel hij misschien nooit werd gedoopt, en zelfs geen ‘christen’ heeft ontmoet, laat staan zichzelf een christen noemt.

Deel 2

Het woord chrēstos bestond al eeuwen vóór men van het christendom had gehoord. Het werd vanaf de vijfde eeuw v.Chr. gebruikt door Herodotus, door Aeschylus en andere klassieke Griekse schrijvers, en toegepast op zowel zaken als personen.

Zo lezen we in Aeschylus (*Choēphorae*, 901) over *μαντεύματα τὰ πυθόχρηστα* (pythochrēsta), de ‘orakels uitgesproken door een pythische god’ (*Greek-English Lexicon*) door middel van een pythia; en pythochrēstos is het nominatief enkelvoud van een bijvoeglijk naamwoord afgeleid van *chraō*, *χράω* (Euripides, *Ion*, 1218). Latere betekenissen, die vrijelijk op basis van deze oorspronkelijke toepassing werden bedacht, zijn talrijk en verscheiden. De heidense klassieke drukten meer dan één idee uit met het werkwoord *χράομαι*, ‘een orakel raadplegen’; want het betekent ook ‘voorbested’, *gedoemd* door een orakel, in de zin van een slachtoffer van zijn besluit, of ‘van het WOORD’; omdat chrēstērion niet alleen ‘de zetel van een orakel’ is, maar ook ‘een offer aan, of voor, het orakel’.² Chrēstēs, *χρήστης*, is iemand die orakels uitsprekt of uitlegt, ‘een *profeet*, een *waarzegger*’,³ en chrēstērios, *χρηστήριος*, is iemand die behoort tot, of in dienst is van, een orakel, een god of een ‘meester’;⁴ dit ondanks de moeite die kanun-

¹‘Waarachtig, ik verzeker u, alleen wie opnieuw wordt geboren, kan het koninkrijk van God zien’ (*Joh.* 3:5). Hier wordt de geboorte *van bovenaf*, de spirituele geboorte, bedoeld, die plaatsvindt bij de hoogste en laatste inwijding.

²Het woord *χρεών* wordt uitgelegd door Herodotus (7:111) als dat wat een orakel verkondigt, en τὸ χρεών wordt door Plutarchus (*Levens*, Nicias, 14b) weergegeven als ‘lot’, ‘noodzakelijkheid’. Zie Herodotus, *Historiën*, 7:215; 5:109, en Sophocles, *Philoctētēs*, 437.

³Zie Liddell & Scott, *Greek-English Lexicon*.

⁴En dus een guru, ‘een leraar’, en chela, een ‘leerling’, in hun onderlinge verstandhouding.

nik Farrar¹ zich in dit verband heeft getroost.

Dit alles bewijst dat de termen christus en christenen, oorspronkelijk gespeld als chrēst en chrēstēnen, χρηστῖνοι,² rechtstreeks aan de tempelterminologie van de heidenen werden ontleend, en hetzelfde betekenden. De God van de joden werd nu in de plaats van het orakel en van de andere goden gesteld; de algemene aanduiding 'chrēstos' werd een naam, toegepast op een specifieke figuur, en nieuwe termen zoals chrēstianoī en chrēstodoulos, 'een volgeling en dienaar van chrēstos', werden van het oude materiaal afgeleid. Dit wordt aange-toond door Philo Judaeus, zonder twijfel een monotheïst, die dezelfde

¹In zijn recente werk *The Early Days of Christianity*, 1882, merkt kanunnik Farrar op: 'Sommigen hebben verondersteld dat er sprake is van een aardige woordspeling, gebaseerd op iotacisme, zoals . . . tussen chrēstos, 'lieflijk' (*Psalmen* 34:8) en christos (Christus)' (1:158vn). Maar er hoeft niets te worden verondersteld, omdat het in feite met een 'woordspeling' begon. De naam Christus werd niet 'verdraaid tot chrēstos', zoals de geleerde schrijver zijn lezers zou willen doen geloven (1:19), maar het adjectief en substantief chrēstos werden verdraaid tot Christus, en toegepast op Jezus. In een voetnoot bij het woord 'chrēstēn', dat in de *Eerste brief van Petrus* (4:16) voorkomt, waar in de *herziene* latere manuscripten het woord in christen was veranderd, merkt kanunnik Farrar weer op: 'Misschien zouden we hier de verdraaiing chrēstēn moeten lezen, die door de onwetende heiden is gemaakt' (1:117vn). Dat zou zeker moeten, want de welsprekende schrijver zou zich het bevel van zijn meester moeten herinneren om de keizer te geven wat de keizer toekomt. Ondanks zijn tegenzin moet Farrar wel erkennen dat de naam *christen*, al in 44 n.Chr., voor het eerst werd BEDACHT door de honende, spottende Antiochiërs, maar pas na de vervolging door Nero algemeen gangbaar werd. 'Tacitus (*Annalen*, 15:44)', zegt hij, 'gebruikt het woord 'christianos' met iets van een verontschuldiging. Het is bekend dat het in het Nieuwe Testament maar drie keer voorkomt, en altijd in ongunstige zin (*Handelingen* 11:26; 26:28, en *1 Petrus* 4:16)' (1:147vn). Niet alleen Claudius maar ook alle heidense volkeren keken met schrik en achterdocht naar de christenen die deze spottende bijnaam hadden gekregen omdat ze een subjectief beginsel of eigenschap hadden verstoffelijkt. Want wanneer Tacitus spreekt over hen die de massa 'christenen' noemt, beschrijft hij hen als een stel mensen die *om hun gruwelijkheden* en misdaden worden *verafschuwd*. Geen wonder, want de geschiedenis herhaalt zich. Ongetwijfeld zijn er nu duizenden edele, oprechte en deugdzame *als christenen geboren* mannen en vrouwen. Maar we hoeven slechts naar de verdorvenheid van 'heidense' bekeerlingen tot het christendom te kijken; naar de moraal van die bekeerlingen in India, die de zendelingen zelf weigeren in dienst te nemen, om een parallel te trekken tussen de bekeerlingen van 1800 jaar geleden en de tegenwoordige heidenen die 'door de *genade* zijn aangeraakt'.

²Justinus de Martelaar, Tertullianus, Lactantius, Clemens van Alexandrië en anderen spelden het op deze manier.

term al voor monotheïstische doeleinden gebruikt. Hij spreekt immers over θεόχρηστος (theochrēstos), ‘God-bekendgemaakt’, of iemand die door god is bekendgemaakt, en over λόγια θεόχρηστα (logia theochrēsta), ‘gezegden die door God zijn verkondigd’. Dit bewijst dat hij schreef in een tijd (tussen de eerste eeuw vóór Christus en de eerste na Christus) waarin zowel christenen als chrēstēnen nog niet onder deze namen bekend waren, maar zich nog nazarenen noemden. Het opmerkelijke verschil tussen de twee woorden χράω, ‘een god of een orakel raadplegen of er een antwoord van krijgen’ (waarvan χρεώ de oudere Ionische vorm is), en χρίω (chriō), ‘wrijven, zalven’ (waarvan de naam christos is afgeleid), heeft niet belet dat de kerk uit Philo’s uitdrukking θεόχρηστος (theochrēstos) die andere naam θεόχριστος (theochristos), ‘gezalfd door God’, zou vormen en aanvaarden. Zoals we nu zien, werd dus uit dogmatische overwegingen de onopvallende vervanging van de letter η door ι heel gemakkelijk tot stand gebracht.

De wereldse betekenis van chrēstos kwam door de hele klassieke Griekse literatuur heen gelijktijdig voor met die welke in de mysteriën eraan werd gegeven. Wanneer Dēmōsthenēs zegt ὦ χρηστὲ (*Over de kroon*, 318), bedoelt hij eenvoudig ‘jij aardige kerel’; Plato zegt (in *Phaedrus* 264b) χρηστὸς εἶ, ὅτι με ἠγγεῖ – ‘je bent een heel goede vriend om te denken dat . . .’ Maar in het esoterische taalgebruik van de tempels komt ‘chrēstos’¹ – een woord dat, zoals het deelwoord chrēstheis, volgens dezelfde regels wordt gevormd en dezelfde betekenis heeft – overeen met wat we een adept, of ook een hoge chela, een discipel zouden noemen, en is afgeleid van het werkwoord χράομαι, ‘een god raadplegen’. In deze betekenis wordt het gebruikt door Euripides

---

¹Zie Liddell & Scott, *Greek-English Lexicon*. Chrēstos is in feite iemand die door een orakel of een profeet voortdurend wordt gewaarschuwd, raad gegeven en geleid. G. Massey vergist zich als hij zegt: ‘de gnostische vorm van de naam chrēst of chrēstos verwijst naar de *goede God*, en niet naar een mens’, want die naam had wel betrekking op laatstgenoemde, namelijk een goed, heilig mens. Hij heeft echter helemaal gelijk wanneer hij eraan toevoegt dat ‘chrēstianus ‘zachtheid en licht’, betekent. De chrēstoi, als de *goede mensen*, bestonden toen al. Talrijke Griekse inscripties tonen aan dat de overledene, de held, de heilige – d.w.z. de ‘goede’ – chrēstos, of de christus, werd genoemd; uit deze betekenis van de ‘goede’ leidt Justinus, de eerste geloofsverdediger, de christelijke naam af. Dit vereenzelvigd die naam met de gnostische bron, en met de ‘goede God’ die zich volgens Marcion openbaarde – d.w.z. de Un-Nefer of ‘Opener van het Goede’ van de Egyptische theologie.’ (G. Massey, ‘The name and nature of the Christ’, *Agnostic Annual*, 1888, blz. 11).

(*Ion*, 1320) en door Aeschylus (1c). Deze benaming wordt toegepast op hen aan wie de god of het orakel, of welke hogere macht dan ook, dit of dat had verkondigd. In dit geval kunnen we een voorbeeld geven.

De door Pindarus (*Oden*, 'Pythia', 4:6) gebruikte woorden χρῆσεν οἰκιστῆρα betekenen 'het orakel verklaarde hem tot kolonist'. In dit geval is het in de Griekse taal mogelijk dat degene die zo wordt aangeduid χρηστός (chrēstos) wordt genoemd. Vandaar dat deze term werd toegepast op iedere discipel die door een meester werd erkend, en ook op ieder goed mens. Er bestaan vreemde etymologieën in het Grieks. De christelijke theologie heeft gekozen en bepaald dat de naam christos moet worden beschouwd als afgeleid van χρίω, χρισω (chrisō), 'gezalfd met geurige zalven of olie'. Maar dit woord heeft verschillende betekenissen. Homerus gebruikt het ongetwijfeld om er het inwrijven van het lichaam met olie na het baden mee aan te duiden (*Ilias*, 23:186; ook in *Odyssee*, 4:252), evenals andere schrijvers uit de oudheid. En toch betekent het woord χριστής (christēs) eerder een *witter*, terwijl het woord χρήστης (chrēstēs) priester en profeet betekent, een term die veel meer van toepassing is op Jezus dan 'de gezalfd', omdat hij, zoals Nork op gezag van het evangelie aantoon, nooit werd gezalfd, noch als koning noch als priester. Kortom aan deze benaming ligt een diep mysterie ten grondslag, dat alleen door een grondige kennis van de *heidense* mysteriën kan worden ontsluit. ¹

Belangrijk is niet wat de eerste kerkvaders, die een doel moesten bereiken, misschien bevestigen of ontkennen, maar veeleer wat nu het bewijsmateriaal is voor de echte betekenis die in voorchristelijke tijden door de Ouden aan de twee termen chrēstos en christos werden gegeven. Ze hoefden immers geen doel te bereiken, en hadden daarom niets te verbergen of te verminken. Het bewijsmateriaal van laatstgenoem-

---

¹ Hier moet ik weer wijzen op wat G. Massey zegt (die ik herhaaldelijk citeer, omdat hij dit onderwerp zo grondig en zorgvuldig heeft bestudeerd). Hij zegt: 'Mijn bewering, of beter gezegd mijn verklaring, is dat de oorsprong van de christelijke naam de mummie-christus van Egypte is, die de karest werd genoemd, die het symbool was van de onsterfelijke geest in de mens, de innerlijke christus (zoals Paulus zegt), het geïncarneerde goddelijke kind, de logos, het woord van waarheid, de makheru van Egypte. Zijn oorsprong was niet slechts een symbool! De bewaarde mummie was het *dode lichaam van iemand* die karest, of gemummificeerd, was, om door de levenden bewaard te worden; en door voortdurende herhaling werd dit het symbool van de verrijzenis uit de dood, niet van de verrijzenis van de doden' (*Agnostic Annual*, 1888, blz. 11). Zie de verklaring hiervan verderop.

den is natuurlijk het meest betrouwbaar. Dit bewijsmateriaal kan worden verkregen door eerst de betekenis te bestuderen die de klassieken aan deze termen geven, en daarna in de mystieke symbolenleer te zoeken naar hun juiste inhoud.

Chrēstos is, zoals al is gezegd, een term die in verschillende betekenissen wordt gebruikt. Hij geeft een nadere aanduiding van zowel de godheid als de mens. Doelend op de godheid wordt hij gebruikt in de evangeliën, bijvoorbeeld in *Lucas* (6:35), waar hij ‘goed’ en ‘genadig’ betekent, *χρηστός ἐστὶν ἐπὶ τοὺς*; en ook in *1 Petrus* (2:3), waar gezegd wordt, ‘Goed is de Heer’, *χρηστός ὁ Κύριος*. Aan de andere kant wordt de term chrēstos door Clemens van Alexandrië eenvoudig verklaard als ‘een goed mens’. ‘Allen die in chrēst (een goed mens) geloven, *zijn en worden chrēstenen* genoemd, d.w.z. goede mensen’.¹ De terughoudendheid van Clemens, wiens christendom, zoals King terecht opmerkt in zijn *The Gnostics and Their Remains*, niet meer was dan een ent op het verwante materiaal van zijn oorspronkelijke platonisme, is heel begrijpelijk. Hij was een ingewijde, een neoplatonist, vóór hij christen werd; en hoe ver hij later ook van zijn vroegere inzichten kan zijn afgedwaald, dit feit kon hem toch niet ontslaan van zijn gelofte tot geheimhouding. Als theosoof en gnosticus, iemand die *wist*, moet Clemens geweten hebben dat christos ‘de WEG’ was, terwijl chrēstos de eenzame reiziger was die langs dat ‘pad’ het uiteindelijke doel zou bereiken: christos, de verheerlijkte geest van ‘WAARHEID’; en als de ziel (de zoon) zich daarmee verenigt, wordt deze ÉÉN met de (Vader) Geest.

Dat Paulus dit wist, is zeker, want zijn eigen uitdrukkingen bewijzen het. Immers, wat betekenen de woorden οὐς πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ μορφωθῆι χριστὸς ἐν ὑμῖν, of, zoals in de vertaling, ‘zolang christus geen gestalte in u krijgt, doorsta ik telkens weer barensweeën om u’, anders dan wat we zeggen in hun esoterische weergave, namelijk, ‘totdat u de christos in uzelf vindt als uw enige ‘weg’.’²

Zo was Jezus, of hij nu uit Nazareth of uit Lud³ kwam, een chrēs-

¹ *Stromateis*, 2:4.

² Vgl. *Galaten* 4:19.

³ Of Lydda. Hier wordt verwezen naar de rabbijnse overlevering in de Babylonische *Gemara*, genoemd *Sefer Toledoth Jeshu*, volgens welke Jezus de zoon was van een man genaamd Pandira en een eeuw eerder had geleefd dan het zogenaamde christelijke tijdperk, namelijk tijdens de regeerperiode van de joodse koning Alexander Jannaeus en zijn vrouw Salome, van 106 – 79 v.Chr. Jehoshua (Jezus) werd door de joden ervan beschuldigd de magische kunst in

tos, even onmiskenbaar als dat hij tijdens zijn leven en vóór zijn laatste beproeving nooit recht had op de titel christos. Misschien was het zoals Higgins denkt, die vermoedt dat ‘de eerste naam van Jezus misschien χρεῖσος¹ [chreistos] was, de tweede χρησος [chrēstos] en de derde χρισος [christos]. Het woord χρεῖσος werd gebruikt vóór de H [hoofdletter η, ēta] in de taal voorkwam’.² Maar Taylor wordt (in zijn antwoord aan Pye Smith, blz. 113) geciteerd en zegt: ‘De complimenteuzen benaming chrēst . . . betekende niets anders dan een goed mens.’³

Ook hier kan weer naar een aantal oude schrijvers worden verwezen die getuigen dat christos (of beter gezegd chreistos), samen met χρησος = chrēstos, een bijvoeglijk naamwoord was dat vóór het christelijke tijdperk op heidenen van toepassing was. In *Philopatris* (17) van Lucianus wordt gezegd: πάντα, εἰ τύχη γε χρηστὸς καὶ ἐν ἔθνεσι, d.w.z. ‘als chrēstos zelfs onder de heidenen bestaat’.

Tertullianus bekritiseert in hoofdstuk 3 van zijn *Apologie* het woord ‘christianus’ als door ‘listige interpretatie’ afgeleid.⁴ Dr. Jones geeft

---

Egypte te hebben geleerd en uit het heilige der heiligen de onuitsprekelijke naam te hebben gestolen, en werd door het Sanhedrin in Lydda ter dood gebracht. Hij werd gestenigd en toen gekruisigd aan een boom op de avond voor het joodse paasfeest. Het verhaal wordt toegeschreven aan de talmoedisten van *Sota* en *Sanhedrin*, blz. 19, boek *Jechiël*. Zie *Isis ontsluit*, 2:234-5; Arnobius, *Adversus gentes*, 1:43; Eliphaz Lévi, *La science des esprits*, blz. 23-40, en ‘The historical Jesus and mythical Christ’, een lezing van G. Massey.

¹Noot vert.: De letter s heeft in Grieks schrift twee vormen: σ en ς, waarbij ς alleen aan het eind van een woord wordt gebruikt, en elders σ; we wijzen erop dat Higgins de woorden chreistos en chrēstos, en ook christos, in Grieks schrift weergeeft met de oude Griekse letter stigma (ς) in het midden van het woord, waarbij deze letter dan de klank st weergeeft. Zie voor meer hierover Higgins, *Anacalypsis*, 1:580-1.

²Higgins, *Anacalypsis*, 1:568.

³*Op.cit.*

⁴‘Christianus vero, quantum interpretatio est, de unctione deducitur. Sed et cum perperam Chrestianus pronuntiat a vobis (nam nec norminis certa est noticia penes vos), de suavitate vel benignitate compositum est’. [Vertaling: ‘Christen is wat de vertaling betreft afgeleid van het ‘zalven’. Ja, en wanneer het door u verkeerd wordt uitgesproken als ‘chrēsten’ (want zelfs over de naam weet u niets) dan stamt het af van ‘goedheid’ of ‘vriendelijkheid’.] Kanunnik Farrar doet veel moeite om aan te tonen dat bij verschillende kerkvaders zo’n lapsus calami (schrijffout) het gevolg was van afkeer en angst. Hij zegt (in *The Early Days of Christianity*, deel 1, blz. 60): ‘Er kan weinig twijfel bestaan over het feit dat de . . . naam ‘christen’ . . . een bijnaam was, te danken aan de geestigheid van de Antiochiërs. . . . Het is duidelijk dat de heilige schrijvers de naam [christenen] vermeden, omdat hij door hun vijanden werd gebruikt (Tacitus, *Annalen*, 15:44). De

daarentegen de door goede bronnen bevestigde informatie dat chrēstos (χρηστος) ‘de gebruikelijke naam was die de gnostici en zelfs ongelovigen aan Christus gaven’ en verzekert ons dat de echte naam χριστος of christos zou moeten zijn. Op die manier herhaalt en steunt hij het oorspronkelijke ‘vrome bedrog’ van de eerste kerkvaders, een bedrog, dat tot de verstoffelijking van het hele christelijke stelsel leidde.¹ Maar ik ben van plan zoveel van de echte betekenis van al deze termen te tonen als mijn bescheiden vermogens en kennis toelaten. Christos of de ‘christus-toestand’ was altijd het synoniem van de ‘mahātmische toestand’, d.w.z. de vereniging van de mens met het goddelijke beginsel in hem. Zoals Paulus zegt, (*Efeziërs* 3:17): ‘κατοικήσαι τὸν χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.’ ‘Dat u door kennis christus *binnenin* u zult vinden’, niet door geloof, zoals werd vertaald, want pistis is ‘kennis’, zoals verderop zal worden aangetoond.

Er is nog een ander en veel belangrijker bewijs dat de naam christos voorchristelijk is. Het bewijsmateriaal daarvoor vindt men in de profetie van de sibille van Erythrae. We lezen daarin ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΕΙΣΤΟΣ ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ ΣΩΤΗΡ ΣΤΑΥΡΟΣ. Esoterisch gelezen bevat deze aaneenschakeling van betekenisloze, losse zelfstandig naamwoorden, die voor de leek geen inhoud hebben, een werkelijke profetie – maar die verwijst niet naar Jezus – en een versregel uit de mystieke catechismus van de ingewijde. De voorspelling heeft betrekking op het neerdalen van de geest van waarheid (christos) op aarde, na welke komst, die eveneens niets te maken heeft met Jezus, het Gouden Tijdperk zal beginnen; het vers verwijst naar de noodzaak om, voordat die gezegende toestand van innerlijke (of subjectieve) theofanie (het verschijnen van een god) en theopneustie (het ademen van een god) wordt bereikt, door de kruisiging van vlees of stof te gaan. Exoterisch gelezen, betekenen de woorden ‘Iēsous chreistos theou uios sōtēr stauros’ letterlijk ‘Jezus, christos, zoon van God, verlosser, kruis’, en vormen ze de meest voortreffelijke handvaten om er

---

naam werd pas algemeen gebruikt toen de deugden van de christenen er glans aan hadden gegeven . . .’ Dit is een heel armzalig excuus, en een magere verklaring voor zo’n eminente denker als kanunnik Farrar. En wat de ‘deugden van de christenen’ betreft, die steeds *glans* verleenden aan die naam, laten we hopen dat de schrijver daarbij niet dacht aan bisschop Cyrillus van Alexandrië, noch aan Eusebius, keizer Constantijn met zijn moordlustige reputatie, noch aan de Borgia-pausen en de heilige inquisitie.

¹ Geciteerd door G. Higgins. (Zie deel 1, blz. 570.)

een christelijke profetie aan op te hangen. Ze zijn echter *heidens*, niet christelijk.

Indien men ons vraagt de namen IĒSOUS CHREISTOS te verklaren, dan is het antwoord: bestudeer de mythologie, de zogenaamde ‘verzonnen verhalen’ van de Ouden; ze zullen u de sleutel geven. Denk na over Apollo, de zonnegod, en de ‘genezer’, en over de allegorie over zijn zoon Janus (of Ion), zijn priester in Delphi – alleen door zijn tussenkomst konden gebeden de onsterfelijke goden bereiken – en over zijn andere zoon, Asclepius, de sōtēr, of verlosser, genoemd. Dit is een bladzijde uit de esoterische geschiedenis, geschreven in de symbolische taal van de oude Griekse dichters.

De stad Chrisa¹ (nu geschreven Crissa), werd gebouwd ter nagedachtenis aan Kreousa (of Creūsa), dochter van koning Erechtheus en moeder van Janus (of Ion) door Apollo, ter nagedachtenis aan het gevaar waaraan Janus ontsnapte.² We vernemen dat Janus door zijn moeder werd achtergelaten in een grot ‘om de schande te verbergen van een maagd die een zoon baarde’, en werd gevonden door Hermes, die het kind naar Delphi bracht en het in zijn vaders heiligdom en orakel opvoedde. Daar werd Janus, onder de naam Chrēsis (χρηῖσις) eerst een chrēstēs (een priester, waarzegger of ingewijde), en daarna bijna een chrēstērion, ‘slachtoffer’.³ Zijn eigen moeder, die niet wist wie hij was, wilde hem vergiften omdat ze hem in haar jaloesheid en op basis van een vage mededeling van het orakel ten onrechte aanzag voor een bas-

¹In de tijd van Homerus vinden we in deze stad, die ooit bekendstond om haar mysteriën, de voornaamste zetel van inwijding, en de naam chrēstos wordt daar tijdens de mysteriën gebruikt als titel. Ze wordt in de *Ilias* (2:520) vermeld als ‘Krisa’ (Κρῖσα). Dr. Clarke vermoedde dat haar ruïnes zich onder het huidige Crissa bevinden, een kleine stad, of beter gezegd een dorp, in Phocis, dichtbij de Crissaeaanse Baai. (Zie E.D. Clarke, *Travels in various Countries of Europe, Asia and Africa*, 4de ed., deel 7, hfst. 6, ‘Lebadéa to Delphi’, blz. 222-3.)

²De wortel van χρητός [chrētos] en χρηστός [chrēstos] is één en dezelfde: χράω. Eén betekenis daarvan is ‘het orakel raadplegen’, maar een andere is ‘gewijd, geheiligd’, een aparte plaats kriegend, behorend tot een tempel of orakel, of gewijd aan orakeldiensten. Aan de andere kant betekent het woord χρε (χρεώ) ‘verplichting’, een ‘verbintenis, plicht’, of iemand die zich door een afgelegde gelofte of eed tot iets heeft verplicht.

³Het bijvoeglijk naamwoord χρηστός werd ook als bijvoeglijk naamwoord vóór eigennamen gebruikt als compliment zoals in Plato’s *Theaetetus*, 166a, ‘οὗτος δὴ ὁ Σωκράτης ὁ χρηστός’ (hier is Socrates de chrēstos), en ook als bijnaam, zoals bij Plutarchus (*Levens*, Phocion, 10:2), die zich afvraagt hoe zo’n grove en domme kerel als Phocion de bijnaam chrēstos kon krijgen.

taardzoon van haar echtgenoot. Toen hij haar achtervolgde tot aan de voet van het altaar met de bedoeling haar te doden, werd ze gered door de Pythia die aan beiden het geheim van hun verwantschap onthulde. Ter nagedachtenis aan deze nipte ontsnapping bouwde Creüsa, de moeder, de stad Chrisa of Krisa. Zo is de allegorie, en ze symboliseert eenvoudig de inwijdingsbeproevingen.¹

We zien nu dat Janus – de zonnegod, en zoon van Apollo, de zon – de ‘inwijder’ betekent, en ‘hij die de poort van licht opent’, of de geheime wijsheid van de mysteriën; dat hij afkomstig was uit Krisa (esoterisch Chris), en dat hij een chrēstos was door wie de God sprak; en ten slotte dat hij Ion was, de vader van de Ioniërs, en, volgens sommigen, een *aspect* van Asclepius, een andere zoon van Apollo. Het is dus gemakkelijk om in dit labyrint van allegorieën de draad van Ariadne te vinden. Dit is echter niet de plaats om bijzaken uit de mythologie te bewijzen. Het is voldoende om het verband aan te tonen tussen de mythische figuren uit de grijze oudheid en de latere fabels die het begin van ons tijdperk van beschaving markeren. Asclepius (Aesculapius) was de goddelijke arts, de ‘genezer’, de ‘verlosser’, Σωτήρ, zoals hij werd genoemd, een titel die ook aan de Janus van Delphi werd

---

¹ Voor een occultist bevat de mythe van Janus (als het een mythe is) vreemde en veel te denken gevende elementen. Sommigen maken van hem de verpersoonlijking van Kosmos; anderen, van Caelus (hemel); vandaar dat hij ‘twee gezichten’ heeft, door zijn twee aspecten: geest en stof. Hij is niet alleen ‘Janus Bifrons’ (met twee gezichten), maar ook Quadrifrons – het volmaakte vierkant, het symbool van de kabbalistische godheid. Zijn tempels werden gebouwd met *vier* gelijke zijden, met een deur en *drie* ramen aan elke kant. Mythologen verklaren dit als een symbool van de *vier* jaargetijden, van de *drie* maanden in elk jaargetijde, en samen van de twaalf maanden van het jaar. Tijdens de inwijdingsmysteriën werd hij de dag-zon en de nacht-zon. Daarom wordt hij vaak voorgesteld met het getal 300 in de ene hand en in de andere 65, of het aantal dagen van het zonnejaar. Chanoch (Kanoch en Henoch in de *Bijbel*) is – of hij nu de zoon van Kaïn, de zoon van Seth of de zoon van Methusalem is – één en dezelfde figuur, zoals op grond van kabbalistische bronnen kan worden aangetoond. Als Chanoch is hij (volgens Fuerst), ‘de inwijder, leraar van de sterrenkundige cirkel en van het zonnejaar’, van wie gezegd wordt dat hij 365 jaar heeft geleefd en levend naar de hemel werd gevoerd, als vertegenwoordiger van de zon (of God). (Zie het boek *Henoch*). Deze aartsvader heeft veel aspecten gemeen met Janus, die, exoterisch, Ion is, maar kabbalistisch IAO, of Jehovah, de ‘Heer God van de voortplanting’, de mysterieuze Jod, of de Ene, (een fallisch getal). Janus of Ion is immers ook Consivius, a conserendo (hij die zaait of plant), omdat hij over de voortplanting heerste. Men ziet hem gastvrijheid verlenen aan Saturnus (Chronos, ‘tijd’) en hij is de inwijder van het jaar, of tijd verdeeld in 365.

gegeven. IASŌ¹, de dochter van Asclepius, was de godin van de geneeskunde, en in de tempel van haar vader stonden alle kandidaten voor inwijding – de novieten of chrēstoi, ‘de zonen van Iasō’ genoemd – onder haar bescherming.

Als we in de eerste plaats bedenken dat de namen van Jezus in hun verschillende vormen, zoals Iasius, Iasion, Jason en Iasus, in het oude Griekenland veel voorkwamen, vooral onder de afstammelingen van Jasius (de Jasiden), en ook bij de ‘zonen van Iasō’, de mystoi en de toekomstige epoptai (ingewijden), waarom zouden de raadselachtige woorden in het Sibillijnse Boek dan niet in hun ware licht worden gelezen, een licht dat niets te maken had met een christelijke voorspelling? De geheime leer onderwijst dat de eerste twee woorden IHΣOYΣ XPEICTOΣ eenvoudig ‘zoon van Iasō, een chrēstos’, of een dienaar van de orakelgod, betekenen. In feite is IASŌ (Ἰᾶσώ) in het Ionische dialect IĒSŌ (Ἰησώ), en de term Ἰησοῦς (Iēsous) – in haar archaische vorm IHΣOYΣ – betekent eenvoudig ‘de zoon van Iasō of Iēsō’, de ‘genezer’, d.w.z. ὁ Ἰησοῦς (vīός). Tegen deze weergave kan men zeker niets inbrengen, noch tegen de schrijfwijze Iēsō in plaats van Iasō, omdat Iasō Attisch is, en dus onjuist, want de naam is Ionisch. ‘Iēsō’ – waarvan ‘ho Iēsous’ (zoon van Iēsō), namelijk een genitief, geen nominatief, is afgeleid – is Ionisch en kan niets anders zijn, als men rekening houdt met de ouderdom van het Sibillijnse Boek. Ook kon de sibille van Erythrae het oorspronkelijk niet anders hebben geschreven, omdat Erythrae, haar eigen verblijfplaats, een stad in Ionië was (afgeleid van Ion of Janus) tegenover Chios; en de Ionische vorm ging vooraf aan de Attische.

Als we de mystieke betekenis van de nu beroemde sibillijnse spreuk buiten beschouwing laten, en alleen de letterlijke interpretatie geven, op gezag van alles wat hier gezegd is, dan zouden de tot nu toe mysterieuze woorden als volgt luiden: ‘Zoon van IASŌ, CHRĒSTOS, (de priester of dienaar) (van de) ZOON van (de) GOD (Apollo), de VERLOSSER van het KRUIS’ (van vlees en stof).² Men kan niet verwachten dat het

¹ Zie voor deze naam, Aristophanēs, *Plutus*, 701.

² Stauros werd pas veel later het kruis, het instrument van kruisiging, toen men het als een christelijk symbool begon te gebruiken en met de Griekse letter T, de Tau (Lucianus, *Judicium vocalium*), ging aanduiden. Zijn oorspronkelijke betekenis was fallisch, een symbool voor de mannelijke en vrouwelijke elementen; de grote slang van verzoeking, het lichaam dat gedood of onderworpen moest worden door de draak van wijsheid, de zonne-Chnouphis met de zeven klinkers, of de geest van christos van de gnostici, en ook Apollo die Python doodt.

christendom ooit zal worden begrepen vóór het laatste spoor van dogmatiek eruit is weggevaagd, en de letterlijke betekenis wordt opgeofferd aan de eeuwige geest van waarheid, die Horus is, die Krishṇa is, die boeddha is, evenzeer als hij de gnostische christos en de ware christus van Paulus is.

In zijn *Travels* beschrijft dr. Clarke een heidens monument dat hij had ontdekt:

In het heiligdom, achter het altaar, zagen we de fragmenten van een marmeren . . . zetel; en op de rug daarvan stond de volgende inscriptie, precies zoals ze hier is geschreven; geen enkel deel ervan was beschadigd of uitgewist; het is misschien het enig bekende voorbeeld van een monument met een grafschrift in deze opmerkelijke vorm.¹

De inscriptie luidde: ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΣ ΛΑΡΕΙΣ-ΑΙΟΣ ΠΕΛΑΣΓΙΩΤΗΣ ΕΤΩΝ ΙΗ ΗΡΩΣ; of ‘Chrēstos, de eerste, een Thessaloniër uit Larissa-Pelasgia, 18 jaar oude held’. Waarom ‘chrēstos de eerste (protou)’? Letterlijk gelezen, heeft de inscriptie weinig betekenis; esoterisch geïnterpreteerd is ze rijk aan betekenis. Zoals dr. Clarke aantoonde, treft men het woord chrēstos aan op de grafstenen van bijna alle oude Larissiërs, maar wordt het altijd voorafgegaan door een eigennaam. Als het bijvoeglijk naamwoord chrēstos na een naam had gestaan, zou het slechts ‘een goed mens’ betekenen, een postuum compliment aan de overledene. Men ziet trouwens vaak hetzelfde op onze eigen hedendaagse grafstenen. Maar omdat het woord chrēstos alleen staat en het andere woord, ‘protou’, erop volgt, krijgt het een heel andere betekenis, vooral wanneer de overledene een ‘held’ wordt genoemd. In de ogen van een occultist was de overledene een neofiet, die in het achttiende jaar van zijn leerlingenschap² was overleden en in de eerste of hoogste klasse van discipelen zijn voorlopige beproevingen als een ‘held’ had doorstaan. Hij was echter gestorven vóór het laatste mysterie, dat van hem een ‘christos’, een *gezalfde*, zou hebben gemaakt, één met de geest van christos of waarheid in hem. Hij had het

¹ Clarke, *Travels, etc.*, deel 7, blz. 240.

² In India verliest de kandidaat zelfs tegenwoordig nog zijn naam en, evenals in de vrijmetselarij, zijn leeftijd (monniken en nonnen veranderen ook hun geboortenamen wanneer ze in het klooster gaan), en begint zijn jaren te tellen vanaf de dag waarop hij als chela wordt aangenomen en aan de cyclus van inwijdingen begint. Zo was Saul ‘een kind van één jaar’ toen hij begon te regeren, hoewel hij een volwassen man was. Zie *1 Samuel* (13:1) en Hebreeuwse schriftrollen over zijn inwijding door Samuel.

einde van de 'weg' niet bereikt, hoewel hij heldhaftig de verschrikkingen van de voorbereidende theürgische beproevingen had doorstaan.

We mogen de tekst zeker op deze manier lezen als we vernemen op welke plaats dr. Clarke de steen had ontdekt, die, zoals Godfrey Higgins opmerkt, was waar 'ik hem zou verwachten te vinden; in Delphi, in de tempel van de God IE', die bij de christenen Jah, of Jehovah, werd, één met Jezus Christus. Het was aan de voet van de Parnassus, in een gymnasium, 'grenzend aan de Kastalische bron die vloeide bij de ruïnes van Crissa, waarschijnlijk de stad die Crestona werd genoemd',¹ enz. En verder: 'In het eerste deel van haar loop uit de [Kastalische] bron, scheidt ze [de rivier] de overblijfselen van het gymnasium . . . van het dorp Castri, zoals ze deze waarschijnlijk ook scheidde van de oude stad Delphi'² – de zetel van het grote orakel van Apollo, uit de stad Krisa (of Kreousa), het grote centrum van inwijdingen, en van de chrēstoi, van de besluiten van de orakels, waar de kandidaten voor de laatste beproeving gezalfd werden met heilige oliën,³ voordat ze in hun laatste trance van 49 uur lang (zoals nu nog in het Oosten) werden gedompeld, waaruit ze als verheerlijkte adepten of christoi herrezen.

In de *Clementijnse erkenningen* wordt aangekondigd dat de vader zijn zoon zalvde met 'olie afkomstig van het hout van de boom van het leven; en op grond van deze zalving werd hij de christus genoemd'; vandaar de christelijke naam. Dit is opnieuw Egyptisch. Horus was de gezalvde zoon van de vader. De manier om hem te zalven met olie van de boom van het leven, afgebeeld op de monumenten, is zeker heel oud; de Horus van Egypte werd voortgezet in de gnostische christus, die op de gnostische stenen wordt afgebeeld als overgangsvorm tussen de karest en de christus en ook als de Horus van beide geslachten.⁴

G. Massey verbindt de Griekse christos of christus met de Egyptische karest, het 'mummie-symbool van onsterfelijkheid', en bewijst

¹Higgins, *Anacalypsis*, 1:582.

²Clarke, *Travels, etc.*, deel 7, blz. 237-8.

³Dēmosthenēs, *Over de kroon*, 259, verklaart dat de kandidaten voor inwijding in de Griekse mysterieën met olie werden gezalfd. Dat gebeurt in India nog steeds; zelfs bij de inwijding in de mysteries van yoga worden verschillende zalven gebruikt.

⁴Gerald Massey, 'The name and nature of the Christ', *Agnostic Annual*, 1888, blz. 12.

dit heel grondig. Hij begint met te zeggen dat in het Egyptisch het 'woord van waarheid' Ma-Kheru is en dat het de titel van Horus is. Zoals hij aantoont, ging Horus als 'boodschapper van het woord van waarheid', als logos of als degene die de goddelijke natuur in de mensheid openbaart, dus aan Christus vooraf. In hetzelfde artikel schrijft hij het volgende:

De gnosis had drie aspecten – sterrenkundig, spiritueel en leerstellig; en alle drie kunnen worden vereenzelvigd met de christus van Egypte. Sterrenkundig beschouwd wordt het sterrenbeeld Orion de sahu, of mummie, genoemd. Men stelde zich voor dat de ziel van Horus opstond uit de doden en opsteeg naar de hemel in de sterren van Orion. De mummie stelde degene die behouden werd voor, de geredde, en stond dus model voor de verlosser, als symbool van onsterfelijkheid. Dit was de gestalte van een dode die, zoals Plutarchus en Herodotus ons vertellen, tijdens een Egyptisch feestmaal werd rondgedragen, waarbij de gasten werden uitgenodigd ernaar te kijken, te eten, te drinken en gelukkig te zijn, omdat ze, wanneer ze stierven, zouden worden wat het beeld symboliseerde, namelijk dat ook zij onsterfelijk zouden zijn! Dit soort onsterfelijkheid werd de karest, of karust, genoemd, en het was de Egyptische christus. Het werkwoord kares betekent balsemen, zalven, de mummie maken tot een symbool van het eeuwige. Wanneer ze was gemaakt, werd ze de karest genoemd. . . .

Dit beeld van de karest was gewikkeld in een weefsel zonder naden, het juiste gewaad voor de christus! Ongeacht de lengte van de windsels – en sommige van de ontwonden mummiewindsels hadden een lengte van 1000 m – had het weefsel van begin tot einde geen naad. . . . Dit naadloze kleed van de Egyptische karest is een veelzeggend symbool van de mystieke christus, die in de evangeliën bekend wordt als de drager van een gewaad of chiton, gemaakt zonder naden. Dit wordt noch door het Grieks noch door het Hebreeuws volledig verklaard, maar het wordt uitgelegd door het Egyptische woord ketu (weefsel) en ook door het naadloze kleed of de windsels zonder naden, gemaakt om eeuwig te worden gedragen, en dat werd gedragen door de mummie-christus, het beeld van de onsterfelijkheid in de graven van Egypte. . . .

Verder wordt Jezus ter dood gebracht in overeenstemming met de aanwijzingen gegeven voor het maken van de karest. Geen enkel bot mag worden gebroken. De echte karest moet in al zijn ledematen volmaakt zijn. 'Dit is hij die ongeschonden tevoorschijn komt, en wiens naam de mensen niet kennen'.

In de evangeliën herrijst Jezus ook met alle ledematen nog intact, zoals de volmaakt bewaarde karest, om de fysieke wederopstanding van de mummie aan te duiden. Maar in het Egyptische origineel transformeert de mummie zich. De overledene zegt: 'Ik ben vergeestelijkt. Ik ben een ziel geworden. Ik stijg op als een God.' Deze transformatie naar het spirituele beeld, de Ka, werd in het evangelie weggelaten. . . .

Deze spelling van de naam, als Chrest of Chrést in het Latijn, is van groot belang, want hierdoor kan ik bewijzen dat ze identiek is met de Egyptische karest of karust, de naam van de christus als gebalsemde mummie, die het beeld van de verrijzenis was in de Egyptische graven, het symbool van onsterfelijkheid, het evenbeeld van Horus, die opnieuw verrees en vanuit het graf de weg baande voor hen die zijn leerlingen of volgelingen waren. *Bovendien wordt dit symbool van de karest of mummie-christus afgebeeld in de catacomben van Rome.* Op geen enkel vroegchristelijk monument heeft men een afbeelding van de veronderstelde historische verrijzenis van Jezus gevonden. In plaats van dit ontbrekende feit treffen we het tafereel van Lazarus aan, die uit de doden wordt opgewekt. Dit wordt steeds afgeschilderd als een typisch beeld van de verrijzenis, daar waar er geen echte verrijzenis is! Het tafereel is niet precies in overeenstemming met de opstanding uit het graf in het evangelie. Het is zuiver Egyptisch, en Lazarus is een Egyptische mummie! Lazarus is dus, op elke afbeelding, het mummie-symbool van de verrijzenis; Lazarus is de karest, die de Egyptische christus was, en die door de gnostische kunst in de catacomben van Rome wordt afgebeeld als een vorm van de gnostische christus, die *geen historische figuur was en ook nooit zou kunnen worden.*

Omdat het hier om iets Egyptisch gaat, is het waarschijnlijk dat de naam uit het Egyptisch is afgeleid. Zo ja, dan betekent Laz (dat gelijk is aan Ras) 'opgericht worden', terwijl aru de naam van de mummie is. Met de Griekse uitgang s wordt dit Lazarus. Tijdens de vermenschelijking van de mythe zou de symbolische afbeelding van de verrijzenis die men in de graven van Rome en Egypte vindt, het verhaal worden van Lazarus die uit de dood is verzeen. Dit karest-symbool van de christus in de catacomben is niet beperkt tot Lazarus. . . .

Door middel van het karest-symbool kan het spoor van zowel christus als christenen tot in de oude graven van Egypte worden gevolgd. De mummie werd gemaakt naar dit evenbeeld van de christus. Ze werd christus genoemd, identiek met de chrēstoi van de Griekse inscripties. Zo ontdekt men dat de geëerde doden, die weer

opstonden als de volgelingen van Horus-Makheru, het ‘woord van waarheid’, de christenen, οἱ χριστοί, van de Egyptische monumenten blijken te zijn. Ma-Kheru is de term die altijd wordt gebruikt voor de oprechten die de kroon van het leven verwerven, en deze dragen op het feest dat aangeduid wordt met de uitdrukking ‘Kom tot mij’. Dit is een uitnodiging van Horus de Rechtvaardiger aan hen die de ‘gezegenden van zijn vader, Osiris, zijn’, en die, omdat ze het ‘woord van waarheid’ tot de wet van hun leven hadden gemaakt, de gerechtvaardigden (οἱ χριστοί) waren, de christenen op aarde.

Op een afbeelding uit de vijfde eeuw van de Madonna en het kind, op de begraafplaats van St. Valentinus is het pasgeboren kindje, dat in een kistje of kribbe ligt, ook de karest of het mummie-symbool, dat ook nog de kenmerken vertoont van het goddelijke kindje van de zonnemythe door de schijf van de zon en het kruis van de equinox achter het kinderhoofd. Zo wordt het christuskind van het historische geloof geboren. Het is duidelijk dat zijn bestaan hier begint als het karest-beeld van de dode christus, dat in Egypte duizenden jaren vóór het christelijke tijdperk het mummie-symbool van de verrijzenis was. Dit versterkt het bewijs dat de christus van de christelijke catacomben een overblijfsel was van de karest van Egypte.

Bovendien was er, zoals Didron aantoont, een afbeelding van Christus waarop zijn lichaam *rood was geschilderd*!¹ Het was een algemeen bekende overlevering dat Christus een rode huidskleur had. Ook dit kan als een overblijfsel van de mummie-christus worden verklaard. Het was een inheems gebruik om de dingen taboe te verklaren door ze rood te kleuren. Het lijk werd met rode oker bestreken, een zeer primitieve manier om de mummie of de gezalfde te maken. Zo vertelt de god Ptah aan Ramses II, dat hij ‘zijn vlees in vermiljoen herschiep’. . . . Dit zalven met rode oker wordt door de Maori’s kura genoemd, die eveneens de karest of christus maakten.

We zien dat het mummiebeeld ook op een andere manier voortleeft wanneer we vernemen dat de goddeloze gewoonte om een mummie met rode ogen te aanbidden, één van de verderfelijke ketterijen en doodzonden was waarvan de tempeliers werden beschuldigd. Hun afgod, Bafomet, zou ook een mummie zijn geweest. . . . De mummie was het vroegste menselijke beeld van christus.

Ik twijfel er niet aan dat de oude Romeinse feesten, Charistia genaamd, oorspronkelijk verband hielden met de karest en de eucha-

---

¹Omdat hij kabbalistisch de nieuwe Adam de ‘hemelse mens’ is, en Adam van rode aarde was gemaakt. – HPB

ristie, als viering ter ere van de manes [geesten] van hun overleden vrienden en familieleden, ter wille van wie ze eenmaal per jaar naar deze vriendschappelijke bijeenkomst kwamen. Hier moeten we dus het werkelijke verband zoeken tussen de Egyptische christus, de christenen en de Romeinse catacomben. Deze christelijke mysteriën die men uit onwetendheid onverklaarbaar noemt, kunnen alleen door het gnosticisme en door de mythologie worden verklaard. Ze zijn niet onverklaarbaar, zoals hun ondeskundige uitleggers, hoe goed ze ook worden betaald, tegenwoordig beweren. Dat is slechts het kinderachtige excuus van incompetenten mensen voor hun eigen machteloze onwetendheid. Zij zijn nooit in het bezit geweest van de gnosis of wetenschap van de mysteriën, waardoor deze dingen aan de hand van hun oorsprong kunnen worden verklaard. Alleen in Egypte kunnen we de zaak tot op de bodem uitzoeken, of de oorsprong van de christus wat zijn aard en naam betreft vaststellen, om ten slotte te ontdekken dat de christus het mummie-symbool was, en dat onze christologie gemummificeerde mythologie is.¹

Het voorafgaande is een verklaring op basis van zuiver wetenschappelijk bewijsmateriaal, maar misschien juist door die wetenschap iets te *materialistisch*, ondanks het feit dat de auteur een bekende spiritist is. Puur occultisme vindt in het christelijke geloof dezelfde mystieke gegevens als in andere religies, hoewel het zijn dogmatische en *historische* karakter nadrukkelijk verwerpt. Het is een feit dat in de termen Ἰησοῦς ὁ χριστός,² het lidwoord ὁ, dat ‘christos’ bepaalt, bewijst, dat dit eenvoudig een bijnaam is, zoals die van Phocion, die wordt aangeduid als Φωκίων ὁ χρηστός.³ Niettemin was de zo aangesproken figuur (Jezus) – wanneer hij ook geleefd heeft – een grote ingewijde en een ‘zoon van God’.

Want, we herhalen, de bijnaam christos is gebaseerd op, en het verhaal van de kruisiging afgeleid van, gebeurtenissen die eraan voorafgingen. Overal, zowel in India als Egypte, zowel in Chaldea als Griekenland, waren al deze legenden gebaseerd op dezelfde oorspronkelijke gedachte: het vrijwillige offer van de logoi – de *stralen* van de ene LOGOS, de rechtstreekse gemanifesteerde emanatie van het ene altijd verborgen oneindige en onbekende – waarvan de stralen in de mensheid incarneerden. Ze stemden ermee in om in de stof te vallen,

¹ *Agnostic Annual*, 1888, blz. 9-14.

² Zie *Handelingen* 5:42; 9:34; *1 Cor.* 3:11, enz.

³ Plutarchus, *Levens*, Phocion, 10:2.

en worden daarom de ‘gevallen’ genoemd. Dit is één van die grote mysteries die nauwelijks in een tijdschriftartikel kunnen worden besproken, maar in een afzonderlijk boek van mijn hand, *De geheime leer*, volledig zullen worden behandeld.

We kunnen nog enkele feiten toevoegen aan de etymologie van de twee termen. Omdat χριστός in het Grieks het voltooid deelwoord is van het werkwoord χρίω, ‘gewreven worden op’, zoals een zalf, en het woord ten slotte in de christelijke theologie ‘de gezalfde’ ging betekenen; en omdat kri in het Sanskriet, de eerste lettergreep van de naam Krishṇa, onder andere de betekenis ‘uitgieten, wrijven over, bedekken met’ heeft,¹ kan men van Krishṇa ook eenvoudig ‘de gezalfde’ maken. Christelijke filologen proberen de betekenis van Krishṇa’s naam te beperken tot de afleiding krish, ‘zwart’, maar wanneer de Sanskriet- en de Griekse wortels, die besloten liggen in de namen Chrēstos, Christos en Chrishna, zorgvuldiger worden vergeleken en geanalyseerd, zal men ontdekken dat die namen allemaal dezelfde oorsprong hebben.²

Böckhs *Christian Inscriptions*, waarvan er 1287 zijn, bevat geen enkel voorbeeld van een vroegere datum dan de derde eeuw, waarin de naam niet als Chrēst of Chreist wordt geschreven.³

Toch kan geen van deze namen alleen op basis van de astronomie en kennis van de tekens van de dierenriem in combinatie met fallische symbolen worden ontraadseld, zoals sommige oriëntalistenaannemen. Want, terwijl de sterrensymbolen van de mystieke figuren of personificaties in de *Purāṇa*’s of in de *Bijbel* sterrenkundige functies vervullen, heersen hun spirituele tegenhangers onzichtbaar maar feitelijk

¹ Dit doet denken aan de leer van de MYSTERIËN. De zuivere monade, de ‘god’, incarneerde en werd tijdens de beproevingen van zijn leven, chrēstos, of mens. Een reeks van deze beproevingen bracht hem tot de *kruisiging van het vlees* en ten slotte tot de toestand van christos.

² De beste bronnen leiden het Griekse christos af van de Sanskrietwortel ghrish ‘wrijven’; dus gharshati, ‘wrijven’ en ghrishṭa, ‘afgeschaafd, pijnlijk’. Krish, waarvan één betekenis ‘ploegen’ en ‘voren maken’ is, betekent ook ‘pijn veroorzaken’, ‘pijnigen, folteren’, en ghrishṭi ‘het wrijven’; al deze termen houden verband met de toestand van chrēstos en christos. Men moet sterven in chrēstos, d.w.z. zijn persoonlijkheid en begeerten doden, elke gedachte aan afgescheidenheid van zijn ‘vader’, de goddelijke geest in de mens, uitwissen, en één worden met het eeuwige en absolute *leven* en *licht* (SAT), vóór men de verheerlijkte toestand van christos, de geregenereerde mens, de mens in spirituele vrijheid, kan bereiken.

³ Massey, *The Agnostic Annual*, 1888, blz. 12.

over de wereld. Ze bestaan als abstracties op het hogere gebied, als gemanifesteerde ideeën op het astrale, en worden mannelijke, vrouwelijke en androgyne machten op ons lagere gebied. Schorpioen, als Chrēstos-Meshiach, en Leeuw, als Christos-Messias, bestonden al lang voor het christelijke tijdperk in de beproevingen en triomfen van de inwijdingsmysteriën, waarbij Schorpioen een symbool was voor die mysteriën, en Leeuw de verheerlijkte triomf van de ‘zon’ van waarheid symboliseerde. De mystieke filosofie van de allegorie wordt goed begrepen door J.R. Skinner, die schrijft:

De ene [chrēstos], die voor de verlossing van de wereld in de afgrond [van Schorpioen, of incarnatie in de baarmoeder] afdaalde; dit was de zon die van haar *gouden stralen* was ontdaan, en *gekroond met zwartgemaakte*¹ *stralen* als dorens (die dit verlies symboliseren); *de andere* was de triomferende Messias, gezeten op *het hoogste punt van het hemelgewelf*, optredend als de Leeuw van de stam Juda. In beide gevallen droeg hij het kruis: eerst als teken van vernedering (als de zoon van geslachtsgemeenschap), en dan met macht erover, als de wet van de schepping, waarbij hij [in het plan van de makers van het dogmatische christendom] Jehovah is.²

Zoals Skinner vervolgens aantoont, gaven de allegorieën van Johannes, Jezus en zelfs Apollonius van Tyana slechts in het kort ‘ver-

---

¹We nodigen oriëntalisten en theologen uit om de allegorie te herlezen en te bestuderen van Viśvakarman – de ‘Allesmakende’, de vedische god, de wereld-architect, die zich aan *zichzelf* of de wereld opofferde, nadat hij alle werelden die hij zelf is had opgeofferd, in een ‘Sarvamedha’ (algemeen offer) – en erover na te denken. In de purāṇische allegorie klaagt zijn dochter, Yoga-siddha, ‘spiritueel bewustzijn’, de vrouw van Sūrya (de zon) tegen hem over de al te grote schittering van haar echtgenoot; Viśvakarman in zijn rol van Takshaka, ‘houthakker en timmerman’, plaatst de zon op zijn draaibank en snijdt een deel van zijn glans weg. Daarna ziet Sūrya eruit alsof hij met zwarte dorens in plaats van met stralen gekroond is, en wordt hij Vikartana (‘van zijn stralen ontdaan’). Al deze namen zijn termen die gebruikt werden wanneer de kandidaten de beproevingen van inwijding ondergingen. De hiërofant-inwijder vertolkte de rol van Viśvakarman, de vader en handswerksman van de goden (de adepten op aarde), en de kandidaat vertolkte Sūrya, de zon, die al zijn vurige begeerten moest doden en de doornenkroon moest dragen *terwijl hij zijn lichaam kruisigde*, voordat hij kon herrijzen en in een nieuw leven, als het verheerlijkte ‘Licht van de Wereld’, Christos, kon worden wedergeboren. Geen oriëntalist schijnt ooit de veel te denken gevende analogie te hebben opgemerkt, laat staan dat hij deze toepast!

²J.R. Skinner, *Key to the Hebrew-Egyptian Mystery in the Source of Measures*, 1875, blz. 256.

schillende aspecten of omstandigheden' van de geschiedenis van de zon weer.¹ De verklaring, zegt hij,

is eenvoudig genoeg, wanneer men bedenkt dat de namen Jezus, in het Hebreuws ω , en Apollonius, of Apollo, beide namen van de *zon aan de hemel* zijn, en dat noodzakelijkerwijs de geschiedenis van de ene, terwijl hij door *de tekens* reist, met de verpersoonlijking van zijn lijden, triomfen en wonderen, slechts de *geschiedenis van de andere* kon zijn, omdat de gebruikelijke manier om deze tochten door verpersoonlijking te beschrijven wijdverbreid was.²

Het feit dat de wereldse kerk door Constantijn werd gesticht, en dat een deel van zijn verordening was 'dat de eerbiedwaardige dag van de zon de dag moest zijn die voor de eredienst van Jezus Christus als zondag was uitgekozen', toont aan dat ze in die 'wereldse kerk' heel goed wisten 'dat de allegorie op een sterrenkundige grondslag berustte',³ zoals de schrijver bevestigt. Dat de *Purāṇa's* en de *Bijbel* beide vol zonne- en sterrenkundige allegorieën staan, is niet in strijd met dat andere feit dat al zulke heilige schriften *gesloten* boeken zijn voor de 'gezaghebbende' (!) wetenschappers. Ook tast het die andere waarheid niet aan dat al deze stelsels *niet het werk van sterfelijke mensen* zijn, en van oorsprong niet door hen zijn bedacht.

Dus betekent 'christos', onder welke naam dan ook, meer dan karest, een mummie, of zelfs de 'gezalvde' en de uitverkorene van de theologie. De twee laatstgenoemde zijn beide van toepassing op chrēstos, de man van smarten en beproeving, in zijn fysieke, verstandelijke en psychische toestand, en beide houden verband met de Hebreeuwse toestand Meshiach (vanwaar Messias), zoals het woord door Fuerst en door de schrijver van *Source of Measures* (blz. 255) wordt afgeleid.⁴

---

¹ *Op.cit.*, blz. 259. Skinner denkt dat dit 'helpt verklaren waarom de vertaling en verspreiding van Philostratus' *Leven van Apollonius van Tyana* zo hardnekkig werd tegengehouden. Zij die het origineel ervan hebben bestudeerd, moeten wel opmerken dat het *Leven van Apollonius* uit het Nieuwe Testament is overgenomen, of dat de verhalen van het Nieuwe Testament uit het *Leven van Apollonius* zijn overgenomen, omdat de manier van opbouw van het verhaal duidelijk identiek is.' (*Op.cit.*, blz. 260.)

² *Op.cit.*, blz. 260.

³ *Op.cit.*, blz. 260.

⁴ Het Hebreeuwse woord משיח , shiach, heeft als werkwoord de betekenis: in de afgrond afdalen. Als zelfstandig naamwoord betekent hetzelfde woord: afgrond, plaats van dorren. Het causatief deelwoord van dit woord is משיח , of meshiach, of het Griekse messias, of christus, en betekent 'hij, die in de afgrond

Christos is de gloriekroon van de lijdende chrēstos van de mysteriën, en ook van de kandidaat voor de uiteindelijke EENWORDING, tot welk volk of geloof hij ook behoort. Voor de ware volgeling van de GEEST VAN WAARHEID doet het er daarom weinig toe of Jezus, als mens en chrēstos, leefde in het tijdperk dat men christelijk noemt, of vóór die tijd, of dat hij helemaal niet heeft bestaan. De adepten, die voor de mensheid leefden en stierven, hebben in alle tijden bestaan, en in de oudheid waren er veel goede en heilige mensen die de bijnaam of titel chrēstos droegen vóór Jezus (Jehoshua) ben Pandira werd geboren.¹

Men kan dus terecht concluderen dat Jezus of Jehoshua, evenals Socrates, Phocion, Theodōros en zo vele anderen die de titel chrēstos – d.w.z. de ‘goede, de uitmuntende’ – droegen, de zachtaardige en de heilige ingewijde was, die de ‘weg’ naar de toestand van christos wijst, en zo zelf ‘de weg’ werd in het hart van zijn enthousiaste bewonderaars. Zoals alle ‘heldenvereerders’ hebben de christenen geprobeerd alle andere chrēstoi, die hun toeschenen als rivalen van *hun* mens-god, naar de achtergrond te dringen. Maar ook al is de stem van de MYSTERIËN in het Westen al vele eeuwen verstomd, al zijn Eleusis, Memphis, Antium, Delphi en Crissa langgeleden grafkelders geworden van een wetenschap die in het Westen eens even groots was als nu nog in het Oosten, er worden op dit moment opvolgers voor hen voorbereid. We leven in

---

doet afdalen” (of de hel, in de dogmatiek). (Skinner, *Op.cit.*, blz. 255.) In de esoterische filosofie heeft dit afdalen in de afgrond een heel mysterieuze betekenis. Over de geest ‘christos’, of beter gezegd de ‘logos’ (lees logoi), wordt gezegd dat hij ‘in de afgrond afdalt’ wanneer hij in het vlees incarneert, en als mens wordt geboren. Nadat de engelen van het licht de elohim (of goden) van hun geheim, het voortbrengende ‘levensvuur’, hebben beroofd, worden eerstgenoemden neergeworpen in de put of afgrond van de stof, door de vriendelijke theologen hel, of de bodemloze put, genoemd. Tot zover de kosmogonie en de antropologie. Tijdens de mysteriën moest de chrēstos, de neofiet (als mens), enz., in de crypten van inwijding en beproeving afdalen; en ten slotte werden, tijdens de ‘slaap van Siloam’ of in de uren van de uiteindelijke transcetoestand, de laatste en definitieve mysteries van het zijn aan de nieuwe ingewijde onthuld. Hades, Sheol of Pātāla zijn allemaal één. In het Oosten vindt nu tijdens de MYSTERIËN nog hetzelfde plaats als 2000 jaar geleden in het Westen.

¹ Verschillende klassieke getuigen van dit feit. Lucianus (*Iuppiter confutatus*, 16) zegt Φωκίων μὲν ὁ χρηστός, en Φωκίων ὁ ἐπίκλην (λεγόμενος, bijgenaamd) χρηστός. In *Phaedrus* (266e) staat geschreven ‘U bedoelt Theodōros de chrēstos’ (Τὸν χρηστόν λέγεις Θεόδωρον). Plutarchus toont hetzelfde; en Χρηστός – Chrēstos is de eigennaam (zie het woord in Henricus Stephanus, *Thesaurus Graecae linguae*) van een redenaar en leerling van Herodes Atticus.

1887, en de 19de eeuw loopt ten einde. In de 20ste eeuw staan de mensheid vreemde ontwikkelingen te wachten, en deze kan zelfs de laatste met die naam zijn.

Deel 3

Iemand is pas een christen als hij gelooft, of zegt te geloven, in Christus (door zich te laten dopen) en in de verlossing, ‘door het bloed van Christus’. Om als een goed christen te worden beschouwd, moet men, als noodzakelijke voorwaarde geloof betuigen aan de door de kerk uitgevaardigde dogma’s en die belijden; daarna is iedereen vrij om privé en in het openbaar een leven te leiden volgens een gedragscode die volledig tegenovergesteld is aan die van de Bergrede. Het belangrijkste wat van hem wordt geëist is dat hij een blind geloof heeft in, en eerbied voor de leringen van zijn specifieke kerk – of *doet alsof hij deze heeft*.

‘Geloof is de sleutel van het christendom’, zegt Chaucer, en de straf voor het ontbreken daarvan staat zo duidelijk als woorden het kunnen uitdrukken in *Het evangelie volgens Marcus* (16:16): ‘Wie gelooft en gedoopt is zal worden gered, maar wie niet gelooft zal worden verdoemd.’

Het stoort de kerk heel weinig dat in de afgelopen eeuwen grondig spuurwerk naar deze woorden in de oudste teksten niets heeft opgeleverd, of dat de recente herziening van de *Bijbel* bij de waarheidszoekende en waarheidlievende wetenschappers die zich daarmee bezighielden, tot de unanieme overtuiging leidde dat zo’n on-Christusachtige zin alleen in sommige van de meest recente, frauduleuze teksten staat. Goede christenen hadden de troostende woorden in zich opgenomen, en deze waren de kern van hun menslievende zielen geworden. Als de hoop op eeuwige verdoemenis van iedereen behalve henzelf, ‘de uitverkoren werktuigen van de God van Israël’, werd weggenomen, zou dit gelijkstaan met hen van het leven te beroven. De waarheidlievende en godvrezende herzieners werden bang; ze lieten de vervalste passage (een interpolatie van elf verzen, van het negende tot het twintigste) staan en susten hun geweten met een dubbelzinnige opmerking verscholen in een voetnoot, één die het werk zou opluisteren en de diplomatieke vermogens van de listigste jezuïeten eer zou aandoen. Ze zegt de ‘gelovige’:

De twee oudste Griekse manuscripten en enkele andere bronnen

LATEN verzen 9 tot het einde WEG. Sommige bronnen geven aan dit evangelie *een ander slot*.¹

en geeft geen nadere verklaring.

Maar de twee ‘oudste Griekse manuscripten’ *laten* de verzen – of men dat nu wil of niet – *weg*, omdat ze *nooit hebben bestaan*. En de geleerde en waarheidlievende herzieners weten dit beter dan ieder van ons. Toch wordt de gemene leugen gedrukt in de zetel van de protestantse theologie, en laat men haar voortduren en de komende generaties van theologiestudenten verblinden en daardoor hun toekomstige gemeenteleden. Beide groepen kunnen er echter niet door worden misleid, en dat gebeurt ook niet. Toch *beweren* ze allemaal te geloven in de echtheid van de wrede woorden die een *theologische Satan* waardig zijn. En deze Satan-Moloch is hun eigen *God van oneindige barmhertigheid en rechtvaardigheid* in de hemel, en het vleesgeworden symbool van liefde en menslievendheid op aarde, tot één versmolten!

Uw paradoxale wegen zijn werkelijk mysterieus, o kerken van Christus!

Ik ben niet van plan hier de afgezaagde argumenten en de logische ontmaskering van het hele theologische stelsel te herhalen. Dit alles is immers al vele keren gedaan, en op een heel voortreffelijke manier, door de knapste ‘ongelovigen’ van Engeland en Amerika. Maar ik kan in het kort een profetie herhalen die een natuurlijk gevolg is van de huidige staat van het menselijk denken in het christendom. Het geloof in de *letter* van de *Bijbel* en in een *vleesgeworden Christus* zal nog geen kwart eeuw blijven bestaan. De kerken zullen hun geliefde dogma’s moeten opgeven, anders zal de 20ste eeuw getuige zijn van de val en ondergang van het hele christendom en daarmee zelfs van het geloof in een christos als zuivere geest. Alleen al de naam is nu aanstootgevend geworden, en het theologische christendom moet uitsterven, om in haar huidige vorm *nooit weer op te staan*.

Dit zou op zich de beste oplossing zijn, als er geen gevaar bestond voor de logische reactie die zeker daarop zal volgen: grof materialisme zal het gevolg en resultaat van eeuwen van blind geloof zijn, tenzij het verlies van de oude idealen wordt goedgeemaakt door andere idealen, onaantastbaar door hun universaliteit, en gebouwd op de rots van eeuwige waarheden in plaats van op het drijfzand van menselijke verbeel-

¹Zie *Het evangelie volgens Marcus* in de Revised edition van de [Engelse] *Bijbel*, gedrukt voor de universiteiten van Oxford en Cambridge, 1881.

ding. Zuivere onstoffelijkheid moet op den duur het verschrikkelijke antropomorfisme van die idealen vervangen in de opvattingen van onze huidige dogmatici. Waarom zouden anders de christelijke dogma's, de volmaakte tegenhangers van die welke tot andere exoterische en heidense religies behoren, enig recht op superioriteit opeisen? De structuur van al deze religies was gebaseerd op dezelfde sterrenkundige en fysiologische (of fallische) symbolen. Wereldwijd heeft elk religieus dogma zijn astrologische oorsprong in de tekens van de dierenriem en in de zon.

De wetenschap van de vergelijkende symboliek, of van welke theologie dan ook, beschikt slechts over twee sleutels om de mysteries van religieuze dogma's te ontsluiten en beheerst deze twee maar in beperkte mate. Hoe kan men dan een grenslijn trekken of enig onderscheid maken tussen de religies van bijvoorbeeld Chrishna en Christus, tussen verlossing door het bloed van het 'oorspronkelijke eerstgeboren mannelijke wezen [purusha]' van het ene geloof en dat van de 'eniggeboren zoon' van de andere en veel jongere religie?

Bestudeer de *Veda's*; lees zelfs de oppervlakkige, vaak verwrongen geschriften van onze grote oriëntalisten, en denk na over wat u dan te weten bent gekomen. Zie brahmanen, Egyptische hiërofant en Chaldeeuwse magiërs, die enkele duizenden jaren vóór onze tijdrekening onderwezen dat de goden zelf slechts stervelingen waren geweest (in vroegere levens) tot ze hun onsterfelijkheid verwierven door *hun bloed aan hun hoogste God* of heer te offeren. Het *Dodenboek* leert dat de sterfelijke mens 'één werd met de goden door het heen en weer stromen van een gemeenschappelijk leven in het gemeenschappelijk bloed van beiden'. Sterfelijke mensen gaven het bloed van hun eerstgeboren zonen als offer aan de goden. In zijn *Hinduism*, blz. 36, schrijft prof. Monier-Williams, als hij uit het *Taittirīya-Brāhmaṇa* vertaalt: 'Door middel van het offer verkregen de goden de hemel'. En in het *Tāndya-Brāhmaṇa*: 'De heer van de schepselen [prajāpati] bracht zichzelf als offer aan de goden.' En ook nog in de *Śatapatha-Brāhmaṇa*: 'Hij die dit weet en offert bij de purusha-medha, of het offer van het eerste mannelijke wezen, wordt alles.'

Telkens wanneer ik discussies hoor over de vedische rituelen, en ze 'walgelijke mensenoffers' en (letterlijk) kannibalisme worden genoemd, heb ik altijd de neiging om te vragen, wat is het verschil? Toch is er in feite een verschil; want terwijl christenen verplicht zijn om het allegorische (hoewel, indien juist begrepen, hoogst filosofische) drama

van de kruisiging in het Nieuwe Testament, en ook dat van Abraham en Izaäk letterlijk aan te nemen,¹ leert het brahmanisme zijn volgelingen – althans in zijn filosofische scholen – dat dit (heidense) offer van het ‘eerste mannelijke wezen’ een zuiver allegorisch en filosofisch symbool is. Naar de letter zijn de vier evangeliën eenvoudig licht herziene versies van wat volgens de kerk satanisch plagiaat is (d.m.v. anticipatie) van christelijke dogma’s in heidense religies. Het materialisme heeft het volste recht om in christelijke rituelen dezelfde zinnelijke verering en ‘zonnemythen’ te zien als die men overal elders aantreft. Op grond van een oppervlakkige en op de letter gebaseerde analyse en kritiek vindt prof. Joly dat de swastika, het ansatakruis en het gewone kruis, niets anders dan seksuele symbolen zijn, en hij heeft het recht zo te spreken. Gezien de volgende feiten:

De vader van het heilige vuur droeg [in India] de naam Tvashṭri – dit is de goddelijke timmerman die de swastika en de pramantha maakte, waarvan de wrijving het goddelijke kind Agni (in het Latijn Ignis) voortbracht; zijn moeder heette Māyā; hijzelf werd akta (gezalft, of χριστός) genoemd nadat de priesters de geestrijke soma over zijn hoofd hadden uitgegoten, en over zijn lichaam de door offers gezuiverde boter.²

Gezien dit alles heeft hij het volste recht op te merken dat:

De sterke gelijkenis die bestaat tussen bepaalde ceremoniën van de eredienst van Agni en bepaalde rituelen van de katholieke godsdienst kan, althans tot op zekere hoogte, worden verklaard door hun gemeenschappelijke oorsprong. In de toestand van akta (gezalft), doet Agni aan Christus denken; Māyā aan Maria, zijn moeder; Tvashṭri aan Jozef, de timmerman van de *Bijbel*.³

Heeft de professor aan de Faculteit voor Natuurwetenschappen van Toulouse iets nader verklaard door de aandacht te vestigen op dat wat iedereen kan zien? Natuurlijk niet. Hij heeft niets aan de menselijke kennis toegevoegd, omdat hij niets over de esoterische betekenis van de allegorie weet, maar hij heeft wél het geloof van veel van zijn leer-

¹Zie ‘The Soldier’s Daughter’ in dit nummer [van *Lucifer*] door Eerw. T.G. Headley, en let op het wanhopige protest van deze *echte* christen tegen het *letterlijke* geloof in de ‘bloedoffers’, ‘verzoening door bloed’, enz., in de Engelse kerk. De reactie begint: nog een *teken van deze tijd*.

²N. Joly, *Man before Metals*, 1883, blz. 190.

³*Op.cit.*, blz. 190vn.

lingen in de ‘*goddelijke* oorsprong’ van het christendom en zijn kerk vernietigd en geholpen het aantal materialisten te vergroten. Geen mens kan immers, als hij zich eenmaal aan zulke vergelijkende studies wijdt, de godsdienst van het Westen in enig ander licht zien dan dat van een vage kopie van oudere en edeler filosofieën.

De oorsprong van alle religies – waaronder het joodse christendom – is te vinden in enkele oerwaarheden, waarvan niet één los van alle andere kan worden verklaard, omdat elk daarvan in een of ander detail het complement van de andere is. Alle zijn de min of meer gebroken stralen van dezelfde zon van waarheid, en hun oorsprong moet worden gezocht in de oude verslagen van de wijsheid-religie. Zonder het licht van laatstgenoemde kunnen de grootste wetenschappers slechts haar skelet zien, bedekt met maskers van de verbeelding en grotendeels gebaseerd op verpersoonlijkte tekens van de dierenriem.

Een dikke laag van allegorie en *versluiting*, de ‘onbegrijpelijke uitspraken’ in verhalen en parabels, verhullen zo de oorspronkelijke esoterische teksten waaruit, *zoals men nu weet*, het Nieuwe Testament is samengesteld. Waar komen dan de evangeliën, en het leven van Jezus van Nazareth, vandaan? Is niet keer op keer verklaard dat geen menselijk, *sterfelijk* brein het leven van de joodse hervormer, gevolgd door het afschuwelijke drama op de Calvarieberg, kon hebben bedacht? Op gezag van de esoterische oosterse school zeggen we dat dit alles, wat de naam christos en de sterrenkundig-mystieke allegorieën betreft, van de gnostici kwam, en wat het kabbalistische verband tussen Jezus of Jehoshua en de bijbelse verpersoonlijkingen betreft, van de geschriften van de oude tannaim. Een daarvan is de mystieke esoterische naam Jehovah – niet de huidige onberekenbare God van de joodse leek die over zijn eigen mysteries niets wist, de God die door de nog onwetender christenen wordt aangenomen – maar de samengestelde Jehovah van de heidense inwijding. Dit wordt heel duidelijk bewezen door de gliefen of mystieke combinaties van verschillende tekens die tot op heden in de rooms-katholieke hiërogliefen bewaard zijn gebleven.

De gnostische verslagen gaven in het kort de belangrijkste taferelen weer die sinds mensenheugenis tijdens de inwijdingsmysteriën werden opgevoerd, hoewel zelfs deze, telkens wanneer ze aan perkament of papier werden toevertrouwd, in de vorm van een semi-allegorie werden ingekleed. Maar de oude tannaim, de ingewijden van wie de latere talmoedisten de wijsheid van de kabbala (*mondellinge overlevering*) verkregen, bezaten de geheimen van de mysterietaal, en *in deze taal*

*werden de evangeliën geschreven.*¹ Alleen hij die het esoterische geheimschrift van de oudheid beheerst – de geheime betekenis van de getallen, ooit het gemeenschappelijke eigendom van alle volkeren – bezit het volledige bewijs van de genialiteit die tot uiting komt in het samenvoegen van zuiver Egyptisch-joodse oudtestamentische allegorieën en namen met die van de heidens-Griekse gnostici, de meest verfijnde mystici van die tijd. Bisschop Newton bewijst dit heel naïef door aan te tonen dat ‘Barnabas, de metgezel van Paulus, in zijn brief (hoofdstuk 9) . . . de naam van de gekruisigde Jezus ontdekt in het getal 318’; Barnabas vindt het namelijk in de mystieke Griekse IHT, waarbij de tau het symbool van het kruis is. Een kabbalist², de schrijver van een ongepubliceerd manuscript over de ‘Sleutel tot de vorming van de mysterietaal’, maakt hierover een opmerking:

Maar dit is slechts een letterspeling van de Hebreeuwse letters jod, chêt en sin, vanwaar IHS als het monogram van Christus tot in onze tijd is overgeleverd, en dit leest men als יח of 381, en de som van de letters geeft 318 of het getal van Abraham en zijn Satan, en van Joshua en zijn Amalek. Het is ook het getal van Jacob en zijn tegenstander zoals kan worden aangetoond. Godfrey Higgins levert de bron voor het getal 608. Het is het getal van de naam Melchizedek, want de waarde van laatstgenoemde is 304 en Melchizedek was de priester van de allerhoogste God, zonder begin of einde van dagen.

De oplossing en het geheim van Melchizedek vindt men in het feit dat

in de oude pantheons de twee planeten, die al eeuwig [een eonische eeuwigheid] hadden bestaan, en eeuwig waren, de zon en de maan, of Osiris en Isis, waren; vandaar de uitdrukking *zonder begin of einde van dagen*. 304 vermenigvuldigd met twee is 608. De getallen vindt men ook in het woord Seth, die symbool voor het jaar was. Er zijn een aantal bronnen die aangeven dat het getal 888 van toepassing is op de naam Jezus Christus. Zoals gezegd, staat dit tegenover de 666 van de antichrist. . . . De vaste waarde van de naam Joshua was het getal 365, de aanduiding van het zonnejaar, terwijl Jehovah het genoeg had de aanduiding van het maanjaar te zijn, en Jezus

¹ Terwijl de drie synoptische evangeliën dus een combinatie van de heidense Griekse en joodse symboliek laten zien, is de *Openbaring* geschreven in de mysterietaal van de tannaim – het overblijfsel van de Egyptische en Chaldeeuwse wijsheid – en *Het evangelie volgens Johannes* is zuiver gnostisch.

² Noot vert.: J.R. Skinner.

Christus was in het christelijke pantheon tegelijkertijd Joshua en Jehovah.

Dit is slechts een illustratie van onze stelling dat de christelijke toepassing van de samengestelde naam Jezus Christus volledig op gnostische en oosterse mystiek is gebaseerd. Het was terecht en te verwachten dat kroniekschrijvers zoals de ingewijde gnostici, die zich tot geheimhouding hadden verplicht, de uiteindelijke betekenis van hun oudste en heiligste leringen zouden *versluiëren*. Het recht van de kerkvaders om het geheel te omhullen met geantropomorfiseerde verzinsels is twijfelachtiger.¹

De gnostische schriftgeleerde en kroniekschrijver misleidde niemand. Iedere ingewijde in de oude gnosis – van de voor- of nachchristelijke periode – kende heel goed de waarde van elk woord van de ‘mysterietaal’. Deze gnostici, de bezielers van het oorspronkelijke christendom, waren namelijk ‘de meest beschaafde, geleerde en rijke christenen’,² zoals Gibbon zegt. Noch zij, noch hun volgelingen liepen gevaar om hun eigen teksten naar de letter aan te nemen. Maar dit was anders voor de slachtoffers van de makers van wat nu het *orthodoxe* en *historische* christendom wordt genoemd. Hun opvolgers hebben ze allemaal dezelfde fout laten maken als de ‘dwaze Galaten’ die door Paulus werden berispt, en die, zoals hij hun zegt (*Gal.* 3:1-5), begonnen met (te geloven in) de geest (van christos), en ‘eindigden met te geloven in het vlees’, d.w.z. in een *lichamelijke* christus. Want dit is de ware betekenis van de Griekse zin,³ ‘ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε’. Dat Paulus een gnosticus was, een stichter van

---

¹ ‘De aanspraak die het christendom maakt op goddelijk gezag berust op het onwetende geloof dat de mystieke christus een persoon kon worden en is geworden, terwijl de gnosis bewijst dat de lichamelijke christus slechts een valse voorstelling is van de bovenlichamelijke mens; een voorstellingswijze als historische figuur is en blijft daarom een rampzalige manier om de spirituele werkelijkheid te vervalsen en in diskrediet te brengen’. (G. Massey, ‘Gnostic and historic Christianity’.)

² E. Gibbon, *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*, hfst. 15.

³ Wanneer deze zin wordt geanalyseerd, betekent hij ‘Zult u, die in het begin naar de christus-geest zocht, nu eindigen met te geloven in een christus van vlees’, of hij betekent helemaal niets. Het werkwoord ἐπιτελομαι heeft niet de betekenis van ‘volmaakt worden’, maar van ‘eindigen met’, iets worden. De levenslange strijd van Paulus tegen Petrus en anderen, en wat hijzelf vertelt over zijn visioen van een spirituele christus en niet van Jezus van Nazareth, zoals in *Handelingen*, zijn evenzeveel bewijzen hiervan.

een nieuwe sekte van gnosis die, evenals alle andere gnostische sekten, een ‘christus-geest’ erkende, maar die zich verzette tegen haar tegenstanders, de rivaliserende sekten, is duidelijk genoeg voor iedereen behalve dogmatici en theologen.

Het is niet minder duidelijk dat de oorspronkelijke leringen van Jezus, wanneer hij ook heeft geleefd, alleen in de gnostische leringen konden worden gevonden. Om te voorkomen dat dit werd ontdekt, hebben vervalsers die de geest verlaagden tot de stof, waardoor de edele filosofie van de oorspronkelijke wijsheid-religie onttaardde, van begin af aan uitgebreide voorzorgsmaatregelen getroffen. Alleen al de werken van Basilides, ‘de filosoof die zich wijdde aan de overdenking van goddelijke zaken’, zoals Clemens hem beschrijft – de 24 delen van zijn *Interpretaties van de evangeliën* – werden op bevel van de kerk allemaal verbrand, vertelt Eusebius ons.¹

Deze *Interpretaties* werden geschreven toen de evangeliën die we nu hebben, nog niet bestonden,² en daarom is dit een goed bewijs dat het evangelie, waarvan de leringen aan Basilides werden gegeven door de apostel Mattheus, en door Glaucias, de discipel van Petrus,³ heel anders moet zijn geweest dan in het huidige Nieuwe Testament. Deze leringen kunnen niet beoordeeld worden naar de verwrongen verslagen ervan die Tertullianus het nageslacht heeft nagelaten. Toch toont zelfs het weinige dat deze partijdige fanaticus geeft, aan dat de belangrijkste gnostische leringen, met hun eigen terminologie en voorstellingen, identiek waren met die van de geheime leer van het Oosten. Immers

bij het bespreken van Basilides – ‘de vrome, god-gelijke, theosofische filosoof’, zoals Clemens van Alexandrië hem zag – roept Tertullianus uit: ‘Daarna maakte Basilides, de *ketter*, zich los.⁴ Hij beweerde, dat er een hoogste God is, Abraxas genaamd, door wie het denkvermogen [mahat] werd geschapen, dat de Grieken nous noemen. Daaruit emaneeerde het woord; uit het woord, de voorzienig-

¹ Vgl. *Kerkgeschiedenis*, 4:7.

² Zie W.R. Cassels, *Supernatural Religion*, deel 2, afdeling 2, hoofdstuk 6, ‘Basilides – Valentinus’.

³ Clemens van Alexandrië, *Stromateis*, 7:7.

⁴ In *Isis ontsluierd* werd de vraag gesteld ‘Werden de denkbeelden van de Frygische bisschop Montanus door de roomse kerk niet ook als KETTERIJ beschouwd? Het is opmerkelijk te zien hoe gemakkelijk die kerk het schelden van de ene ketter, Tertullianus, tegen een andere ketter, Basilides, aanmoedigt, wanneer dat schelden toevallig haar eigen doel dient.’ (*Isis ontsluierd*, 2:220vn.)

heid; uit de voorzienigheid, deugd en wijsheid; uit deze twee werden op hun beurt overheden, machten¹ en engelen gemaakt; en daaruit een oneindig aantal scheppingen en uitstralingen van engelen. Hij plaatst de god van de joden *als laatste* onder de laagste engelen, en onder degenen die deze wereld maakten, en ontkent dat het God zelf is, en beweert dat het slechts één van de engelen is.² (*Isis ontsluit*, 2:220-1.)

Een ander bewijs voor de bewering dat *Het evangelie volgens Mattheus* in de gangbare Griekse teksten niet het oorspronkelijke in het Hebreeuws geschreven evangelie is, wordt gegeven door niemand minder dan Hiëronymus.³ Het vermoeden van een geleidelijke en bewuste antropomorfisering van het christusbeginsel vanaf het begin, groeit uit tot overtuiging, wanneer men eenmaal op de hoogte is van een bekentenis in een brief van Hiëronymus⁴. We vinden daarin het bewijs voor een weloverwogen vervanging van het hele evangelie. Het evangelie dat nu deel uitmaakt van de canon is duidelijk door deze al te ijverige kerkvader herschreven.⁵ In die brief zegt hij dat hij tegen het einde van de vierde eeuw door ‘hunne gelukzaligheden’ de bisschoppen Chromatius en Heliodorus naar Caesarea werd gezonden met de opdracht de Griekse

---

¹ ‘Spreekt Paulus zelf niet over ‘overheden en machten in de hemelsferen’ (*Efeziërs* 3:10; 1:21) en bekent hij niet dat er veel goden en veel heren (kurioi) zijn? En engelen, machten (dunameis) en overheden? (Zie *1 Corinthiërs* 8:5; *Romeinen* 8:38.)’ (*Isis ontsluit*, 2:220-1vn.)

² Tertullianus, *De praescriptione haereticorum*, appendix ‘Adversus omnes haereses’. Het is ontegenzegglijk te danken aan een bijzonder spitsvondig en handig argument, dat Jehovah – die in de kabbala eenvoudig een van de sefiroth is, de derde macht onder de emanaties (binah) aan de linkerkant – tot de waardigheid van de ene absolute God is verheven. Zelfs in de *Bijbel* is hij slechts één van de elohim (Zie *Genesis* 3:22, ‘God, de Heer’ die geen verschil maakt tussen zichzelf en anderen.)

³ Zie Hiëronymus, *De viris illustribus liber*, hfst. 3; H. Olshausen, *Nachweis der Echtheit sämtlicher Schriften des Neuen Testaments*, blz. 35. De Griekse tekst van *Het evangelie volgens Mattheus* is de enige die de kerk ooit heeft gebruikt of bezeten.

⁴ Hiëronymus, *Sancti Eusebii Hieronymi Operum*, deel 5, ed. Jean Martianay, Parijs, 1706, kol. 445.

⁵ Dit is *geschiedenis*. Hoe ver men ging met dat *herschrijven* van, en knoeien met, de oorspronkelijke gnostische fragmenten die nu het Nieuwe Testament zijn geworden, kan men vaststellen door *Supernatural Religion* te lezen, waarvan, als ik me niet vergis, meer dan 23 oplagen zijn verschenen. De verzameling bronnen die hiervoor door de schrijver wordt gegeven, is enorm. Alleen al de lijst van Engelse en Duitse bijbelcritici lijkt eindeloos.

tekst (de enige die ze ooit hadden) te vergelijken met de oorspronkelijke Hebreeuwse versie die door de nazarenen in hun bibliotheek werd bewaard, en die te vertalen. Hij vertaalde deze, maar onder protest; want, zoals hij zegt, het evangelie vertoonde ‘stof die *niet opbouwend maar vernietigend was*’.¹ ‘Vernietigend’ voor wat? Kennelijk voor het dogma dat Jezus van Nazareth en de christos één zijn: vandaar het risico voor ‘vernietiging’ van de nieuw ontworpen religie.

In diezelfde brief geeft de heilige (die zijn bekeerlingen de raad gaf hun vader te doden, de boezem die hen voedde te vertrappen door het lichaam van hun moeder te verpletteren, indien hun ouders een hinderpaal tussen hen en Christus vormden) toe dat Mattheus niet wenste dat zijn evangelie openbaar zou worden gemaakt, en dat het manuscript dus geheim was. Maar terwijl hij ook toegeeft dat dit evangelie ‘in Hebreeuwse letters was geschreven en *door zijn eigen hand*’ (die van Mattheus), spreekt hij zich op een andere plaats tegen door het nageslacht te verzekeren dat, *omdat ermee geknoeid was, en het herschreven was door een discipel van Manichaeus, genaamd Seleucus . . .* ‘de oren van de kerk terecht weigerden ernaar te luisteren’.

Geen wonder dat de echte betekenis van de termen chrēstos en christos en de verhouding van beide tot ‘Jezus van Nazareth’, een naam afgeleid uit die van Joshua de nazar, nu voor iedereen, met uitzondering van de niet-christelijke occultisten, verloren is gegaan. Zelfs de kabbalisten hebben nu geen oorspronkelijke gegevens meer waarop ze kunnen vertrouwen. De *Zohar* en de kabbala zijn door christelijke handen omgewerkt, zodat ze nu onherkenbaar zijn; en ware het niet dat er nog een exemplaar van het Chaldeeuwse *Boek van de getallen* was, dan zouden er niets dan verminkte verslagen overblijven. Laten onze broeders, de zogenaamde christelijke kabbalisten van Engeland en Frankrijk, van wie velen theosofen zijn, niet te heftig protesteren; want *dit is geschiedenis* (zie Munk).

Het is even dwaas te beweren, zoals sommige Duitse oriëntalisten en critici nu nog steeds doen, dat de kabbala niet bestond vóór de tijd van de Spaanse jood, Moses de León, die ervan beschuldigd wordt deze tekst in de 13de eeuw zelf te hebben verzonnen, als te beweren dat de kabbalistische werken die nu in ons bezit zijn, even authentiek zijn als

---

¹De belangrijkste details worden in *Isis ontsluit* (2:211-4) gegeven. Het geloof in de onfeilbaarheid van de kerk moet echt stekeblind zijn, want anders zou het allang zijn gedood en uitgestorven.

ze waren toen rabbi Shimon ben Yochai de ‘overleveringen’ aan zijn zoon en volgelingen doorgaf. Geen van deze boeken verkeert in oorspronkelijke staat, geen ervan is aan verminking door christelijke handen ontsnapt. Munk, een van de geleerdste en knapste critici van zijn tijd over dit onderwerp, bewijst het, terwijl hij, evenals wij, protesteert tegen de veronderstelling dat het een van na Christus daterende vervalsing is, want hij zegt:

Het lijkt ons duidelijk dat de samensteller van oude documenten heeft gebruikgemaakt, waaronder die van bepaalde midrashim of verzamelingen van overleveringen en bijbelse uiteenzettingen, die we nu niet bezitten.¹

Daarna citeert hij Tholuck en voegt eraan toe:

Voor zover we weten is Hai Gaon, die in 1038 stierf, de eerste schrijver die de theorie van de sefiroth ontwikkelde, en daaraan de namen gaf die we nu onder de kabbalisten terugvinden (vgl. Jellinek, *Moses ben Schem-tob de Leon, etc.*, blz. 13, noot 5); deze doctor, die nauwe betrekkingen onderhield met de Syrische en Chaldeeuwse christelijke geleerden, werd door laatstgenoemden in de gelegenheid gesteld kennis van sommige gnostische geschriften te verwerven.²

Deze ‘gnostische geschriften’ en esoterische leringen gingen deel uitmaken van de kabbalistische werken, samen met veel andere meer recente interpolaties die we nu in de *Zohar* vinden, zoals Munk duidelijk bewijst. De kabbala is nu christelijk, niet joods.

Van de gnostische geschriften – oorspronkelijk voortgekomen uit de oude wijsheid-religie – zijn slechts enkele onherkenbare snippers overgebleven, omdat verschillende generaties heel actieve kerkvaders zich voortdurend bezighielden met het vernietigen van oude documenten en het voorbereiden van nieuwe passages om te worden ingelast in teksten die het overleefden. Maar een greintje zuiver goud blijft altijd schitteren; en hoe verminkt de verslagen misschien ook zijn die door Tertulianus en Epiphanius over de leringen van de ‘kettters’ zijn nagelaten, een occultist kan er toch nog de sporen in vinden van die oorspronkelijke waarheden die eens over de hele wereld tijdens de inwijdingsmysteriën werden meegedeeld. Onder de teksten die de meest te denken gevende allegorieën bevatten, hebben we o.a. de zogenaamde apocriefe

¹ Salomon Munk, *Mélanges de philosophie juive et arabe*, 1859, blz. 276.

² Munk, *Op.cit.*, blz. 276vn.

evangeliën, en het onlangs ontdekte en tevens waardevolste overblijfsel van de gnostische literatuur, een fragment getiteld *Pistis-Sophia*, 'kennis-wijsheid'.

In mijn volgende artikel over het esoterische karakter van de evangeliën hoop ik te kunnen aantonen dat zij die *pistis* vertalen door 'geloof', het helemaal mis hebben. Het woord 'geloof' als *genade*, of iets waarin men moet geloven door onberedeneerd of blind geloof, is een woord dat slechts sinds het christendom bestaat. Paulus heeft deze term in zijn brieven nooit in deze betekenis gebruikt; en Paulus was onmiskenbaar een INGEWIJDE.

HPB

De wetenschap van het leven

[‘The science of life’, *Lucifer*, november 1887, blz. 203-11; *CW* 8:240-9]

Wat is leven? Honderden filosofisch ingestelde denkers, talloze geleerde en deskundige artsen, hebben zich dat afgevraagd, maar met weinig succes. De sluier die over de oerkosmos is geworpen en het mysterieuze ontstaan van leven daarin, is nooit naar tevredenheid van de serieuze, eerlijke wetenschap weggenomen. Hoe verder erkende wetenschappers proberen door te dringen in de duistere plooien ervan, des te dieper die duisternis wordt, en des te minder ze zien, want ze zijn als de schatgraver die de wijde oceaan overstak om iets te zoeken wat in zijn eigen tuin begraven lag.

Wat is dan de wetenschap van het leven? Is het de biologie, of het onderzoek naar leven in het algemeen? Nee. Is het de fysiologie, of de wetenschap van de organische functies? Evenmin, want door eerstgenoemde blijft de vraag meer dan ooit het raadsel van de sfinx; en laatstgenoemde is veel meer de wetenschap van de dood dan die van het leven.

De fysiologie is gebaseerd op het onderzoek naar de verschillende organische functies en van de organen die nodig zijn om het leven te manifesteren, maar dat wat de wetenschap levende materie noemt, is in feite *dode materie*. Elke molecule van de levende organen bevat de kiem van de dood in zich, en begint te sterven zodra ze geboren is, opdat haar opvolgende molecule kan leven, enkel om op haar beurt te sterven. Een orgaan, een natuurlijk onderdeel van ieder levend wezen,

is slechts het instrument voor een specifieke functie in het leven, en is een combinatie van zulke moleculen. Het vitale orgaan, het *geheel*, zet het masker van het leven op, en verbergt daarmee het voortdurende verval en de dood van zijn samenstellende delen. Daarom zijn noch de biologie noch de fysiologie de *wetenschap van het leven*, zelfs geen takken ervan, maar slechts de wetenschap van de *schijn* van het leven.

Terwijl de ware filosofie als een Oedipus voor de sfinx van het leven staat, en nauwelijks de paradox die besloten ligt in het antwoord op het raadsel dat aan hem werd voorgelegd, durft uit te spreken, biologieert de materialistische wetenschap, die zoals altijd arrogant is en geen moment aan haar eigen wijsheid twijfelt, zichzelf en vele anderen met het geloof dat ze het enorme vraagstuk van het bestaan heeft opgelost. Maar is ze in feite zelfs maar de drempel ervan genaderd? Door te proberen zichzelf en argeloze mensen te misleiden door te zeggen dat het leven slechts het resultaat is van complexe combinaties van moleculen, kan ze beslist nooit hopen de waarheid te verkondigen.

Is levenskracht slechts een 'droombeeld', zoals Du Bois-Reymond het noemt? Zijn spotternij dat 'het leven' als iets onafhankelijk, slechts het toevluchtsoord van onwetendheid is van mensen die hun heil zoeken in abstracties wanneer een directe verklaring onmogelijk is, is met veel meer recht van toepassing op die materialisten die de mens blind willen maken voor de werkelijkheid van de feiten door er bombastische en onuitspreekbare woorden voor in de plaats te stellen. Heeft een van de vijf onderverdelingen van de levensfuncties, die met zoveel pretentie archebiosis, biocrosis, biodiaeresis, biocaenosis en bioparodosis¹ worden genoemd, een Huxley of een Haeckel ooit geholpen om dieper door te dringen in het mysterie van de ontwikkeling van de kleinste mier, laat staan die van de mens? Beslist niet. Het leven, en alles wat daarmee verband houdt, behoort namelijk tot het domein van de *meta-fysicus* en psycholoog, en de fysieke wetenschap kan er geen aanspraak op maken. 'Dat wat geweest is, is dat wat zal zijn; en dat wat geweest is, is al benoemd – en is bekend als de MENS', is het antwoord op het raadsel van de sfinx. Maar met de 'mens' wordt hier niet de *fysieke* mens bedoeld – althans niet in esoterische zin. Scalpels en microscopen kunnen misschien het mysterie van de stoffelijke delen van *het omhulsel van de mens* oplossen; ze kunnen echter nooit een venster

---

¹ Of het ontstaan van leven, het samensmelten van leven, het zich delen van leven, het vernieuwen van leven en het overdragen van leven.

openen naar zijn ziel om ook maar het geringste uitzicht te krijgen op de meer uitgestrekte gebieden van het zijn.

De enige denkers die met enig succes worden beloond zijn degenen die, door de vermaning van Delphi ter harte te nemen, het leven in hun *innerlijke* zelf hebben leren kennen, en het grondig in zichzelf hebben bestudeerd, vóór ze proberen de weerspiegeling ervan in het uiterlijke omhulsel te ontdekken en te analyseren. Evenals de vuurfilosofen van de middeleeuwen hebben ze de *verschijnselen* van licht en vuur in de wereld van gevolgen overgeslagen, en hun volle aandacht geconcentreerd op de mysterieuze voortbrengende machten. Van daaruit, deze volgend tot de ene abstracte oorzaak, hebben ze geprobeerd het MYSTERIE te doorgronden, ieder zo ver als zijn verstandelijke vermogens hem toelieten. Ze hebben op deze manier vastgesteld dat (1) het *schijnbaar* levende mechanisme dat fysieke mens wordt genoemd, slechts de brandstof is, het materiaal, waarmee het leven zich voedt om zich te kunnen manifesteren; en (2) dat de innerlijke mens daardoor als loon en beloning de mogelijkheid krijgt om nieuwe ervaringen te verzamelen van de aardse illusies die levens worden genoemd.

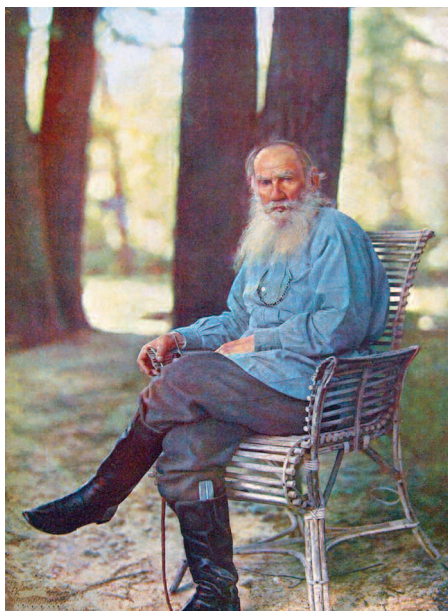
Een van zulke filosofen is ontegenzegglijk de grote Russische romanschrijver en hervormer graaf Leo N. Tolstoj. Hoe dicht zijn opvattingen de esoterische en filosofische leringen van de hogere theosofie benaderen, blijkt uit de volgende fragmenten uit een lezing die hij voor de plaatselijke Psychologische Vereniging in Moskou heeft gehouden.

Bij de bespreking van het vraagstuk van het leven vraagt de graaf aan zijn publiek ter wille van het betoog een *onmogelijkheid* aan te nemen. De spreker zegt:

Laten we een ogenblik aannemen dat de wetenschap alles wat ze over het leven te weten wil komen, heeft geleerd, en nu weet; dat het probleem zo helder als glas is geworden; dat het duidelijk is hoe door eenvoudige aanpassing organische stof is ontstaan uit anorganisch materiaal; dat het duidelijk is hoe natuurkrachten kunnen worden getransformeerd in gevoelens, wil en gedachten, en dat dit ten slotte allemaal bekend is, niet alleen bij studenten in de stad maar ook bij elke scholier in een dorp.

Dan ben ik me ervan bewust dat die en die gedachten en gevoelens voortkomen uit die en die trillingen. Goed, en wat dan? Kan ik dan wél of niet zulke trillingen voortbrengen en sturen om overeenkomstige gedachten in mijn hersenen op te wekken? De vraag welke

Graaf Leo N. Tolstoj (1828-1910)

een mens dat leven zou moeten leven; en alleen door met deze vraag te beginnen kan men hopen in de buurt te komen van een oplossing van het vraagstuk van het bestaan.

De vraagstelling ‘Hoe moeten we leven?’ lijkt zo simpel voor ons dat we het nauwelijks de moeite waard vinden erbij stil te staan.

...

Je moet zo goed leven als je kunt – dat is alles. Dit lijkt op het eerste gezicht heel eenvoudig en iedereen weet het, maar het is lang niet zo eenvoudig en goed bekend als men wel zou denken. . . .

Het leven komt de mens in het begin voor als de meest eenvoudige en vanzelfsprekende zaak ter wereld. Allereerst lijkt het hem dat het leven in hemzelf is, in zijn eigen lichaam. Maar zodra iemand gaat zoeken naar dat leven op elke willekeurige plaats in dat ge-

gedachten en gevoelens ik in mijzelf en in anderen zou moeten opwekken, blijft niet alleen onbeantwoord, maar is zelfs nog onaangeroerd.

Toch is juist dit de *ene* fundamentele vraag van de kerngedachte van het leven.

De wetenschap heeft als onderwerp van studie enkele verschijnselen uitgekozen die met het leven samenhangen. Daarbij heeft ze het deel verward¹ met het geheel, en deze uitingen van het leven het alomvattende totaal van het leven genoemd.

De vraag die onlosmakelijk met het idee van leven samenhangt, is niet *vanwaar* het leven komt, maar *hoe*

¹‘Verwarren’ is een verkeerde term om te gebruiken. Wetenschappers weten maar al te goed dat wat ze over het leven onderwijzen een materialistische fictie is, die bij elke stap door de logica en feiten wordt weersproken. In dit opzicht wordt de wetenschap misbruikt, en in dienst gesteld van persoonlijke stokpaardjes en een vast beleid om elke spirituele aspiratie en gedachte in de mensheid de kop in te drukken. ‘Doen *alsof* ze het deel verwarren met het geheel’ zou beter zijn. – HPB

noemde lichaam, stuit hij op moeilijkheden. Het leven zit niet in het haar en evenmin in de nagels; noch is het in de voet of de arm, die beide kunnen worden geamputeerd; het zit niet in het bloed, het zit niet in het hart, en het is niet in de hersenen. Het is overal en nergens. Het komt hierop neer: het leven kan niet in een van zijn verblijfplaatsen worden gevonden.

Dan begint de mens te zoeken in de tijd; en ook dat lijkt in het begin een heel eenvoudige zaak. . . . Maar zodra hij zijn speurtocht is begonnen, merkt hij dat ook hier de zaak gecompliceerder is dan hij had gedacht. Ik heb 58 jaar geleefd, zegt mijn kerkelijk doopregister. Maar ik weet dat van die 58 jaar ik meer dan 20 jaar heb geslapen. Hoe zit het nu? Heb ik al die jaren geleefd of niet? Trek daar de maanden af van de zwangerschapsperiode en die welke ik doorbracht in de armen van een kindermisje, en moeten we dit ook leven noemen? Van de overblijvende 38 jaar weet ik vervolgens dat ik ruim de helft van die tijd slapend heb rondgelopen; en daarom zou ik in dat geval evenmin kunnen zeggen of ik in die tijd leefde of niet. Het kan zijn dat ik een beetje leefde, en een beetje vegeteerde.

Ook hier ontdek je dat zowel in de tijd als in het lichaam het leven overal en nergens is. En nu komt de vraag natuurlijk op, vanwaar komt dan dat leven dat ik nergens kan opsporen? Nu wil ik het weten. . . .

Maar het schijnt dat wat eerst zo gemakkelijk leek, ook in deze richting onmogelijk te vinden is. Ik moet beslist op zoek zijn geweest naar iets anders, niet naar mijn leven.

Dus als we de verblijfplaats van het leven willen vinden – als we dat al willen – dan moeten we die niet in de ruimte of tijd zoeken, noch in oorzaken of gevolgen, maar in iets dat ik in mijzelf erken als volkomen onafhankelijk van ruimte, tijd en causaliteit.

Wat overblijft is het *zelf* te onderzoeken. Maar hoe kan ik het leven in mijzelf leren kennen?

Zo: Om te beginnen weet ik dat ik leef; en dat ik leef terwijl ik voor mezelf al het goede wens, dat ik dit wens zolang ik mijzelf kan herinneren, tot op de huidige dag, en van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Al wat buiten me leeft is in mijn ogen van belang, maar alleen voor zover het bijdraagt tot *mijn* welzijn. In mijn visie is het heelal alleen maar van belang omdat het *mij* plezier kan bezorgen.

Ondertussen is deze zelfkennis over mijn bestaan nauw verbonden met iets anders. Onafscheidelijk van het leven dat ik voel is er nog een besef dat daarmee samenhangt; namelijk dat ik, naast mijzelf, omgeven ben door een wereld vol levende wezens, die zich net als ik instinctief bewust zijn van hun exclusieve leven; dat al deze

wezens leven voor hun eigen doeleinden die mij vreemd zijn; dat die wezens niets afweten van mijn aanspraken op een exclusief leven en daarin ook niet geïnteresseerd zijn; en dat al deze wezens, om hun doeleinden met succes te bereiken, bereid zijn mij op elk moment uit de weg te ruimen. Maar dit is nog niet alles. Terwijl ik de vernietiging waarneem van wezens die in alles hetzelfde zijn als ik, weet ik ook dat dit kostbare MIJ – alleen daarin is het leven vertegenwoordigd – een heel spoedige en onvermijdelijke vernietiging te wachten staat.

Het is alsof er twee ‘ikken’ in de mens zijn; het is alsof die nooit met elkaar in vrede kunnen leven; het is alsof ze eeuwig met elkaar in gevecht zijn, en altijd proberen elkaar te verdrijven.

Het ene ‘ik’ zegt: ‘alleen ik leef zoals het hoort, de rest lijkt alleen maar te leven. Daarom is de hele zin van het bestaan van het heelal dat *ik* het naar mijn zin heb.’

Het andere ‘ik’ antwoordt: ‘Het heelal is er helemaal niet voor jou, maar heeft zijn eigen doeleinden, en is er weinig in geïnteresseerd of je gelukkig bent of ongelukkig.’

Hierna wordt het leven iets vreselijks!

Het ene ‘ik’ zegt: ‘Ik wil alleen maar dat al mijn wensen en verlangens worden bevredigd, en daarvoor heb ik het heelal nodig.’

Het andere ‘ik’ antwoordt: ‘Al het dierlijk leven leeft slechts om zijn wensen en verlangens te bevredigen. Alleen de wensen en verlangens van dieren worden bevredigd ten koste en ten nadele van andere dieren; vandaar de voortdurende strijd tussen de diersoorten. Je bent een dier en daarom moet je strijden. Maar hoe succesvol je ook bent in je strijd, de rest van de strijdende wezens zal je vroeg of laat vermorzelen!’

Nog erger! Het leven wordt steeds vreselijker. . . .

Maar het ergste van alles, datgene wat in zich al het voorafgaande omvat, is dat het ene ‘ik’ zegt: ‘Ik wil leven, eeuwig leven.’ En het andere ‘ik’ antwoordt: ‘Je zult vast en zeker, misschien binnen enkele minuten sterven; en eveneens zal iedereen die je liefhebt sterven, want jij en zij vernietigen met elke beweging jullie leven, en komen zo steeds dichterbij het lijden, de dood, alles wat je zo haat, en waar je het meest bang voor bent.’

Dit is het allerergste. . . . Deze toestand te veranderen is onmogelijk. . . . Je kunt nalaten te bewegen, te slapen, te eten, zelfs adem te halen, maar aan denken kun je niet ontkomen. Een mens denkt, en die gedachte, *mijn* gedachte, vergiftigt elke stap in mijn leven, als persoonlijkheid.

Zodra een mens is begonnen om bewust te leven, zal dat bewust-

zijn hem onafgebroken, telkens en telkens weer, hetzelfde voorhouden. 'Een leven te leven zoals je dat voelt en ziet in je verleden, een leven zoals de dieren en ook veel mensen dat leven, een leven dat op *die* manier wordt geleefd, waardoor je bent geworden wat je nu bent – is niet meer mogelijk. Als je dat toch probeert dan zul je nooit kunnen ontsnappen aan de strijd met de hele wereld van wezens die leven zoals jij – voor hun persoonlijke doeleinden. En dan zullen deze wezens je onvermijdelijk vernietigen.' . . .

Deze situatie te veranderen is onmogelijk. Er rest maar één ding, en dat wordt altijd gedaan door hem die, wanneer hij begint te leven, zijn doeleinden in het leven buiten zichzelf plaatst, en probeert die te bereiken. . . . Maar hoever hij deze doeleinden ook buiten zijn persoonlijkheid plaatst, geen ervan zal hem bevredigen wanneer zijn denken helderder wordt.

Bismarck, die Duitsland heeft verenigd en nu Europa regeert, moet – als zijn verstand enig licht heeft geworpen op het resultaat van zijn doen en laten – evengoed als zijn kok die het eten klaarmaakt dat binnen een uur verslonden is, dezelfde onopgeloste tegenstelling zien tussen de onbeduidendheid en dwaasheid van alles wat hij heeft gedaan, en het eeuwige en de redelijkheid van dat wat altijd bestaat.

Als ze daarover nadenken, zullen ze beiden even duidelijk inzien:

Ten eerste, dat alleen de politie ervoor zorgt dat Bismarck rustig zijn maaltijd kan genieten, en alleen het leger ervoor zorgt dat het machtige Duitsland bijeenblijft; en dit gebeurt alleen zolang beide goed de wacht houden. Er zijn immers uitgehongerde mensen die graag de maaltijd zouden opeten, en volkeren die met plezier even machtig willen zijn als Duitsland.

Ten tweede, dat noch het eten van Bismarck, noch de macht van het Duitse keizerrijk samenvalt met de doeleinden van het universele leven, maar daarmee overduidelijk in tegenspraak zijn.

En ten derde, dat degene die het eten klaarmaakte en degene die de macht van Duitsland tot stand bracht, beiden heel snel zullen ophouden te bestaan, en dat zowel het eten als Duitsland snel zullen vergaan. Alleen het heelal zal overleven, en zal nooit ook maar één gedachte wijden aan het eten of Duitsland, en al helemaal niet aan degenen die deze tot stand brachten.

Als het verstandelijk vermogen van de mens toeneemt, zal het idee bij hem opkomen dat geen enkel geluk dat samenhangt met zijn persoonlijkheid een prestatie is, maar slechts een noodzaak. Persoonlijkheid is slechts dat aanvangsstadium van waaruit het leven

begint, en de uiterste grens van het leven. . . .

Waar begint dan het leven, en waar eindigt het, kan mij worden gevraagd? Waar eindigt de nacht en waar begint de dag? Waar op het strand eindigt het domein van de zee, en waar begint het domein van het land?

Er is dag en er is nacht; er is land en er is zee; er is leven en er is *geen* leven.

Ons leven is, vanaf het moment van onze bewustwording, als de beweging van een slinger tussen twee uitersten.

Het ene uiterste is een absolute onverschilligheid voor het leven van het oneindige heelal, een energie die slechts gericht is op het bevredigen van de eigen persoonlijkheid.

Het andere uiterste is het volledig opgeven van die persoonlijkheid, de grootste betrokkenheid met het leven van het oneindige heelal, in volledige harmonie ermee, het richten van al onze verlangens en goede wil op dat oneindige heelal en alle wezens buiten ons en niet langer op het eigen zelf.¹

Hoe dichterbij het eerste uiterste, des te minder leven en gelukzaligheid; hoe dichterbij het tweede, des te meer leven en gelukzaligheid. Daarom beweegt de mens zich altijd van het ene einde naar het andere; met andere woorden, hij leeft. DEZE BEWEGING IS HET LEVEN ZELF.

En als ik spreek over leven, weet dan dat het idee daarvan in mijn opvatting onlosmakelijk verbonden is met dat van *bewust* leven. Ik ken geen ander leven dan bewust leven, en een ander kan evenmin iets anders kennen.

We noemen leven, het leven van dieren, organisch leven. Maar dit is helemaal geen leven, slechts een bepaalde staat of toestand van leven die zich aan ons manifesteert.

Maar wat is dit voor bewustzijn of denkvermogen, dat de persoonlijkheid buitensluit en de energie van de mens overbrengt naar iets buiten hem en naar die toestand die we beschouwen als de gelukzalige staat van liefde?

Wat is bewust denkvermogen? Alles wat we definiëren, moeten we definiëren met ons bewuste denkvermogen. Maar waarmee moeten we het denkvermogen definiëren? . . .

Als we alles moeten definiëren met ons denkvermogen, volgt daaruit dat het bewuste denkvermogen niet kan worden gedefinieerd. Toch kennen we het allemaal, en het is het enige wat ons gegeven is om met zekerheid te weten. . . .

---

¹ Dit is in een notendop wat theosofen 'het *leven* leiden' noemen. – HPB

Het is dezelfde wet als de wet van het leven van al het organische, dierlijke of plantaardige leven, met dat ene verschil dat we de toepassing *zien* van een intelligente wet in het leven van een plant. Maar de wet van het bewuste denkvermogen, waaraan we onderworpen zijn zoals de boom onderworpen is aan zijn wet, die *zien* we niet, maar we brengen haar ten uitvoer. . . .

We hebben bepaald dat leven iets is dat niet ons leven is. Daarin schuilt de kern van onze vergissing. In plaats van dat leven te bestuderen waarvan wij, en alleen wij, ons volledig bewust zijn – omdat we niets anders kunnen kennen – bestuderen we datgene waaraan de belangrijkste factor en het belangrijkste vermogen van ons leven ontbreekt, namelijk, verstandelijk bewustzijn. Daardoor handelen we zoals iemand die een onderwerp probeert te bestuderen door middel van de schaduw of weerspiegeling daarvan.

Wanneer we weten dat substantiële deeltjes tijdens hun transformaties onderworpen zijn aan de activiteit van het organisme, dan weten we dit niet als gevolg van onze waarneming of studie, maar eenvoudig omdat we een ons vertrouwd organisme bezitten dat met ons verenigd is, namelijk ons dierlijk organisme, wat we maar al te goed kennen als het materiaal van ons leven; d.w.z. datgene waaraan we moeten werken en wat we moeten leiden, door het aan de wet van de rede te onderwerpen. . . .

Zodra een mens zijn geloof in het leven heeft verloren, zodra hij dat leven heeft omgevormd in dat wat geen leven is, wordt hij ongelukkig en ziet de dood. . . .

De mens die het leven begrijpt zoals hij het in zijn bewustzijn aantreft, kent ellende noch dood: want al het goede in het leven ligt voor hem in het onderwerpen van zijn dier aan de wet van de rede, wat niet alleen in zijn macht ligt, maar onvermijdelijk in hem plaatsvindt. De dood van deeltjes in het dier, kennen we. De dood van de dieren en van de mens als dier, kennen we. Maar we weten helemaal niets van de dood van het bewuste denken, en evenmin kunnen we daar iets van weten, *juist omdat het bewuste denken het leven zelf is*. En *Leven kan nooit Dood zijn*. . . .

Het dier leidt een bestaan van gelukzaligheid, zonder de dood te zien of te kennen, en sterft zonder zich ervan bewust te zijn. Waarom zou dan de mens de gave hebben ontvangen die te zien en te kennen, en waarom moet de dood zo vreselijk voor hem zijn dat die zijn ziel in feite martelt, en hem vaak ertoe dwingt zichzelf te doden, puur uit angst voor de dood? Waarom moet dat zo zijn? Omdat de mens die de dood ziet ziek is: iemand die de wet van zijn leven heeft overtreden, en niet langer een bewust bestaan leidt. Hij is zelf een dier

geworden, een dier dat ook de wet van het leven heeft overtreden.

Het leven van de mens is een streven naar gelukzaligheid, en dat waarnaar hij streeft zal hem worden gegeven. Het licht dat in de ziel van de mens is ontstoken is gelukzaligheid en leven, en dat licht kan nooit duisternis zijn, want voor de mens bestaat alleen dit opzichzelfstaande licht dat in zijn ziel brandt.

We hebben dit tamelijk lange fragment van het verslag van graaf Tolstoi's uitstekende lezing vertaald, want het klinkt als de echo van de edelste leringen van de universele ethiek van ware theosofie. Zijn definitie van het leven, in abstracte zin, en van het leven dat iedere oprechte theosoof zou moeten leiden – ieder overeenkomstig en naar verhouding van zijn aangeboren vermogens – is de samenvatting en de alfa en de omega van praktisch psychisch, zo niet spiritueel leven. Er zijn zinnen in deze lezing die de meeste theosofen te vaag, en misschien onvolledig, zullen toeschijnen. Hij zal er echter niet een vinden waartegen de meest veeleisende, praktische occultist bezwaar zou kunnen maken. Het zou een verhandeling over de alchemie van de ziel kunnen worden genoemd, want dat 'opzichzelfstaande' licht in de mens, dat eeuwig brandt en in zijn intrinsieke aard nooit duisternis kan zijn – hoewel het 'dier' buiten ons er blind voor kan blijven – is dat 'licht' waarover de neoplatonisten van de School van Alexandrië, en na hen de rozenkruisers en vooral de alchemisten, boeken vol hebben geschreven. Niettemin is de echte betekenis ervan tot op de dag van vandaag voor de meeste mensen een groot mysterie.

Graaf Tolstoi is weliswaar geen Alexandrijn of een theosoof uit deze tijd, en nog minder een rozenkruiser of een alchemist, maar alles wat laatstgenoemden verborgen hielden door het bijzondere jargon van de vuurfilosofen die de kosmische omzettingen en de spirituele alchemie opzettelijk door elkaar haalden, wordt door de grote Russische denker van het gebied van de metafysica overgebracht naar het terrein van het praktische leven. Dat wat Schelling zou omschrijven als het besef dat subject en object één zijn in het innerlijke ego van de mens, dat wat laatstgenoemde verenigt en vermengt met de universele ziel – wat slechts het één-zijn van subject en object is op een hoger gebied, of de onkenbare godheid – dit alles heeft graaf Tolstoi samengevat zonder het aardse gebied te verlaten. Hij is één van de weinige uitverkorenen die beginnen met intuïtie en eindigen met quasi-alwetendheid. Het is de omzetting van de onedele metalen – de dierlijke massa – in goud en zilver, of de steen der wijzen, de ontwikkeling en manifestatie van

het hoger ZELF van de mens, wat de graaf heeft volbracht.

De alkahest van de lagere alchemist is de algeest, de allesdoordringende goddelijke geest van de hogere ingewijde; want alchemie was, en is – wat tegenwoordig maar weinig mensen weten – evenzeer een spirituele filosofie als een natuurwetenschap. Wie niets over het ene weet, zal nooit veel over het andere weten. Aristoteles zei het in zoveel woorden tegen zijn leerling, Alexander: ‘Het is geen steen’, zei hij over de steen der wijzen. ‘*Het is in ieder mens en overal*, en in alle tijden, en wordt het *einddoel* van alle filosofen genoemd’, zoals de Vedānta het doel of einde van alle filosofieën is.

Om dit artikel over de *wetenschap van het leven* te besluiten kunnen we enkele woorden wijden aan het eeuwige raadsel dat door de sfinx aan stervelingen wordt voorgelegd. Als men het vraagstuk dat erin besloten ligt niet kon oplossen, betekende dit dat men gedoemd was tot een gewisse dood, omdat de sfinx van het leven de niet-intuïtieven die slechts in hun ‘dier’ leven, verslond. Hij die voor zichzelf leeft, en slechts voor zichzelf, zal zeker sterven, zoals het hoger ‘ik’ tegen het lagere ‘dier’ zei in de lezing. Er zijn zeven sleutels tot het raadsel, en de graaf ontsluit het mysterie met een van de hoogste. Zoals Alexander Wilder het in ‘Alchemy or the hermetic philosophy’ zo mooi zegt:

Het echte mysterie – dat ieder mens heel vertrouwd en tegelijkertijd hoogst onbekend is – *waarin hij ingewijd dient te worden of als een atheïst moet omkomen, is hijzelf*. Voor hem is het levenselixer – indien met grote teugen gedronken vóór de ontdekking van de steen der wijzen – als het drinken van de drank van de dood, terwijl het de adept en de epopt (ingewijde), echte onsterfelijkheid verleent. Hij mag de waarheid (alētheia) kennen zoals ze echt is: de adem van God, of leven, het bewuste denkvermogen in de mens.¹

Dit is ‘de alkahest die alle dingen oplost’, en graaf Tolstoi heeft het raadsel goed begrepen.

HPB

---

¹ A. Wilder, *New Platonism and Alchemy*, 1869, blz. 30-1.

Lucifer aan de aartsbisschop van Canterbury, Gegroet!

[‘*Lucifer* to the archbishop of Canterbury, Greeting!’, *Lucifer*,
december 1887, blz. 242-51; *CW* 8:268-83]

Aan de aartsbisschop van Canterbury,

We maken gebruik van een open brief aan u als middel om een korte verklaring over het standpunt van de theosofie ten opzichte van het christendom aan u over te brengen, en via u aan de geestelijkheid, aan haar kerkgemeenschap en aan de christenen in het algemeen, die ons als de vijanden van Christus beschouwen, want we denken dat het moment daarvoor is aangebroken.

U bent zich ongetwijfeld ervan bewust dat theosofie geen religie is, maar een filosofie die tegelijk religieus en wetenschappelijk is; en dat het belangrijkste werk van de Theosophical Society tot dusver erop was gericht om in elke religie de bezielende geest ervan weer tot leven te brengen door het onderzoek naar de echte betekenis van haar leringen en voorschriften aan te moedigen en daarbij te helpen. Theosofen weten dat hoe dieper men in de betekenis van de dogma’s en ceremoniën van alle religies doordringt, des te meer ze met elkaar lijken overeen te stemmen, tot uiteindelijk het inzicht wordt bereikt dat ze in essentie één zijn. Deze gemeenschappelijke basis is niets anders dan theosofie – de geheime leer van alle tijden, die, verdund en vermomd om aan het bevattingsvermogen van het grote publiek en aan de eisen van de tijd te voldoen, de levende kern van alle religies heeft gevormd.

De Theosophical Society heeft afdelingen die respectievelijk bestaan uit boeddhisten, hindoes, moslims, pārsī’s, christenen en vrijdenkers, die als broeders samenwerken met theosofie als gemeenschappelijke basis. Juist omdat theosofie geen religie is, noch voor het grote publiek de plaats van een religie kan innemen, is het succes van de Society zo groot geweest, niet alleen wat haar groeiende ledental en steeds grotere invloed betreft, maar ook bij het uitvoeren van het werk dat ze op zich heeft genomen – het doen herleven van spiritualiteit in de religie, en het ontwikkelen van het gevoel van BROEDERSCHAP onder de mensen.

Wij theosofen geloven dat een religie eigen is aan het leven van de mens in zijn huidige ontwikkelingsstadium; en dat ondanks het feit dat in zeldzame gevallen individuele mensen zonder religieus gevoel geboren kunnen worden, een gemeenschap een religie moet hebben, d.w.z. *een bindend element* – omdat er anders maatschappelijk verval en feitelijke ondergang optreedt. We geloven dat een religieuze leer niet méér kan zijn dan een poging om grote kosmische en spirituele waarheden – die we in onze normale bewustzijnstoestand eerder vaag *aanvoelen* dan werkelijk waarnemen en begrijpen – in aardse termen aan ons huidige beperkte begrip duidelijk te maken; en een openbaring moet noodzakelijkerwijs, als deze iets wil openbaren, aan dezelfde aardse behoeften van het menselijk verstand tegemoetkomen. Daarom kan volgens ons geen enkele religie absoluut waar zijn, en geen enkele absoluut onwaar.

Een religie is waar naarmate ze voorziet in de spirituele, morele en intellectuele behoeften van dat moment, en in die opzichten de ontwikkeling van de mensheid stimuleert. Ze is onwaar naarmate ze die ontwikkeling belemmert, en het spirituele, morele en intellectuele deel van de menselijke natuur schaadt. De transcendente spirituele denkbeelden van de leidende krachten van het heelal zoals deze door een oosterse wijze worden gekoesterd, zouden evenzeer een onware religie zijn voor een Bosjesman als het primitieve fetisjisme van laatstgenoemde dit zou zijn voor de wijze. Toch moeten beide visies noodzakelijkerwijs relatief waar zijn, omdat ze beide voor de respectieve individuen de hoogst bereikbare denkbeelden vertegenwoordigen van dezelfde kosmisch-spirituele feiten die door de mens, zolang hij slechts mens blijft, nooit werkelijk kunnen worden gekend.

Theosofen respecteren daarom alle religies, en ze hebben diepe bewondering voor de religieuze ethiek van Jezus. Dat kan ook niet anders, want deze aan ons overgeleverde leringen zijn dezelfde als die van de theosofie. Daarom staan theosofen met hart en ziel achter het huidige christendom voor zover het zijn bewering waarmaakt dat het de *praktische* religie is die door Jezus werd onderwezen. Voor zover het tegen die pure ethiek ingaat, zijn theosofen zijn tegenstanders. Iedere christen kan, als hij dat wil, de Bergrede vergelijken met de dogma's van zijn kerk, en de geest die eruit ademt met de beginselen die deze christelijke beschaving bezielen en zijn eigen leven bepalen; en dan kan hij zelf beoordelen in hoeverre de religie van Jezus zijn christendom doordringt en in hoeverre hij en theosofen het dus met elkaar eens zijn.

Maar belijdende christenen, en vooral geestelijken, schrikken ervoor terug om deze vergelijking te maken. Als kooplieden die bang zijn voor een faillissement, schijnen ze te vrezen dat ze ontdekken dat hun boekhouding niet klopt, en dat de verschillen niet kunnen worden goedgeemaakt door spirituele verplichtingen te vervangen door materiele bezittingen. De vergelijking tussen de leringen van Jezus en die van de kerken is echter vele keren gemaakt – en vaak met grote kennis van zaken en kritische scherpzinnigheid – zowel door hen die het christendom zouden willen afschaffen als door mensen die het zouden willen hervormen; en de uitkomst van al deze vergelijkingen laat, zoals u ongetwijfeld weet, zien dat de leringen van de kerken en de religieuze praktijken van de christenen op bijna alle punten *tegenovergesteld zijn aan de leringen van Jezus*.

Gewoonlijk zeggen we tegen een boeddhist, een moslim, een hindoe of een pārsī: ‘De weg naar theosofie gaat voor u via uw eigen religie.’ We zeggen dit omdat deze geloofsovertuigingen een diep filosofische en esoterische betekenis bevatten die de allegorieën verklaart die aan het volk werden gegeven; maar tegen christenen kunnen we niet hetzelfde zeggen. De opvolgers van de apostelen hebben nooit de geheime leer van Jezus opgetekend – de ‘mysterieën van het koninkrijk van de hemel’ – die alleen zij (zijn apostelen) mochten kennen.¹ Deze werden achtergehouden, uit de weg geruimd, vernietigd. Wat met de stroom van de tijd tot ons is gekomen, zijn de leerspreuken, de gelijkenissen, de allegorieën en de fabels die Jezus uitdrukkelijk tot de spiritueel doven en blinden richtte om later aan de wereld te worden verklaard, en die het moderne christendom óf geheel letterlijk neemt óf op basis van de veronderstellingen van de kerkvaders van de wereldlijke kerk interpreteert.

In beide gevallen zijn ze als afgesneden bloemen: ze zijn gescheiden van de plant waaraan ze groeiden, en van de wortel waaraan die plant zijn leven onttrok. Als we christenen daarom zouden aanmoedigen om hun eigen religie te bestuderen, zoals we dat ook doen bij de aanhangers van andere overtuigingen, dan zou dit niet tot kennis van de betekenis van haar mysterieën leiden. Het zou óf leiden tot de herleving van middeleeuws bijgeloof en onverdraagzaamheid, vergezeld van een enorme uitbarsting gebeden en preken die alleen met de mond worden beleden – iets dergelijks resulteerde alleen al in Engeland in de vor-

---

¹ *Mattheus 13:11; Marcus 4:11; Lucas 8:10.*

ming van 239 protestantse sekten – óf anders tot een grote toename van scepsis, want het christendom heeft geen esoterische grondslag die aan zijn beoefenaars bekend is. Want zelfs u, de aartsbisschop van Canterbury, moet zich pijnlijk ervan bewust zijn, dat u absoluut niet méér weet over die ‘mysteries van het koninkrijk van de hemel’ die Jezus aan zijn discipelen onderwees, dan het eenvoudigste en meest ongeletterde lid van uw kerk.

Het is daarom gemakkelijk te begrijpen dat theosofen niets aan te merken hebben op het beleid van de rooms-katholieke kerk die individueel onderzoek – onderzoek dat vergelijkbaar is met de esoterische studie van andere religies – naar de betekenis van de ‘christelijke’ dogma’s verbiedt, of op dat van de protestantse kerken die dit ontmoedigt. Met hun huidige ideeën en kennis zijn belijdende christenen niet toegerust om met goed gevolg hun eigen geloof kritisch te onderzoeken. Het onvermijdelijke gevolg zou zijn dat hun sluimerende religieuze gevoelens eerder verlamd dan gestimuleerd zouden worden, want bijbelkritiek en vergelijkende mythologie hebben overtuigend aangetoond – tenminste aan hen die geen gevestigde spirituele of wereldse belangen hebben om de orthodoxie in stand te houden – dat de christelijke religie zoals deze nu bestaat, is samengesteld uit het kaf van het jodendom, flarden heidendom en de halfverteerde overblijfselen van het gnosticisme en neoplatonisme. Dit merkwaardige samenstel dat zich geleidelijk vormde rond de opgetekende uitspraken (logia) van Jezus, begint nu, na verloop van eeuwen, uiteen te vallen en af te brokkelen van de zuivere en kostbare juwelen van theosofische waarheid die zo lang erdoor werden bedekt en verborgen, maar niet erdoor konden worden verminkt of vernietigd.

Theosofie redt deze waardevolle juwelen niet alleen van het lot dat dreigt voor de onzin waarin ze zo lang waren ingebed, maar redt die onzin zelf van volledige ondergang. Ze toont aan dat het resultaat van bijbelkritiek nog lang niet de definitieve analyse van het christendom is, omdat alle stukjes die het merkwaardige mozaïek van de kerken vormen, eens tot een religie behoorden die een esoterische betekenis had. Alleen als deze stukjes opnieuw de plaats krijgen die ze oorspronkelijk innamen, kan hun verborgen betekenis worden ontdekt en de echte betekenis van de dogma’s van het christendom worden begrepen. Dit alles vereist een kennis van de geheime leer zoals deze bestaat in de esoterische basis van andere religies; en deze kennis is niet in handen van de geestelijkheid, want de kerk heeft de sleutels verborgen en daarna verloren.

U zult nu begrijpen waarom de Theosophical Society de studie van die oosterse religies en filosofieën, die zo'n helder inzicht in de innerlijke betekenis van het christendom geven, als één van haar drie 'doelstellingen' heeft gekozen; en u zult, hopen we, ook inzien dat we daarmee niet handelen als vijanden, maar als vrienden van de door Jezus onderwezen religie – in feite van het echte christendom. Alleen door die religies en filosofieën te bestuderen, zullen christenen ooit hun eigen geloofsovertuigingen kunnen begrijpen, of de verborgen betekenis van de gelijkenissen en allegorieën leren kennen die de nazarener aan de spiritueel zwakkeren van Judea vertelde. Door deze gelijkenissen en allegorieën als nuchtere feiten of als fantasie te beschouwen, hebben de kerken de leringen belachelijk en verachtelijk gemaakt, en het christendom op de rand van totale ineenstorting gebracht, ondermijnd als het is door historische kritiek en mythologisch onderzoek, naast het feit dat het door de moker van de moderne wetenschap is verbrijzeld.

Moeten theosofen dan door christenen als hun vijanden worden beschouwd, omdat ze denken dat het orthodoxe christendom over het geheel genomen het tegenovergestelde is van de religie van Jezus; en omdat ze de moed hebben de kerken te vertellen dat ze verraders zijn van de MEESTER die ze beweren te vereren en te dienen? Helemaal niet. Theosofen weten dat dezelfde geest die de woorden van Jezus bezielde, sluimert in het hart van christenen, want die geest sluimert van nature in het hart van ieder mens. Hun basisbeginsel is de broederschap van de mensheid, die uiteindelijk slechts kan worden verwezenlijkt door datgene wat lang voor de tijd van Jezus bekend was als 'de christusgeest'. Ieder mens heeft deze geest zelfs nu potentieel in zich, en deze gaat actief werken als mensen niet langer door de scheidsmuren van strijd en haat die door priesters en vorsten zijn opgericht, worden weerhouden van begrip, waardering en sympathie voor elkaar.

We weten dat christenen in hun leven vaak boven het niveau van hun christendom uitstijgen. In alle kerken zijn er veel edele, opofferingsgezinde en deugdzame mannen en vrouwen die ernaar verlangen om naar hun inzicht en mogelijkheden in deze tijd goed te doen, vol aspiratie naar hogere dingen dan die van de aarde – volgelingen van Jezus ondanks hun christendom. Voor zulke mensen hebben theosofen de grootste sympathie. Alleen een theosoof, of anders iemand met de delicate fijngevoeligheid en grote theologische geleerdheid zoals u, de aartsbisschop, kan namelijk de enorme moeilijkheden goed inschatten

waarmee de tere plant van echt mededogen te kampen heeft als hij zijn wortels in de onsympathieke bodem van onze christelijke beschaving boort, en in de koude en dorre atmosfeer van theologie tot bloei probeert te komen. Hoe moeilijk moet het bijvoorbeeld zijn om een God 'lief te hebben', zoals die in een bekende passage van Herbert Spencer wordt afgeschilderd:

De wreedheid van een god van de Fiji-eilanden, die de zielen van de doden zou verslinden en ze daarbij waarschijnlijk kwelt, is klein vergeleken met de wreedheid van een god die mensen tot eeuwige foltering veroordeelt. . . . Het treffen van honderden generaties nakomelingen van Adam met vreselijke straffen voor een kleine overtreding die ze niet begingen, het verdoemen van ieder mens die geen gebruikmaakt van de zogenaamde mogelijkheid om vergeving te verkrijgen, iets waarvan de meeste mensen nog nooit hebben gehoord, en het bewerkstelligen van verzoening door een volstrekt onschuldige zoon te offeren om aan de zogenaamde noodzaak van een zoenoffer te voldoen, zijn handelwijzen waarover men, indien ze aan een menselijke heerser zouden worden toegeschreven, zijn afschuw zou uitspreken.¹

U zult ongetwijfeld zeggen dat Jezus nooit de aanbidding van zo'n god heeft onderwezen. Hetzelfde zeggen wij theosofen. Toch is dit de god wiens eredienst officieel door u in de kathedraal van Canterbury wordt geleid; en u zult het vast met ons eens zijn dat er in het hart van de mensen werkelijk een goddelijke vonk van religieuze intuïtie moet zijn, waardoor ze zo goed bestand zijn tegen de dodelijke werking van zo'n giftige theologie.

Indien u vanaf uw hoge troon een blik om u heen werpt, zult u een christelijke beschaving zien waarin een verwoede en genadeloze strijd van mens tegen mens niet alleen het duidelijke kenmerk is, maar het algemeen aanvaarde beginsel. Het is nu een aanvaard wetenschappelijk en economisch axioma dat alle vooruitgang wordt bereikt door de strijd om het bestaan en het overleven van de best aangepaste; en de best aangepasten om in deze christelijke beschaving te overleven zijn niet degenen die beschikken over de kwaliteiten die door de ethiek van alle tijden als de beste worden beschouwd – niet de edelmoedigen, de meedogenden, de edelen van hart, de vergevensgezinden, de bescheidenen,

---

¹ 'Religion: A retrospect and prospect', *Nineteenth Century*, deel 15, nr. 83, januari 1884.

de waarheidlievenden, de eerlijken en de vriendelijken – maar zij die het sterkst zijn in egoïsme, in sluwheid, in huichelarij, in bruto geweld, in gewetenloosheid, in wreedheid en in hebzucht. De spirituelen en de altruïsten zijn ‘de zwakken’, die door de ‘wetten’ die in het heelal heersen als voedsel worden gegeven aan de egoïsten en materialisten – ‘de sterken’.

Dat ‘macht hebben gelijkstaat aan gelijk hebben’ is de enige logische conclusie, het laatste woord van de 19de eeuwse ethiek, want de wereld is een gigantisch slachtveld geworden, waarop ‘de best aangepasten’ als gieren neerdalen om de ogen en het hart van degenen die in de strijd gevallen zijn uit te rukken. Maakt de religie een eind aan deze strijd? Drijven de kerken de gieren terug, of troosten ze de gewonden en de stervenden? In de huidige wereld heeft religie nog niet eens het gewicht van een veer, wanneer werelds voordeel en egoïstisch genot in de andere schaal worden gelegd; en de kerken zijn machteloos om onder de mensen een religieus gevoel te laten herleven, omdat hun ideeën, hun kennis, hun methoden en hun argumenten middeleeuws zijn. Mijnheer de aartsbisschop, uw christendom loopt 500 jaar achter.

Zolang de mens twistte over de vraag of de ene of de andere god de ware was, of over de vraag of de ziel na de dood naar de ene of de andere plaats ging, begreep u, de geestelijkheid, de vraag en had argumenten klaar om de opinie te beïnvloeden – door spitsvondigheid of foltering, al naar het geval; maar nu wordt het bestaan van een wezen zoals God of van elk soort onsterfelijke geest volledig in twijfel getrokken of ontkend. De wetenschap ontwikkelt nieuwe theorieën over het heelal die minachtend aan het bestaan van een god voorbijgaan; moralisten bedenken theorieën over ethiek en maatschappelijk leven waarin als vanzelfsprekend wordt aangenomen dat een toekomstig leven niet bestaat; het enige dat in de natuurkunde, de psychologie, de wetgeving of de geneeskunde nodig is om een leraar het recht te geven op een gehoor, is dat zijn ideeën geen enkele verwijzing bevatten naar een voorzienigheid of een ziel.

De wereld wordt snel tot de overtuiging gebracht dat god een mythologisch denkbeeld is dat niet op feiten is gebaseerd of in de natuur geen rol speelt, en dat het onsterfelijke deel van de mens een dwaze droom van onwetende primitieve mensen is, in stand gehouden door de leugens en listen van priesters die hun oogst binnenhalen door bij de mens de angst te cultiveren dat hun mythologische god hun denkbeeldige ziel tot in alle eeuwigheid zal folteren in een legendarische

hel. In deze eeuw staan de geestelijken machteloos en als verstomd tegenover al deze zaken. Het enige antwoord dat de kerk op zulke 'bezwaren' wist te geven, waren de pijnbanken en de brandstapel; maar deze vormen van logica kan ze *nu* niet toepassen.

Het is duidelijk dat als de God en de ziel die door de kerken worden onderwezen denkbeeldige entiteiten zijn, de christelijke verlossing en verdoemenis slechts hersenschimmen zijn, voortgebracht door het hypnotische proces van bewering en suggestie op indrukwekkende schaal, dat cumulatief inwerkt op generaties van milde 'hysterici'. Welk antwoord heeft u op zo'n theorie over de christelijke religie, behalve een herhaling van beweringen en suggesties? Over welke middelen beschikt u om mensen terug te voeren naar hun oude geloof, afgezien van hun oude gewoonten nieuw leven in te blazen? 'Bouw meer kerken, zeg meer gebeden, richt meer missies op, en uw geloof in verdoemenis en verlossing zal herleven, en een hernieuwd geloof in God en de ziel zal het noodzakelijke resultaat zijn.'

Dat is het beleid van de kerken, en hun enige antwoord op agnosticisme en materialisme. Maar u moet toch weten dat als u wapens zoals beweringen en gewoonten gebruikt tegen de aanvallen van de moderne wetenschap en kritiek, dit gelijkstaat aan het afstormen op machinegeweren, terwijl men zelf alleen over boemerangs en leren schilden beschikt. Terwijl de voortgang van ideeën en de toename van kennis de heersende theologie ondermijnen, brengt elke wetenschappelijke ontdekking, elk nieuw denkbeeld van het moderne Europese denken, de 19de eeuwse geest dichter bij denkbeelden over het goddelijke en het spirituele die in alle esoterische religies en in de theosofie bekend zijn.

De kerk beweert dat het christendom de enige ware religie is, en deze bewering bevat twee duidelijke stellingen, namelijk dat het christendom ware religie is, en dat er buiten het christendom geen ware religie is. Bij christenen schijnt nooit de gedachte op te komen dat God en geest in enige andere vorm zouden kunnen bestaan dan die welke in de leringen van hun kerk naar voren wordt gebracht. De primitieve mens noemt de missionaris een atheïst omdat hij in zijn koffer geen afgodsbeeld met zich meedraagt; en de missionaris noemt op zijn beurt iedereen een atheïst die in zijn denken niet het beeld van een afgod meevoert; en noch de primitieve mens noch de christen schijnt ooit te vermoeden dat er over de grootste verborgen kracht die het heelal bestuurt, misschien een edeler opvatting dan die van hemzelf zou kunnen bestaan waarop de benaming 'God' veel meer van toepassing is.

Het is twijfelachtig of de kerken meer moeite doen om te bewijzen dat het christendom ‘waar’ is, dan te bewijzen dat elke andere vorm van religie noodzakelijkerwijs ‘onwaar’ is; en de kwalijke gevolgen van hun leer zijn verschrikkelijk. Wanneer mensen met dogma’s hebben afgerekend, denken ze dat ze tevens met religieuze gevoelens hebben afgerekend, en ze concluderen dat religie in het menselijk leven overbodig is. Religie is volgens hen iets toeschrijven aan de wolken wat aan de aarde toebehoort, een verspilling van energie die in de strijd om het bestaan beter zou kunnen worden besteed. Het materialisme van deze tijd is daarom het directe gevolg van de christelijke leer dat er geen leidende kracht in het heelal en geen onsterfelijke geest in de mens is, behalve die welke in christelijke dogma’s worden bekendgemaakt. De atheïst, mijnheer de aartsbisschop, is dus de bastaardzoon van de kerk.

Maar dit is niet alles. De kerken hebben mensen nooit enige andere of hogere reden geleerd waarom ze rechtvaardig, vriendelijk en waarheidlievend zouden moeten zijn dan de hoop op beloning en de angst voor straf; en als ze hun geloof in de goddelijke willekeur en goddelijke onrechtvaardigheid opgeven, valt de basis van hun ethiek weg. Ze kunnen niet eens terugvallen op een aangeboren ethiek, want het christendom heeft hun geleerd om deze als waardeloos te beschouwen op grond van de natuurlijke verdorvenheid van de mens. Daarom wordt eigenbelang de enige motivatie bij het handelen, en angst om betrapt te worden het enige afschrikmiddel tegen kwaad. En daarom brengt het christendom mensen – wat ethiek, God en ziel betreft – af van het pad dat tot kennis leidt, en stort hen in de afgrond van ongelof, pessimisme en kwaad. De kerk is nu de laatste plaats waar mensen hulp zouden zoeken wanneer ze door rampen en leed worden getroffen, omdat ze weten dat het bouwen van kerken en het herhalen van litanieën geen invloed heeft op de natuurkrachten of op het overleg tussen landen; omdat ze instinctief aanvoelen dat toen de kerken het beginsel van opportunisme aanvaardden, ze hun macht verloren om het hart van mensen te roeren, en sindsdien slechts op het uiterlijke gebied kunnen opereren als ondersteuning van politieagenten en politici.

De functie van religie is om mensen te bemoedigen in hun levenslange strijd met zonde en verdriet. Dit kan ze alleen doen door de mens edele idealen van een gelukkiger bestaan na de dood en een beter leven op aarde voor te leggen, die in beide gevallen door bewuste inspanning moeten worden verkregen. Wat de wereld nu nodig heeft, is een kerk die over het goddelijke zal spreken, of het onsterfelijke beginsel in de

mens, iets wat tenminste zal aansluiten bij de ideeën en de kennis van deze tijd. Het dogmatische christendom is niet geschikt voor een wereld die nadenkt en logisch redeneert, en alleen mensen die zich in een middeleeuwse geestestoestand kunnen brengen zijn in staat een kerk te waarderen waarvan de religieuze (duidelijk te onderscheiden van haar maatschappelijke en politieke) functie is om God goedge-luimd te houden, terwijl de leken datgene doen waarvan ze geloven dat hij het afkeurt; te bidden voor weersveranderingen, en af en toe de Almachtige te danken voor zijn hulp bij het afslachten van de vijand.

De wereld is nu niet op zoek naar ‘medicijnmannen’ maar naar spirituele gidsen – een ‘geestelijkheid’ die haar idealen zal verschaffen die even geschikt zijn voor het denken van deze eeuw, als de christelijke hemel en hel, God en de duivel dat waren voor de eeuwen van duistere onwetendheid en bijgeloof. Voldoet de christelijke geestelijkheid aan deze eis, of kan ze daaraan voldoen? Het lijden, de misdaad, het kwaad, het egoïsme, de wreedheid, het gebrek aan zelfrespect en zelfbeheersing, die onze moderne beschaving kenmerken, verenigen hun stemmen in één overweldigende kreet, en antwoorden: NEE!

Wat is de betekenis van de reactie tegen het materialisme, die tegenwoordig overal zichtbaar is? Het betekent dat de wereld doodziek is van het dogmatisme, de arrogantie, de zelfgenoegzaamheid en de spirituele blindheid van de moderne wetenschap – van diezelfde moderne wetenschap die men gisteren nog toejuichte als de bevrijder van godsdienstig fanatisme en christelijk bijgeloof, maar die als de duivel uit verhalen van monniken als prijs voor zijn diensten het offer van de onsterfelijke ziel van de mens verlangt. En wat doen de kerken intussen? De kerken genieten de zoete nachtrust van iemand met bezittingen, met maatschappelijke en politieke invloed, terwijl de wereld, het vlees en de duivel zich hun wachtwoorden, hun wonderen, hun argumenten en hun blinde geloof toe-eigenen. De spiritisten – o kerken van Christus – hebben het vuur van uw altaren gestolen om er hun seancekamers mee te verlichten; de aanhangers van de bevrijdingsleer hebben uw sacramentele wijn meegenomen en op straat drinken ze zich een spirituele roes; de ongelovige heeft de wapens gestolen waarmee u hem vroeger overwon, en vertelt u triomfantelijk dat ‘wat u naar voren brengt, al zo vaak is gezegd’.

Heeft de geestelijkheid ooit zo’n schitterende kans gekregen? De druiven in de wijngaard zijn rijp, en wachten slechts op de juiste landarbeiders om ze te oogsten. Als u de wereld enig bewijs zou geven met

de graad van waarschijnlijkheid die door het huidige denken wordt vereist, dat het goddelijke – de onsterfelijke geest in de mens – een natuurfeit is, zouden de mensen u dan niet toejuichen als hun verlosser van pessimisme en wanhoop, van de gekmakende en onmenselijke gedachte dat er voor de mens geen andere toekomst is dan een eeuwig niets, na een paar korte jaren van bitter zwoegen en ellende? Ja, als hun verlossers van de panische strijd om materieel genot en wereldse vooruitgang, die het directe gevolg is van het geloof dat dit sterfelijk leven de alfa en omega van het bestaan is?

Maar de kerken beschikken noch over de kennis noch over het geloof dat nodig is om de wereld te redden, en uw kerk, mijnheer de aartsbisschop, misschien wel het minst van alle, met de molensteen van £ 8.000.000 per jaar die om haar nek hangt. Tevergeefs probeert u het schip wat lichter te maken door de ballast van leringen, die uw voorvaders essentieel achtten voor het christendom, overboord te zetten. Wat kan uw kerk nu nog meer doen dan met kale masten voor de wind zeilen, terwijl de geestelijken een zwakke poging doen de gapende lekken met de ‘herziene versie’ op te vullen, en met hun maatschappelijke en politieke gewicht proberen het schip voor kapseizen, en zijn lading van dogma’s en kerkelijk bezit voor zinken te behoeden?

Wie bouwde de kathedraal van Canterbury, mijnheer de aartsbisschop? Wie bedacht de grote kerkelijke organisatie die een aartsbisschop van Canterbury mogelijk maakt; wie riep hem in het leven? Wie legde de basis voor het uitgebreide stelsel van kerkelijke belastingen die u £ 15.000 per jaar en een paleis oplevert? Wie voerde de vormen en ceremoniën in, de gebeden en litanieën, die enigszins gewijzigd en ontdaan van kunstvoorwerpen en ornamenten, de liturgie van de kerk van Engeland vormen? Wie eiste de trotse titels van ‘goddelijke hoogwaardigheidsbekleder’ en ‘Man van God’ voor zich op, die de geestelijkheid van uw kerk zich zo zelfverzekerd aanmatigt? Inderdaad, wie anders dan de roomse kerk!

We spreken niet in een geest van vijandschap. De theosofie heeft de opkomst en val van vele geloven gezien, en zal bij de geboorte en de dood van nog veel meer aanwezig zijn. We weten dat het leven van religies aan wetten onderworpen is. Of u nu uw legitimiteit van de roomse kerk heeft geërfd of door geweld heeft verkregen, we laten het aan u over om met uw vijanden en met uw geweten in het reine te komen; want de innerlijke houding ten opzichte van uw kerk wordt bepaald door haar intrinsieke waarde. We weten dat als ze niet in staat is de

ware spirituele functie van een religie te vervullen, ze zeker zal worden weggevaagd, zelfs als de fout meer ligt in haar erfelijke omstandigheden, of in haar omgeving, dan in haarzelf.

De kerk van Engeland is, om een alledaagse vergelijking te maken, als een trein die loopt op een impuls die hij kreeg vóór de stoom werd afgesloten. Toen hij het hoofdspoor verliet, kwam hij op een zijspoor dat nergens heen leidt. De trein is bijna tot stilstand gekomen, en veel passagiers hebben hem verlaten en een ander vervoermiddel genomen. De meesten van hen die zijn blijven zitten zijn zich ervan bewust dat ze al die tijd afhankelijk waren van het beetje stoom dat in de ketel achterbleef nadat het vuur uit Rome niet langer eronder brandde. Ze vermoeden dat ze nu misschien alleen nog maar ‘treintje spelen’; maar de machinist blijft aan de fluit trekken en de conducteur gaat rond om de kaartjes te knippen, en de remmers laten de remmen knarsen, en het is allemaal per slot van rekening best wel leuk. De rijtuigen zijn lekker warm en comfortabel en het is een koude dag, en zolang alle werknemers van de vervoersmaatschappij fooien krijgen zijn ze behulpzaam. Maar zij die weten waar ze naartoe willen, zijn niet zo tevreden.

Enkele eeuwen lang heeft de kerk van Engeland het gepresteerd tussen twee gedachten heen en weer te pendelen – tegen de rooms-katholieken zegt ze: ‘Denk goed na!’ en tegen de sceptici: ‘Geloof!’ Door de nadruk van haar twee gedachtelijnen steeds aan te passen, slaagde ze er zo lang in om niet van de schutting te vallen. Maar nu gebeurt de schutting het zelf. Onteigening van kerkelijke bezittingen en scheiding van kerk en staat hangen in de lucht. En wat voert de kerk als haar bestaansreden aan? Haar nut. Het is *nuttig* om verspreid door het land een aantal ontwikkelde, ethische, niet-wereldse mensen te hebben, die voorkomen dat de wereld het begrip religie helemaal vergeet en die optreden als centra van liefdadigheid. Maar het gaat er niet langer om dat men gebeden herhaalt en aalmoezen aan de armen geeft, zoals dit 500 jaar geleden gebeurde. De mensen zijn volwassen geworden, zijn zelf gaan nadenken en bepalen zelf de richting van hun maatschappelijke, privé- en zelfs spirituele zaken, want ze hebben ontdekt dat hun geestelijkheid over ‘hemelse zaken’ niet méér weet dan zijzelf.

Maar de kerk van Engeland, zo wordt beweerd, is zo liberaal geworden dat iedereen haar zou moeten steunen. Men kan een uitstekende imitatie van de mis bezoeken, of tot de kerkgemeente van de unitariërs behoren, en nog steeds in haar schoot verkeren. Deze schitterende tolerantie betekent dat de kerk het noodzakelijk heeft gevonden om van

zichzelf een gemeenschappelijk bezit te maken, waarin iedereen kan doen wat in zijn eigen kraam te pas komt, als hij maar wil helpen om die kerk te verdedigen. Tolerantie en liberalisme zijn tegengesteld aan de wetten van het bestaan van elke kerk die in goddelijke verdoemenis gelooft, en het verschijnen ervan in de kerk van Engeland is geen teken van hernieuwd leven, maar van naderende ineenstorting.

Niet minder misleidend is de energie die de kerk vertoont bij het bouwen van kerken. Als dit een maatstaf voor religie zou zijn, wat een vroom tijdperk zou dit dan zijn! Nog nooit was dogmatisme zo goed behuisd, hoewel duizenden mensen misschien op straat moeten slapen, en letterlijk van honger moeten omkomen in de schaduw van onze majestueuze kathedralen, gebouwd in naam van Hem die geen plek had om zijn hoofd te laten rusten. Maar heeft Jezus u verteld dat religie niet in het hart van de mensen ligt, maar in tempels die met handen zijn gemaakt? U kunt uw mededogen niet in steen veranderen en het dan nog in uw leven gebruiken; de geschiedenis toont aan dat een verstening van het religieuze gevoel een even dodelijke ziekte is als verkalking van het hart. Als het aantal kerken honderd keer zo groot werd, en iedere geestelijke een centrum van liefdadigheid, dan zou het wereldse werk dat de armen van hun gewone medemensen – niet van hun spirituele leiders – vragen, alleen maar in de plaats komen van het spirituele werk dat de mensen verlangen en niet kunnen krijgen. De spirituele onvruchtbaarheid van de leringen van de kerk zou daardoor alleen maar duidelijker worden.

De tijd nadert dat de geestelijkheid zal worden verzocht om verantwoording af te leggen over haar beheer. Bent u gereed, mijnheer de aartsbisschop, om aan UW MEESTER uit te leggen waarom u zijn kinderen stenen heeft gegeven toen ze schreeuwden om brood? U glimlacht in uw vermeende geborgenheid. De dienaren hebben zo lang carnaval gevierd in de binnenkamers van het huis van de Heer, dat ze denken dat hij zeker nooit zal terugkeren. Maar hij zei u dat hij zou komen als een dief in de nacht; en ziedaar! Hij komt reeds in het hart van de mensen. Hij komt om daar bezit te nemen van zijn Vaders koninkrijk, en alleen daar is zijn koninkrijk. Maar u kent hem niet!

Indien de kerken niet waren meegevoerd met de vloed van ontkenning en materialisme die de samenleving heeft overspoeld, dan zouden ze de snel ontlukende kiem van de christus-geest herkennen in het hart van duizenden mensen die ze nu brandmerken als ongelovigen en dwazen. Ze zouden daar dezelfde geest van liefde, van zelfopoffering, van

immens medelijden met de onwetenden, de dwazen en de lijdenden van de wereld herkennen, als die welke in zijn zuiverheid in het hart van Jezus verscheen, en die ook in het hart van andere heilige hervormers in andere tijden was verschenen. Die geest is het licht van alle echte religie, en het licht waardoor theosofen van alle tijden hebben geprobeerd zich te laten leiden bij hun schreden op het smalle pad dat naar bevrijding voert – het pad dat wordt gevolgd door elke incarnatie van CHRISTOS of de GEEST VAN DE WAARHEID.

En nu, mijnheer de aartsbisschop, hebben we met respect de belangrijkste meningsverschillen tussen de theosofie en de christelijke kerken aan u voorgelegd, en u verteld dat de theosofie en de leringen van Jezus één zijn. U heeft onze geloofsbelijdenis gehoord en de grieven en klachten die we hebben tegen het dogmatische christendom. Wij, een handjevol eenvoudige mensen, die rijkdom noch wereldse invloed bezitten, maar die sterk zijn in onze kennis, hebben ons verenigd in de hoop het werk te doen waarvan u zegt dat uw MEESTER dat aan u heeft toegewezen, maar dat zo droevig wordt verwaarloosd door de rijke en overheersende kolos – de christelijke kerk.

We vragen ons af of u dit aanmatigend vindt? Zult u ons in dit land van vrije meningsuiting, en vrijheid van handelen geen andere erkenning durven geven dan het gebruikelijke anathema dat de kerk in petto heeft voor de hervormer? Of mogen we hopen dat de bittere lessen van ervaring, die dat beleid de kerken in het verleden heeft gegeven, het hart zal hebben veranderd en het begrip van haar heersers zal hebben verlicht; en dat het komende jaar, 1888, getuige zal zijn van christenen die ons broederlijk en welwillend de hand reiken? Dit zou slechts een rechtvaardige erkenning zijn van het feit dat de relatief kleine groep die de Theosophical Society wordt genoemd, geen wegbereider van de antichrist is, geen gebroed van de duivel, maar de praktische helper, misschien de verlosser van het christendom; en dat deze slechts probeert het werk te doen dat Jezus, evenals Boeddha en de andere ‘zonen van God’ die aan hem voorafgingen, al zijn volgelingen heeft opgedragen te doen, maar dat de kerken, die dogmatisch zijn geworden, totaal niet kunnen volbrengen.

Tot slot, als u kunt bewijzen dat wij de kerk waarvan u het hoofd bent, of de populaire theologie, onrecht aandoen, dan beloven we onze fout in het openbaar te erkennen. Maar: ‘WIE ZWIJGT STEM TOME.’

Antwoorden op vragen

[‘Answers to queries’, *Lucifer*, december 1887,
blz. 325-8; *CW* 8:292-9]

Een correspondent uit New York schrijft:

. . . De redactie van *Lucifer* zou mensen die zich aangetrokken voelen tot de beweging die ze steunt een grote dienst bewijzen als ze zou verklaren:

(1) Of van een aspirant-theosoof-occultist verlangd wordt dat hij zijn wereldse banden en plichten, zoals genegenheid voor familie, liefde voor de ouders, vrouw, kinderen, vrienden, enz., opgeeft?

Ik stel deze vraag omdat hier geruchten gaan dat sommige theosofische publicaties dat hebben verklaard, en zou willen weten of er in jullie voorschriften echt zo’n absolute voorwaarde bestaat? Hetzelfde is echter te vinden in het Nieuwe Testament. ‘Wie meer van zijn vader of moeder houdt dan van mij, is mij niet waard, en wie meer houdt van zijn zoon of dochter dan van mij, is mij niet waard’, enz., wordt gezegd in *Mattheus* (10:37). Verlangen de meesters van de theosofie hetzelfde?

Uw dienaar bij het zoeken naar licht,
L.M.C.

Dit is een heel oude vraag, en een nog oudere aanklacht tegen de theosofie, die in eerste instantie door haar vijanden naar voren werd gebracht. We antwoorden nadrukkelijk, nee; en voegen eraan toe dat geen enkele *theosofische* publicatie zich aan zo’n *leugen* en laster schuldig zou kunnen maken. Geen aanhanger van de theosofie, laat staan een leerling van de ‘meesters van de theosofie’ (de chela van een guru), zou ooit op die voorwaarden worden aangenomen. Er waren veel kandidaten, maar slechts ‘enkelen waren uitverkoren’. Tientallen werden geweigerd, eenvoudig omdat ze getrouwd waren en een heilige plicht aan hun vrouw en kinderen hadden te vervullen.¹ Van niemand

---

¹ We kennen maar twee gevallen waarin *gehuwde* ‘chela’s’ werden aangenomen; maar beiden waren brahmanen en hadden kind-vrouwen, volgens de hindoe-gewoonte, en ze waren eerder *hervormers* dan chela’s, die probeerden om het kind-huwelijk en slavernij af te schaffen. Anderen moesten de toestemming van hun vrouw krijgen voordat ze het ‘pad’ betraden, zoals in India al eeuwenlang gebruikelijk is.

werd ooit gevraagd om zijn vader of moeder in de steek te laten; want hij die, terwijl zijn ouders hem nodig hebben om hen te steunen, hem of haar in de steek laat om zijn egoïstische doeleinden of zijn dorst naar kennis te bevredigen, hoe edel en oprecht dat streven ook is, is de wetenschap der wetenschappen *onwaardig*, en ‘verdient het niet om een heilige MEESTER te benaderen’.

Onze correspondent heeft ongetwijfeld theosofie met het rooms-katholicisme verward, en occultisme met de letterlijke leringen van de *Bijbel*. Alleen in de rooms-katholieke kerk is het namelijk een verdienstelijke daad geworden, die het dienen van God en Christus wordt genoemd, om ‘vader en moeder, vrouw en kinderen te verlaten’, en elke plicht van een eerlijk mens en burger op te geven, om een monnik te worden. En in het Lucas-evangelie (14:26) leest men de verschrikkelijke woorden die Jezus in de mond worden gelegd: ‘Wie mij volgt, maar niet breekt met zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zusters, ja zelfs met zijn eigen leven, *kan niet mijn leerling zijn.*’

De heilige (?) Hiëronymus onderwijst in een van zijn geschriften:

Indien uw vader voor uw drempel gaat liggen, indien uw moeder voor uw ogen de boezem ontbloot die u heeft gezoogd, trap dan op uw vaders levenloze lichaam, trap op uw moeders BOEZEM, en snel met droge en onbewogen ogen naar de Heer die u roept!¹

Het is dus beslist niet uit een *theosofische* publicatie dat onze correspondent zo’n schandalige aanklacht tegen de theosofie en de MEESTERS heeft kunnen vernemen – maar veeleer uit een anti-christelijk, of een te dogmatisch ‘christelijk’ geschrift.

Onze Society is nooit ‘roomser dan de paus’ geweest. Ze heeft haar best gedaan om de weg te volgen die door de meesters is uitgestippeld; en als ze in meer dan een opzicht niet erin geslaagd is haar zware taak te vervullen, dan ligt de schuld zeker niet bij de theosofie of haar meesters, maar bij de beperkingen van de menselijke natuur. De voorschriften voor het chelaschap, voor het discipelschap, staan echter in veel Sanskriet- en Tibetaanse boeken. In boek 4 van *Kiu-te*, in het hoofdstuk over ‘de wetten van upāsana’s’ (discipelen), zijn de kwaliteiten die van een ‘normale chela’ verwacht worden:

1. Volmaakte fysieke gezondheid.²

¹ *Epistola XIV: Ad Heliodorum Monachum*, §2.

² Deze 1ste regel geldt alleen voor de ‘tempel-chela’s’, die volmaakt moeten zijn.

2. Volstreekte zuiverheid van denken en lichaam.
3. Altruïstische intenties; universele naastenliefde; mededogen met alle levende wezens.
4. Waarheidlievendheid en een onwankelbaar vertrouwen in de wet van karma.
5. Onverschrokken moed bij het verdedigen van de waarheid, zelfs met gevaar voor eigen leven.
6. Een intuïtief besef het voertuig te zijn van de gemanifesteerde goddelijke ātman (geest).
7. Kalme onverschilligheid voor, maar een rechtvaardige beoordeling van, alles wat tot de objectieve en vergankelijke wereld behoort.
8. De zegening van beide ouders¹ en *hun toestemming om een upāsana (chela) te worden*.
9. Het celibaat, en het vrij zijn van alle verplichtingen.

Op de naleving van de laatste twee regels wordt heel streng toegezien. Een mens die geen respect toont voor zijn vader of moeder, of zijn vrouw onrechtvaardig behandelt door haar te verlaten, kan nooit worden aangenomen, zelfs niet als leken-chela.

We hopen dat dit voldoende is. We hebben gehoord van chela's die zijn tekortgeschoten, omdat ze om een of andere reden zo'n plicht hadden verwaarloosd, en die vervolgens altijd de schuld en de verantwoordelijkheid daarvoor bij de leer van de meesters hebben gelegd. Dit is alleen maar natuurlijk voor zielige en zwakke mensen die niet eens de moed hebben hun eigen fouten te erkennen, of de zeldzame adel om ze in het openbaar toe te geven, maar altijd proberen een zondebok te vinden. We hebben medelijden met hen, en laten hen over aan de wet van vergelding, of karma. Van deze zwakke wezens kan men nooit verwachten dat ze de vijand overwinnen zoals beschreven in het wijze gedicht *Kirātārjunīya* van Bhāravi:

De vijanden die in het lichaam in opstand komen
En moeilijk zijn te overwinnen – de slechte begeerten –
Moeten dapper worden bestreden; wie deze overwint,
Is gelijk een veroveraar van werelden. (11:32.)

– Red.

...

---

¹ Of van één, als de andere is gestorven.

We hebben verschillende ingezonden brieven ontvangen die betrekking hebben op de onderwerpen die besproken werden in het artikel 'Laat ieder mens zijn eigen werk toetsen' uit ons vorige nummer.¹ Er kunnen hierover een paar korte opmerkingen worden gemaakt, niet in antwoord op een van de brieven – die, omdat ze anoniem zijn, en geen visitekaartje van de schrijvers bevatten, niet kunnen worden gepubliceerd (en normaal gesproken wordt er ook geen aandacht aan besteed) – maar op de ideeën en beschuldigingen in een ervan, een brief ondertekend 'M'. De schrijver ervan springt op de bres voor de kerk. Hij maakt bezwaar tegen de verklaring dat het deze instelling ontbreekt aan het spirituele licht dat nodig is om een echt stelsel van menslievendheid toe te passen. Hij schijnt ook bezwaar te maken tegen het standpunt dat 'praktijkgerichte mensen op een onverstandige manier doorgaan met 'goed te doen', waardoor ze in plaats van goed vaak kwaad doen', en wijst op de werkers in onze sloppenwijken als een rechtvaardiging van het christendom – die, tussen twee haakjes, in het bekritiseerde artikel in geen enkel opzicht werden aangevallen.

Hierop antwoorden we, en we herhalen wat er werd gezegd, dat er meer kwaad is gedaan door emotionele liefdadigheid dan sentimentele mensen willen erkennen. Elke student economie is bekend met dit feit dat door iedereen die daarover heeft nagedacht, wordt beschouwd als een waarheid als een koe. Er is geen edeler gevoel denkbaar dan dat wat de onzelfzuchtige filantroop bezielt; maar het punt waar het om gaat wordt niet samengevat in de erkenning van deze waarheid. De praktische resultaten van zijn werk moeten worden onderzocht. We moeten bekijken of hij niet – terwijl hij een klein kwaad wegneemt – de kiem legt voor een groter kwaad.

Het feit dat 'duizenden in alle steden overal in ons land heel wat inspanningen doen' om armoede te bestrijden, siert deze werkers. Het heeft niets te maken met hun geloof, want deze mensen zouden hetzelfde doen, wat de heersende dogma's ook zijn. Het is beslist een heel bedroevende illustratie van de vruchten van eeuwen van dogmatisch christendom dat Engeland zo ondermijnd wordt door ellende en armoede als het geval is – vooral op basis van het bijbelse uitgangspunt dat men de boom naar haar vruchten moet beoordelen! Men zou ook kunnen stellen dat de geschiedenis van de kerken, besmeurd als ze is

---

¹Noot vert.: Zie blz. 80-91 van dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

door de vervolgingen, de onderdrukking van kennis, door misdaden en wreedheid, het nodig maakt dat een nieuwe bladzijde wordt omgeslagen. De moeilijkheden waarop men stuit zijn onoverkomelijk. Het 'kerkendom' heeft werkelijk zijn best gedaan om met de tijd mee te gaan door de leringen van de wetenschap te assimileren, en met haar tot een zogenaamde wapenstilstand te komen, maar het is niet in staat de wereld een echt spiritueel ideaal te bieden.

Hetzelfde kerk-christendom valt met vruchteloze volharding het steeds groeiende aantal agnostici en materialisten aan, maar is *over de mysteries voorbij het graf even onwetend als zij*. Volgens prof. Flint is het voor de kerk noodzakelijk om de leiders van het Europese denken binnen haar gelederen te houden. Door die mensen wordt ze echter als een anachronisme beschouwd. De kerk wordt binnen haar eigen muren verteerd door scepsis; vrijzinnige predikanten zijn nu heel gewoon. Door het voortdurend wegvloeiën van vitaliteit is ware religie op een laag pitje komen te staan.

De theosofie is naar voren gekomen om een nieuwe stroom van ideeën en aspiraties in het hedendaagse denken te gieten, kortom om een logische basis te verschaffen voor een verheven ethiek, een wetenschap en filosofie die geschikt is voor de kennis van deze tijd. Puur fysieke filantropie – zonder het denken van het grote publiek te bezielen met nieuwe invloeden en verheffende opvattingen over het leven – is waardeloos. Alleen als de mensheid geleidelijk grote spirituele waarheden in zich opneemt zal de beschaving een radicale verandering ondergaan, en dat zal uiteindelijk leiden tot een veel effectiever middel tegen het kwaad dan om alleen aan de buitenkant de ellende te verlichten. Voorkomen is beter dan genezen.

De maatschappij schept haar eigen verschoppelingen, criminelen en losbollen, en veroordeelt en straft dan haar eigen Frankensteins, veroordeelt haar eigen nageslacht, 'botten van haar bot' en 'vlees van haar vlees', tot een leven van verdoemenis op aarde. Toch erkent en steunt die samenleving heel hypocriet het christendom – d.w.z. het 'kerkendom'. Moeten we dan wél of niet concluderen dat dit kerkendom niet tegen de eisen van de mensheid is opgewassen? Het is pijnlijk, maar dit is onmiskenbaar wél het geval in zijn huidige dogmatische vorm die van de mooie in de Bergrede gepredikte ethiek een sodomsappel maakt, een witgepleisterd graf, en niet iets beters.

Bovendien schrijft dezelfde 'M' dat Jezus 'ofwel de zoon van God was of de verachtelijkste bedrieger die ooit deze aarde heeft betreden',

en noemt dit de enige twee mogelijkheden. Wij zeggen dat dit helemaal niet zo is. Of de Jezus van het Nieuwe Testament ooit heeft geleefd of niet, of hij een historische figuur was of eenvoudig een symbolische figuur rond wie de *Bijbel* allegorieën heeft samengebracht – de Jezus van Nazareth van *Mattheus* en *Johannes* vormt het ideaalbeeld dat elke aspirant-wijze en westerse kandidaat-theosoof zou moeten volgen. Dat iemand zoals hij *een* ‘zoon van God’ was, is even onbetwistbaar als dat hij noch de *enige* ‘zoon van God’ was, noch de eerste, noch zelfs de laatste in de reeks ‘zonen van God’, of kinderen van de goddelijke wijsheid, op deze aarde.

Die andere uitspraak dat hij [Jezus] in ‘zijn leven ooit over zichzelf heeft gezegd dat hij één is met Jehovah, de Allerhoogste, het centrum van het heelal’, is evenmin juist, hetzij naar de letter of in verborgen mystieke zin. Op geen enkele plaats verwijst Jezus ooit naar ‘Jehovah’; integendeel, hij bekritiseert de mozaïsche wetten en de zogeheten geboden die op de berg Sinaï werden gegeven, en distantieert zichzelf en zijn ‘Vader’ heel duidelijk en nadrukkelijk van de Sinaïtische tribale God. Heel hoofdstuk 5 in *Het evangelie volgens Mattheus* is een vurig protest van de ‘man van vrede, liefde en menslievendheid’, tegen de wrede, meedogenloze en egoïstische geboden van ‘de krijgsheld’, de ‘Heer’ van Mozes (*Exodus* 15:3). ‘Jullie hebben gehoord dat er destijds door hen werd gezegd’, – zo en zo – ‘En ik zeg u’, het tegenovergestelde is waar. Christenen die nog steeds vasthouden aan het Oude Testament en de Jehovah van de Israëlieten, zijn in het gunstigste geval schismatische joden. Laat ze dat zijn, als ze dat willen; maar ze hebben niet het recht zichzelf chrēstenen te noemen, laat staan christenen.¹

Het is een grove onrechtvaardigheid en onjuist om zoals onze anonieme correspondent te beweren dat ‘de vrijdenkers bekendstaan om hun verdorven leven’. Sommige van de edelste figuren, en van de diepste denkers van deze tijd, sieren de gelederen van het agnosticisme, positivisme en materialisme. Laatstgenoemde zijn de ergste vijanden van theosofie en mystiek; maar dit is geen reden waarom men hen niet eerlijk zou behandelen. Kol. Ingersoll, een uitgesproken materialist, en de leider van het vrije denken in Amerika, wordt zelfs door zijn vijanden gezien als een ideale echtgenoot, vader, vriend en burger, een van

---

¹ Zie ‘Het esoterische karakter van de evangeliën’, blz. 91-133 in dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

de edelste figuren die de Verenigde Staten sieren. Graaf Tolstoi is een vrijdenker die langgeleden afstand heeft gedaan van de orthodoxe kerk, maar zijn hele leven is, zoals dat van Christus, een voorbeeld van altruïsme en zelfopoffering. Namen alle ‘christenen’ maar deze beide ‘ongelovigen’ als voorbeeld in hun persoonlijke en maatschappelijke leven. De vrijgevigheid van veel vrijdenkende filantropen staat schrikbarend in contrast met de apathie van de rijke hoogwaardigheidsbekleders van de kerk. De ‘vijanden van de kerk’ ‘ongelovigen’ te noemen is zowel absurd als verachtelijk.

Men vraagt ons: ‘Wat kunt u bieden aan een stervende vrouw die bang is om alleen het DUISTERE ONBEKENDE te betreden?’ Onze christelijke criticus erkent hier openlijk: (a) christelijke dogma’s hebben slechts *angst* voor de dood gezaaid, en (b) over de toekomstige post-mortale toestand weet een *orthodoxe gelovige* in de christelijke theologie helemaal niets. Het is in feite moeilijk om de bijzondere vorm van gelukzaligheid te begrijpen die de orthodoxie haar gelovigen aanbiedt – namelijk *verdoemenis*.

De stervende mens – de gemiddelde christen – die *somber* terugkijkt op zijn leven kan deze zegen nauwelijks waarderen; terwijl de calvinist, iemand die gelooft in voorbeschikking, die is opgevoed met de gedachte dat God hem misschien al sinds het begin van de eeuwigheid heeft voorbestemd voor eeuwigdurende ellende – niet door de schuld van die mens maar eenvoudig omdat hij God is – meer dan gerechtvaardigd is om laatstgenoemde te beschouwen als tien keer erger dan een duivel die door onfrisse menselijke gedachten zou zijn voortgebracht.

Theosofie, daarentegen, onderwijst dat er in de natuur *volmaakte, absolute rechtvaardigheid* heerst – hoewel de kortzichtige mens niet erin slaagt om dat uit haar details op het stoffelijke en zelfs het psychische gebied op te maken – en dat ieder mens zijn eigen toekomst bepaalt. De ware hel is het leven op aarde, als karmische straf die volgt op het voorafgaande leven waarin de slechte oorzaken werden gelegd. De theosoof vreest *geen hel*, maar vol vertrouwen verwacht hij rust en gelukzaligheid in de periode tussen twee incarnaties, als beloning voor al het onverdiende lijden dat hij heeft doorstaan in een bestaan waarin hij door karma werd gebracht, en waarin hij in de meeste gevallen even hulpeloos is als een afgerukt blad dat door de tegengestelde windstromen van het maatschappelijke en persoonlijke leven heen en weer wordt geblazen. Er is op verschillende momenten

genoeg over de omstandigheden van het postmortale bestaan bekendgemaakt om de lezer daarover goed te informeren. De christelijke theologie heeft over deze brandende vraag niets te zeggen, behalve waar ze haar onwetendheid versluiert met mysteries en dogma's; maar het occultisme, dat de symboliek van de *Bijbel* onthult, geeft daarover een diepgaande uiteenzetting.

– Red.

Gedachtewisseling tussen abbé Roca en H.P. Blavatsky

De esoterie van de christelijke leer
Schepping zoals onderwezen door Mozes en
door de mahātma's

Abbé Roca, kanunnik

[‘Ésotérisme du dogme chrétien; la création, d’après Moïse et d’après les mahatmas’, *Le lotus*, december 1887, blz. 149-60; vgl. *CW* 8:343-54]

1. Dankzij het licht dat ons vanuit het verre Oosten bereikt via de theosofische tijdschriften die in het Westen worden gepubliceerd, mogen we verwachten dat de katholieke leer een diepgaande en glorieuze transformatie zal ondergaan. Al onze dogma's zullen overgaan van 'de letter die doodt' naar 'de geest die leven schenkt', van de mystieke en sacramentele naar de wetenschappelijke en rationele vorm, en zullen misschien zelfs experimenteel worden getoetst.

De heerschappij van het geloof, het mysterie en het wonder nadert zijn einde. Dit is duidelijk en het werd trouwens voorspeld door Christus zelf. Geloof verdwijnt uit het denken van de wetenschappers om plaats te maken voor duidelijke waarneming van de essentiële waarheden die in het vroege christendom moesten worden versluiert achter symbolen en allegorieën, om ze op die manier, voor zover mogelijk, af te stemmen op de behoeften en zwakheden uit de begintijd van ons geloof.

Dat is heel opmerkelijk! Precies op het moment waarop Europa de leeftijd van het verstand bereikt, en dat ze zichtbaar in het volle bezit van haar vermogens is gekomen, denkt India eraan om ons die hogere denkbeelden aan te reiken die precies in onze nieuwe behoeften voorzien, zowel in verstandelijk als in moreel, religieus, maatschappelijk of enig ander opzicht.

Men zou kunnen denken dat de 'broeders' van veraf de ontwikkelingen in het christendom in de gaten houden, en vanaf de toppen van hun wachttorens in de Himālaya het uur afwachten waarop het voor hen mogelijk is om ons naar hen te laten luisteren met enige kans om begrepen te worden.

Mijn bewondering groeit als ik bedenk dat ook onze natuurwetenschappen, op het puur fysieke gebied, een ontwikkelingsstadium hebben bereikt dat excessief en desastreus dreigt te worden, als het dat niet al is, en dat daarom effectieve hulp nodig heeft om, zonder al te veel gevaar, de kaap van sociaal noodweer te ronden, waarop de ongecontroleerde impuls van de materiële en meedogenloze vooruitgang heel goed onze barbaarse beschaving te pletter kan laten slaan.

Het is zeker dat de situatie in het Westen steeds ernstiger wordt. Iedereen weet waar de naderende ramp die ons bedreigt vandaan komt; tot nu toe heeft men alleen de dierlijke behoeften gestimuleerd, alleen de brute natuurkrachten wakker gemaakt, de begeerten en instincten, de grove energieën van de lagere kosmos.

Het christendom heeft de wetenschappelijke, religieuze en maatschappelijke waarheden waar deze betreurenswaardige situatie zo dringend om vraagt, goed verborgen achter de diepzinnige esoterie van zijn gelijkenissen. Het is voor een priester heel triest om te moeten zeggen, en voor christelijke oren heel moeilijk om te moeten horen, dat al onze priesters, zowel die van de rooms-katholieke kerk als van de Russisch-orthodoxe, de anglicaanse, de protestantse en de Anglo-Amerikaanse kerken, met blindheid en machteloosheid lijken te zijn geslagen wanneer ze worden geconfronteerd met de grootse taak die ze in deze verschrikkelijke omstandigheden zouden moeten vervullen. Ze zien niets; hun ogen zijn dichtgepleisterd en hun oren dichtgemetseld. Ze ontdekken niets; ze vermoeden niet eens wat voor onuitsprekelijke waarheden achter de letter van hun leringen verborgen liggen. Welk schouwspel bieden ze de wereld? Precies dat wat Christus al op voorhand onder de aandacht van toekomstige generaties bracht: 'Wanneer de blinden andere blinden, gidsen en karavanen, herders en kudden

gaan leiden, dan storten ze zich samen in de afgrond.¹

Dus aan de ene kant hebben we de officiële en betaalde wetenschappers voor wie de transcendente kant van verschijnselen, krachten, en natuurwetten verborgen blijft; en aan de andere kant hebben we de geestelijkheid, eveneens officieel en betaald, voor wie de niet minder transcendente kant van de symbolen, dogma's en allegorieën van de religie versluierd blijft.

Zeg eens, struikelen we niet allemaal in die duisternis, zowel in de staat als in de kerk, zowel in de politiek als in de religie? Een dubbele ramp, die er maar één is voor het volk dat vreselijk eronder lijdt, en voor onze beschaving die elk moment daarop schipbreuk kan lijden. Moge God ons op dit moment een oorlog besparen! Het zou een ramp zijn waarin Europa in stukken zou breken in bloed en vuur, zoals Montesquieu voorzag: 'Europa zal ten onder gaan door de soldaten als men zich niet op tijd bedenkt.'

We moeten dit empirisme en deze vreselijke verwarring achter ons laten. Maar wie zal ons redden? De Christus, de ware Christus, de Christus van de esoterische wetenschap.² En hoe dan? Als volgt: dezelfde sleutel die onder de ogen van wetenschappelijke instellingen de geheimen van de natuur onthult, zal hun eigen verstand openen voor de geheimen van de echte sociologie; dezelfde sleutel die onder de ogen van de geestelijkheid de geheimen van de mysteries en allegorieën van de evangeliën onthult, zal hun verstand openen voor dezelfde geheimen van de sociologie. Priesters en geleerden zullen zich dan ontwikkelen in de luister van een en hetzelfde licht.

En deze sleutel – ik kan het bevestigen, want ik heb het geverifieerd door hem toe te passen op al onze dogma's – DEZE SLEUTEL IS DEZELFDE ALS DIE WELKE DE MAHĀTMA'S ONS OP DIT MOMENT AANBIEDEN.³

Hier is de voorzienigheid tussenbeide gekomen, waarvoor we allemaal zeer dankbaar zouden moeten zijn. Ik ben hierdoor diep geraakt; ik voel een soort heilige ontroering! Mijn dankbaarheid is des te groter,

¹ Vgl. *Matth.* 15:14-15; *Lucas* 6:39.

² 'De Christus van de esoterische wetenschap' is de christos van de geest – een onpersoonlijk beginsel dat totaal verschilt van een Christus of Jezus van vlees. Bedoelt de geleerde kanunnik Roca deze christos? [Voetnoot door HPB toegevoegd in haar Engelse vertaling van dit artikel in *Lucifer*, januari 1888, blz. 368-74.]

³ De hoofdletters zijn van ons; want deze 'mahātma's' zijn de echte oprichters en 'meesters' van de Theosophical Society. [Voetnoot door HPB toegevoegd.]

want als ik de hindoeïstische overlevering vergelijk met de occulte theosofische overleveringen van het joodse christendom, vanaf zijn oorsprong tot in onze tijd, door middel van de heilige kabbala, dan kan ik heel goed de overeenstemming zien van de leer van de ‘Broeders’ met die van de esoterische leer van Mozes, Jezus en Paulus.

Men zal ongetwijfeld tegen mij zeggen: ‘U kleineert het Westen ten opzichte van het Oosten, Europa ten opzichte van Azië, Frankrijk ten opzichte van India, het christendom ten opzichte van het boeddhisme. U verloochent zowel uw vaderland als uw kerk, uw Franse nationaliteit, en uw aard als priester.’ Pardon, heren! Ik kleineer helemaal niets; Ik verloochen helemaal niets! Als lid van de mensheid werk ik voor het geluk van de mensheid; als zoon van Frankrijk werk ik voor de glorie van Frankrijk, als priester van Jezus Christus werk ik voor de overwinning van Jezus Christus. U zult dat moeten erkennen. Houd op met uw banvloeken, en luister alstublieft!

We maken een verschrikkelijke crisis door. De afgelopen honderd jaar hebben we geprobeerd om die *kaap van sociaal noodweer*, waarover ik heb gesproken, te ronden; daarbij ondergaan we onafgebroken de branden, bliksemschichten, donderslagen, en dreunen van een ongeëvenaard noodweer, en we voelen duidelijk dat alles om ons heen aan het wankelen wordt gebracht; onder onze voeten en boven ons hoofd! Noch pausen, noch wetenschappers, noch politici, noch staatslieden blijken in staat te zijn om ons weg te houden van de afgronden waarheen we, zagezegd, onvermijdelijk worden gedreven! Als ik dan door de duisternis van dit noodweer heen in het verre Oosten de gezegende ster ontdek die ons als enige, te midden van zoveel klippen, gezond en wel naar de zo begeerde veilige haven kan leiden, en ik wijs mijn broeders op de komst van deze weldadige ster, getuigt dat dan van een gebrek aan patriottisme en geloof?

Wat weten we per slot van rekening? Wie kan zeggen of dit niet het punt in de geschiedenis is waarop deze belangrijke woorden van Jezus Christus in vervulling zullen gaan: ‘Veel kudden, veel volkeren, bevinden zich noch buiten mijn schaapskooi; ze zullen allemaal daarheen worden gebracht, de een na de ander, en alle volkeren van de wereld zullen ten slotte één kudde vormen onder één herder.’¹ Gaan we een ‘struikelblok’ maken van wat in de plannen van Christus mischien wel een ‘hoeksteen’ van maatschappelijke opbouw is, ‘een

---

¹ Vgl. *Johannes* 10:16.

verbond' en een weg naar universele broederschap?

Ik weet net zo goed als u dat tegen Petrus werd gezegd: 'Ik zal u de sleutels van het koninkrijk van de hemel *geven*, opdat u de poorten daarvan op aarde zult openen.'¹ Ja, ongetwijfeld, maar let goed op de tijd van dit werkwoord: Ik zal u *geven*: dat is in de toekomst. Heeft de christelijke paus deze magische sleutels al ontvangen? Voordat u antwoordt, kijk alstublieft wat Rome van het christendom heeft gemaakt. Zie de erbarmelijke toestand waarin Europa verkeert: niet alleen is ze openlijk in oorlog met vreemde mogendheden, maar ze put zich ook uit in oorlogen met broederstaten en treft voorbereidingen voor haar eigen ondergang. Overal strijden christenen tegen christenen, kerk tegen kerk, priesterschap tegen priesterschap, klasse tegen klasse, school tegen school, en, vaak in dezelfde familie, broeder tegen broeder, zonen tegen hun vader, de vader tegen zijn zonen! Wat een schouwspel! En een paus heeft de leiding hierover! En terwijl mensen zich overal voorbereiden op een algemene slachting, houdt hij, de paus, zich maar met één ding bezig, met zijn wereldse domein, zijn materiële bezittingen! Denkt u dat deze barbaarse toestanden het koninkrijk van de hemel zijn, en zegt u nog steeds dat de paus van Rome de sleutels daarvan al heeft ontvangen?

In de decreten van de voorzienigheid staat misschien geschreven dat deze mysterieuze sleutels door de 'broeders' van het Oosten naar de broeders van het Westen zullen worden gebracht. Het zou daarom Christus zelf zijn, die leiding zou geven aan deze occulte beweging om zijn eigen woorden 'Ik zal u de sleutels van het koninkrijk van de hemel *geven*',² te laten uitkomen door ze via de mahātma's aan u, o Petrus, te geven. Die eerdere gebeurtenis zal zich dan herhalen: de wijzen uit het Oosten zullen Christus voor de tweede keer vereren, niet meer in de stal te midden van de dieren, op de troon van vernedering en lijden, maar op de thabor van zijn transfiguratie, in het licht van alle wetenschappen en op de troon van zijn heerlijkheid. Dat verwachten in feite alle volkeren: het profetische Oosten verlangt naar de tiende incarnatie van Vishṇu, die de kroon zal zijn van alle avatāra's die aan hem zijn voorafgegaan, en de *Apocalyps* kondigt op zijn beurt de komst van het *witte paard* aan, dat het symbool is van de verrezen Christus, glorieus en zegevierend voor de ogen van alle volkeren op aarde.

¹ Vgl. *Matth.* 16:19.

² *Matth.* 16:19.

Dit is hoe ik, priester van Jezus Christus, Jezus Christus verraad, wanneer ik de wijsheid van de mahātma's en hun werk in het Westen toejuich!

Ik heb gesproken over hoe geschikt het door hen gekozen moment is om ons te komen helpen. Dit moet ik benadrukken.

Moeten we niet zeggen dat ze ons geholpen hebben, als onzichtbare getuigen, bij de inspanningen van het moderne denken, bij het werk dat is gedaan en dat met veel ijver wordt voortgezet in onze wetenschappelijke laboratoria, in het hoofd van onze beste natuurkundigen, van onze meest deskundige fysiologen, van onze beste scheikundigen? Berthollet, Claude Bernard, Dumas, Flammarion, Figuier, Charcot, Pasteur, Berthelot – ik zou er nog veel meer kunnen opnoemen – houden zich, ieder op zijn eigen manier, bezig met de grensgebieden van de zintuiglijk waarneembare wereld, op die lijn die het fysieke gebied scheidt van het metafysische gebied van de natuur, *van dezelfde natuur*, want per slot van rekening 'is het heelal één', hoewel het twee aspecten heeft, zoals Henry de May het heel goed uitdrukt in zijn uitstekende boek *L'univers visible et invisible*.

Wat Berthelot in zijn meest recente boek over scheikunde schreef is algemeen bekend:

De elektrische, magnetische, calorische en lichtgevende vloeistoffen die men 60 jaar geleden nog aanvaardde als basis voor elektriciteit, magnetisme, warmte en licht, hebben volgens de huidige natuurkundigen toch niet méér werkelijkheid dan de vier elementen, *water, aarde, lucht en vuur*, die in de tijd van de Ioniërs en Plato zijn bedacht om te corresponderen met vloeibaarheid, vastheid, vluchtigheid en verbranding, en om de verschijnselen daarvan te verklaren. Deze vloeistoffen zijn evenals de vier oorspronkelijke elementen uit het zicht verdwenen en teruggebracht tot slechts één, namelijk ether. De ether van de natuurkundige en het atoom van de scheikundige verdwijnen in onze tijd op hun beurt, om plaats te maken voor nieuwe denkbeelden die alles alleen als bewegingsverschijnselen verklaren.¹

Dit is ongetwijfeld een grote stap vooruit, en Berthelot heeft zich verdienstelijk gemaakt voor de occulte wetenschap. Maar laten we ons niet vergissen, dit is nog geen definitief resultaat. Het is een stap vooruit, een verdere ontdekking, maar het is nog niet het einde. Berthelot heeft nog niet de eindstreep bereikt. Hij weet dat trouwens heel goed.

---

¹ Vgl. M.P.E. Berthelot, *Les origines de l'alchimie*, 1885, blz. 320.

Onlangs heeft men in Amerika nog iets beters gevonden, toen in Philadelphia de interatomaire kracht werd ontdekt. Ze werd zo genoemd door haar ontdekker, Keely, die haar net zo goed de interplanetaire of interastrale kracht had kunnen noemen, op basis van de wetten van Newton en Kepler, die zowel van toepassing zijn op atomen als op grote hemellichamen, zowel in de microkosmos als in de macrokosmos.¹ Zelfs de ontdekking van deze nieuwe kracht biedt, hoezeer ze alle andere krachten ook overtreft, niet de oplossing voor het grote probleem van de dynamica van de kosmos.

‘De bewegingsverschijnselen’, op basis waarvan men alles beweert te verklaren, verklaren helemaal niets, omdat onze natuurkundigen, zoals ze zelf toegeven, de oorzaak van deze beweging niet kennen. ‘Bedenk’, zeggen de mahātma’s via hun adepten, ‘dat er achter elke fysieke kracht een andere kracht verborgen ligt, die zelf dient als voertuig voor een spirituele kracht die de levende ziel van elke gemanifesteerde kracht is’.

En zo biedt de natuur ons een oneindige reeks krachten – waarbij elke kracht dient als voertuig voor een andere kracht – die, zoals d’Alembert vermoedde, alle waarneembare verschijnselen voortbrengen en alle punten van de omtrek bereiken vanuit een centraal punt dat God is.

De bron van waaruit beweging voortkomt, wordt door materialisten op een plaats gezocht waar deze zich niet bevindt, namelijk in de gevolgen ervan. De zogenaamd ‘spirituele christenen’ zoeken haar op hun beurt waar deze zich evenmin bevindt, buiten de natuur; en in hun abstracte beschouwingen raken ze de weg kwijt in een absoluut holle metafysica waarin hun ijdele denkbeelden vervliegen. De eerste oorzaak van de wereld en van alle wezens die haar bewonen staat niet buiten de schepping; ze is immanent daarin, even intrinsiek als de geest dat is in de stof die hij bezielt en activeert, terwijl hij er volkomen van gescheiden blijft.

Afstanden kunnen op innerlijk gebied niet worden gemeten zoals op fysiek gebied waar ze worden bepaald door kompas en meetlat; ze worden innerlijk bepaald door de scheidslijnen tussen de natuurrijken, zoals tussen het mineralenrijk en het plantenrijk, tussen het plantenrijk en het dierenrijk, enz.

---

¹ *Le lotus* heeft over deze ontdekking gesproken (oktober 1887) in formuleringen die volkomen overeenstemmen met de informatie die ik uit een andere bron heb ontvangen.

2. Ik kan nu, na deze inleiding, een voorbeeld geven van de verandering die dankzij de mahātma's binnenkort zal optreden in de leer van de christelijke kerk. Ik behandel met name het dogma van de *scheping*, waarbij ik de lezer bericht dat mijn volgende boek, *Les nouveaux cieux et la nouvelle terre*, een werk zal zijn dat met alle dogma's van het katholieke geloof overeenstemt.

De stof heeft een oneindige verscheidenheid van bestaanstoestanden, die soms zelfs een tegengesteld uiterlijk hebben. De wereld bestaat uit twee polen, de noordelijke of spirituele, en de zuidelijke of stoffelijke pool; deze twee polen komen volmaakt met elkaar overeen en verschillen alleen wat vorm of uiterlijk betreft.

Wanneer de universele substantie van bovenaf wordt beschouwd, zoals oosterlingen dat doen, vertoont ze het aspect van een spirituele of goddelijke emanatie; van onderaf bekeken, zoals westerlingen dat doen, vertoont ze daarentegen het aspect van een stoffelijke schepping.

Men begrijpt onmiddellijk welk verschil er moet bestaan tussen de twee denkwelden, en daarom tussen de twee beschavingen van het Oosten en het Westen. Toch bevat de *Genesis* van Mozes, d.w.z. die van de christelijke leer, niet méér fouten dan de genesis van de mahātma's, namelijk die van de boeddhistische leer. Beide beschrijvingen van de ontstaansgeschiedenis zijn volledig op dezelfde werkelijkheid gebaseerd. Of men nu langs de schaal afdaald of opklimt, men doorloopt slechts, in het Oosten van boven naar beneden, in het Westen van beneden naar boven, dezelfde ladder van wezens, meer of minder vergeestelijkt, of meer of minder gematerialiseerd, al naar gelang men zuivere geest, die God is, nadert of zich ervan verwijderd.

Het was dus niet nodig om over en weer zoveel tekeer te gaan tegen enerzijds de theorie van de emanatie en anderzijds tegen de theorie van de schepping. Men zal altijd terugkomen op het beginsel van Hermes Trismegistus: het heelal heeft twee aspecten, hoewel gevormd uit één enkele substantie. De kabbalisten wisten dit goed, en lang geleden werd het in de Egyptische heiligdommen onderwezen, en ook de occultisten van Tibet zijn nooit opgehouden om het in de tempels van India te herhalen.

Hopelijk zal binnenkort worden aangetoond door wetenschappelijke experimenten, zoals die van de geleerde William Crookes, dat overal, in de hele natuur, geest en stof niet twee zijn maar één, en dat ze in het leven nergens een echte scheiding vertonen. Achter elke fysieke kracht staat een spirituele of psychische kracht: in het hart van

het kleinste atoom is een levende ziel verborgen, die Claude Bernard duidelijk heeft aangetoond in kiemen die voor het blote oog onzichtbaar zijn. ‘Deze menselijke, dierlijke, plantaardige of minerale ziel is slechts een straal die door de universele ziel aan elk gemanifesteerd object in de kosmos wordt verschaft.’

‘De fysieke mens en het waarneembare heelal zijn volgens de theosofische leer slechts het uiterlijk dat daaraan is gegeven door de samenhang van de interatomaire of interastrale krachten die de buitenkant van beide vormen. De zichtbare kant van een wezen is een steeds veranderende māyā.’ De taal van Paulus verschilt in geen enkel opzicht daarvan: ‘Het uiterlijk van de wereld’, zegt hij, ‘is een vergankelijk beeld, een beeld dat voorbijgaat en zich voortdurend vernieuwt – transit figura hujus mundi.’¹

‘De echte mens, of de microkosmos – en men kan hetzelfde zeggen over de macrokosmos – is een astrale kracht die zich openbaart door middel van deze fysieke verschijning, en die, omdat ze vóór de geboorte van deze vorm heeft bestaan, op het moment van de dood niet het lot daarvan hoeft te delen: ze overleeft de vernietiging ervan. De stoffelijke vorm kan niet blijven bestaan zonder de spirituele kracht die deze in stand houdt; maar laatstgenoemde is onafhankelijk van eerstgenoemde, want de vorm wordt door de geest gemaakt, en niet de geest door de vorm.’

Deze theorie is woord voor woord die van de ‘broeders’ en de adepten, en tegelijkertijd die van de kabbalisten en de christenen van de school van Origenes, en de kerk van Johannes.

Men ziet dat de overeenkomst niet volmaakter zou kunnen zijn.

Pas deze leer toe op het ontstaan van de kosmos en u heeft het geheim van de vorming van de wereld; tegelijkertijd ontdekt u de diepe betekenis van deze woorden van Paulus: ‘De onzichtbare dingen van God zijn voor het oog van de mens zichtbaar gemaakt door de zichtbare dingen van de schepping’,² een uitspraak die Joseph de Maistre zo goed als volgt weergaf: ‘De wereld is een enorm stelsel van onzichtbare dingen die zichtbaar zijn geordend.’

Het geheel van de kosmos is als een medaille met twee kanten, waarbij de achterkant de voorkant kopieert. De materialisten kennen alleen de onderkant ervan, terwijl de occultisten haar tegelijk van beide

¹ Vgl. *1 Cor.* 7:31.

² Vgl. *Rom.* 1:20.

kanten beschouwen; zowel van de voorkant als de achterkant.

Het is altijd de natuur, en dezelfde natuur, maar de natuur van onderen gezien als het geheel van wezens (*natura naturata*), en de natuur van boven gezien als actief scheppend beginsel (*natura naturans*); hier, intelligente oorzaak; daar, ruw gevolg; spiritueel van boven gezien, lichamenlijk van onderen gezien, tot haar essentie teruggebracht aan de noordpool, geconcretiseerd aan de zuidpool.

Het onderscheid tussen geest enerzijds en stof anderzijds dat overal in het Westen tot op de dag van vandaag als essentieel en absoluut wordt beschouwd en aanvaard, is niet langer houdbaar. De vooruitgang van de wetenschap, die door hindoeënkbeelden zal worden aangespoord, zal binnenkort de laatste volgelingen van dat kinderlijke onderscheid dwingen om het als iets belachelijks los te laten.

Buiten God is er in de wereld maar één en dezelfde substantie (misschien wel de yliaster van Paracelsus of sat van de hermetici), herhaal ik, met twee tegengestelde polen, het noorden of de spirituele pool, en het zuiden of de stoffelijke pool. Noch de oude *materialistische* school, noch de oude *spirituele* school, in de beperkte betekenis die volgens onze vroegere mentale categorieën nog aan die twee termen wordt gehecht, kunnen zich nog langer verdedigen tegen de zegevierende aanvallen die echte theosofen, of beter gezegd echte christenen, onophoudelijk op hen uitvoeren.

Voor onze ogen bestaat niets werkelijk behalve het leven, overal is er leven, niets dan leven, want het leven is in het Woord, volgens Johannes, en het Woord is, zoals God, aanwezig in alle wezens, die alleen door hem bestaan.

Niettemin – en hierin is de christelijke leer volgens mij beter, althans in zijn manier van uitdrukken, dan de hindoeëler – is het leven dat de gewone mens leidt niet het leven van God. Met andere woorden, namelijk die van Paulus, God is niet de beweging, het zijn en het leven in ons; maar eerder ‘in God bewegen we, zijn we en leven we: in Deo vivimus, movemur et sumus’.¹ Deze uitdrukking, die exact en volkomen duidelijk is, maakt een einde aan alle onjuiste redeneringen van Plotinus, Bruno, Spinoza, Schelling, Hegel en ook de eleaten en stoïcijnen van alle tijden.

Ja, alles, absoluut alles in de wereld is leven, maar leven dat anders is georganiseerd en op verschillende manieren is gemanifesteerd in de

---

¹ Vgl. *Handelingen* 17:28.

verschijnselen die oneindig variëren, van de meest vergeestelijkte wezens zoals de engelen – zowel bekend bij de boeddhisten als de christenen, maar met andere namen – tot de meest vaste wezens zoals stenen en metalen. In het binnenste van laatstgenoemde slapen, in een cataleptische staat, miljarden elementaire geesten. Laatstgenoemde wachten om in actie te komen slechts op de slag van het houweel of de hamer waaraan ze hun bevrijding en hun ontsnapping uit de limbus te danken zullen hebben, waarover in zowel de hindoe- als de katholieke leer wordt gesproken. Hier ligt voor deze levenszielen het startpunt van de opstanding en de hemelvaart, die zowel in de oosterse als de westerse overleveringen worden onderwezen, maar door ons niet worden begrepen.

Het pikhouweel van de steenhouwer, de ploeg van de boer, de bijl van de houthakker, het hoefijzer en het wagenwiel, brengen op elk moment op grote schaal deze opwekkingen teweeg; en het vuur van onze ovens waarin erts, kolen en hout worden ontbonden, zenden werfelende wolken van elementaire geesten de lucht in.

Ze zijn gevangenen van het hout, van steen en van ijzer, daaraan geketend, zoals Lazarus aan zijn graf, en wachten op het uur waarop de banden van hun gevangenschap zullen worden verbroken, en dat is hoe, volgens Paulus, de hele natuur, vol leven en kiemkracht, zucht en kreunt om haar bevrijding en definitieve verlossing van haar barensnood: *omnis creatura ingemiscit, et parturit usque adhuc (Rom. 8:22)*. Ze verkeert in eeuwige barensnood.

Waarom zijn deze levenskrachten getroffen door catalepsie en gereduceerd tot een staat die noch die van een lijk in het graf, noch die van een embryo in de baarmoeder is, en zelfs niet die van larven verstrikt in de dichte weefsels van de stof? Vroeger was het een mysterie zoals men ons in onze seminaries en van de kansel vertelde; in onze tijd is het een nieuw hoofdstuk in de biologie, zoals zal blijken uit de verklaring die ik zal geven van het dogma van de zondeval volgens de beginselen van de hindoeleringen en van de joods-christelijke kabbalistische leer. Ik hoef hier nu niet bij stil te staan.

Het gaat er hier om goed te begrijpen waarom één enkele substantie (de yliaster of sat, de naam is niet van belang) voldoende kan zijn om alle wezens die het zichtbare en onzichtbare heelal bevolken, samen te stellen. Die substantie – die in zekere mate gesublimeerd is aan de noordpool, in wat we de hemel noemen, en in zekere mate gecondenseerd aan de zuidpool, in wat we de aarde, of beter gezegd de

hel, noemen – ondergaat oneindig veel wijzigingen omdat ze voortdurend door de duizenden distilleerkolven, smeltkroezen en bekers reist waaruit het laboratorium van die onovertroffen scheikundige, ‘natura naturans’ genaamd, is samengesteld.

Hier worden de metalen, gesublimeerd door vuur, omgezet in damp; *daar* worden dezelfde dampen, gecondenseerd door koude, opnieuw harde lichamen.

De geest maakt gebruik van voertuigen die van natuurrijk tot natuurrijk verschillen; daarom verschillen haar werkingen, en ook haar gevolgen; de geest vormt aggregaten in het mineraal, groeit bij de planten, kruipt, loopt en rent bij de dieren, zwemt bij de vissen, vliegt bij de vogels; de geest is het prachtige instinct van de bijen, de mier, de bever, en van alle vindingrijke soorten. Hij doorloopt van laag naar hoog het hele gebied van het dierlijk leven, totdat hij in de intelligentie en het genie van de mens zijn volle ontwikkeling bereikt, en van daaruit komt hij stralend in de engelen sfeer tevoorschijn. Een nieuwe carrière opent zich dan voor hem, hij beklimt de sporten van de ladder die de negen engelenkoren vormt, en komt zo in het harmonische nirvāṇa van de mahātma’s, dat volgens mij niets anders is dan de schoot van de Abraham van de oude wet en, sinds het evangelie, de schoot van de glorieuze Christus, ‘dat maatschappelijk-goddelijke lichaam’ waarvan wij de levende monaden, de organische cellen moeten vormen.

Maar zoals de geesten kunnen opstijgen, kunnen ze ook afdalen, want ze zijn altijd vrij om zich te verheerlijken in het goddelijke licht, of zich in de satanische duisternis van dwaling en kwaad te hullen. Vandaar – zolang de tijd de tijd is – ‘deze aanhoudende tranen en dit tandengeknars’, waarover de gelijkenissen van het evangelie figuurlijk spreken, en die zullen aanhouden zolang als het aanmaken van de maatschappelijke atomen bestemd voor de collectieve samenstelling van het gelukzalige nirvāṇa duurt.

De natuur toont ons voortdurend voorbeelden van organische transformaties, analoog aan die waarover ik spreek, om ons als het ware te helpen bij het begrijpen van ons eigen lot. Maar het lijkt erop dat veel mensen ‘ogen hebben die niet zien’, zoals Jezus zei. Zie hoe om deze staar te verwijderen, de wetenschap, zelfs in het Westen, die steeds meer die van het Oosten benadert, op haar beurt verschijnselen begint te weeg te brengen die tegelijkertijd de gelijkenissen van de evangeliën en de leringen van de natuur bevestigen. Ik zal niet spreken over het Salpêtrière en de wonderen die door middel van hypnose zijn verricht

door Charcot en zijn talrijke leerlingen over de hele wereld. Er zijn dingen die me nog veel meer frapperen.

Pictet, in Genève, maakt met behulp van lucht en licht briljanten. Dit zou mensen die weten dat onze kolenmijnen niets anders zijn dan 'opgeslagen zonlicht', niet moeten verbazen. Onttrekken de bloemen aan de atmosfeer niet met een nog wonderbaarlijker nijverheid de lichtgevende stof waarmee ze hun fijne en vrolijke gewaden weven? En 'alles wat op aarde wordt gezaaid in een stoffelijke vorm, stijgt dat niet op in een spirituele vorm',¹ zoals Paulus zegt?

De glorieuze entiteiten die we hemelse geesten noemen, hebben zelf een organische vorm. Deze is omschreven in de canons van onze leer, ongeacht wat de onwetenden van het ultramontanisme misschien beweren. Alleen God heeft geen lichaam, alleen God is zuivere geest, en daarbij moeten we de godheid los van de persoon van Jezus Christus zien, want God woont *lichamelijk* in het 'vleesgeworden Woord', volgens de ware en mooie uitspraak van Paulus.

En omdat God geen lichaam heeft, is hij overal aanwezig in het oneindige, onder de sluiers van kosmisch licht en de ether, die dienen als zijn kleding, en in de elektrische, magnetische, interatomaire, interplanetaire, interstellaire en geluidsfluiden, die hem dienen als voertuigen en instrumenten van de voorzienigheid.

En het is ook omdat God geen geschapen vorm heeft, dat de kabala hem heel juist het *niet-zijn* kon noemen. Hegel had waarschijnlijk een vermoeden van deze esoterische waarheid toen hij in zijn zwaarwichtige en wollige taal sprak over de gelijkwaardigheid van het zijn en het niet-zijn.

Alle zichtbare vormen zijn dus het product en tegelijkertijd het bekleedsel en de manifestatie van spirituele krachten. De hele zintuiglijk waarneembare wereld is in feite een organische concretisering, een soort levende kristallisatie van intelligente krachten die vanuit een spirituele toestand tot een stoffelijke toestand zijn vervallen; met andere woorden, afgedaald van de noordpool naar de zuidpool van de natuur, als gevolg van een ramp die de Heilige Schrift de verdrijving uit de Hof van Eden noemt. Deze ramp was de straf voor een verschrikkelijke misdaad, voor een gedurfde opstand waarover in de overleveringen van alle tempels wordt gesproken en die in onze leer de erfzonde wordt genoemd. De belangrijkste priesters van de christe-

---

¹ Vgl. *1 Cor.* 15:53-4.

lijke kerk hebben tot nu toe niet over de kennis beschikt die nodig is om dit biologische verschijnsel te verklaren, dat een vastgesteld feit van de fysiologie en de sociologie is, zoals ik hoop te bewijzen. De priesters hebben, wanneer hen over dit onderwerp vragen werden gesteld, altijd geantwoord: Het is een *mysterie*. Er zijn echter geen mysteries, behalve voor de onwetendheid, en Christus gaf te kennen dat 'alles wat verborgen is aan het licht moet worden gebracht, en van de daken moet worden verkondigd'.¹

Dit is de reden waarom in onze tijd zoveel nieuwe kennis, afkomstig uit het Oosten en elders, op een wetenschappelijke manier het christelijk denken binnentreedt. Alle eer aan de theosofen, aan de adepten, aan de kabbalisten, vooral aan de hermetici uit alle windstreken, aan die nieuwe missionarissen wiens komst De Maistre voorzag, en die De Saint-Yves d'Alveydre onlangs prees als de uitverkorenen van God, die van hem de opdracht hadden gekregen om een gemeenschap te vormen van kennis en liefde tussen alle religieuze centra van de aarde!

Priesters van de rooms-katholieke kerk, we zullen op onze beurt toetreden tot deze geleerde gemeenschap van heiligen, zodra we ermee instemmen om onze heilige teksten opnieuw te lezen, niet meer naar de letter van hun exoterie, maar naar de geest van hun esoterie, en in de drievoudige betekenis die de christelijke overlevering in haar canon altijd daaraan heeft gehecht.

Abbé Roca (kanunnik)

Château de Pollestres, Frankrijk

[Toevoeging van HPB in haar Engelse vertaling van het bovenstaande in *Lucifer*, jan. 1888:]

Dit is heel optimistisch gesteld, en als dit zou worden gerealiseerd, zou het zoiets zijn als het toedienen van het levenselixir aan het versleten lichaam van de rooms-katholieke kerk. Maar wat zal zijne heiligheid de paus hiervan zeggen?

---

¹ Vgl. *Lucas* 12:3.

Aantekeningen bij ‘De esoterie van de christelijke leer’ van abbé Roca

H.P. Blavatsky

[‘Notes sur ‘L’ésotérisme du dogme chrétien’ de M. l’Abbé Roca’,
Le lotus, december 1887, blz. 160-73; *CW* 8:355-71]

Gelijk in het begin van dit opmerkelijk moedige en oprechte artikel stelt en behandelt de schrijver de volgende vraag: ‘Wie kan zeggen of dit niet het punt in de geschiedenis is waarop deze belangrijke woorden van Christus in vervulling zullen gaan: ‘Veel kudde, enz., . . . en alle volkeren van de wereld zullen ten slotte één kudde vormen onder één herder!’¹ Verschillende feiten in de oude en nieuwe geschiedenis keren zich tegen deze optimistische verwachting.

Om te beginnen geeft de leer van de oosterse esoterie aan dat de kalki-avatāra aan het einde van het kaliyuga² verschijnt, terwijl we nog maar aan het begin ervan staan.

Vervolgens laat de esoterische interpretatie van de christelijke teksten ons zien dat ze, wanneer we ze ‘in de taal van de mysteriën’ lezen en weergeven, dezelfde essentiële en ongetwijfeld universele waarheden bevatten. Hieruit blijkt dat de vier evangeliën, evenals de *Bijbel* van Mozes en de rest van begin tot eind duidelijk symbolische allegorieën zijn van dezelfde oorspronkelijke mysteriën van de inwijdingscyclus.

Door de centrale figuur van het Nieuwe Testament te vervleselijken en door het dogma van het vleesgeworden woord op te leggen, verkondigt de rooms-katholieke kerk een geloof dat lijnrecht tegenover de leer van de boeddhistische en hindoeïstische esoterie en van de Griekse gnosis staat. Zolang niet één van beide leerstellingen wijkt voor de ander, zal er altijd een kloof tussen het Oosten en het Westen bestaan. Bijna 2000 jaar van bloedige vervolgingen van kettters en ongelovigen door de kerk vormen voor oosterse volkeren een struikelblok om hun filosofische leer op te geven ten gunste van die welke het christos-beginsel verlaagt.

En dan zijn er nog de statistieken die bewijzen dat tweederde van de

---

¹Zie blz. 168; vgl. *Johannes* 10:16.

²Het kaliyuga duurt 432.000 jaar, waarvan de eerste 5000 jaar pas in 1897 zullen zijn verstreken.

wereldbevolking helemaal geen neiging vertoont om ‘een enkele herder’ te aanvaarden. Legers van missionarissen worden naar alle hoeken van de aarde gezonden; miljoenen worden elk jaar door Rome uitgegeven en tientallen miljoenen door de 350 tot 360 protestantse sekten – en wat is het resultaat van al deze inspanningen? De bekentenis van een beroemde bisschop (bisschop Temple) en de beschikbare statistieken zullen het ons zeggen. Sinds het begin van de 19de eeuw hebben de moslims 200 miljoen bekeerlingen gemaakt zonder daaraan een cent uit te geven, terwijl de christelijke zendelingen maar 3 miljoen mensen hebben bekeerd. In Afrika heerst bijna overal de islam! Een teken van de tijd!

Ik heb gezegd dat het Nieuwe Testament slechts een westerse allegorie is die gebaseerd is op de universele mysteriën waarvan de eerste historische sporen alleen al in Egypte teruggaan tot ten minste 6000 v.Chr. Ik zal dat bewijzen.

Deze allegorie is die van de inwijdingscyclus, een nieuwe, tegelijkertijd psychische en sterrenkundige versie van de mysteriën. Het sabaeïsme en de heliolatrie zijn nauw verbonden met dat andere mysterie, de vleeswording van het woord of de neerdaling van het goddelijk Fiat in de mensheid, die wordt gesymboliseerd in het verhaal van elohim-Jehovah en de Adam van klei. De psychologie en de astrolatrie (en dus ook de astronomie) zijn daarvan dus niet te scheiden.

Deze zelfde basismysteriën zijn sinds het begin van de bewustwording van de mensheid terug te vinden in de heilige teksten van elk land, van elk volk. Maar wanneer een op deze mysteriën gebaseerde legende zich exclusieve rechten aanmatigt, wanneer ze zich opwerpt als een onfeilbaar dogma om daarmee het volksgeloof tot haar letterlijke interpretatie te veroordelen, ten koste van haar werkelijke metafysische betekenis, dan moet zo’n legende aan de kaak worden gesteld, haar sluier worden weggetrokken en moet ze in al haar naaktheid aan iedereen worden getoond!

Het is nutteloos om te zeggen dat universele geloofsovertuigingen esoterisch identiek zijn, zolang men de werkelijke esoterische betekenis van deze twee oorspronkelijke termen – chrēstos (χρηστός) en christos (χριστός) – niet goed heeft bestudeerd, en deze goed wordt begrepen: het zijn twee tegenovergestelde polen waarvan de betekenis verschilt zoals dag en nacht, lijden en dienstbaarheid, vreugde en geestvervoering, enz. . . . De echte christenen zijn met de laatste gnostici gestorven, en de huidige christenen hebben zich slechts een naam toe-

geëigend die ze niet meer begrijpen. Zolang dit zo blijft, kunnen de oosterlingen het niet eens worden met de westerlingen: tussen hen is geen versmelting van religieuze denkbepelden mogelijk.

Men zegt dat na het verschijnen van de kalki-avatāra ('hij die verwacht wordt' op het witte paard – in de *Apocalyps*) de gouden eeuw zal aanbreken en ieder mens zijn eigen guru (spiritueel leraar of 'herder') zal worden, omdat de goddelijke logos, welke naam men ook daaraan geeft,¹ in iedere wedergeboren sterveling zal heersen. Er kan dan ook geen sprake zijn van een gemeenschappelijke 'herder', tenzij deze herder puur symbolisch wordt opgevat. Bovendien vervleselijken de christenen de christos van de gnostici, omdat ze aan dit belangrijke beginsel een specifieke plaats toekennen door het aan iedereen behalve Jezus van Nazareth (of de nazar) te ontzeggen. Alleen al om die reden kunnen ze niets gemeen hebben met de leerlingen van de oude wijsheid.

Westerse theosofen aanvaardden de christos evenzeer als de gnostici uit de eeuwen vóór het christendom, en evenals de aanhangers van de Vedānta hun Krishṇa aanvaardden. Ze maken een onderscheid tussen de lichamelijke mens en het goddelijke beginsel dat hem in het geval van een avatāra bezielt. Hun Krishṇa, de historische held, is sterfelijk; maar het goddelijke beginsel dat hem bezielt (Vishṇu) is onsterfelijk en eeuwig. Na zijn dood blijven de mens en de naam Krishṇa aards, ze worden niet Vishṇu; Vishṇu neemt alleen dat deel van zichzelf in zich op dat de avatāra bezielde, zoals het zovele anderen bezielt.

Het woord christos is in wezen slechts een vertaling van het woord Kris², en deze naam is ongetwijfeld vele duizenden jaren ouder dan het begin van onze jaartelling. Het bewijs hiervoor is te vinden in een fragment van de sibille van Erythrae waarin de volgende woorden voorkomen: ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΕΙΣΤΟΣ ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ ΣΩΤΗΡ ΣΤΑΥΡΟΣ. Deze onder de christenen zo beroemd geworden zin is in feite slechts een reeks nominatieven, waarvan iedereen kan maken wat hij wil. De kerk heeft zich gehaast om er een profetie over

¹Of deze nu Krishṇa, Boeddha, Saoshyant, Horus of Christos wordt genoemd, hij is een universeel beginsel; de 'god-mensen' zijn van alle tijden en er zijn er talloze.

²Een esoterische term voor het woord zalven. Georg Curtius ziet de oorsprong van de termen χρις, χράω en χρηστός in het Sanskrietwoord ghrish (*Principles of Greek Etymology*, 1875, deel 1, blz. 251).

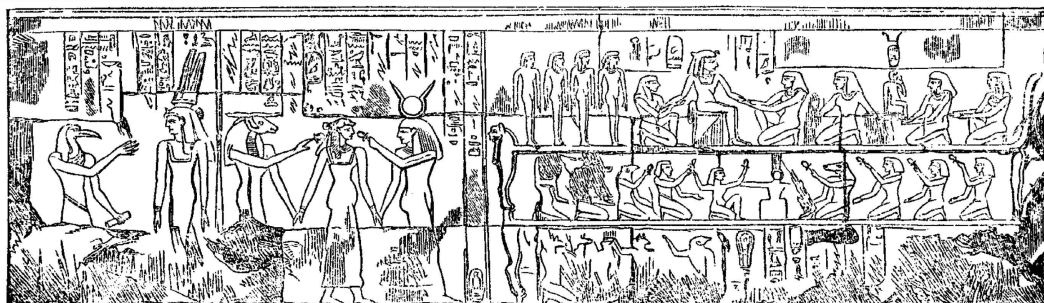
de komst van Jezus in te zien; deze woorden hadden echter met onze jaartelling niets te maken, zoals de geschiedenis – van 1 januari van het jaar 1 tot 1 januari 1888 n.Chr. – en de tekst van het sibillijnse fragment bewijzen.

Deze universele profetie, die dateert uit het begin van ons ras en volkomen heidens is, belooft ons inderdaad de terugkeer van de gouden eeuw zodra het aangekondigde ‘kind’ geboren is, van wie de geboorte even allegorisch als metafysisch is. Ze betreft niet een specifieke figuur en geen enkele onbevleete ontvangende maagd. Haar vorm is volledig mythologisch; haar betekenis sterrenkundig en theogonisch.

In alle tijden en bij alle volkeren wordt de mythische messias uit een maagd-moeder geboren. Denk aan Krishṇa en Devakī; de boeddhistische legende die geënt is op de historische Gautama Boeddha en zijn moeder Māyā. Denk aan de toevoeging bij de levensbeschrijving van de farao Amenhotep III, die tijdens de 17de dynastie uit een moeder-maagd, de koningin Mutemwiya, werd geboren.

Onderzoek ook de binnenmuren van het heilige der heiligen in de tempel van Luxor, die door dezelfde farao is gebouwd, en u zult daar vier veelbetekenende tafereelen zien: ten eerste de god Thot, (de lunaire Mercurius, de boodschapper en aankondiger van de Egyptische goden, de Gabriël van het *Dodenboek*) die de maagd-koningin begroet en haar de geboorte van een zoon aankondigt; dan is er de god Khnum, terzijde gestaan door Hathor (de heilige geest in zijn twee aspecten, mannelijk en vrouwelijk, zoals de sophia van de gnostici, die later werd veranderd in de heilige geest) die de kiem van het toekomstige kind gereedmaakt; dan de moeder in barensood, terwijl ze op de stoel zit van de vroedvrouw die de pasgeborene in een grot ontvangt, en ten slotte het tafereel van de aanbidding. De Engelse egyptoloog, Gerald Massey, beschrijft dit laatste tafereel als volgt:

. . . het kind zit op de troon en ontvangt eerbewijzen van de goden en geschenken van de mensen. Achter de god Khnum knielen aan de rechterkant drie geesten (de drie magiërs, de koningen uit de legende) en bieden de pasgeborene met de rechterhand geschenken en met de linkerhand het leven aan. Het kind dat op deze manier wordt aangekondigd, incarneert, geboren wordt, en wordt aanbeden, was bij de farao's de vertegenwoordiger van de Egyptische Aten (de zon), de god Adon van Syrië en de Hebreeuwse Adonai; het kindje Jezus van de zonnecultus van Aten; vrucht van de wonderbaarlijke ontvangenis van de eeuwige maagd-moeder, gepersonifieerd door

Afbeeldingen in de tempel van Luxor van de goddelijke geboorte.¹

Mutemwiya, de moeder van de eniggeborene, de goddelijke moeder van de jonge zonnegod.²

Het is niet nodig om hier opnieuw over de legende van Krishṇa en Devakī te spreken, over zijn wonderbaarlijke geboorte, over de herders die voor hem zorgden, over de rishi's die hem eer bewezen, of over de Herodes van India, koning Kāṃsa, die 40.000 pasgeboren zonen liet vermoorden in de hoop daarbij Krishṇa, die hem zou ontronen, te doden.

En is dat gouden tijdperk dat door Vergilius en de sibille werd bezongen, nu aangebroken? Waar moeten we ernaar zoeken? Was het in de eerste eeuwen van het christendom toen de heidenen om hun goden te verdedigen de nazarenen vermoordden? Of toen laatstgenoemden, die openlijk christenen waren geworden, de goden van de heidenen in stromen van menselijk bloed begonnen te verdrinken in naam van hem die aan hen broederlijke en universele liefde, zelfs tegenover vijanden, en menslievendheid, zelfs vergeving en het vergeven van aangedaan onrecht, zou hebben gepredikt? Of in die eeuwen waarin de heilige inquisitie heerste, genoot de mensheid toen in materieel of moreel opzicht haar gouden eeuw met zijn wereldvrede? Of is het nu, wanneer de Europese legers zich gereedmaken om elkaar te bespringen en uit te roeien, terwijl legioenen van ongelukkigen van honger en koude sterven onder de zegeningen van de plaatsvervanger

¹ Massey, *The Natural Genesis*, 1883, deel 2, blz. 398. [Zie voor andere versies van deze afbeeldingen en een kritische noot daarbij: *H.P. Blavatsky Collected Writings*, 8:376-9&vn. – Vert.]

² *The Historical Jesus and Mythical Christ*, blz. 5; vgl. *The Natural Genesis*, 1883, deel 2, blz. 398-9.

van Christus [de paus] aan wie ter gelegenheid van zijn jubileum 20 miljoen is geschonken, en in de beschaafde en christelijke landen het morele niveau van de mensen lager is dan dat van wilde dieren?

Alleen de adepten begrijpen de werkelijke betekenis van de woorden van de sibille; ze kunnen niet door het kruis van de Calvarieberg worden verklaard.

Het is helemaal niet mijn bedoeling om hen die in Jezus, de vleeselijke Christus, geloven, te kwetsen, maar ik voel me verplicht om de nadruk te leggen op onze eigen leer en deze toe te lichten, omdat abbé Roca ze misschien met die van de rooms-katholieke kerk zou willen vereenzelvigen. Deze twee overtuigingen kunnen nooit samengaan, tenzij het katholicisme van de roomse kerk tot zijn oorspronkelijke leringen, die van de gnostici, zou terugkeren. Tot aan het begin en zelfs het midden van de tweede eeuw was de rooms-katholieke kerk, evengoed als de marcionieten, gnostisch. Pas in het jaar 136 scheidde Marcion, de beroemde gnosticus, zich af, en Tatianus verliet haar nog later. En waarom verlieten ze haar? Omdat ze ketters waren geworden, beweert de kerk, maar de geschiedenis van deze geloofsgemeenschappen, die de esoterische manuscripten ons verschaffen, geeft ons een heel andere verklaring. Deze beroemde gnostici vertellen ons dat ze zich van de kerk losmaakten, omdat ze een *vleesgeworden* christus niet konden aanvaarden. Zo begon het proces van de vleeswording van het christus-beginsel. In die tijd onderging de metafysische allegorie – die allegorie die de basisleer vormde van alle gnostische broederschappen¹ – haar eerste transformatie.

Eén feit is al voldoende om aan te tonen dat de rooms-katholieke kerk zelfs de door de Griekse kerk bewaarde traditie heeft losgelaten. Ze heeft namelijk de traditie van de zonne-tonsuur² overgenomen die kenmerkend was voor de Egyptische priesters van de openbare tem-

---

¹De gnostici waren in feite verdeeld in verschillende broederschappen, zoals de essenen, de therapeuten, de nazarenen of nazars (vandaar Jezus van Nazareth); 'Jacobus', de broeder van de Heer, hoofd van de kerk van Jeruzalem, was een gnosticus in hart en nieren, hij was een asceet van het oude bijbelse type, d.w.z. een nazar die zich vanaf zijn geboorte aan ascese had gewijd; het scheermes had zijn haar of baard nooit aangeraakt. Hij was iemand die in legenden en op afbeeldingen wordt voorgesteld zoals Jezus en zoals alle 'broeder-adepten' van alle landen; van de yogī-fakir van India tot de grootste mahātma van de ingewijden van de Himālaya.

²De magnetische en psychische kracht ligt in het haar; vandaar de mythe van Samson en vergelijkbare figuren uit de oudheid.

pels, en voor de lama's en de bonzen van het volksgeloof van de boeddhisten. Dit volstaat om aan te tonen dat de rooms-katholieke kerk het meest van de werkelijke religie van de mystieke christus is afgeweken.

De tijd is dus nog lang niet aangebroken dat 'alle volkeren van de wereld slechts één kudde zullen vormen onder één enkele herder'. Voordat we zover zijn, moet de menselijke natuur volkomen zijn veranderd. Volgens de profetie van het *Boek van Dzyan*¹ moeten we eerst het zevende ras hebben bereikt, want pas dan zal de 'christos' – aangeduid met zijn vele verschillende heidense, en gnostische 'ketterse', namen – in de ziel van ieder mens heersen, in de ziel van allen die eerst de chrēstos² hebben aanvaard. Ik bedoel niet alleen maar mensen die christenen zullen zijn geworden, want dat is heel iets anders.

Laten we eens en voor altijd vaststellen dat het woord christus, dat verheerlijkt, triomferend en ook 'gezalfd' (van het werkwoord χρίω, zalven) betekent, niet op Jezus van toepassing kan zijn. Volgens de apostelen zelf *werd Jezus nooit gezalfd*, noch als hogepriester, noch als koning, noch als profeet. 'Als een sterveling', merkt Nork op, 'werd hij maar één keer gezalfd, en wel door een vrouw, maar niet omdat hij zich als een koning of hogepriester voordeed, maar zoals hij zelf zei, *voor zijn begrafenis*.' Jezus was een chrēstos: χρῆστος ὁ Κύριος (goed is de Heer), zoals Petrus zei (*Iste Brief* 2:3), of hij nu na het begin van de christelijke jaartelling heeft geleefd, of een eeuw eerder tijdens de regeerperiode van Alexander Jannaeus en zijn vrouw Salome, in Lud, zoals de *Sefer Toledoth Jeshu* aangeeft.³

¹ Een Tibetaans woord, van het Sanskriet jñāna, occulte wijsheid, kennis.

² Een woord dat niet hetzelfde betekent als het krest (kruis) van de Slaven of de gekruisigde 'Christus' van de Latijnse volkeren. De gemanifesteerde straal vanuit dat levenscentrum dat in alle eeuwigheid voor mensenogen verborgen is, de christos, die als een lichaam van vlees en botten gekruisigd is!!!

³ Wanneer onder de aandacht van mw. Blavatsky wordt gebracht dat deze bewering volgens enkele wetenschappers onjuist zou zijn, geeft ze het volgende antwoord: 'Ik zeg dat de wetenschappers liegen of onzin verkopen. Onze meesters bevestigen de bewering. Wanneer het verhaal van Jehoshua of Jezus ben Pandira niet juist is, dan is de hele talmud, de hele joodse canon onjuist. Hij was de leerling van Jehoshua ben Perachiah, de vijfde voorzitter van het Sanhedrin sinds Ezra die de *Bijbel* heeft *herschreven*. Toen hij in 105 v.Chr. bij de opstand van de farizeeën tegen Jannaeus in opspraak werd gebracht, vluchtte hij naar Egypte en nam de jonge Jezus met zich mee. Dit verslag is veel meer in overeenstemming met de waarheid dan dat in het Nieuwe Testament, waarover de geschiedenis met geen woord rept.'

Er zijn meer asceten geweest *die het ontwikkelingsstadium van een chrēstos hadden bereikt*, zelfs in zijn tijd: al degenen die het moeilijke pad van de ascese hebben betreden en de weg naar de *christos* – het goddelijk licht – zijn gegaan, waren chrēstos, de tot de orakeltempels behorende asceten (χρηστήριος van χράω, behorende tot een orakel; en χρηστήριον, voertuig van het orakel, offerande en slachtoffer). Zij begonnen allemaal aan de inwijdingscyclus; wie zich hiervan wil overtuigen, hoeft dit slechts zelf te onderzoeken. Geen ‘offerlam’ zou zich met de *zegevierende christos* kunnen verenigen voordat het dit voorbereidende stadium van de lijdende en ter dood gebrachte chrēst heeft doorgemaakt.

Sterrenkundig betekende het de *dood van de zon*,¹ maar het was de dood als wegbereider van de nieuwe zon,² de dood die het leven in de schoot van de duisternis voortbrengt.

Psychologisch is dit de dood van de zintuigen en van het vlees; de opstanding van het spirituele ego, de christos, in ieder van ons.

Ja, het is ongetwijfeld de christos zelf, die de occulte beweging leidt; maar als dit zo is, dan is dit niet om Petrus, *die zijn christos drie keer verloochende*, via de mahātma’s de sleutels tot de mysteriën te geven, en niet om laatstgenoemden het tafereel van de drie koning-magiërs te laten herhalen. Het is helemaal niet nodig om te herhalen wat andere mahātma’s, de hiërofanen van Egypte, ten minste vijf of zes duizend jaar voor de 19de eeuw, elke 19 jaar overeenkomstig de metonische cyclus herhaalden. De sterrenkundige christos kan, zoals Massey heeft bewezen, slechts één keer in de 19 jaar, een geboortedag en een dag van opstanding hebben, want zijn ouders zijn de zon en de maan, de hemellichamen die ‘de in de ruimte gekruisigde mens’ begeleiden; en deze beelden zijn zelfs ouder dan de door Plato beschreven figuur. Deze door een ritueel geheiligde dag werd in Egypte vastgesteld op basis van de volle maan van Pasen.³

Zoals de geleerde egyptoloog en spreker uit Londen, die hierboven werd geciteerd, het formuleerde:

---

¹ Aan het kruis van de *herfstequinax*, het punt waar de ecliptica de equator snijdt en waar de zon zijn laatste cirkelsegment binnengaat en de winter, de dood, aankondigt.

² Kerstmis, wanneer de zon nadat hij de winterzonnestilstand heeft bereikt weer opklimt naar de equator, kondigt de lente aan, de nieuwe geboorte, Pasen.

³ Ook bij de christenen wordt de dag van de geboorte van Christus bepaald op basis van de volle maan van Pasen: een vreemde samenloop van omstandigheden!

de geboorteplaats van de Egyptische messias [Horus] op het moment van de lente-equinox werd vastgesteld in de apta (het hoekpunt). Maar apta betekent ook kribbe en trog; daarom werd het kind dat in de apta werd geboren, geacht geboren te zijn in een kribbe; en deze apta, in de betekenis van kribbe, is het hiëroglifische teken van de geboorteplaats van de zon. De Egyptenaren dragen de pasgeborene in zijn kribbe door de straten van Alexandrië.

Deze plaats werd aangeduid door het snijpunt van de colure van de equinoxen en de equator, en, terwijl ze de sterrenbeelden doorliep, gaf de overeenkomstige ster van het Oosten de plaats daarvan aan.

Toen de geboorteplaats van de zon in het sterrenbeeld Stier stond, was Orion de ster die in het oosten opkwam om de dag aan te kondigen waarop de zonnegod herboren werd. Vandaar de naam van dit hemellichaam – de ster van Horus. Dit was toen de ster van de drie koning-magiërs, die het kind begroetten; ook nu nog worden de drie sterren in de gordel van Orion vaak de ‘drie koningen’ genoemd.¹

En onze schrijver voegt eraan toe:

Plutarchus vertelt ons hoezeer de Mithras-dienst rond het jaar 70 v.Chr. in Rome ingeburgerd was. Mithras zou in een grot zijn geboren. Overal waar zijn eredienst werd aanvaard, werd een grot ingewijd als de plaats voor zijn geboorte. De grot kan worden geïdentificeerd; en de exacte data van de geboorten van de verschillende messiasen of christussen kunnen worden vastgesteld. Het was de plaats waar de zon werd geboren tijdens de winterzonnestilstand, wanneer dit punt op 25 december samenviel met het sterrenbeeld Steenbok en de lente-equinox in het sterrenbeeld Ram stond. De naam die de Akkadiërs aan de 10de maand, die van de Steenbok gaven, . . . was Abba Uddu, of de ‘grot van het licht’, d.w.z. de geboorteplaats van de zon op het dieptepunt van de zonnestilstand . . . Deze grot werd zo de geboorteplaats van Christus. U zult haar in alle kindheidsevangelien van Jezus vinden, en Justinus de Martelaar zegt dat ‘Christus in een stal werd geboren en zijn toevlucht nam tot een grot’. Hij verzekerde ons ook dat Christus op dezelfde dag was geboren als waarop de zon in de Augiasstallen (Stabula Augiae) geboren werd. Het reinigen van deze stallen was het zesde werk van Herakles; zijn eerste werk betrof het sterrenbeeld Leeuw. Justinus had gelijk; de stal en de grot hebben beide in hetzelfde sterrenbeeld

---

¹ Vgl. G. Massey, *The Historical Jesus and Mythical Christ*, blz. 7.

gestaan. Maar let op: deze grot was de geboorteplaats van de zonnemessias van het jaar 2410 tot het jaar 255 v.Chr. Daarna ging de zonnestilstand over van het sterrenbeeld Steenbok naar Boogschutter, en geen messias – of we hem Mithras, Adon, Tammuz, Horus of de Christus noemen – zou ooit weer in de grot van Abba Uddu, of de Augiasstallen, op 25 december na het jaar 255 v.Chr. geboren kunnen worden.¹

Met behulp van de wiskunde en de astronomie kan dus worden aangetoond dat Jezus niet op 25 december, 255 jaar later, kan zijn geboren; de precessie van de equinoxen weerspreekt het.

Theosofen, leerlingen van de mahātma's, geloven in deze oude wijsheid en in de christos van de gnostici, onder zijn verschillende namen. Is abbé Roca bereid om de paus ertoe te brengen dit geloof te aanvaarden en om het zelf te aanvaarden? Ik betwijfel het. Maar wat moeten we dan?

De abbé citeert enkele passages van Paulus waarin deze spreekt over het 'vleesgeworden woord' en over een god die *lichamelijk* bestaat; maar abbé Roca is te geleerd om te ontkennen dat de brieven van Paulus ons niet volkomen ongeschonden hebben bereikt. Verschillende eeuwen lang heeft de kerk deze passages, en ook de *Openbaring van Johannes*, een plaats onder de orthodoxe geschriften geweigerd; en toen deze twee boeken werden aanvaard, was het, *zoals duidelijk is bewezen*, in verminkte vorm.

Anders had de grote vijand van Petrus snel korte metten gemaakt met de apostel van de besnijdenis. Daarom zouden theosofen – gnostici en boeddhisten – tegenover deze geciteerde passage over het 'vleesgeworden woord' de andere zin van Paulus kunnen stellen, waarin hij aan de Galaten vroeg of ze zo dwaas waren om, nadat ze in de geest begonnen te geloven, terug te vallen tot het geloof in een *lichamelijke* god. Dat is namelijk de esoterische betekenis van wat hij in zijn *Brief aan de Galaten* (3:3), enz., zegt.

Er is nog iets bijzonders dat abbé Roca ons duidelijk zou moeten maken. *Volgens alle gemaakte berekeningen* zou Paulus drie of vier jaar *vóór de kruisiging van Jezus* tot Christus zijn bekeerd! Zijn visioen dateerde volgens de *Handelingen* uit het jaar 30 of 31, maar op grond van wat hij verder tegen de Galaten zegt, zou dit in het jaar 27 hebben plaatsgevonden. Hij zegt in feite dat hij pas drie jaar na zijn bekering

---

¹ Vgl. Massey, *Op.cit.*, blz. 6-7.

weer naar Jeruzalem ging (*Gal.* 1:18ev). Vervolgens zegt hij (*Gal.* 2:1ev), dat hij veertien jaar later weer daarheen ging met Barnabas en Titus. De datum van dit tweede bezoek, zoal niet van het eerste, kan *historisch worden vastgesteld*, want het vond plaats tijdens de grote hongersnood waarvan men weet dat deze in het jaar 44 heeft geheerst, toen Paulus en Barnabas hulp aan de armen zonden. Wanneer we 44 vermindere met 17, volgt daaruit dat Paulus in het jaar 27 werd bekeerd, d.w.z. toen Jezus nog leefde!¹ En dit kan alleen maar worden verklaard als Paulus, zoals Gerald Massey bewees (en daarmee de in de geheime boeken van de gnosis gegeven feiten bevestigde – zie *Isis ontsluitend*, deel 2), zich niet tot Jezus van Nazareth bekeerde maar tot de christos van de gnostici. In zijn brieven laat men hem tegen de *ketters* uitvaren, maar deze ketters waren juist Petrus, Jacobus en andere apostelen.

Ik weet niet wat de geleerde abbé Roca in zijn volgende boek aan de wereld denkt te onthullen over het onderwerp de ‘verdrijving uit de Hof van Eden’, die hij als een ramp beschrijft, een ‘straf voor een verschrikkelijke misdaad, voor een gedurfde opstand’. Ik kan hem echter verzekeren dat het standpunt van de ‘chela-theosofen’ over dit onderwerp al vaststaat.

Deze verschrikkelijke misdaad was slechts een natuurlijk gevolg van de evolutiewet. Het betreft de rassen – die eerst nog nauwelijks een vaste vorm hebben – van onze androgyne en halfetherische prototypen die langzamerhand verstoffelijken en een fysiek lichaam aannemen, zich daarna duidelijk in mannelijk en vrouwelijk scheiden en zich ten slotte lichamelijk *voortplanten*. In vroeger tijden hadden ze hun soortgenoten door heel andere processen geschapen, die later zullen worden verklaard (tenminste als men met het woord *scheppen* een denkbeeld kan weergeven dat totaal verschilt van verwekken).

Deze ‘gedurfde opstand’ is nog een *antropomorfistische* en *verpersoonlijkende* allegorie die is toe te schrijven aan de kerk die alle oude denkbeelden – zo oud als de wereld – een stoffelijke vorm heeft gegeven om ze zo beter te verhullen. Deze keer betrof het een filosofische leer die besloten ligt in de esoterische betekenis van de mythe van Prometheus. Het heilige vuur dat hij van de goden steelt is in de eerste plaats de vlam van het bewuste verstand, de vonk die het vijfde beginsel, of manas, bezielt. Het is bovendien het scheppende en seksuele vuur. Deze vonk is de weerspiegeling – zo niet de essentie zelf – van

---

¹ Vgl. Massey, *Paul the Gnostic Opponent of Peter*, §8.

de aartsengelen, of monaden, die door hun karma van het voorafgaande manvantara gedwongen waren om in de astrale vormen van het derde grote ras vóór Adam en vóór zijn ‘val’ – de val van *de geest in de stof* – te incarneren. Deze zogenaamde ‘opstand’, deze ‘diefstal’ van het *scheppende* vuur, is zelf een gevolg van de evolutie (waarvan de darwinistische theorie slechts een ruwe schets op het fysieke of stoffelijke gebied geeft).

Toen de volledig geëvolueerde mensen eenmaal met het scheppende vuur waren begiftigd, hadden ze geen hulp meer nodig van scheppende machten of goden zoals de elohim uit hoofdstuk 2 van *Genesis*. Ze werden op hun beurt *scheppende goden*, in staat leven te schenken aan wezens zoals zij; vandaar de Griekse allegorie van Uranus die door Saturnus-Kronos werd verminkt en deze op zijn beurt door zijn zoon Jupiter. Een heel doorzichtige zinspelings! Wat voor nut hadden de scheppende goden nog, nu de mensen dankzij Prometheus het *geheim van de verschillende scheppingswijzen* hadden verkregen en op hun beurt gingen scheppen?

Deze zogenaamde *diefstal* van het scheppende vuur is volgens Henoch de misdaad waaraan de *gevallen* engelen schuldig waren; de kerk heeft van hen Satan en zijn leger gemaakt.

Abbé Roca spreekt over het ‘sat van de hermetici’, maar hij begaat een dubbele fout, in de eerste plaats door dit ‘sat’ toe te schrijven aan de hermetici, die er nog nooit van hebben gehoord, en verder door het, evenals de yliaster van Paracelsus, ‘substantie’ te noemen.

Sat is een Sanskrietwoord dat in de Vedāntafilosofie wordt gebruikt; het is een adjectief en is in geen enkele taal over te zetten. Het is noch substantie noch zuivere geest, noch zelfs *iets*; sat is het grenzeloze Al, het LEVEN of beter gezegd het ABSOLUTE bestaan, dat noch door het werkwoord ‘zijn’, היה (hajah), noch door het werkwoord ‘leven’, הרה, kan worden vertaald. Van laatstgenoemde hebben de kabbalisten een symbool voor ‘bestaan’ gemaakt door het op een dozijn verschillende manieren om te zetten zonder de betekenis te veranderen en het op Jehovah te betrekken. Sat is het absolute, of parabrahman – en welke aanhanger van de Vedānta zou ooit zichzelf toestaan om ‘geest’ parabrahman of het onzijdige brahman te noemen! – terwijl de yliaster van Paracelsus slechts de anima mundi is. Het is zelfs niet mūlaprakṛiti, de ‘sluier van parabrahman’ (letterlijk: de *wortel van de natuur*), maar eenvoudig het ākāśa, het noumenon van het astrale licht, de sluier tussen de aarde en de oerwateren.

Voor het kerkelijk christendom – dat alles heeft verstoffelijkt en de logos of het woord tot vlees heeft gemaakt, en van de *onbekende* god van Paulus een antropomorf wezen heeft gemaakt – zal ons SAT onbegrijpelijk en onaanvaardbaar zijn; ons sat, waarvan de ain sof, de negatieve godheid van de kabbalisten, slechts een flauwe, metafysische kopie is.

De rooms-katholieke abbé Roca, zegt ons dat er *buiten God* maar één enkele substantie in de wereld bestaat, of het nu het ene of het andere ding is. De leerlingen van de mahātma's, de theosofen, antwoorden hem: we verwerpen een aan voorwaarden gebonden en beperkte God, zelfs als hij zou toestaan dat er ook maar één mathematisch punt *buiten hemzelf* zou bestaan! We wensen geen dwerg-god, geen God met menselijke eigenschappen, *gemaakt naar het beeld van de mens*. Maar bovenal wensen we geen God die gemaakt is door de sterfelijke bouwmeesters van een kerk die zo onbeschaamd is om zich *onfeilbaar* te verklaren!

Het goddelijke dat wij erkennen, wij die het schaduwbeeld van zijn wezen nauwelijks durven te omschrijven, is de Al-God, absoluut, oneindig, zonder begin of einde, het alomvattende goddelijke, waarvan het enige WOORD dat 'vlees kan worden' de mensheid is. En dit woord, dat door de stoffelijke mens – in het bijzonder hij die onder de bescherming van de kerken staat – onophoudelijk wordt gekruisigd, komt alleen tot leven in de mens die zich zozeer van de door mensenhanden gemaakte banden heeft bevrijd dat hij voor zichzelf nooit meer een aardse afgod zal vormen, hetzij in een kerk (het beeld met voeten van klei) of in de wereld (de Satan die nooit van zijn praal en zijn werken afstand doet)!

De christos die de aldus bevrijde theosofen sinds de eeuwigheid erkennen, is het glorieuze en over het vlees zegevierende spirituele ego. Maar zoals de allegorie van de vier evangelisten het beschrijft, stijgt de zoon direct na zijn opstanding naar de hemel op om één te worden met de Vader. Betekent dit dat we het 'wonder' van de hemelvaart moeten opvatten als de lichamelijke herrijzenis van een mens die tot een God is gemaakt? Betekent het dat zo'n bovennatuurlijk feit ooit in de menselijke geschiedenis heeft plaatsgevonden? Nee! Dit dogma dat het grootste mysterie van de universele eenheid omlaaghaalt,¹ verwerpen

---

¹Die legende van de opstanding is slechts een allegorie die zo oud is als de wereld; om daarin te geloven zou men ook de werkelijkheid moeten erkennen

we volledig, want we geven er een heel andere verklaring van:

Wanneer het ego eenmaal met zijn ātman-christos is verbonden, bevrijdt het zich daardoor van de grote illusie die egoïsme wordt genoemd, en ziet ten slotte de volledige waarheid. Dit ego weet dat het nooit buiten het grote Al heeft geleefd, en dat het daarvan niet te scheiden is. Zo is het nirvāṇa, dat voor het ego slechts de terugkeer tot zijn oorspronkelijke staat of toestand betekent. Omdat het in zijn kerkers van vlees en stof gevangen is, kan het zich deze toestand zelfs niet eens meer herinneren, maar wanneer het licht van de geest eenmaal de illusies van de zintuigen heeft onthuld, gelooft het niet langer in aardse dingen, waarvoor het onverschillig is geworden. Nu is de Zoon met de Vader herenigd; de ziel is voortaan één met de geest! En wanneer een mens dit punt van de gnosis, of theosofie, heeft bereikt, wat heeft hij dan nog te maken met de dogma's van welke kerk dan ook?

De kerk heeft altijd van dingen een mysterie gemaakt, en zoals abbé Roca heel juist zegt, 'er zijn geen mysteries behalve voor onwetendheid!' Is het bovendien niet waar dat de katholieke kerk Christus zelf laat zeggen: 'Alles wat verborgen is moet aan het licht worden gebracht en moet van de daken worden verkondigd'?¹ En wat is dit anders dan een herhaling van het volgende gebod van Gautama de Boeddha? 'Ga en verkondig van de daken van de paria's, en in het openbaar, de mysteries van de brahmanen die ze in hun tempels hebben geheimgehouden. Ze hebben dit uit machtsoverwegingen gedaan, om over de blinden te kunnen heersen, en zich de voorrechten van de deva's (goden) toe te eigenen.'

Wat de brahmanen deden toen Siddhārtha Boeddha het volk van het juk van die kaste kwam bevrijden, heeft de rooms-katholieke kerk tot op heden in het Westen gedaan. Theosofen zullen de mysteries van de katholieke kerk bekendmaken, die *in feite dezelfde zijn als die van de brahmanen*, hoewel onder andere namen, en ze zullen daarmee de geboden opvolgen van de twee grote mahātma's: Gautama uit Kapilavastu en Jezus uit Judea. Beiden hadden hun 'christos', de eeuwige waarheid, gevonden en beiden, die wijzen en ingewijden waren geworden, verkondigden dezelfde waarheden.

Wij allemaal bedanken abbé Roca voor zijn eerlijke en edelmoedige

---

van de opneming van Elia die met paarden en wagen levend de kosmische ruimte in werd gesleurd.

¹Vgl. Lucas 12:3.

woorden; we twijfelen er niet aan dat priesters zoals hij, die de moed hebben gehad om ‘de letter’ van de symbolische teksten te vertalen en de esoterische waarheden ‘van de daken’ te prediken, bereid zijn om het pad van waarheid, het licht dat ze op hun weg vonden, te volgen.

Aan hen onze hulde!!

We zijn echter niet zo optimistisch als hij. Al ziet de kerk dat haar grootste ‘mysteries’ worden onthuld en verkondigd door wetenschappers uit allerlei landen die goed thuis zijn in de oriëntalistiek en de symboliek, of door theosofen, toch denken we niet dat ze ooit onze waarheden zal aanvaarden; en we geloven nog minder dat ze ooit haar fouten zal erkennen. En omdat echte theosofen op hun beurt nooit een vleesgeworden Christus, overeenkomstig het dogma van Rome, zullen aanvaarden, noch een antropomorfe God en nog minder een ‘herder’ in de persoon van een paus, zullen *zij* niet naar ‘de heilige berg’ gaan. Ze zullen wachten tot de Mohammed van Rome de moeite neemt om de weg in te slaan die naar Meru¹ leidt. Zal dat ooit gebeuren? Ik laat het aan de lezer over om dat te beoordelen!

Nog een laatste woord! Abbé Roca spreekt nog over een *drievoudige* betekenis die zijn kerk in haar canon aan de bijbelteksten heeft gehecht en heeft erkend. Maar de gnosis, evenals de guptavidyā (de geheime wetenschap) heeft *zeven* sleutels tot de zeven mysteries. Wanneer de rooms-katholieke kerk of zijn aanhangers de vier ontbrekende sleutels (of betekenissen) hebben erkend en bestudeerd, kunnen ze gaan profeteren. Laten we tot die tijd tenminste proberen *elkaar niet te doden*, als het in feite onmogelijk is *elkaar lief te hebben*. De toekomst is het grootste van alle mysteries, en zij die zoals Prometheus de gave bezitten om in de toekomst te kijken, onthullen de komende mysteries alleen aan een kleine minderheid. Laten we wachten tot de wijsheid bij veel meer mensen is doorgedrongen.

H.P. Blavatsky

---

¹De heilige berg, het verblijf van de deva's. – Red. *Le lotus*

Antwoord op mw. Blavatsky's aantekeningen bij de christelijke esoterie

Abbé Roca

[‘Réponse aux observations de Mme Blavatsky sur l’ésotérisme chrétien’,
Le lotus, februari, 1888, blz. 257-71; *CW* 9:179-93]

1. Er zijn mensen die door niets worden ontmoedigd of uit het veld worden geslagen, omdat ze een *geloof* hebben, een geloof dat kritisch is onderzocht, en wetenschappelijk vastgesteld. Ik ben een van die mensen.

In plaats van me te beklagen over de opdoffer die ik als warm onthaal en als teken van verwelcoming heb gekregen nadat mijn eerste artikel in *Le lotus* is verschenen, ben ik aan mw. Blavatsky veel dank verschuldigd voor haar ongedwongen en openhartige manier van spreken. In mijn ogen is dit een teken van haar ondubbelzinnige oprechtheid en openhartigheid, omdat ze niemand ontziet. Niemand zal deze dame ervan verdenken dat ze katholieke priesters paait, die men in ultramontaanse (sommigen zouden zeggen ultramondaine) kringen – waar de religie van Christus alles te verliezen en niets te winnen heeft – zo graag, en om goede redenen, met vleierende woorden toespreekt. Ik ben veel dank verschuldigd aan haar krachtige intellect, haar onbezonnenheid als van een amazone, en haar ongedwongen manier van schrijven om het onderwerp Christus direct aan de orde te stellen ‘met mannelijke kracht’, zoals de redacteur terecht opmerkt, en ‘zonder omhaal van woorden en zonder partijgeest’.

Met mannelijke kracht en zonder omhaal van woorden, daarover bestaat geen twijfel; *zonder partijgeest* . . . hm! We zullen zien. Vaak is het mogelijk dat er een partijgeest bestaat zonder dat men dat zelf vermoedt. We maken ons zo gemakkelijk illusies! Het is zo moeilijk zich van elk persoonlijk belang te ontdoen, en nog moeilijker om zich los te maken van partijgeest, school, sekte, kerk, kaste, enz.!

Het is niet zonder reden dat Jezus Christus zei: ‘Verzaak uzelf, en zweer niet bij een of andere meester, zodat u zich uitsluitend aan de zuivere waarheid kan houden.’¹ In zijn eigen woorden die even uit-

---

¹ Vgl. *Matth.* 5:34.

drukkelijk zijn als die van de mahārājā van Benares, heeft ook onze Christus verklaard: ‘Er is geen religie hoger dan de waarheid.’ U zult dadelijk zien hoe hij zich op dit punt uitdrukt.

Mw. Blavatsky, en met haar de chela’s en de theosofen, hebben meesters, de mahātma’s, aangenomen. Ze maken er overigens geen geheim van, en ik neem hen dat niet kwalijk. Uit wat de adepten ons vertellen, lijkt het er zelfs op dat ze bereid zijn om zich als leraren en meesters aan de wereld aan te bieden. Dat ze ons veel kunnen leren, daaraan twijfel ik niet. In het artikel waarop mijn geleerde gesprekspartner reageert, heb ik niets anders gedaan dan eer te bewijzen aan hun wijsheid. Maar wanneer de redacteur van *Le Lotus*, misschien een beetje beneveld door de bedwelmende dampen van deze complimenten, naar mij knikkend en knipogend uitroept ‘wie van ons houdt, volgt ons’, antwoord ik: Geduld; Ik zou best onmiddellijk van u willen *houden*; dat is gemakkelijk en bovendien volkomen christelijk. Ik wil u ook graag *volgen*, maar op goede gronden, con pasos contados,¹ en terwijl ik goed weet waar ik naartoe ga.

Ik bevind me min of meer in de positie van Aristoteles. Voor mij, evenals voor hem, is er iets dat hoger is dan Plato, en dat is de waarheid. De uitdrukking is bekend: ‘Amicus Plato, sed magis amica veritas!’² Als u dus de waarheid bent, laten we dan vrolijk daarnaar op weg gaan, maar ik moet er absoluut zeker van zijn.

Het is een feit dat vóór mw. Blavatsky al een andere figuur voor de wereld is verschenen, die zonder omhaal zei: ‘Ik ben de waarheid – Ego sum veritas!’ Hij vertelde ons ook: ‘Kom tot mij, zonder angst, vertrouw op mijn woorden, ik ben de meester, de *unieke* meester, en de *enige* echte leraar.’ En verder: ‘Ik ben de weg, ik ben het leven, ik ben de opstanding.’³

Dit is de taal van Christus, en als hij daarmee niet God zelf openbaarde, zou hij de meest schaamteloze bedrieger blijken te zijn. Men moet ervoor oppassen om in het bijzijn van mw. Blavatsky Christus een bedrieger te noemen, omdat ze zou reageren met een klap recht in het gezicht van de godslasteraar. Trek dus uw eigen conclusies.

U zult het wel met me eens zijn, heren, dat de manier waarop Christus de zaak stelt nog gedurfder en mannelijker is dan die van

¹ Vertaling: met afgemeten stappen; stap voor stap.

² Vertaling: Plato is mijn vriend, maar waarheid is een betere vriend.

³ Vgl. *Johannes* 11:25 en 14:6.

uw edele leidsvrouw. Hier kan men inderdaad zeggen dat het gebeurt ‘zonder omhaal van woorden en zonder partijgeest’, zonder enig persoonlijk belang van welke aard ook, en met een volmaakte zelfverloochening. De feiten zijn zo duidelijk dat ze in het oog springen en dat u er volledig door wordt gegrepen. Iedereen weet dat het leven van Jezus Christus vele onweerlegbare bewijzen van zijn onbaatzuchtigheid heeft opgeleverd, en dat zijn dood daarvan de duidelijkste bevestiging was, de μαρτυρία τεκμήριου (het ultieme bewijs). Vandaar dat een enigszins omstreden filosoof, J.-J. Rousseau, die overweldigd was door zoveel bewijzen, een keer uitriep: ‘Als het leven en de dood van Socrates die van een wijze zijn, dan zijn het leven en de dood van Jezus die van een God!’ Socrates staat hier symbool voor de hoogste en zuiverste verpersoonlijking van de deugd in het *Westen*; en ik benadruk dit omdat ik erken dat het *Oosten* incarnaties van wijsheid heeft gekend die hoger staan dan die van Socrates, en daarom dichter staan bij die incarnatie die 19 eeuwen geleden werd verwezenlijkt in de zoon van Maria. U ziet, ik ben niet zuinig met mijn bewondering voor India.

Verder moet worden opgemerkt dat Jezus Christus zelf verklaart dat het onmogelijk is zijn broeders een grotere toewijding te bewijzen dan die waarvan hij het voorbeeld zou geven door zich volledig voor hen op te offeren: *Nemo majorem charitatem habet quam, etc.*¹ Wanneer een of andere mahātma – Jezus Christus was er niet een, wat mw. Blavatsky er ook van denkt – me kan overtuigen dat er in hem eenzelfde liefde voor ons brandt, dat hij in de wereld is gekomen om dat te bewijzen en tegelijkertijd om te getuigen van de waarheid, dat hijzelf in feite deze goddelijke waarheid is, en de weg die daarheen leidt, en het leven dat het gevolg daarvan is, en de opstanding die deze waarheid en dit leven in ons hart terugbrengt wanneer deze daarin zijn uitgedoofd; wanneer hij me kan verzekeren dat hij die over hem nadenkt over de Vader nadenkt, omdat de Vader en hij slechts één zijn, zodanig dat iemand alleen via hem naar de Vader kan gaan; wanneer hij experimenteel voor mij zal hebben aangetoond, zoals Jezus Christus dat elke dag in mijn ziel doet, ‘dat hij de *unieke* meester en *enige* echte leraar is’, dat hij het licht is dat alle mensen verlicht, en het beginsel dat aan de basis van ons denken ligt – *ego principium qui loquor vobis*;² wanneer hij bovendien om deze getuigenissen te ondersteunen – en ein-

¹ Vertaling: Niemand heeft een grotere liefde dan, enz. Vgl. *Joh.* 15:13.

² Vertaling: Ik ben het beginsel dat in u spreekt.

deloos veel andere die niet minder bijzonder zijn – zal hebben toegestemd om de beker te drinken die Jezus in Gethsemane heeft gedronken (een beker die heel wat bitterder is dan de gifbeker waaruit Socrates in het Westen dronk, of die bittere bekers waaruit Krishna, Gautama uit Kapilavastu, Siddhārtha en alle andere boeddha's in het Oosten hebben gedronken); wanneer hij, zonder te klagen of te mopperen, sicut agnus,¹ zijn lichaam zal hebben overgeleverd, a planta pedis usque ad summum verticis,² aan de geseling met stokken en zweepen die meedogenloos werden toegebracht door de soldatenbende en het bediendenvolk, en zijn gezicht aan de verwondingen, de klappen en het spugen van de menigte, zijn hoofd en voorhoofd aan de scherpe punten van de doornenkroon, zijn handen en voeten aan de spijkers en hamers van de kruisiging, zijn uitgedroogde lippen aan de kwelling met azijn en aan de bitterheid van de afschuwelijke spons, en, wat nog pijnlijker is, zijn leven – een heel leven vol goede en zegenrijke daden – aan de verloochening door zijn eigen discipelen, aan de beledigingen, het sarcasme, de godslasteringen en verwensingen van de priesters en pausen van zijn tijd; wanneer hij ten slotte alle razernij van die duivelse sabbat, alle uitbarstingen van woede, van onrecht en gruwelijke waanzin, slechts zal beantwoorden met dat verheven gebed: 'Vader, vergeef hen; ze weten niet wat ze doen!' . . .

Dan, ja dan, mijn geliefde broeders, zal ik meer doen dan van u te houden; ik zal u blindelings volgen, in sprakeloze aanbidding, alles voor u opgeven; zoals ik alles heb opgegeven voor mijn goddelijke meester en Heer, Jezus Christus. Want dan zou Hij u zijn, en zou u één zijn met de Vader; dan zou u de grote illusie die egoïsme heet, hebben doorzien, om u te verenigen, zoals hij, met ātma-christos, met het absolute, eeuwige, goddelijke ego; dan zou u, door middel van de nederige en lijdende Christus van vlees, de glorieuze en zegevierende christusgeest tot stand hebben gebracht, en u zou met onze ongeëvenaarde Paulus kunnen uitroepen: 'Ik leef, maar toch niet! Ikzelf leef niet meer, maar Christus leeft in mij!³ Vivo, iam non ego: Vivit vero in me Christus'!

2. O! Geloof me, mevrouw, de echte christenen zijn niet allemaal gestorven met de laatste gnostici, zoals u ten onrechte beweert. Die

---

¹ Vertaling: Als een lam.

² Vertaling: Van voetzool tot kruin. Vgl. *Jesaja* 1:6.

³ Vgl. *Gal.* 2:20.

diepgaande esoterie – die verborgen ligt achter exoterische vormen en onbegrepen dogma's, en die men overigens terugvindt in de religieuze symbolen van alle heilige tradities zowel in het Westen als in het Oosten – hebben ook wij, zelfs in de rooms-katholieke kerk, behouden, hoe diep ze op dit moment ook is gevallen en in duisternis is gehuld. Als het verheven denkbeeld van dat christelijke ideaal ook dat van de mahātma's is, dan verdienen ze alle eer! Maar het is ook dat van de kabbalisten en de echte katholieken; ik wou dat ik eraan kon toevoegen van alle theosofen, van alle occultisten en van alle hermetici.

Evenals u maken we onderscheid tussen de *χρηστός* van het lijden en de *χριστός* van de heerlijkheid, en we weten – iets wat u niet schijnt te weten – dat de zalving die door u aan Jezus Christus wordt ontzegd over hem is uitgestort met het bloed van zijn eigen opoffering, want elk geofferd wezen is een gewijd of gechristend wezen, en wie zich volledig heeft opgeofferd in het bloedoffer, is volmaakt gezalfd. U bent het overigens met me eens, mevrouw, als u de inwijdingscyclus in herinnering brengt: 'Geen offerlam', zegt u terecht, 'zou zich met de goddelijke en zegevierende Christus kunnen verenigen voordat het dit voorbereidende stadium van de lijdende Christus heeft doorgemaakt.' Heel goed!

Juist om aan die rituele voorwaarde te voldoen is volgens Johannes 'het Woord vlees geworden', en als gevolg daarvan is het in onze tijd, na 19 eeuwen van kruisiging, in staat om voor de ogen van de hele wereld, het goddelijke licht van de christus-geest volledig binnen te gaan, want, zoals de wijze apostel van de Areopagus onderwijst, 'Christus moet lijden om de heerlijkheid te kunnen binnengaan' (oportuit Christum pati et ita intrare in gloriam).¹ De wet is absoluut en universeel; deze geldt voor Hem die het hoofd, de leider, het 'principium' van de mensheid is, en dat geldt ook voor ieder van de monaden, cellen of individuele eenheden van het universele maatschappelijke geheel waarvan die Christus het epigenetische beginsel is. Niemand van ons zal dat verheerlijkte lichaam binnengaan, dat voor mij het gelukzalige nirvāna van de boeddhisten is, zonder die weg te gaan die het evangelie de 'nauwe poort en de smalle weg' (angusta porta, et via arcta) noemt.²

Mw. Blavatsky kan nu de werkelijke betekenis van de bekering van

¹ Vgl. *Lucas* 24:46.

² Vgl. *Matth.* 7:14.

Paulus, die ze niet begrepen heeft, inzien. Paulus was een ingewijde van de esseense school van Gamaliël, een echte therapeut, een volmaakte nazarener, zoals hij ons zelf meedeelt. Hij bevond zich precies in de toestand waarin mw. Blavatsky zich nu schijnt te bevinden, en ik ben bang dat ook heel wat chela's zich daarin bevinden. Evenals de meerderheid van de farizeeën – die geleerde sekte waarvan Paulus een trotse volgeling was – was hij op de hoogte van de glorieuze Christus, verwachtte hij hem, maar hij had hem niet herkend in de gedaante van de smartelijke zoon van Maria, die zijn ideaal en dat van de synagoge zo weinig belichaamde, met zijn doornenkroon, zijn bloedende vlees, met de vernedering van zijn hele leven, met de verbijsterende schande van zijn zogenaamd onterende dood.

Het was aan Gamaliëls leerling gegeven om op de weg naar Damascus zijn glorieuze Christus te ontdekken in de persoon van de Christus van vlees, die in zijn menselijk lichaam leed om alles te verwezenlijken wat door de wet van offers wordt voorgeschreven in de inwijdingscyclus waarover mw. Blavatsky spreekt. Wat aan Paulus werd geopenbaard was helemaal niet de christos van de gnostici, zoals zij zegt, maar juist de chrēstos met alle geheimen van zijn vernedering en van zijn vernietiging.

Luister ook naar hem als hij terugkeert uit Damascus: 'Ik verheerlijk me te weten dat er voor u niets anders bestaat dan Jezus Christus, en wel de gekruisigde Jezus-Christus' (Nihil me scire glorior inter vos, nisi Jesum-Christum, et hunc crucifixum).¹

Dan zou de apostel goed hebben uitgekeken om niet, zoals mw. Blavatsky zegt 'snel korte metten te maken met Petrus', want Petrus had lang vóór Paulus het geheim van het lijdensverhaal ontcijferd, en hij wist heel goed dat de glorieuze en goddelijke christus-geest als in een cocon in de bebloede Christus verborgen lag. Het bewijs hiervan staat in het evangelie zelf. 'Wie ben ik volgens jullie?' vroeg Christus op een dag aan zijn discipelen. Alleen Petrus antwoordde: 'Ik denk dat u de Christus bent, de zoon van de levende God' (Credo quia tu es Christus, Filius Dei vivi).² 'Gelukkig ben je, Simon Barjona, want wat je daar zegt is niet door een mens aan je geest geopenbaard, maar alleen door de Vader.' Ik zou willen dat mw. Blavatsky ook naar Damascus kon gaan en op haar weg kon ervaren wat Paulus daar heeft ervaren!

---

¹ Vgl. *1 Cor.* 2:2.

² Vgl. *Matth.* 16:16.

Verder heeft ze alles om een volmaakte ingewijde en de grootste christelijke boeddhist te worden.

Ik betwist niet dat ze in de esoterie van de hindoes beter thuis is dan ik; maar ik betwijfel, na zorgvuldig naar haar geluisterd te hebben of ze de esoterie van de evangeliën net zo goed kent als ik. Dit is de reden waarom het moeilijk is om het onmiddellijk met haar eens te zijn. Ik weet genoeg van het boeddhisme om haar direct te begrijpen, maar zij weet niet genoeg van het christendom om mij in één keer te begrijpen.

Waarom zou ze anders al die moeite hebben gedaan om van voor mij zoveel eruditie tentoon te spreiden, en mij te herinneren aan de *sterrenkundige allegorie* en de *siderische symboliek*, waarin de priesters van de oude tempels alle geheimen van het christendom hadden voorzien? Het is lang geleden dat dr. Sepp – om Strauss en Dupuis te weerleggen – de argumenten tegen de historische Christus die aan die sterrenkundige legende waren ontleend, overtuigend heeft afgedaan. Zoals die geleerde tekstuitlegger opmerkt, is de natuur de echte zwijgende sibille die zo vol is van het Woord dat haar bezielt, dat ze haar orakeluitspraken doet en haar geheimen onthult door middel van alle kosmische verschijnselen die zich voordoen op de verschillende gebieden van onze wetenschappen: ‘Multifariam, multisque modis loquens nobis, etc.’¹

Om mw. Blavatsky op dit punt antwoord te geven, zou ik enig plagiaat moeten plegen, want ik zou het niet overtuigender weten te verwoorden dan de uitstekende inleiding van dr. Sepps *Das Leben Jesu Christi*, in het Frans vertaald als *La vie de N.-S. Jésus-Christ* door Charles Sainte-Foi (een pseudoniem van Éloi Jourdain).

Ik verontschuldigd me bij mw. Blavatsky en bij onze lezers dat ik haar en hen verwijst naar dit schitterende monument van onze gnosis.

Ik heb zoveel vertrouwen in de vooruitgang van de kritische wetenschap dat ik nooit over iemand wanhoop, laat staan over de uitstekende denkers tot wie ik me nu richt.

Laten we voor het moment tevreden zijn met de waardevolle verklaring van mw. Blavatsky – die ook die van haar meesters, de mahātma’s, is – namelijk dat er achter de formuleringen van leringen en sacramentele sluiers van alle exoterische religies een hoogste, absolute waarheid staat, een christelijke waarheid die in essentie goddelijk is, ook al wordt ze verschillend geïnterpreteerd, en bijna overal uitgebuit. Dit is al

---

¹ Vertaling: op vele en verschillende manieren tot ons sprekend, enz.

genoeg reden om onze wetenschappers versted te doen staan, en in het bijzonder om onze geestelijken en ook onze academies stof tot nadenken te geven! Laat men overal maar flink zwoegen, want het brood van de wetenschap vereist meer zweet dan stoffelijk brood.

Ja, priesters, ja, wetenschappers, dezelfde leer geldt zowel in het Oosten als het Westen. ‘De theosofen’, zegt mw. Blavatsky, ‘zullen de mysteries van de katholieke kerk bekendmaken, die in feite dezelfde zijn als die van de brahmanen, hoewel onder andere namen’. Zo zij het! In mijn eerste artikel heb ik voldoende aangegeven dat ik die hoop deel, en dit artikel is daarmee niet in tegenspraak.

3. Wanneer de lijdende Christus klaar zal zijn met het verlossende en bevrijdende werk dat hij voor ons kwam doen, en waarvan – lijkt mij – het einde nabij is; wanneer, dankzij de christelijke beschaving en de nieuwe wetenschappen waarmee door ons een begin wordt gemaakt, wanneer, zeg ik, door al deze lichtpunten, de nederige en lijdende Christus ‘voldoende is verheven’ in het bewustzijn van de mensen die verlost zijn door zijn bloed, dan zal hij volgens eigen zeggen *‘iedereen naar zich aantrekken, zal hij ons meevoeren naar zijn Vader en onze Vader, naar zijn God en onze God’*, en in die hemelvaart zal hij de hele wereld meenemen (Cum exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum – ascendo ad Deum meum et Deum vestrum, ad Patrem meum et Patrem vestrum).¹

Moeten we deze tekst toelichten? Luister, men zou dan een parafraze geven van de wet van inwijding die vroeger in de stilte van de tempels plaatsvond, en die, denk ik, bij de mahātma’s en chela’s in hun geheime toevluchtsoorden nog steeds plaatsvindt. Wanneer Christus – door de zuiverende weg van het lijden, de boetedoening en dood – voor de wereld van gedaante zal zijn veranderd, zoals men hem ooit persoonlijk zag doen op de profetische Taborberg, zozeer dat de lijdende Christus de zegevierende Christus zal zijn geworden, door alles wat het relatieve ego of het egoïsme vormt op te offeren aan het absolute ego, en dus in feite de zoon van God zal zijn geworden die hij in alle eeuwigheid is – als het Woord dat van dezelfde substantie is als de Vader en aan hem gelijk is, volgens de canonieke Niceaanse uitdrukking – dan zal hij door zowel het Oosten als het Westen worden erkend, geprezen en verheerlijkt; dan zullen alle heiligdommen zijn oproep laten weerklinken, en zal men deze overal bekendmaken, en van het ene uit-

---

¹ Vgl. *Johannes* 12:32 en 20:17.

einde van de wereld tot het andere de réveille van zijn komst slaan.

De mensheid, die de barrières omverwerpt die de kerken in kampen verdelen en sektarisch maken, zal vrij en vreedzaam op weg gaan naar de beloofde schaapskooi om de universele familie van de Vader te vormen, onder het unieke leiderschap van een herder die Christus zelf zal zijn, zichtbaar verpersoonlijkt door een paus die niet méér zal lijken op de paus van vandaag dan de paus van Salt Lake lijkt op de paus die nu in het Vaticaan woont.

Spreek ik als een profeet? Helemaal niet. Ik herhaal slechts de orakels, en de woorden van de Messias en van Paulus. Ik ben hooguit een armzalige grammofoon die herhaalt wat me van alle kanten wordt ingefluisterd.

Mevrouw, geloof me, in afwachting van de vervulling van deze profetieën moet u niet te veel aanstoot nemen aan de nederigheid van onze Christus! Een groot mysterie dat voor veel ingewijden niet langer een mysterie is, ligt verborgen achter zijn vernedering. Let op!

Om de menselijke aard aan te nemen, en daarmee de hele mensheid voor zijn rekening te nemen, met al haar individuele vergankelijke en zich onophoudelijk vernieuwende monaden tijdens hun aardse avontuur, moest Christus in zijn vlees al onze wonden, al onze ellende, al onze persoonlijke en maatschappelijke zwakheden op zich nemen, en moest hij daarvoor boeten aan een kruis in stromen van maagdelijk bloed, dat in de ogen van de Vader absoluut zuiver is. Om deze gevallen wereld weer te verheffen, die in het Westen dieper is gezonken dan in het Oosten – en dat is de reden waarom de aardas, zoals u weet, schuin staat – was een hefboom nodig. Die hefboom, die veel krachtiger is dan die waar Archimedes om had gevraagd, is de *arm van Christus*, die arm die we ‘de onoverwinnelijke rechterhand van de Vader’ noemen.

Door de werking daarvan ontwikkelt Europa zich, verheft ze zich ethisch; ze ontwaakt, ze begint zich te roeren; ziet u dat niet? Haar wijsheid groeit, ze klimt op, ze zal zich binnenkort op diezelfde hoogte bevinden waar Azië op haar wacht. De mahātma’s, die hun blik op ons hebben gericht, hebben die opgaande beweging aan het werk gezien in de onrust van onze revoluties, en ze zeggen tegen elkaar: Dit is het psychologische moment, laten we onze arme broeders een reddende hand reiken, en in hun duisternis onze lichtbakens aansteken. En dat is de reden waarom u, gehoorzaamend aan de opdracht van de ‘broeders’, zojuist 135 afdelingen heeft kunnen oprichten, die evenzoveel centra

van licht zijn, niet alleen in Parijs, maar bijna in alle hoeken van de wereld. En wanneer hierdoor het Oosten en het Westen elkaar zullen hebben ontmoet en omarmd, zullen ze vervolgens, Arcades ambo,¹ samen glorieus opstijgen naar het koninkrijk van de hemel dat ze hier op aarde verwezenlijken, en het goddelijke Jeruzalem waarover de ziener van Patmos sprak zal op ons neerdalen, om te worden bewoond door mensen die als goden zullen zijn, en door goden die als mensen zullen zijn, zoals zelfs onze Christus heeft gezegd: ‘Ego dixi; vos Dii estis!’ (Ik heb gezegd: jullie zijn goden!).²

Ik ben er volkomen van overtuigd dat als ik in mijn eerste artikel mijn gedachtegang volledig had kunnen ontwikkelen – daarvoor zou een heel boek nodig zijn, en dat boek zal verschijnen, want ik ben het aan het schrijven – dan zou mw. Blavatsky niet gedacht hebben dat ik haar en de adepten uitnodigde om zich naar de ‘heilige berg’ te begeven door eenvoudig de weg naar het keizerlijk pauselijke Rome te nemen, ‘waar nog steeds de Satan van de zeven heuvels heerst’, om zoals Saint-Yves te spreken. Ze zou daarentegen hebben begrepen dat ‘we allemaal moeite moeten doen om in hetzelfde tempo de weg te gaan die naar Meru leidt’.

Deze religieuze synthese, en de maatschappelijke harmonie en goddelijke gelukzaligheid die daaruit zullen voortvloeien, zullen zich hier op aarde voorlopig niet voordoen, zegt ze: ‘We bevinden ons nog maar aan het begin van kaliyuga, waarvan de eerste 5000 jaar nog niet zijn verstreken, terwijl het in totaal 4320 eeuwen zal duren, en pas aan het einde van die cyclus zal de kalki-avatāra verschijnen.’ Ik ontken dat niet. Helaas! Ik geloof zelfs dat ze gelijk heeft; ik heb niet de kennis van zaken om dit te kunnen beoordelen. Maar, gegrond of niet, die berekeningen zijn niet in tegenspraak met wat ze mijn ‘optimistische verwachting’ noemt.

Ik heb eenvoudig willen spreken over het tijdperk waarin het dankzij de vooruitgang die bij ons is geboekt door het religieuze bestuur en de christelijke beschaving – die we te danken hebben aan het feit dat er een *geheel nieuwe kijk* op ons heilige evangelie ontstaat – mogelijk zal zijn om deze obstakels weg te nemen, ik bedoel de bergen fouten, voor-

---

¹Noot vert.: Dit betekent: beide Arcadiërs. Dit is mogelijk een verwijzing naar Vergilius, *Eclogie* 7:4, waarin twee schaapherders worden genoemd die even bekwaam zijn in het zingen.

²*Joh.* 10:34.

oordelen en begeerten die tot nu toe hebben verhinderd dat het Oosten en het Westen elkaar waarderen en het met elkaar kunnen vinden. Deze obstakels, deze barrières zijn, zoals iedereen tegenwoordig begrijpt, het politieke werk van de keizer. Al onze tegenslagen komen van dat monster, dat de Satan is over wie onze gelijkenissen spreken. U zult dadelijk horen wat Jezus-Christus zelf hierover zegt.

Maar eerst wil ik nog eens de triomfkreet herhalen die vier jaar geleden, als het klaroengeschal van de wachter 's morgens vroeg, in het centrum van Parijs weerklonk: 'In de 20ste eeuw zal de oorlog dood zijn, zullen de grenzen dood zijn, zullen de legers dood zijn, zullen de keizers dood zijn', enz. Een enorme menigte, verzameld bij het Château-d'Eau, was laaiend enthousiast door de vurige bezieling van die profetische woorden, en de echo's verspreidden die emotie tot in de verre omtrek. Moeten we zeggen dat Victor Hugo, die vooral geniaal was in zijn voorgevoelens en vooruitziende blik, en dat Parijs, Frankrijk, Europa – de christelijke wereld van het ene uiteinde tot het andere – zich voeden met illusies en optimistische dromen koesteren? Overall in het Westen en in heel Amerika roert zich de werkelijke geest van Christus, daar kunt u zeker van zijn! De christelijke wereld kan niet langer bestaan zonder te begrijpen dat ze aan Christus toebehoort. 'Mens agit at molem.'¹ Haar Verlosser had die geest, en Paulus zou in onze tijd maatschappelijk gezien gelijk hebben: 'Non estis vestri, vos estis Christi.'² O mensen, Christus houdt u in zijn greep! Op de slot-toren van Vincennes sprak de pythia de waarheid toen ze 110 jaar geleden via de staatsgevangene Diderot deze bevlogen woorden naar de wereld slingerde: 'Deus, ecce Deus'³ 'Volkeren sta op, de verlossing is nabij!'

Ziet u, geachte mevrouw, als u recht wilt doen aan het stelsel van onze verlossing en de geest van de grondlegger ervan, dan moet u twee dingen doen: ten eerste moet u niet van 'een kwestie van principes en leringen een kwestie van personen of de geestelijkheid maken', zoals een van uw briljante landgenoten, mw. Swetchine, heeft gezegd. De rooms-katholieke kerk bevindt zich misschien niet meer op de hoogte van het heilige evangelie, maar dat wil nog niet zeggen dat het evangelie zelf iets van zijn wetenschappelijke, religieuze en maat-

---

¹ Vertaling: 'de geest brengt de massa in beweging'.

² Vertaling: 'u bent niet van uzelf, u bent van Christus'.

³ Vertaling: 'God, zie God'.

schappelijke waarde heeft verloren. Het kan zijn dat de christelijke geestelijkheid diep is gezonken, maar haar decadentie impliceert absoluut niet die van het katholicisme. Het zou goed zijn om in dit verband Rosmini-Serbatì te lezen! . . . In de tweede plaats moeten we rekening houden met de betreurenswaardige toestand waarin het Westen zich bevond toen onze messias het tijdperk van onze verlossing – zowel in religieus, maatschappelijk, economisch als politiek opzicht – kwam inluiden.

Maar wie kan zeggen hoeveel verschrikkelijke verwoestingen in de opvattingen van het volk en in het hart van de Romeinse wereld zijn aangericht door de satanische invloed van het imperialisme die vele eeuwen lang is uitgeoefend? Wie kan zeggen met welke ondeugden Europa is geïnjecteerd door het afschuwelijke idee dat ‘geweld boven recht gaat’ – dat mensen tiranniseert en afstompt, die overal lijfeigenen zijn, geketend door de boeien van meer dan één soort slavernij – en dat overal de kern is van alle intellectuele, morele en lichamelijke ellende, ‘errantes et iacentes sicut oves non habentes pastorem’,¹ zoals Jezus Christus zei.

Hoewel Kaïn, Irshu, Nimrod, die echte vaders van het imperialisme, van Aziatische afkomst waren, was het niet het Verre Oosten maar het Westen dat geteisterd werd door het onheil dat werd ontketend door die grote schurken, door die eerste scheurmakers van het goddelijke en maatschappelijke recht dat over de hele mensheid had geheerst tot zij kwamen. De oosterse volkeren zagen die wervelwind van onheil aan de horizon snel kleiner worden en koers zetten naar die verre stranden die onze bergen en zeeën omringen.

Daarom hebben enkele kerkvaders opgemerkt dat Christus, toen hij op de grens tussen het Westen en het Oosten aan het kruis stierf, zijn gezicht, zijn open ogen en zijn uitgestrekte armen naar het Westen had gericht. En er moet worden opgemerkt dat de wetsregels van Ram toen nog niet waren geschonden en in Azië nog steeds niet volledig zijn geschonden, terwijl er bij ons geen enkel spoor meer van over is, sinds Julius Caesar de laatste overblijfselen ervan in het druïdische Gallië heeft gesmoord. De opmerkelijke lezer ziet misschien in dat de grote wet van de tempels van Abraham precies die is waarover de verlosser sprak: ‘Ik ben niet gekomen om haar af te schaffen, maar om haar te

---

¹ Vertaling: ‘rondwalend en verspreid levend, als schapen die geen herder hebben’. Vgl. *1 Petrus* 2:25.

doen herleven om haar tot vervulling te brengen' – overal op aarde (Non veni solvere, sed adimplere).¹

Mw. Blavatsky is te goed ingewijd in de geheimen van de oude heiligdommen om onbekend te zijn met het feit dat de hindoevolkeren al lang vóór Jezus Christus bepaalde maatschappelijke stadia hadden doorlopen en dat onze Messias is gekomen om ons op onze beurt die stadia te laten doorlopen om het evenwicht tussen die twee grote delen van de menselijke familie, dat zo lang verstoord was, weer te herstellen. Ze weet dat vóór die verstoring de hele wereld, zoals Mozes zegt, één en dezelfde religieuze taal, één en dezelfde maatschappelijke structuur had: 'Terra autem erat tunc unius labii et eorundem sermonum'.²

Ik ga iets zeggen dat niet al mijn broeder-priesters zullen begrijpen, en dat de meer onwetenden waarschijnlijk zullen veroordelen: 'Het Oosten kende messiassen en christussen die zich *als mens* volledig hadden ontwikkeld, toen het Westen, door tussenkomst van Mozes en de profeten, alleen nog maar de beloften van haar toekomstige religieuze en maatschappelijke verlossing had ontvangen.'

Er is gezegd dat 'de joden, dankzij de wetgever van de Sinai, economisch op het niveau van India stonden toen onze Messias kwam'. Dat is mogelijk, zelfs waarschijnlijk; maar waaraan niet kan worden getwijfeld, is dat de westerse volkeren die door de invloed van het Romeinse imperialisme te gronde waren gericht, nogal achtergebleven waren. Merk ook op dat, zolang onze maatschappelijke evolutie, onze religieuze verlossing, en onze economische bloei zullen voortduren, de toestand van de joden, de hindoes, en de Chinezen onveranderd zal blijven, of als ze al verandert dan is dat niet om vooruitgang te boeken. Ze zullen wachten; ze zijn nog steeds aan het wachten. En waar wachten ze op? Ik denk niet dat ik me vergis: ze wachten tot wij met hen in dezelfde pas kunnen lopen. Dan zal het moment aanbreken om de mars vooruit naar de Paradesá van Ram te hervatten, waarheen we samen met hen zullen terugkeren, hand in hand, hetzelfde triomflied zingend.

En op deze manier wordt me duidelijk dat de christelijke preken geen succes hebben buiten de kring die door de vroegste priesterschap van onze kerk moest worden geëvangeliiseerd: 'predik eerst het evangelie aan de verloren schapen van het huis van Israël', of van Ram (de

¹ Vgl. *Matth.* 5:17.

² Vertaling: 'Toen had de aarde één taal en gebruikte dezelfde woorden'. Vgl. *Gen.* 11:1.

familie van Israël behoort tot de stam van Abraham en de oorspronkelijke spelling van Abraham is Abram, d.w.z. Ab-Ram, voortgekomen uit Ram). Mw. Blavatsky scheidt er genoeg in om partij te kiezen tegen Christus en tegen onze kerk op grond van de vruchteloosheid van onze inspanningen in het Oosten. Ze beschouwt die mislukking als een nederlaag van het christendom, terwijl deze, wanneer ze in het juiste licht wordt gezien, juist de messiaanse stelling bevestigt. Met statistieken in de hand beroept ze zich op de verklaring van de eerbiedwaardige bisschop Temple, bevestigt deze en merkt op dat ‘sinds het begin van deze eeuw de moslims 200 miljoen bekeerlingen hebben gemaakt, zonder daaraan een cent uit te geven, terwijl de christelijke zendelingen maar 3 miljoen mensen hebben bekeerd.’ ‘Een teken van de tijd!’ roept ze uit.

Oh ja! Een teken van de tijd, als men weet hoe men het moet interpreteren, een duidelijk teken dat ons religieuze bestel thuishoort in het Westen, en maar weinig van doen had met het Oosten in de vorm van onze christelijke kerken tot nu toe. Maar wacht! Laat de gedachte rusten dat ze een verlossende rol heeft gespeeld voor alle volkeren die te gronde werden gericht en tot martelaars werden gemaakt door de keizerlijke rovers. Dat zult u later zien! U zult zien hoe ze die tol – onze aardbol als geheel – onder de zweep van de glorieuze Christus zal laten draaien.

Ik zou een groot aantal overwegingen hieraan kunnen toevoegen. Ik laat hier vier grote pagina's weg uit het concept dat ik aan het uitwerken ben. Ik ben er nog niet mee klaar. Laat ik daarom snel de puntjes op de i zetten, want we komen hier op gevaarlijk terrein.

Zolang het werk van de bevrijding onder ons voortduurt, zal het heilige evangelie van de verlossing onze rooms-katholieke, Griekse, protestantse, anglicaanse, Angelsaksische en Anglo-Amerikaanse kerken niet verlaten; maar wanneer, volgens de belofte van de bevrijder, het christendom het imperialisme in al zijn politieke vormen zal hebben geveld en vernietigd, zal men grootse dingen zien!¹

Ik heb beloofd u de stem van Christus te laten horen. Nu is een

---

¹De redactie van *Le lotus* is, zoals op de eerste bladzijde duidelijk is uitgelegd, niet verantwoordelijk voor de opvattingen van zijn schrijvers. We maken de censors in de landen waarheen *Le lotus* wordt gestuurd erop attent dat dit de woorden van een tegenstander zijn, maar dat wijzelf ons niet met politiek bezighouden. – Red. *Le lotus*

goede gelegenheid, luister dus: ‘Het beginsel van bruto en crimineel geweld zal uit de wereld worden verdreven.’ Met andere woorden, en dat zijn die van het evangelie: ‘Princeps huius mundi ejicietur foras!’¹ Satan-Caesar zal naar alle kanten wegvlugten, zijn bolwerken zullen worden verwoest, zijn instellingen vernietigd, zijn wetten afgeschaft. ‘Ik heb die verschrikkelijke wereld overwonnen (ego vici mundum)!’² Alle economische, religieuze of maatschappelijke instellingen die niet door mijn hemelse Vader zijn gemaakt, en waarvan de fundamenten niet gebaseerd zijn op rechtvaardigheid en goddelijke waarheden, zullen worden ontworteld, volkomen uitgeroeid: Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus coelestis, eradicabitur!³ Vanaf die dag, begint het oordeel, en het kritieke moment is aangebroken: ‘Nunc iudicium est mundi, νῦν κρίσις κόσμου τούτου.’⁴

Als ik over voldoende ruimte kon beschikken, zou ik niet maar vijf of tien of honderd teksten citeren. Ik zou de profeten, Christus, en zijn apostelen en de kerkvaders van de oorspronkelijke kerk en alle overgeleverde werken van de karmelieten en franciscanen in herinnering roepen, en met hun bliksem en donder een boek kunnen vullen. Maar dan zou ik slechts herhalen wat ik al in *La fin de l'ancien monde* heb gepubliceerd, en men hoort zichzelf niet te citeren.

Als de priesters wisten hoe ze de naargeestige gelijkenissen en onheilspellende profetieën in ons evangelie die betrekking hebben op *het einde van de wereld en het einde der tijden* esoterisch moeten lezen; als ze de symbolische betekenis konden begrijpen van bergen die ineenstorten, de wereld die beeft, de zon die zo zwart wordt als een zak steenkolen, de maan die niet langer licht weerkaatst, sterren die worden gedooft, vallende sterren, engelen die trompetten laten schallen, de grond die zich opent, het laatste oordeel dat bokken van schapen zal scheiden . . . dan zouden ze zien dat deze wonderen al voor driekwart zijn gerealiseerd, in vormen die in het Vaticaan en in onze sacristieën ongetwijfeld niet werden verwacht, maar die niettemin de exacte vervulling zijn van de transcendente beloften van onze goddelijke verlosser. Ze zouden ook begrijpen dat de wereld en het tijdperk waarover

---

¹ *Joh.* 12:31: ‘Nu zal de heerser van deze wereld uitgebannen worden.’

² *Joh.* 16:33.

³ *Matth.* 15:13: ‘Elke plant die niet door mijn hemelse Vader is geplant, zal met wortel en al worden uitgerukt.’

⁴ *Joh.* 12:31: ‘Nu wordt het oordeel over de wereld geveld.’

Jezus Christus sprak, nooit dat waren wat wij arme exegeten hebben gedacht, maar de wereld en het tijdperk van de beruchte Caesar en zijn afschuwelijke beleid betekenden; een wereld en een tijdperk waarvoor Jezus weigerde te bidden – non pro mundo rogo!¹ – eenvoudig omdat hij kwam om haar te vernietigen; een wereld en een tijd, ten slotte, die niets anders zijn dan die waarover enerzijds Johannes en anderzijds Tacitus duidelijk hebben gezegd: Totus mundus in maligno positus est² – corrumpere et corrumpi saeculum est.³

Ik ben zo vrij aan mw. Blavatsky te vragen – gezien de toestand van algemene verwarring, van maatschappelijk verval, politieke ontbinding en kerkelijke versnippering waarin het oude Europa als geheel tegenwoordig verkeert (vooral Frankrijk, juist omdat ze de oudste dochter en de soldaat van Christus is) – of ze nog steeds denkt dat mijn ‘verwachting optimistisch is’ en dat Victor Hugo zich iets wijsmaakte toen hij zei dat ‘in de 20ste eeuw aan dit alles een einde zal komen’. Denkt ze dat de ineenstorting van die verrotte structuur nog lang kan worden bezworen door de wanhopige pogingen van hem die zichzelf de Mohammed van het Westen noemt, temeer omdat hij goed kan opschieten met ‘de man van ijzer’, die hij onlangs heeft onderscheiden met de titel ‘ridder van Christus’, tot stomme verbazing van alle katholieken?

Ik herhaal, ik denk dat het moment nabij is, heel nabij.

Caesar, dat is het obstakel, dat is de vijand! Zodra dat monster is overwonnen, zal alles veranderen. Ik wil niet zeggen dat één klaroensstoot genoeg zal zijn om alle volkeren te verzamelen onder leiding van één herder. Maar in ieder geval zal de weg vrij zijn en het Westen en het Oosten zullen daarop samen voortgaan onder leiding van dezelfde christus-geest, en we zullen, lang leve God, ten slotte werkelijk de Paradeša opnieuw binnengaan! De toekomst is van ons, dankzij de wijze strategie van onze verlosser, en dankzij het lijden van de chrēstos.

De mensheid heeft een schitterende toekomst vóór zich. We zouden niet begrepen worden, noch u, mevrouw, noch ik, als we die glorieuze toekomst hier zouden ontvouwen.

Mw. Blavatsky spreekt me veel minder tegen dan ze denkt. Ik neem de woorden yliaster en sat terug waar ze niet mee instemt, om aan haar de term telesme voor te leggen die door Hermes-Trismegistus werd

¹ *Joh.* 17:9: ‘Ik bid niet voor de wereld.’

² *1 Joh.* 5:19: ‘De hele wereld is in de macht van hem die het kwaad zelf is.’

³ Vertaling: ‘Het tijdperk is corrupt en bedorven.’

gebruikt. Zal ze deze accepteren? Ik betwijfel het. Er is in onze armzalige taal geen term om aan te geven wat ik wil zeggen; maar ze moet me hebben begrepen, en dat is genoeg.

Buiten God aanvaardt ze niets, helemaal niets, zelfs geen wiskundig punt. Ze heeft gelijk. Maar als men geen pantheïst is – en mw. Blavatsky is dat evenmin als ik – dan moet men zich duidelijk uitdrukken zodat onze lezers ons niet als pantheïsten beschouwen. Laten we dus, om elkaar beter te begrijpen, zeggen dat God immanent is in de kosmos, door en in alles aanwezig, maar toch van alles verschilt. Bent u tevreden, mevrouw? Ja toch? Nou, dat ben ik ook.

Maar, ik begrijp echt niet dat ze me kan aanvallen op de *drievoudige betekenis* die we canoniek aan onze Heilige Schrift toekennen. De gnosis, zegt ze, geeft in overeenstemming met de guptavidyā *zeven* sleutels, en niet slechts *drie*, om de *zeven* mysteries te onthullen. Weet mw. Blavatsky niet dat de christelijke leer in essentie op alle punten drieledig is terwijl de boeddhistische leer zevenvoudig is? Dit betekent daarom nog niet dat we de werkelijke basis van het oosterse stelsel ontkennen evenmin als u de werkelijke basis van het westerse stelsel zou moeten ontkennen. We hebben uw theorie vereenvoudigd en samengevat, zonder haar te verdraaien. Onze drie sleutels zijn gelijkwaardig aan de *zeven* van u en omvatten ze, zoals de *zeven* van u gelijkwaardig zijn aan onze *drie* die ze onderverdelen.

Iedereen weet dat de witte straal wordt ontleed in drie primaire kleuren die zelf onderling gecombineerd, door een nieuwe ontleding, de *zeven* kleuren van de regenboog voortbrengen. Wanneer Paulus, de werkelijke vader van onze heilige wetenschap de mens analyseert, ziet hij in hem eveneens drie belangrijke elementen die hij *geest*, *ziel* en *lichaam* noemt: ‘integer spiritus et anima et corpus’; de boeddhisten, die de mens nog verder analyseren, ontdekken *zeven beginselen* in hem. Er is hier geen tegenstrijdigheid. U heeft gelijk en wij ook. Uw *zeven* liggen besloten in onze *drie* en onze *drie* liggen besloten in uw *zeven*. Zo luidt ons dogma, aangepast aan ons verstand en de door ons gevolgde indelingen, minder subtiel en minder scherpzinnig dan die van u, maar ook eenvoudiger omdat ze meer rudimentair zijn. We belijden en vereren in God een *unieke* essentie, waaruit *drie* verschillende personen voortkomen, *drie* verschillende beginselen van handeling, die het schepsel aandrijven door *zeven* werkingen die we de *zeven* manifestaties of de *zeven* gaven van de Parakleet noemen. In dit alles zit iets wat aan de *zeven* verschillende toestanden van uw prajñā doet denken,

die op hun beurt overeenkomen met de *zeven* toestanden van de stof, en de *zeven* vormen of *zeven* klassen van de verschijnselen van kracht.

Ik wil graag geloven, mevrouw, dat het slechts nodig is dat we elkaar beter begrijpen, om elkaar beter te kunnen waarderen, en, wie weet, als God het wil, om misschien wat goeds te doen voor de armen van het Westen . . . en ook voor de armen van het Oosten, want, en dat weet u beter dan ik, daar, niet ver van de mahātma's, zijn ook arme mensen.

Abbé Roca, kanunnik

Antwoord op abbé Roca's verkeerde opvattingen over mijn aantekeningen bij de christelijke esoterie

[‘Réponse aux fausses conceptions de M. l'abbé Roca relatives à mes observations sur l'ésotérisme chrétien’, *Le lotus*, april 1888, blz. 3-19; *CW* 9:194-215]

In het februarinummer van *Le lotus* spreekt de abbé over een ‘op-doffer’ [bourrade] die hij van mij zou hebben gekregen. Op hetzelfde moment laat mijn gesprekspartner me weten, met een zachtmoedigheid die ik niet christelijk zou noemen – want christenen zijn in hun polemieken noch nederig noch zachtaardig – maar wel boeddhistisch, dat hij het me helemaal niet kwalijk neemt. Integendeel, hij zegt dat hij ‘me veel dank verschuldigd is voor mijn oprechte en openhartige manier van spreken’, een heel natuurlijk gevolg van mijn ‘onbezonnenheid als van een amazone’.

Een meer pietluttige geest dan de mijne zou daarover misschien iets willen zeggen. Deze zou bijvoorbeeld kunnen opmerken dat wanneer er bij het beantwoorden van aantekeningen bij zo'n abstract onderwerp als religieuze metafysica zoveel bijvoeglijke naamwoorden en persoonlijke betitelingen worden gebruikt, dit precies op het tegenovergestelde van tevredenheid wijst. Maar theosofen worden maar zelden gevleid door hun critici, en ik heb zelf vaak complimenten ontvangen die minder goed gekozen waren dan die waarmee abbé Roca mij overlaadt. Ik zou er daarom verkeerd aan doen om zijn hoffelijkheid niet te waarderen, vooral omdat de abbé in zijn ontroerende toewijding om zich bezig te houden met mijn persoonlijkheid, en om recht te doen aan

mijn ‘krachtige intellect’ en mijn ‘mannelijke kracht’, de theologische Christus naar de achtergrond heeft gedrongen en met geen woord rept over de *esoterische* Christus.

Omdat ik met eerstgenoemde niets te maken heb, en de door de kerk uitgevonden Christus volledig ontken, evenals alle leringen, alle interpretaties en alle oude en moderne dogma’s over die figuur, zal ik eerst verklaren dat het antwoord van de abbé op mijn ‘Aantekeningen bij de esoterie van de christelijke leer’ helemaal geen antwoord is. Ik vind in heel zijn omvangrijke brief geen enkele uitspraak die mijn bezwaren serieus tegenspreekt, door ze logisch en wetenschappelijk te weerleggen. Geloof – en vooral blind geloof – kan niet ‘kritisch worden onderzocht’; in ieder geval kan het nooit ‘wetenschappelijk worden vastgesteld’, hoewel de christelijke lezer met zo’n casuïstiek best tevreden kan zijn. Mijn gesprekspartner neemt het me kwalijk dat ik wat hij graag ‘zoveel eruditie’ noemt, heb ‘tentoongespreid’. Dat is begrijpelijk. Tegen historische en geldige argumenten, kan hij me als ‘experimenteel’ bewijs maar een enkel feit tegenwerpen: dat Jezus-Christus elke dag *in zijn ziel* hem vertelt ‘dat hij de *unieke* meester en *enige* echte leraar is’. Dat is een zwak bewijs voor de wetenschap, de wet, en zelfs het gezonde verstand van een ongelovige!

Het is duidelijk dat de bekende paradox van Tertullianus: ‘Credo quia absurdum et impossibile est’¹ niets te maken heeft met dit soort gedachtewisseling. Ik dacht dat ik me richtte tot de erudiete mysticus, de socialistische en liberale abbé Roca, en ik zou geen moeite hebben gedaan voor een priester, een geloofsverdediger! De abbé probeert zich eruit te redden door te zeggen: ‘Ik weet genoeg van het boeddhisme om haar [mij] direct te begrijpen, maar zij weet niet genoeg van het christendom om mij in één keer te begrijpen.’ Het spijt me dat ik hem moet tegenspreken, maar de waarheid gaat vóór alles. De abbé verbeeldt zich het boeddhisme te kennen, maar het is duidelijk dat hij zelfs het exoterische boeddhisme niet kent – evenmin als het hindoeïsme, zelfs dat van het volk – anders zou hij nooit Krishna tot de boeddha’s hebben gerekend, zoals hij op blz. 197 doet. Evenmin zou hij de naam van een historische figuur, prins Gautama, hebben verward met zijn mystieke titels, die hij opsomt als evenzoveel boeddha’s!

Heeft hij niet over Jezus geschreven dat de beker waaruit hij dronk ‘heel wat bitterder was dan de gifbeker waaruit Socrates in het

---

¹ Vertaling: Ik geloof, omdat het absurd en onmogelijk is.

Westen dronk, of die bekers waaruit Krishṇa, Śākyamuni,¹ Gautama van Kapilavastu, Siddhārtha en alle andere boeddha's hebben gedronken' (?) Deze 'en alle andere boeddha's' is een duidelijk bewijs voor ons dat de abbé niet alleen over het esoterisch boeddhisme niets weet, maar hij heeft zelfs geen flauw idee van de eenvoudige historische en populaire biografie van de grote hindoehervormer. Dit is net zoiets als wanneer ik, als ik het over Jezus heb, zou schrijven: 'Orpheus, de Zoon van Maria, Emmanuel, de verlosser, de nazarener, en alle andere christussen die gekruisigd zijn.' Zonder tijd te verspillen om te wijzen op een aantal taalfouten met betrekking tot de Sanskriet-, brahmaanse en boeddhistische termen die verspreid voorkomen in de artikelen van abbé Roca – artikelen die overigens heel geleerd zijn en zeker zeer welsprekend van stijl – is dit voorbeeld voldoende om het publiek te laten beoordelen of mijn criticus in de huidige discussie ook maar iets van boeddhisme weet. Verwart de abbé het boeddhisme nog steeds, zoals zoveel anderen, met de theosofie? In dat geval ben ik zo vrij hem te informeren dat de theosofie noch het boeddhisme, noch het christendom, het jodendom, de islam, het hindoeïsme, of enig ander *isme* is: ze is de *esoterische synthese* van alle bekende religies en filosofieën.

Ik moet toch zeker iets van het christendom weten – vooral van het exoterische christendom van het volk – om de strijd aan te gaan met zo'n erudiete katholieke priester als mijn tegenstander. Zou men niet eerder moeten zeggen (als ik voor het moment toegeef dat ik *het christendom van abbé Roca* niet 'in één keer heb kunnen begrijpen') dat mijn eerbiedwaardige gesprekspartner zich niet zo goed bewust is van wat hij predikt? Dat hij zijn muts van de *orthodoxe* en *paapse* kerk aan de wilgen heeft gehangen, en dat hij – terwijl hij de echte esoterie van de brahmanen en de boeddhisten, van de heidense en christelijke gnostici, en ook van de authentieke Chaldeeuwse kabbala negeert, en niets weet van de leringen van de theosofen – een eigen soort christendom heeft gemaakt, een eigen soort esoterie? Ik moet bekennen dat ik hem niet begrijp.

Over zijn 'Wet van Ram' en zijn 'Ab-Ram, voortgekomen uit Ram' (?) weet ik niets. Ik ben goed op de hoogte van de VAṂŚĀVALĪ of

---

¹ Deze titel is, door het vriendelijke ingrijpen van Gaboriau, niet samen met de andere in *Le lotus* verschenen, maar ik beschik over de eerste drukproeven waar deze in de hierboven aangegeven reeks is opgenomen.

genealogie van de Sūrya- en het Chandra-rassen¹ van Ikshvāku en Budha² tot aan Rāma en Krishṇa: de gemeenschappelijke bron waaraan de *Purāṇa's* (oude geschriften), de *Bhāgavata*-, de *Skanda*-, de *Agni*- en de *Bhavishya-Purāṇa* hun goddelijke, menselijke en dynastieke stambomen hebben ontleend. Een exemplaar ervan is te vinden in de koninklijke bibliotheek van de mahārājā van Udaipur (de oudste van de Indiase koninklijke huizen, en dat waarvan de stamboom is onderzocht en erkend door de Anglo-Indiase regering). Rāma is een *historische* figuur. De ruïnes van de steden die door hem zijn gebouwd, en die *bedolven liggen onder verschillende opeenvolgende lagen van andere steden* die meer recent zijn, maar nog altijd prehistorisch, bestaan nog steeds in India; ze zijn bekend, evenals de oude munten met zijn afbeelding en naam. Wat is dan deze 'Ab-Ram, voortgekomen uit Ram'?'³ A-bram of A-Brahm, in het Sanskriet, betekent een niet-brahmaan, ofwel een man die uit de brahmaanse kaste is verdreven, of iemand van een lagere kaste. Abra is de naam van Indra's olifant; zijn wijfje heet Abramū. Het zijn Sanskrietwoorden, en de naam Abramū vindt men terug in Chaldea, maar de Abraham van de joden heeft niets te maken met de Rāma van de hindoes;⁴ hij kan niet uit laatstgenoemde zijn voortgekomen, want Rāma is, daarentegen, uit Brahman (onzijdig) voortgekomen, via zijn aardse aspect, Viṣṇu, van wie hij de avatāra is.⁵

¹ Sūrya en Chandra (zon en maan) zijn termen die respectievelijk gebruikt worden voor de twee grote oorspronkelijke dynastieën van Āryāvarta, die de zonne- en maanrassen worden genoemd.

² Ik hoop dat de lezer oplet dat hij Budha (met één d), de zoon van Soma, de maan, niet verwart met de mystieke titel 'boeddha' (twee d's). De ene is de eigenaam van een individu (Budha, intelligentie of wijsheid), de andere is de titel van de wijzen, de 'verlichten'.

³ De trotse rājput-stammen van het zonneras, Sūryavaṃśa – stammen waarvan *historisch is bewezen* dat ze afstammen van Lava en Kuśa, de twee zonen van Rāma – kunnen niet worden geïdentificeerd met deze onbekende 'Ab-Ram'. Zie mijn eerste aantekening over Abraham in een komend nummer van *Le lotus*. [Noot vert.: Blavatsky verwijst in totaal naar 8 aantekeningen in een komend nummer van *Le lotus*, maar deze zijn in geen enkel later nummer van dit tijdschrift te vinden.]

⁴ Ab, Aba betekent 'vader', maar alleen in de Semitische talen.

⁵ We moeten in het voorbijgaan de aandacht van de lezer vestigen op het belang van deze opmerkingen, want de boeken van Fabre d'Olivet en Saint-Yves d'Alveydre zijn gebaseerd op gegevens die daarmee volledig in strijd zijn. – Red. *Le lotus*

Dit is een kleine zijsprong die de abbé misschien weer een ‘opdofer’ [bourrade] zal noemen. Bij deze gelegenheid zou ik willen zeggen dat hij nogal overgevoelig moet zijn, want ik zie in mijn ‘Aanteekeningen over de christelijke esoterie’ niets waardoor dit idee in de verbeelding van mijn eerbiedwaardige gesprekspartner zou kunnen zijn ontstaan. Het zuchtje wind dat een kaartenhuis doet instorten kan gemakkelijk doorgaan voor een wervelwind in de ogen van de architect die het heeft gebouwd; maar als abbé Roca de schuld legt bij het zuchtje wind in plaats van bij de zwakte van zijn gedachtebouwsel, dan is dat niet mijn schuld.

Hij beschuldigt mij ook van *partijdigheid*; dat is een beschuldiging die even onrechtvaardig is als de andere. Aangezien ik geen abbé ben of onder het wrede gezag sta van een kerk die zichzelf onfeilbaar noemt, *ben ik bereid om de waarheid te aanvaarden waar deze ook vandaan komt*. Mijn criticus, die minder geluk heeft dan ik, bevindt zich tussen de hamer en het aambeel; hij kan mijn conclusies niet aanvaarden, en probeert ze daarom aan mijn ‘partijgeest’ en mijn ‘onwetendheid’ over zijn religie toe te schrijven. Nogmaals, een partijgeest zou niet kunnen bestaan in een Society zoals de onze die universeel en onpartijdig is, en die heeft gekozen voor het motto: ‘Er is geen religie hoger dan de waarheid.’ Onze meesters zijn te grote wijzen om zich te tooien met de pauwenveren van onfeilbaarheid of zelfs op te scheppen over het bezit van de absolute waarheid; hun leerlingen staan altijd open voor feiten die men aan hen wil bewijzen.

Laat de abbé de bewijzen weerleggen die wij bieden tegen het bestaan van een vleesgeworden Christus, en dus christus-mens, of hij nu Jezus of Krishna wordt genoemd; laat hij aantonen dat er nooit een andere geïncarneerde God is geweest dan zijn ‘Jezus-Christus’, en dat deze de ‘enige’ en ook de ‘grootste’ van de meesters en leraren is – niet alleen de grootste van de mahātma’s maar *God in eigen persoon!* Heel goed; laat hem daarvoor onweerlegbare bewijzen geven, of ten minste even logische en duidelijke bewijzen als die door ons naar voren zijn gebracht. Maar hij moet niet komen met bewijzen zoals de stem die in zijn ziel spreekt, of met citaten uit het evangelie. Want zijn stem – ook al is ze de tweelingzus van die van de daimon van Socrates – heeft voor de bewijsvoering voor ons of voor het publiek niet méér waarde dan de stem die mij het tegendeel vertelt in *mijn* ziel, voor hem of voor een ander heeft. Ja, hij heeft gelijk als hij zegt dat ‘het zo moeilijk is om zich van elk persoonlijk belang te ontdoen, en nog moeilijker om zich

los te maken van partijgeest, school, sekte, kerk, kaste'. Die uitspraak kan in geen enkel opzicht op mij slaan, want omdat ik een theosoof ben, volg ik geen specifieke school, en behoort ik tot geen enkele sekte, kerk of kaste. Zou ze daarom niet méér van toepassing zijn op hem, een christen, een katholiek, een geestelijke en een kanunnik?

Bovendien moet onze achtenswaardige correspondent een nogal levendige fantasie hebben. Want nu verbeeldt hij zich de redacteur van *Le lotus* 'beneveld te hebben door de bedwelmende dampen' van zijn complimenten over de kennis van de mahātma's en laat hem naar hem 'knikken en knipogen'. Als dat zo is, dan moet de redacteur 'een treurige dronk hebben' want, in plaats van hem te bedanken voor zijn zogenaamd vleierende woorden, stuurt de redacteur het eerste artikel van de abbé naar mij in Londen, zodat ik het kan beantwoorden, en laat daarop mijn 'opdoffer' volgen. Onze feiten en intenties komen dus niet overeen met de ideeën die abbé Roca daarover heeft.

Het is waar dat hij zijn lezers heeft gewaarschuwd dat 'niemand deze dame ervan zou verdenken dat ze katholieke priesters paait'. Dat is een onbetwistbaar en *historisch* feit; het is zelfs het enige feit dat ik in zijn lange brief vind. Als ik, op grond van mijn levenslange ervaring met bovengenoemde priesters, een domper heb gezet op de rooskleurige verwachtingen die schitterden in het vuur van zijn eerste brief, dan komt dat omdat ik de eenvoudig beleefde complimenten van een christelijke en Franse abbé aan het adres van de *heidense* mahātma's niet serieus kon nemen, en omdat de redactrice van de Engelse *Lucifer*, ook al is de redactie van de Franse *Lotus* misschien misleid, ze duidelijk heeft doorzien.¹ Hoewel ik abbé Roca als schrijver oprecht waardeer, en in mijn denken een onderscheid maak tussen de mystieke filosoof en de priester, kan ik zijn priesterschap niet uit het oog verliezen. De eer die hij aan de kennis van onze meesters heeft betoond, heeft mij dus niet beneveld door haar bedwelmende dampen, maar haar ware aard was mij meteen duidelijk. Deze eer speelt daarin de rol van een kokanjemast die wordt opgericht om allerlei christelijke prullaria te dragen

---

¹ We begrijpen niet echt wat mw. Blavatsky bedoelt, maar zijn van mening dat we niet zijn misleid. We hebben abbé Roca grootmoedig een open forum geboden. Hij heeft daar zijn ideeën uiteengezet die mw. Blavatsky elders meesterlijk heeft weerlegd. Andere schrijvers kunnen er hun ideeën uiteenzetten en zullen dit doen, want het doel van *Le lotus* is om haar lezers wijzer te maken door van tijd tot tijd het woord te geven aan opmerkelijke denkers die op sommige punten met ons van mening kunnen verschillen. – Red. *Le lotus*

die een apostolische en roomse hand er overvloedig aan heeft bevestigd, of van een indo-theosofische pop opgetuigd met pauselijke amuletten.¹ Verre van bedwelmend te zijn voel ik – dat erken ik met mijn ‘openhartigheid’ en mijn ongedwongen manier van spreken – slechts een groter wantrouwen.

De misvattingen waarmee het antwoord van de abbé vol zit, bewijzen hoezeer ik gelijk had. Had hij verwacht dat de redacteur van *Le Lotus* en de theosofen in koor zouden uitroepen: *Mea culpa!*² en zijn ideeën en masse zouden aanvaarden? We zien hem, na hun eerste antwoord, denkbeeldige klappen ontwijken, en, in een tweede brief, een heel andere kleur geven aan de complimenten van zijn eerste artikel. Hij heeft daartoe zeker het recht; beter dan wie dan ook moet hij de werkelijke betekenis van zijn gedachten kennen. Maar dit geldt volgens mij voor iedereen. Waarom *verdraait* hij wat ik zeg, en waarom bedenkt hij zelfs gevallen en *onmogelijke* taferelen waarin hij me een vreemde rol laat spelen, en woorden aan mij toeschrijft die hij beslist niet gevonden heeft in mijn ‘Aantekeningen’, geschreven in antwoord op zijn artikel van december? De basisgedachte van mijn opmerkingen was in feite dat degene die zou willen zeggen ‘ego sum veritas’³ nog geboren moet worden; dat ‘vos dii estis’⁴ geldt voor iedereen, en dat iedere man die uit een vrouw is geboren ‘de zoon van God’ is, of hij nu goed, slecht, of geen van beide is. Ofwel abbé Roca wil me per se niet begrijpen, of hij heeft een bepaald doel voor ogen. Ik verzet me helemaal niet ertegen dat hij de *dodelijke* stem van zijn rooms-katholieke kerk aanziet voor de stem die hij denkt te horen *in het diepst van zijn ziel*, maar ik heb er uitdrukkelijk bezwaar tegen dat hij het doet voorkomen dat ik instem met de dogma’s die hem zijn ingeprent, terwijl ik ze volledig verwerp.

Oordeel zelf. Ik schrijf in elke brief dat een goddelijke christus (of christos) nooit *in een menselijke vorm* heeft bestaan, behalve in de verbeelding van godslasteraars die een *universeel en volledig onpersoon-*

---

¹ Mw. Blavatsky beoordeelt het desbetreffende artikel op basis van de geest en stijl. We weten dat abbé Roca bloemrijk tekeergaat tegen Leo XIII, maar laatstgenoemde, getroffen door een ongeneeslijke doofheid, kan hem niet horen. Trouwens, men kan de doden niet weer tot leven wekken, en het is beter om ze met rust te laten en zich bezig te houden met de levenden. – Red. *Le Lotus*

² Vertaling: Het is mijn fout!

³ Vertaling: Ik ben de waarheid.

⁴ Vertaling: Jullie zijn goden.

lijk beginsel tot vlees hebben gemaakt. Ik zou zeggen dat dit volkomen duidelijk is. Welnu, nadat abbé Roca het zo voorstelt alsof ik zou hebben gezegd: ‘Ik ben de waarheid’ – een absurditeit die ik voor rekening laat van de kerken, die haar hebben bedacht, en waarover een adept, een wijze, meewarig zou glimlachen – doet hij de volgende bewering:

Het is een feit dat vóór mw. Blavatsky al een andere figuur voor de wereld is verschenen, die zonder omhaal zei: ‘Ik ben de waarheid – Ego sum veritas!’ . . . Dit is de taal van Christus, en als hij daarmee niet God zelf openbaarde, zou hij de meest schaamteloze bedrieger blijken te zijn. Men moet ervoor oppassen om in het bijzijn van mw. Blavatsky Christus een bedrieger te noemen, omdat ze zou reageren met een klap recht in het gezicht van de godslasteraar. Trek dus uw eigen conclusies.

Trek uw eigen conclusies !!! . . .

Welke conclusies al of niet door anderen worden getrokken, interesseert me maar weinig. Maar ik zal mijn eigen conclusies trekken, want ik denk dat ik het begrijp.

Er zijn twee mogelijkheden:

(a) Ofwel de abbé heeft geen helder beeld van de theosofie, en van haar werkelijke leringen, of van mijzelf, de eenvoudige discipel van de waarheid, en hij praat tegen de wind en op goed geluk;

(b) Of hij heeft me in een hoek willen drijven, om me te dwingen om tekst en uitleg te geven, om van mij een stellig antwoord te verkrijgen.

Dit zou geen slechte redenering zijn. Ofwel mw. Blavatsky zal het stilzwijgen bewaren over die bewering die zowel buitensporig als onjuist is – wie zwijgt stemt toe – of ze zal erop antwoorden en haar tegenspreken en ontkennen; en in het laatste geval zal ze nieuwe vijanden maken onder de christenen, en daarmee zou veel gewonnen zijn.

Is dat zo, meneer de abbé? Dan is dat nog een misrekening. De ‘amazone’ zal deze keer, evenals bij andere gelegenheden, genoeg ‘mannelijke kracht’ hebben om zonder omhaal van woorden en ten overstaan van het heelal te antwoorden en te zeggen wat ze van uw opzet denkt. Zeggen dat Christus (wij zeggen christos) een *bedrieger* is, zou in feite niet een *godslasterlijke* maar een stupide uitspraak zijn: een persoonlijke betiteling kan niet voor een ideëel beginsel, een abstractie, worden gebruikt; het zou zoiets zijn als te zeggen dat ‘de oneindige ruimte een gelovige is’. Een occultist-theosoof zou hierom lachen. De veronderstelling dat ik in staat ben te reageren ‘met een klap

recht in het gezicht' van degene die de uitspraak zou doen is nog groter. De abbé vergeet dat ik in de eerste plaats een theosoof ben, en weet waarschijnlijk niet dat ik persoonlijk een volgeling ben van de boeddhistische filosofie. Een echte boeddhist zou zelfs een hond niet slaan om hem te laten stoppen met blaffen. De boeddhisten brengen alle deugden *in praktijk* die werden gepredikt in de 'Bergrede' van Gaya – en zes eeuwen later op de berg van Galilea – deugden waarover men nauwelijks hoort spreken in de kerken van de christelijke landen en die men daar nog veel minder in praktijk brengt. De boeddhisten bieden geen verzet, ze vergelden geen kwaad met kwaad; ze laten de roem van het klappen uitdelen, van het afsnijden van de oren van hun tegenstanders, over aan die heilige Petrus die hun meester op die manier verdedigen om hem twee uur later te verraden en te verloochenen, volgens het trieste verhaal.

Wil de abbé weten, *zonder omhaal van woorden*, wat ik denk van de christelijke legende? Het is voor mij gemakkelijk hem tevreden te stellen.

Voor mij was Jezus Christus – d.w.z. de mens-god van de christenen, een kopie van de avatāra's van elk land, zowel van de Krishna van de hindoes als van de Egyptische Horus – nooit een *historische* figuur. Hij is een vergoddelijkte personificatie van het verheerlijkte archetype van de grote hiërofant van de tempels,¹ en zijn levensverhaal dat in

---

¹ Elke handeling van de Jezus van het Nieuwe Testament, elk woord dat men aan hem toeschrijft, elke gebeurtenis die hij zou hebben meegemaakt tijdens de drie jaar van de opdracht die men hem laat volbrengen, berust op het programma van de inwijdingscyclus, een cyclus gebaseerd op de precessie van de equinoxen en de tekens van de dierenriem. Wanneer het Hebreeuwse evangelie niet *volgens* maar *door* Mattheus de gnosticus, van wie men een evangelist heeft gemaakt – het evangelie waarover Hiëronymus in de 4de eeuw sprak en dat hij weigerde te vertalen onder het voorwendsel dat het vervalst was (!) door Seleucus, de Manichese discipel (zie Hiëronymus, *De viris illustribus*, hfst. 3) [Vert.: zie blz. 130-1 van dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.] – wanneer dat oorspronkelijke document, als het ooit wordt teruggevonden, zal zijn vertaald, en de christelijke kerken ten minste één document zullen hebben dat niet vervalst is, pas dan kan men spreken over 'het leven van Jezus', waarvan iedereen de gebeurtenissen 'kent'. Intussen, en zonder tijd te verliezen met het twisten over de eeuw waarin Jezus of Jehoshua zou hebben geleefd, is één feit zeker, namelijk dat de occultisten kunnen bewijzen dat zelfs de plechtige woorden die aan hem worden toegeschreven als hij aan het kruis hangt, verminkt zijn, en dat ze iets heel anders betekenen dan de Griekse vertaling ervan. (Zie mijn aanvullende aantekeningen – nr. 2 – in een komend nummer van *Le lotus*.)

het Nieuwe Testament wordt verteld, is een allegorie die ongetwijfeld diepe esoterische waarheden bevat, maar die nog altijd een allegorie is. Ze kan worden geïnterpreteerd met behulp van de *zeven sleutels*, evenals de *Pentateuch*. De kerk zou deze theorie van de zeven sleutels volgens abbé Roca hebben vereenvoudigd ‘zonder haar te verdraaien’, terwijl ze daarentegen drie valse sleutels heeft gemaakt die helemaal niets ontsluiten.

De legende waarover ik spreek is, zoals ik verschillende keren in mijn geschriften en aantekeningen heb aangetoond, gebaseerd op het bestaan van een figuur genaamd Jehoshua (waarvan men Jezus heeft gemaakt), die ongeveer 120 jaar voor onze huidige jaartelling geboren werd in Lud of Lydda. En als dit feit wordt ontkend – iets waartegen ik weinig bezwaar zal maken – dan moet men de conclusie trekken dat de held van het drama van Golgotha eenvoudig een mythe is. Als we het getuigenis van de ‘evangelisten’, d.w.z. van onbekende figuren van wie de identiteit nooit is vastgesteld, en dat van de kerkvaders, belanghebbende fanatici, buiten beschouwing laten, kunnen in feite noch de geschiedenis, noch de wereldse overlevering, noch officiële documenten, noch tijdgenoten van het zogenaamde drama, ondanks eeuwenlang wanhopig onderzoek, één enkel serieus bewijs verschaffen dat aantoonst dat de god-mens, of zelfs iemand die Jezus van Nazareth heette, tussen het jaar 1 en het jaar 33, werkelijk heeft bestaan. Alles is duisternis en stilte.

Philo Judaeus – geboren vóór de christelijke jaartelling, en gestorven lang na het jaar waarin, volgens Renan, de hallucinatie van een hysterische vrouw, Maria Magdalena, aan de wereld een God geeft – maakte in die periode van ongeveer 40 jaar verschillende reizen naar Jeruzalem. Hij ging daarheen om de geschiedenis van de religieuze sekten van het Palestina van zijn tijd te beschrijven. Er is geen schrijver die in zijn beschrijvingen nauwkeuriger is dan hij, voorzichtiger om niets weg te laten; geen gemeenschap, geen broederschap, zelfs de meest onbeduidende, ontging hem. Waarom heeft hij dan niets over de nazarenen gezegd? Waarom maakt hij geen enkele toespeeling op de apostelen, op de *goddelijke* Galileeër, op de kruisiging? Het antwoord is eenvoudig. Omdat de biografie van Jezus *na de eerste eeuw werd verzonnen*, en niemand in Jeruzalem wist meer over dit onderwerp dan Philo. We hoeven slechts over de onenigheid in de 2de eeuw tussen Irenaeus en de gnostici te lezen, om daar zeker van te zijn. Nadat Ptolemaeus (180 n.Chr.) had opgemerkt dat Jezus volgens het verhaal

maar *één jaar* predikte, en dat hij te jong was om iets van belang te hebben kunnen onderwijzen, werd Irenaeus hevig verontwaardigd en verzekerde dat Jezus meer dan tien of *zelfs twintig* jaar predikte! Alleen al de overlevering, zei hij, spreekt van *tien jaar*.¹ Elders, laat hij Jezus sterven op de leeftijd van *meer dan 50 jaar*!! Als een kerkvader reeds in het jaar 180 zijn toevlucht nam tot de overlevering, en niemand ergens zeker van was, en men geen groot belang hechtte aan de evangeliën – aan de *Logia* waarvan er meer dan 60 waren – wat heeft de geschiedenis dan met dit alles te maken? Verwarring, leugens, bedrog en valsheid in geschrifte, dat is de oogst van de eerste eeuwen. Eusebius van Caesarea, de koning van de vervalsers, heeft de beroemde 16 regels die naar Jezus verwijzen ingelast in een manuscript van Josephus, om de gnostici om de tuin te leiden, die ontkennen dat er ooit een *echte* figuur genaamd Jezus is geweest.² Hij heeft zelfs aan Josephus – een fanatiekeling die stierf zoals hij had geleefd, een koppige jood – de gedachte toegeschreven dat het misschien niet juist is om hem (Iasous) een mens (άνήρ) te noemen, omdat hij de *Gezalfde* van de Heer was, d.w.z. de messias!!³

Maar wat voor nut heeft het om onze tijd te verspillen door te herhalen wat ieder goed ontwikkeld mens weet. De abbé verwijst voortdurend naar de evangeliën en Paulus, en na een stortvloed van citaten vraagt hij triomfantelijk: 'Is dit duidelijk genoeg? Zegt Christus *zelf* niet dit en dat, en verzekert Paulus ons niet dat . . . enz.' Het is nauwelijks nodig om te zeggen dat willen de woorden van Jezus enige bewijswaarde krijgen, eerst de authenticiteit van de evangeliën moet zijn bewezen. Jezus heeft, of hij nu in die periode heeft geleefd of eerder, *niets geschreven*, en wat men hem laat zeggen in de vier evangeliën is soms vreselijk tegenstrijdig. Wat Paulus betreft – ongetwijfeld een historische figuur – het zal moeilijk zijn om vast te stellen wat hij zelf heeft gezegd en wat zijn redacteurs en correctoren hem laten zeggen. Er is echter een uitspraak van hem of van zijn medewerkers blijven

¹ *Tegen ketterijen*, 2:22:4-5.

² Voeg daarbij dat hij de ontwerper is van het beroemde monogram voor het vaandel van Constantijn (een combinatie van X, Chi, P, Rho, initialen van *christos* die hij toepast op Jezus) en het visioen van die keizer heeft verzonnen. Maar Gibbon en andere historici hebben al lang geleden over Eusebius geoordeeld, en zijn waarde is nu algemeen bekend. Zie mijn aantekeningen (nr. 3) over dit onderwerp, in een volgend nummer van *Le lotus*.

³ Zie Josephus, *De oude geschiedenis van de Joden*, 18:3:3.

staan – ongetwijfeld door onoplettendheid – die in twee woorden samenvat hoe men over Jezus dacht. Zie *De brief aan de Hebreëën* (2:9), waarin staat dat Jezus ‘lager dan de engelen’ was geplaatst. Dat is voor ons voldoende. Kan iemand die *lager* is dan de engelen God, de Oneindige en de Enige zijn?

Ja, ieder mens, iedere Ju-su (benaming voor Horus, Khonsu, de zoon, het archetype van de mensheid), in het bijzonder iedere ingewijde van wie het lichaam ondergeschikt is gemaakt aan dat van de engelen, kan in tegenwoordigheid van zijn ātman (goddelijke geest) zeggen: ‘Vivit vero in me Christus’, of zoals hij zou zeggen: ‘Krishṇa, Boeddha of Ormuzd leeft in mij.’¹ Na te hebben herhaald wat ik in mijn ‘Aantekeningen’ over de christos heb gezegd, namelijk dat deze zich alleen ontwikkelt door de chrēstos, roept de abbé op dreigende toon, alsof hij iets nieuws zegt, dat niemand dat verheerlijkte lichaam zal binnengaan behalve door de ‘nauwe poort en de smalle weg’. Voor hem is dit het gezegende nirvāṇa, en hij blijft prediken wat wij al twaalf jaar hebben gepredikt en wat ik in mijn ‘Aantekeningen’ heb herhaald. Hij zal me moeten toestaan dat ik verderga waar hij op die mooie weg stopt, omdat hij die weg alleen in de schoot van zijn kerk vindt, en zijn eigen geloof. Helaas kan men zijn ‘angusta porta et arcta via’ niet toepassen op zijn kerk, noch op zijn geloof. In die kerk waar alles te koop is, misdaden en aflaten, amuletten en zaligsprekingen (op aarde, tenminste; en wat de hemel betreft – na mij de zondvloed!), worden de weg en de poort breder overeenkomstig het door de gelovigen betaalde bedrag. Weg met de religie van Judas! En tegen Petrus zei zijn meester: VADE RETRO SATANAS!² Het bewijs hiervan staat in het evangelie zelf, zeg ik, en herhaal zo de gebruikelijke formulering van abbé Roca.

Hij stuurt me naar Damascus om ‘een volmaakte ingewijde en de

---

¹ In het Hebreeuws levert man, of aīsh (אִישׁ), door kabbalistische afleiding die andere vorm שׁ, Jesh, op – in het Grieks Ἰησοῦς en in het Frans Jés-us – en betekent zowel vuur, zon, goddelijkheid als man. Dit woord (lees het met zijn masoretische punten) werd uitgesproken als שׂא, ish of Jesh, in dit geval de man. De vrouwelijke vorm was שׂאָ, Issa, de vrouw; in het Egyptisch Isi-s, Isis. De nevenvorm ervan was שׂ, Jesse, of Isi, waarvan de vrouwelijke vorm in het Egyptisch Isi-s was. Maar Isi is het equivalent van Jesse, de vader van David, van het volk waaruit Jezus, Jes-us, kwam. Men moet de mysterietaal en de taal van symbolen kennen voordat men met zoveel gezag kan spreken, en de kerk heeft die taal verloren. Zie mijn aantekeningen (nr. 4), in een komend nummer van *Le lotus*.

² Vertaling: Ga weg, Satan!

grootste christelijke boeddhist' (?) te worden. Wat zou hij zeggen als ik hem antwoordde dat ik na jarenlang in de toestand van chrēstos te hebben verkeerd, na dertig jaar van fysiek en moreel martelaarschap, daaraan ben gegaan, en dat ik juist op die roemrijke weg heb ontdekt dat de kerken, die zich christelijk noemen, niets anders zijn dan witgepleisterde graven vol dode beenderen van esoterisch heidendom en moreel ontaarding? Ook zou ik liever een heel eenvoudige esoterisch boeddhist blijven dan de grootste orthodoxe en exoterische christen te worden. Ik heb het meest diepgaande respect voor het transcendente denkbeeld van de universele christos (of Christus), die evenzeer in de ziel van een Bosjesman en een Zulu woont als in de ziel van abbé Roca, maar ik heb een hevige afkeer van de Christusverering van de kerken. Ik haat die dogma's en leringen die het christosideaal hebben ontluisterd door er een absurde en groteske antropomorfe fetisj van te maken, een jaloerse en wrede afgod die de mensen die niet voor hem willen buigen voor eeuwig verdoemt.¹ De minste onder de gnostische doceten die beweerde dat de gekruisigde Jezus niets anders dan een illusie was, en zijn levensverhaal een allegorie, was veel dichter bij de waarheid dan iemand zoals Augustinus of zelfs Thomas van Aquino. Een heiden die een eenvoudig leven leidt, zijn medemens liefheeft en zijn plicht doet, staat duizend keer dichter bij de 'angusta porta, et arcta via' dan

---

¹ Het is voor mij des te gemakkelijker om te bewijzen dat mijn afkeer gegrond is, want om mijn verklaringen te ondersteunen hoef ik slechts *The Tablet*, het belangrijkste orgaan van de Engelse rooms-katholieken, open te slaan. Hier is een fragment daaruit:

'De recente publicatie van het officiële rapport over de morele en materiële vooruitgang van India vormt een interessante bijdrage aan de controverse over het werk van de missionarissen. *Uit deze cijfers wordt duidelijk* dat, terwijl *we een duidelijke morele achteruitgang van de Indiërs veroorzaken* door ze tot ons geloof te bekeren, hun ethische standaard van nature zo hoog is, dat we er, ondanks onze kerstening, niet in slagen om hen even verdorven te maken als wijzelf. De misdaadcijfers voor verschillende categorieën zijn als volgt: Europeanen, 1 op de 274; Euraziaten, 1 op de 509; geboren christenen, 1 op de 799; moslims, 1 op de 856; *hindoes*, 1 op de 1361; en *boeddhisten*, 1 op de 3787. Laatstgenoemd getal vormt een prachtig eerbetoon aan de edele zuiverheid van het boeddhisme, maar de statistieken zijn ook heel leerzaam omdat ze onomstotelijk aantonen dat we wat sociaal beleid betreft ons overschot aan geld en energie beter een of twee generaties lang kunnen besteden aan de ethische verbetering van onze eigen landgenoten, in plaats van te proberen om de ethiek en de theologie te vernietigen van volkeren die redelijkerwijs missies eropuit zouden kunnen sturen om ons te bekeren.' Wat een schitterende bekentenis!

een (heilige) Cyrillus, de wrede moordenaar van Hypatia, of een (heilige) Constantijn – waarschijnlijk zalig verklaard omdat hij zijn zoon eigenhandig heeft gedood, monniken liet koken in hete pek, de buik van zijn vrouw heeft opengereten, en even berucht werd als Nero – ooit hebben gestaan.¹

De abbé zegt: ‘Als het verheven denkbeeld van dat christelijke ideaal [de christos die in de mens leeft] ook dat van de mahātma’s is, dan verdienen ze alle eer!’ Dat ideaal is niet christelijk, en het is ook niet door de mahātma’s bedacht; *het was de apotheose van de mysteriën van inwijding*. Wat het ‘vleesgeworden woord’ betreft, het is het erfgoed van de hele mensheid, dat door de mens werd ontvangen zodra de universele ziel in hem incarneerde, d.w.z. sinds het verschijnen van de eerste *volmaakte mens* – die, tussen twee haakjes, niet Adam is.

Om te bewijzen dat Jezus God is, wijst men op zijn martelaarschap aan het kruis en zijn vrijwillige offer. Voordat men gelooft dat een ‘meester’ de gelijke is van ‘Christus’, zou deze moeten instemmen om de beker te drinken die Jezus in Getsemane heeft gedronken en de morele en fysieke martelingen van zijn beulen moeten vergeven. Dat is echt een vreemde gedachte! Maar het is juist de *onbeduidendheid* van dat lijden die iedere heiden meewarig laat glimlachen. Wat betekent drie jaar lang prediken en een leven onder de blote hemel, afgesloten door een paar uur lijden aan het kruis, vergeleken met de 80 jaar van *morele* kwellung van Gautama Boeddha, waarbij alle martelingen van het vlees in het niet vallen! O, meneer de abbé, het is moeilijker, verdienstelijker en *goddelijker*, om *vrijwillig voor de mensheid te leven* dan om voor haar te sterven door een gewelddadige en onvermijdelijke dood waaraan men zelfs probeert te ontkomen door zijn hemelse Vader te smeken om deze beker *te laten voorbijgaan*. Want dat is, woord voor woord, het evangelieverhaal. Probeer maar eens een yogī of een fanatieke fakir voor dit lijden te interesseren door hem dit verhaal letterlijk te vertellen!²

---

¹Zie mijn aantekeningen (nr. 5) over dit onderwerp in een volgend nummer van *Le lotus*. Zie noot vert., blz. 214.

²Ik verwijs de abbé naar de verslagen van wat Jacolliot in India heeft gezien, en die iedereen die daar gewoond heeft elke dag heeft kunnen zien. Kijk naar de fanatieke yogī’s die zich elke nieuwe maan met de huid van hun rug ophangen aan een ijzeren haak die bevestigd is aan het uiteinde van een horizontale balk die vastzit aan de bovenkant van een hoge paal. Door deze arm worden ze, zoals door een wip, omhooggetild waardoor ze in de lucht gaan draaien totdat het bloe-

De werkelijke betekenis van de bekering van (de heilige) Paulus wordt aan mij uitgelegd, terwijl me wordt verzekerd dat *ik die niet heb begrepen*. Paulus was volgens abbé Roca ‘een ingewijde van de esseense school . . . een volmaakte nazarener, zoals hij ons zelf meedeelt.’ Ik bedank hem voor deze informatie, maar helaas kan ik dit niet aannemen. Een esseense nazarener zou gelijkstaan met een brahmaanse boeddhist; hoewel we over een ‘brahmaans-boeddhistische priester’, een hybride wezen dat vroeger in Parijs zou hebben gewoond, hebben gehoord!

Paulus, wie hij ook was, kon niet tegelijkertijd een esseen en een nazarener zijn geweest, als de abbé onder nazarenen de sekte van de nazireeërs van het Oude Testament verstaat, die zelfs in *Genesis* worden vermeld. De essenen hadden een afkeer van olie en wijn, terwijl de nazireeërs van beide gebruikmaakten (zie *Numeri* 6:20). Eerstgenoemden erkenden geen ‘gezalften van de Heer’ en maakten gebruik van water om zich, zoals de hindoes en boeddhisten, meerdere keren per dag te wassen; de nazireeërs die het hele lichaam met olie hadden gezalfd, wasten zich nooit.

Het is waar dat Paulus ons in de *Brief aan de Galaten* (1:15ev) vertelt dat hij vanaf zijn geboorte werd ‘afgezonderd’ om de Heer te dienen: d.w.z. door gelofte gebonden aan het nazarschap. Maar elders zegt hij (*I Cor.* 11:14) dat het een schande is om lang haar te dragen (zoals Jezus en Johannes worden afgebeeld), wat bewijst dat hij slechts tot zijn bekering tot de christos van de gnostici, een nazireeër¹ was gebleven. Johannes de Doper was een echte nazireeër, evenals Johannes van de *Apocalyps*, maar Saulus niet toen hij Paulus werd. Dus toen was hij niet een ‘volmaakte nazarener’. Hij was evenmin een esseen, want na God waren voor de essenen Mozes, zijn *Genesis*, en de viering van de

---

dende vlees losscheurt en de vrijwillige martelaar 20 m ver wordt weggeslingerd. Kijk naar anderen die jarenlang elke dag hun lichaam verbranden op hete kolen, en zij die zich tot hun nek laten begraven, en zo hun hele leven blootgesteld zijn aan de brandende zon, aan de ijsskoude nachten, aan de duizenden insecten en wilde dieren, om nog niet eens te spreken over honger en dorst en andere soortgelijke genoegens.

¹Nazireeër = de afgezonderde (zie *Genesis* 49:26, *Numeri* 6:2, *Rechters* 13:5, enz.). Geschreven zonder masoretische klinkers is dit woord NZR, נזר. Deze drie letters geven de sleutel tot de kabbalistische betekenis ervan, want noen betekent de matrix, de letter O, de vrouw; zajien is het symbool van de spirituele soevereiniteit, de scepter; en reesj is het hoofd, de cirkel. Het scheermes mag het haar of de baard van de echte nazireeër nooit aanraken.

sabbat het heiligst, en Paulus had afstand gedaan van Mozes en de sabbat. Wat moeten we nu? De abbé vertelt ons één ding, en de geschiedenis en de beide Testamenten iets heel anders.

Het is dus nutteloos om de occultisten te vertellen dat ‘wat aan Paulus werd geopenbaard helemaal niet de christos van de gnostici was . . . maar juist de chrēstos met alle geheimen van zijn vernedering en van zijn vernietiging’. Deze chrēstos is precies de chrēstos-christos van de gnostici. Paulus is nooit een apostel van het kerkelijk christendom geweest, want hij was de gnostische tegenstander van Petrus. Als bewijs van dit feit hebben we de authentieke woorden van Paulus, die men bij de *herziening en correctie* over het hoofd moet hebben gezien, en die twee verschillende betekenissen, die disharmonie die men overal in de brieven aantreft. Als twee mensen in het bezit zijn van, ik zal niet zeggen de absolute waarheid, maar van een bewezen feit, van een relatieve waarheid, waarom zegt dan de een tegen de ander dat hij zich openlijk tegen hem verzet (*Gal. 2:11*), en waarom geeft Paulus blijk van zoveel minachting voor de aanspraken van Petrus (Kefas), Jacobus en Johannes om als ‘steunpilaren van de kerk’ te worden beschouwd?

Het is even zinloos om mij te verwijzen naar dr. Sepp en zijn *Vie de N.-S. Jésus Christ*. Ik heb het 20 jaar geleden gelezen en heb er niets anders in aangetroffen dan fanatisme en bewust of onbewust plagiaat uit de religie van de brahmanen. We kennen de siderische tijdrekening van deze fantasievolle Beier al geruime tijd. Men zou veel merkwaardige dingen kunnen zeggen over zijn berekening van de saros – een Japanse salade samengesteld uit de berekeningen van Plinius en Suidas. Maar ik noem er maar één.¹ Iedere theosoof kent de grote periode, of het mahāyuga, waarvan verdelingen ons altijd terugvoeren tot het getal 432. Dus kaliyuga² – het zwarte en noodlottige tijdperk van de brahmanen waarin de wereld boet voor de zonden van de drie voorafgaande yuga’s en waarin geen enkele avatāra zal komen helpen vóór het einde ervan³ – zal 432.000 jaar duren, terwijl het totaal van het mahāyuga, samengesteld uit het satya-, tretā-, dvāpara- en kaliyuga 4.320.000 jaar omvat. Dit is een mystieke berekening die de brahma-

¹J.N. Sepp, *La vie de N.-S. Jésus-Christ*, 2de ed. 1861, deel 3, blz. 331.

²Naast andere fouten maakt Saint-Yves d’Alveydre (*Mission des juifs*) daarvan de gouden eeuw, het tijdperk van de spirituele wedergeboorte. – Red. *Le lotus*

³Zie mijn aantekeningen over dit onderwerp (nr. 6), in een volgend nummer van *Le lotus*.

nen alleen aan hun ingewijden geven, een berekening waarover onze oriëntalisten, die er niets van begrijpen, heel veel onzin hebben uitgebraamd.¹ Goed, de beroemde professor uit München is iets op het spoor gekomen. In zijn boek geeft hij ons de volgende sleutel:

‘Het is een [door Kepler] bewezen feit dat op het moment van de incarnatie alle planeten in conjunctie stonden in het teken Vissen, dat de joden vanaf het begin der tijden het *sterrenbeeld van de messias* noemden. De ster der wijzen bevond zich in dat sterrenbeeld.’² Dit was de beroemde planeet die iedereen in Londen dit jaar heeft kunnen zien, de mooie Venus-Lucifer, waarvan ‘een kabbalistisch-joodse overlevering zegt dat ze op een dag de 70 planeten in zich zal opnemen die toezien op de verschillende volkeren van de wereld.’³ Dr. Sepp beweert dat op grond van deze natuurprofetieën in de sterren stond geschreven dat de messias moest verschijnen *in het maanjaar* van de wereld 4320, in dat gedenkwaardige jaar waarin het ‘hele koor van de planeten zijn jubeljaar vierde’.⁴

Dus, als we de fantasievolle ideeën van dr. Sepp, gepubliceerd in zijn ‘schitterende monument van de christelijke gnosis’, willen aannemen, moeten we, terwijl we de ogen sluiten en onze hersenen samenpersen:

(1) Geloven dat de wereld niet ouder is dan 6000 jaar – geen dag meer. (Lang leve *Genesis* en de chronologie van Mozes!)

(2) Aannemen dat deze beroemde conjunctie plaatsvond in het jaar 1 van onze jaartelling, en niet vier of vijf jaar voor de christelijke jaartelling zoals Kepler zelf heeft bewezen.

(3) Vergeten wat we weten, om de wonderbaarlijke fantasieën van de geestelijken te laten triomferen.

Maar we weten dat deze sterrenkundige berekening door de joden werd *overgenomen* van de Chaldeeën, en gebaseerd is op hun 432.000 dynastieke jaren, die zijzelf hadden ontleend aan de 4.320.000 jaar van het brahmaanse mahāyuga.

En we zouden die schitterende passage ‘uit de Beierse gnosis’ moeten aanvaarden! We zouden geneigd zijn te geloven dat dr. Sepp haar

¹ Zie mijn aantekeningen over dit onderwerp (nr. 7), in een volgend nummer.

² J.N. Sepp geciteerd door De Mirville, *Des esprits*, 1863, deel 4, blz. 67; Vgl. J.N. Sepp, *Op.cit.*, deel 1, hfst. 5, 6, 7.

³ De Mirville, *Op.cit.*; J.N. Sepp, *Op.cit.*, deel 1, blz. 80.

⁴ De Mirville, *Op.cit.*; J.N. Sepp, *Op.cit.*, deel 1, blz. 18.

op de bodem van een bierglas had gevonden, als we niet wisten dat kol. Wilford, die aan het begin van deze eeuw door de brahmanen zo mooi voor de gek was gehouden,¹ lang vóór hem de beroemde berekening had gemaakt, die trouwens tot op de dag van vandaag wordt bewaard in de boeken van de Royal Asiatic Society Library in Calcutta, en in alle Europese bibliotheken. Nogmaals, wil abbé Roca dat we de 4.320.000 jaar van ons mahāyuga opgeven om de 4320 maanden te aanvaarden die volgens dr. Sepp liggen tussen de schepping van de wereld en de geboorte van Christus?

Misschien is het zo dat ik abbé Roca minder tegenspreek dan ik denk, zoals hij zelf zegt. Des te beter. Trouwens, het gebruik van zijn metafoor van de ‘witte straal die wordt ontleed in drie primaire kleuren die, enz.’, is te vinden in mijn *Isis ontsluit* (2:749), bijna twaalf jaar geleden geschreven.² Misschien zullen we elkaar dus op een dag begripen. Intussen zal ik *Le lotus* enkele aantekeningen³ sturen over de laatste woorden van Jezus aan het kruis, eenvoudig om de abbé te laten zien dat wij, occultisten, *weten* wat sommige kerkvaders *dachten te weten*. Waar komt, bijvoorbeeld, de esoterische traditie vandaan (want de bovengenoemde kerkvaders konden hem niet zelf hebben gezien) dat ‘Christus toen hij aan het kruis stierf . . . zijn gezicht, zijn open ogen, en zijn uitgestrekte armen naar het Westen had gericht’? In mijn aantekeningen zal ik alles uitleggen, behalve de bewering dat de *gekruisigde*, van wie de handen met twee grote spijkers aan de twee zij-

---

¹De brahmanen, geërgerd door de hardnekkigheid waarmee kol. Wilford zocht naar Adam en Eva, Noach en zijn drie zonen, stelden een mooi klein *Purāna* samen met die namen in het Sanskriet, die ze inlasten in een aantal oude manuscripten. Sir William Jones werd erdoor beetgenomen, en met hem heel Europa. Zie Max Müller, *Introduction to the Science of Religion*.

²Laten we, om de lezer een plezier te doen, deze passage van mw. Blavatsky hier geven: ‘Zoals de witte lichtstraal door het prisma in de verschillende kleuren van het zonnenspectrum uiteenvalt, evenzo valt de straal van goddelijke waarheid, wanneer hij door het *driezijdige* prisma van de menselijke aard gaat, uiteen in verschillend gekleurde fragmenten die RELIGIES worden genoemd. En zoals de stralen van het spectrum door onwaarneembare kleurnuancerings in elkaar overgaan, evenzo zijn de grote theologieën, die in verschillende mate van de oorspronkelijke bron zijn afgeweken, door kleinere scheuringen, scholen en vertakkingen naar de ene of de andere kant, met elkaar verbonden geweest. Als ze worden gecombineerd, stellen ze gezamenlijk de ene eeuwige waarheid voor; afzonderlijk zijn ze slechts tinten van menselijke fouten en tekenen van onvolmaaktheid.’ – Red. *Le lotus*

³Zie aantekening (nr. 8) in een volgend nummer.

armen van het kruis waren bevestigd, ‘zijn armen naar het Westen had uitgestrekt’, iets wat voor een ‘gekruisigde’ heel moeilijk is. Maar dat is een onbeduidend detail.

Tot slot zal ik zeggen dat ik nog steeds denk dat de abbé zichzelf iets wijsmaakt en dat zijn hoop optimistisch is. Ik zie Victor Hugo als een groot dichter, maar ik heb nooit eerder gehoord dat hij een profeet was. Wat de afsluitende woorden betreft die mijn gesprekspartner mij bij wijze van afscheid toevoegt, zal ik hem erop wijzen: (1) dat armoede en ellende gewoonlijk overal voorkomen waar katholieke priesters te vinden zijn, en (2) dat daar, dichtbij de mahātma’s, zoals hij zegt, geen arme mensen zijn eenvoudig omdat er geen rijken zijn; behalve wanneer de leugenachtige missionarissen daar zijn geweest.

En nu ik abbé Roca, de katholieke priester, heb geantwoord, zal ik dit al te lange antwoord besluiten door me te richten tot de heer Roca, mijn criticus en gesprekspartner, die zowel hoffelijk als spiritueel is, terwijl hij graag zijn priesterschap zou willen vergeten. Aan laatstgenoemde betuig ik mijn oprechte spijt dat ik al zijn slagen heb moeten afweren en hem in alles heb moeten tegenspreken. Als hij dit antwoord, evenals mijn eerste ‘Aantekeningen’, beschouwt als een nieuwe ‘op-doffer’, dan heeft hij ongelijk. Als we elkaar niet begrijpen – ook al zegt hij dat hij me goed begrijpt – dan komt dat, ook al lijken we dezelfde taal te spreken, omdat onze denkbeelden over de waarde en betekenis van de christelijke esoterie, van de brahmaans-boeddhistische esoterie, en van die van de gnostici, lijnrecht tegenover elkaar staan. Hij ontleent zijn conclusies en zijn esoterische gegevens aan bronnen die ik niet zou kennen, omdat ze van recente oorsprong zijn, terwijl ik tot hem spreek in de taal van de oude ingewijden en hem de conclusies geef van de oude esoterie, die hem, voor zover ik kan zien, volledig onbekend zijn.

Zonder omhaal van woorden komen onze wederzijdse standpunten volgens mij precies hierop neer: terwijl ik een esoterisch overzicht geef van de *universele* christos, d.w.z. van de onpersoonlijke en voorchristelijke logos, antwoordt hij me door zich te baseren op de sektarische Christus van onze jaartelling, op de kerkelijke en dogmatische Christus van wie het voorbeeld vóórchristelijk is. Tegenover de esoterie van de oude gnosis, waarvan hij erkent dat de kerk deze heeft verloren, stelt hij de scholastische esoterie van de middeleeuwen. Hij probeert me op een dwaalspoor te brengen met spitsvondigheden van theologen en rozenkruisers, die, om niet levend te worden verbrand, zich verborgen

achter een sluier van orthodoxie en openlijk een christendom beleden waartegen ze in het geheim protesteerden. Hoe zou men elkaar dan kunnen begrijpen? Wat het ‘elkaar beter waarderen’ betreft: ik dank de abbé voor zijn vriendelijke wensen, maar ik betwijfel of hij ooit mijn *ongedwongen manier van doen* en *mijn openhartige woorden* zal waarderen. Wat mijzelf betreft: ik vraag hem te geloven dat ik hem altijd als een bekwame schrijver met een groot en liberaal hart heb gewaardeerd, en ook als een onverschrokken priester met de zeldzame moed om zijn mening te verkondigen.

Immers, vera pro gratis,¹ maar die uitspraak zou moeten worden gevolgd door het tegenovergestelde, veritas odium parit.²

H.P. Blavatsky

Correspondentie-secretaresse van de Theosophical Society

Antwoord van abbé Roca op de beweringen van mw. Blavatsky tegen de christelijke esoterie

[‘Réponse de l’abbé Roca aux allégations de Mme Blavatsky contre l’ésotérisme chrétien’, *Le lotus*, juni 1888, blz. 129-50; *CW* 9:343-70]

1. Laten we het tactvol zeggen, we worden door mw. Blavatsky nogal in verwarring gebracht, en weten nauwelijks wat we met haar aan moeten. Als we vinden dat ze ons ruw behandeld heeft – en ik ben niet de enige die dat verklaart – dan komt dat omdat ‘we nogal overgevoelig zijn’. We beschouwen de stelingen van een hand, waarvan de vriendelijkheid zo boeddhistisch is dat ze ‘zelfs een hond niet zou slaan om hem te laten stoppen met blaffen’, als een opdoffer. Het zuchtje wind van haar ‘schijnt ons een wervelwind toe’ en wat slechts een briesje is, schijnt voor ons een gure noordenwind te zijn, o arme rietstengel van La Fontaine.

Laten we verdergaan. Zulke misvattingen kan men desnoods begrijpen; maar wat men op geen enkele manier kan begrijpen is hoe dezelfde persoon, in de ogen van mw. Blavatsky, tegelijkertijd ‘een ge-

¹ Vertaling: Waarheid gaat voor vriendschap.

² Vertaling: De waarheid maakt vijanden.

loofsverdediger’, een katholieke priester, een eenvoudige pastoor voor wie men helaas moeite heeft gedaan, kan zijn, en een abbé die ‘zijn muts van de *orthodoxe* en *paapse* kerk aan de wilgen heeft gehangen’, en die ‘terwijl hij de echte esoterie van de brahmanen en de boeddhisten, van de heidense en christelijke gnostici, en ook van de authentieke Chaldeeuwse kabbala negeert, en niets weet van de leringen van de theosofen . . . een eigen soort christendom heeft gemaakt, een eigen soort esoterie’. Ze voegt eraan toe: ‘Ik moet bekennen dat ik hem niet begrijp.’

Ik kan dat best geloven! Noch ik, noch iemand anders in de wereld, beste mevrouw, zal ooit begrijpen hoe dezelfde man op hetzelfde moment ‘een geloofsverdediger’, een arme pastoor die het niet verdient dat men moeite voor hem doet, en een abbé die zijn ‘orthodoxe en paapse muts’ heeft afgezet, kan zijn. Deze omschrijvingen zijn onderling tegenstrijdig, zoals licht niet samengaat met duisternis.¹

Ik zal over mw. Blavatsky niet zeggen ‘dat ze tegen de wind en op goed geluk praat’, zoals ze over mij zegt; maar het lijkt er toch erg veel op, en op meer dan één plaats. Oordeel zelf: als ik mijn stem ook maar een beetje verhef, dan neem ik voor haar meteen ‘een dreigende toon’ aan. Toch heeft ze vriendelijk erkend dat ik ‘een zachtmoedigheid heb die niet christelijk is – want christenen’, zegt ze, ‘zijn in hun polemieken noch nederig noch zachtaardig – maar wel boeddhistisch’.

Ze zou dus tevreden moeten zijn . . . maar nee hoor. Ze neemt het me kwalijk dat ik als een boeddhist spreek. Die taal uit mijn mond heeft voor haar geen waarde. Mijn eerbetuiging heeft op haar het effect ‘van een kokanjestem die wordt opgericht om allerlei christelijke prullaria te dragen die een apostolische en roomse hand er overvloedig aan heeft bevestigd [goed! deze keer ben ik weer eenvoudig priester geworden], of van een indo-theosofische pop opgetuigd met [nota bene] pauselijke amuletten.’

Mw. Blavatsky is moeilijk tevreden te stellen. ‘Verre van beneveld

---

¹Kan het niet zijn dat deze omschrijvingen ontleend zijn aan de brieven zelf, de ‘Aantekeningen’ van Roca? Ze lijken misschien *tegenstrijdig* in zijn ‘Aantekeningen’ en in zijn vaardige schrijfstijl, en wanneer de lezer noch mijn antwoorden, noch zijn brieven – ware literaire caleidoscopen – onder ogen heeft. De redactie van *Le Lotus* zou er goed aan doen om onze correspondentie te publiceren, vanaf de eerste brief van Roca tot de laatste, samen met mijn antwoorden. De brochure zou interessant zijn, en het publiek zou beter kunnen beoordelen wie van ons ongelijk heeft. – H.P. Blavatsky

te zijn door de bedwelmende dampen van mijn complimenten', hebben die complimenten haar van streek gemaakt. 'Ik erken', zegt ze, 'met mijn 'openhartigheid' en mijn ongedwongen manier van spreken – dat ik slechts een groter wantrouwen voel.' En wat word ik zwart in haar ogen! Luister naar de dilemma's waarvan ze de vier horens voortdurend op mij richt: 'Ofwel abbé Roca wil me per se niet begrijpen, of hij heeft een bepaald doel voor ogen. . . . Ik denk dat ik het begrijp. . . . Hij praat tegen de wind en op goed geluk; of hij wil me in een hoek drijven, om me te dwingen om tekst en uitleg te geven, om van mij een stellig antwoord te verkrijgen' . . . en mij daardoor in de ogen van de christenen te compromitteren, 'onder wie ik nieuwe vijanden zou maken en daarmee zou veel gewonnen zijn'.

Dit is wat ze 'mijn opzet' noemt. Wat ben ik toch doortrapt! Schurk abbé Roca, kan er zoveel sluwheid in die slechte man schuilen? Het doet er niet toe! De slechterik zal er niet in slagen om mw. Blavatsky om de tuin te leiden. 'De redactie van de Franse *Lotus* is misschien misleid, maar de redactrice van de Engelse *Lucifer* heeft het duidelijk doorzien.' Consuls, slaap rustig aan de voet van het Capitool! Er zijn wachters daarboven, en jullie zullen luide kreten horen als de Galliërs proberen om met ladders de muren te bestormen.¹

Mijn God! Wat heb ik die goede dame aangedaan, om haar in zo'n toestand te brengen? Het is waar dat ik een katholieke priester ben (hoewel ik misschien 'mijn muts aan de wilgen heb gehangen'). En die priesters, ze kent ze door en door! Had ze niet 'een levenslange ervaring met bovengenoemde priesters'? Men heeft mij ooit gezegd dat de 'Christusverering' sommige zielen zoveel angst inboezemt dat ze aan christofobie en priesterfobie gaan lijden. Laten we hopen dat dit nooit het geval zal zijn met de boeddhisten, van wie de zachtmoedigheid onveranderlijk is.²

¹De ganzen [oies, in het Frans] hebben het Capitool gered, maar de gezelfden [oints, in het Frans] hebben Rome verloren. – H.P. Blavatsky

²De abbé vergist zich opnieuw. Ik lijd noch aan 'christofobie' – want volgens mij is de onpersoonlijke christos van de gnosis identiek aan de goddelijke geest van verlichting – noch aan 'priesterfobie', want voor sommige priesters heb ik het grootste respect. Maar ik wantrouw de geestelijken in het algemeen, zowel het witte boordje van de protestanten als het zwarte gewaad van de katholieke priesters. De theologische haat is mij persoonlijk bekend in al zijn verbeterheid. Maar, omdat ik doordrongen ben van boeddhistische beginselen, haat ik niemand, zelfs mijn vijanden niet. Heeft men een hekel aan de bliksem, omdat men een bliksemafleider op het dak zet? – H.P. Blavatsky

Maak u niet ongerust en wind u niet op over mijn persoon. Er is geen reden voor zoveel paniek. De abbé Roca is helemaal niet zoals u zich hem voorstelt, en hij is zelfs bedroefd deze kopzorgen te hebben veroorzaakt. Geloof me, beste mevrouw, dat ik noch ‘tegen de wind en op goed geluk praat’, zoals ik hoop te bewijzen, noch u een gemene poets probeer te bakken, zoals u overigens hierna zult zien. Uw angsten zijn ongegrond; u zoekt iets achter de schermen waar er helemaal niets is, behalve misschien een grote dosis *naïviteit*.

Ik zou mw. Blavatsky graag vertellen wat deze arme abbé Roca werkelijk is, als ze hem overigens niet al beter had beoordeeld dan hij dat tot nu toe zelf heeft kunnen doen. De eerste beoordeling van die dame was de juiste. Ze zou er goed aan hebben gedaan zich daaraan te houden. Ja, ze had meer gelijk dan ik eerst dacht, toen ze me een *optimist* noemde. Ik erken het nu; ik ben meer dan een optimist, ik ben een simplistisch denkend mens die zich gemakkelijk iets wijsmaakt, gewend als ik ben om alles te beschouwen door het prisma van het heilige evangelie van Jezus Christus.

2. Het valt me erg zwaar, zelfs op dit moment dat mw. Blavatsky toch zo goed alle puntjes op de i heeft gezet, om mijn bewondering en waardering voor haar iets te verminderen. Nee! Ik kan niet, ik wil niet langer geloven dat zij en haar meesters zijn wat zij zo duidelijk beweert dat ze zijn.

Denk u eens in! Ik was zulke heerlijke verwachtingen gaan koesteren bij de komst van deze hindoe-theosofie, bij de eerste klanken van deze oosterse stemmen afkomstig uit de heiligdommen van de Himālaya, en die in onze christelijke kerken zulke harmonische echo’s opwekten.¹ Ik wilde zo graag geloven dat deze nieuwe zaaiers degenen waren van wie Joseph de Maistre dacht de voetstappen te horen op de hellingen van de omliggende bergen. Ik hield ze voor de evangelische arbeiders over wie Christus tegen zijn discipelen sprak: ‘De oogst is groot, maar arbeiders zijn er weinig; vraag dus de eigenaar van de oogst, de hemelse Vader, of hij arbeiders wil sturen om de oogst binnen te halen’ (vgl. *Lucas* 10:2, *Joh.* 4:35ev). Ik wilde mezelf ervan overtuigen dat de ‘broeders’ de missionarissen waren die de profeten hadden

---

¹Dit is echt te veel van het goede! Hoezo ‘oosterse stemmen afkomstig uit de heiligdommen van de Himālaya . . . die in uw ‘christelijke kerken zulke harmonische echo’s opwekten’, terwijl de priesters van die kerken ze, zodra ze ze in Amerika of India hoorden, hekelden als de STEM VAN SATAN! Dat is een rozenwater-gevoel, een optimisme dat tegen alle bewijzen ingaat. – H.P. Blavatsky

aangekondigd, en die, zoals Maleachi ons verzekert, zouden komen om het hart van de vaderen (van het Oosten) nader te brengen tot het hart van de kinderen (van het Westen), en het hart van de kinderen tot het hart van de vaderen, onze roemrijke voorouders uit de vroegste tijden (*Mal.* 4:5-6, en *Matth.* 11:14).¹

En wat zou ik me vergissen! Uw taal bedroeft me, mevrouw, en zal niemand van ons in heel Europa blij maken, behalve misschien in Turkije.

Er zouden dus, als de boeddhisten zich niet vergissen en ze zich niet aan laster schuldig maken, twee theosofieën zijn, de ene christelijk en de andere heidens, zoals ik weet dat er twee soorten mystiek zijn, en volgens Görres zelfs drie; en ook twee soorten gnosis of gnostiek en twee soorten occultisme, de ene orthodox en de andere heterodox, en ook twee kabbala's, de ene dateert van vóór Ezra, de ander van na hem; en tot slot, twee soorten magie, de ene wit, de andere zwart.

Maar dan zou mw. Blavatsky, in plaats van mij aan haar lezers te presenteren als iemand zonder enige kennis over esoterie, en absoluut onwetend over alle theosofie, lijkt mij, meteen moeten vaststellen

---

¹De hindoe-theosofie – en abbé Roca weet dit beter dan wie dan ook – wordt door zijn kerk bestempeld als afkomstig uit de hel. De katholieke bisschoppen van Bombay, Calcutta en andere grote Indiase steden, waren zo bang voor de *harmonie* van deze stemmen, dat ze vanaf de eerste dag de *gelovigen* dwongen om hun oren dicht te stoppen met watten. Ze dreigden iedereen te excommuniceren 'die het *hol van de tovenaars* die zich pas hadden ontscheept uit Amerika, van die *gevolmachtigde ambassadeurs van de vijand van God en van de grote opstand*, zouden benaderen' (sic). Let wel, dit werd in 1879 door de aartsbisschop van Calcutta gezegd. Een andere waardige en heilige man, een apostolische zendeling in Simla, die misschien – geheel ten onrechte – bang was voor enige 'concurrentie', kondigde mijn aankomst in die landelijke residentie van de onderkoningen van India midden in een preek aan als die van 'de Pythia van de Grote Vervloekte' (in de stijl van De Mirville en Des Mousseaux). Waren al deze 'goede geestelijken' dan doof, dat ze de *harmonische* stemmen zelfs zo dichtbij de Himālaya niet hoorden? Is het niet waar dat de nakomelingen van uw 'roemrijke voorouders uit de vroegste tijden' – en waarom zouden we aan (de heilige) Cyrillus van bloedige nagedachtenis en (de heilige) Eusebius van leugenachtige nagedachtenis, niet de *heilige* vaders van de inquisitie, de Torquemada en Co. toevoegen? – ons al 12 jaar overal achtervolgen, en onze reputatie aan flarden scheuren omdat ze niet meer de macht hebben om ons lichaam met hun martelwerktuigen uiteen te rukken? Al die stapels boeken en brochures, afkomstig van de missionarissen, die vol staan met de zwartste laster, de meest schaamteloze leugens, de meest laaghartige insinuaties, zijn dus niets anders dan een droom? Toch staan ze in de bibliotheek in Adyar. – H.P. Blavatsky

dat mijn theosofie en mijn esoterie niets gemeen hebben met die van haar meesters,¹ eenvoudig omdat de mijne christelijk zijn en de hare heidens.²

Overigens, als ze mij bij het begin van haar weerlegging geen recht heeft gedaan, dan heeft ze dat aan het einde toch welwillend gedaan, en ik dank haar daarvoor.

Dit is wat ze zegt: ‘dat komt, ook al lijken we dezelfde taal te spreken, omdat onze denkbeelden over de waarde en betekenis van de christelijke esoterie, van de brahmaans-boeddhistische esoterie, en die van de gnostici, lijnrecht tegenover elkaar staan’. (Wie zal het zeggen?)

---

¹De esoterie van onze meesters (laten we liever zeggen hun goddelijke filosofie) is die van de grootste HEIDENEN van de oudheid. Elders spreekt abbé Roca met minachting over die term. Ik zal daar later op ingaan. Intussen vraag ik me af of er in het hele universum iemand (afgezien van de onwetende missionarissen) met minachting over de religie van Socrates, Plato, Anaxagoras of Epictetus durft te spreken! Ik zou beslist de eerste zijn om de voorkeur te geven aan de positie van een dienaar van een heidense Plato, of een Epictetus (zelf een slaaf), boven de functie van de hoogste kardinaal van een Alexander of Caesar Borgia, of zelfs van een Leo XIII. – H.P. Blavatsky

²Dat heb ik op alle mogelijke manieren gedaan. Men hoeft slechts mijn twee ‘Aantekeningen’ te lezen om zich daarvan te overtuigen. Ja, er zijn twee theosofieën – de ene universeel (de onze), de andere *sektarisch* (de uwe). Ja, er zijn twee kabbala’s, de ene is samengesteld door Shimon ben Yochai in de *Zohar* in de tweede eeuw (wij zeggen de eerste), die de echte kabbala van de ingewijden is, die verloren is gegaan en waarvan het origineel te vinden is in het Chaldeeuwse *Boek van de getallen*; en de andere, die welke is te vinden in de Latijnse vertalingen in uw bibliotheken, een door Moses de León in de 13de eeuw verminkte kabbala, een vervalsing samengesteld door de Spaanse jood, *geholpen door en onder de directe inspiratie van de Syrische en Chaldeeuwse christenen*, op basis van in de midrashim bewaarde overleveringen en de nog bestaande fragmenten van de echte *Zohar*. En dat is de reden waarom men daarin de drie-eenheid en andere christelijke dogma’s terugvindt, en waarom de rabbi’s, die geen kans hebben gezien de hoofdstukken van de authentieke kabbala in hun familie te bewaren, niets willen weten van die van Moses de León (die van Rosenroth en Co.) en om die kabbala lachen. Zie liever wat Munk hierover zegt. De mystiek en de kabbala waarop de abbé en anderen hun gegevens baseren, zijn dus afkomstig van Moses de León, net als hun stelsel van de sefiroth afkomstig is van Tholuck (*Commentatio de vi quam graeca philosophia in theologiam tum Muhammedanorum tum Judaeorum exercuerit*, blz. 24 en 31), hun grote autoriteit. Het was Hai Gaon (gestorven in 1038), die als eerste het stelsel van de sefiroth zoals we het nu kennen ontwikkelde, d.w.z. een stelsel dat, zoals de *Zohar* en andere kabbalistische boeken, in de middeleeuwen werd gefilterd in een gnosis die door de christenen van de eerste eeuwen al was verminkt. – H.P. Blavatsky

Ik ben er nog niet echt van overtuigd, en ik zal verderop zeggen waarom.) Ze vervolgt: ‘Hij ontleent zijn conclusies en zijn esoterische gegevens aan bronnen die ik niet zou kennen, omdat ze van recente oorsprong zijn [niet zo recent, mevrouw, zoals u zult zien], terwijl ik tot hem spreek in de taal van de oude ingewijden en hem de conclusies geef van de oude esoterie.’

Waarop ik antwoord dat men desnoods best kan erkennen dat de twee esoterieën naast elkaar bestaan, omdat fouten waarschijnlijk even oud zijn als de waarheid, althans op onze aarde; maar dat de gewijzigde bron in geen geval ouder kan zijn dan de zuivere bron.¹

Mw. Blavatsky zou *ons*, als ze gelijk had, een goede dienst hebben bewezen, en aan haar meesters de slechtst mogelijke, door onze ogen te openen, zoals zij heeft gedaan, voor het *heidendom* van hun leringen. Die term is ernstig, maar *zij* heeft die als eerste gebruikt (let wel!), en dwingt mij om haar te herhalen.²

Als de beweringen die ik ga reproduceren gegrond zijn, zou daaruit duidelijk volgen dat De Saint-Yves volkomen gelijk had toen hij

---

¹Precies. Omdat de christelijke theologie de jongste is, en omdat zelfs het jodendom van Ezra slechts 400 jaar ouder is, volgt dat de Indo-Europese bron, waaruit de arhats van Gautama hebben gedronken, en die ouder is, de *zuivere bron* moet zijn, terwijl alle anderen zijn gewijzigd. Het lijkt er dus op dat we het soms volkomen met elkaar eens zijn. – H.P. Blavatsky

²Ik ontken dat niet. Omdat ik noch christen, noch jood of moslim ben, moet ik noodzakelijkerwijs een *heiden* zijn, als de wetenschappelijke etymologie van dat woord iets betekent. Abbé Roca wekt de indruk dat hij zich verontschuldigt voor het gebruik van die term die hij herhaalt. Men zou zeggen dat hij probeert de lezers te laten geloven dat het slechts een schrijffout of verspreking was, of wat al niet! Dit is helemaal niet zo. Wat is de oorsprong van het woord heiden [in het Frans *payen*]? Paganus [Lat.] betekende, in de eerste eeuwen, een inwoner van een dorp [een bewoner van de heide], een boer [Frans: *paysan*] als u wilt, iemand die, omdat hij te ver woonde van de centra van de nieuwe bekeeringsijver, het geloof van zijn voorouders had behouden (misschien wel een groot geluk voor hem). Alles wat afwijkt van de priesterlijke theologie is volgens de Latijnse kerk heidens, afgodisch, en komt van de duivel. Maar wat kan ons de etymologie van Rome schelen, die door de omstandigheden aan andere volkeren werd opgedrongen? *Ik ben een democraat* in de ware zin van het woord. Ik heb respect voor de dorpelingen, de mensen die leven op het land en in de natuur, de eerlijke arbeider die door de rijken wordt vernederd. En ik zeg hardop dat ik liever een heiden onder de boeren ben dan een rooms-katholiek onder de kerkvorsten, om wie ik me heel weinig bekommer, zolang ik ze op mijn weg niet tegenkom. Dit is opnieuw een kleine misrekening van abbé Roca. Zie de eerste noot op blz. 235. – H.P. Blavatsky

schreef: ‘Er zal een tijd komen dat de nieuwe joods-christelijke missionarissen [en niet heidens-boeddhistische] opnieuw een volmaakte overeenstemming van wetenschap en liefde tot stand zullen brengen met alle andere religieuze centra van de aarde.’¹

Deze joods-christelijke missionarissen zullen noodzakelijkerwijs de rechtmatige erfgenamen blijken te zijn van de Egyptisch-Chaldeeuwse priesterkaste, want Mozes was, zoals iedereen weet, ingewijd in alle gnosis van de heiligdommen van Egypte (‘Et eruditus est Moyses omni sapientia Aegyptiorum . . .’ – *Handelingen* 7:22); laatstgenoemde heiligdommen waren op hun beurt via een opgaande weg verbonden met die oorspronkelijke en mysterieuze kerk van de eerstgeborenen ‘quorum nomina sunt inscripta in caelis’,² volgens de plechtige leer van Paulus (vgl. *Hebr.* 12:23). De stadia van die glorieuze genealogie zijn gemakkelijk te volgen in het schitterende werk van de schrijver van de *Mission*.

Mw. Blavatsky kan hieruit opmaken dat de bronnen waaruit katholieken putten niet van recente datum zijn, zoals ze zo graag zegt.³

De stelling van markies De Saint-Yves zou zelfs zegevierend tevoorschijn kunnen komen uit de beweringen van mijn geleerde tegenspreker.⁴ Ik zou daarmee een illusie armer zijn. Ik zou gesterkt zijn

¹ Saint-Yves d’Alveydre, *Mission des juifs*, 1884, hfst. 4, blz. 198.

² Vertaling: van wie de namen in de hemel zijn opgetekend.

³ Het spijt me hem nogmaals en altijd te moeten tegenspreken. Mijn opvatting is dat de bronnen waarop de katholieken zich baseren heel recent zijn in vergelijking met de *Veda*’s en zelfs met het boeddhisme. De ‘plechtige leer’ van Paulus dateert uit de 6de of 7de eeuw – toen zijn *Brieven*, herzien en grondig verbeterd, ten slotte werden opgenomen in de canon van de evangeliën, nadat ze daaruit enkele eeuwen waren verbannen – en niet uit het jaar 60. Waarom zou Petrus anders zijn vijand Paulus hebben vervolgd en aangeduid met de naam Simon Magus, een naam die evenals die van een Torquemada of Merlijn een soortnaam was geworden? – H.P. Blavatsky

⁴ Ik ben bang dat de stelling van (markies) De Saint-Yves niet zegevierender uit mijn handen zal komen dan de rooskleurige dromen en het optimisme van mijn geëerde correspondent. De bronnen die men daarin aantreft reiken niet verder dan de persoonlijke opvattingen van de geleerde schrijver. Ik heb nooit het hele boek gelezen, maar het was voor mij genoeg om de eerste bladzijden ervan te lezen en een boekbespreking door één van zijn fervente bewonderaars, om me ervan te overtuigen dat noch de esoterische gegevens van de heilige literatuur van de brahmanen, noch het exoterische onderzoek van de sanskritisten, noch de fragmenten uit de geschiedenis van de Indo-Europeanen van Bhāratavarsha, dat niets, absoluut niets dat bekend is over de grootste pandits van dat land, of zelfs aan de Europese oriëntalisten, de ‘stelling’, waarmee abbé Roca me confronteert,

in mijn diep christelijke overtuigingen.

De hindoe-theosofen zouden dan hun bijdrage hebben geleverd. Wat de theosofie zelf betreft, ze zou zeker niets van haar universele karakter verliezen. Mw. Blavatsky erkent zelf dat ‘theosofie noch het boeddhisme, noch het christendom, het jodendom, de islam, het hindoeïsme of enige ander *isme* is: ze is de *esoterische synthese* van alle bekende religies en filosofieën’. Het is waar dat ze in haar ogen niet meer het christendom is; maar ik denk dat ze zich op dit punt vergist. Volgens mij is de ware theosofie niet te onderscheiden van het echte christendom, van het integrale, wetenschappelijke christendom, zoals de opvatting is van de schrijver van de *Mission*, en ook van verlichte

---

ondersteunt. Het is een boek dat geschreven is om als geleerde fictie de werken van Jules Verne te overtreffen, en de abbé zou evengoed de werken van Edgar Poe, de Jules Verne van de Amerikaanse mystiek, naar voren kunnen brengen om door mij te worden ‘tegensproken’. Het werk heeft geen enkele historische of zelfs overgeleverde basis. De ‘biografie’ van Rāma daarin is even fictief als het idee dat het kaliyuga de gouden eeuw is. De schrijver is ongetwijfeld een man met veel talent, maar zijn sterke verbeelding is opmerkelijker dan zijn geleerdheid. De hindoe-theosofen zijn bereid de handschoen op te nemen als deze hen wordt toegeworpen. Laat abbé Roca of een andere bewonderaar van de *Mission* de moeite nemen om alle passages waarin Rāma en de andere helden van de oude Āryāvarta worden genoemd, op een rijtje te zetten. Laten ze hun beweringen onderbouwen met *historische* bewijzen en de namen van de oude schrijvers (waarvan men in dit werk geen spoor vindt). De hindoe- en andere theosofen zullen daarop antwoorden en één voor één alle stenen verwijderen uit het bouwwerk dat gebaseerd is op de fonetische etymologie van de naam Rāma waarvan de schrijver een echte toren van Babel heeft gemaakt. We zullen alle historische, theologische, filologische en vooral logische bewijzen geven. Rāma had niets te maken met de Pi-Ramiden (!!), ook niets met Ramses, zelfs niet met Brahmā of de brahmanen in de gewenste betekenis; en nog minder met ‘Ab-Ramiden’ (!!!). Waarom niet ook met Ram-bouillet, of ‘Le Dimanche des Rameaux’? De *Mission des juifs* is een heel mooie roman, een bewonderenswaardige fantasie; maar de Rāma die daarin wordt aangetroffen is evenmin de Rāma van de hindoes als dat de walvis die Jona heeft opgeslokt de zoölogische walvis is die zich ophoudt in de noordelijke en zuidelijke wateren. Ik verzet me er helemaal niet tegen als de christenen de walvis en Jona willen slikken, maar ik weiger absoluut om de Rāma van de *Mission des juifs* te slikken. De basisgedachte van dat werk zou die Engelsen bevallen die het als een eer beschouwen om te bewijzen dat het Britse volk in rechte lijn afstamt van de tien stammen van Israëel; van die stammen die *verloren waren voordat ze werden geboren*, want de joden hebben nooit meer dan twee stammen gehad, waarvan één slechts een kaste was, de stam van Juda, en de andere, die van Lévi, de priesterkaste. De andere waren slechts de gepersonifieerde tekens van de dierenriem. Wat kan Rāma met dat alles te maken hebben? – H.P. Blavatsky

katholieken, orthodoxe kabbalisten, en de johanniëten van de orthodoxe school van Joachim van Fiore, van Johannes van Parma, van de franciscanen en de karmelieten, aan wie Renan de geleerdste van zijn kritische werken heeft gewijd, en dat is beslist niet zijn *Vie de Jésus*. (Zie Renan, 'Joachim de Flore et l'évangélie éternel', gepubliceerd in de *Revue des deux mondes*, deel 64, te beginnen bij de eerste aflevering van het nummer van 1 juli 1866, blz. 94-142.)

3. Ik had in mijn kinderlijke onschuld gehoopt – heb ik het in mijn eerste artikelen opgenomen in *Le lotus* niet vaak genoeg gezegd en herhaald? – dat de 'wijzen' van de Himālaya zelf ook zouden meewerken aan de bouw van die mooie en glorieuze theosofisch-christelijke synthese. Was het een droom? Moet ervan worden afgezien? Welnee, tenminste nog niet, niet zo snel!

Mw. Blavatsky gaat niet behoedzaam te werk; ze slaat snel en fel toe: 'Ik heb een domper gezet', zegt ze, 'op de rooskleurige verwachtingen die schitterden in het vuur van zijn eerste brief' . . . omdat ze 'de eenvoudig beleefde complimenten van een christelijke en een Franse abbé aan het adres van de *heidense* mahātma's niet serieus kon nemen'. De term staat er, maar ik cursiveer haar, en daar is een goede reden voor.

Ah! Mevrouw, wat u als eenvoudige complimenten heeft opgevat was toch geen lokmiddel! Het was een oprechte uiting, zo niet een goed gefundeerde overtuiging, en op zijn minst een vurig verlangen en een wens die helemaal in uw voordeel is. Indien nodig, zou Christus het heel goed kunnen stellen zonder de boeddhisten, maar de boeddhisten kunnen het beslist niet zonder hem stellen, . . . en u bent, neem ik aan, niet van plan om hem te laten gaan, intelligent als u bent.¹ Ik wanhoop niet

---

¹ Ik zal antwoorden dat Boeddha 600 jaar ouder is dan Jezus (die wordt verward met de christos). De boeddhisten – van wie het religieuze stelsel een vaste vorm heeft aangenomen sinds hun laatste concilie, dat enkele eeuwen vóór het eerste concilie van de christelijke kerk plaatsvond – hebben het heel goed kunnen stellen zonder de Christus die door de kerk was bedacht. Ze hebben hun Boeddha, die hun Christus is. Hun religie, die in morele verhevenheid alles overtreft wat er tot nu toe in deze wereld was bedacht of werd gepredikt, is ouder dan het christendom, en alles wat er aan goeds in de Bergrede zit, d.w.z. alles wat in de evangeliën is te vinden, stond al eeuwenlang in de aforismen van Gautama Boeddha, in die van Confucius, en in de *Bhagavad Gītā*. Wat bedoelt abbé Roca dan als hij zegt dat de boeddhisten 'het beslist niet zonder hem [Christus] kunnen stellen', als ze dat al ruim 2000 jaar hebben gedaan? Wat probeerde hij te insinueren door op dezelfde manier over mij te spreken? Ik heb de eer om hem te vertellen dat er een tijd was dat ik dacht zoals hij; er was een tijd toen ik dom

om het misverstand uit de weg te ruimen. En daarvan is zeker sprake.

Van geen enkel woord dat ik heb gepubliceerd, heb ik spijt, gezien de harmonie in *Le lotus* en elders, want, terwijl ik enerzijds lelijke opdooffers heb gekregen en onaangenaam ben bespot, heb ik anderzijds het voordeel dat ik mijn goede wil, mijn grote tolerantie en volledig christelijke – zo niet boeddhistische – broederschap heb kunnen laten blijken.

Mijn geachte correspondenten is ervan overtuigd dat ze mijn gedachtebouwsel omver heeft geworpen. Ze zegt: ‘Het is door een zuchtje wind als een kaartenhuis ingestort . . . en dat is niet mijn schuld.’ Wiens schuld is het dan? Het is evenmin de mijne, en ik zou bedroefd zijn als ik mw. Blavatsky had gedwongen om dat fundament te ondermijnen, want dan zou ze zichzelf hebben benadeeld en niet mij. Het is waar dat ze mijn hoop zou hebben vernietigd. Het is ook waar dat ze mijn hart zou hebben gebroken als Fransman, Europeaan en priester van Jezus Christus. Maar door dezelfde klap zou ze zichzelf hebben vernietigd. En zou ze, in dat geval, met dat resultaat zoveel hebben gehad om zich mee te feliciteren?¹

---

genoeg was om dingen te geloven die mij nooit waren bewezen. Maar nu ik bijna 60 ben geloof ik niet meer daarin, en is het niet waarschijnlijk dat ik me laat lijmen met mooie praatjes. Nee, er is geen enkel ‘misverstand’. Als hij, ondanks dat ik alle puntjes op de i zet, me niet wil begrijpen, dan doet hij dat met kwade opzet. Kan het zijn dat hij een onmogelijke polemieek wil rekken, omdat hij mijn argumenten niet met even sterke bewijzen kan beantwoorden en toch het laatste woord wil hebben? In dat geval zal ik met genoegen het veld ruimen. Ik heb echt geen tijd of zin om tegen windmolens te strijden. – H.P. Blavatsky

¹De abbé is echt overgevoelig. Ik bedank hem voor zijn heel christelijke bezorgdheid om mijn eenvoudige persoon; maar met het risico om nogmaals ‘zijn hart te breken’, gebiedt de waarheid me te zeggen dat ik zijn koppigheid helemaal niet begrijp, om ondanks mijn protesten te jammeren over mijn lot. Helaas voor hem is mijn aard weinig zachtzinnig. Hij zal me niet verbeteren. Maar als hij zou doorgaan met zijn jeremiades op de melodie van ‘Ma tante Aurore’ [vert.: mogelijk wordt verwezen naar de opera met die titel van François-Adrien Boieldieu die in 1803 in Parijs in première ging], zou hij de lezers van *Le lotus* nog minder verheffen dan mijzelf. Laat hij dus tot rust komen, en laat zijn gekwetste hart getroost worden. *Wie mij wil vernietigen zal dat niet lukken*. Ik loop geen enkel gevaar. Anderen, sterker dan hij, hebben geprobeerd me te laten zwichten voor hun ideeën, of om me te breken. Maar ik schijn de dikke huid van een tartaar te hebben; noch dreigementen versierd met de bloemen van zijn rectoriek en doorspekt met de bleekroze tinten van zijn poëzie, noch complimenten over ‘mijn intelligentie’, zullen me beïnvloeden. Ik waardeer zijn wens om de twee esoterieën – de christelijke esoterie en die van de oude ingewijden van het

4. Kijk maar. Wat kan men dan verwachten? Als men Christus zijn grote overwinningen gaat ontzeggen? Als men de beschaving die onder zijn auspiciën begint, terugdraait? Als men zijn altaren in het Westen omverwerpt? Als men zijn naam van onze aardbodem wegvaagt? Pas op! Renan, dezelfde Renan die mw. Blavatsky tegen mij aanvoert, zou hen toeroepen: ‘Als men die naam nu van de aarde zou wegvagen, dan zou deze tot in haar diepste kern schudden!’ (*Vie de Jésus*).

Te laat! Hij is de meester: zijn geest is voor altijd onze universele geest geworden, zijn ziel is overgegaan in onze ziel. Christus en het christendom zijn voortaan één. De beginselen van zijn heilige evangelie, alle denkbeelden van broederschap, tolerantie, solidariteit, eenheid, wederzijds respect en zoveel andere dingen die in verband staan met de glorieuze trilogie van onze onsterfelijke revolutie, maken zich op om te triomferen samen met de beginselen van de moderne beschaving, die de weldaden naar alle delen van de wereld zal brengen, zelfs naar het Oosten dat het christendom nog niet begrijpt, en dat het in zijn wieg in het Westen zou willen verstikken. O God wees genadig!

Goeie hemel! Wat een onderneming! Een van mijn ideeën is ‘grotesk’ genoemd; en hoe zouden we dit idee dan moeten noemen, als het waar is dat het in zo’n hoofd is opgekomen? Ziet men niet wat er gebeurt? Wat een onrust overal! En we zijn nog maar bij het begin van de *nieuwe dag*. De zon die de Christus is, ‘de solaire Christus’, zoals de kabbalisten zeggen, die zon is nog niet voor ons opgegaan; maar de dageraad is mooi, vol met stralen, heerlijke geuren en hoop! En zou men de opmars van die ster willen tegenhouden! Dat zou dwaas zijn! Nee, noch de Seine, noch enige andere rivier in Europa, zal zien wat de Nijl zag, in de woorden van Lefranc de Pompignan:

De Nijl zag langs haar oevers
De donkere bewoners van de woestijn.
Met woeste kreten scholden ze
Naar de stralende ster van het heelal.

---

verzonken Atlantis – te laten versmelten. Dat neemt niet weg dat ik inzie dat zijn wens op luchtkastelen is gebaseerd. De twee esoterieën hebben het door de eeuwen heen heel goed zonder elkaar kunnen stellen, en ze kunnen de rest van het kaliyuga, zonder te veel met elkaar in botsing te komen, naast elkaar bestaan. Kaliyuga is het zwarte en noodlottige tijdperk, het tijdperk van duistere oorzaken en gevolgen. Toch wordt het in Frankrijk voorgesteld als de gouden eeuw, een van die fouten die abbé Roca aanvaardt met die goedgelovigheid die zo kenmerkend voor hem is. – H.P. Blavatsky

Toen gebeurde er immers iets wat de dichter in hetzelfde couplet bezingt:

Zinloze wandaad, eigenaardige razernij!
 Terwijl die barbaarse monsters
 Hun onbeschaamde kreten uitstootten,
 Wierp de God, die zijn weg vervolgde,
 Een vloed van licht
 Op zijn duistere lasteraars!

Dat is niet mogelijk. Nee, nee! Het christendom zal zo'n poging niet hoeven af te wijzen. Dat kan niet zijn wat mw. Blavatsky heeft willen zeggen.¹

5. Dit zijn echter verschrikkelijke beweringen, of beter gezegd onbeschaamde ontkenningen; maar die volgens mij te begrijpen zijn, en ik zal u vertellen hoe.

‘De door de kerk uitgevonden Christus ontken ik volledig’, roept ze uit, ‘evenals alle leringen, alle interpretaties en alle oude en moderne dogma’s over die figuur. . . . Ik heb een hevige afkeer van de Christusverering van de kerken. Ik haat die dogma’s en leringen die het christosideaal hebben ontluisterd door er een absurde en groteske antropomorfe fetisj van te maken. . . . de gekruisigde Jezus was niets anders dan een *illusie*, en zijn levensverhaal een allegorie. . . . Voor mij was Jezus Christus – d.w.z., de mens-god van de christenen, een kopie van de avatāra’s van elk land, zowel van de Krishna van de hindoes als van de Egyptische Horus – nooit een *historische* figuur. Hij is een vergoddelijkte personificatie van het verheerlijkte archetype van de grote hiërofant van de tempels, en zijn levensverhaal dat in het Nieuwe Testament wordt verteld, is een allegorie . . .’²

Deze ontkenningen zijn ongetwijfeld ernstig, en het is duidelijk dat er met deze woorden en op deze basis geen schikking mogelijk is, en men niet hoeft te hopen op overeenstemming tussen christenen en boeddhisten.³

¹De abbé vergist zich. Dat was precies mijn gedachte. De ‘duistere lasteraars’, over wie hij spreekt zijn de christenen van de eerste eeuwen; die boevenbende van catecheten, haveloze en vuile dieven, bijeengebracht uit alle riolen van de Romeinse provincies, en die zich voordeed als de ‘erewacht’ van hunne *heiligeden* de Cyrillussen van moorddadige nagedachtenis, de slaggers van de heilige kerk, die bijna 17 eeuwen lang als bloeddorstige knuppel fungeerden. – H.P. Blavatsky

²Precies, de abbé heeft een opmerkelijk geheugen. – H.P. Blavatsky

³De abbé heeft gelijk. Er kan geen overeenstemming worden bereikt tussen

Maar men kan gelukkig de zaak omdraaien en vanuit een andere hoek bekijken, en op een goede manier oplossen. We zullen het proberen. Er is één woord dat me meer in verlegenheid brengt dan alle andere genoemde termen; het is het woord dat ik hierboven heb gecursiveerd, in de uitspraak van mw. Blavatsky dat zichzelf en de mahātma's HEIDENEN zijn. Maar moeten we dat vreemde taalgebruik serieus nemen? Ik denk van niet. Er moet daarin iets dubbelzinnigs, een verwisseling van zaken, zijn.

Ik denk dat er in de wereld niets minder heidens is dan de opvattingen van de 'broeders' en hun adepten.¹ Mijn edele gesprekspartner zal het me zeggen als ik me vergis, nadat ze mij de eer heeft bewezen om heel aandachtig naar me te luisteren. Ik verzoek haar dringend om goed over de zaak na te denken, en vooral niet te vermoeden dat er achter mijn woorden een valstrik verborgen ligt. Mijn taal is openhartig, helder als bergkristal.

Laten we eens kijken, beste mevrouw, beseft u wel goed welke betekenis in het Europese denken en volgens al onze woordenboeken (zie o.a. Quicherat, dat ik zojuist opnieuw heb geraadpleegd) aan het woord heidenen wordt gehecht? De heidenen, in het Latijn pagani, van pagus, een dorp of gehucht, waren de pago-dedite, de dorpelingen, de mensen die leven op het land, de onwetende afgodendienaars, die de heilige tekens, de religieuze symbolen beschouwen als goddelijke werkelijkheden. Hoe kan men denken dat de mahātma's en mw. Blavatsky dat soort mensen zijn? Ik ben overtuigd van het tegendeel.²

---

de dogmatische christusverering van de kerken met haar antropomorfe god, en de oosterse esoterici. Het *echte* christendom stierf met de gnosis. – H.P. Blavatsky

¹ Ik zal voor de laatste keer uitleggen wat ik bedoel. De 'broeders' en 'adep-ten', die geen christenen, joden of moslims zijn, zijn noodzakelijkerwijs, evenals ikzelf, *heidenen* voor alle christenen; zoals laatstgenoemden, en vooral de rooms-katholieken, voor de 'broeders' pure *afgodendienaars* zijn. Is dat duidelijk genoeg? De Christus van abbé Roca zei: 'Sla niet de weg naar de heidenen in, en bezoek geen Samaritaanse stad' (*Matth.* 10:5), en daarom ben ik verbaasd dat een christelijke abbé zo weinig waarde hecht aan het gebod van zijn meester! – H.P. Blavatsky

² Beste meneer, ik ben zoals altijd bedroefd om uw zoete illusie te moeten verdrijven. Ik had die les in etymologie echt nodig, en ik dank abbé Roca daarvoor. Intussen ben ik van mening – hoewel ik niet zo indiscreet ben om zijn leeftijd te vragen – dat ik alles wat hij me zojuist heeft geleerd al wist vóór zijn moeder hem heeft geholpen om zijn eerste broek aan te trekken. De pagani of heidenen zouden onwetend kunnen zijn in de ogen van mensen die zelf nog onwetender zijn – zij die de ezel van Bileam, de walvis van Jona en de slang die

Dit is duidelijk niet wat deze geleerde vrouw wilde verklaren, evenmin als dat ze de bedoeling had om anti-christelijk te zijn, toen ze Christus, de god-mens, zo slecht behandelde, van wie ze niet kan inzien dat hijzelf, helder en duidelijk, zijn historische bestaan aantoont, door het experimentele bewijs dat de filosoof gebruikte toen hij beweging aantoonde door voor de ogen van zijn ontkeners te wandelen. Christus leeft bij ons anders dan als een lege abstractie, want hij is bezig om onze wereld in beweging te brengen en de twee polen om te keren, onaanzienlijken tot aanzien te brengen, en neer te halen wie in de hoogte leven, zoals hij had verklaard.¹ Hebben we dan ogen om niets te zien?

Ik weet wat mw. Blavatsky hierop kan zeggen . . . We komen daar zo op. Intussen confronteer ik haar met haar eigen woorden, die deze keer goed en juist zijn: 'Ik heb', zegt ze, 'het meest diepgaande respect voor het transcendente denkbeeld van de universele christos (of Christus), die evenzeer in de ziel van een Bosjesman en een Zulu woont als in de ziel van abbé Roca.' Goed, u zult zien dat we ten slotte een oplossing voor het probleem zullen vinden door de zaak wetenschappelijk aan te pakken, en misschien worden we het wel helemaal eens. 'Des te beter', zou ik haar kunnen nazeggen.

De problemen die ze heeft om een *vleesgeworden* Christus te aanvaarden, zoals ze zegt, zullen niet altijd aanhouden, hoop ik. Haar ogen zijn gemaakt om duidelijk te zien.²

Ongetwijfeld kan een 'persoonlijke betiteling niet voor een ideëel beginsel worden gebruikt', zolang het in de toestand van een abstract ideaal blijft. Maar is de *χριστός*, of de universele Christus, *die in onze ziel leeft*, voor haar *slechts een idee*, een absoluut onpersoonlijk begin-

---

op zijn staart liep voor zoete koek slikken – maar ze waren daarom niet méér onwetend. Als de meest serieuze boeken over Plato, Homerus, Pythagoras, Vergilius, enz., hen 'heidense filosofen en dichters' noemen, dan bevinden de *adepten* zich in goed gezelschap. Het lesje is zowel nutteloos als vergezocht. Ik ben een *heiden* voor de christenen, en ik ben er trots op. Ik heb het elders al gezegd: ik ben liever een heiden in het gezelschap van Plato en Pythagoras dan een christen in het gezelschap van de pausen. – H.P. Blavatsky

¹ Vgl. *Job* 5:11, en *Jesaja* 26:5.

² Laten we dat hopen. En juist omdat mijn ogen duidelijk hebben gezien, misschien wel vóór mijn achtenswaardige correspondent geboren was, heb ik geen zin om terug te vallen in de Egyptische duisternis van kerkelijke dogma's. Ik zal de bedenksels van Irenaeus, van Eusebius, van Hiëronymus, of van Augustinus nooit aanvaarden. De 'orthodoxe gnosis' is in mijn ogen godslander-

sel? Ik weet heel goed dat ze *ja* heeft gezegd, zoals ze ook heeft gezegd dat de mahātma's heidenen zijn. Er is hier sprake van verwarring die moet worden weggenomen.

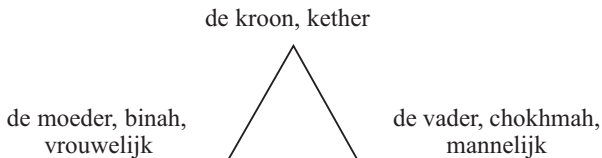
6. Volgens de orthodoxe gnosis is Christus: de zoon die is voortgebracht voor alle eeuwigheid in het heerlijke mysterie van de innerlijke processie van de goddelijke essentie; hij is het levende woord, in substantie één met de Vader, waarover Johannes spreekt; hij is het 'licht uit licht' van het symbool van Nicea, bezongen in elke liturgie of sekte van de christelijke kerken (met uitzondering van de filioque van de Grieks-orthodoxe en de Russisch-orthodoxe kerk).¹ Datzelfde levende woord werd, eeuwig en buiten de essentieel goddelijke kring, ontvangen door ochmah, of het geëmaneerde vrouwelijke beginsel,² of ook de levende wijsheid, vlekkeloos, en bevrucht door ain sof³ die het mannelijke

---

lijk, een afschuwelijke nachtmerrie die de goddelijke geest verandert in een lijk van rottend vlees en hem mooie kleertjes aandoet. Ik erken alleen de gnosis van Marcion, Valentinus en anderen zoals zij. Er zal een dag komen dat de oosterse esoterie dezelfde dienst aan het christelijke Europa zal verlenen als Apollonius van Tyana in Korinthe aan zijn discipel Menippus. De gouden staf zal worden uitgestrekt in de richting van de kerk van Rome, en de demon die de beschaafde volkeren sinds Constantijn heeft gevampiriseerd zal zijn spookachtige, duivelse vorm van incubus en succubus weer aannemen. Laat het zo zijn! Om mani padme hum! – H.P. Blavatsky

¹ Maar de filioque van de Grieks-orthodoxe en de Russisch-orthodoxe kerk is die welke het dichtst bij de esoterie van het Oosten staat. – H.P. Blavatsky

² Als de abbé met 'ochmah' chokhmah – wijsheid – bedoelt (soms fonetisch weergegeven als hochmah), dan maakt hij weer een grote fout. Chokhmah is niet 'het vrouwelijke beginsel', maar het mannelijke, want het is de 'Vader', Jah, terwijl binah, intelligentie of Jehovah, het vrouwelijke beginsel, 'de moeder', is. Hier is de bovenste driehoek van de 10 sefiroth:

Kether is het bovenste punt (ehjeh, het zijn). Het microprosopus, de zoon, emaneert uit de twee sefiroth, chokhmah (of beter gezegd chokhma, want de letter h werd door de christelijke kabbalisten toegevoegd) en binah, de twee onderste punten van de driehoek. Maar waar heeft de abbé de kabbala eigenlijk bestudeerd? – H.P. Blavatsky

³ Ain sof was nooit 'het mannelijke beginsel' evenmin als parabrahman. Ain sof is het onbegrijpelijke, het absolute, en heeft geen geslacht. De eerste les in de

beginsel is – voortgekomen uit God – en die de Heilige Geest wordt genoemd (misschien wel het ākāśa¹ van de hindoes).²

Wij katholieke priesters onderwijzen dat diezelfde Zoon, ditzelfde Woord, vleesgeworden is: Verbum caro factum est (*Johannes* 1:14 – geloofsbelijdenis van Nicea). Hier is het in een paar woorden: Deze enige Zoon, dit Woord ontvangen in alle eeuwigheid door de Vader-Moeder die God ⊕ is, en voortgebracht door ain sof, |, in de schoot van ochmah, ○, is naar onze aarde, aan de zuidpool van de schepping, gekomen, om een lichaam en een ziel zoals de onze aan te nemen, maar niet een geest, let wel, niet een menselijke persoonlijkheid. Er zijn geen twee personen in de god-mens; er is alleen de persoon van de eeuwige zoon, vanaf *het begin*, zoals hij zichzelf (*Johannes* 8:25) omschrijft; maar er zijn twee naturen, de *aannemende* natuur die geheel goddelijk is, en de *aangenomen* natuur die van u is, mevrouw, die de mijne is, zoals ze die van de Bosjesman en de Zulu is, en zoals ze die van de grootste misdadigers is die men op aarde kent.

De mens had niets te maken met die conceptie; dat mysterie voltrok zich in het binnenste van een maagd, en kon zich alleen daarin voltrekken. Die maagd was namelijk niemand anders dan ochmah, het vrou-

---

Zohar onderwijst ons dat ain sof (het niet-zijn, want het is absoluut zijn, per se) niet kan scheppen. En omdat ain sof het heelal (dat slechts een weerspiegeling van ain sof op het objectieve gebied is) niet kan scheppen, kan deze nog minder iets voortbrengen. – H.P. Blavatsky

¹ Ākāśa is niet de Heilige Geest, want dan zou ākāśa shekinah zijn, terwijl ākāśa het noumenon van het kosmische zevenvoud is waarvan ether de ziel is. Shekinah is een vrouwelijk beginsel evenals de Heilige Geest dat was bij de eerste christenen en de gnostici. Jezus zei in het *Evangelie van de Hebreëën*: ‘En onmiddellijk nam mijn moeder de Heilige Geest mij mee en droeg me aan een van de haren van mijn hoofd naar de grote berg genaamd Tabor’ [Origenes, *Commentaar op het evangelie van Johannes*, deel 2]. Als dat alles is wat jullie, ‘katholieke priesters’, aan jullie kudden onderwijzen, dan kan ik jullie daarmee niet feliciteren, en beklaag ik hen. Het lijkt erop dat de abbé toch gelijk heeft als hij zegt dat zijn Christus ‘de twee polen heeft omgekeerd, onaanzienlijken tot aanzien heeft gebracht, en wie in de hoogte leven heeft neergehaald’ (zie eerder). Dat is met de hele kabbala en de sefiroth gebeurd, en ook met de hersenen van de kabbalisten. – H.P. Blavatsky

² Mw. Blavatsky kent evengoed als wie dan ook de esoterische waarde van dat heilige hiërogram: ⊕ dat, wanneer het van binnenuit wordt gesplitst, | en ○ geeft, die wanneer ze uiterlijk naast elkaar worden gezet het getal 10 vormen, het symbolische getal voor de hele schepping.

welijke beginsel zelf, de echtgenote van ain sof, de onbevleete wijsheid bekleed met een lichaam,¹ als voorbereiding om hetzelfde woord, dat ze van de Heilige Geest aan de noordpool van de schepping had ontvangen, de menselijke natuur te laten binnegaan;² en ze is opnieuw gekomen, onder de naam Maria, om dat woord te ontvangen aan de zuidpool om het binnen het bereik van de gevallenen te brengen.

Vandaar de uitdrukking die zo vaak terugkomt bij de kerkvaders: ‘Prius conceperat in mente quam in corpore, prius in caelis quam in terris.’³ Ik zeg slechts dingen die volkomen begrijpelijk zijn, zo niet voor iedereen, dan in ieder geval voor een ruimdenkende geest zoals die van mw. Blavatsky.

Ik voorzie wat ze zal antwoorden; in wezen staat het al in haar artikel. Ze zal zeggen: de incarnatie van het goddelijke in de mensheid is ‘de apotheose van de mysteriën van inwijding. Het vleesgeworden woord is het erfgoed van de hele mensheid, enz.’ Niets is meer waar; die taal is absoluut katholiek. Ook wat ze eraan toevoegt is waar: ‘Het ‘vos dii estis’ [jullie zijn goden] is van toepassing op iedere man die uit een vrouw geboren is.’ Dit is de manier waarop wij het uitleggen in het licht van de *Zohar*:

De astrale mensheid, of de oorspronkelijke en universele Adam-Eva, vormde vóór haar zondeval, een compleet en homogeen geheel waarvan Christus de goddelijke geest was, zo niet de ziel. De ziel ervan was veeleer ochmah, of de onbevleete wijsheid. De val vond plaats – ik zal hier niet aangeven wat de oorzaak of de aard ervan is, zodat er niet twee controverses tegelijk worden opgerakeld. Dat feit,

---

¹ Iedere ingewijde weet dat geesten zich bekleden om af te dalen, en zich van hun omhulsels ontdoen om opnieuw op te stijgen.

² Ik heb al de eer gehad om abbé Roca te vertellen dat zijn ‘ochmah’ (chokhmah dus, alstublieft) een mannelijk beginsel, de ‘vader’, is. Zou hij van de Maagd Maria het bebaarde macroprosopus willen maken? Laat hij de *Zohar* opslaan en daarin de hiërarchie van de sefiroth bestuderen, alvorens dingen te zeggen en te *schrijven* die onmogelijk zijn. Dit is wat de *Zohar* van Rosenroth, zoals vertaald door Ginsburg, zegt: chokhmah of ‘wijsheid’ (חכמה), de actieve en mannelijke kracht (of beginsel), in de cyclus van de goddelijke namen weergegeven door Jah (יה). Zie *Jesaja* (26:4): ‘Vertrouw op Jah, יה, enz.’ Of Jah nu vertaald is met de ‘Eeuwige’, zoals in de Franse *Bijbel* van Ostervald, of met de ‘Here God’, zoals in de Engelse versie, het is altijd God, de Vader, en niet de godin-moeder, Maria. – H.P. Blavatsky

³ Vertaling: Eerst ontvangen in de geest dan in het lichaam, eerst in de hemel dan op aarde.

dat mw. Blavatsky welbekend is, maar dat door haar anders wordt verklaard, had het uiteenvallen van dat lichaam tot gevolg, als men met die term het natuurlijke gestel van de spirituele of noord-pool kan aanduiden. Mijn tegenstandster zou zich anders uitdrukken; ze zou zeggen dat de mensheid van een toestand van homogeniteit waarin ze zich in de hemel bevond, overging in een toestand van heterogeniteit waarin ze zich op aarde bevindt. Het zij zo. Ik ben best bereid om hier het denkbeeld van de zonde, dat ons dogma met zich meebrengt, te negeren. In ieder geval was ze genoodzaakt het onderwerp 'de oorsprong van het kwaad'¹ te bespreken, wat voor haar heel pijnlijk was. Ze heeft zich zo goed mogelijk eruit gered, maar niet glansrijk.² De kabbala verklaart het veel beter, en *The Eternal Gospel*, gedrukt in Londen in 1857 (Trübner and Co, 60 Paternoster Row) werpt een helder licht op dat mysterie. Het is van weinig belang voor het hoofdpunt van onze discussie.

Het is een feit dat het kwaad de aarde verwoest, en dat we allemaal eronder lijden. De boeddhisten zijn door hun stelsel genoodzaakt om aan God een bijzonder vaderschap toe te schrijven, waarbij ze het 'julie zijn goden' op hun manier interpreteren. Niet alleen een Bosjesman of een Zulu, maar zelfs een Cartouche, een Mandrin of een Troppmann³ kan de titel 'zoon van God' voor zich opeisen en zich toeëigenen. Een mooi gezelschap!⁴ De christelijke leer neemt tenminste, zonder die arme wezens hun vaderlijk erfgoed te ontzeggen, een voorzorgsmaatregel door hen fatsoenlijk gedrag voor te schrijven. Ze biedt hen de

---

¹Zie blz. 44 van dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

²Het is niet aan mij om te zeggen of ik mezelf er glansrijk uit heb gered. Ik weet tenminste altijd waar ik het over heb, en ken de werkelijke waarde en betekenis van de woorden en namen die ik gebruik, wat bij abbé Roca niet altijd het geval is. Het spijt me dit te moeten zeggen, maar alvorens anderen les te geven, is het misschien goed om eerst de elementaire kabbala te bestuderen. – H.P. Blavatsky

³Noot vert.: Dit zijn drie beruchte Franse misdadigers.

⁴Een 'gezelschap' dat niet slechter is dan dat van David, *moordenaar* en *overspelige*, van wie men Jezus heeft laten afstammen. En een 'gezelschap' dat ook niet slechter is dan dat van degene die aan de Eeuwige verschijnt, zoals het boek *Job* ons vertelt: 'Op een dag kwamen de kinderen van God hun opwachting maken bij de Heer, en ook Satan bevond zich onder hen' (*Job* 1:6, 2:1), *Satan, de mooiste van de zonen van God*. Als Satan, evenals u, ik, of Troppmann, niet de zoon van God was, of beter gezegd van de essentie van het absolute goddelijke beginsel, zou uw God dan het oneindige en het absolute zijn? Men moet niet vergeten, zelfs tijdens een dispuut, om logisch te denken. – H.P. Blavatsky

middelen, die zowel redelijk als rechtvaardig en eenvoudig zijn, om de toestand van hun oorspronkelijke heiligheid te herstellen: U bent gevallen, verlaagd; het is gemakkelijk te herrijzen. Klamp u opnieuw vast aan de Christus van wie u zich heeft afgesneden. U hoeft zich niet naar de hemel te verheffen om hem te bereiken: hij is naar de aarde afgedaald en naar u toegekomen. Hij is binnen uw eigen natuur, in uw eigen vlees. Elke cel, elke alveole, elke monade, die uit haar hemelse lichaam is afgedaald naar de lagere regionen, verbindt zich opnieuw daarmee door zich aan te sluiten bij de kerk die volgens Paulus (*Efez.* 1:23) het werkelijke aardse lichaam van de Christus-mens is – het georganiseerde lichaam waarin de Christus-geest verborgen ligt, zoals de vlinder in de pop. En dit is het hele mysterie van de incarnatie! Wat is daar absurd aan?¹

In welk opzicht is dit dogma in strijd met het verstand? In welk opzicht staat het iemand tegen die het christus-beginsel, of de universele Christus, erkent? Als men het bestaan van die Christus ontkent, dan zou het inderdaad onmogelijk worden om elkaar te begrijpen.

7. Juist dit zou ik willen weten van mijn waardige correspondent, alvorens de discussie nog verder voort te zetten.² Dit is niet precies dezelfde vraag als die waarop mw. Blavatsky reeds geantwoord heeft door te zeggen dat ‘een goddelijke christus (of christos) nooit *in een menselijke vorm* heeft bestaan, behalve in de verbeelding van de godslasteraars die een *universeel en volledig onpersoonlijk beginsel* tot vlees hebben gemaakt. . . . dat degene die zou willen zeggen ‘ego sum veritas’ nog geboren moet worden.’ Op dit moment is de vraag, die ik belangrijker acht, iets anders, namelijk: Bestaat de christos, ongeacht of dat in de hemel is of op aarde, en ongeacht of dat in goddelijke of menselijke vorm is?

Ik heb de eer mw. Blavatsky te laten weten dat ik haar, zelfs als haar

---

¹Ik merk op dat abbé Roca zich nogmaals bedient van boeddhistische, Vedānta-, esoterische en theosofische beginselen, en daarin slechts de termen parabrahman en ādi-buddha vervangt door de naam ‘Christus’. In Engeland zou men zeggen dat hij zich amuseert door kolen naar Newcastle te brengen. Ik ben niet tegen de leer, want ze is de onze, maar wel tegen de beperking die de christenen zich veroorloven. Ze nemen namelijk meteen patent op iets wat al onder andere namen erkend en onderwezen werd in een tijd toen zelfs de moleculen van de christenen nog niet door de ruimte zweefden. – H.P. Blavatsky

²De abbé zal die dan alleen moeten voortzetten. Ik trek me terug en weiger absoluut om de discussie nóg langer te maken. Laat hij eerst het abc van de esoterie en de kabbala leren, en dan zullen we verder zien. – H.P. Blavatsky

verstandelijke en beeldende vermogens het haar niet mogelijk maken om te begrijpen of te erkennen dat het Christus-beginsel de vleesgeworden Christus of de mens-god kan worden, nog steeds als een christen zou beschouwen,¹ en wel om deze reden:

In ons heilige evangelie dat ze – net als Strauss, of bijna zoals hij – beschouwt als het maçonnieke ritueel van alle clichés van het menselijk denken, staan – opgetekend uit de mond van onze verlosser Jezus Christus, die ze beschouwt als een ideaalbeeld van de aardse mensheid – de gezegende woorden die ik in haar voordeel interpreteer; en ik ben blij om ze met recht op haar te kunnen toepassen – althans, dat denk ik. Luister naar deze goddelijke uitspraak:

‘En iedereen die iets ten nadele van de Mensenzoon [de mens-god] zegt zal worden vergeven; maar wie kwaadspreekt van de Heilige Geest [de Christus-geest], zal niet worden vergeven, noch in deze wereld [het huidige tijdperk, dat wordt afgesloten], noch in de komende [het tijdperk dat in onze tijd begint].’² Het is heel opmerkelijk dat deze woorden door de vier evangelisten zijn herhaald.³ De reden is dat ze heel belangrijk zijn. De versie volgens Marcus is de meest liberale van allemaal. Deze verklaart dat alles wat tegen de Mensenzoon wordt gezegd, al zouden het godslasteringen zijn, zal worden vergeven, als het maar niet gericht is tegen de Heilige Geest.

Er is echter niets dat me het recht geeft te denken dat mw. Blavatsky godslasteringen tegen de Heilige Geest heeft geuit: ik zou eerder het tegenovergestelde beweren.⁴ Daarom ben ik niet degene die haar raca zou noemen – nooit, nooit!

---

¹ Iedereen heeft het recht om van mij te denken wat hij wil, maar een illusie zal nooit een werkelijkheid zijn. Ik heb evengoed het recht om de paus als een boeddhist te beschouwen, maar daar kijk ik wel voor uit; iemand is niet een boeddhist alleen maar omdat hij dat wil. – H.P. Blavatsky

² *Matth.* 12:32; *Marcus* 3:28-9; *Lucas* 12:10; en vgl. *1 Joh.* 5:16.

³ Des te opmerkelijker omdat ze elkaar op alle andere punten tegenspreken. – H.P. Blavatsky

⁴ ‘Om een hazenpeper te bereiden, moet u eerst een haas vangen.’ Om een persoon van ‘godslastering’ te beschuldigen moet u eerst bewijzen dat die persoon *geloofd* in datgene waartegen ze lastert. Aangezien ik niet geloof in de *openbaring* van de inhoud van de twee Testamenten, en de geschriften van Mozes en van de apostelen voor mij niet heiliger zijn dan een roman van Zola, en de *Veda's* en de *Tripitaka* volgens mij veel meer waarde hebben, zie ik niet in hoe ik zou kunnen worden beschuldigd van ‘godslastering’ tegen de Heilige Geest. *U lastert zelf* door haar ‘een mannelijk beginsel’ te noemen in plaats van een vrouwelijk beginsel. Raca zijn degenen die op hun ‘Concilies’ de hersenschimmen van de

Ze kan zich ervan overtuigen door de woorden van onze Heer zelf, dat Christus niet een ‘jaloerse en wrede afgod is die de mensen die niet voor hem buigen voor eeuwig verdoemt’, omdat zelfs die belediging vergeving zal vinden in de oneindige genade van het hart van die Godmens.

Ik ben bang dat de woordenwisselingen die mw. Blavatsky met christelijke priesters heeft gehad, en die over en weer heel levendig moeten zijn geweest, want ze zegt dat ze de prijs betaald heeft voor haar ervaringen met ‘bovengenoemde priesters’, veel hebben bijgedragen om in haar denken het beeld van Jezus Christus te vervormen. We moeten erkennen dat velen onder ons, predikers van zijn zachtmoedige evangelie, in onze tijd niet erg uitblinken in een diepgaande kennis van de mysteries van Christus, en dat onze tolerantie niet altijd – zoals zou moeten – in overeenstemming is met die van zijn hart. Het is bijvoorbeeld zeker dat de verschrikkelijke Christus van de inquisitie, ons eigen werk, niet heeft bijgedragen om de echte Christus, die van de Bergrede en het visioen van Tabor, aan te bevelen of sympathiek te laten overkomen.¹ Het is eveneens zeker dat veel mensen helaas een gruwelijke hekel hebben gekregen aan de Christus van ons priesters! Hij wiens voorbeeld we niet hebben gevolgd, terwijl hij ons had gezegd: ‘Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis.’²

8. Ik besluit, althans voor nu, door de religieuze hulde naar voren te

---

‘kerkvaders’ aanvaarden als rechtstreekse inspiratie van die Heilige Geest. De geschiedenis leert ons dat die beroemde kerkvaders elkaar vermoordden in hun vergaderingen, met elkaar vochten en ruzieden zoals sjouwers, samenzworen en de mensheid overlaadden met schande. De *heidene*n schaamden zich voor hen. Iedere nieuwe bekeerling die zich had laten vangen, maar die zijn waardigheid en een greintje gezond verstand had behouden, keerde, zoals keizer Julianus, terug tot zijn oude goden. Laat dat soort gedachten, die me weinig raken, dus achterwege. Ik ken de geschiedenis te goed, en veel beter dan u uw *Zohar* kent, meneer de abbé. – H.P. Blavatsky

¹ Nog een fout. Er zijn goede en slechte priesters zowel in het boeddhisme als onder de christenen. Ik heb een hekel aan de priesterkaste, en wantrouw haar; maar ik heb absoluut niets tegen de afzonderlijke individuen waaruit ze bestaat. Het is de hele instelling, waar ik een afschuw van heb, zoals ieder eerlijk mens heeft, die geen huichelaar of blinde fanaticus is. De meerderheid is zo verstandig om te zwijgen; maar mijn overtuigingen geven me de moed om te spreken en te zeggen wat ik denk. – H.P. Blavatsky

² *Johannes* 13:15: Ik heb een voorbeeld gegeven; wat ik voor jullie heb gedaan, moeten jullie ook doen.

brengen die mw. Blavatsky, misschien onbewust, brengt aan ons heilige evangelie. Ze zegt: 'Het Nieuwe Testament bevat ongetwijfeld diepe esoterische waarheden, maar het is nog altijd een allegorie.' Het woord allegorie zal in het vocabulaire van deze exegeet op een dag vervangen worden door 'archetypisch werk'. De archetypen hebben hier in alle gevallen, zoals bij Plato, het kenmerk dat ze een allegorie zijn en tegelijkertijd de nauwkeurige uitdrukking van een historische werkelijkheid. Dan zal ze dat schitterende feit beseffen dat ze in een voetnoot noemt: 'Elke handeling van de Jezus van het Nieuwe Testament, elk woord dat men aan hem toeschrijft, elke gebeurtenis die hij zou hebben meegemaakt tijdens de drie jaar van de opdracht die men hem laat volbrengen, berust op het programma van de inwijdingscyclus, een cyclus gebaseerd op de precessie van de equinoxen en de tekens van de dierenriem.'¹

Ja, dat geloof ik echt! Hoe zou het anders kunnen zijn geweest? Dit alles berust niet alleen op dat programma, maar vervult het en moest het vervullen. De christelijke esoterici vertellen de reden van die harmonie;² ze kennen en onderwijzen dat Jezus Christus de historische realisatie is van alle deugd en alle profetische inzichten die vóór zijn komst in de wereld hadden geschitterd, die de zieners van elk heiligdom hadden verlicht en die waren verspreid in de natuur zelf die sprak door de stem van orakels, en door middel van pythoessen, sibillen, vrouwelijke druïden, enz. Luister naar Paulus' woorden over dit onderwerp: 'Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis: novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et saecula.'³ Men zou dit

---

¹ Ik breng helemaal geen hulde aan uw 'heilige evangelie'; vergeet het maar! Datgene waaraan ik hulde breng is niet langer zichtbaar voor uw kerk en evenmin voor uzelf. Omdat die kerk al in de eerste eeuwen het witgepleisterde graf is geworden waarover in de evangeliën wordt gesproken, ziet ze het masker aan voor de werkelijkheid, en haar persoonlijke interpretaties voor de stem van de Heilige Geest. Wat uzelf betreft, meneer de abbé, u die achter het masker vaag de verborgen persoon bespeurt, u zult deze nooit leren kennen, omdat uw inspanningen in de tegenovergestelde richting gaan. U probeert de kenmerken van het verborgen onbekende af te drukken op het masker, in plaats van laatstgenoemde weg te rukken. – H.P. Blavatsky

² Tot nu toe heb ik in de opvattingen van de christelijke esoterici alleen maar *disharmonie* gehoord, disharmonie en verwarring. Zoals blijkt uit uw ochmah. – H.P. Blavatsky

³ *Hebr.* 1:1-2: Op velerlei wijzen en langs velerlei wegen heeft God in het

hele prachtige hoofdstuk moeten citeren, en lezen in het licht van de *Zohar*.¹

We weten bovendien dat Jezus Christus het voorwerp was van de verwachtingen, voorspellingen en verlangens van alle generaties vóór hem, niet alleen in Israël, zoals Jeremia zegt (14:14, 17),² maar in de hele wereld, bij alle volkeren, zonder uitzondering, zoals Mozes zei: ‘Et ipse erit expectatio gentium.’³

Hoe zou Christus hebben gereageerd op die universele verwachting, hoe zou hij het programma van de oude inwijdingscyclus hebben vervuld, als ook maar één tekst, één enkel punt van het ideaalbeeld door een jota of tittel werd geschonden? Daarom zei hij: ‘. . . iota unum, aut unus apex non praeteribit a lege, donec omnia fiant.’⁴

Ik ben het ermee eens dat de inwijdingscyclus, waarvan mw. Blavatsky zo goed op de hoogte is, een andere verwachting heeft gewekt dan die welke tot nu toe onder invloed van Christus tot stand is

---

verleden tot de voorouders gesproken door de profeten, maar nu de tijd ten einde loopt heeft hij tot ons gesproken door zijn Zoon, die hij heeft aangewezen als enige erfgenaam en door wie hij de wereld heeft geschapen.

¹Ja inderdaad! Is dat ‘het licht van de *Zohar*’ dat straalt uit de lantaarn van uw eigen esoterie? Dat licht is nogal flauw, vrees ik; een echt dwaallichtje. We hebben daarvan zojuist een bewijs gezien! – H.P. Blavatsky

²Dat is nog eens een mooi bewijs! Een Jeremia die zei: ‘Die profeten verkondigen leugens, en dat in mijn naam [die van Jehovah, *hun* God]. Ik heb hen niet gezonden, hun niets opgedragen, niet tot hen gesproken. De visioenen die ze profeteren zijn leugens, waarzeggerij, holle woorden en eigen verzinsels’ (*Jer.* 14:14). Omdat de profeten van de heidenen nooit in naam van Jehovah hebben geprofeteerd, tot wie richt die profetie – als het er één is – zich dan als het niet tot uw ‘roemrijke voorouders, de kerkvaders’ is? Uw citaat is ongelukkig gekozen, meneer de abbé. Vers 17 zegt ‘de maagdelijke dochter, mijn volk’, en bedoelt daarmee het *volk Israël* en niet de Maagd Maria. Lees alstublieft de Hebreeuwse tekst, en citeer niet de Latijnse vertaling die door Hiëronymus en anderen is verminkt. Het is de messias van de joden – die nooit in Jezus werd herkend – die het ‘voorwerp was van de verwachtingen en voorspellingen’ van het volk Israël; en het is de kalki-avatāra, Vishṇu, de ādi-buddha, enz., naar wie in het hele Oosten en door het Indiase volk met ‘verlangen’ wordt uitgekeken. Tegenover de *Vulgaat*, die u citeert, zou ik 50 teksten kunnen stellen die het bouwwerk vernietigen dat door uw ‘illustere voorouders’ met zoveel sluwheid is opgetrokken. Maar echt, laten we medelijden hebben met de lezers van *Le lotus*. – H.P. Blavatsky

³*Gen.* 49:10: En hij zal de verwachting van de volkeren zijn.

⁴*Matth.* 5:18: Elke jota, elke tittel in de wet blijft van kracht, totdat alles zal zijn gebeurd.

gebracht.¹ Ja, maar het werk van de Verlosser van de wereld is nog niet voorbij; zijn opdracht is nog niet voltooid; ze is nog maar net begonnen. . . . We staan nog maar aan het eerste begin van het heilige evangelie, en zijn in de voorbereidende fase. Onze theologie is nog in haar eerste stadium en onze beschaving is alleen nog maar geschetst en nog heel ruw. Laat de Christus-geest-liefde, de beloofde heilige geest, komen! Hij is in de wolken, hij nadert, hij daalt af door de dikke mist van ons verstand en de ijzige onverschilligheid van ons hart. Hij keert terug, precies zoals hij heeft gezegd, en in hetzelfde lichaam zoals hij in de taal van zijn gelijkenissen heeft voorspeld.² Hoeveel zielen zijn er niet die, met Tolstoi, de zachte bries voelen van een nieuwe lente! En hoeveel andere die, met Lady Caithness, de stralende dageraad van het nieuwe tijdperk bespeuren!

De wederkomst vindt precies plaats zoals Jezus haar heeft voorspeld.

Ik zal hier stoppen. Als mw. Blavatsky het echt wil, zullen we hierop terugkomen, en misschien zal ik gelukkig genoeg zijn om deze edele ziel – die een heilige dorst naar goddelijke waarheid heeft, en die Christus vereert zonder het te weten – te voorzien van de wetenschappelijke bewijzen waar ze zo luidkeels om vraagt.³

¹Dat is uitstekend, dat meen ik. De bekentenis komt een beetje laat, maar beter laat dan nooit. – H.P. Blavatsky

²Wanneer de ‘taal van de gelijkenissen’ op de juiste manier wordt begrepen, en als alles wat in de evangeliën aan Caesar – de heidenen – toebehoort, Caesar (het boeddhisme, brahmanisme, lamaïsme en andere ‘ismen’) zal zijn teruggegeven, dan kunnen we deze discussie hervatten. In afwachting van die gelukkige dag. . . . – H.P. Blavatsky

³Ik vergeef abbé Roca graag zijn kleine versprekingen, op voorwaarde dat hij zijn kabbala serieuzer bestudeert. Mijn ‘edele ziel’ vraagt helemaal niets van mijn spitsvondige correspondent; en als die ziel ‘luidkeels’ ergens om vraagt, dan is het opdat men haar overtuigingen niet verdraait of opdat men haar met rust laat. Ik vergeef abbé Roca zijn ‘wetenschappelijke bewijzen’. De wetenschap kan voor mij niet buiten de waarheid bestaan. Laat hij zijn overtuigingen behouden, zelfs dat de eeuwige Vader (chokhma) zijn vrouwelijke beginsel is, want ik leg de mijne aan niemand op. Ik kan hem op mijn erewoord verzekeren dat niets dat hij over Boeddha, de ‘broeders’ of de esoterie van het Oosten zou zeggen, *mijn hart zou breken*. Het zou me slechts aan het lachen maken.

En nu ik al zijn punten hebben beantwoord, en al zijn hersenschimmen heb bestreden, vraag ik dat de zitting wordt opgeheven en het debat wordt gesloten. Ik heb de eer abbé Roca met respect vaarwel te zeggen, en zal hem weer spreken in een betere wereld, in het nirvāna – dichtbij de troon van Boeddha. – H.P. Blavatsky

Beste mevrouw, laten we elkaar wederzijds onze kleine spitsvondigheden vergeven. Wat wilt u? Hoewel de preek van de volmakingen en zaligsprekingen voor ons is gehouden – voor u op de berg van Gaya bijna 3000 jaar geleden, en voor mij op de berg van Galilea minder dan 2000 jaar geleden – zijn onze aangeboren zwakheden nog altijd aan de gevallen mensheid te wijten: Homo sum; humani nihil a me alienum puto.¹

Abbé Roca, kanunnik

---

¹ Publius Terentius Afer, *Heauton Timorumenos*, 1:1:25. Vertaling: ‘Ik ben een mens en niets menselijks is mij vreemd.’

1888

1888

[‘1888’, *Lucifer*, januari 1888, blz. 337-8; *CW* 9:3-5]

Mensen wensen hun vrienden meestal een gelukkig Nieuwjaar toe, en soms wordt daaraan nog ‘voorspoedig’ toegevoegd. Het is onwaarschijnlijk dat zo’n duister getal als 1888 veel geluk of voorspoed te bieden heeft aan degenen die voor de waarheid leven. Niettemin wordt het jaar ingeluid door de schitterende ster Venus-Lucifer die zo prachtig schijnt dat ze soms wordt verward met die nog zeldzamere bezoeker, de ster van Bethlehem. Dit zal ook nu wel gebeuren, en onder zulke omstandigheden zal zeker iets van de christos-geest op aarde worden geboren.

Zelfs als geluk en voorspoed ontbreken, kan er het komende jaar iets gebeuren dat van groter belang is. Venus-Lucifer is de beschermster van ons tijdschrift, en omdat we ervoor hebben gekozen om onder haar auspiciën te verschijnen, wensen we ook haar adeldom te benaderen. Dit is voor ieder van ons mogelijk, en in plaats van onze lezers een gelukkig en voorspoedig Nieuwjaar toe te wensen, zijn we meer geneigd hen te vragen om het tot een jaar te maken dat haar schitterende aankondiger waardig is. Dit kan tot stand worden gebracht door hen die moedig en vastberaden zijn.

Thoreau wees erop dat er in het leven kunstenaars zijn, personen die de kleur van een dag kunnen veranderen en deze mooi kunnen maken voor de mensen met wie ze in contact komen. Wij beweren dat er adepten zijn, meesters in het leven die dit goddelijk maken, zoals in alle andere kunsten. Is dit niet de grootste kunst van alle, een kunst die op de hele atmosfeer waarin we leven een invloed uitoefent? Dat dit de belangrijkste kunst is, zien we onmiddellijk als we bedenken dat iedereen die de levensadem inzuigt de verstandelijke en morele atmosfeer van de wereld beïnvloedt, en mede de kleur van de dag bepaalt voor de mensen om hem heen. Degenen die de gedachten en levens van anderen niet verheffen moeten hen noodzakelijkerwijs óf verlammen door onverschilligheid, óf actief omlaaghalen. Als dit punt wordt bereikt, wordt de kunst van het leven omgezet in de wetenschap van dood; we zien een zwarte magiër aan het werk.

Niemand kan volledig inactief zijn. Hoewel er veel slechte boeken

en schilderijen worden gemaakt, staat toch niet iedereen die niet goed kan schrijven of schilderen erop om zulk slecht werk te leveren. Stel u eens voor wat het resultaat zou zijn als ze dat deden! Toch gaat het in het leven wel zo. Iedereen leeft en denkt en spreekt. Als al onze lezers die enige sympathie voor *Lucifer* hebben een poging zouden doen om te leren hoe men het leven niet alleen mooi maar goddelijk kan maken, en zich zouden voornemen om zich niet meer te laten tegenhouden door ongeloof in de mogelijkheid van dit wonder, maar onmiddellijk aan de enorme taak zouden beginnen, dan zou 1888, hoe ongelukkig dat jaar ook is, op een passende manier zijn ingeluid door die glinsterende ster.

Geluk en voorspoed zijn niet altijd de beste vrienden voor zulke onontwikkelde stervelingen als de meesten van ons zijn; ze brengen zelden vrede met zich mee, en dat is de enige blijvende vreugde. Het denkbeeld van vrede wordt meestal in verband gebracht met het levens-einde en een religieuze bewustzijnstoestand. Maar dat soort vrede zal meestal een element van hoopvolle verwachting blijken te bevatten. De genoegens van deze wereld zijn opgegeven, en de ziel wacht tevreden de genoegens van de volgende wereld af. De vrede van een filosofische geest is heel anders en kan vroeg in het leven worden bereikt als van de genoegens van het leven nog nauwelijks is geproefd, maar ook wanneer deze ten volle zijn genoten.

De Amerikaanse transcendentalisten ontdekten dat het leven tot iets verhevens kan worden gemaakt, zonder enige hulp van omstandigheden of uiterlijke bronnen van vreugde en succes. Natuurlijk was dit al vele keren eerder ontdekt, en Emerson heeft slechts het denkbeeld van Epictetus weer opgepakt. Maar ieder mens moet dit feit opnieuw zelf ontdekken, en als hij dit eenmaal beseft dan weet hij dat hij een stumper zou zijn als hij niet zou proberen die mogelijkheid in zijn eigen leven te verwezenlijken. De stoïcijn veredelde zich want hij erkende zijn eigen absolute verantwoordelijkheid en probeerde er niet aan te ontkomen; de transcendentalist ging zelfs nog verder, omdat hij vertrouwen had in de onbekende en onbeproefde mogelijkheden die in hem verborgen lagen. De occultist erkent zijn verantwoordelijkheid volledig en maakt aanspraak op zijn titel omdat hij de kennis van zijn eigen mogelijkheden zowel heeft verworven als getest.

De theosoof die ook maar enigszins serieus is, beseft zijn verantwoordelijkheid en streeft naar kennis, terwijl hij intussen leeft volgens de hoogste standaard waarvan hij zich bewust is. *Lucifer* groet al zulke

mensen! Het leven van de mens ligt in zijn eigen handen, zijn lot wordt door hemzelf beschikt. Waarom zou 1888 dan niet een jaar van grotere spirituele ontwikkeling zijn dan enig ander jaar? Het hangt van onszelf af om dit te realiseren. Dit is een feit, niet een religieus gevoel. In een tuin met zonnebloemen keert elke bloem zich naar het licht. Waarom doen wij dat niet ook?

En laat niemand denken dat het slechts inbeelding is om belang te hechten aan de geboorte van het jaar. De aarde gaat door haar duidelijk afgebakende fasen samen met de mens; en zoals een dag kan worden gekleurd zo geldt dat ook voor een jaar. Het astrale leven van de aarde is jong en sterk tussen Kerstmis en Pasen. Zij die nu hun wensen formuleren zullen extra kracht hebben om ze consequent in vervulling te laten gaan.

Aan de lezers van *Lucifer*

[‘To the readers of *Lucifer*’, *Lucifer*, januari 1888, blz. 340-3; *CW* 9:5-10]

Ons tijdschrift is nog maar vier nummers oud, en nu al is zijn jonge leven vol zorgen en problemen. Dit is allemaal zoals het zijn moet, dat wil zeggen, net als elke andere publicatie zal het niet *al* zijn lezers tevredenstellen, en dit is nu eenmaal de aard van de dingen en het lot van elk gedrukt blad. Maar wat een beetje vreemd lijkt in een land met beschaving en vrijheid van denken is dat *Lucifer* zo’n groot aantal anonieme, hatelijke, en vaak beledigende brieven zou moeten ontvangen. Dit is natuurlijk slechts een terloopse opmerking, en in dit geval is de prullenbak op kantoor de enige bestemming die er last van heeft; maar het duidt op vreemde waarheden wat betreft de menselijke natuur.¹

Oprechtheid is wijsheid, maar blijkbaar ziet alleen een morele filosoof dit zo. Hij die huichelarij en bedrog voor beschaving en beleefd-

---

¹‘Verbum sap’ (voor een wijze is één woord voldoende). Het is niet onze bedoeling om aandacht te besteden aan anonieme berichten, zelfs als ze via een omweg afkomstig zijn van Lambeth Palace [de ambtswoning in Londen van de aartsbisschop van Canterbury]. Datgene waarnaar ‘verbum sap’ verwijst is geen kwestie van smaak; de feiten moeten verantwoordelijk worden gehouden voor het vergrijp, en zoals de Schrift zegt: ‘Wee de mens die de valstrik zet’ (*Matth.* 18:7).

heid houdt, en stelt dat de kortste, eenvoudigste en veiligste weg naar succes is om slapende honden en oude gewoonten met rust te laten, beschouwt oprechtheid als ongeleefd en beledigend. Maar, als de honden de weg naar vooruitgang en waarheid belemmeren, en de maatschappij als regel de wijze woorden van Augustinus verwerpt, die adviseert dat ‘niemand de voorkeur moet geven aan gewoonten boven het verstand en de waarheid’, is dit dan voldoende reden voor de filantroop om het pad van de waarheid te verlaten, of zelfs maar ervan af te wijken, omdat de zelfzuchtige egoïst daarvoor kiest?

Het is helemaal waar, zoals ergens is opgemerkt door Sir Thomas Browne, dat niet ieder mens een goede verdediger van de waarheid is, of geschikt is om daarvoor de handschoen op te nemen. Te veel van zulke verdedigers zijn geneigd, door onnadenkendheid en te veel ijver, om de troepen zo snel van fouten te beschuldigen dat ze ‘zelf trofeeën worden voor de vijanden van de waarheid’. En ook hoeven wij (leden van de Theosophical Society) dat niet allemaal persoonlijk te doen, maar moeten dat liever uitsluitend overlaten aan degenen onder ons die hun persoonlijkheid vrijwillig en bij voorbaat voor de zaak van de waarheid hebben opgeofferd. Dit wordt onderwezen door een van de meesters van wijsheid in enkele fragmenten met adviezen die voor theosofen worden gepubliceerd (zie het artikel dat hierop¹ volgt). Terwijl hij aan de in het openbaar optredende figuren in onze gelederen zoals redactieleden, sprekers, enz., de taak oplegt om onbevreesd ‘de waarheid te vertellen in het gezicht van de LEUGEN’, keurt hij niettemin de gewoonte van iedere individuele theosoof om personen te veroordelen en te bekritisieren, af.

Helaas is dit niet de werkwijze van het publiek en de lezers. Omdat ons tijdschrift volkomen onsektarisch is – want het is noch theïstisch noch atheïstisch, heidens noch christelijk, orthodox noch heterodox – ontdekken zijn redactieleden eeuwige waarheden in de meest tegengestelde religieuze stelsels en denkwijzen. Dus *Lucifer* stelt noch de ongelovige noch de christen volledig tevreden. In de ogen van eerstgenoemde – of hij nu een agnost, een secularist, of een idealist is – is het weerzinwekkend om te denken dat er goddelijke of occulte kennis schuilgaat achter ‘de onzin’ in de joodse *Bijbel* en de christelijke evangeliën. Volgens laatstgenoemde is het godslastering en najagen van

---

¹ Verwezen wordt naar ‘Enkele woorden over het dagelijks leven’, geschreven door een meester van wijsheid.

wind om dezelfde waarheid die in de joods-christelijke geschriften staat te herkennen in de religieuze literatuur van de hindoes, pārsī's, boeddhisten of Egyptenaren. Vandaar de felle kritiek van beide kanten, het gehoon en de laster. Elke groep zou willen dat we aan zijn sektarische kant komen staan, en dat we alleen dat wat zijn bijzondere *isme* erkent als waarheid erkennen.

Maar dit gebeurt niet, en zal ook niet gebeuren. Ons motto was vanaf het begin, en zal altijd zijn: 'ER IS GEEN RELIGIE HOGER DAN DE WAARHEID.' We zoeken naar waarheid, en als deze eenmaal is gevonden, verkondigen we haar aan de wereld, waar ze ook vandaan komt. Een grote meerderheid van onze lezers is helemaal tevreden met ons beleid, en dat is voor ons doel meer dan voldoende.

Het is duidelijk dat wanneer tolerantie niet het resultaat is van onverschilligheid, ze het gevolg moet zijn van onbegrensde naastenliefde en onbekrompen sympathie. Intolerantie is voornamelijk het gevolg van onwetendheid en jaloezie. Hij die innig gelooft dat hij de grote oceaan heeft gevangen in de waterkan van zijn familie is van nature intolerant voor zijn medemens, die ook graag denkt dat hij de uitgestrektheid van de zee van waarheid in zijn eigen specifieke kruik heeft gegoten. Maar iedereen die, zoals de theosofen, weet hoe oneindig die oceaan van eeuwige wijsheid is, die door geen mens of groep kan worden doorgrond, en beseft hoe weinig het grootste door de mens gemaakte vat bevat in vergelijking met wat sluimert en nog onopgemerkt in zijn donkere, bodemloze diepten ligt, moet wel tolerant zijn. Hij ziet namelijk dat anderen hun kleine waterkannen hebben gevuld uit datzelfde grote reservoir waarin hij zijn kan heeft gedompeld, en als het water in de diverse kruiken voor het oog lijkt te verschillen, kan dat alleen maar zo zijn omdat het is verkleurd door onzuiverheden die in het vat zaten vóór het zuivere kristallijne element – een deel van de ene eeuwige en onveranderlijke waarheid – daarin werd gegoten.

In de kosmos is, en kan, maar één absolute waarheid zijn. En hoe weinig wij met onze huidige beperkingen de essentie van de waarheid ook kunnen begrijpen, toch weten we dat als deze absoluut is, ze ook alomtegenwoordig en universeel moet zijn; en dat ze in dat geval ten grondslag moet liggen aan elke wereldreligie, die het product van het denken en de kennis van talloze generaties van denkende mensen is. En dat daarom een deel van de waarheid, groot of klein, in elk religieus en filosofisch stelsel is te vinden, en dat als we haar willen vinden, we haar moeten zoeken bij de oorsprong en bron van elk van die stelsels,

bij de wortels en de eerste ontwikkeling ervan, niet in zijn latere wild-groei van sekten en dogmatisme.

Het is niet ons doel om religies te vernietigen, maar om te helpen om elk ervan te filteren, zodat hun respectieve onzuiverheden worden verwijderd. Hierin worden we tegengewerkt door al degenen die in strijd met het bewijsmateriaal volhouden dat alleen hun bijzondere kruik de hele oceaan bevat. Hoe kunnen we onze enorme taak verrichten als we aan alle kanten worden gehinderd en bestookt door sektariërs en religieuze fanatici? Ze zou al voor de helft zijn volbracht als althans de intelligente mensen van elke sekte en elk stelsel zouden aanvoelen en erkennen dat het kleine beetje waarheid dat zijzelf bezitten noodzakelijkerwijs vermengd moet zijn met misvattingen, en dat de misvattingen van hun medemensen, evenals die van henzelf, vermengd zijn met waarheid.

Vrije discussie, gematigd, openhartig, onpersoonlijk en zonder vijandigheid, is, denken we, de meest effectieve manier om misvattingen uit de weg te ruimen en de onderliggende waarheid aan het licht te brengen, en dit geldt voor zowel publicaties als personen. Het staat een tijdschrift vrij om tolerant of intolerant te zijn, om zich te vergissen op bijna elke manier waarop een individu zich kan vergissen, en omdat al dit soort publicaties een verantwoordelijkheid heeft die door enkele individuen moet worden gedragen, moet het steeds alert blijven, zodat het zijn werk zonder angst en zonder verwijten kan voortzetten. Dit alles geldt in het bijzonder voor een theosofische publicatie, en *Lucifer* vindt dat het die naam onwaardig zou zijn als het niet de grootste tolerantie en ruimdenkendheid in acht zou nemen, zelfs wanneer het zijn broeders en medemensen wijst op de misvattingen die ze koesteren en volgen. Terwijl het zich dus in zijn hoofdartikelen, en in de artikelen van zijn individuele redactieleden, strikt houdt aan de geest en de leer van zuivere theosofie, geeft het toch vaak de ruimte aan artikelen en brieven die ver afwijken van de esoterische leringen die door de redactieleden, en ook door de meeste theosofen, worden aangenomen.

Lezers die gewend zijn in tijdschriften en publicaties van groeperingen alleen die meningen en argumenten te vinden die volgens de redactie – vanuit hun specifieke standpunt – onmiskenbaar orthodox zijn, moeten een artikel in *Lucifer* waarmee ze het niet geheel eens zijn, of waarin uitdrukkingen worden gebruikt die vanuit een sektarisch of *bekrompen* standpunt kwetsend kunnen zijn, daarom niet veroordelen als ongeschikt voor een theosofisch tijdschrift. Ze moeten niet vergeten

dat juist omdat *Lucifer* een theosofisch tijdschrift is, het zijn kolommen openstelt voor schrijvers van wie de opvattingen over het leven en de dingen niet alleen enigszins kunnen afwijken van die van de redactie, maar zelfs diametraal tegenovergesteld daaraan kunnen zijn. Het doel hiervan is om de waarheid aan het licht te brengen, niet om de belangen van een of ander *isme* te bevorderen, of om toe te geven aan de stokpaardjes, de voorkeuren of aversies van een of andere groep lezers. Alleen snobs en moralisten, die voorbijgaan aan de waarheid of onjuistheid van een denkbeeld, zitten maar te vitten en te ziften over de uitdrukkingen en woorden waarin het is gekleed. Als theosofie ook maar iets betekent, betekent ze waarheid; en de waarheid moet zonder onderscheid, en in dezelfde geest van onpartijdigheid, omgaan met ‘vaten tot eer’ en ‘vaten tot oneer’.

Geen theosofische publicatie zou ooit overwegen om de grove – of moeten we zeggen vreselijk oprechte – taal van een Hosea of een Jeremia te gebruiken; maar zolang deze heilige profeten zijn te vinden in de christelijke *Bijbel*, en elke fatsoenlijke, vrome familie, hetzij aristocratisch of eenvoudig, een *Bijbel* heeft; en zolang de *Bijbel* met gebogen hoofd en in alle eerbied wordt gelezen door jonge, onschuldige meisjes en schooljongens, waarom zouden onze christelijke critici dan problemen hebben met een zin die misschien moet worden gebruikt – als men al de waarheid wil spreken – in een enkel artikel over een wetenschappelijk onderwerp? Het valt te vrezen dat dezelfde zinnen die nu verwerpelijk worden gevonden, omdat ze naar bijbelse onderwerpen verwijzen, luid zouden worden geprezen en toegejuicht indien ze tegen een heidense geloofsleer waren gericht (zie bepaalde bladen van de zendingen). Een beetje welwillendheid, geachte lezers – welwillendheid, en vooral *eerlijkheid* en RECHTVAARDIGHEID.

Rechtvaardigheid vereist dat wanneer de lezer in dit tijdschrift stuit op een artikel waarmee hij het niet onmiddellijk eens is omdat het niet overeenstemt met zijn eigen specifieke denkbeelden, hij het zou moeten beschouwen als een probleem dat hij moet oplossen in plaats van het te beschouwen als een onderwerp voor kritiek. Laat hij zich inspannen om de les te leren die alleen opvattingen die afwijken van de zijne hem kunnen leren. *Laat hij tolerant zijn*, of zelfs echt welwillend, en zijn oordeel uitstellen totdat hij uit het artikel de waarheid heeft gehaald die het moet bevatten, en deze nieuwe aanwinst aan zijn voorraad kan toevoegen. Men leert altijd meer van zijn vijanden dan van zijn vrienden; en pas wanneer de lezer deze verborgen waarheid bijschrijft

op het tegood van *Lucifer*, kan hij eerlijk beginnen om de veronderstelde tekortkomingen van het artikel dat hem niet aanstaat, aan de debetzijde te boeken.

Enkele woorden over het dagelijks leven

(Geschreven door een meester van wijsheid)

[‘Some words on daily life’, *Lucifer*, januari 1888,
blz. 344-6; *CW* 7:173-5]

Alleen de goddelijke filosofie, waarin mens en natuur spiritueel en psychisch met elkaar verbonden zijn, kan door het onthullen van de basiswaarheden die achter de voorwerpen van de zintuigen en waarneming liggen, bijdragen aan een geest van eenheid en harmonie, ondanks de grote verschillen tussen onverenigbare geloofsovertuigingen. Daarom verwacht en vraagt theosofie van de leden van de Society een grote wederzijdse tolerantie en mildheid voor elkaars tekortkomingen en dat ze elkaar welwillend helpen bij het zoeken naar waarheden in alle afdelingen van de natuur – morele en fysieke. En deze ethische norm moet vastberaden in het dagelijks leven worden toegepast.

Theosofie moet niet slechts een verzameling morele waarheden naar voren brengen, een bundel metafysische ethiek, samengevat in theoretische verhandelingen. Theosofie *moet in de praktijk worden toegepast*; en ze moet daarom worden ontdaan van nutteloze uitweidingen in de zin van onsamenhangende lezingen en mooie woorden. Laat iedere theosoof alleen zijn plicht doen, dat wat hij kan en zou moeten doen, en al snel zult u zien dat de som van menselijk leed in en rondom de gebieden van iedere afdeling van de Theosophical Society zal zijn verminderd. Vergeet het zelf door voor anderen te werken – en de taak zal voor u gemakkelijk en licht worden. . . .

Beroep u niet op de waardering en erkenning van dat werk door anderen. Waarom zou een lid van de Theosophical Society dat ernaar streeft een theosoof te worden enige waarde hechten aan wat anderen denken over hemzelf en zijn werk, zolang hijzelf weet dat het nuttig is en het andere mensen ten goede komt? Menselijke lof en menselijk enthousiasme duren in het gunstigste geval maar even; daarop volgt

ongetwijfeld het gehoon van de sarcast en de veroordeling van de onverschillige toekijker, die meestal de lovende woorden van vriendelijke mensen tenietdoen.

Minacht de mening van de wereld niet, en daag haar ook niet onnodig uit tot het leveren van ongerechtvaardigde kritiek. Blijf liever even onverschillig voor beledigingen als voor lof van diegenen die u nooit echt kunnen kennen, en die daarom moeten toezien dat u door beide onbewogen blijft, terwijl u aan de goedkeuring of veroordeling door uw eigen *innerlijke zelf* altijd meer waarde hecht dan aan die door de menigten.

Diegenen onder u die zichzelf in een geest van waarheid willen leren kennen, moeten leren op zichzelf te staan zelfs te midden van de grote menigten die u misschien soms omringen. Zoek alleen contact en omgang met de god in uw eigen ziel; sla alleen acht op de goed- of afkeuring van die godheid die nooit van uw *ware zelf* kan worden gescheiden, *want ze is zelf die god*: het HOGERE BEWUSTZIJN. Breng zonder uitstel uw goede voornemens in praktijk, en laat er nooit één slechts een voornemen blijven – en verwacht intussen noch beloning noch zelfs erkenning voor het goede dat u misschien heeft verricht.

Beloning en erkenning bestaan in uzelf en zijn onafscheidelijk van u, omdat alleen uw innerlijke zelf ze op hun juiste waarde kan schatten. Want ieder van u bevat in de diepten van zijn innerlijke tabernakel het Hoogste Gerechtshof – aanklager, verdediging, jury en rechter – en tegen zijn oordeel kan men niet in hoger beroep gaan; omdat niemand u beter kan kennen dan uzelf wanneer u eenmaal heeft geleerd dat zelf te beoordelen naar het nooit flikkerende licht van de innerlijke godheid – uw hogere bewustzijn. Laat daarom het grote publiek, dat nooit uw ware zelf kan kennen, uw uiterlijke zelf veroordelen aan de hand van hun verkeerde inzichten. . . .

De meerderheid van de openbare Areopagus bestaat in het algemeen uit zelfaangewezen rechters, die alleen van hun eigen persoonlijkheden – hun lagere zelden – een permanente godheid hebben gemaakt. Diegenen die in hun dagelijks leven hun eigen *innerlijke licht* proberen te volgen, zullen anderen die zwakker zijn dan zijzelf nooit beoordelen, en nog minder veroordelen. Wat doet het er dan toe of eerstgenoemden u veroordelen of lof over u spreken, of dat ze u vernederen of u op een voetstuk plaatsen? In beide gevallen begrijpen ze u toch niet. Ze maken een afgod van u zolang ze zich inbeelden dat u een getrouwe spiegel bent van henzelf op het voetstuk of altaar dat ze voor u hebben op-

gericht, en zolang u ze vermaakt of nuttig voor hen bent. U kunt niet verwachten iets anders voor hen te zijn dan een tijdelijke fetisj, een opvolger van een andere fetisj die zojuist is afgedankt, en u zult op uw beurt worden opgevolgd door een andere afgod. Laat daarom degenen die dat afgodsbeeld hebben gemaakt het vernietigen wanneer ze dat willen, het naar beneden halen met even weinig reden als ze hadden om het op te richten. Uw westerse samenleving kan niet zonder haar kortstondige kalief, maar kan hem ook niet lang aanbidden. En wanneer ze een afgodsbeeld afbreekt en het dan met modder besmeurt, is het niet het model zelf maar het misvormde beeld – dat door haar eigen troebele fantasie is geschapen en dat ze met haar eigen ondeugden heeft begiftigd – dat door de samenleving wordt onttroond en kapotgeslagen.

Theosofie kan pas echt tot uitdrukking komen in een alles omarmende manier van leven, volledig doordrongen van de geest van wederzijdse verdraagzaamheid, welwillendheid, en broederlijke liefde. Haar Society heeft als organisatie een taak vóór zich die, tenzij ze met uiterste discretie wordt uitgevoerd, ertoe zal leiden dat de wereld van de onverschilligen en egoïsten ertegen in opstand zullen komen.

Theosofie moet onverdraagzaamheid, vooroordelen, onwetendheid en egoïsme, die zich verbergen onder de mantel van hypocrisie, bestrijden. Ze moet de toorts van de waarheid, die haar dienaren is toevertrouwd, zoveel mogelijk licht laten uitstralen. Ze moet dit doen zonder angst of aarzeling, zonder afkeuring of veroordeling te vrezen. Theosofie moet bij monde van haar Society de WAARHEID vertellen in het gezicht van de LEUGEN; zich in het hol van de leeuw wagen, zonder gedachten aan of angst voor slechte gevolgen, en laster en dreigementen trotseren.

Als organisatie heeft ze niet alleen het recht, maar ook de plicht om het kwaad te ontmaskeren en onrecht recht te zetten, mondeling door haar gekozen sprekers of door haar tijdschriften en publicaties – waarbij ze haar beschuldigingen echter zo onpersoonlijk mogelijk uit. Maar haar leden hebben dat recht *individueel* niet. Zij moeten in de eerste plaats het voorbeeld geven van een duidelijk omschreven en vastberaden toegepaste moraal voordat ze, zelfs in een geest van vriendelijkheid, het recht verwerven om te wijzen op het ontbreken van eenzelfde ethische verbondenheid en doelgerichte toewijding bij andere organisaties of individuen.

Geen theosoof zou een broeder moeten beschuldigen of deze zich nu binnen of buiten de organisatie bevindt; noch mag hij een smet op

iemands handelingen werpen of hem openlijk aanklagen, want anders verliest hijzelf het recht om als theosoof te worden beschouwd. Een theosoof zou zijn blik van de onvolkomenheden van zijn medemens moeten afhouden, en de aandacht richten op zijn eigen tekortkomingen, zodat hij ze kan verbeteren en wijzer kan worden. Laat hij niet wijzen op de tegenstrijdigheid tussen de beweringen en de handelingen van een ander, maar, of het nu gaat om een broeder, een naaste, of eenvoudig een medemens, laat hij liever altijd iedereen die zwakker is dan hijzelf helpen op het moeilijke levenspad.

De uitdaging van ware theosofie en haar verheven opdracht zijn ten eerste het uitwerken van duidelijke denkbeelden over ethiek en plicht, die het beste en meest volledig overeenstemmen met de goede en altruïstische gevoelens van mensen; en ten tweede, deze denkbeelden te modelleren tot vormen die in het dagelijks leven met het grootst mogelijke nut kunnen worden toegepast.

Dat is het algemene werk dat al diegenen te doen staat die bereid zijn op basis van deze beginselen te handelen. Het is veel werk, en vraagt om zware en voortdurend volgehouden inspanning; maar het moet u onmerkbaar tot vooruitgang leiden, en u geen ruimte laten voor egoïstische aspiraties buiten de aangegeven grenzen. . . . Geef niet persoonlijk toe aan het maken van een onbroederlijke vergelijking tussen de taak die uzelf heeft vervuld en het werk dat uw naasten en broeders onverricht hebben gelaten. Op het theosofische terrein *wordt van niemand verlangd een groter stuk grond te wieden dan zijn kracht en talent hem zullen toestaan.*

Oordeel niet te streng over de verdiensten en tekortkomingen van iemand die tot uw gelederen wil worden toegelaten, want de waarheid over de werkelijke toestand van de innerlijke mens kan alleen door karma worden gekend, en alleen die alziende wet kan op een rechtvaardige manier daarop reageren. Zelfs de eenvoudige aanwezigheid van één welwillend en sympathiek individu helpt u misschien magnetisch. . . . U bent de vrijwillige werkers op de velden van waarheid, en als zodanig moet u geen obstakels plaatsen op het pad dat naar dat veld leidt.

De mate van succes of mislukking zijn de bakens die de meesters moeten volgen, omdat ze de barrières vormen die u met uw eigen handen heeft geplaatst tussen uzelf en diegenen die u heeft gevraagd om uw leraren te zijn. Hoe dichter u nadert tot het beoogde doel, des te korter de afstand tussen de leerling en de meester.

Wat is waarheid?

[‘What is truth?’, *Lucifer*, februari 1888, blz. 425-33; *CW* 9:30-42]

Waarheid is de stem van de natuur en van de tijd
Waarheid is de verontrustende raadgever *in ons*
Niets is ervan verstoken, ze komt van de sterren,
De gouden zon, en elke bries die waait . . .

– W. Thompson Bacon, *Thoughts in Solitude*

De onsterfelijke zon van de schone waarheid is
Soms verscholen achter de wolken; niet dat haar licht
Zelf gebreken vertoont, maar het is verduisterd
Door mijn zwakke vooroordeel, mijn onvolmaakte geloof
En de duizend oorzaken
Die de groei van goedheid belemmeren . . .

– Hannah More, *Daniel: A Sacred Drama*, deel 2, 98-103

‘Wat is waarheid?’ vroeg Pilatus aan iemand die, als de aanspraken van de christelijke kerk ook maar bij benadering juist zijn, het moet hebben geweten. Maar hij bleef zwijgen. En de waarheid die hij niet bekendmaakte bleef voor zijn latere volgelingen evenals voor de Romeinse landvoogd ongeopenbaard. Het stilzwijgen van Jezus, bij deze en andere gelegenheden, belet zijn huidige volgelingen niet om te handelen alsof ze de hoogste en absolute waarheid hebben ontvangen. Het belet hen ook niet aan het feit voorbij te gaan dat ze woorden van wijsheid hadden gekregen die maar een deel van de waarheid bevatten, verborgen in gelijkenissen en duistere maar mooie spreuken.¹

Deze gedraglijn leidde geleidelijk tot dogmatisme en stellige beweringen. Dogmatisme in kerken, dogmatisme in de wetenschap, dogmatisme overal. De mogelijke waarheden, die vaag werden waargenomen in de wereld van abstracties, worden, evenals waarheden die worden afgeleid op basis van waarneming en experiment in de wereld van de stof, in de vorm van *goddelijke openbaring* en *wetenschappelijke autoriteit* opgedrongen aan gewone mensen die het te druk hebben

---

¹ Jezus zei tegen de ‘twaalf’: ‘Aan jullie is het geheim van het koninkrijk van God onthuld, maar zij die buiten blijven staan, krijgen alles te horen in gelijkenissen’ (*Marcus* 4:11).

om zelf na te denken. Maar vanaf de dagen van Socrates en Pilatus tot aan onze tijd van massale ontkenning staat diezelfde vraag nog open: bestaat er zoiets als de *absolute waarheid* waarover enige partij of mens kan beschikken? De rede antwoordt: 'Die bestaat niet.' Er is geen plaats voor absolute waarheid over welk onderwerp dan ook in een wereld die, evenals de mens zelf, eindig en van omstandigheden afhankelijk is. Maar er zijn relatieve waarheden en daarvan moeten we zo goed mogelijk gebruikmaken.

In elke eeuw zijn er wijzen geweest die de absolute waarheid kenden en toch slechts relatieve waarheden konden onderwijzen. Tot nog toe heeft namelijk niemand, geboren uit een sterfelijke vrouw van *onze* mensheid, de volledige en uiteindelijke waarheid aan iemand anders bekendgemaakt of zou dat hebben kunnen doen. Ieder van ons moet die (voor hem) uiteindelijke kennis *in zichzelf* vinden. Omdat geen twee denkers volledig gelijk kunnen zijn, moet ieder de hoogste verlichting *door middel van zichzelf* ontvangen, overeenkomstig zijn eigen kwaliteiten, en niet van een *menselijk* licht. De grootste levende adept kan van de universele waarheid slechts zoveel openbaren als het denkvermogen waarop hij inwerkt in zich kan opnemen, en niets meer. 'Tot homines, quot sententiae' (zoveel mensen, zoveel meningen) – is een onsterfelijke waarheid. Er is maar één zon, maar haar stralen zijn talloos. De gevolgen die worden voortgebracht zijn weldadig of schadelijk overeenkomstig de aard en samenstelling van de objecten waarop ze schijnen. Polariteit is universeel, maar dat wat polariseert bevindt zich in ons bewustzijn. Naarmate ons bewustzijn zich meer verheft naar de absolute waarheid, zullen wij mensen deze in ons opnemen. Het menselijk bewustzijn is daarentegen slechts de zonnebloem van de aarde. Terwijl de plant verlangt naar de warme stralen, kan ze zich alleen naar de zon keren en al ronddraaiend de baan volgen van het onbereikbare hemellichaam; haar wortels houden haar in de bodem vast, en de helft van haar leven wordt in de schaduw doorgebracht. . . .

Toch kan ieder van ons relatief gezien de zon van de waarheid bereiken, zelfs op deze aarde, en haar warmste en meest rechtstreekse stralen in zich opnemen, hoe gedifferentieerd die ook zijn na hun lange reis door de fysieke deeltjes in de ruimte. Om dit te bereiken zijn er twee methoden. Op het fysieke gebied kunnen we onze mentale polariscope gebruiken, en door het analyseren van de eigenschappen van elke straal de zuiverste kiezen. Op het gebied van spiritualiteit moeten we om de zon van de waarheid te bereiken heel serieus werken aan de ontwikke-

ling van onze hogere natuur. We weten dat door in onszelf geleidelijk de begeerten van onze lagere persoonlijkheid te verlammen, en daardoor de stem van ons zuiver fysiologische denkvermogen uit te schakelen – dat denkvermogen dat afhankelijk en onscheidbaar is van zijn hulpmiddel of voertuig, de organische hersenen – de dierlijke mens in ons kan plaatsmaken voor de spirituele mens. En zodra laatstgenoemde uit zijn latente toestand is gewekt, groeien de hoogste spirituele zintuigen en inzichten in ons en ontwikkelen zich tegelijk met de ‘goddelijke mens’. Dit is wat de grote adepten, de yogi’s in het Oosten en de mystici in het Westen, altijd hebben gedaan en nog steeds doen.

Maar we weten ook dat op enkele uitzonderingen na geen wereldse mens, geen materialist, ooit zal geloven in het bestaan van zulke adepten, of zelfs in de mogelijkheid van zo’n spirituele of psychische ontwikkeling. De oude dwaas zei in zijn hart: ‘Er is geen God.’ De tegenwoordige dwaas zegt: ‘Er zijn geen adepten op aarde, ze zijn verzinsels van onze zieke verbeelding.’ Omdat we dit weten, haasten we ons om onze lezers van het ongelovige-Thomas-type gerust te stellen. We verzoeken hen in dit tijdschrift ander materiaal te lezen dat meer bij hun opvattingen past, zoals de diverse door verschillende auteurs geschreven artikelen over hylo-idealisme.¹

Lucifer probeert zijn lezers van welk ‘denkstelsel’ ook tevreden te stellen, en toont zich even onpartijdig tegenover theïsten en atheïsten, mystici en agnostici, christenen en heidenen. Artikelen zoals onze hoofdartikelen, ons commentaar op *Licht op het pad*, enz., zijn niet bestemd voor materialisten. Ze richten zich tot theosofen of lezers die in hun hart weten dat de meesters van wijsheid echt bestaan; en dat, hoewel *absolute* waarheid niet van deze wereld is en op hogere gebieden moet worden gezocht, er nog altijd, zelfs op onze dwaze altijd draaiende kleine aardbol, dingen zijn waarover men in de westerse filosofie zelfs nog niet droomt.

---

¹ Bijvoorbeeld het stukje ‘Autocentrisme’ over dezelfde ‘filosofie’, of de brief over de top van de hylo-idealistische piramide in dit nummer van *Lucifer*. Het is een protestbrief van de geleerde stichter van de genoemde school tegen een door ons gemaakte *fout*. Hij klaagt dat we zijn naam ‘koppelen’ aan die van Herbert Spencer, Darwin, Huxley en anderen, wat betreft het onderwerp atheïsme en materialisme, omdat de genoemde lichten in de psychologie en de natuurwetenschap door dr. Lewins worden beschouwd als te flikkerend, en te ‘compromitterend’ en zwak, om de benaming atheïsten of zelfs agnostici te verdienen. Zie ‘Correspondence’ in twee kolommen, en het antwoord van ‘De tegenstander’.

We keren terug tot ons onderwerp. Uit het bovenstaande volgt dus dat hoewel voor velen van ons ‘algemene *abstracte* waarheid de grootste zegen’ is, zoals ze dat ook voor Rousseau was, we ons intussen met relatieve waarheden moeten tevredenstellen. In feite zijn we op zijn best een armzalig groepje stervelingen dat zelfs voor een relatieve waarheid altijd bang is, bang dat ze ons samen met onze kleine zielige vooroordelen zal verslinden. Wat absolute waarheid betreft, de meesten van ons zijn evenmin in staat om die te begrijpen, als om de maan te bereiken op een fiets. Ten eerste, omdat de absolute waarheid net zo onwrikbaar is als de berg van Mohammed die weigerde om voor de profeet van zijn plaats te komen zodat hij zelf ernaartoe moest gaan. En we moeten zijn voorbeeld volgen als we zelfs maar een beetje dichter bij die waarheid willen komen. Ten tweede, omdat het koninkrijk van absolute waarheid niet van deze wereld is, terwijl we zelf te veel van deze wereld zijn. En ten derde, omdat de mens, ondanks dat hij in de verbeeldingskracht van de dichter

. . . de abstractie is
 Van alle perfectie, waaraan het vakmanschap
 Van de hemel heeft vormgegeven . . . ,

in feite een armzalige bundel anomalieën en paradoxen is, een lege windzak opgeblazen met zijn eigen belangrijkheid, met tegenstrijdige en gemakkelijk beïnvloedbare opinies. Tegelijkertijd is hij een arrogant en zwak schepsel, en hoewel hij voortdurend bang is voor één of andere wereldse of hemelse autoriteit, is hij niettemin

. . . als een boze aap,
 Die zulke fantastische toeren uithaalt ten overstaan van de
 hoge hemel
 Dat die de engelen aan het huilen maken.¹

De waarheid is een juweel met veel facetten, die men onmogelijk allemaal tegelijk kan waarnemen, en geen twee mensen, hoe graag ze de waarheid ook willen ontdekken, kunnen zelfs maar één van deze facetten op dezelfde manier zien. Wat kan er dan worden gedaan om hen te helpen deze waar te nemen? Omdat de fysieke mens, aan alle kanten beperkt en gehinderd door illusies, de waarheid niet kan bereiken door middel van het licht van zijn aardse waarnemingen, zeggen

---

¹ Shakespeare, *Maat voor maat*, 2de bedrijf, 2de toneel.

we: ontwikkel in uzelf de *innerlijke* kennis.

Sinds de tijd dat het orakel van Delphi tegen de onderzoeker zei ‘Mens ken uzelf’, werd er nooit een grotere waarheid onderwezen. Zonder zo’n inzicht zal de mens zelfs voor veel relatieve waarheden eeuwig blind blijven, laat staan voor absolute waarheid. De mens moet eerst *zichzelf kennen*, d.w.z. de *inzichten* verwerven die ons nooit bedriegen, voor hij enige absolute waarheid kan beheersen. Absolute waarheid is *het symbool van eeuwigheid*, en geen *eindig* denkvermogen kan ooit het eeuwige bevatten; daarom kan geen enkele waarheid ooit volledig tot zo’n denkvermogen doordringen. Om de staat te bereiken waarin de mens haar ziet en beseft, moeten we de zintuigen van de uiterlijke mens van klei uitschakelen. Men zegt misschien dat dit een moeilijke taak is, en de meeste mensen zullen, in dat geval, ongetwijfeld liever tevreden zijn met relatieve waarheden. Maar zelfs het benaderen van aardse waarheden vereist in de eerste plaats *liefde voor de waarheid omwille van haarzelf*, omdat die waarheid anders niet zal worden herkend. En wie houdt in deze eeuw van de waarheid omwille van haarzelf? Wie van ons is bereid naar haar te zoeken, haar te aanvaarden en ernaar te leven in een samenleving waarin alles wat men wil laten slagen *op uiterlijke schijn moet worden gebaseerd, en niet op de werkelijkheid, op arrogantie en niet op innerlijke waarden?*

We zijn ons volledig bewust van de problemen om waarheid te verkrijgen. De mooie hemelse maagd daalt alleen neer op een (voor haar) geschikte bodem, de bodem van een onpartijdig, onbevooroordeeld denkvermogen, verlicht door zuiver spiritueel bewustzijn, en beide komen in beschaafde landen zelden voor. In onze eeuw van stoom en elektriciteit, waarin de mens leeft met een krankzinnige snelheid die hem nauwelijks de tijd geeft om na te denken, laat hij meestal toe dat hij van de wieg tot het graf naar beneden wordt getrokken, en wordt genageld aan het procrustesbed van gewoonten en gebruiken. Gebruiken zijn zonder meer aangeboren LEUGENS, want ze betreffen altijd het ‘*veinzen* van gevoelens overeenkomstig een algemeen aanvaarde norm’ (F.W. Robertsons definitie), en waar sprake is van veinzen, *daar kan geen waarheid zijn*. Hoe diepzinnig de opmerking van Byron is, dat ‘*waarheid een juweel is dat op grote diepte wordt gevonden, terwijl aan het oppervlak van deze wereld alle dingen worden gewogen op de valse weegschaal van gewoonten*’, is het best bekend aan hen die moeten leven in de verstikkende atmosfeer van zulke maatschappelijke gebruiken, en die zelfs wanneer ze bereid zijn en hun best doen om te leren,

de waarheden waarnaar ze verlangen toch niet durven te aanvaarden uit angst voor de woeste moloch die de maatschappij wordt genoemd.

Kijk om u heen, lezer; bestudeer de verslagen gegeven door wereldbekende reizigers, denk aan de gezamenlijke waarnemingen van literaire denkers, en aan de gegevens van wetenschap en statistiek. Maak voor uw geestesoog een beeld van onze moderne maatschappij, van de tegenwoordige politiek, van de hedendaagse religie en van het huidige leven in het algemeen. Breng u de gebruiken en de gewoonten in herinnering van elk beschaafd ras en volk onder de zon. Observeer het doen en laten en de morele houding van de mensen in de beschaafde centra van Europa, Amerika en zelfs van het verre Oosten en de kolonies, overal waar de blanke man de 'zegeningen' van de zogenaamde beschaving heeft gebracht. En nadat u dit alles de revue heeft laten passeren, sta er dan even bij stil en denk na, en noem dan *als u kunt* dat gezegende Eldorado, die uitzonderlijke plek op de aardbol, *waar WAARHEID een geëerde gast is, en LEUGEN en SCHIJN verbannen paria's zijn? DAT KUNT U NIET*. Ook niemand anders kan dat, tenzij hij bereid en vastbesloten is om aan deze grote hoeveelheid leugens die op elk terrein van het nationale en sociale leven heerst, zijn steentje bij te dragen.

'Waarheid!' riep Carlyle uit, 'waarheid, al zouden de hemelen mij verpletteren als ik haar volg, geen leugens, zelfs wanneer het hele hemelse luilekkerland de beloning voor afvalligheid zou zijn.' Dit zijn edele woorden. Maar hoeveel mensen denken in onze 19de eeuw na, en *durven* te spreken zoals Carlyle dat deed? Heeft niet de grote meerderheid een voorkeur voor het 'paradijs van lanterfanten', een luilekkerland van harteloos egoïsme? Deze meerderheid deinst laf en doodsbang terug voor de vage contouren van elke nieuwe en onpopulaire waarheid, alleen uit angst dat mw. Harris de bekeerlingen van de waarheid zou aanklagen en mw. Grundy hen zou veroordelen tot de marteling om stukje bij beetje door haar moordlustige tong verscheurd te worden.

Egoïsme, de eerstgeborene van onwetendheid, en het gevolg van de leer die zegt dat voor ieder pasgeboren kind een nieuwe ziel, *gescheiden en verschillend* van de universele ziel, wordt 'geschapen'; dit egoïsme is de onoverkomelijke muur tussen het *persoonlijke* zelf en de waarheid. Het is de vruchtbare moeder van alle menselijke ondeugden, van de *leugen* geboren uit de noodzaak om te huichelen, en van *hypocrisie* geboren uit de wens om de *leugen* te verbergen. Het is de uitwas die met de leeftijd groeit en sterker wordt in elk menselijk hart waarin het alle betere gevoelens heeft verslonden. Egoïsme doodt elke edele

impuls in onze natuur, en is de enige godheid die geen ontrouw of desertie van zijn volgelingen vreest. Daarom zien we dat egoïsme oppermachtig is in de wereld van de zogenaamde hogere kringen. Als gevolg daarvan leven we, bewegen we, en hebben we ons bestaan in deze god van duisternis onder zijn drievoudige aspect van schijn, bedrog en leugens, genaamd FATSOEN.

Is dit waar en een feit, of is het laster? Waar u ook kijkt, van de top van de sociale ladder tot aan de onderkant van de maatschappij, zult u zien dat in elk volk en ieder individu wordt gehuicheld en bedrog wordt gepleegd uit dierbaar eigenbelang. Landen hebben door stilzwijgende overeenkomst besloten dat egoïstische motieven in de politiek ‘edele nationale aspiraties, vaderlandsliefde’, enz., moeten worden genoemd, en de burger beschouwt dit in zijn familiekring als een ‘huiselijke deugd’. Egoïsme kan, of het nu het verlangen naar uitbreiding van het grondgebied voortbrengt, of concurrentie in zakendoen ten koste van onze medemens, nooit als een deugd worden beschouwd. We zien goed van de tongriem gesneden BEDROG en BRUUT GEWELD – de Jachin en Boaz van elke internationale tempel van Salomo – diplomatie genaamd, en we noemen haar bij de juiste naam. Want de diplomaat buigt diep voor deze twee pijlers van nationale glorie en politiek, en brengt hun vrijmetselaarsymboliek – ‘met [sluwe] kracht zal mijn huis worden gebouwd’ – dagelijks in praktijk. Dat wil zeggen, door bedrog verkrijgt hij wat hij niet door middel van geweld kan krijgen. Moeten we hem toejuichen? Een kwalificatie om diplomaat te zijn, namelijk ‘handigheid en bedrevenheid in het bemachtigen van voordelen’ voor het eigen land ten koste van andere landen, kan moeilijk worden bereikt door de *waarheid* te spreken, maar wél door een geslepen en misleidende tong; en daarom noemt *Lucifer* zo’n handelwijze een *levende* en evidente LEUGEN.

Maar het is niet alleen in de politiek dat gewoonte en egoïsme het erover eens zijn om bedrog en leugens als deugden te bestempelen, en om degene die het beste liegt met openbare standbeelden te belonen. Elke klasse van de samenleving leeft van de *leugen*, en zou zonder deze uiteenvallen. Ontwikkelde, god- en rechtvrezende aristocraten, die even gek zijn op verboden vruchten als elke man van de straat, zijn verplicht om van ’s morgens tot ’s avonds te liegen om wat ze graag hun ‘kleine zonden’ noemen te verbergen; zonden die echter door de *waarheid* als grof immoreel gedrag worden beschouwd. De groep middenklassers bedient zich volop van valse lachjes, valse praatjes en

wederzijds verraad. Voor de meerderheid is religie een dun laagje klatergoud geworden dat over het lijk van spiritueel geloof is geworpen. De baas gaat naar de kerk om zijn bedienden te misleiden; de uitgehongerde kapelaan – die iets predikt waarin hij niet meer gelooft – misleidt zijn bisschop; en de bisschop misleidt zijn God.

Politieke en maatschappelijke kranten zouden hun voordeel kunnen doen door de onsterfelijke vraag van Georges Dandin als motto te nemen: ‘Wie van ons tweeën wordt hier bedrogen?’ Zelfs de wetenschap, eens de reddingsboei van de waarheid, heeft opgehouden de tempel van de *naakte* feiten te zijn. Bijna eensgezind streven de wetenschappers nu ernaar hun collega’s en het publiek te dwingen één of ander persoonlijk stokpaardje of een nieuwerwetse theorie te aanvaarden, die dan glans zal geven aan hun eigen naam en faam. Een wetenschapper is in onze tijd net zo bereid om bewijzen de kop in te drukken die schadelijk zijn voor een gangbare wetenschappelijke hypothese, als een missionaris in heidens gebied, of een predikant in eigen land, om zijn gemeente ervan te overtuigen dat de moderne geologie een leugen is, en evolutie maar ijdelheid en een kwelling voor de geest.

Zo is de stand van zaken in 1888, en toch wordt ons door bepaalde kranten de les gelezen omdat we dit jaar niet alleen in droefgeestige kleuren zien!

De leugen heeft zich zozeer verbreid – gesteund door gewoonten en gebruiken – dat zelfs de chronologie mensen aanzet tot liegen. De toevoegsels n.Chr. en v.Chr. die door joden en heidenen, in Europa en zelfs in de Aziatische landen, door zowel materialisten en agnostici als christenen in hun eigen land, worden geplaatst na de jaartallen, zijn een *leugen* die wordt gebruikt om een andere LEUGEN te bekrachtigen.

Waar vinden we dan relatieve waarheid? Als ze in de eeuw van Democritus al aan hem verscheen in de vorm van een godin die op de bodem van een put lag, en wel zo diep dat er weinig hoop was op haar bevrijding, dan hebben we onder de huidige omstandigheden enig recht om te geloven dat ze minstens even ver verborgen ligt als de altijd onzichtbare *donkere* kant van de maan. Dit is misschien de reden waarom liefhebbers van verborgen waarheden onmiddellijk als dwazen worden beschouwd. Hoe dan ook, *Lucifer* zal zich in geen geval en onder geen enkele bedreiging ooit overgeven aan enige universele en stilzwijgend erkende, en algemeen gebruikte leugen. *Lucifer* zal zich aan zuivere, eenvoudige feiten houden en daarbij proberen de waarheid te verkondigen, wanneer ze ook maar wordt gevonden, en zonder laf-

hartig masker. Fanatisme en onverdraagzaamheid kunnen natuurlijk als orthodox en goed beleid worden beschouwd. En het aanmoedigen van maatschappelijke vooroordelen en persoonlijke stokpaardjes ten koste van waarheid kan natuurlijk als de juiste weg worden beschouwd om een publicatie te verzekeren van succes. Het zij zo! De redactieleden van *Lucifer* zijn theosofen en ze hebben als hun motto gekozen: *Vera pro gratiis* (waarheid gaat voor vriendschap).

Ze zijn zich er goed van bewust dat de plengoffers en offerandes van *Lucifer* aan de godin van de waarheid géén aangename, geurige rook verspreiden in de neuzen van de heren van de pers, en de schitterende ‘zoon van de ochtend’ ruikt evenmin aangenaam in hun neusgaten. Hij wordt genegeerd, zoal niet misbruikt, want – *veritas odium parit* (de waarheid zaait haat). Zelfs zijn vrienden beginnen op hem te vitten. Ze zien niet in *waarom het niet een puur theosofisch tijdschrift zou moeten zijn*, met andere woorden, waarom het weigert om dogmatisch en bekrompen te zijn. In plaats van elke centimeter ruimte aan theosofische en occulte leringen te wijden, stelt het zijn bladzijden open ‘voor publicatie van de meest bespottelijke, diverse en tegenstrijdige leringen’. Dit is de voornaamste beschuldiging, waarop we antwoorden: waarom niet? Theosofie is goddelijke kennis, en kennis is waarheid: elk *waar* feit, elk oprecht woord vormt dus een essentieel onderdeel van theosofie. Iemand die bedreven is in goddelijke alchemie, of zelfs maar enigszins is gezegend met een onderscheidingsvermogen voor waarheid, zal deze evengoed in een onjuiste als in een juiste bewering vinden en eraan onttrekken. Hoe klein het gouddeeltje ook is dat is zoekgeraakt in een ton afval, het is nog steeds het edelmetaal, en waard om te worden uitgegraven, zelfs al kost het wat extra moeite. Zoals gezegd is het vaak even nuttig om te weten wat iets *niet is*, als om te weten wat het *wel is*.

De gemiddelde lezer kan nauwelijks hopen in een sektarische publicatie enig feit te vinden tussen alle voor- en tegenargumenten, want de presentatie ervan is óf in de ene richting óf in de andere zeker bevooroordeeld, en de weegschaal wordt geholpen om over te hellen naar het kamp waarop het specifieke beleid van de redactie gericht is. Een theosofisch tijdschrift is dus misschien de enige publicatie waarin iemand tenminste mag hopen de onbevooroordeelde waarheid en feiten te vinden, hoewel toch slechts bij benadering. De naakte waarheid wordt in *Lucifer* vanuit vele oogpunten weerspiegeld, want geen enkel filosofisch of religieus standpunt wordt door zijn bladzijden geweerd. En

omdat elke filosofie en religie, hoe onvolledig, onbevredigend en zelfs dwaas sommige daarvan af en toe ook zijn, in een of andere vorm op waarheid en feiten moeten zijn gebaseerd, heeft de lezer zo de gelegenheid om te vergelijken, te analyseren, en te kiezen uit de verschillende filosofieën die hierin worden besproken.

Lucifer biedt zoveel facetten van het ene universele juweel als zijn beperkte ruimte toelaat, en zegt tegen zijn lezers: ‘Kies nu wie je zou willen dienen: de goden die zich bevonden aan de andere kant van de rivier die de verstandelijke vermogens en de goddelijke kennis van de mens verzwolg, of de goden van de Amorieten van *gewoonte* en *maatschappelijke leugens*, of misschien de Heer van het (hoogste) zelf – de stralende vernietiger van de duistere macht van illusie?’¹ Die filosofie die leidt tot een vermindering in plaats van een toename van het totaal aan menselijk lijden, is toch zeker de beste.

In elk geval is er de keuzemogelijkheid, en alleen daarom hebben we onze bladzijden opengesteld voor elk soort bijdragen. Daarom vindt u daarin de opvattingen van een christelijke geestelijke die in zijn God en Christus gelooft, maar die de verderfelijke interpretaties en de opgelegde dogma’s van zijn eierzuchtige, trotse kerk afwijst, naast de leringen van de hylo-idealist, die God, ziel en onsterfelijkheid ontkent, en die in niets anders gelooft dan zichzelf. De grootste materialisten zullen gastvrijheid vinden in ons tijdschrift; ja zelfs zij die niet gearzeld hebben om bladzijden ervan te vullen met honende en persoonlijke uitspraken over onszelf, en kwetsende opmerkingen over onze dierbare leringen van de theosofie. Als een tijdschrift voor *vrijdenkers*, met een atheïst als redacteur, een artikel opneemt van een mysticus of een theosoof ter ere van zijn occulte standpunten en het mysterie van parabrahman, en het slechts van enkele terloopse opmerkingen voorziet, dan zullen we zeggen dat *Lucifer* zijn gelijke heeft gevonden. Als een christelijk tijdschrift of zendelingenblad in bescheiden stilte een artikel van de pen van een vrijdenker aanvaardt, waarin het geloof in Adam en zijn rib wordt bespot, en het christendom (het geloof van de uitgever) wordt bekritiseerd, dan zal het van het kaliber van *Lucifer* zijn geworden en kan worden gezegd dat het werkelijk die graad van tolerantie heeft bereikt waardoor het op gelijke hoogte met elke theosofische publicatie kan worden geplaatst.

Maar zolang géén van deze bladen zoiets doet, zijn ze allemaal sek-

---

¹ Vgl. *Jozua* 24:14-15.

tarisch, fanatiek, en onverdraagzaam, en kunnen ze nooit waarheid en rechtvaardigheid weergeven. Ze werpen *Lucifer* en zijn redactie mischien allerlei beschuldigen toe, maar ze kunnen beide niet raken. In feite is de redactie van dat tijdschrift trots op zulke kritiek en beschuldigingen, want ze geven aan dat de theosofie volledig vrij is van elk soort fanatisme en arrogantie, en dat komt door de goddelijke schoonheid van de leringen die ze verkondigt.

Zoals gezegd, theosofie geeft iedereen een eerlijke kans om gehoord te worden. Ze beschouwt geen enkele mening – mits die oprecht is – als volkomen onwaar. Ze respecteert mensen die nadenken, tot welke denkrichting ze ook behoren. Terwijl ze altijd klaarstaat om ideeën en meningen te bestrijden die alleen verwarring kunnen veroorzaken zonder iets bij te dragen aan de filosofie, laat ze de vertolkers ervan persoonlijk geloven in wat ze willen, en doet recht aan hun ideeën als ze goed zijn. In feite kunnen de conclusies of gevolgtrekkingen van een filosofisch schrijver volledig tegengesteld zijn aan de opvattingen en leringen die wij uiteenzetten; niettemin kunnen zijn uitgangspunten en verklaringen van feiten heel juist zijn, en andere mensen kunnen dan hun voordeel doen met een tegenovergestelde filosofie, zelfs indien wijzelf die verwerpen, en geloven dat we iets hogers en nog dichterbij de waarheid bezitten. In ieder geval is ons standpunt nu verduidelijkt, en alles wat in de voorgaande bladzijden gezegd is, rechtvaardigt en verklaart ons redactionele beleid.

Als we dit nu samenvatten, dan kunnen we over absolute en relatieve waarheid slechts herhalen wat we eerder hebben gezegd. *Met uitzondering van een bepaalde hoogspirituele en verheven geestes-toestand, waarin de mens één is met het UNIVERSELE DENKVERMOGEN, kan hij op aarde niets anders bereiken dan relatieve waarheid of waarheden, uit welke filosofie of religie dan ook.* Zelfs als de godin die op de bodem van de put verblijft, daaruit tevoorschijn zou komen, zou ze de mens toch niet meer kunnen geven dan wat hij in zich op kan nemen. Intussen kan iedereen naast die put gaan zitten, die KENNIS wordt genoemd, en in de diepte staren, in de hoop in de donkere wateren tenminste het mooie spiegelbeeld van de waarheid te zien. Hierin schuilt een zeker gevaar, zoals Richter heeft opgemerkt. Soms kan de plek waarop we ons concentreren een bepaalde waarheid weerkaatsen zoals een spiegel, en zo de geduldige student belonen. Maar, zo voegt de Duitse denker eraan toe: ‘Ik heb gehoord dat sommige filosofen op hun zoektocht naar waarheid, bedoeld om haar eer te betuigen, hun eigen

beeld in het water hebben gezien en dat in plaats van de waarheid hebben aanbeden.’ . . .

Om zo’n ramp te vermijden – iets wat iedere stichter van een religieuze of filosofische school is overkomen – zien de redactieleden er uiterst nauwkeurig op toe de lezer niet alleen die waarheden aan te bieden die ze in hun eigen persoonlijke hersenen weerspiegeld zien. Ze bieden het publiek een ruime keuze aan en weigeren fanatisme en onverdraagzaamheid te vertonen, die de voornaamste bakens zijn op het pad van sektarisme. Maar terwijl zo ruim mogelijke marges tot vergelijking in acht worden genomen, kunnen onze tegenstanders niet verwachten *hun gezicht* weerspiegeld te zien in het heldere water van onze *Lucifer*, zonder opmerkingen of terechte kritiek op de meest opvallende gelaatstrekken daarvan, indien ze in strijd zijn met theosofische inzichten.

Dit geldt echter alleen voor wat binnen het omslag van dit openbare tijdschrift verschijnt, en voor zover het de louter verstandelijke aspecten van filosofische waarheden betreft. Wat de diepere spirituele, en men zou bijna kunnen zeggen religieuze, overtuigingen betreft, zou geen enkele echte theosoof deze moeten verlagen door ze aan een openbare bespreking te onderwerpen, maar hij zou ze eerder als een schat moeten bewaren, en ze diep moeten verbergen in het heiligdom van z’n meest innerlijke ziel. Zulke overtuigingen en leringen zouden nooit overhaast bekendgemaakt moeten worden, omdat ze dan onvermijdelijk gevaar lopen om ontheiligd te worden door de ruwe behandeling van onverschillige en kritische mensen. Ze zouden ook niet moeten worden belichaamd in een of andere publicatie, behalve als hypothesen die ter overweging aan het denkende deel van het publiek worden aangeboden.

Zodra theosofische waarheden een bepaalde grens van speculatie overstijgen, zouden ze beter verborgen kunnen blijven voor het publieke oog, want het bewijs van ‘onzichtbare zaken’ is geen bewijs, behalve voor degene die het ziet, hoort en voelt. Dat moet niet buiten het ‘heilige der heiligen’ worden gesleept, de tempel van het onpersoonlijke goddelijke ego, of het inwonende ZELF. Terwijl elk feit dat buiten *zijn* waarneming ligt, op zijn best, zoals we hebben aangetoond, slechts een relatieve waarheid kan zijn, kan een straal van de absolute waarheid zich alleen weerspiegelen in de zuivere spiegel van zijn eigen vlam – ons hoogste SPIRITUELE BEWUSTZIJN. En hoe kan de duisternis (van illusie) het LICHT begrijpen dat daarin schijnt?

De drie verlangens

[‘The three desires’, *Lucifer*, februari 1888, blz. 476-80]

1. Dood alle ambitie.
2. Dood het verlangen naar leven.
3. Dood het verlangen naar een comfortabel bestaan.

– *Licht op het pad*, blz. 1

De eerste drie genummerde voorschriften uit *Licht op het pad* schijnen nogal uiteenlopend van aard te zijn om ze in één adem te noemen. Hun betekenis, zoals ze elkaar opvolgen, is zuiver spiritueel. Ambitie is de hoogste vorm van persoonlijke activiteit die door het verstand bereikbaar is. Daar ligt iets edels in, zelfs voor een occultist. Als de onvermoeibare aspirant het verlangen om boven zijn medemensen te staan heeft overwonnen, en nagaat welke persoonlijke verlangens hij nog heeft, dan ontdekt hij vervolgens dat de dorst naar het leven hem in de weg staat. Want vóór de moeizame strijd van de ziel begint, is alles wat men gewoonlijk als verlangens beschouwt allang overwonnen, afgedaan of vergeten. Het verlangen naar leven is volledig een verlangen van de geest, en helemaal niet een van het verstand; en door het onder ogen te zien begint een mens zijn eigen ziel onder ogen te zien. Er zijn maar weinig mensen die geprobeerd hebben het onder ogen te zien, en nog geringer is het aantal dat de betekenis ervan kan vermoeden.

Het verband tussen ambitie en het verlangen naar leven is als volgt. Mensen met sterke dierlijke begeerten zijn zelden echt ambitieus. Wat men bij fysiek sterke mensen aanziet voor ambitie is maar al te vaak niets anders dan het aanwenden van een geweldige energie om een volledige bevrediging van alle fysieke verlangens te bereiken. Pure ambitie is de strijd van het verstand om de oppermacht, het aanwenden van ingeboren intellectuele kracht waardoor een mens zich boven zijn medemensen verheft. Een verfijnde en hooggestemde denker kent geen vuri-ger verlangen dan zich op een bijzondere manier te onderscheiden, om uit te blinken in een of andere tak van wetenschap, kunst of filosofie. Het is heel iets anders dan de dorst naar kennis, die de mens tot een eeuwige onderzoeker maakt, iemand die tot het einde toe blijft leren, welke hoogte hij ook heeft bereikt. Ambitie komt niet voort uit onzelfzuchtige liefde voor iets, maar is puur op zichzelf gericht. ‘Het is het ik dat wil

weten, het ik dat zich wil verheffen, en wel door eigen kracht.’

Cromwell, ik beveel u, ont doe u van ambitie;
Door die zonde zijn engelen gevallen.¹

Het zich een plaats verwerven, waarvoor het woord ‘ambitie’ oorspronkelijk werd gebruikt, verschilt in graad, niet van aard, met de meer abstracte betekenis die er nu gewoonlijk aan wordt toegekend. Men beschouwt een dichter als ambitieus wanneer hij schrijft om beroemd te worden. Het is waar, hij is ambitieus. Hij zoekt dan misschien niet een plaats aan het hof, maar hij streeft beslist naar de hoogste positie die hij kent. Is het denkbaar dat een groot schrijver werkelijk anoniem zou schrijven, en onbekend zou blijven? Het menselijk verstand verzet zich tegen de theorie dat Bacon de schrijver van Shakespeare’s werken zou zijn geweest, niet alleen omdat het de wereld van een grootse figuur zou beroven, maar ook omdat het van Bacon een onmens zou maken, anders dan alle andere mensen. Voor het gewone verstand is het ondenkbaar dat iemand zijn licht op zo’n zinloze manier zou verbergen.

Toch kan een occultist zich voorstellen dat een groot dichter door iemand geïnspireerd zou kunnen worden die groter is dan hijzelf, en die zich geheel afzijdig houdt van de wereld en van elk contact daarmee. Deze inspirator zou niet alleen de ambitie moeten hebben overwonnen, maar ook het abstracte verlangen naar het leven vóór hij in hoge mate door middel van een ander zou kunnen werken. Want hij zou voor altijd van zijn werk afstand doen, zodra het aan de wereld was gegeven; het zou nooit het zijne zijn. Iemand die zich kan voorstellen dat hij niets verlangt van de wereld, dat hij noch verlangt genoeg aan haar te ontlenen of haar genoeg te verschaffen, kan vaag de toestand beginnen te beseffen die de occultist heeft bereikt wanneer hij niet langer verlangt te leven. Denk niet dat dit betekent dat hij geen genoegens ervaart of die verschaft; hij doet beide, evengoed als dat hij leeft.

Een groot man die veel werkt en nadenkt, eet zijn maaltijd met plezier; hij kijkt er niet naar uit, en denkt er niet met plezier aan terug, zoals het gulzige kind of de gourmand bij uitstek. Dit is een heel materialistisch voorbeeld, maar zulke eenvoudige voorbeelden kunnen ons denken soms meer helpen dan iets anders. Uit deze analogie is gemakkelijk te zien dat een gevorderde occultist die in de wereld zijn werk heeft te doen, geheel vrij kan zijn van de verlangens waardoor hij tot de wereld zou behoren, en toch daaraan genoegens kan ontlenen en deze

¹ Shakespeare, *Henry VIII*, 3de bedrijf, 2de toneel.

met rente aan haar kan teruggeven. Hij kan meer genoegens verschaffen dan hij ontvangt, omdat hij boven angst of teleurstelling staat. De dood boezemt hem geen angst in, noch is hij bang voor wat men vernietiging noemt. Hij rust op de wateren van het leven, is erin verzonken of slapend, of is bewust en staat erboven, dat maakt hem niet uit. Hij kan geen teleurstelling voelen, want hoewel elk genoeg door hem intens en diep wordt gevoeld, is het hem hetzelfde of hij of iemand anders dat genoeg ervaart. Het is puur genoeg, niet gekleurd door persoonlijke verlangens of begeerten.

Hetzelfde geldt voor wat occultisten ‘vooruitgang’ noemen – de stapsgewijze ontwikkeling van kennis. Op elke school in de wereld om ons heen is rivaliteit de grote prikkel tot vooruitgang. De occultist daarentegen kan geen stap vooruit zetten, voordat hij het vermogen heeft verworven om vooruitgang als een abstract feit te beschouwen. Op elk moment van het leven moet men dichter tot het goddelijke naderen; er moet altijd vooruitgang zijn. Maar de leerling die verlangt dat hij het zal zijn die het volgende moment vooruit zal gaan, kan gerust alle hoop daarop laten varen. Evenmin moet hij een bewuste voorkeur hebben voor de vooruitgang van een bepaald persoon of een of ander plaatsvervangend offer willen brengen. Zulke gedachten zijn in zekere zin altruïstisch, maar ze zijn in essentie karakteristiek voor een wereld waarin afgescheidenheid bestaat, en aan de vorm een opzichzelfstaande waarde wordt toegekend. De uiterlijke vorm van de mens is als een schim, alsof er geen goddelijke vonk in aanwezig is; deze vonk kan elk moment die specifieke vorm verlaten, en dan rest ons slechts een stofelijke schaduw van de mens die we hebben gekend.

Nadat de eerste stap in het occultisme is gezet, zal het denken zich vergeefs aan vroegere denkbeelden en zekerheden proberen vast te klampen. Het is bekend dat tijd noch ruimte werkelijk bestaan, en dat ze slechts uit praktische overwegingen als werkelijkheden worden beschouwd. Hetzelfde geldt voor het uiteenvallen van de goddelijke menselijke geest in het grote aantal mensen op aarde. Een roos heeft haar eigen kleur, en een lelie weer een andere, maar waarom dit zo is, terwijl dezelfde zon en hetzelfde licht elk haar kleur geeft, kan niemand zeggen. De natuur is ondeelbaar. Ze bekleedt de aarde, en als die bekleeding wordt weggerukt, wacht ze haar tijd af en bekleedt haar opnieuw wanneer er geen belemmeringen meer zijn. Ze omhult de aarde als een atmosfeer, houdt haar warm en groen, vochtig en door de zon beschenen. Op dezelfde manier omhult de geest van de mens de aarde als een

virige geest, die leeft van de natuur en haar verslindt en soms door haar wordt verslonden; maar als geheel blijft hij altijd etherischer en verhevener dan zij. Als enkeling is de mens zich van de enorme overmacht van de natuur bewust, maar zodra hij gaat beseffen dat hij tot een ondeelbaar en onverwoestbaar geheel behoort, begrijpt hij ook dat dit geheel boven de natuur staat.

Voor iemand die zelfloos genoeg is om zich van zijn eigen kleinheid en onbelangrijkheid als enkeling bewust te zijn, is de sterrenhemel een overweldigend schouwspel; de grootsheid ervan verplettert hem bijna. Maar als hij eenmaal in aanraking komt met de kracht die hij krijgt als hij beseft dat hijzelf een deel is van de menselijke geest, dan kan niets hem verpletteren hoe groots het ook is. Want als de wielen van de vijandelijke strijdswagen over zijn lichaam rijden, vergeet hij dat het zijn lichaam is, en richt hij zich weer op om in de gelederen van zijn eigen leger de strijd te hervatten. Maar deze toestand kan nooit worden bereikt of zelfs benaderd vóór zowel de laatste als de eerste van de drie verlangens is overwonnen. Ze moeten samen onder ogen worden gezien, en worden overwonnen.

Een comfortabel bestaan is in de taal van de occultisten een veelomvattende uitdrukking. Voor een neofiet is het volkomen zinloos om ontberingen te lijden of ascese te beoefenen zoals religieuze fanatici. Hij zou ten slotte aan ontberingen de voorkeur kunnen geven, en dan zouden die voor hem zijn comfortabele bestaan zijn geworden. De religieuze brahmaan verbindt zich om een 'thuisloos' bestaan te leiden, en vanuit het standpunt van de exoterische leer komt hij zijn gelofte na wanneer hij vrouw en kind vaarwel zegt om een rondtrekkende bedelaar te worden zonder eigen thuis om naar terug te keren. Maar alle uiterlijke vormen van religie kunnen als vormen van een comfortabel bestaan worden gezien, en de mens legt op dezelfde manier de gelofte van onthouding af als die van trouw aan een levenspartner. Het verschil tussen deze twee kanten van het leven is slechts schijnbaar.

Het thuisloze bestaan dat van een neofiet wordt geëist, is iets veel essentiëlers dan dit. Het vraagt van hem dat hij voorkeuren of verlangens opgeeft. Esoterisch gezien kan een neofiet veel thuislozer zijn als hij leeft met vrouw en kind, een eigen dak boven zijn hoofd heeft en zijn burgerplicht vervult, dan wanneer hij een zwerver of outcast zou zijn. De eerste les in het praktisch occultisme, die aan een door gelofte gebonden leerling gewoonlijk wordt gegeven, is dat hij de plichten die direct voor hem liggen moet vervullen met dezelfde mix van enthousi-

asme en onpartijdigheid die de neofiet zich zou toedichten indien hij de hoogte van een wereldleider had bereikt en over het lot van duizenden kon beschikken. Deze regel kan in de evangeliën en in de *Bhagavad Gītā* worden gevonden. Het werk dat zich onmiddellijk voordoet, wat het ook is, moet in abstracte zin als plicht worden beschouwd, en men moet er niet over nadenken of het relatief belangrijk is of niet.

Deze wet kan niet worden gehoorzaamd voordat elk verlangen naar een comfortabel bestaan voor altijd is uitgeroeid. Aan de telkens terugkerende pogingen van het persoonlijk zelf om zich te doen gelden moet voor altijd een einde worden gemaakt. Die behoren evengoed tot deze wereld als het verlangen naar een bepaald banksaldo, of naar de genegenheid van een geliefde. Ze zijn evenzeer onderhevig aan de verandering die zo kenmerkend is voor deze wereld; ja, meer nog, want als iemand een neofiet wordt, betreedt hij eenvoudig een broeikas. Veranderingen, ontzuivering, ontmoediging en wanhoop zullen zich aan hem opdringen, alsof hij erom gevraagd had; want hij wil zijn lessen vlug leren.

Als hij zich van deze kwaden ontdoet, zullen ze waarschijnlijk door andere die nog erger zijn, worden vervangen. Een hartstochtelijk verlangen naar een leven in afzondering, naar buitenzintuiglijke gewaarwording, en naar de bewustwording van zijn eigen innerlijke groei zal dan bij hem binnenstromen en de zwakke barrières die hij had opgeworpen wegspoelen. En geen enkele barrière zoals ascetisme, zoals verzaking, kortom alles wat ontkennend is, zal ook maar één enkel ogenblik aan het machtige getij van gevoelens weerstand kunnen bieden. Elke barrière bestaat uit nieuwe verlangens. Het is voor de neofiet volkomen zinloos te denken dat hij het gebied van verlangens kan verlaten. Dat kan hij niet; hij is nog een mens. De natuur moet bloemen voortbrengen, zolang ze nog de natuur is, en de menselijke geest zou zijn greep op deze vorm van bestaan volledig verliezen, als hij geen verlangens meer zou hebben.

De individuele mens kan zich niet onmiddellijk van het leven, waarvan hij een essentieel onderdeel vormt, losmaken. Hij kan alleen zijn positie daarin veranderen. De mens die met zijn verstandelijk leven zijn dierlijk leven beheerst, verandert van positie; toch leeft hij nog in het rijk van verlangens. De leerling die denkt door één enkele poging zelfloosheid te kunnen bereiken, zal als gevolg van deze ondoordachte poging ontdekken dat hij in een bodemloze put is geslingerd. Koester een nieuw soort verlangens – zuiverder, meeromvattend, edeler – en

plaats zo uw voet stevig op de ladder. Pas op de laatste en hoogste sport van de ladder, bij het ingaan tot het goddelijk of mahātmisch leven, is het mogelijk zich vast te houden aan iets dat noch substantie noch bestaan heeft.

Het eerste deel van *Licht op het pad* is als een akkoord in de muziek; de noten moeten tegelijk worden gespeeld, hoewel elk afzonderlijk moet worden aangeslagen. Houd vast aan de nieuwe verlangens en bestudeer ze, vóór u de oude van u afwerpt; anders zal de storm u verpletteren. Zolang de mens een mens is, heeft hij een stofelijk lichaam, en heeft hij een steuntje nodig om op te staan, een ideaal om zich aan vast te houden. Maar laat dat steuntje zo gering mogelijk zijn. Leer langzaam en voorzichtig, zoals een acrobaat, om onafhankelijker te worden. Voordat u probeert de duivel van ambitie – het verlangen naar iets buiten u, hoe edel en verheven het ook is – uit te bannen, moet u zich richten op het verlangen om het licht van de wereld in uzelf te vinden.

Voordat u probeert het verlangen naar bewust leven op te geven, moet u leren uw blik op het onbereikbare te richten, of met andere woorden op datgene waarvan u weet dat u het alleen in het onbewuste kunt bereiken. Als u weet dat uw doel dit verheven karakter draagt, dat het u nooit bewust succes zal brengen, dat het u nooit een comfortabel bestaan zal brengen, dat het u nooit *in uw tijdelijke persoonlijke zelf* naar een vredig toevluchtsoord of naar een plek met aangename bezigheden zal voeren, dan heeft u alle macht van de verlangens van uw lagere astrale natuur tenietgedaan. Want wat voor nut heeft het, indien u deze feiten eenmaal beseft, om nog afzondering, buitenzintuiglijke gewaarwording of groei te verlangen?

De wapenrusting van de krijger die zich opmaakt om voor u te strijden in de worsteling die in het tweede deel van *Licht op het pad* wordt geschetst, is als het hemd van de gelukkige man uit het oude verhaal. De koning kon van al zijn ziekten worden genezen door in dat hemd te slapen, maar toen men die ene werkelijk gelukkige man in zijn rijk had gevonden, bleek dit een bedelaar te zijn die geen angst of zorgen kende en geen hemd had. Zo is het ook met de goddelijke krijger. Niemand kan hem zijn wapenrusting ontnemen om die te gebruiken, want hij heeft er geen. De koning zou nooit het geluk van de zorgeloze bedelaar kunnen vinden.

De man van de wereld, hoe edel en ontwikkeld hij misschien ook is, wordt belemmerd door duizend gedachten en gevoelens die moeten

worden opzijgeschoven voordat hij ook maar de drempel van het occultisme kan betreden. En er moet hier worden opgemerkt dat hij vooral gehinderd wordt door de wapenrusting die hij draagt, en die hem afzonderd. Hij heeft persoonlijke trots en aanzien. Deze moeten wegsterven naarmate de persoonlijkheid naar de achtergrond wordt gedrongen. In het eerste deel van *Licht op het pad* wordt het proces beschreven waarbij dit omhulsel, of deze wapenrusting, wordt afgelegd en voorgoed afgedankt. Dan verschijnt de krijger, zonder wapenrusting, hij verdedigt niet en valt niet aan, is één met degenen die anderen kwaaddoen en hun slachtoffers, met degenen die boos zijn en degenen die hen boos maken; hij strijdt niet aan één kant, maar voor het goddelijke, het hoogste in ons allemaal.

Hoe staat het met de verschijnselen?

[‘What of phenomena’, *Lucifer*, februari 1888, blz. 504-6; *CW* 9:46-50]

Aan de redactie van *Lucifer*:

Ik maak gebruik van uw uitnodiging aan correspondenten om een vraag te stellen:

Hoe komt het dat we tegenwoordig niets meer horen over de wonderen waarmee de neotheosofie werd ingeluid? Is de ‘tijd van wonderen’ in de Society voorbij?

Hoogachtend,

***

Onze correspondent bedoelt waarschijnlijk ‘occulte verschijnselen’. Deze hadden niet het gewenste resultaat, maar het waren geen ‘wonderen’ in de betekenis die gewoonlijk aan dit woord wordt gehecht. Er werd verondersteld dat als verstandige mensen, vooral wetenschappers, ervan getuige zouden zijn dat er naar wens fysieke resultaten worden teweeggebracht die ze niet kunnen verklaren, ze zouden beseffen dat hier een nieuw en heel interessant onderzoeksterrein ligt. Er werd aangenomen dat theologen het bewijs zouden toejuichen dat ze in deze tijd van agnosticisme zo hard nodig hebben, namelijk dat ziel en geest niet slechts voortbrengsels van hun verbeelding zijn, die kunnen worden toegeschreven aan hun onwetendheid over de fysieke samenstelling

van de mens, maar entiteiten die even werkelijk zijn als het lichaam, en van veel groter belang. Deze verwachtingen zijn geen werkelijkheid geworden. De verschijnselen werden verkeerd begrepen en verkeerd opgevat, zowel wat hun aard als wat hun doel betreft.

In het licht dat de ervaring nu op de zaak heeft geworpen, is de verklaring voor deze betreuenswaardige situatie niet ver te zoeken. Noch de wetenschap noch de godsdienst erkent het bestaan van het occulte, in de zin zoals die term in de theosofie wordt opgevat en gebruikt, d.w.z. in de zin van een bovenstoffelijk, maar niet bovennatuurlijk, gebied, dat door wetten wordt beheerst; evenmin erkennen ze het bestaan van latente krachten en vermogens in de mens. Elke inbreuk op de alledaagse routine van de stoffelijke wereld wordt door de godsdienst toegeschreven aan de willekeur van een goede of kwade autocraat, die in een bovennatuurlijk gebied verblijft dat voor de mens ontoegankelijk is, en die aan geen wet gebonden is, noch wat zijn handelingen noch wat zijn gesteldheid betreft; terwijl stervelingen voor kennis over zijn denkbeelden en wensen volledig afhankelijk zijn van gezaghebbende mededelingen die door een bevoegde boodschapper worden overgebracht.

Het vermogen om zogenaamde wonderen teweeg te brengen is altijd beschouwd als een echt en voldoende bewijs van een hemelse boodschapper, en de gewoonte om elk occult vermogen in dat licht te zien is nog zo sterk dat elke uitoefening van zulke vermogens verondersteld wordt 'een wonder' te zijn, of als zodanig wordt voorgesteld. Het is onnodig te zeggen dat deze manier om bijzondere gebeurtenissen te bekijken precies het tegenovergestelde is van de wetenschappelijke tijdgeest, en dat dit tegenwoordig ook niet de houding is van het ontwikkelde deel van de mensheid. Als mensen tegenwoordig 'wonderen' aanschouwen, voelen ze geen eerbied en ontzag meer, maar nieuwsgierigheid.

Occulte verschijnselen werden vertoond in de hoop deze geest van nieuwsgierigheid op te wekken en ervan gebruik te maken. Men dacht dat deze manipulatie van natuurkrachten die onder de oppervlakte liggen – een oppervlakte van dingen waaraan de moderne wetenschap met zoveel ijver en trots pikt en knabbelt – zou leiden tot onderzoek naar de aard en wetten van die krachten die de wetenschap niet kent, maar waarmee een occultist volkomen vertrouwd is. Dat de verschijnselen de nieuwsgierigheid wekten bij hen die ervan getuige waren, is zeker, maar helaas was dit grotendeels een nutteloze soort nieuwsgierigheid. De meeste toeschouwers kregen een onverzadigbare honger naar de verschijnselen zelf, maar zonder op het idee te komen om de filosofie

of de wetenschap te bestuderen, waarvan de verschijnselen slechts op een triviale en als het ware bijkomstige manier de waarheid en geldigheid illustreren. Slechts in enkele gevallen leidde de opgewekte nieuwsgierigheid tot het serieuze verlangen om die filosofie en wetenschap zelf te bestuderen.

De ervaring heeft de leiders van de beweging geleerd dat de grote meerderheid van de gelovige christenen door hun verstandelijke gesteldheid en hun houding – het resultaat van eeuwenlang bijgelovig onderricht – de verschijnselen absoluut niet rustig kunnen onderzoeken als natuurlijke gebeurtenissen die aan wetten onderworpen zijn. De rooms-katholieke kerk, trouw aan haar overlevering, onthefte zich van een onderzoek naar alle occulte verschijnselen door te beweren dat die noodzakelijk het werk van de duivel zijn, d.w.z. als die verschijnselen buiten de schoot van de kerk plaatsvinden, want ze heeft een rechtmatig monopolie op echte wonderen. De protestantse kerk ontkent de persoonlijke tussenkomst van de Boze op het stoffelijke gebied. Ze heeft zich nooit beziggehouden met wonderen, en daarom is het natuurlijk enigszins twijfelachtig of ze een bona fide wonder zou erkennen als ze er een zou zien. Maar, omdat ze zich al evenmin als haar oudere zuster kan voorstellen dat er wetten kunnen gelden buiten de grenzen van kracht en stof die we in onze huidige staat van bewustzijn kennen, onthefte ze zich van een onderzoek naar occulte verschijnselen door te beweren dat die meer tot het gebied van de wetenschap dan tot dat van de godsdienst behoren.

De wetenschap heeft evenzeer haar wonderen als de roomse kerk. Maar omdat ze om wonderen te verrichten volkomen afhankelijk is van haar instrumentmaker, en omdat ze beweert in het bezit te zijn van het laatste woord op het gebied van de natuurwetten, was het nauwelijks te verwachten dat ze iets wilde weten van ‘wonderen’ die worden voortgebracht zonder instrumenten en waarvan wordt beweerd dat ze voorbeelden zijn van de werking van krachten en wetten die ze niet kent. Bovendien stuit de moderne wetenschap bij het onderzoek naar het occulte op even pijnlijke belemmeringen als de religie, want, terwijl de religie zich geen voorstelling kan vormen van natuurwetten die geldig zouden zijn in een bovenzinnelijk heelal, kan de wetenschap niet erkennen dat er zoiets als een bovenzinnelijk heelal bestaat waar natuurwetten zouden kunnen gelden; evenmin kan ze zich de mogelijkheid van een andere bewustzijnstoestand dan onze tegenwoordige aardse voorstellen. Het was dus nauwelijks te verwachten dat de wetenschap

de taak die ze zou moeten vervullen met enige ernst en enthousiasme op zich zou nemen; en ze schijnt dan ook het gevoel te hebben gehad dat er van haar niet werd verwacht dat ze de occulte verschijnselen serieuzer zou nemen dan de goddelijke wonderen. Ze begon de verschijnselen dus onmiddellijk te bagatelliseren, en toen ze gedwongen werd er een soort oordeel over uit te spreken, aarzelde ze geen moment om ze zonder enig onderzoek, en enkel op basis van geruchten, aan bedrieglijke hulpmiddelen toe te schrijven zoals ijzerdraden, valdeuren, enz.

Toen de leiders van de beweging probeerden de aandacht van de wereld te vestigen op het uitgestrekte en onbekende terrein voor wetenschappelijk en religieus onderzoek, dat op de grens ligt tussen stof en geest, was het voor hen al erg genoeg dat ze bestempeld werden als afgezanten van zijne helse majesteit, of als eersteklas bedriegers. Maar misschien wel de onvriendelijkste belediging kwam van een groep mensen die op grond van hun eigen ervaringen, mits goed begrepen, beter hadden moeten weten. Volgens de spiritisten waren de occulte verschijnselen het werk van hun dierbare overledenen, maar de leiders van de theosofie waren volgens hen op zijn best verkapte mediums.

De verschijnselen werden altijd vertoond als voorbeelden van de macht *over volkomen natuurlijke maar onbekende krachten* – en soms ook over de stof – die sommige individuen bezitten die een grotere en hogere kennis over het heelal hebben verworven dan door wetenschappers of theologen, op de weg die ze nu respectievelijk volgen, ooit kan worden verkregen. Toch sluimert deze macht in alle mensen, en zou na verloop van tijd door iedereen kunnen worden uitgeoefend die de kennis verwerft en zich aan de voorwaarden houdt die nodig zijn voor haar ontwikkeling. Op enkele prijzenswaardige gevallen na werden de verschijnselen nooit anders beschouwd dan als zogenaamde wonderen of werken van de duivel, als ordinaire trucs, als spektakels waaraan men zich vergaapt, of als het werk van de gevaarlijke ‘spoken’ die op de spiritistische seances rondwaren en zich voeden met de levenskracht van de mediums en bezoekers.

Van alle kanten werden de theosofie en de theosofen met rancune en verbittering aangevallen zonder acht te slaan op feiten en logica, en met een kwaadwilligheid, haat en harteloosheid, die ondenkbaar zouden zijn, als de godsdienstgeschiedenis ons niet had geleerd wat een lage en redeloze dieren de mensen worden wanneer hun geliefde vooroordelen worden aangetast; en als de geschiedenis van het wetenschappelijk onderzoek op zijn beurt ons niet had getoond hoezeer een geleerd man

zich als een onwetende kan gedragen, als de waarheid van zijn theorieën in twijfel wordt getrokken.

Een occultist kan verschijnselen voortbrengen, maar hij kan de wereld niet van hersenen voorzien, noch van het verstand en de oprechtheid die nodig zijn om ze te begrijpen en naar waarde te schatten. Daarom hoeft men zich nauwelijks te verbazen dat er *opdracht* werd gegeven om de verschijnselen te laten varen, en de denkbeelden van de theosofie uitsluitend op hun innerlijke waarde te laten beoordelen.

Het levensbeginsel

Navroji Dorabji Khandālawala

[‘The life principle’, *Lucifer*, maart 1888, blz. 37-42; *CW* 9:72-80]

Een paar jaar geleden woedde er een heel interessante discussie tussen verschillende gerenommeerde wetenschappers. Sommigen van hen beweerden dat spontane generatie een feit in de natuur is, terwijl anderen het tegendeel bewezen; voor zover experimenten dit konden uitwijzen, bleek er sprake te zijn van biogenese, of generatie van leven uit eerder bestaand leven, en nooit het voortbrengen van een vorm van leven uit niet-levende stof.

In eerste instantie werd de onjuiste veronderstelling gemaakt dat bij een temperatuur gelijk aan het kookpunt van water, alle levende organismen worden vernietigd. Maar door hermetisch gesloten buizen die infusoriën bevatten aan een dergelijke of een hogere temperatuur te onderwerpen, werd aangetoond dat er zelfs na het toedienen van zoveel warmte levende organismen verschenen. Door nauwkeuriger experimenten werd het volgende feit aan het licht gebracht, namelijk dat droge sporen van bacteriën en andere micro-organismen die gewoonlijk in de lucht zweven, een hoge temperatuur kunnen verdragen, en dat wanneer de experimenten in optisch zuivere lucht worden uitgevoerd, er nooit leven verschijnt, en de infusoriën nooit verrotting veroorzaken.

Naast het feit van de biogenese, moeten we echter wijzen op Huxley’s voorzichtigheid, wanneer hij zegt ‘dat het, terwijl de organische scheikunde, de moleculaire natuurkunde en de fysiologie nog in de kinderschoenen staan, en elke dag verbazingwekkende vorderingen

maken, heel aanmatigend zou zijn als iemand zou zeggen dat men de voorwaarden waaronder de stof de kenmerken van leven krijgt, nooit kunstmatig kan scheppen.’ Huxley zegt ook ‘dat als het mij was gegeven om voorbij de afgrond van de geologisch vastgelegde tijd te kijken naar de nog veel verder terug liggende periode, toen de aarde scheikundige en natuurkundige omstandigheden doormaakte die ze nooit meer kan terugzien, ik – op basis van waarschijnlijkheid en niet van bewijs – zou verwachten getuige te zijn van de evolutie van levend protoplasma uit niet-levende stof.’¹

Als we de ontwikkeling van anorganische stof volgen naar de vorm die de levende organismen het dichtst benadert, komen we bij die complexe stoffen die ‘colloïden’ worden genoemd, die zoiets zijn als het eiwit van een ei, en het laatste stadium van de opgaande lijn vormen van anorganische stof naar organisch leven. Als we het spoor van het leven terugvolgen, komen we uiteindelijk bij het ‘protoplasma’, dat door Huxley ‘de fysieke basis van het leven’ wordt genoemd, een kleurloze, geleïachtige substantie, absoluut homogeen zonder delen of structuur. Protoplasma is duidelijk de dichtste benadering van het leven tot de stof; en als het leven ooit uit atomaire en moleculaire combinaties is ontstaan, dan was het in deze vorm.

Protoplasma is in feite een stikstofhoudende koolstofverbinding, en verschilt alleen van andere soortgelijke verbindingen van de familie van eiwitachtige colloïden door de bijzonder ingewikkelde samenstelling van de atomen. Zijn bijzondere eigenschappen, waaronder het leven, zijn niet het gevolg van een nieuw en bijzonder atoom dat aan de bekende scheikundige verbindingen van dezelfde familie wordt toegevoegd, maar van de manier van groeperen en van de bewegingen van deze elementen.² Het leven maakt zich kenbaar door de vermogens stofwisseling, waarneming, beweging, en voortplanting, en elk spikkeltje protoplasma ontwikkelt organismen die deze vermogens bezitten. Men heeft zich afgevraagd of dit primitieve spikkeltje protoplasma kunstmatig kan worden vervaardigd door middel van scheikundige processen. De wetenschap heeft ontkennend geantwoord,

---

¹Huxley’s toespraak ‘Biogenesis and abiogenesis’ voor The British Association for the Advancement of Science, 1870.

²Zie Samuel Laing, *A Modern Zoroastrian*. Het hele boek is het bestuderen zeker waard, want het is zowel interessant als wetenschappelijk. In dit artikel worden verschillende citaten gegeven uit dat voortreffelijke boek. – NDK

Hoewel het voortreffelijk is, is het een heel materialistisch boek. – HPB

want ze kent tot nu toe geen proces door middel waarvan een combinatie van anorganische stof tot leven kan worden gewekt.

Het is tegenwoordig afdoende bewezen dat de wet van de evolutie het hele universum doordringt, maar er zijn verschillende ontbrekende schakels, en, ongetwijfeld zullen de ontdekkingen van de moderne wetenschap in de loop van de tijd veel nieuwe feiten aan het licht brengen over deze duistere punten die op dit moment elk onderzoek tarten. Veel belangrijker dan het vraagstuk van de oorsprong van de soorten is het grote probleem van de ontwikkeling van het leven uit het zogenaamd levenloze mineralenrijk.

Elke ontdekking van de wetenschap, hoe beperkt ze ook is, biedt stof tot nadenken, en stelt ons in staat om te begrijpen hoeveel we moeten geloven op basis van waarneming en experiment, en in hoeverre we onze theorieën in de juiste richting opbouwen.

Wetenschap is niet in staat om 'spontane generatie' experimenteel te bewijzen, maar de beste wetenschappers denken dat men gerust kan geloven dat er ooit spontane generatie¹ moet zijn geweest. Tot zover stemt het wetenschappelijk denken overeen met de esoterische leringen.

Volgens de occulte filosofie zijn beweging, kosmische stof, duur en ruimte overall. Beweging is het onvergankelijke leven, en is bewust of onbewust, al naar het geval. Ze bestaat evenzeer gedurende de actieve periode van het heelal, als tijdens pralaya, of ontbinding, wanneer het onbewuste leven de stof² nog altijd – in een slapeloze en onophoudelijke beweging – in stand houdt.

Leven is altijd aanwezig in het atoom of de stof, organisch of anorganisch . . . een onderscheid dat occultisten niet maken. . . . Als de levenskracht actief is in het atoom, dan is het atoom organisch; als het slapend of latent is, dan noemt men het atoom anorganisch. . . . De 'jīva', of het levensbeginsel, dat een mens, een dier, een plant of zelfs een mineraal bezielt, is ongetwijfeld 'een vorm van onvernietigbare kracht', want deze kracht is het leven, of de anima mundi, de

---

¹De esoterische wetenschap, die stelt dat niets in de natuur anorganisch is, maar dat elk atoom een 'leven' is, is het niet eens met de 'moderne wetenschap' over de betekenis die aan 'spontane generatie' wordt gehecht. We kunnen hier later op ingaan. – HPB

²De esoterische wetenschap erkent geen 'bestaan' van 'stof', als zodanig, in pralaya. In haar noumenale toestand, opgelost in de 'grote adem', of haar 'laya-toestand', kan ze alleen *potentieel* bestaan. De occulte filosofie leert daarentegen dat tijdens pralaya 'Niets is. Alles is onophoudelijke eeuwige adem.' – HPB

universeel levende ziel; en de diverse vormen waarin de objectieve dingen zich in de natuur in hun aggregaten van atomen aan ons voordoen – zoals mineralen, planten, dieren, enz. – zijn allemaal verschillende vormen of toestanden waarin deze kracht zich manifesteert. Als die kracht bijvoorbeeld in een steen een moment niet actief zou zijn . . . , dan zouden de deeltjes van die steen onmiddellijk alle samenhang verliezen en zou de steen plotseling uiteenvallen, hoewel de levenskracht in zijn deeltjes nog aanwezig zou zijn, maar in een sluimerende toestand. . . . Wanneer de onvernietigbare kracht ‘zich van één groep atomen losmaakt, wordt deze onmiddellijk door een andere groep aangetrokken’ . . . ; [daardoor] verlaat die kracht de eerste groep atomen niet volledig, maar brengt eenvoudig haar vis viva of de levende kracht, de bewegingsenergie, op een andere groep over. Maar het feit dat ze zich in de volgende groep manifesteert als kinetische energie, betekent niet dat de eerste groep haar geheel en al moet ontberen; de kracht is daarin nog steeds aanwezig als potentiële energie of latent leven.¹

Het levensbeginsel in de mens is een waarmee we, meer dan enig ander, heel vertrouwd zijn, en toch zijn we wat zijn aard betreft hopeeloos onwetend. Stof en kracht zijn altijd met elkaar verbonden. Stof zonder kracht, en kracht zonder stof, zijn ondenkbaar. In het mineralenrijk is de universele levensenergie één en niet geïndividualiseerd, ze begint onmerkbaar te differentiëren in het plantenrijk, en van de lagere dieren naar de hogere dieren en de mens neemt de differentiatie bij elke stap in complexiteit toe.

Als het levensbeginsel eenmaal is begonnen te differentiëren, en voldoende is geïndividualiseerd, gaat het dan door in organismen van dezelfde soort, of gaat het na de dood van het ene organisme een ander soort organisme bezielen? Bijvoorbeeld, gaat de kinetische energie die een mens tot een bepaald moment in leven heeft gehouden, zich na zijn dood hechten aan een protoplasmisch spikkeltje van de menselijke soort, of voorziet ze een dierlijke of plantaardige kiem van leven?²

¹ *Five Years of Theosophy*, 1885, blz. 534-5. Zie ‘Transmigratie van de levensatomen’, *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*, 2:205-6.

² Voor zover de schrijfster weet, leert het occultisme niet dat het LEVENSBEGINSEL – dat op zich onveranderlijk, eeuwig, en even onverwoestbaar is als de ene *oorzaakloze oorzaak*, want het is DAT in een van zijn aspecten – zich ooit individueel kan differentiëren. De uitdrukking in *Five Years of Theosophy* moet misleidend zijn, als ze tot zo’n conclusie heeft geleid. Het is slechts het lichaam – van een mens, dier, plant, insect, vogel of mineraal – dat door het levensbegin-

Na de dood van een mens zou de bewegingsenergie die aan zijn gestel leven heeft gegeven gedeeltelijk in een sluimerende toestand worden achtergelaten in de deeltjes van het dode lichaam, terwijl het grootste deel van de energie zich verenigt met een andere groep atomen. Hier wordt een onderscheid gemaakt tussen het sluimerende leven dat zich nog in de deeltjes van het dode lichaam bevindt, en de resterende kinetische energie die naar elders gaat om een andere groep atomen te bezielen. Is de energie die sluimerend¹ leven wordt in de deeltjes van het dode lichaam niet een lagere vorm van energie dan de kinetische energie die naar elders gaat; en hoewel ze tijdens het leven van een mens vermengd lijken te zijn, zijn ze niet twee verschillende vormen van energie, die alleen tijdelijk zijn verenigd?

Een onderzoeker van het occultisme schrijft het volgende:

Jīva . . . is subtiele bovenzinnelijke stof, die de gehele fysieke structuur van het levende wezen doordringt, en wanneer deze wordt

---

sel min of meer in zich op te nemen, dit *differentieert* in zijn eigen specifieke atomen, en dit aanpast aan de een of andere combinatie van deeltjes, waarbij deze combinatie de differentiatie bepaalt. De monade die in haar universele aspect deel heeft aan de parabrahmische natuur, verenigt zich met haar monas op het gebied van differentiatie om een individu te vormen. Dit individu dat in zijn essentie onafscheidelijk is van parabrahman, heeft ook deel aan het levensbeginsel in zijn parabrahmische of universele aspect. Daarom worden bij de dood van een mens of een dier de manifestaties van het leven of de tekenen van kinetische energie slechts teruggetrokken naar een van die subjectieve bestaansgebieden die voor ons gewoonlijk niet objectief zijn. De hoeveelheid kinetische energie die door één specifieke reeks fysiologische cellen tijdens het leven kan worden verbruikt, wordt toegewezen door karma – een ander aspect van het universele beginsel – dus wanneer deze is verbruikt, wordt de bewuste activiteit van een mens of dier niet meer gemanifesteerd op het gebied van deze cellen, en de scheidkundige krachten die ze vertegenwoordigen worden ervan losgemaakt en zijn vrij om op het fysieke gebied van *hun* manifestatie actief te zijn. Jīva heeft – in zijn universele aspect – evenals prakriti, zijn zeven vormen, of wat we hebben besloten ‘beginselen’ te noemen. Zijn werking begint op het gebied van het universele denkvermogen (mahat) en eindigt in de grofste van de vijf tanmātrische gebieden – het laatste, en dat is het onze. Dus hoewel we in navolging van de Sāṅkhyafilosofie kunnen spreken over de *zeven prakriti's* (of ‘voortbrengende voortbrengsels’) of volgens het taalgebruik van de occultisten over de zeven jīva's, zijn *zowel prakriti als jīva niettemin ondeelbare abstracties*, die alleen worden verdeeld om aan de zwakheid van ons menselijk verstand tegemoet te komen. Daarom maakt het in feite weinig uit of we deze verdelen in vier, vijf of zeven beginselen. – HPB

¹ Een sluimerende energie is *geen* energie.

gescheiden van die structuur zou het leven worden uitgedoofd. . . .
 Voor zijn verbinding met een dierlijke structuur zijn specifieke omstandigheden vereist, en wanneer die omstandigheden worden verstoord, wordt jīva aangetrokken door andere lichamen die geschikte omstandigheden bieden.¹

In elk atoom ligt zijn eigen leven, of kracht, besloten; en de verschillende atomen waaruit het fysieke gestel bestaat, dragen altijd hun eigen leven met zich mee, waarheen ze ook reizen. Het menselijke of dierlijke levensbeginsel dat aan het hele wezen leven schenkt, lijkt een gevorderde, gedifferentieerde en geïndividualiseerde bewegingsenergie te zijn, die bij elke opeenvolgende dood van organisme tot organisme schijnt te reizen. Is jīva werkelijk, zoals hierboven geciteerd, 'subtiële bovenzinnelijke stof', die duidelijk verschilt van de atomen die het fysieke lichaam vormen? (1)

Als dat zo is, dan wordt hij een soort monade, en zou iets zijn dat verwant is aan de hogere menselijke ziel die van lichaam naar lichaam transmigreert.

Een andere en belangrijker vraag is: Is het levensbeginsel, of jīva, iets anders dan de hogere of spirituele ziel? Sommige hindoeïfilosofen beweren dat deze twee beginselen niet verschillen, maar een en dezelfde zijn. (2)

Om de vraag duidelijker te maken: Kent het occultisme gevallen van mensen van wie bekend is dat ze geheel gescheiden van hun spirituele ziel leven? (3)

Een juist inzicht in de aard, eigenschappen en manier van werken van het beginsel dat 'jīva' wordt genoemd, is heel essentieel voor een goed begrip van de eerste beginselen van de esoterische wetenschap. Deze zwakke poging om een paar vragen te formuleren die bijna elke onderzoeker van de theosofie hebben beziggehouden, wordt gedaan om meer informatie te verkrijgen van hen die zo vriendelijk hebben beloofd om de redactie van *Lucifer* te helpen diepzinnige vragen over die wetenschap te beantwoorden.

Ahmedabad

N.D.K.

---

¹Dharanidar Kauthumi, 'Odorigen and jiva', *Five Years of Theosophy*, blz. 512-3.

Aantekening van de redactrice:

(1) De moderne wetenschap, die alle levensverschijnselen terugvoert tot de moleculaire krachten van het oorspronkelijke protoplasma, gelooft niet in een *levensbeginsel*, en in haar materialistische ontkenning lacht ze natuurlijk om dat denkbeeld. De oude wetenschap of het occultisme schenkt geen aandacht aan de lach van onwetendheid en beweert dat het een feit is. HET ENE LEVEN is goddelijkheid per se, onveranderlijk, alomtegenwoordig, eeuwig. Het is ‘subtiële bovenzinnelijke stof’ op dit lagere gebied van ons, of we het nu zus of zo noemen, of we haar terugvoeren tot de ‘zonnekracht’ – een theorie van dr. Richardson, FRS – of weer anders noemen. De geleerde dr. Richardson, een vooraanstaande autoriteit, gaat verder dan woorden, want hij spreekt over het levensbeginsel als ‘een vorm van STOF’ (!!). De grote wetenschapper zegt:

Ik spreek alleen over een echt stoffelijk agens, misschien verijnd in de ogen van het grote publiek, maar feitelijk bestaand en substantieel, een agens dat gewicht en volume heeft, een agens dat scheidkundige verbindingen kan vormen, en daardoor van fysieke toestand kan veranderen, een agens dat in zijn werking passief is, en altijd wordt gedreven door invloeden van buitenaf, altijd onderworpen is aan andere invloeden; een agens dat geen initiatiefkracht heeft, geen vis of *energia naturae*, maar toch een heel belangrijke, zo niet een hoofdrol speelt bij het voortbrengen van de verschijnselen die het gevolg zijn van de werking van de *energia* op de zichtbare stof.¹

Zoals men ziet, speelt de doctor blindemantje met het occultisme, en geeft een bewonderenswaardige beschrijving van de passieve ‘levens-elementalen’ die door bijvoorbeeld de grote tovenaars worden gebruikt om hun homunculi te bezielen. Niettemin beschrijft de FRS een van de talloze aspecten van ons ‘subtiële bovenzinnelijke stof-levensbeginsel’.

(2) En de hindoeïsten hebben gelijk. Op ons gebied is het echt nodig om alles in beginselen onder te verdelen – *prakriti*, *jīva*, enz. – om de werking van *jīva* op onze lage gebieden te kunnen verklaren zonder deze te verlagen. Dus, terwijl de Vedānta-filosoof in zijn universele kosmogonie tevreden kan zijn met vier beginselen, hebben wij

---

¹ B.W. Richardson, ‘Theory of a nervous ether’, *The Popular Science Review*, deel 10, 1871, blz. 379-80.

occultisten er minstens *zeven* nodig om de veranderlijke aard van het levensbeginsel te kunnen begrijpen zodra het op de vijf lagere sferen of gebieden werkt.

Onze lezers, die gecharmeerd zijn van de moderne wetenschap en tegelijkertijd van de occulte leringen, moeten kiezen tussen twee opvattingen over de aard van het levensbeginsel, die nu het meest worden aanvaard, en – de derde opvatting – die van de occulte leringen. Deze drie kunnen als volgt worden beschreven:

1. Die van de wetenschappelijke ‘molecularisten’, die beweren dat leven het gevolg is *van het samenspel van gewone moleculaire krachten*.
2. Die welke ‘levende organismen’ beschouwt als bezielde door een onafhankelijk ‘levensbeginsel’ en verklaart dat dit beginsel in ‘anorganische’ stof ontbreekt.
3. Het standpunt van de occultist, of het esoterische standpunt, dat het onderscheid tussen organische en anorganische stof onjuist is en in de natuur niet bestaat. Volgens dit standpunt is de stof in al haar aspecten slechts een voertuig voor de manifestatie van LEVEN (de parabrahmische adem), dat in haar fysiek pantheïstische aspect (zoals dr. Richardson waarschijnlijk zou zeggen) een bovenzinnelijke toestand van de stof is, en *zelf* het voertuig van het ENE LEVEN, de onbewuste doelgerichtheid van parabrahman.

(3) Dit is precies het geval. Een mens kan inderdaad geheel gescheiden van zijn spirituele ziel – het 7de en 6de beginsel van het ENE LEVEN of ‘ātma-buddhi’ – ‘leven’. Maar geen wezen – geen mens of dier – kan gescheiden leven van zijn *fysieke* ziel, nefesh of de *levensadem* (in *Genesis*). Deze ‘zeven zielen’ of *levens* (dat wat wij beginselen noemen), zijn uitstekend beschreven in het *Egyptisch Dodenboek* en de oudste papyrussen. Chabas heeft bijzondere papyrussen opgegraven, en Gerald Massey heeft onschatbare informatie over deze leer verzameld. Hoewel zijn conclusies niet de onze zijn, kunnen we toch in een toekomstig nummer de feiten die hij geeft citeren, en daarmee laten zien hoe de oudste in Europa bekende filosofie – de Egyptische – onze esoterische leringen bevestigt.

Gesprekken over occultisme

[‘Conversations on occultism’, *The Path*, april – oktober 1888, blz. 17-21, 54-8, 94-6, 125-9, 160-3, 187-192, 219-22; oktober 1894 – februari 1895, blz. 214-6, 244-7, 280-3, 310-2, 390-1; *CW* 9:99-128 en 9:400-400S]

1

Het kaliyuga: het huidige tijdperk

Leerling: Ik weet niet wat ik van het huidige tijdperk moet denken. Sommige theosofen schijnen dit tijdperk te verafschuwen, alsof ze wensten er voorgoed van te worden verlost, en ze keuren nieuwe uitvindingen, zoals de telegraaf, treinen, machines en dat soort zaken af, en treuren over het verdwijnen van vroegere beschavingen. Anderen hebben een andere opvatting en beweren dat we nooit betere tijden hebben gekend, en begroeten de nieuwe methoden als verreweg de beste. Vertel mij, alstublieft, welk standpunt juist is, of, als beide onjuist zijn, wat we zouden moeten weten over de tijd waarin we leven?

Wijze: De leraren van de waarheid weten alles over dit tijdperk. Maar ze zien de huidige eeuw niet ten onrechte aan voor de hele cyclus. De oude tijden uit de Europese geschiedenis, bijvoorbeeld, toen macht recht was en de westerse landen geheel in duisternis waren gehuld, behoren volgens de meesters evenzeer tot dit tijdperk als onze tijd, want het yuga – om een Sanskrietwoord te gebruiken – waarin we nu leven was al duizenden jaren geleden begonnen. Tijdens die periode van Europese duisternis was er in India en China, hoewel het yuga al was begonnen, nog veel licht, kennis en beschaving. ‘Het huidige tijdperk’ beslaat dus een veel grotere periode dan er tegenwoordig aan wordt toegerekend. In feite heeft de wetenschap zich nog geen vast beeld gevormd over wat onder een ‘tijdperk’ moet worden verstaan, en de juistheid van de oosterse leer wordt ontkend. Daarom zijn er schrijvers die spreken over de ‘gouden eeuw’, de ‘ijzeren eeuw’, enz., hoewel deze in feite slechts onderdelen zijn van het werkelijke tijdperk dat zo lang geleden begon dat archeologen nu het bestaan ervan volledig ontkennen.

Leerling: Hoe wordt dit tijdperk in het Sanskriet genoemd, en wat is de betekenis ervan?

Wijze: Het Sanskriet is ‘kali’, wat in verbinding met yuga ‘kaliyuga’

geeft. De betekenis ervan is ‘duister tijdperk’. De Ouden wisten dat deze ‘eeuw’ naderde, en de kenmerken ervan zijn beschreven in het Indiase epos het *Mahābhārata*. Omdat ik al heb gezegd dat het een groot deel omvat van de roemrijke periode in de geschiedenis van India, is er voor niemand aanleiding om jaloers te zijn en te zeggen dat we onze tijd vergelijken met dat schitterende deel van India’s ontwikkeling.

Leerling: Wat zijn de kenmerken waaraan het kaliyuga kan worden herkend?

Wijze: Zoals de naam aangeeft is duisternis het belangrijkste kenmerk. Dit kan natuurlijk niet worden afgeleid uit een vergelijking van het heden met het jaar 800 n.Chr.; dit zou als vergelijking niets betekenen. Deze eeuw is ongetwijfeld veel verder ontwikkeld dan de middeleeuwen, maar vergeleken met een vorig yuga is ze duister. Door de occultist wordt materiële vooruitgang niet beschouwd als ‘licht’, en hij vindt technische uitvindingen die het leven van enkelen wat gemakkelijker maken, terwijl de meerderheid in nood verkeert, geen bewijs van vooruitgang. Wat de duisternis betreft, hoeft hij maar naar één land te wijzen, de grote Amerikaanse republiek. Hier ziet hij slechts een voortzetting van de gewoonten en levenswijze van het Europa waaruit ze is voortgekomen; hier werd, onder nieuwe omstandigheden en met nieuw materiaal, aan een groots experiment begonnen; hier kende men vele jaren heel weinig armoede; maar nu is hier evenveel schrijnende armoede als in elk ander land, en hier heeft men evenveel misdadigers en gevangenisstraffen als in Europa, en veel meer dan in India.

Nogmaals, het grote verlangen naar rijkdom en materiële vooruitgang, terwijl het spirituele leven grotendeels wordt genegeerd, beschouwen we als duisternis. Het grote conflict dat er al bestaat tussen de rijkere en armere klassen, is voor ons een teken van duisternis. Als het spirituele licht de overhand had, dan zouden er nog steeds rijken en armen zijn, want karma kan men niet uitwissen, maar de armen zouden weten dat ze hun lot moeten aanvaarden, en de rijken zouden weten hoe ze het lot van de armen kunnen verbeteren. In onze tijd vragen de rijken zich af waarom de armen niet naar het armenhuis gaan, en ze proberen stakingen en socialisme tegen te gaan door wetten; en de armen klagen voortdurend over hun lot en hun veronderstelde onderdrukkers. Dit alles draagt het kenmerk van spirituele duisternis.

Leerling: Is het verstandig om te proberen uit te zoeken wanneer dit yuga een keer zal nemen, en na te denken over de grote sterrenkundige en andere veranderingen die dit keerpunt zullen aankondigen?

Wijze: Het is niet verstandig. Er is een oud gezegde dat de goden die dingen nauwlettend bewaken, omdat ze niet willen dat stervelingen deze te weten komen. We kunnen dit tijdperk onderzoeken, maar het is beter dat we niet proberen om het moment van het keerpunt in de cyclus vast te stellen. Bovendien zult u die berekening niet kunnen maken, want een cyclus begint niet op een dag of in een jaar los van andere cyclussen; ze zijn met elkaar verweven, zodat, terwijl het rad van de ene periode nog wentelt, een andere cyclus al is begonnen.

Leerling: Is dit een van de redenen waarom de door Sinnett gevraagde exacte jaartallen of perioden niet aan hem werden meegedeeld?

Wijze: Juist.

Leerling: Heeft het tijdperk waarin we leven enige invloed op de leerling? En waarin bestaat die?

Wijze: Het heeft invloed op iedereen, maar de leerling die in zijn ontwikkeling enige vorderingen heeft gemaakt, voelt die invloed sterker dan een gewoon mens. Als dat niet het geval was, zouden oprechte en enthousiaste leerlingen over de hele wereld onmiddellijk de hoogten bereiken waarnaar ze streven. Er is een zeer sterke ziel voor nodig om de machtige invloed van een tijdperk te weerstaan, en het is des te moeilijker omdat die invloed, die deel uitmaakt van het meeromvattende leven van de leerling, door hem niet zo goed wordt begrepen. Het is vergelijkbaar met een constructiefout in een pot. Het hele innerlijk en ook het uiterlijk van een mens is het resultaat van vele eeuwen van levens die zijn voorouders hier op aarde hebben geleid. Deze hebben gedachtezaden en fysieke neigingen gevormd op een manier die u niet kunt begrijpen. Al die neigingen hebben invloed op hem. Veel krachten die hij eens heeft bezeten, liggen zo diep verborgen dat ze onzichtbaar zijn, en hij moet worstelen met obstakels die eeuwen geleden zijn gevormd.

Bovendien zijn er specifieke veranderingen in de astrale wereld teweeggebracht. Omdat die wereld als het ware een fotografische plaat is, en tegelijkertijd een spiegel, is ze een bewaarplaats geworden van fouten die eeuwen geleden zijn begaan, en die weerkaatst ze nu voortdurend naar ons vanuit een gebied waarop de meesten van ons vreemdelingen zijn. In die zin worden we dus volkomen gehypnotiseerd door het verleden – hoezeer we ook denken dat we vrij zijn – en handelen blindelings naar de suggestie waaraan we zijn blootgesteld.

Leerling: Was dit de reden waarom Jezus zei: ‘Vader, vergeef het hen, *want ze weten niet wat ze doen?*’

Wijze: Dat was één betekenis ervan. In één opzicht handelden ze blindelings, aangespoord door de tijdgeest, in de veronderstelling dat ze juist handelden.

Wat die astrale veranderingen betreft, zult u zich herinneren dat de zieners uit de tijd van Julianus beweerden dat ze de goden konden zien, maar dat deze in verval waren; sommigen hadden geen hoofd, anderen waren broos, weer anderen hadden geen ledematen, en ze schenen allemaal machteloos te zijn. De eerbied voor deze idealen was aan het verdwijnen, en hun astrale beelden begonnen al te vervagen.

Leerling: Is er iets dat de omstandigheden van dit tijdperk kan verzachten? Is er niet iets dat ons kan bemoedigen?

Wijze: Er is één ding dat het huidige kaliyuga kenmerkt en waarvan de leerling gebruik kan maken. Alle oorzaken brengen hun gevolgen nu veel sneller voort dan in een ander of beter tijdperk. Iemand die de mensheid oprecht liefheeft, kan in drie incarnaties tijdens kaliyuga veel meer tot stand brengen dan in enig ander tijdperk in een veel groter aantal levens. Als we dus de vele problemen van dit tijdperk moedig verdragen en steeds overwinnen, zal het doel waarnaar we streven sneller worden verwezenlijkt, want, hoewel de obstakels groot lijken, kunnen de machten die moeten worden aangeroepen, sneller worden bereikt.

Leerling: Ook al is dit, vanuit een spiritueel gezichtspunt beschouwd, een ‘duistere eeuw’, wordt dit dan niet gedeeltelijk goedge maakt door het denken dat steeds meer overwinningen behaalt op de stof, en door de resultaten van de wetenschap bij het bestrijden van de schadelijke invloeden in het menselijk leven, zoals ziekten en hun oorzaken, wreedheid, onverdraagzaamheid, slechte wetten, enz.?

Wijze: Ja, zo wordt enig licht gebracht in de duisternis, op dezelfde manier als een lamp ’s nachts enig licht geeft maar niet het daglicht kan vervangen. In deze tijd zijn er grote triomfen van de wetenschap, maar deze zijn bijna alle op *gevolgen* gericht, en vernietigen niet de *oorzaken* van het kwaad. Er wordt grote vooruitgang geboekt op het gebied van de industrie en bij het behandelen van ziekten; maar in de toekomst, als de bloem van onze beschaving zich ontvouwt, zullen nieuwe ziekten zich aandienen en meer ongebruikelijke aandoeningen zich voordoen, die ontstaan uit oorzaken die diep in het denken van de mens verborgen liggen, en die alleen door op een spirituele manier te leven kunnen worden uitgeroeid.

Leerling: Ik ben het eens met alles wat u zegt, maar moeten wij als

theosofen niet elke ontdekking van de waarheid – op welk gebied dan ook – verwelkomen, vooral als zo'n waarheid het lijden vermindert en ons ethisch besef versterkt?

Wijze: Dat is onze plicht. Alle waarheden die ontdekt worden, moeten deel uitmaken van de ene, absolute waarheid, en moeten worden toegevoegd aan het geheel van onze uiterlijke kennis. Er zullen altijd veel mensen zijn die naar deze delen van de waarheid zoeken, en anderen die proberen de huidige menselijke ellende te verlichten. Beide groepen doen edel en noodzakelijk werk dat geen enkele echte theosoof kan negeren. En het is ook de plicht van laatstgenoemde om, waar mogelijk, zelf soortgelijke pogingen te doen, want theosofie heeft geen waarde als ze niet in ons leven wordt toegepast. Maar niemand van ons kan beoordelen hoe veel of hoe weinig een medemens in die richting tot stand brengt. Indien iemand alles doet wat hij kan en zover zijn kennis reikt, doet hij zijn plicht.

Leerling: Ik ben bang dat een vijandige houding van occultisten tegenover de wetenschap en het liefdadigheidswerk van onze tijd, een vooroordeel tegen theosofie en occultisme zou kunnen wekken, en de verbreiding van de waarheid onnodig zou kunnen belemmeren. Is dat niet zo?

Wijze: De echte leraren van het occultisme hebben geen vijandige houding tegenover die zaken. Als sommige mensen die zich voor theosofie interesseren en haar proberen bekend te maken, zo'n houding aannemen, dan verandert dat niets aan de houding van de echte leraren die met mensen uit alle lagen van de samenleving werken en alle middelen aanwenden om goed werk te doen. Niettemin is het onze ervaring dat een teveel aan technische en specialistische kennis in deze tijd vaak verhindert dat mensen de waarheid vatten.

Leerling: Zijn er andere oorzaken, afgezien van de verspreiding van de theosofie, die kunnen bijdragen om de huidige neiging tot het materialisme om te buigen?

Wijze: Alleen het verspreiden van kennis over de wetten van karma en reïncarnatie en de overtuiging dat alle wezens spiritueel één zijn kunnen deze neiging tegengaan. Maar de cyclus moet zijn loop hebben, en zolang het einde niet bereikt is, zullen alle invloeden ten goede noodzakelijkerwijs langzaam werken en niet zoveel tot stand brengen als in een gelukkiger tijdperk. Naarmate iedere leerling een zuiverder leven leidt en door zijn voorbeeld op het astrale licht het beeld afdrukt van een hogere aspiratie die op aarde wordt nagestreefd, *helpt hij daar-*

door hoogontwikkelde zielen om af te dalen uit andere gebieden waar de tijden zo duister zijn dat ze daar niet langer kunnen verblijven.

Leerling: Ik dank u voor uw onderricht.

Wijze: Ik hoop dat u de verlichting bereikt.

2

Elementalen en elementaren

Leerling: Als ik u goed begrijp dan is een elementaal een krachtcentrum, zonder verstand, zonder ethisch karakter of gevoel, maar dat in zijn doen en laten door menselijke gedachten kan worden geleid, die het, bewust of onbewust, elke vorm en tot op zekere hoogte verstand kunnen geven. In zijn eenvoudigste vorm is het zichtbaar als een verstoring in een doorzichtig medium, zoals zou worden voortgebracht door een 'glasaaltje dat zo doorschijnend is dat het totaal onzichtbaar is terwijl het in de lucht van de kamer zweeft', en slechts een nevelige waas achterlaat, zoals warme lucht die boven een kachel opstijgt. Elementalen die door bepaalde gedachten worden aangetrokken en geactiveerd, kunnen ook het menselijk gestel als hun verblijfplaats kiezen (waarover ze dan de macht met het ego delen), en zijn heel moeilijk daaruit te verdrijven.

Wijze: Dit is in grote lijnen juist, behalve wat 'het kiezen van een verblijfplaats' betreft. Sommige soorten elementalen hebben echter een eigen verstand en een eigen karakter, maar die liggen ver buiten ons bevattingvermogen en zouden misschien een andere naam moeten krijgen.

De klasse waarmee we het meest te maken hebben, beantwoordt aan bovenstaande beschrijving. Ze zijn centra van kracht of energie waarop we invloed uitoefenen als we denken en bij fysieke activiteit. Ook oefenen we invloed op hen uit en geven hun vorm door een soort gedachten waarvan we ons niet bewust zijn. Bijvoorbeeld: iemand kan een elementaal een vorm geven, zodat het op een insect lijkt, zonder te kunnen zeggen of hij al of niet aan zoiets heeft gedacht. Er bestaat namelijk een uitgestrekt gebied in ieder mens dat hij zelf niet begrijpt, totdat hij dat heeft geprobeerd, en dan nog pas na vele inwijdingen.

Dat 'elementalen . . . het menselijk gestel als hun verblijfplaats kiezen, waarover ze dan de macht met het ego delen en heel moeilijk daaruit zijn te verdrijven' is in het algemeen onjuist. Alleen in bepaalde gevallen worden één of meer elementalen 'aangetrokken tot het men-

selijk gestel' en 'kiezen het als hun verblijfplaats'. Voor zulke gevallen gelden bijzondere regels. Die gevallen zullen we hier niet bespreken. De wereld van de elementalen doordringt de onze, en daarom is die wereld eeuwig in de mens aanwezig.

Omdat zij (de elementale wereld) automatisch werkt en een soort fotografische plaat is, nemen alle atomen die voortdurend in het 'menselijk gestel' komen en gaan, voortdurend de indrukken op die ze door de handelingen en de gedachten van die persoon ontvangen. Als hij een sterke gedachtestroom op gang brengt, zal hij dus een groter aantal elementalen aantrekken, en die krijgen dan allemaal één overheersende neiging of kleur, zodat alle nieuwkomers één kleur of beeld zien en onmiddellijk het voorbeeld volgen. Daarentegen zal iemand die velerlei gedachten en overpeinzingen heeft niet één kleur vertonen, maar om zo te zeggen veelkleurig zijn, en dan kan het voorkomen dat elementalen een kleur die van de rest verschilt als hun verblijfplaats kiezen, en in diezelfde toestand weer verlaten. In het eerste geval is er één groep elementalen die op dezelfde manier vibreren of geëlektriseerd zijn en dezelfde kleur vertonen, en die daarom één elementaal kunnen worden genoemd, evenals we een bepaalde man als meneer Jansen kennen, hoewel hij jaar in jaar uit atomen van grove stof heeft afgeworpen en nieuwe heeft opgenomen.

Leerling: Als ze door gedachten worden aangetrokken of afgestoten, bewegen ze zich dan met de snelheid van het denken, bijvoorbeeld van hier naar de planeet Neptunus?

Wijze: Ze bewegen zich met de snelheid van het denken. In hun wereld bestaat geen ruimte of tijd zoals wij die termen opvatten. Als Neptunus zich in de astrale sfeer van deze wereld bevindt, dan gaan ze daarheen met die snelheid, anders niet; maar dit 'als' hoeft nu niet te worden besproken.

Leerling: Wat bepaalt naast het denken hun bewegingen, bijvoorbeeld wanneer ze in de kamer rondzweven?

Wijze: Die andere soorten gedachten waarover we spraken; bepaalde uitwasemingen van wezens; de verschillende trillingsfrequenties van wezens en hoe deze zich onderling tot elkaar verhouden; veranderingen in het magnetisme als gevolg van directe oorzaken, of van de maan en het jaar; verschillen in polariteit; klankveranderingen; veranderingen door de invloed van andere mensen op afstand.

Leerling: Als ze op die manier zweven, kunnen ze dan door iedereen worden gezien of alleen door helderzienden?

Wijze: Helderziendheid is een gebrekkige term. Ze kunnen gezien worden door mensen die tot op zekere hoogte helderziend zijn. Door iedereen die op die manier kan zien; misschien ook door mensen die niet weten dat ze elementalen zien.

Leerling: Kunnen ze worden gefotografeerd, evenals men dat kan doen met de opstijgende lucht boven een hete kachel?

Wijze: Voor zover ik weet is dit tot dusver niet gebeurd. Het is echter niet onmogelijk.

Leerling: Zijn dit de lichtjes die helderzienden in een donkere seancekamer zien rondzweven?

Wijze: In de meeste gevallen worden die lichtjes door hen teweeggebracht.

Leerling: Wat is precies hun verband met licht, waardoor seances in het donker moeten worden gehouden?

Wijze: Niet *hun* verband met licht maakt duisternis noodzakelijk, maar het feit dat het licht voortdurend verstoringen en veranderingen veroorzaakt in het magnetisme van de kamer. Al deze dingen kunnen evengoed bij daglicht plaatsvinden.

Als ik u duidelijk zou kunnen maken ‘wat precies hun verband is met licht’, dan zou u weten wat lang is geheimgehouden: de sleutel tot de wereld van de elementalen. Deze wordt streng bewaakt, want het is een gevaarlijk geheim. Hoe deugdzaam u ook bent, als u het geheim wist, zou u niet kunnen voorkomen dat die kennis bekend zou worden aan anderen die niet zouden aarzelen haar voor slechte doeleinden te gebruiken.

Leerling: Ik heb gemerkt dat sommige verschijnselen vaak worden verhinderd door aandacht; zo zal een potlood niet schrijven als iemand ernaar kijkt, maar zal dadelijk beginnen als het wordt afgeschermd; een vraag die in gedachte wordt gesteld, kan niet worden beantwoord tot de vraagsteller haar laat varen en zich met iets anders bezighoudt. Hoe komt dat?

Wijze: Dit soort aandacht scheidt verwarring; bij deze zaken maken we gebruik van verlangen, wilskracht en kennis. Het verlangen is aanwezig, maar de kennis ontbreekt. Als de wens duidelijk is geformuleerd en vervolgens de aandacht ervan wordt afgetrokken, dan komt het gewenste vaak tot stand; maar als onze aandacht erop gevestigd blijft, ontstaat er slechts een verstoring, omdat we maar halve aandacht schenken. Als we gebruik willen maken van aandacht, dan moet ze van het soort zijn dat zich voor onbepaalde tijd op de punt van een naald kan vestigen.

Leerling: Men heeft mij verteld dat maar weinig mensen een seance kunnen bijwonen zonder daarbij een of andere spirituele of astrale besmetting op te lopen, of hun vitaliteit te verliezen aan de spoken die hun levenskracht door middel van het medium uit de kring van aanwezigen opzuigen, alsof laatstgenoemde een glas limonade was en het medium een rietje. Hoe zit dat?

Wijze: Dat gebeurt heel vaak. In India noemen de hindoes dit bhūta-verering.

Leerling: Waarom zijn bezoekers van een seance de volgende dag vaak zonder duidelijke reden zo vreselijk moe?

Wijze: Onder andere omdat de mediums de levenskrachten ten behoeve van de ‘spoken’ in zich opnemen, en er zijn vaak zeer lage vampierachtige elementaren aanwezig.

Leerling: Welke gevaren loopt men als men seances bijwoont?

Wijze: De taferelen die op het astrale gebied bij seances te zien zijn, zijn afschuwelijk, omdat de ‘geesten’ (bhūta’s) zich op zowel deelnemers als mediums werpen; en omdat er geen seance is waar niet één of meer slechte elementaren – halfdode mensen – aanwezig zijn, wordt er veel gevampiriseerd. Die wezens werpen zich op de mensen als een wolk of een grote inktvis, en verdwijnen dan in hen alsof ze door een spons waren opgezogen. Dat is één van de redenen waarom het in het algemeen niet goed is om seances bij te wonen.

Elementaren zijn niet allemaal slecht, maar in het algemeen zijn ze niet goed. Ze zijn ‘schillen’, daar is geen twijfel aan. Ze vertonen nog een grote hoeveelheid automatisch en schijnbaar intelligent gedrag, als ze de overblijfsels zijn van materialisten die, toen ze stierven, nog sterk aan de dingen van het leven gehecht waren. Als ze de schillen zijn van een tegenovergestelde soort, dan zijn ze niet zo krachtig. Dan is er ook een categorie die niet echt dood is: zoals zelfmoordenaars en slachtoffers van een plotselinge dood, en heel slechte mensen. Die zijn krachtig. Elementalen dringen hen binnen en verkrijgen zo een fictieve persoonlijkheid en verstand, die echter volledig tot de schil behoren. Ze sporen de schil aan tot handelen en door middel van haar kunnen ze horen en zien, alsof ze wezens waren zoals wij. De schillen lijken in dat geval op een slaapwandelaar. Uit gewoonte zullen ze de graad van ontwikkeling vertonen die ze tijdens het fysieke leven hadden bereikt. Niet alle mensen brengen, zoals u weet, hun denkgewoonten in dezelfde mate over op de moleculen van hun lichaam. We zien dus dat de uitspraken van deze zogenaamde ‘geesten’ nooit verder gaan dan het

hoogste punt van kennis dat door levende mensen werd bereikt, en waarom ze de denkbeelden verkondigen die hun bewonderaars dagelijks bezighouden. Deze seancecultus werd in het oude India de verering van de preta's, bhūta's, piśācha's en gandharva's genoemd.

Ik geloof niet dat een elementaar dat een motief kan hebben, ooit iets anders dan een slecht motief heeft gehad; alle andere stellen niets voor, ze hebben geen motief en zijn niets anders dan de schimmen aan wie Charon de overtocht heeft geweigerd.

Leerling: Wat is het verband tussen seksuele kracht en occulte verschijnselen?

Wijze: Ze ligt eraan ten grondslag. Deze kracht is levenwekkend, scheppend en vormt een soort reservoir. Ze kan verloren gaan door zowel fysieke als mentale activiteit. In feite wordt haar fijnere gedeelte verbruikt door mentale beeldvorming, terwijl fysieke handelingen alleen het grovere gedeelte verbruiken, dat de 'drager' (upādhi) van het fijnere gedeelte is.

Leerling: Waarom plegen zoveel mediums bedrog, zelfs als ze echte verschijnselen kunnen teweegbrengen?

Wijze: Het is een gevolg van het gebruik van dat wat op zichzelf een hogere vorm van bedrog is, die, als een onverantwoordelijk individu daardoor wordt beïnvloed, de lagere vorm van bedrog veroorzaakt, waarvan de hogere een denkbeeldige vorm is. Trouwens, een medium is noodzakelijkerwijs in een of ander opzicht uit balans.

Ze gebruiken deze krachten om geld te verdienen, en dat is voldoende om al het kwaad van de geschiedenis over zich af te roepen. Ze gebruiken de werkelijk grove soorten stof, waardoor opwinding ontstaat in de overeenkomstige delen van het morele karakter, en daardoor afwijkingen van het pad van eerlijkheid. Het is een grote verleiding. U weet ook niet hoe heftig mensen zijn die voor een seance 'hebben betaald' en 'waar voor hun geld willen zien'.

Leerling: Als een helderziende beweert, zoals iemand hier een jaar geleden heeft gedaan, 'dat hij een grote groep geesten om me heen ziet, onder wie een oude man die zegt dat hij een vooraanstaande figuur is', wat ziet hij dan in feite? Lege en ziellose schillen? Als dat zo is, wat heeft hen dan hierheen gebracht? Of elementalen die hun vorm uit mijn of zijn denkvermogen hebben geput?

Wijze: Schillen, denk ik, en gedachten en oude astrale beelden. Bijvoorbeeld als u die vooraanstaande figuur ooit had ontmoet en grote eerbied of angst voor hem heeft gehad, zodat zijn beeltenis met diepere

lijnen in uw aura was gegrift dan andere beelden, dan zou dat gedurende uw hele leven voor zieners zichtbaar zijn. Als die zieners niet goed getraind zijn, zoals met alle zieners hier het geval is, kunnen ze niet zeggen of het een beeld is of werkelijkheid; en dan wordt bij elke waarneming het beeld nieuw leven ingeblazen.

Bovendien zouden ze niet allemaal hetzelfde zien. Als u bijvoorbeeld valt en uw lichaam bezeert, zal dat voor het oog van een ziener allerlei soortgelijke gebeurtenissen en langvergeten dingen tevoorschijn roepen.

De hele astrale wereld is een en al illusie. Mensen kijken erin en gaan zich dan, door het nieuwe ervan en door het bijzondere van dat vermogen, verbeelden dat ze feitelijk echte dingen zien, terwijl ze maar één laagje vuil hebben verwijderd.

Leerling: Ik dank u voor uw onderricht.

Wijze: Ik hoop dat u de verlichting bereikt.

3

Elementalen – karma

Leerling: Mag ik u nog eens vragen of elementalen wezens zijn?

Wijze: Het is niet gemakkelijk u een juist beeld te geven van wat elementalen zijn; strikt genomen zijn ze geen wezens, omdat het woord elementalen is gebruikt voor een specifieke categorie die geen bestaan heeft zoals wij stervelingen. Het zou beter zijn de termen te gebruiken die in boeken uit India voorkomen, zoals *gandharva's*, *bhūta's*, *piśācha's*, *deva's*, enz. Veel van wat over hen bekend is, kan niet in gewone taal worden uitgedrukt.

Leerling: Bedoelt u dat ze in staat zijn om in de vierde dimensie van de ruimte te handelen?

Wijze: Ja, tot op zekere hoogte. Neem bijvoorbeeld het leggen van knopen in een touw zonder eind, iets wat vaak op spiritistische seances wordt gedaan. Dat is mogelijk voor hem die bekend is met meer dan drie dimensies in de ruimte. Geen driedimensionaal wezen kan dit doen, en volgens uw opvatting over de 'stof' is het onmogelijk zich voor te stellen hoe zo'n knoop kan worden gemaakt, of hoe een ring van vaste stof door het materiaal van een andere vaste ring kan worden gebracht. Elementalen kunnen dit doen.

Leerling: Behoren ze niet allemaal tot één klasse?

Wijze: Nee, er zijn verschillende klassen voor elk gebied en elk sub-

gebied van de natuur. Vele kunnen nooit door de mens worden waargenomen. En zij die tot ons gebied behoren, zijn niet actief op een ander gebied. U moet ook bedenken dat de 'gebieden' waarover we spreken elkaar doordringen.

Leerling: Wil dat zeggen dat een helderziende of helderhorende te maken heeft met of beïnvloed wordt door een specifieke klasse of klassen van elementalen?

Wijze: Ja. Een helderziende kan alleen die beelden goed waarnemen die behoren tot de gebieden die hij tijdens zijn ontwikkeling heeft bereikt of geopend. En de elementalen op die gebieden tonen hem slechts de beelden die tot hun gebied behoren. Andere delen van het denkbeeld of het ding dat wordt afgebeeld, worden misschien bewaard op gebieden die voor de ziener nog niet toegankelijk zijn. Daarom zijn er maar weinig helderzienden die de hele waarheid kennen.

Leerling: Is er niet een verband tussen het karma van de mens en de elementalen?

Wijze: Een heel belangrijk verband. Het elementalenrijk is een belangrijke factor geworden in het karma van de mensheid. Omdat het onbewust, automatisch en fotografisch werkt, neemt het de aard van de mens aan. In vroeger tijden, toen de mens, naar we kunnen aannemen, nog geen slecht karma had gemaakt, was het elementalenrijk vriendelijker tegenover de mens omdat het nog geen onvriendelijke indrukken had ontvangen. Zodra de mens onwetend en onvriendelijk begon te worden, tegenover zijn medemens en de rest van de schepping, begon het elementalenrijk precies dezelfde houding aan te nemen en betaalde het hem zagezegd met gelijke munt terug. Precies zoals een ezel die, als er tegen hem wordt geduwd, zal terugduwen. Of zoals een mens die, wanneer hij met boosheid of beledigingen wordt geconfronteerd, de neiging heeft dit betaald te zetten. Het elementalenrijk zal, omdat het onbewuste kracht is, de mensheid behandelen overeenkomstig de indrukken die het van haar heeft ontvangen, ongeacht of de handelingen van de mens met of zonder kennis van deze wetten werden volbracht.

Zo is het gekomen dat het elementalenrijk in onze tijd de aard en de werking vertoont die exacte gevolgen zijn van alle daden, gedachten en verlangens van de mens vanaf het eerste begin. En omdat elementalen onbewust zijn en alleen handelen volgens de natuurlijke wetten van hun wezen, vormen ze een machtige factor in de uitwerking van karma. En zolang de mensheid geen gevoelens van broederschap en mededogen ten opzichte van alle wezens ontwikkelt, zullen de elementalen

niet de neiging hebben om voor ons welzijn te handelen. Maar waar en wanneer de mens broederschap en liefde voor de hele wereld begint te ontwikkelen, daar zullen de elementalen onmiddellijk dezelfde neiging gaan vertonen.

Leerling: Hoe staat het dan met occulte verschijnselen die door adepten worden teweeggebracht?

Wijze: Verschijnselen kunnen niet worden voortgebracht zonder de hulp of de versturende werking van elementalen. Elk verschijnsel vereist een grote krachtsinspanning, en veroorzaakt een evenredig grote verstoring in de wereld van de elementalen; deze verstoring ligt buiten de grenzen van het gewone leven van de mens. Hieruit volgt dat zodra het verschijnsel is volbracht, er een vereffening van de veroorzaakte verstoring op gang komt. De elementalen verkeren in hevige beroering, en schieten in verschillende richtingen weg. Ze kunnen geen invloed uitoefenen op mensen die worden beschermd. Maar elementalen kunnen binnendringen in de aura van onbeschermden mensen, vooral wanneer deze zich bezighouden met de studie van het occultisme. En dan worden ze de instrumenten die het karma van die personen in een korte periode concentreren, en vaak problemen en rampen of andere moeilijkheden veroorzaken die onder andere omstandigheden waarschijnlijk over zo'n lange periode zouden zijn verspreid dat ze slechts als de gewone wisselvalligheden van het leven zouden worden beschouwd.

Dit verklaart de uitspraak dat een adept alleen een verschijnsel teweegbrengt als hij in de gedachten van een andere adept van hogere of lagere rang, of van een leerling, de wens daartoe bespeurt; want dan ontstaat er een harmonische verstandhouding, en de stilzwijgende aanvaarding van de mogelijke gevolgen. Hierdoor begrijpen we ook waarom sommige mensen die verschijnselen kunnen teweegbrengen vaak een bijzondere afkeer hebben om dat te doen in gevallen die volgens ons misschien nuttig zouden zijn; en ook waarom dit nooit gedaan wordt om wereldse doeleinden na te streven – zoals geld verdienen, het verplaatsen van voorwerpen, het beïnvloeden van iemands gedachten, enz. – wat gewone mensen als vanzelfsprekend zouden beschouwen.

Leerling: Ik dank u voor uw onderricht.

Wijze: Ik hoop dat u de verlichting bereikt!

4

Leerling: Is er een reden waarom u mij geen nadere details geeft over wat elementalen zijn en over de manier waarop ze werken?

Wijze: Ja, Er zijn vele redenen. Onder andere het feit dat u – en de meeste mensen van deze tijd – een beschrijving van dingen die tot een wereld behoren waarmee u in het geheel niet vertrouwd bent en waarvoor u nog niet over geschikte termen beschikt, niet kunt begrijpen. Als ik zulke beschrijvingen zou geven, dan zou het grootste gedeelte ervan voor u vaag en onbegrijpelijk zijn, en bovendien zou veel ervan u misleiden als gevolg van de interpretatie die u er zelf aan zou geven. Een andere reden is dat, indien de aard, het werkterrein en de werkwijze van de elementalen zouden worden bekendgemaakt, er mensen met een onderzoekende geest en een bepaalde instelling zijn die snel zouden ontdekken hoe ze met deze bijzondere wezens in contact kunnen komen, met alle schadelijke gevolgen van dien voor de gemeenschap en voor die individuen.

Leerling: Waarom? Is het niet goed om het totaal van de menselijke kennis te vergroten, zelfs over de meest verborgen gedeelten van de natuur, of zijn de elementalen misschien slecht?

Wijze: Het is verstandig de menselijke kennis van de natuurwetten te vergroten, maar altijd binnen de juiste grenzen. Alles zal op een dag bekend worden. Niets kan worden achtergehouden wanneer de mens het punt heeft bereikt waarop hij het kan begrijpen. Maar op dit moment zou het niet verstandig zijn hem, omdat hij erom vraagt, bepaalde kennis te verstrekken die niet geschikt voor hem zou zijn. Die kennis betreft de elementalen, en die kan voorlopig voor de hedendaagse wetenschappers verborgen worden gehouden. Zolang die kennis hen kan worden onthouden, zal dit gebeuren, totdat zij en hun volgelingen van een ander slag zijn.

En wat de ethische aard van elementalen betreft, dat is iets wat ze niet bezitten; met uitzondering van sommige klassen zijn ze kleurloos, en nemen als het ware slechts de kleur aan van degene die hen gebruikt.

Leerling: Zullen onze wetenschappers op een dag van deze wezens kunnen gebruikmaken, en zo ja, hoe zal dat gebeuren? Zullen alleen goede mensen dit kunnen?

Wijze: De tijd nadert waarop dit alles zal gebeuren. Maar de huidige wetenschappers zijn niet degenen die deze kennis verkrijgen. Ze zijn slechts dwergachtige voorlopers, die zaden uitstrooien en zich roeke-

loos op verboden terrein een weg proberen te banen. Ze zijn te klein om die machtige krachten de baas te kunnen zijn, en niet wijs genoeg om te beseffen dat hun handelwijze in komende eeuwen, wanneer zijzelf vergeten zullen zijn, uiteindelijk tot zwarte magie zal leiden.

Wanneer men elementale krachten gaat gebruiken zoals elektriciteit en andere natuurkrachten nu voor verschillende doeleinden worden gebruikt, dan zal er 'oorlog in de hemel' zijn. Goede mensen zullen niet de enigen zijn die deze krachten kunnen gebruiken. De soort mensen die u nu 'goed' noemt, zullen daarvoor niet het meest geschikt zijn. De slechten zullen voor de hulp van hen die deze krachten beheersen, echter dik willen betalen, en ten slotte zullen de hoogste meesters, die de kinderen nu tegen deze wetenschap beschermen, tevoorschijn moeten komen. Dan zal er een vreselijke strijd plaatsvinden, waarin – zoals altijd – de meesters de overwinning zullen behalen en de boosdoeners zullen worden vernietigd door de werktuigen en de krachten en machten die ze zelf voor hun eigen doeleinden hebben misbruikt tijdens hun jarenlange intens egoïstische leven. Maar waarom zouden we hierover uitweiden? In deze tijd is het slechts een voorspelling.

Leerling: Zou u me enkele aanwijzingen kunnen geven over de manier waarop de geheimen van het elementalenrijk worden bewaard en hoe wordt voorkomen dat ze bekend worden? Houden die beschermers, over wie u spreekt, zich bezig met het beteugelen van de elementalen, of hoe werken ze? Achten ze het waarschijnlijk dat die geheimen worden onthuld in die gevallen waar de werking van elementalen duidelijk waarneembaar is?

Wijze: Het is niet nodig om te onderzoeken of ze de elementalen beteugelen of niet, want, al is dat waarschijnlijk het geval, toch lijkt het niet erg noodzakelijk zolang de meeste mensen geen idee hebben wat die verschijnselen veroorzaakt. Het is veel gemakkelijker om een sluier te werpen over de gedachten van de onderzoeker en zijn aandacht af te leiden naar andere gevolgen die hem en anderen vaak materieel voordeel opleveren; dit werkt tegelijkertijd als een preventieve maatregel of als een schakelaar waardoor zijn energie en inspanningen op heel andere zaken worden gericht.

Dit kan als volgt worden toegelicht: Stel dat een aantal ervaren occultisten wordt aangewezen om verschillende delen van de wereld in de gaten te houden waar mensen intensief nadenken. Het is voor hen heel gemakkelijk om in een oogwenk iemand op te sporen die op het punt staat om een sleutel tot het elementalenrijk te ontdekken; en

bedenk verder dat goed afgerichte elementalen zelf voortdurend informatie over zulke gevallen overbrengen. Dan worden, met behulp van hogere kennis en macht over deze wereld, naar die onderzoeker invloeden uitgezonden waarin allerlei beelden worden aangereikt. In het ene geval kan het een hervorming op ethisch gebied zijn, in een ander wordt een belangrijke uitvinding getoond, en het gevolg is dat alle tijd en aandacht van die persoon door dit nieuwe denkbeeld in beslag wordt genomen en dat hij denkt dat hij het zelf heeft uitgedacht. Het zou ook niet moeilijk zijn om zijn gedachten in een bepaalde groef te leiden, die hem ver van die gevaarlijke sleutel zou brengen. De mogelijkheden zijn in feite eindeloos.

Leerling: Zou het verstandig zijn om werkelijk goede en gewetensvolle mensen, die op een juiste manier gebruikmaken van de gaven die ze nu bezitten, kennis te verlenen over de elementalen en over de manier om ze te beheersen, zodat ze die kennis ten goede kunnen gebruiken?

Wijze: De meesters kunnen beoordelen aan welke goede mensen die macht en beheersing kunnen worden verleend. U moet niet vergeten dat u nooit zeker kunt zijn van het diepste wezen van hen die u ‘werkelijk goede en gewetensvolle mensen’ noemt. Stel hen bloot aan het vuur van de enorme verleiding die zo’n macht en beheersing zou verschaffen, en de meesten van hen zullen bezwijken. Maar de meesters kennen van tevoren het karakter van iedereen die in enig opzicht de kennis van zulke krachten nadert. Ze beoordelen in elk van de gevallen of zo iemand moet worden geholpen of tegengehouden. Hun doel is niet om die wetten en krachten bekend te maken, maar om te zorgen dat de juiste leer, en de juiste manier van spreken en handelen ingang vinden, zodat het karakter en de motieven van de mens zo grondig zullen veranderen dat hij geschikt wordt om in de wereld van de elementalen macht uit te oefenen. En het is niet zo dat die macht nu niet wordt benut, zoals u schijnt te impliceren. Ze wordt voortdurend gebruikt door hen die nooit zullen tekortschieten om haar op de juiste manier te gebruiken.

Leerling: Kunt u een voorbeeld geven waaruit blijkt wat de mensen van deze tijd met die bijzondere krachten zouden doen?

Wijze: Wie een vluchtige blik werpt op de mensen hier in het Westen – in hun dwaze jacht naar geld, waarbij velen van hen bereid zijn om alles te doen om het te bemachtigen, en die tot grote spanning leidt – bijna tot oorlog – tussen werknemers en werkgevers, moet zon-

der twijfel beseffen dat als een van de partijen de macht zou hebben over het elementalenrijk, ze die onmiddellijk zou gebruiken om haar huidige doel te bereiken. Kijk naar het spiritisme. In de Loge staat opgetekend – gefotografeerd door de daders zelf, zou men kunnen zeggen – dat een groot aantal mensen dagelijks de hulp van mediums en hun ‘geesten’ inroept eenvoudig voor zakelijke aangelegenheden: of ze aandelen moeten kopen; of ze moeten investeren in goud- en zilverwinning; of ze in de loterij moeten spelen of nieuwe handelscontracten sluiten. Er is bijvoorbeeld een groep mensen die voor weinig geld mijnen hadden gekocht op aanraden van elementalen die zich met gefingeerde namen achter mediums verschuilen. Deze mijnen zouden dan met grote winst aan het publiek verkocht worden, omdat de ‘geesten’ goud of zilver hadden beloofd. Helaas werd het voor de investeerders een mislukking. Maar zulke gebeurtenissen worden in veel gevallen herhaald.

En dan is er weer een ander geval waarin iemand in een grote Amerikaanse stad, die op soortgelijk advies in aandelen speculeerde en – karma was blijkbaar gunstig – groot succes had; hij betaalde het medium royaal en trok zich uit zijn zaken terug om, zoals dat heet, van het leven te genieten. Geen van beide partijen besteedde hun geld of hun tijd aan het welzijn van de mensheid.

Het gaat hier niet om de integriteit, noch om de vraag of we al of niet geld mogen verdienen. Het betreft alleen de vraag of het verstandig en nuttig zou zijn, en wat de gevolgen zijn, als zo’n abnormaal vermogen plotseling in handen zou komen van een gemeenschap die volslagen onvoorbereid is en zonder altruïstisch doel. Neem bijvoorbeeld verborgen schatten. Er ligt heel wat op geheime plaatsen, en veel mensen zouden ze willen vinden. Waarom? Om aan hun verlangens naar luxe te voldoen, en hun bezittingen aan hun even onwaardige nakomelingen na te laten. Als ze de mantra kenden die macht geeft over de elementalen die zulke schatten bewaken, dan zouden ze deze onmiddellijk gebruiken zonder enig ander doel dan om het geld te bemachtigen.

Leerling: Worden verborgen schatten door sommige soorten elementalen bewaakt?

Wijze: Ja, in alle gevallen, ongeacht of die nooit worden gevonden of binnenkort worden ontdekt. De redenen voor het verbergen en de gedachten van degene die dit deed, of die de schat heeft verloren, hebben veel te maken met het feit of de schat verborgen blijft of later wordt gevonden.

Leerling: Wat gebeurt er als een grote som geld, bijvoorbeeld de legendarische schat van kapitein Kidd, wordt verstopt, of als een hoeveelheid munten zoekraakt?

Wijze: Elementalen verzamelen zich eromheen. Ze hebben vele en eigenaardige manieren waarop ze de schatten nog better verbergen. Ze oefenen voor dit doel zelfs invloed uit op dieren. Deze soort elementalen verschijnt zelden of nooit op uw spiritistische seances. Na verloop van tijd ontvangen ze verdere hulp van de elementalen van lucht en water, en soms kunnen ze zelfs voorkomen dat degene die de schat heeft verborgen haar terugvindt. En zo zal in de loop van jaren, zelfs als ze hun greep erop hebben verloren, de hele zaak meer en meer in nevelen gehuld raken, en is het onmogelijk om iets terug te vinden.

Leerling: Dit verklaart voor een deel waarom de zoektocht naar verborgen schatten vaak niets oplevert. Maar hoe staat het met de meesters; worden zij ook door die eigenaardige bewakers tegengehouden?

Wijze: Nee, de meesters niet. De enorme hoeveelheden goud die onder de grond en onder de zee verborgen liggen, staan altijd tot hun beschikking. Ze kunnen, wanneer dat voor hun doel nodig is, sommen geld verkrijgen waarop geen enkel levend mens of iemands afstamming het minste recht heeft; sommen zo groot dat zelfs de grootste financier ervan zou duizelen. Ze hoeven slechts de elementalen die de schatten bewaken daartoe opdracht te geven, en ze zijn onmiddellijk in hun bezit. Op dit feit berust het verhaal van Aladdin en zijn wonderlamp, dat meer waarheid bevat dan men zou denken.

Leerling: Wat voor nut heeft het dan om, zoals de alchemisten, te proberen goud te maken? Met het oog op de enorme hoeveelheid begraven schatten die gemakkelijk kunnen worden gevonden als men eenmaal de beheersing over hun bewakers heeft, lijkt het tijd- en geldverspilling om te leren hoe men metalen kan transmuteren.

Wijze: De transmutatie, waarover de echte alchemisten spreken, betreft het wijzigen van de lagere menselijke natuur. Niettemin is het mogelijk om lood in zuiver goud om te zetten. En veel volgelingen van de alchemisten – en van de zuivere ziel, Jakob Böhme – hebben vurig geprobeerd om de stoffelijke transmutatie tot stand te brengen, verblind door de schittering van rijkdom. Maar een adept heeft, zoals ik heb verklaard, geen transmutatie nodig. De verhalen over mensen die voor verschillende Europese vorsten goud uit onedel metaal zouden hebben gemaakt, worden verkeerd uitgelegd. Hier en daar zijn adepten verschenen, onder verschillende namen, en hebben in bepaalde noodge-

vallen grote sommen geld verstrekt of ervan gebruikgemaakt. Maar in plaats dat deze verkregen zouden zijn door alchemie, waren ze eenvoudig oude schatten die door elementalen, in dienst van hen of van de Loge, naar hen waren gebracht. Raymond Lully en Robert Fludd waren hiervan misschien voorbeelden, maar ik kan dit niet met zekerheid zeggen, omdat ik ze niet persoonlijk ken.

Leerling: Ik dank u voor uw onderricht.

Wijze: Ik hoop dat u de verlichting bereikt.

5

Mantra's

Leerling: U sprak over mantra's waarmee we elementalen die verborgen schatten bewaken, kunnen beheersen. Wat is een mantra?

Wijze: Een mantra is een groep woorden die, wanneer ze worden uitgesproken, bepaalde trillingen veroorzaken, niet alleen in de lucht maar ook in de fijnere ether, waardoor bepaalde resultaten worden teweeggebracht.

Leerling: Worden de woorden op goed geluk gekozen?

Wijze: Alleen door hen die niets over mantra's weten, en ze toch gebruiken.

Leerling: Kunnen ze ook worden gebruikt als men de regels daarvoor niet kent? Is het mogelijk dat mensen die helemaal niets over het bestaan van mantra's of van hun werking weten, ze niettemin gebruiken? Of is het zoiets als de spijsvertering, waarvan veel mensen niets afweten, hoewel ze voor hun bestaan in feite afhankelijk zijn van de goede werking ervan. Ik vraag u geduld met mij te hebben, want ik weet niets over dit onderwerp.

Wijze: In bijna alle landen maakt het volk er voortdurend gebruik van, maar zelfs in dat geval is het grondbeginsel ervan hetzelfde. In jongere landen, waar de folklore nog niet voldoende tijd heeft gehad om tot ontwikkeling te komen, heeft het volk er niet zoveel als in een land als India of in delen van Europa die al lange tijd worden bewoond. Maar de oorspronkelijke bewoners van elk land hebben er altijd wel een paar.

Leerling: Hiermee wilt u toch niet zeggen dat Europeanen mantra's gebruiken om elementalen te beheersen?

Wijze: Nee. Ik spreek over hun invloed bij de gewone omgang tussen mensen. En toch zijn er veel mensen in Europa, en ook in Azië, die

op deze manier dieren in hun macht hebben, maar dat zijn bijna altijd bijzondere gevallen. Er zijn mensen in Duitsland, Oostenrijk, Italië en Ierland, die een heel bijzondere invloed uitoefenen op paarden, vee en dergelijke door specifieke geluiden die op een bepaalde manier worden voortgebracht. In zulke gevallen is het gebruikte geluid een enkelvoudige mantra en zal daarom alleen invloed hebben op dat specifieke dier, waarvan hij die de mantra gebruikt weet dat dit dier erdoor kan worden beheerst.

Leerling: Kennen die mensen de regels die voor dit geval gelden? Kunnen ze die kennis aan anderen overdragen?

Wijze: Gewoonlijk niet. Het is een gave die ze zelf hebben ontdekt of hebben geërfd, en ze weten alleen dat ze het kunnen, evenals een hypnotiseur weet dat hij een bepaald effect kan teweegbrengen door een handbeweging, maar totaal onbekend is met het beginsel dat eraan ten grondslag ligt. Ze zijn even onwetend over de grondslag van dit vreemde verschijnsel, als de huidige fysiologen over de functie en oorzaak van zoiets alledaags als gapen.

Leerling: Onder welke rubriek moeten we zo'n onbewuste uitoefening van kracht rangschikken?

Wijze: Onder die van natuurlijke magie, die de materialistische wetenschap nooit kan uitroeien. Het is een contact met de natuur en haar wetten dat altijd is bewaard door het gewone volk dat, hoewel het de meerderheid van de bevolking uitmaakt, toch door de 'beschaafde klasse' volkomen wordt genegeerd. En u zult daarom constateren dat de mantra's die het volk bewust of onbewust gebruikt, niet in de salons van Londen of Parijs of New York voorkomen. De 'hogere kringen' die te beschaafd zijn om natuurlijk te zijn, hebben zich een manier van spreken eigengemaakt die bedoeld is om te verbergen en te bedriegen, zodat natuurlijke mantra's in haar gelederen niet kunnen worden bestudeerd.

Enkelvoudige, natuurlijke mantra's zijn woorden zoals 'vrouw' (echtgenote). Als dit wordt uitgesproken dan roept het in ons denken alles op wat in dit woord besloten ligt. En in een andere taal zou dan dat woord worden gebruikt dat overeenkomt met dezelfde basisgedachte. En dat geldt ook voor uitdrukkingen met meer woorden, bijvoorbeeld in volkstaal zoals 'I want to see the colour of his money' (ik wil eerst geld zien). Er zijn ook uitdrukkingen die op bepaalde mensen kunnen worden toegepast, en als we die willen gebruiken, moeten we het karakter kennen van degenen met wie we spreken. Als deze worden gebruikt, brengen ze in het denken van de betreffende persoon een

specifieke en blijvende trilling teweeg die tot de feitelijke uitvoering van het ingegeven idee leidt, of tot een algehele verandering van levenshouding, doordat de naar voren gebrachte onderwerpen hem raken, en er een specifieke mentale reactie in hem wordt opgewekt. Zodra het effect zich begint te vertonen, kan de mantra worden vergeeten, omdat vanaf dat moment de *macht van de gewoonte* zijn denken gaat beheersen.

Groepen mensen worden beïnvloed door uitdrukkingen die de eigenschappen van een mantra bezitten; dit kan men waarnemen bij grote maatschappelijke, of andere, beroering. De oorzaak hiervan is dezelfde. Er wordt een overheersende gedachte opgewekt die verband houdt met een verlangen van het volk, of met een misstand die zwaar op hen drukt, en de uitwisseling die in hun hersenen optreedt tussen het denkbeeld en de vorm van de woorden houdt aan tot het doel is bereikt.

Een helderziende occultist ziet dit als een ‘weerklinken’ van woorden gekoppeld aan een hele reeks gevoelens, belangen, aspiraties, enz., dat steeds intenser wordt naarmate het moment van een oplossing of verandering nadert. En hoe meer mensen door het denkbeeld worden beïnvloed, des te krachtiger en omvangrijker het resultaat zal zijn. Een klein voorbeeld hiervan is Lord Beaconsfield in Engeland. Hij wist iets over mantra’s, en bedacht voortdurend dat soort spreuken. ‘Peace with honour’ (vrede met ere) was er één; ‘a scientific frontier’ (een wetenschappelijke horizon) was een ander, en zijn laatste, die bedoeld was om een grotere invloed te hebben, maar waarvan zijn dood de volledige uitwerking verhinderde was ‘empress of India’ (keizerin van India). Koning Hendrik VIII van Engeland heeft dit ook uitgetoet, zonder zelf te weten waarom, toen hij aan alle titels die hij al bezat de volgende toevoegde: ‘verdediger van het geloof’. Aan de hand van deze voorbeelden zullen u vele andere te binnen schieten.

Leerling: Deze mantra’s betreffen slechts de onderlinge betrekkingen tussen mensen. Uit uw woorden maak ik op dat ze niets te maken hebben met elementalen. En ze zijn niet zozeer afhankelijk van *geluid* als wel van woorden die gedachten oproepen. Begrijp ik dat goed; en is het waar dat er een gebied bestaat waar het voortbrengen van bepaalde geluiden gevolgen teweegbrengt in het ākāśa, waardoor zowel mensen, dieren als elementalen beïnvloed kunnen worden, los van hun kennis van een of andere bekende taal?

Wijze: Dat is juist. We hebben slechts gesproken over natuurlijke, onbewust gebruikte mantra’s. De wetenschappelijke mantra’s behoren

tot de klasse waarnaar u zojuist heeft verwezen. Het valt te betwijfelen of ze in moderne westerse talen kunnen worden gevonden, vooral in die van de Engels sprekende volkeren die de gesproken taal voortdurend veranderen en uitbreiden, zodat het hedendaagse Engels nauwelijks begrijpelijk zou zijn geweest voor de voorgangers van Chaucer. In het oude Sanskriet en de taal die daaraan voorafging, liggen mantra's verborgen. De wetten die het gebruik daarvan beheersen, zijn daar ook te vinden, maar niet in de teksten die de filologie nu in handen heeft.

Leerling: Stel dat iemand kennis verkrijgt van oude authentieke mantra's, zou hij dan invloed kunnen uitoefenen op iemand die Engels spreekt, door Engelse woorden te gebruiken?

Wijze: Hij zou dat kunnen; en alle adepten hebben de macht om een authentieke mantra in elke taal over te zetten, zodat één enkele zin die dan door hen wordt geformuleerd – of het nu in een brief is of mondeling – een enorme invloed zal hebben op degene tot wie ze zich richten.

Leerling: Is er niet een manier waarop we de adepten op dit punt kunnen navolgen?

Wijze: Ja, door eenvoudige vormen te bestuderen die het kenmerk van een mantra dragen, met het doel om op die manier het verborgen gedachteleven te bereiken van al degenen die spirituele hulp nodig hebben. Af en toe zult u een of andere uitdrukking tegenkomen die weerklank heeft gevonden in iemands denken, en die ten slotte een zodanige uitwerking heeft dat degene die haar hoorde zijn aandacht op spirituele dingen gaat richten.

Leerling: Ik dank u voor uw onderricht.

Wijze: Ik hoop dat de brahmamantra u de weg zal wijzen naar eeuwige waarheid – OM.

6

Leerling: Een materialist vertelde me dat alles wat er over mantra's wordt gezegd, volgens hem slechts sentimenteel getheoretiseer is. Het is volgens hem misschien waar dat bepaalde woorden op sommige mensen invloed hebben, maar dit komt alleen doordat ze gedachten uitdrukken die voor de toehoorders aangenaam of onaangenaam zijn, terwijl de klanken op zich geen enkele invloed hebben. Wat de invloed van klanken of woorden op dieren betreft, deze ontkende hij volledig. Natuurlijk liet hij de elementalen helemaal buiten beschouwing, want die bestaan volgens hem niet.

Wijze: Die houding is in deze tijd heel begrijpelijk. Ons denken is zo materialistisch gekleurd, en de ware wetenschappelijke houding van de leidende denkers op verschillende onderzoeksgebieden wordt zo totaal verkeerd begrepen door mensen die denken dat ze het voorbeeld van de wetenschappers volgen, dat de meeste westerlingen bang zijn om iets als waar te erkennen dat buiten het bereik van de vijf zintuigen ligt. Degene over wie u spreekt, is één van die vele mensen die algemene wetten die van tijd tot tijd door bekende geleerden worden geformuleerd, als vaststaand en onveranderlijk beschouwen, en daarbij vergeten dat die geleerden voortdurend van standpunt veranderen en zo vooruitgang boeken.

Leerling: Denkt u dat de wetenschap op een dag veel van wat nu aan de occultisten bekend is zal erkennen?

Wijze: Ja, dat zal gebeuren. De echte wetenschapper is altijd bereid om iets als waarheid te erkennen, als het eenmaal is bewezen. U vindt hem misschien vaak koppig of verblind, maar in feite komt hij langzaam – voor u misschien te langzaam – steeds dichterbij de waarheid, ook al kan hij nog niet alles doorgronden. De oppervlakkige wetenschapper zweert altijd bij de gepubliceerde resultaten van het werk van een of andere autoriteit als het laatste woord over het desbetreffende onderwerp, terwijl diezelfde autoriteit nu misschien aantekeningen heeft gemaakt of nieuwe theorieën heeft ontwikkeld om zijn vroegere uitspraken sterk te verruimen en een stap vooruit te helpen. Slechts wanneer de dogmatische geest van een priester, gesteund door de wet, verklaart dat een ontdekking in strijd is met het geopenbaarde woord van zijn God, is er reden tot angst. Maar die tijd is voorbij, en keert voorlopig niet terug, en we hoeven nu niet bang te zijn voor taferelen zoals die waarin Galileo een rol speelde. Maar onder de door u genoemde materialisten is nog veel van die geest over; het ‘geopenbaarde woord van God’ is echter vervangen door de uitspraken van onze wetenschappelijke leiders.

Leerling: Datzelfde heb ik zelfs de laatste 25 jaar opgemerkt. Ongeveer 10 jaar geleden werd iedereen die de feiten erkende die tot de mogelijkheden van iedere mesmerist behoren, door veel bekende geleerden minachtend uitgelachen, terwijl die feiten nu bijna allemaal onder de naam hypnotisme worden erkend. En toen deze grote lichten van onze tijd alles nog ontkenden, waren de Franse geleerden bezig met het verslag van een lange reeks experimenten. Blijkbaar was een nieuwe naam voor een oud en zeer miskend feit voldoende excuus om

alles wat eerst werd ontkend nu als waar aan te nemen. Maar kunt u iets zeggen over die materialistische onderzoekers? Worden ze niet beheerst door een of andere machtige maar onbekende wet?

Wijze: Ja inderdaad. Ze lopen voorop in de verstandelijke, maar niet de spirituele, ontwikkeling, en worden gedreven door krachten waarvan ze niets weten. Ze krijgen vaak hulp van de meesters, die niets ontgaat, en die steeds erop toezien dat deze mensen zich in de voor hen meest geschikte richting verder ontwikkelen, evenals u niet alleen in uw spirituele leven wordt bijgestaan, maar ook op verstandelijk gebied. Deze mensen zullen dus steeds nieuwe feiten en wetten ontdekken, of voor oude wetten nieuwe namen bedenken, om ze te verklaren. Ze kunnen niet anders.

Leerling: Wat is dan onze plicht als zoekers naar waarheid? Moeten we als hervormers van de wetenschap optreden, of moeten we iets anders doen?

Wijze: Nee, niet als hervormers van de instituten en hun docenten, want daarmee zou u geen succes hebben. De wetenschap kan voor zichzelf zorgen, en u zou slechts parels strooien om door hen te worden vertrappt. Wees gerust, alles wat binnen hun begripsvermogen ligt zal in de loop van de tijd worden ontdekt en erkend. Een poging om hen te dwingen tot erkenning van wat volgens u volkomen duidelijk is, zou bijna uitsluitend voortvloeien uit uw ijdelheid en uw verlangen naar lof. Het is niet mogelijk om hen te dwingen, evenmin als het voor mij mogelijk is om u te dwingen bepaalde voor u onbegrijpelijke wetten aan te nemen. U zou mij zeker niet verstandig of eerlijk vinden als ik u eerst dingen zou tonen die u in uw ontwikkelingsstadium nog niet kan begrijpen, en u dan zou dwingen de waarheid ervan aan te nemen. En als u uit eerbied zou zeggen: 'Deze dingen zijn waar', terwijl u er in feite niets van begreep, en niets wijzer bent geworden, dan zou u zich slechts gewonnen hebben geven.

Leerling: Maar u bedoelt toch niet dat we ons alleen met ethiek moeten bezighouden en geen aandacht aan de wetenschap moeten schenken?

Wijze: Nee, volstrekt niet. Probeer zoveel mogelijk kennis op te doen. Maak u vertrouwd met alles wat de wetenschap verkondigt, en toets het, en doe vooral ook zelf onderzoek, maar onderwijs en verkondig tegelijkertijd een levenswijze die gebaseerd is op de werkelijke betekenis van broederschap en breng die in praktijk. Dat is de juiste manier. De gewone mensen, die niets afweten van de wetenschap, zijn

overall in de meerderheid. Deze mensen moeten op zo'n manier worden onderwezen, dat de ontdekkingen van de wetenschap waar niet het licht van de geest op schijnt, geen zwarte magie worden.

Leerling: In een vorig gesprek noemde u elementalen die verborgen schatten bewaken. Ik zou daarover graag meer willen weten. Niet over hoe men ze kan beheersen of hoe men zulke schatten kan verwerven, maar over het onderwerp in het algemeen.

Wijze: De wetten die het verbergen van een schat bepalen, zijn dezelfde als die welke voor verloren voorwerpen gelden. Ieder mens is omgeven door een fluïdum, of atmosfeer, of aura of energie – hoe u het ook wilt noemen – waarin zich voortdurend elementalen bevinden die delen in zijn aard. Dat wil zeggen, ze dragen zijn kleur en het stempel van zijn karakter. Er bestaan talrijke klassen van deze wezens. Sommige mensen hebben er veel van één klasse, of van alle klassen; anderen hebben er veel van enkele klassen en weinig van andere.

Alles wat u draagt, staat in verband met uw elementalen. Bijvoorbeeld, u draagt iets van wol of van linnen en kleine voorwerpen van hout, been, koper, goud, zilver of ander materiaal. Elk van die dingen heeft zijn eigen magnetische verbindingen en ze zijn allemaal min of meer doortrokken van uw magnetisme en uw zenuwfluïdum. Sommige bewaren – door de aard van hun substantie – dit fluïdum niet lang, maar andere juist wel. De elementalen zijn door middel van het magnetische fluïdum met die voorwerpen verbonden die met hun aard overeenkomen.

Ze worden ook – meer dan u weet, en op een manier die niet eenvoudig kan worden beschreven – door uw gedachten en verlangens beïnvloed. Uw verlangens klampen zich aan sommige dingen stevig vast, terwijl hun greep op andere veel minder sterk is. Als een van die voorwerpen plotseling op de grond valt, gaan er altijd elementalen mee. Deze worden door aantrekkingskracht door het voorwerp meegetrokken, en niet omdat ze het voorwerp zien. Meestal omhullen ze het voorwerp volledig, zodat geen mens het kan ontdekken, ook al is het vlakbij. Maar na enige tijd wordt het magnetisme minder sterk, en hun vermogen om het voorwerp te omhullen verzwakt, met als gevolg dat het weer zichtbaar wordt. Dit gebeurt niet altijd. Maar het is toch iets wat dagelijks voorkomt, en voor veel mensen is het zo duidelijk dat het niet naar het rijk der fabelen kan worden verwezen.

Ik geloof zelfs dat één van uw schrijvers een artikel over zo'n ervaring heeft geschreven, waarin hij, hoewel het onderwerp op een min of

meer komische manier wordt behandeld, onopzettelijk verschillende waarheden meedeelt; de titel is, als ik me niet vergis: 'Over de ingewortelde eigenzinnigheid van levenloze voorwerpen.' In al deze gevallen is er sprake van zo'n subtiel evenwicht van krachten dat u voorzichtig moet zijn om algemene conclusies te trekken. U kunt bijvoorbeeld terecht vragen waarom een jas die op de grond valt, zelden uit het gezicht verdwijnt? Er zijn gevallen dat zelfs zo'n groot voorwerp wordt verborgen, maar deze komen zelden voor. De jas zit vol met uw magnetisme, en de elementalen voelen u misschien net zo sterk als wanneer u de jas nog aan heeft. Misschien is er voor hen geen verstoring van de verhoudingen, magnetisch of anderszins. En vaak bestaat dit evenwicht van krachten eveneens in het geval van een klein voorwerp dat niet onzichtbaar is geworden – als gevolg van allerlei oorzaken die verband houden met uw toestand op dat moment – waardoor het voorwerp niet verdwijnt. Om elk specifiek geval te kunnen beoordelen, zou men in het gebied moeten kunnen kijken waar de werking van deze wetten verborgen ligt, en alle krachten moeten berekenen, om te kunnen zeggen waarom iets op een bepaalde manier gebeurt en niet anders.

Leerling: Maar neem het geval van een man die een schat bezit, deze in de grond verbergt, en dan de plek verlaat en sterft; en de schat wordt niet gevonden. In dat geval hebben de elementalen haar niet verborgen. Of, als een vrek zijn goud en juwelen begraaft, wat dan?

Wijze: In alle gevallen waarin iemand goud of juwelen of geld of kostbare voorwerpen begraaft, hechten zijn verlangens zich aan datgene wat hij verbergt. Veel van zijn elementalen hechten zich eraan, en ook andere klassen van elementalen die niets met hem te maken hebben, verzamelen zich eromheen en houden de schat verborgen. In het geval van de kapitein van een schip dat schatten aan boord heeft, zijn de invloeden heel sterk, want de elementalen van alle personen die in verband staan met de lading komen daar bijeen, en de kapitein maakt zich zorgen over wat er aan hem is toevertrouwd.

Bedenk ook dat goud en zilver – of andere metalen – in verband staan met elementalen die heel sterk zijn en een bijzondere aard hebben. Ze houden zich niet aan de wet die door mensen is opgesteld; en de natuurwetten kennen de mens geen eigendomsrechten voor metalen toe noch erkennen ze zijn bijzondere recht om te behouden wat hij uit de grond heeft gehaald of zich heeft toegeëigend. De elementalen verlangen er daarom niet naar om hem het goud of zilver dat hij verloren

heeft, te laten terugvinden. Als we zouden aannemen dat ze zich bezighouden met het vervullen van menselijke verlangens, of met het zeker stellen van onze eigendomsrechten, dan zouden we evengoed onmiddellijk het bestaan van een onvoorspelbare en onverantwoordelijke voorzienigheid kunnen erkennen. Ze handelen uitsluitend volgens de wetten van hun bestaan, en omdat ze niet het vermogen tot oordelen bezitten, kunnen ze ook geen blunders begaan en worden ze niet gedreven door overwegingen met betrekking tot onze onvervreembare rechten of onze onvervulde wensen. Daarom handelen de elementalen van de metalen altijd volgens hun eigen natuurwetten, en één manier waarop ze dat doen is door metalen voor onze ogen onzichtbaar te maken.

Leerling: Is er een toepassing van dit alles op ethisch gebied?

Wijze: Er is een heel belangrijk punt dat u niet over het hoofd moet zien. Telkens wanneer u de fouten van een ander hard en meedogenloos bekritiseert, trekt u een zekere hoeveelheid elementalen van die persoon naar u toe. Ze klemmen zich aan u vast en proberen in u dezelfde toestand of fout te vinden die ze in de ander hebben achtergelaten. Het is alsof ze hem hebben verlaten om tegen een hoger loon voor u te werken.

Dan is er – wat we eerder al bespraken – de invloed van onze daden en gedachten, niet alleen op dat deel van het astrale licht met al zijn elementalen dat ieder van ons speciaal toebehoort, maar op de hele astrale wereld. Als mensen de vreselijke beelden konden zien die daar zijn afgedrukt, en hoe deze steeds op ons inwerken en ons aansporen om dezelfde daden of gedachten te herhalen, dan zou het duizendjarig rijk misschien snel aanbreken. Het astrale licht is in dit opzicht gelijk aan het negatief van een fotograaf, en wij zijn het fotopapier waarop het beeld wordt afgedrukt. We kunnen twee soorten beelden van elke handeling zien. Het ene is de handeling zelf, en het andere de afdruk van de gedachten en gevoelens die hen bezielde die zo handelden. Hieruit kunt u opmaken dat u misschien verantwoordelijk bent voor veel meer vreselijke beelden dan u had gedacht. Want achter handelingen die er eenvoudig uitzien, staan vaak de ergste gedachten en begeerten.

Leerling: Hebben deze beelden in het astrale licht in volgende levens nog invloed op ons?

Wijze: Ja, een grote invloed. We worden er lange perioden door beïnvloed, en hierin kunt u misschien de door u gezochte aanwijzingen vinden voor veel gevallen van de werking van de wet van karma.

Leerling: Is er niet ook enige invloed op dieren en via deze weer op ons, en omgekeerd?

Wijze: Ja. Het dierenrijk wordt door middel van het astrale licht door ons beïnvloed. We hebben in dit astrale licht beelden van wreedheid, onderdrukking, overheersing en moord gegrift. De hele christelijke wereld is het eens dat de mens dieren zonder bezwaar mag doden, op grond van de theorie die vroeger door priesters zo uitvoerig is beschreven, dat dieren geen ziel hebben. Dit wordt zelfs aan kleine kinderen geleerd, en deze beginnen al heel jong insecten, vogels en andere dieren te doden, niet om zich ertegen te beschermen, maar moedwillig. Als ze volwassen zijn geworden, gaan ze door met deze gewoonte, en in Engeland zien we dat het afschieten van vogels, veel meer dan voor consumptie nodig is, een nationale sport is, of, zoals ik het zou willen noemen, een nationale misdaad. Dit is slechts een klein voorbeeld. Als zulke mensen elementalen even gemakkelijk konden vangen als dieren, zouden ze ze doden als vermaak, wanneer ze geen gebruik van hen willen maken; en als de elementalen weigerden te gehoorzamen, zou hun dood volgen als straf. Dit alles voelen de elementalen, natuurlijk zonder een ethisch bewustzijn; maar overeenkomstig de wet van actie en reactie krijgen we van hen precies terug wat we hebben gegeven.

Leerling: Voordat we het onderwerp elementalen verlaten, zou ik willen terugkomen op het punt van de metalen en het verband tussen de mens en de elementalen die in verbinding staan met het mineralenrijk. Sommige mensen schijnen altijd zonder moeite metalen te kunnen vinden, of ze hebben, zoals ze zeggen, in dat opzicht geluk. Hoe kan ik dat rijmen met de natuurlijke neiging van de elementalen om alles te verbergen? Komt dat omdat er strijd of disharmonie is tussen de verschillende klassen van elementalen die bij een bepaald persoon horen?

Wijze: Dat is een deel van de verklaring. Sommige mensen zijn, zoals ik al zei, meer met een soort elementalen verbonden dan met een andere soort. Iemand die 'geluk heeft' met metalen, bijvoorbeeld met goud of zilver, heeft in zijn nabijheid meer elementalen die tot die metalen behoren dan andere mensen, en dus is er minder strijd tussen de elementalen. Zo iemand komt meer overeen met het rijk van de metaal-elementalen, omdat deze overheersen. Er bestaat dus een sterkere natuurlijke aantrekking tussen het verloren of begraven goud of zilver en die persoon, dan bij andere mensen.

Leerling: Waardoor wordt dit bepaald? Komt dit door een verlangen naar goud en zilver, of is het aangeboren?

Wijze: Het is aangeboren. De combinaties zijn in ieder individu zo complex en hangen van zoveel verschillende oorzaken af, dat u ze niet kunt bepalen. Ze gaan vaak vele generaties terug en hangen af van de bijzondere eigenschappen van de grond, het klimaat, het land, de familie of het ras. Zoals u kunt zien, vertonen die een enorme variatie, en met de gegevens waarover u nu kunt beschikken, kunt u dit niet bepalen. Enkel de wens om goud en zilver te bezitten is niet genoeg.

Leerling: Ik denk ook dat pogingen om met die elementalen in contact te komen door sterk aan ze te denken niet het gewenste resultaat zullen hebben.

Wijze: Nee, dat zal niet helpen, want uw gedachten kunnen hen niet bereiken. Ze horen u niet, en zien u niet; en omdat onervaren mensen alleen door een toevallige concentratie van krachten invloed op hen uitoefenen, kunnen deze 'toevalligheden' slechts tot stand komen voor zover u een natuurlijke verwantschap heeft met het rijk waartoe die elementalen behoren die u heeft beïnvloed.

Leerling: Ik dank u voor uw onderricht.

Wijze: Ik hoop dat u naar het pad wordt geleid dat naar het licht voert!

7

Leerling: Op welke hoofdgedachte kan ik me het beste richten bij mijn studie van de elementalen?

Wijze: Het beste is dat u zich enkele feiten en de wetten die daarop betrekking hebben duidelijk inprent en probeert deze volledig te begrijpen. Omdat de wereld van de elementalen volkomen verschilt van de wereld die voor u zichtbaar is, kunnen de wetten die voor hen en hun handelingen gelden, niet volledig worden omschreven in termen die nu door de wetenschappelijke of de metafysische scholen worden gebruikt. Daarom kan alleen een gedeeltelijke beschrijving worden gegeven. Ik zal u enkele van die feiten geven, waarbij u goed moet begrijpen dat mijn opmerkingen niet op alle klassen van elementalen van toepassing zijn.

Ten eerste dan: Elementalen hebben geen vorm.

Leerling: U bedoelt zeker dat ze geen begrensde vorm of lichaam bezitten zoals het onze, dat een oppervlak heeft dat de zetel schijnt te zijn van gewaarwordingen.

Wijze: Niet alleen dat, maar ook dat ze niet eens een schaduwach-

tige, vage, astrale vorm hebben, zoals gewoonlijk aan geestverschijningen wordt toegeschreven. Ze hebben geen afzonderlijke persoonlijke vorm waarin ze zich kunnen vertonen.

Leerling: Hoe moet ik dat zien met het oog op de voorbeelden die door Bulwer-Lytton en andere schrijvers zijn gegeven van elementalen die in bepaalde vormen verschijnen?

Wijze: De vorm die aan een elementaal wordt gegeven of door deze wordt aangenomen, is van oorsprong altijd subjectief. Deze vorm is het werk van de persoon die het ziet, en die, om de aanwezigheid van het elementaal duidelijker waar te nemen, daaraan onbewust een vorm heeft gegeven. Ook een gemeenschappelijke indruk van veel mensen kan ervoor zorgen dat er een duidelijke gedaante wordt aangenomen die het resultaat is van die gecombineerde indrukken.

Leerling: Kunnen we op deze manier het verhaal dat Luther de duivel zag, verklaren?

Wijze: Ja. Luther had zich van jongs af een beeld gevormd van een persoonlijke duivel, het hoofd van de broederschap van de bozen, die een eigen specifieke vorm had. De elementalen die door Luther werden opgeroepen, hetzij door zijn enorme geestdrift of door ziekte, bekleedden zich daardoor onmiddellijk met het oude beeld dat hij in zijn denken had gevormd en vaste vorm had gegeven; en hij noemde dit de duivel.

Leerling: Dit doet me denken aan een vriend die me vertelde dat hij in zijn jeugd de traditionele duivelsfiguur had gezien, die uit de open haard tevoorschijn kwam en door de kamer stapte, en dat hij sindsdien overtuigd was van het objectieve bestaan van de duivel.

Wijze: Op deze manier kunt u ook de uitzonderlijke gebeurtenissen in Salem in de Verenigde Staten verklaren, toen enige hysterische en mediamieke vrouwen en kinderen de duivel zagen en ook verschillende kleine duiveltjes in allerlei gedaanten. Sommige van deze gaven de slachtoffers informatie. Het waren allemaal elementalen, en hun illusoire vorm was het product van de verbeeldingskracht en het geheugen van die arme ongelukkige mensen.

Leerling: Maar er zijn gevallen waar een bepaalde vorm telkens terugkomt. Bijvoorbeeld een eigenaardig gekleed vrouwtje dat nooit in de verbeelding van de aanwezigen bestond; en andere regelmatig terugkerende geestverschijningen. Hoe werden die teweegebracht? Niemand had immers zo'n beeld voor ogen gehad.

Wijze: Zulke beelden bevinden zich in de aura's van die mensen, en

zijn ontstaan door indrukken vóór de geboorte. Elk kind komt in het leven met beelden die om hem heen zweven, die zich aan het kind vasthechten en afkomstig zijn van de moeder; en zo kan men voor de oorsprong van zulke beelden soms heel ver in het verleden teruggaan via een lange reeks voorouders. Dit maakt deel uit van de werking van dezelfde wet, volgens welke het lichaam van een kind invloeden ondergaat van gebeurtenissen die tijdens de zwangerschap indrukken achterlaten op de moeder.¹

Leerling: Dus om de oorsprong van zo'n geestverschijning te achterhalen zou men moeten kunnen terugkijken, niet alleen in iemands huidige leven maar ook in de levens van zijn voorouders?

Wijze: Juist. En daarom zal een occultist over deze dingen niet snel zijn mening geven. Hij kan slechts de algemene regel geven, want men zou een heel leven kunnen verspillen met nutteloos onderzoek naar een onbelangrijk verleden. U begrijpt dat niet alle kleinigheden van een heel leven kunnen worden nagespeurd, alleen om iemand te vertellen wanneer en onder welke omstandigheden een bepaald beeld op zijn bewustzijn werd afgedrukt. Duizenden van zulke indrukken worden jaarlijks gemaakt. Dat ze geen *herinneringen zijn geworden*, bewijst niet dat ze niet bestaan. Die indrukken wachten, evenals het onzichtbare beeld op een fotografische plaat, op het moment waarop ze worden ontwikkeld.

Leerling: Hoe moet ik me de essentie en de bestaansvorm van een elementaal voorstellen?

Wijze: Beschouw ze uitsluitend als *energiecentra*, die altijd handelen overeenkomstig de wetten van dat gebied van de natuur waartoe ze behoren.

Leerling: Kunnen we een elementaal dan vergelijken met buskruit dat ongetwijfeld zal ontploffen als het wordt aangestoken? Dat wil zeggen dat de elementalen niets weten over goed en kwaad, maar steevast handelen zodra de aanleiding tot hun natuurlijke werking aanwezig is? Ik neem aan dat ze daarom onverzoenlijk worden genoemd.

Wijze: Ja, ze zijn als de bliksem die opflitst of vernietigt naar gelang van de omstandigheden. Het heeft geen respect voor de mens, of voor liefde, of schoonheid, of deugd, maar kan even gemakkelijk een onschuldige als een schuldige doden, of de bezittingen van een goed als van een slecht mens verbranden.

---

¹ Zie *Isis ontsluierd*, 1:495ev, 503-7.

Leerling: Wat valt er verder over te zeggen?

Wijze: Dat de elementalen in en door alle voorwerpen heen leven, en ook buiten de dampkring van onze aarde.

Leerling: Bedoelt u bijvoorbeeld dat er in deze berg een bepaalde klasse elementalen bestaat die zich onbelemmerd door mensen, door de aarde, rotsen of bomen heen kunnen bewegen?

Wijze: Ja, en niet alleen dat, maar dat er tegelijkertijd een andere klasse elementalen bestaat die zich, behalve door rotsen, bomen en mensen, zelfs door eerstgenoemde klasse heen kunnen bewegen.

Leerling: Nemen ze de voorwerpen waar die voor ons belemmeringen zijn en waar zij doorheen kunnen bewegen?

Wijze: Nee, gewoonlijk niet. In uitzonderlijke gevallen komt dit voor, maar zelfs dan is dit niet vergelijkbaar met onze vorm van gewaarwording. Voor hen bestaan de voorwerpen niet. Een groot blok steen of een klomp ijzer vormt voor hen geen begrenzing of heeft voor hen geen dichtheid. Maar ze kunnen er een indruk van ontvangen door een verandering van kleur of klank, maar niet als gevolg van dichtheid of weerstand.

Leerling: Is het niet vergelijkbaar met een elektrische stroom die door een hard stuk koperdraad gaat, maar zich niet door lucht kan voortbewegen?

Wijze: Dat toont duidelijk aan dat iets dat ondoordringbaar is voor één vorm van energie, voor een andere vorm wél doordringbaar is. Als we dit voorbeeld verder uitwerken, zien we dat de mens zich door de lucht kan verplaatsen, maar door metaal wordt tegengehouden. Dus, wat voor ons 'ondoordringbaar' is, is niet 'ondoordringbaar' voor elektriciteit. Evenzo is iets wat een elementaal de weg kan versperren niet een voorwerp dat wij vast noemen, maar iets dat voor ons ontastbaar en onzichtbaar is, maar voor de elementalen een ondoordringbare barrière.

Leerling: Ik dank u voor uw onderricht.

Wijze: Streef ernaar om meer verlichting te verdienen!

8

Leerling: Wat is occultisme?

Wijze: Het is die tak van kennis die het heelal in de vorm van een ei weergeeft. De cel van de wetenschap is een kopie in het klein van het ei van het heelal. De wetten die voor het geheel gelden, gelden ook voor elk deel ervan. Omdat de mens een kopie in het klein van het

heelal is – de microkosmos – wordt hij beheerst door dezelfde wetten die het grotere geheel beheersen. Occultisme onderricht ons daarom over de verborgen wetten en krachten van het heelal en de mens. Die krachten werken ook in de uiterlijke wereld en zijn slechts gedeeltelijk bekend aan de mensen van deze tijd die geen onzichtbare werkelijke natuur erkennen die het model van de zichtbare natuur bevat.

Leerling: Wat zegt het occultisme in grote lijnen over de mens?

Wijze: Dat hij het hoogste product van de evolutie is, en dus een centrum of brandpunt in zich heeft dat met elk krachtcentrum in het heelal overeenkomt. Hij heeft daarom evenveel centra of brandpunten van kracht, macht en kennis als er in de grotere wereld om hem heen en in hem zijn.

Leerling: Geldt dit voor alle mensen, of verwijst u naar de uitzonderingen?

Wijze: Ik bedoel ieder mens, van de laagste tot de allerhoogste, zowel de gewone mensen als zij die verder zijn dan wij en van wie we vermoeden dat ze bestaan. Hoewel we gewend zijn om de term ‘menselijk’ tot deze aarde te beperken, is het niet juist om dat soort wezens tot dit gebied of deze bol te beperken, omdat er op andere planeten wezens zijn die wat kracht en aard en mogelijkheden betreft vergelijkbaar zijn met die van onze planeet.

Leerling: Wilt u iets meer toelichten wat u bedoelt als u zegt dat we centra of brandpunten in ons hebben.

Wijze: Elektriciteit is een heel sterke kracht waarover de wetenschap niet alles weet, en die toch veel wordt gebruikt. Het zenuwstelsel en het fysieke en mentale gestel van de mens kunnen samen op een meer verfijnde en subtiele manier precies dezelfde kracht voortbrengen, en in dezelfde mate, als de krachtigste dynamo, zodat die kracht kan worden gebruikt om te doden, een toestand te wijzigen, of een voorwerp te verplaatsen of te veranderen. Dit is de ‘vriil’ die door Bulwer-Lytton in zijn *Coming Race* werd beschreven.

De natuur vertoont voor onze ogen het vermogen om een bepaalde hoeveelheid materiaal naar één plek met vastomlijnde grenzen te trekken teneinde het kleinste voorwerp voort te brengen, of het allergrootste. Uit de lucht neemt ze wat er al is, en door het binnen de grenzen van een boom of een dierlijke vorm te verdichten maakt ze het voor onze fysieke ogen zichtbaar. Dit is de kracht van het verdichten binnen de zogeheten ideële grenzen, d.w.z. binnen de grenzen van de ideële vorm. De mens heeft hetzelfde vermogen, en kan, als hij de wetten en

de juiste krachtcentra in zichzelf kent, precies hetzelfde doen als de natuur. Hij kan dus zichtbaar en stoffelijk maken wat eerst ideëel en onzichtbaar was door de ideële vorm te vullen met de stof die uit de lucht wordt gehaald. In zijn geval is het enige verschil met de natuur dat hij snel doet wat zij langzaam tot stand brengt.

Natuurverschijnselen leveren ons geen voorbeeld van telepathie dat we kunnen gebruiken. Onder vogels en andere dieren bestaat er echter een telepathie die instinctief tot stand komt. Maar telepathie, zoals het nu wordt genoemd, is het overbrengen van een gedachte of denkbeeld van mens op mens. Dit is een natuurkracht, en wanneer deze goed wordt begrepen kan deze door de ene mens worden gebruikt om elk denkbeeld of elke gedachte over te brengen naar een ander, ongeacht de afstand of obstakels die zich tussen hen bevinden. Als natuurverschijnsel kunnen we de trilling van een snaar noemen die alle andere snaren van dezelfde lengte tegelijkertijd kan laten meetrillen. Dit is een tak van het occultisme die deels bekend is aan de huidige onderzoekers. Maar het is ook een van de nuttigste en een van de grootste vermogens die we hebben. Om ervan gebruik te maken moeten veel dingen samenkomen. In het gewone leven wordt ze dagelijks door iedereen gebruikt – mensen staan namelijk elk moment telepathisch met elkaar in contact – maar om haar volmaakt te beheersen, d.w.z. over elke afstand en ondanks elk obstakel, moet men dit occulte vermogen volmaakt beheersen. Toch zal ze op een dag aan het grote publiek bekend zijn.

Leerling: Wordt er door de natuur gestreefd naar een doel dat de mens eveneens voor ogen zou moeten hebben?

Wijze: De natuur werkt altijd om het anorganische of levenloze of niet-intelligente en niet-bewuste om te zetten in het organische, het intelligente en het bewuste; en dit zou ook het doel van de mens moeten zijn. In haar grote processen lijkt de natuur vernietiging te veroorzaken, maar dat dient alleen voor de opbouw. De rotsen vergaan tot aarde, elementen verenigen zich om verandering teweeg te brengen, maar de evolutie gaat altijd vooruit. De natuur vernietigt de dingen of de tijd niet; ze is constructief. De mens zou dat ook moeten zijn. En als moreel wezen met een vrije wil zou hij aan dat doel moet werken, en moet hij niet alleen maar zijn verlangens bevredigen of zijn energie verspillen.

Leerling: Betreft het occultisme waarheid of leugens, is het egoïstisch of onzelfzuchtig; of is het deels het ene en deels het andere?

Wijze: Het occultisme is kleurloos, en wordt pas goed of slecht wanneer de mens het in een of andere richting gebruikt. Slecht occultisme, of dat wat voor egoïstische doeleinden wordt gebruikt, is niet minder echt, want het is hetzelfde als dat wat voor goede doeleinden wordt gebruikt. De natuur is tweezijdig, negatief en positief, goed en slecht, licht en donker, warm en koud, geest en stof. De zwarte magiër heeft evenzeer het vermogen om verschijnselen teweeg te brengen als de witte, maar de natuur heeft de neiging om uiteindelijk de zwarte te vernietigen en de witte te redden. Maar wat u moet begrijpen is dat een leugenachtig mens en een waarachtig mens beiden occultist kunnen zijn. De woorden van de christelijke leraar Jezus geven aan hoe men dit onderscheid kan maken: ‘Aan hun vruchten kunnen jullie hen herkennen. Men plukt toch geen druiven van doornstruiken of vijgen van distels.’¹

Occultisme is de algemene, alomvattende term, en het onderscheid wordt gemaakt door de termen wit en zwart. Beide gebruiken dezelfde krachten, en dezelfde wetten, want in dit heelal gelden geen bijzondere wetten voor een specifieke groep mensen die zich met natuurgeheimen bezighoudt. Maar de weg van de onwaarachtigen en verdorvenen, die eerst eenvoudig lijkt te zijn, is uiteindelijk moeilijk, want de zwarte magiërs zijn niemand te vriend. Ze staan allemaal tegenover elkaar zodra het om hun belangen gaat, en dat kan op elk moment gebeuren. Er wordt gezegd dat de persoonlijke ziel van hen die actief zijn aan de destructieve kant van de natuur uiteindelijk zal worden vernietigd.

Leerling: Waar moet ik de hulp zoeken die ik nodig heb om juist te leven, en op de juiste manier te studeren?

Wijze: In uzelf is het licht dat ieder mens verlicht die hier op aarde leeft. Het licht van het hoger zelf en van de mahātma verschillen niet van elkaar. Hoe kunt u de natuur begrijpen, zolang u niet uw hoger zelf heeft gevonden?

9

Leerling: Wat zijn de gevolgen als iemand probeert het vermogen te ontwikkelen om in het astrale licht te kijken, voordat die persoon is ingewijd?

Wijze: In het astrale licht kijken, gebeurt niet door middel van

---

¹ *Matth.* 7:20; 7:16.

manas, maar door middel van de zintuigen, en heeft daarom alles te maken met zintuiglijke waarneming op een ander en bedrieglijker gebied dan dit. De uiteindelijke waarnemer, of de beoordelaar van waarnemingen, werkt in manas, in het zelf; het uiteindelijke oordeel wordt dus door astrale waarnemingen vertroebeld als men niet getraind of ingewijd is om het ware en het onware te kunnen onderscheiden. Een ander gevolg is de neiging om te lang stil te staan bij deze subtiele zintuiglijke waarneming, waardoor manas tijdelijk verlamd zal raken. Dit maakt de verwarring des te groter, en zal een eventuele inwijding des te meer of voorgoed vertragen. Bovendien betreft die waarneming het gebied van de paranormale verschijnselen, en draagt bij tot de verwarring van het zelf dat dit leven nog maar net begint te begrijpen.

Door zich op het astrale gebied te begeven wordt nog een element van verwarring toegevoegd door verschijnselen die zijn toe te schrijven aan een ander gebied te verwarren met die op ons gebied. Het ego moet een stevige basis vinden en niet heen en weer worden geslingerd. De voortdurende omkering van beelden en ideeën in het astrale licht, en de streken van de daar aanwezige elementalen, die ons als zodanig onbekend zijn en waarvan we alleen de gevolgen zien, dragen nog meer bij tot de verwarring. Samengevat, het werkelijke gevaar waaruit alle andere voortvloeien of volgen, ligt in de verwarring van het ego wanneer het voortijdig met vreemde dingen wordt geconfronteerd.

Leerling: Hoe kan iemand weten wanneer hij echte occulte informatie vanuit het innerlijke zelf ontvangt?

Wijze: De intuïtie moet worden ontwikkeld, en de zaak moet vanuit een werkelijke filosofische basis worden beoordeeld, want als die occulte informatie in strijd is met juiste algemene regels dan is dat verkeerd. Ze moet blijken uit een diepe en grondige analyse waarbij we ontdekken wat uit alleen maar egoïsme voortkwam en wat niet; als ze is toe te schrijven aan egoïsme, dan is ze niet van de geest en is ze onwaar. Het vermogen om te weten komt niet voort uit boekenstudie of uit louter filosofie, maar vooral uit het in praktijk brengen van altruïsme in daad, woord en gedachte; want die praktijk zuivert de omhulsels van de ziel waardoor dat licht omlaag kan schijnen naar het bewustzijn van onze hersenen. Omdat de hersenen in de waaktostand de ontvanger zijn, moeten ze worden gezuiverd van de invloed van zintuiglijke waarneming, en de beste manier om dit te doen is door filosofie te combineren met de hoogste uiterlijke en innerlijke deugd.

Leerling: Noem enkele manieren waarop de intuïtie kan worden ontwikkeld.

Wijze: In de eerste plaats door haar te oefenen, en ten tweede door haar niet voor puur persoonlijke doeleinden te gebruiken. Oefening betekent dat ze fouten moet maken, tot door oprechte pogingen om haar te gebruiken haar eigen kracht wordt ontwikkeld. Dit betekent niet dat we fouten kunnen maken zonder de gevolgen ervan te ondervinden, maar dat we onze intuïtie gaan gebruiken en versterken nadat we het geweten de juiste basis hebben gegeven door de gulden regel te volgen. In het begin zullen we daarbij onvermijdelijk fouten maken, maar al snel zal ze – als we oprecht zijn – helderder worden en zich niet meer vergissen. We moeten de werken bestuderen van degenen die dit pad in het verleden zijn gegaan en hebben ontdekt wat echt is en wat niet. Ze zeggen dat het zelf de enige werkelijkheid is. Het denken moet een ruimer levensperspectief worden geboden, bijvoorbeeld door onderzoek naar de reïncarnatieleer, want die laat zien dat onze mogelijkheden onbegrensd zijn. We moeten niet alleen onzelfzuchtig zijn, maar moeten alle taken uitvoeren die karma ons heeft gegeven, en dan zal de intuïtie ons de weg wijzen naar onze plicht, en het ware pad van het leven.

Leerling: Zijn er adepten in Amerika of Europa?

Wijze: Ja, die zijn er en zijn er altijd geweest. Maar ze houden zich voorlopig voor het oog van de wereld verborgen. De echte adepten hebben een veelomvattende taak op veel gebieden van het leven, en bereiden bepaalde mensen voor op werk dat ze in de toekomst zullen doen. Hoewel hun invloed groot is, heeft men geen vermoeden van hun bestaan, en dat is de manier waarop ze op dit moment willen werken. Ook zijn er een aantal die werken met bepaalde personen in sommige indianenstammen in Amerika, want onder hen zijn er ego's die in een ander leven nog meer werk zullen doen, en ze moeten daarop nu worden voorbereid. Niets wordt door deze adepten over het hoofd gezien. In Europa gebeurt hetzelfde; de aard van het werk wordt bepaald door tijd en plaats.

Leerling: Wat is de betekenis van de vijfpuntige ster?

Wijze: Het is het symbool van de mens die geen adept is, maar die zich wat zijn gedachten en innerlijke ontwikkeling betreft op het gebied van de dierlijke natuur bevindt. Daarom is het het symbool van de mensheid. Ondersteboven betekent het, of symboliseert het, de dood. In die stand betekent het ook de andere of de duistere kant. Het is te-

gelijkertijd het kruis begiftigd met de macht van het denken, d.w.z. de mens.

Leerling: Bestaat er een vierpuntige ster als symbool?

Wijze: Ja. Dat is het symbool van het rijk direct onder dat van de mens, en heeft betrekking op de dieren. De juiste soort helderziende kan zowel de vijf- als de vierpuntige ster zien. Het wordt allemaal voortgebracht door de snijpunten van de lijnen of stromen in het astrale licht afkomstig van de persoon of het wezen. De vierpuntige betekent dat het wezen manas heeft, maar dat nog niet heeft ontwikkeld.

Leerling: Heeft de vijfpuntige ster als figuur op zichzelf enige macht?

Wijze: Deze heeft enige macht, maar heel weinig. Ze wordt door allerlei mensen gebruikt als handelsmerk en dergelijke, en voor het doel van verschillende organisaties, maar dit levert geen resultaten op. Ze moet in feite door het denken worden gebruikt om enige kracht of waarde te hebben. Als ze op die manier wordt gebruikt, draagt ze alle macht van degene aan wie ze toebehoort.

Leerling: Waarom wordt in het praktisch occultisme door sommige schrijvers zoveel over het zwaard gesproken?

Wijze: Veel van deze schrijvers herhalen slechts wat ze hebben gelezen. Maar er is een reden voor; ook in de strijd is een zwaard van groter nut om schade aan te richten dan een knots. Het astrale licht komt overeen met water. Als u in of onder water met een knots probeert uit te halen, zult u ontdekken dat dit maar weinig resultaat heeft, maar een scherp mes zal onder water bijna even goed snijden als erbuiten. De wrijving is minder. In het astrale licht zal een zwaard dat op dat gebied wordt gebruikt meer vermogen hebben om te snijden dan een knots, en een elementaal zal daarom gemakkelijker worden getroffen door een zwaard dan door een knots of een steen.

Dit alles heeft betrekking op dingen die geen echte waarde hebben voor de werkelijke aspirant, en alleen degenen die in duistere magie geïnteresseerd zijn of dwazen die niet echt weten wat ze doen, houden zich hiermee bezig. Het is zeker dat iemand die een zwaard of een knots hanteert uiteindelijk daardoor zal worden getroffen. De lering die hieruit moet worden getrokken is dat we moeten zoeken naar het ware zelf, dat al het occultisme en alle waarheid kent, en het beschermende schild is tegen alle gevaren. Dat is waarnaar de oude wijzen zochten en wat ze hebben gevonden, en dat is waarnaar we moeten streven.

10

Leerling: Is er niet een of andere innerlijke houding die men in feite moet aannemen om het occulte in de natuur te begrijpen?

Wijze: U moet een innerlijke houding aannemen die u in staat stelt om de werkelijkheid van de dingen te zien. Het denken moet ontsnappen aan formaliteiten en vaste gebruiken, hoewel men uiterlijk aan al deze lijkt te voldoen, en moet stevig worden gebaseerd op de waarheid dat de mens een kopie van het heelal is en een deel van het hoogste wezen in zich heeft. Hoe beter dit wordt beseft des te helderder zal de waarheid worden begrepen. Een besef hiervan leidt onvermijdelijk tot de conclusie dat alle andere mensen en wezens met ons verenigd zijn, en dit neemt het egoïsme weg dat het gevolg is van het denkbeeld van afgescheidenheid. Wanneer de waarheid van het één-zijn wordt begrepen, verdwijnt elk onderscheid dat gemaakt wordt op basis van vergelijkingen – zoals bij de farizeeën de ene mens beter is dan de ander – uit ons denken, waardoor het zuiverder wordt en vrijer om te handelen.

Leerling: Wat is volgens u een van de grootste belemmeringen voor het denken om de waarheid te begrijpen?

Wijze: De grootste belemmering van secundaire aard is wat ooit *fantasie* werd genoemd; d.w.z. de terugkeer van gedachten en beelden als gevolg van herinnering of geheugen. Het geheugen is een belangrijk vermogen, maar het denken op zich is niet het geheugen. Het denken is rusteloos en dwaalt van nature af, en moet worden beheerst. Zijn rusteloze aard is noodzakelijk want anders zou er stagnatie ontstaan. Maar het denken kan worden beheerst en op een voorwerp of denkbeeld worden gericht. Omdat we voortdurend nieuwe dingen zien en horen, wordt de natuurlijke rusteloosheid van het denken duidelijk als we haar proberen in te perken. De herinnering aan veel voorwerpen, dingen, onderwerpen, taken, mensen, omstandigheden, en zaken roept dan in het denken verschillende beelden met de bijbehorende gedachten op. Het denken probeert deze onmiddellijk te volgen, en onze aandacht blijkt te zijn afgedwaald. Hieruit volgt dat het opslaan van veel nutteloze en ongetwijfeld terugkerende gedachten een belemmering is voor het vinden van de waarheid. En deze belemmering is kenmerkend voor onze huidige manier van leven.

Leerling: Kunt u een aantal verbanden noemen tussen de zon ener-

zijds en wij en de natuur anderzijds, die een rol spelen in het occultisme?

Wijze: Er zijn veel van dat soort verbanden, en ze zijn allemaal belangrijk. Eerst wil ik uw aandacht vestigen op de grotere verbanden. De zon is het centrum van ons zonnestelsel. De levensenergieën van dat stelsel bereiken het via de zon die een brandpunt of reflector is voor de plaats in de ruimte waar het werkelijke centrum ligt. Door dat brandpunt komt niet alleen leven, maar ook veel dat in essentie spiritueel is. De zon moet daarom niet alleen met het oog worden bekeken, maar ook door het denken worden beschouwd. Hij vertegenwoordigt voor de wereld wat het hoger zelf is voor de mens. Hij is het zielencentrum van de wereld met zijn zes metgezellen, zoals het hoger zelf het centrum is voor de zes beginselen van de mens. Hij levert dus aan die zes beginselen van de mens vele spirituele essenties en vermogens. Daarom moet men over hem nadenken en zich niet beperken tot het staren ernaar. Voor zover de zon stoffelijk handelt door middel van licht, warmte, en zwaartekracht, zal hij vanzelf werken, maar als wezen met een vrije wil moet de mens over hem nadenken om dat voordeel te behalen dat alleen door vrijwillig nadenken kan worden verkregen.

Leerling: Zou u ook een kleiner verband willen noemen?

Wijze: We gaan bijvoorbeeld in de zon zitten voor zijn warmte en mogelijke scheikundige invloeden. Maar als we op hetzelfde moment dat we dit doen ook aan hem denken als de zon aan de hemel en aan zijn mogelijke essentiële natuur, dan onttrekken we energie aan hem die anders niet wordt aangesproken. Dit kan ook op een donkere dag, wanneer wolken de lucht verduisteren, en zo kan men enig nut daarvan ondervinden. Natuurlijke mystici, zowel geleerde als onontwikkelde, hebben dit hier en daar zelf ontdekt, en hebben de oefening vaak in praktijk gebracht. Maar het hangt, zoals u ziet, af van het denken.

Leerling: Doet het denkvermogen feitelijk iets als het zich op een gedachte richt en naar meer licht streeft?

Wijze: Ja, in feite wel. Een draad of een vinger of een lange wegschietende stroom verlaat de hersenen op zoek naar kennis. Hij gaat in alle richtingen en treft alle andere denkers die hij kan bereiken om zo mogelijk informatie te ontvangen. Dit wordt zogezegd telepathisch gedaan. Er zijn geen patenten op ware filosofische kennis, noch auteursrechten op dat gebied. De persoonlijke rechten van het persoonlijke leven worden volledig gerespecteerd, behalve door potentiële zwarte magiërs die zich het bezit van iedereen zouden toe-eigenen.

Maar universele waarheid is van iedereen, en als de onzichtbare boodschapper van de ene denker in contact komt met het denken van een ander, dan geeft die ander hem alles wat hij maar van de waarheid over algemene onderwerpen weet. De vinger of de draad van het denken schiet dus verder tot hij de gedachte of het gedachtezaadje van de ander bereikt en deze zich eigen maakt. Maar ons huidige concurrentiestelsel en het egoïstische verlangen naar eigen voordeel en roem bouwt – tot ieders nadeel – voortdurend een muur rond het denken van mensen.

Leerling: Bedoelt u dat de handeling die u beschrijft natuurlijk, gebruikelijk en universeel is, of alleen wordt gedaan door mensen die weten hoe ze het moeten doen en zich daarvan bewust zijn?

Wijze: Ze is universeel, en vindt plaats ongeacht of de persoon zich bewust is van wat er gebeurt, of niet. Maar heel weinig mensen zijn in staat om dit in zichzelf waar te nemen, maar dat maakt geen verschil. Het gebeurt voortdurend. Als u serieus nadenkt over bijvoorbeeld een filosofisch of ethisch vraagstuk, gaat uw denken eropuit en komt in contact met het denken van andere mensen, en van hen krijgt u allerlei gedachten. Als u niet goed in evenwicht en psychisch zuiver bent, zult u vaak gedachten opvangen die onjuist zijn. Zo is uw karma en het karma van de mensheid. Maar als u oprecht bent en probeert uzelf op juiste filosofie te baseren, dan is het vanzelfsprekend dat uw denken verkeerde gedachten zal verwerpen. Hieruit blijkt hoe het komt dat denkstelsels ontstaan en in stand worden gehouden, ook al zijn ze dwaas, onjuist, of verderfelijk.

Leerling: Welke mentale houding en aspiratie bieden hierbij de beste bescherming, en helpen het denken bij zijn zoektocht om fouten te verwerpen en niet tot de hersenen toe te laten?

Wijze: Onzelfzuchtigheid, altruïsme in theorie en praktijk; het verlangen om de wensen van het hoger zelf – dat is de ‘Vader in de hemel’ – in vervulling te laten gaan; toewijding aan de mensheid. Deze worden verder ondersteund door discipline, juist denken, en goed onderwijs.

Leerling: Is een ongeschoold iemand dan slechter af?

Wijze: Dat hoeft niet. Grote geleerden gaan zo volledig op in één stelsel dat ze bijna alle gedachten verwerpen die niet overeenstemmen met hun vooropgezette meningen. Iemand die oprecht maar onontwikkeld is, is vaak in staat om achter de waarheid te komen, maar kan deze niet onder woorden brengen. Het onwetende volk kent gewoonlijk de universele waarheden van de natuur, maar is beperkt in haar mogelijk-

heden om die te beschrijven. De grootste ontdekkingen van wetenschappers worden meestal op deze onderbewuste telepathische manier verkregen. Sterker nog, ze komen vaak op in de hersenen van een onbekend en zogenaamd onontwikkeld persoon, en dan wordt de wetenschappelijke ontdekker beroemd door zijn vermogen om haar onder woorden te brengen en door zijn middelen om haar bekend te maken.

Leerling: Heeft dit ook betrekking op het werk van de adepten van alle goede loges?

Wijze: Ja. Ze hebben alle waarheden die men zich zou kunnen wensen, maar kunnen deze tegelijkertijd afschermen voor het denken van de onderzoekende geesten die nog niet klaar zijn om ze op een goede manier te gebruiken. Maar vaak zien ze dat de tijd rijp is, en een wetenschapper ervoor gereed is, en dan reiken ze zijn denken een beeld aan van wat hij zoekt. Hij krijgt dan tijdens zijn overdenkingen een ‘inval’, zoals velen van hen hebben erkend. Hij maakt het bekend aan de wereld, wordt beroemd, en de wereld wordt wijzer. Dit doen de adepten voortdurend, maar af en toe worden grotere uiteenzettingen over de waarheden van de natuur door hen bekendgemaakt, zoals in het geval van HPB. Deze worden in het begin niet algemeen aanvaard, want de erkenning dat men geholpen is door de geschriften van een ander levert geen persoonlijk voordeel en roem op, maar omdat het met een doel wordt gedaan – ten bate van een volgende eeuw – zullen ze op het juiste moment hun uitwerking hebben.

Leerling: Hoe weten de adepten wat er gaande is in de wereld van het denken, bijvoorbeeld in het Westen?

Wijze: Ze hoeven hun bewustzijn slechts uit eigen beweging en doelbewust in contact te brengen met dat van de toonaangevende denkers van deze tijd om onmiddellijk te ontdekken welke ideeën er door hen zijn of worden uitgedacht, en zo een overzicht te krijgen. Dat doen ze voortdurend, en ze moedigen hen eveneens voortdurend aan om deze verder uit te werken of aan te passen door gedachtezaden te strooien op het mentale gebied, zodat ontvankelijke onderzoekers en denkers daarvan kunnen gebruikmaken.

Leerling: Zijn er regels die voor iedereen in de witte magie of het goede occultisme bindend zijn? Ik bedoel regels die te vergelijken zijn met de tien geboden van de christenen, of regels voor de bescherming

van leven, vrijheid en eigendom die door menselijke wetten worden erkend.

Wijze: Er zijn zulke regels die heel strikt zijn, en het overtreden ervan wordt nooit uitgewist, behalve door boetedoening. Die regels zijn niet door een of andere denker of knappe kop bedacht, maar vloeien voort uit de wetten van de natuur, van het bewustzijn, en van de ziel. Daarom is het onmogelijk ze op te heffen. Men kan ze overtreden, en het kan lijken dat men er een heel leven of meer dan een leven aan ontsnapt; maar door het overtreden ervan worden onmiddellijk andere oorzaken gelegd die gevolgen beginnen te krijgen, en die gevolgen zullen feilloos terugslaan op de overtreder. Karma werkt hier zoals het ook elders werkt, en wordt een Nemesis die, hoewel soms langzaam, zo zeker is als het lot zelf.

Leerling: Het is dus niet zo dat wanneer een occultist een regel overtreedt, een andere adept of handelend persoon als een detective of politieagent eropuit gaat en de dader voor de rechter brengt, zoals we soms in de fantasierijke boeken van mystieke schrijvers lezen?

Wijze: Nee, hij wordt niet op die manier achternagezet. Integendeel, alle collega-adepten of studenten zijn maar al te zeer bereid om de overtreder te helpen, niet om zijn straf te ontlopen, maar om oprecht te proberen neutraliserende oorzaken te scheppen voor het welzijn van iedereen. Want de fouten van één mens slaan terug op de hele menselijke familie. Maar als de dader de neutraliserende goede handelingen niet wil verrichten, wordt hij overgelaten aan de wet van de natuur, die in feite de wet van zijn eigen innerlijke leven is en waaraan hij niet kan ontkomen. In Lyttons roman *Zanoni* zult u zien dat de ernstige meester, Mejnour, Zanoni probeert te helpen, zelfs op het moment dat laatstgenoemde langzaam maar zeker verstrikt raakt in de netten die hijzelf heeft geweven, wat leidde tot zijn ondergang. Mejnour kende de wet, en Zanoni eveneens. Laatstgenoemde had te lijden van een vroegere fout waarvan hij de gevolgen moest ondergaan; eerstgenoemde zou, toen hij te streng en te onvriendelijk was geweest, zo'n vergissing later betreuen. Maar intussen was hij verplicht zijn vriend te helpen, zoals iedereen die echt in broederschap gelooft.

Leerling: Welke van die regels komt op een of andere manier overeen met 'u zult niet stelen'?

Wijze: Die regel die langgeleden door een oude wijze werd uitgedrukt in de woorden 'u zult niet de rijkdom van een ander begeren'. Dit is beter dan 'u zult niet stelen', want u kunt niet iets stelen als u het niet

begeert. Als u steelt uit honger dan kan dat u worden vergeven, maar u begerde het voedsel met een doel, zoals een ander alleen uit hebberigheid begeert. De rijkdom van anderen omvat al hun bezittingen, en betekent niet alleen maar geld. Hun denkbeelden, hun persoonlijke gedachten, hun verstandelijke en paranormale vermogens – in feite alles op alle gebieden waar ze iets bezitten of hebben. Ook al zijn ze op dat gebied bereid om alles weg te geven, moet dit niet door een ander worden begeerd.

U heeft dus niet het recht het denken binnen te dringen van een ander die u daartoe geen toestemming heeft gegeven, en hem iets te ontnemen wat niet van u is. Wanneer u deze regel overtreedt, wordt u een inbreker op het verstandelijke en psychische gebied. Het is u verboden iets weg te nemen voor persoonlijk gewin, winst, voordeel of gebruik. Maar u mag nemen wat voor het algemeen welzijn is, als u ver genoeg gevorderd en goed genoeg bent om het persoonlijke element daaruit te kunnen elimineren. Deze regel zou, zoals u kunt zien, alle mensen uitsluiten – en iedere objectieve waarnemer kent ze – die paranormale vermogens voor zichzelf en voor eigen gebruik verlangen. Als deze mensen de vermogens van helderziend- en helderhorendheid hadden die ze zo graag willen hebben, dan zou geen macht kunnen voorkomen dat ze op de onzichtbare gebieden elke keer diefstal plegen als ze iemand ontmoeten die niet beschermd is. En omdat de meesten van ons zo onvolmaakt zijn dat we vele levens moeten werken, helpen de meesters van wijsheid ons gebrekkige mensen niet om wapens te verkrijgen waarmee we ons in de vingers zouden snijden. De wet werkt onverbiddelijk, en de overtredingen die worden begaan hebben nog vele jaren daarna hun gevolgen. De zwarte loge is echter graag bereid om elke arme, zwakke, of zondige sterveling zo'n vermogen te geven, omdat daardoor het aantal slachtoffers sterk toeneemt, en dat is wat ze wensen.

Leerling: Is er een regel die overeenkomt met 'leg geen valse getuigenis af'?

Wijze: Ja, de regel die voorschrijft dat u in het denken van een ander nooit een onjuiste of onware gedachte moet brengen. Omdat we onze gedachten naar het bewustzijn van een ander kunnen projecteren, moeten we geen onware gedachten naar die ander overbrengen. Anders wordt hij met de onjuiste gedachte geconfronteerd, en als de kracht ervan hem overweldigt, dan vindt die gedachte weerklank in hem. Ze is een valse getuige die leugenachtig in hem spreekt, en ze brengt de

innerlijke toeschouwer die van gedachten leeft in verwarring.

Leerling: Hoe kan iemand de natuurlijke werking van het denken voorkomen als beelden van het privéleven van anderen aan hem verschijnen?

Wijze: Dat is voor de meeste mensen moeilijk. Daarom hebben ze dat vermogen niet; het wordt zoveel mogelijk verborgen gehouden. Maar als de getrainde ziel rondkijkt in het gebied van de ziel, kan ze ook haar blik richten, en wanneer ze een beeld ziet verschijnen dat ze niet zou willen ontvangen, dan wendt ze haar blik af. Al dat soort beelden bevatten een waarschuwing, waaraan men zich moet houden. Deze regel, of dit stukje informatie, is niet bijzonder, want veel geboren helderzienden kennen hem goed, hoewel veel van hen denken dat anderen niet over dezelfde kennis beschikken.

Leerling: Wat bedoelt u met een beeld dat een waarschuwing bevat?

Wijze: In dit gebied wordt de geringste gedachte een stem of een beeld. Alle gedachten maken beelden. Ieder mens heeft zijn persoonlijke gedachten en verlangens. Rond deze maakt hij ook een beeld van zijn verlangen naar privacy, en dat wordt voor de helderziende een waarschuwende stem, of beeld, die lijkt te zeggen dat ze met rust moet worden gelaten. Bij sommigen kan de waarschuwing de vorm aannemen van een persoon die maant om uit de buurt te blijven, bij anderen is het een stem, bij weer anderen de eenvoudige maar zekere kennis dat de zaak heilig is. Al deze variaties zijn afhankelijk van de specifieke psychische kenmerken van de ziener.

Leerling: Welk soort gedachten of kennis is uitgezonderd van deze regels?

Wijze: algemene, en filosofische, religieuze en ethische. Dat wil zeggen, voor deze zijn geen auteursrechten of patenten die een puur menselijke uitvinding zijn en behoren tot de wereld van competitiviteit. Als een mens werkelijk een filosofisch probleem uitdenkt, dan is de oplossing volgens de wetten van de natuur niet van hem; ze behoort aan iedereen; op dit gebied heeft hij geen recht op enige roem, op enig voordeel, op enig privégebruik. Daarom mag de ziener zoveel ervan nemen als hij wil, maar hij mag het niet voor zichzelf opeisen of voor zichzelf gebruiken. Hetzelfde geldt voor andere zaken van algemeen nut. Ze zijn voor iedereen. Als een Spencer een lange reeks geleerde dingen uitdenkt die goed zijn voor alle mensen, dan kan de ziener ze allemaal oppikken. In feite hebben maar weinig denkers originele gedachten. Ze beroemen zich erop dat dit zo is, maar in feite doorzoekt

hun bewustzijn de hele denkerwereld en pikt van mensen die trager denken de gedachten op die goed en waar zijn, en maken die zich eigen, waarmee ze soms roem, soms geld, verkrijgen, en in deze eeuw bewerken ze dat alles van hen is en doen er hun voordeel mee.

12

Leerling: Een vorige keer sprak u over entiteiten die de ruimte om ons heen bevolken. Zijn dit allemaal onbewuste wezens of niet?

Wijze: Ze zijn niet allemaal onbewust. Ten eerste zijn er grote aantallen alledaagse elementalen die zoals zenuwstromen met elke beweging van de mens, het dier, of de natuurlijke elementen meebewegen. Vervolgens zijn er klassen van elementalen die een eigen specifieke kracht en bewustzijn hebben en door een mens niet gemakkelijk kunnen worden benaderd. Dan komen de schimmen van de doden, hetzij louter zwevende schillen, of bezielde elementalen, of doortrokken van de galvanische en bijzondere invloed van de broeders van de schaduw. Laatstgenoemde, de broeders van de schaduw, hebben – afgezien van zeldzame gevallen – geen fysieke lichamen. Ze zijn slechte zielen die lang in dat gebied leven, en ze werken overeenkomstig hun aard voor geen ander doel dan om kwaad te doen, tot ze ten slotte worden vernietigd. Ze zijn de verloren zielen van kāmaloḳa die men duidelijk moet onderscheiden van de ‘bezielde lijken’ zonder ziel, die onder de mensen leven. Deze duistere entiteiten zijn de dugpa’s, de zwarte magiërs.

Leerling: Hebben ze iets te maken met de schokken, het geklop, de slechte invloeden, de desintegratie van zacht materiaal vergezeld van min of meer duidelijke geluiden?

Wijze: Ja. Niet altijd, natuurlijk. Maar waar ze werkelijk worden gezien op het moment vóór zo’n gebeurtenis, daar zijn zij de werktuigen.

Leerling: Moet ik dan aannemen dat ik, indien mij dit overkomt, de aantrekkende persoon, het ongelukkige kanaal, ben, door middel waarvan ze zijn gekomen?

Wijze: Nee, daarin heeft u het helemaal mis. U bent in feite het tegenovergestelde, en de oorzaak voor de tijdelijke nederlaag van die duistere entiteit. U heeft de uiterlijke schijn, de uiterlijke manipulatie van krachten, voor het ding zelf aangezien. Als u hun kanaal, hun instrument, zou zijn, de oorzaak van hun komst en dus hun aanwezigheid mogelijk zou maken, dan zou er geen lawaai en geen explosie zijn. Ze

zouden dan in en door u handelen om anderen schade toe te brengen, stil en ongemerkt. Ze naderen uw aura en proberen deze binnen te dringen. De kracht van uw karakter, uw aspiratie, van uw leven, stoot hen af, en ze zijn gedwongen, zoals regenwolken, zich te ontladen. Hoe sterker ze zijn, des te luider de manifestatie van hun aftocht. Ze zijn tijdelijk vernietigd of, beter gezegd, buiten gevecht gesteld, en moeten zich, zoals een oorlogsschip, terugtrekken voor herstel. In hun geval bestaat deze uit het verzamelen van kracht voor een nieuwe aanval, daar of ergens anders.

Leerling: Als er zulke luide explosies plaatsvinden, waarbij het pleisterwerk van de muur afspringt en dergelijke, en zo'n kwaadaardige entiteit astraal wordt gezien, volgt daaruit dan dat de persoon in wiens nabijheid dit allemaal gebeurde – als die persoon kan worden aangewezen omdat hij alleen was – in feite degene was die, op grond van zijn innerlijke kracht en zijn verzet tegen de kwaadaardige entiteit, deze uiteenbarsting of tijdelijke nederlaag veroorzaakte?

Wijze: Ja, dat is juist. Die persoon is niet de oorzaak dat de entiteit nadert, en is ook niet haar vriend, maar vormt in feite een bescherming voor mensen die anders onverwachts zouden worden aangevallen. Onderzoekers die niet goed op de hoogte zijn zullen waarschijnlijk anders redeneren, maar dat komt dan door gebrek aan juiste kennis. Ik zal kort een concreet geval beschrijven. Terwijl ik rustig op een stoel zat, de ogen gesloten, zag ik een van die kwaadaardige entiteiten langs de astrale stromen naderen, die eruitzag als een mens. Haar handen als klauwen stak ze naar me uit om me te grijpen, en op haar gezicht lag een duivelse uitdrukking. Op volle kracht kwam ze snel dichterbij. Maar toen ik naar haar keek werkte het vertrouwen dat ik voelde en de bescherming om me heen als een enorme schok voor haar, en ze leek van binnenuit te barsten, te aarzelen, in stukken uiteen te vallen, en verdween toen. Op het moment dat de desintegratie begon, klonk er een hard geluid door de plotselinge ontlading van astrale elektriciteit, die reacties veroorzaakte die onmiddellijk werden overgebracht op de voorwerpen in de kamer, totdat hun spanning een grens bereikte en ze een geluid voortbrachten. Dit is precies het verschijnsel van de donder, dat ontladingen in wolken vergezelt, en wordt gevolgd door een evenwicht.

Leerling. Kan ik deze uitleg gebruiken voor elk objectief verschijnsel, bijvoorbeeld de spiritistische klopgeluiden?

Wijze: Nee, niet voor elk geval. Ze gaat voor veel verschijnselen op, maar heeft vooral betrekking op de bewuste entiteiten waarover ik

sprak. Heel vaak worden de kleine tik- en kloggeluiden voortgebracht in overeenstemming met de genoemde wet, maar zonder dat er zo'n entiteit aanwezig is. Dit zijn de laatste ontladingen van de verzamelde energie. Dat wijst niet altijd op de aanwezigheid van een externe en bewuste entiteit. Maar voor zover deze tikgeluiden de afsluiting vormen van een proces, d.w.z. de donder van de ene astrale wolk naar de andere, zijn ze ontladingen van verzamelde kracht. Met dit onderscheid in gedachten zou er voor u geen verwarring moeten zijn.

Leerling: Hebben kleuren niet veel met dit onderwerp te maken?

Wijze: Ja, maar we zullen daar nu niet verder op ingaan, en alleen zeggen dat de door ons genoemde kwaadaardige entiteiten vaak een gedaante met een goede kleur aannemen, maar niet in staat zijn om de duisternis die bij hun aard hoort te verbergen.

Occulte trillingen

Een fragment van een gesprek met HPB in 1888

[‘Occult vibrations’, *The Path*, juni 1893, blz. 79-81; *CW* 10:264-7]

Het volgende werd in 1888 door HPB gedictreed en door mij opgeschreven. Het was de bedoeling om het op dat moment af te drukken, maar het werd toen niet gebruikt. Ik heb het toen mee naar huis genomen, en nu komt het van pas. – W.Q. Judge

Vraag: Toen ik nadacht over het verschil tussen gewone mensen en een adept of zelfs een gedeeltelijk ontwikkelde aspirant, bedacht ik dat de trillingsfrequentie van de hersenmoleculen, en ook de coördinatie daarvan met de trillingen van de hogere hersenen, ten grondslag kan liggen aan het verschil, en ook veel andere dingen zou kunnen verklaren.

HPB: Dat is ook zo. Ze zorgen voor verschillen en veroorzaken ook veel merkwaardige verschijnselen; en de verschillen tussen individuen zijn voor een groot deel toe te schrijven aan allerlei soorten trillingen.

Vr.: Bij het lezen van het artikel in *The Path* van april 1886, werd dit idee opnieuw naar voren gebracht. Ik sla blz. 6-7 ervan op: ‘Want bovengenoemde goddelijke resonantie is niet het goddelijke licht zelf. De resonantie is slechts de uitademing van de eerste klank van het hele

Aum. . . . Ze manifesteert zich niet alleen als de kracht die de deeltjes van het heelal in beweging en tot leven brengt, maar ook in de evolutie en ontbinding van de mens, van het dieren- en mineralenrijk en van het zonnestelsel. Bij de Indo-Europeanen werd ze vertegenwoordigd door de planeet Mercurius, die altijd werd beschouwd als de beheersers van de verstandelijke vermogens en als een universele stimulerende kracht.' Wat moet men hiervan denken?

HPB: Mercurius stond altijd bekend als de god van de geheime wijsheid. Hij is Hermes evenals Budha de zoon van Soma. Als we het over dingen op lagere gebieden hebben, dan zou ik de 'goddelijke resonantie' waarover u in *The Path* leest 'trillingen' noemen en de voortbrenger van, of dat wat de impuls geeft voor, elk soort verschijnsel op het astrale gebied.

Vr.: Als de hersenen en de aard van mensen verschillen vertonen, is dit dan zo omdat hun trillingen verschillen?

HPB: Dat is zeer zeker het geval.

Vr.: Als we het over de mensheid als geheel hebben, is het dan waar dat er één grondtoon of trillingssnelheid is waarop iedereen reageert?

HPB: Mensen in het algemeen zijn zoals de vele toetsen van een piano, ieder met zijn eigen geluid; en de combinatie daarvan brengt weer een eindeloze variatie van andere geluiden voort. Evenals de levenloze natuur hebben ze een grondtoon waaruit door eindeloze veranderingen elk soort karakter of gestel wordt voortgebracht. Vergeet niet wat er in *Isis ontsluit* (1:16) werd gezegd: 'Het heelal is de combinatie van duizend elementen en toch de uitdrukking van één enkele geest – een chaos voor de [fysieke] zintuigen, een kosmos voor het verstand' (manas).

Vr.: Tot zover geldt dit voor de natuur in het algemeen. Verklaart dit het verschil tussen een adept en de gewone mensen?

HPB: Ja. Het verschil is dat een adept kan worden vergeleken met die ene grondtoon die alle toonsoorten in de grote harmonie van de natuur omvat. Hij heeft de synthese van alle toonsoorten in zijn gedachten, terwijl de gewone mens dezelfde grondtoon als basis heeft, maar alleen werkt en denkt op basis van één of een paar variaties van deze belangrijke grondtoon, en met zijn hersenen maar een paar akkoorden voortbrengt uit het grote geheel van alle mogelijke harmonieën.

Vr.: Heeft dit iets te maken met het feit dat een leerling de stem van zijn meester kan horen via de astrale ruimten, terwijl een ander mens de adepten niet kan horen of met hen kan communiceren?

HPB: Dit komt omdat de hersenen van een chela door training zijn

afgestemd op de hersenen van de meester. De trillingen ervan synchroniseren met die van de adept, en ongetrainde hersenen zijn niet op die manier afgestemd. De hersenen van een chela zijn dus vanuit het standpunt van het gewone leven abnormaal, terwijl die van de gewone mens voor wereldse doeleinden normaal zijn. Laatstgenoemde kan worden vergeleken met iemand die kleurenblind is.

Vr.: Hoe moet ik dit begrijpen?

HPB: Wat vanuit het standpunt van een arts als normaal wordt beschouwd, wordt vanuit het oogpunt van het occultisme als abnormaal beschouwd, en omgekeerd. Het verschil tussen een kleurenblinde seinwachter die lichtseinen verkeerd leest en de adept die ziet, is dat eerstgenoemde de ene kleur aanziet voor een andere kleur, terwijl de adept alle kleuren in elke kleur ziet en ze toch niet door elkaar haalt.

Vr.: Heeft de adept zijn trillingen dan zo verheven dat ze dezelfde zijn als die van de natuur als geheel?

HPB: Ja, dat geldt voor de hoogste adepten. Maar er zijn andere adepten die, hoewel ze alle mensen ver vooruit zijn, nog niet op die manier kunnen trillen.

Vr.: Kan een adept als hij dat wenst een trilling voortbrengen die de ene kleur kan laten veranderen in een andere?

HPB: Hij kan een geluid voortbrengen waardoor een kleur zal veranderen. Geluid brengt de kleur voort (en niet de ene kleur de andere kleur), en niet omgekeerd. Door de trillingen van een geluid op de juiste manier daarop af te stemmen wordt een nieuwe kleur gemaakt.

Vr.: Is het waar dat op het astrale gebied elk geluid altijd een kleur voortbrengt?

HPB: Ja, maar deze zijn onzichtbaar omdat ze door de hersenen nog niet zo op elkaar afgestemd zijn dat ze op het gebied van onze aarde zichtbaar worden. Lees Galton, over zijn experimenten met kleuren en geluiden zoals die door paranormaal begaafden en mediums worden waargenomen, waaruit blijkt dat veel sensitieve mensen bij elk geluid altijd een kleur zien. Als dezelfde trillingen die als rood worden gezien een kleurenblinde man bereiken, dan is hij niet in staat om deze waar te nemen en verandert hij, zogezegd, het getal, en ziet dan een kleur die overeenkomt met die trillingen uit het volledige spectrum die hij wel kan waarnemen. Zijn astrale zintuigen zien misschien de werkelijke kleur, maar de fysieke ogen hebben hun eigen trillingen, en deze, die zich op het uiterlijke gebied bevinden, winnen het tijdelijk van de andere, en de astrale mens wordt gedwongen om aan de hersenen te

melden dat hij de juiste kleur heeft gezien.

Elke keer wordt de uiterlijke prikkel namelijk naar de innerlijke mens gestuurd, die dan als het ware gedwongen wordt de boodschap aan te nemen en deze voorlopig te bevestigen. Maar er zijn gevallen waarin de innerlijke mens in staat is om zelfs dan het uiterlijke gebrek te ondervangen en de hersenen het verschil te laten zien. In veel gevallen van krankzinnigheid is de verwarring van allerlei trillingen zo groot dat er geen afstemming mogelijk is tussen de innerlijke en de uiterlijke mens, en we hebben dan een geval van psychische gestoordheid. Maar zelfs in een aantal van deze ongelukkige gevallen is de innerlijke mens zich de hele tijd ervan bewust dat hij niet gek is, maar hij kan dat niet duidelijk maken. Zo worden mensen vaak door een verkeerde behandeling echt krankzinnig gemaakt.

Vr.: Door wat voor trillingen maken de elementalen allerlei kleuren en lichten?

HPB: Dat is een vraag waarop ik niet kan antwoorden, al ben ik daarmee bekend. Heb ik je niet verteld dat geheimen te snel kunnen worden onthuld?

Gesprekken met HPB over occultisme

[‘Conversations on Occultism with H.P.B.’, *The Path*, april 1894, blz. 17-21; *CW* 10:268-73]

In 1875, '76, '77 en '78 had ik door mijn nauwe band met HPB vaak de gelegenheid om met haar te spreken over wat we toen ‘magie’ noemden. Deze nuttige, en voor mij schitterende gelegenheden vonden 's avonds laat plaats, en soms ook overdag. Ik had toen de gewoonte haar overdag op te zoeken telkens wanneer ik vrij kon nemen van mijn kantoor. Vaak bleef ik in haar flat om zoveel mogelijk te horen en te zien. Later, in 1884, bracht ik vele weken bij haar door in de Rue Notre Dame des Champs in Parijs, en zat dag in dag uit en avond na avond bij haar; nog later, in 1888, toen ik bij haar was in Londen, in Holland Park, had ik nog enkele gelegenheden. Een deel van wat ze zei maak ik hier bekend voor hen die met haar woorden hun voordeel kunnen doen. Er is beslist geen grotere praktische occultist bekend in deze eeuw: vanuit dat oogpunt gezien zal wat ze heeft

gezegd voor sommige mensen een zeker nut en belang hebben.

Over devachan

Deze term werd toen nog niet gebruikt. Het gesprek ging over stappen op het pad en het terugkeren naar deze wereld. In antwoord op een vraag:

‘Ja, je bent hier al eerder geweest en hebt je al eerder hiermee beziggehouden. Je werd geboren met deze neiging, en in andere levens heb je deze mensen [veronderstelde invloeden van adepten] ontmoet, en ze zijn hier om je daarom te ontmoeten.’

Later, toen bepaalde termen in gebruik raakten, werd de vraag gesteld of iedereen 1500 jaar in devachan verblijft.

‘Judge, je moet weten dat we volgens onze filosofie daar niet allemaal zo lang blijven. Het varieert met ieders karakter. Iemand met materialistische denkbeelden zal eerder terugkomen dan iemand die een spirituele filosoof en een goed mens is. Trouwens, bedenk dat alle werkers voor de Loge, ongeacht hun graad, worden geholpen om uit devachan te komen, indien ze dat toelaten. Je eigen gedachte die je hebt uitgesproken, dat er geen 1500 jaar waren verstreken sinds je naar devachan ging, is juist, en wat ik zeg heeft de meester zelf aan mij verteld.’

Precipitaties door de meesters

In antwoord op een vraag hierover zei ze:

‘Als je denkt dat de meester de dingen altijd precipiteert, dan heb je het mis. Ja, dat kan hij doen. Maar de meeste precipitaties worden door chela's gedaan, die in jouw ogen bijna meesters zijn. Ik zie zijn opdrachten, en de gedachten en woorden die hij wil gebruiken, en ik precipiteer ze in die vorm; dat doet * * * ook, en nog een of twee anderen.’

‘En hoe zit het met hun handschrift?’

‘Alles wat je schrijft is jouw handschrift – maar het is niet je persoonlijke handschrift – dat je in het algemeen gebruikt en dat je als eerste hebt geleerd wanneer je een fysieke vorm aanneemt. Je weet dat de handschriften van de meesters, die ze persoonlijk gebruiken, zowel wat de vorm als de weergave van klanken betreft, een vreemde, in feite een Indiase, taal betreft. Dus gebruiken ze voor het Engels een andere vorm, en in die vorm precipiteer ik boodschappen overeenkomstig hun opdrachten. Op een dag betraptte B— me bijna en maakte er zowat een puinhoop van door mij te laten schrikken. De boodschap moet in fac-

simile in het astrale licht worden gezien, en door middel van die astrale matrix precipiteer ik haar als geheel. Het is echter anders wanneer de meester me het papier en het voltooide bericht stuurt. Daarom noem ik deze dingen ‘psychologische trucs’. Men scheen objectieve wonderen te verlangen, maar als men even nadenkt dan blijkt dat ze niets anders zijn dan een bewijs van occulte vermogens. Veel mediums hebben precipitatie verricht voordat men van mijn armzalige zelf had gehoord. Maar gezegend is hij die geen behoefte heeft aan wonderen. Je hebt veel van dat soort dingen gezien. Waarom vraag je mij ernaar? Kun je niet je hersenen en je intuïtie gebruiken? Ik heb je bijna het hele scala van mogelijke wonderen laten zien. Laten ze hun hersenen en intuïtie gebruiken op basis van de bekende feiten en de gegeven theorieën.’

Als witte magiërs handelen, wat gebeurt er dan?

‘Kijk, hier is iemand die wil weten waarom de meesters niet onmiddellijk ingrijpen om zijn zaak veilig te stellen. Hij schijnt niet te beseffen wat het voor een meester betekent om occulte kracht te gebruiken. Als je buskruit laat ontploffen om een rots te splijten, kun je een huis met de grond gelijkmaken. Er is een wet dat als een witte magiër zijn occulte kracht gebruikt, er door een zwarte magiër een gelijke hoeveelheid energie kan worden gebruikt. Scheikundigen vinden kruit uit dat dient als explosief, en slechte mensen kunnen dat gaan gebruiken. Je dringt jezelf op aan de meester en je aanvaardt de gevolgen van de enorme krachten om hem heen die op je inwerken. Als je karakter ergens een zwakke plek vertoont, zullen de zwarte magiërs de verstoring gebruiken door de opgewekte krachten naar die plek te leiden en je ondergang veroorzaken. Zo gaat het altijd. Passeer de grens waarachter de occulte wereld ligt, en met sterke krachten, nieuwe verschrikkelijke krachten moet worden afgerekend. Als je dan niet sterk bent, kun je voor de rest van dat leven een wrak worden. Dat is het gevaar. Dit is één reden waarom meesters zich niet vertonen en vaak niet rechtstreeks handelen, maar bijna altijd via tussenpersonen van een lagere graad. Wat zeg je – ‘de tweevoudige krachten in de natuur’? Precies, daar gaat het om; en theosofen moeten die in gedachten houden.’

Geven de meesters straf?

‘Ik ben niet van plan om je hierover alles te vertellen. Ze zijn recht-

vaardig; ze belichamen de wet en mededogen. Denk geen moment dat de meesters je op grond van je mislukkingen en fouten, als die er zijn, op de vingers zullen tikken. Karma zorgt daarvoor. De ethiek van de meesters is de hoogste. Vanuit het standpunt van je vraag straffen ze niet. Heb ik je niet verteld dat de meesters – hoeveel modder er ook naar hen wordt gegooid door mensen die hen kleineren – nooit straf opleggen. Ik begrijp niet waarom zo'n vraag opkomt. Karma zorgt voor alle straf die nodig is.'

Over elementalen

'Het is nu al langgeleden dat ik je heb gezegd dat dit onderwerp niet zou worden uitgelegd. Maar ik kan je hierover enkele dingen zeggen. Dat elementaal dat jij en Olcott gewoonlijk * * * noemden, kan jullie niet zien, tenzij ik hem dat toesta. Nu zal ik jou op het of hem inprenten, zodat hij je zal onthouden zoals een foto. Maar je kunt hem jou niet laten gehoorzamen tot je weet hoe de kracht moet worden gericht. Ik zal hem naar je toesturen en hem een belletje laten rinkelen.'

Enkele dagen daarna werd het afgesproken teken op enige afstand van haar gegeven; het gerinkel van een belletje klonk in de lucht toen ik stond te praten met iemand die niet in theosofie was geïnteresseerd, en ik bevond me toen op 5 kilometer afstand van HPB. De volgende keer dat ik haar opzocht, vroeg ze of * * * was gekomen en het belletje had laten rinkelen, waarbij ze de exacte dag en het tijdstip noemde.

'Deze heeft geen specifieke vorm, maar is meer als een kolkende luchtmassa, maar is niettemin een duidelijk afgebakend wezen, zoals je weet op grond van wat hij heeft gedaan. Er zijn een aantal categorieën met hun eigen vorm. De algemene indeling in vuur-, lucht-, aarde- en water-elementalen is redelijk correct, maar ze omvat niet alle categorieën. Er gebeurt om ons heen niets waarbij geen elementalen betrokken zijn, omdat ze een noodzakelijk onderdeel van de natuur vormen, net zo belangrijk als de zenuwstromen in je lichaam. In stormen kun je zien hoe ze rondbewegen. Weet je nog wat je me vertelde over die dame * * * die ze zag veranderen en bewegen tijdens die opera? Het had te maken met haar aanleg en de algemene gedachte achter de opera [*Tristan en Isolde* van Wagner. – J]. In dat geval, omdat Isolde Iers is, riep de achterliggende gedachte een categorie elementalen wakker die specifiek bij dat eiland en zijn tradities horen. Judge, Ierland is een rare plek. Het zit vol met een opmerkelijke categorie elementalen, en ik zie

dat ze zelfs in vrij grote aantallen zijn geëmigreed! Soms rakelt men heel toevallig een oud stelsel op, zeg uit Egypte; dat verklaart dat eigenaardige astrale geluid waarvan je zei dat het je deed denken aan een sistrum dat wordt geschud; het was echt objectief waarneembaar. Maar, beste vriend, denk je dat ik je een middel zal geven om elementalen op te wekken – nog niet. Bulwer-Lytton schreef voor zijn doen heel verstandig over dit onderwerp.’

Terwijl ze door Central Park, New York, reed: ‘Dit is een interessante plek. Ik zie een groot aantal Indiërs, en ook hun elementalen, net zo echt als jij lijkt te zijn. Ze zien ons niet; het zijn allemaal spoken. Maar, Judge, verwar het magnetisme dat via je huid ontsnapt niet met de zachte klopgeluiden van zogenaamde elementalen die een sigaret willen.’

In W. 34th Street, New York. De eerste keer dat ze met me sprak over elementalen in het bijzonder, toen ik vragen had gesteld over het spiritisme: ‘Het wordt bijna allemaal gedaan door middel van elementalen. Ik kan ze nu klopgeluiden laten maken waar je maar wilt in deze kamer. Kies maar een plek uit.’ Ik wees naar een plek op een harde gipswand die vrij van voorwerpen was. ‘Stel nu een vraag die door klopgeluiden kan worden beantwoord.’

Wat is mijn leeftijd? Klopgeluiden: het juiste aantal.

Hoeveel mensen wonen er in mijn huis? Klopgeluiden: juist.

Hoeveel maanden ben ik in de stad? Klopgeluiden: correct.

Hoeveel minuten voorbij het uur is het op mijn horloge? Klopgeluiden: juist.

Hoeveel sleutels zitten er aan mijn sleutelring? Klopgeluiden: correct.

HPB: ‘Genoeg! We stoppen ermee. Meer krijg je niet, want ik houd ermee op. Wat je ook probeert. Ze hebben geen verstand; ze haalden het allemaal uit je eigen hoofd, zelfs over de sleutels, want je weet innerlijk hoeveel sleutels er aan de sleutelring zitten, hoewel je je het niet herinnert, maar, hoe dan ook, ik kon in je zak kijken en het aantal tellen, en de klopgeluiden gaven dan het juiste antwoord. Er zijn betere dingen te doen dan al die magische onzin.’

Ze precipiteert in Londen

In 1888 was ik in Londen en had een vel papier nodig, met ongeveer vier zinnen geschreven met paarse inkt, dat ik in Amerika had achtergelaten. Ik kwam naar haar kamer, waar B. Keightley was, en zonder

iets te zeggen ging ik tegenover HPB zitten en dacht: ‘Kon zij mij maar op een of andere manier een kopie van dat vel papier bezorgen.’ Ze glimlachte naar me, stond op, ging naar haar kamer, kwam direct weer tevoorschijn en gaf me meteen een stuk papier, in het bijzijn van Keightley. Tot mijn verbazing was het een duplicaat van mijn vel papier, een facsimile. Ik vroeg haar toen hoe ze eraan was gekomen, en ze antwoordde: ‘Ik zag het in je hoofd en de rest was gemakkelijk. Je dacht er heel duidelijk aan. Je weet dat het kan worden gedaan, en het was nodig.’ Dit gebeurde allemaal in ongeveer de tijd die nodig is om deze beschrijvende zinnen te lezen.

William Q. Judge

Praktisch occultisme

Belangrijk voor leerlingen

[‘Practical occultism’, *Lucifer*, april 1888, blz. 150-4; *CW* 9:155-62]

Zoals uit brieven in de correspondentie van deze maand blijkt, zijn veel mensen op zoek naar praktisch onderricht in het occultisme. Daarom is het nodig eens en voor altijd vast te stellen:

- (a) Wat het essentiële verschil is tussen theoretisch en praktisch occultisme; of tussen enerzijds wat algemeen bekendstaat als theosofie – en anderzijds de occulte wetenschap.
- (b) Wat de moeilijkheden zijn die aan de studie van de occulte wetenschap zijn verbonden.

Het is gemakkelijk om theosoof te worden. Iemand met een normale verstandelijke ontwikkeling en belangstelling voor het metafysische; die een zuiver en onzelfzuchtig leven leidt; die meer voldoening vindt in het helpen van anderen dan in het zelf hulp ontvangen; iemand die altijd bereid is zijn eigen genoegens op te offeren ter wille van anderen; die waarheid, goedheid en wijsheid liefheeft ter wille van het ware, het goede en het wijze zelf, en niet om het voordeel dat ze brengen, zo iemand is een theosoof.

Maar het is heel iets anders om het pad in te slaan dat leidt naar kennis van wat goed is om te doen, en naar het juiste onderscheid tussen

goed en kwaad; een pad dat iemand de macht geeft waarmee hij de gewenste goede dingen kan doen, vaak zonder er schijnbaar een vinger voor uit te steken.

Er is nog een ander belangrijk feit waarmee de belangstellende moet worden bekendgemaakt, namelijk de enorme, bijna grenzeloze verantwoordelijkheid die de leraar ter wille van de leerling op zich neemt. Van de guru's in het Oosten die in het openbaar of in het geheim onderricht geven, tot de weinige kabbalisten in westerse landen die hun leerlingen de beginselen van de heilige leer proberen bij te brengen – terwijl die westerse hiërofantzen zelf vaak niet weten aan welke gevaren ze zich blootstellen – al deze 'leraren' zijn onderworpen aan dezelfde onaantastbare wet. Vanaf het moment dat ze *werkelijk* les gaan geven en aan hun leerlingen *ook maar enig* vermogen verlenen – hetzij paranormaal, verstandelijk of fysiek – nemen ze *alle* zonden in het doen en laten van die leerling die verband houden met de occulte wetenschap op zich, tot het moment dat de leerling door inwijding zelf een meester en op zijn beurt verantwoordelijk wordt.

Er bestaat een eigenaardige en mystieke kerkelijke wet, die in de Griekse kerk met grote eerbied wordt beschouwd en daar nog wordt nageleefd, die in de rooms-katholieke kerk halfvergeten en in de protestantse kerk geheel verdwenen is. Deze wet dateert uit de begintijd van het christendom en is gebaseerd op de eerdergenoemde wet, waarvan het een symbool en een uitdrukking was. Dit is het dogma van de volmaakte heiligheid van de betrekking tussen de peetouders die getuigen zijn bij de doop van een kind.¹ Deze nemen stilzwijgend alle zonden van het pasgedoopte kind op zich (gezalfd, evenals bij inwijding – werkelijk een mysterie!) tot op de dag dat het kind een verantwoordelijk lid van de maatschappij wordt en het verschil kent tussen goed en kwaad. Nu wordt duidelijk waarom de 'leraren' zo terughoudend zijn, en waarom 'chela's' een zevenjarige proeftijd moeten doormaken om hun geschiktheid te bewijzen en de eigenschappen te ontwikkelen die nodig zijn om de veiligheid van zowel meester als leerling te waarborgen.

Occultisme is geen magie. Het is *relatief* gemakkelijk toverkunstjes

---

¹De betrekking die op die manier wordt gevormd, is in de Griekse kerk zo heilig dat een huwelijk tussen de peetoom en de peettante van hetzelfde kind als de ergste vorm van incest wordt beschouwd, onwettig wordt verklaard en door de wet wordt ontbonden; en dit absolute verbod geldt zelfs voor de kinderen van de peettante in relatie tot die van de peetoom en omgekeerd.

te leren en de methoden om de subtielere, maar niettemin stoffelijke krachten van de fysieke natuur te gebruiken; de vermogens van de dierlijke ziel in de mens worden gauw opgewekt; de krachten die door zijn liefde, zijn haat, zijn begeerte kunnen worden geactiveerd, zijn al snel tot ontwikkeling gebracht. Maar dit is zwarte magie – *tovenarij*. Het motief, *en alleen het motief*, bepaalt of het uitoefenen van een vermogen zwarte en kwaadaardige dan wel witte en goedaardige magie is. Het is onmogelijk om *spirituele* krachten te gebruiken als er in de handelende persoon ook maar een zweem van egoïsme is overgebleven. Als de bedoelingen namelijk niet volkomen zuiver zijn, zal het spirituele zich omvormen tot het paranormale, zal het op het astrale gebied werken, en kunnen er daardoor verschrikkelijke gevolgen worden teweeggebracht. De [paranormale] vermogens en krachten van de dierlijke natuur kunnen zowel door egoïstische en wraakzuchtige, als door onzelfzuchtige en vergevensgezinde mensen worden gebruikt; de vermogens en krachten van de geest staan alleen ter beschikking van hen die volkomen zuiver van hart zijn – en dat is GODDELIJKE MAGIE.

Aan welke voorwaarden moet iemand die zich aan de studie van de ‘divina sapientia’ wil wijden, dan voldoen? Iedereen moet namelijk weten dat zulk onderricht pas kan worden gegeven als tijdens de jaren van studie strikt aan die voorwaarden wordt voldaan. Dit is een noodzakelijke vereiste. Iemand kan pas zwemmen als hij zich in diep water begeeft. Een vogel kan pas vliegen als zijn vleugels zijn uitgegroeid en hij over ruimte beschikt en de moed heeft zich vol vertrouwen in de lucht te wagen. Iemand die een tweesnijdend zwaard wil hanteren moet eerst stompe wapens volkomen meester zijn, als hij zichzelf of – wat erger is – anderen niet wil verwonden bij zijn eerste poging.

Om bij benadering een indruk te geven van de uitdrukkelijke voorwaarden waaronder de studie van de goddelijke wijsheid veilig kan worden gevolgd – d.w.z. zonder gevaar dat zwarte magie de plaats inneemt van goddelijke magie – volgt hier een bladzijde uit de ‘persoonlijke voorschriften’ die aan iedere leraar in het Oosten zijn verstrekt.

De paar passages die hier volgen zijn uit een groter aantal gekozen en de toelichting staat tussen haakjes.

1. De plaats, waar onderricht wordt gegeven moet zo zijn ingericht dat het denken niet wordt afgeleid en moet ‘invloedopwekkende’ (magnetische) voorwerpen bevatten. De vijf heilige kleuren, in een cirkel verenigd, moeten aanwezig zijn.

De plaats moet geheel vrij zijn van kwaadaardige invloeden die in de lucht hangen.

[Deze plaats moet daarvoor worden gereserveerd en voor geen ander doel worden gebruikt. De vijf 'heilige kleuren' zijn de kleuren van het prisma die op een bepaalde manier zijn gerangschikt, omdat ze sterk magnetisch zijn. Met 'kwaadaardige invloeden' worden alle door strijd, ruzie, slechte gevoelens, enz., veroorzaakte verstoringen bedoeld, want deze zouden zich onmiddellijk op het astrale licht afdrukken, d.w.z. in de atmosfeer van de plaats, en daar 'in de lucht hangen'. Deze eerste voorwaarde lijkt gemakkelijk te vervullen, maar nader beschouwd, is ze één van de moeilijkste om aan te voldoen.]

2. Voordat de leerling toestemming krijgt om 'van aangezicht tot aangezicht' te studeren, moet hij eerst voorbereidende kennis verwerven in een select gezelschap van andere leken-upāsaka's (leerlingen), van wie het aantal altijd oneven moet zijn.

['Van aangezicht tot aangezicht' betekent in dit geval dat er onafhankelijk of gescheiden van anderen wordt gestudeerd, waarbij een leerling van aangezicht tot aangezicht óf met zichzelf (zijn hoger, goddelijk zelf) óf met zijn guru, onderwijs krijgt. Alleen zo kan ieder die kennis ontvangen *die hem* toekomt, overeenkomstig het gebruik dat hij van zijn kennis heeft weten te maken. Dit kan pas gebeuren tegen het einde van de leercyclus.]

3. Voordat u (de leraar) aan uw lanoe (leerling) de goede (heilige) woorden van LAMRIM meedeelt, of hem toestemming verleent 'voorbereidingen te maken' voor dubjed, zult u erop toezien dat zijn denken volkomen is gezuiverd en in vrede is met allen, vooral met *zijn andere zelve*n. Anders zullen de woorden van wijsheid en van de goede wet verloren gaan en door de wind worden meegevoerd.

[*Lamrim* is een werk met praktische voorschriften van Tsongkhapa, in twee afdelingen, één voor religieuze en exoterische doeleinden en een tweede voor esoterisch gebruik. 'Vorbereidingen maken' voor dubjed betekent het gereed-

maken van de voorwerpen, die ‘zieners’ voor hun werk nodig hebben, zoals spiegels en kristallen. De andere ‘zelve’ heeft betrekking op de medeleerlingen. Als er onder de leerlingen geen volledige harmonie heerst, is er *geen* succes mogelijk; de leraar selecteert de leerlingen op basis van hun magnetische en elektrische aard, zodat de positieve en negatieve elementen zorgvuldig bij elkaar worden gebracht en op elkaar worden afgestemd.]

4. Tijdens de studie moeten de upāsaka’s ervoor zorgen dat ze verenigd zijn zoals de vingers van één hand. U moet hen ervan doordringen dat wat de een kwetst ook de anderen moet kwetsen, en dat als de vreugde van de een geen weerklank vindt in het hart van de anderen, er dan niet aan de vereiste voorwaarden is voldaan, en het dus nutteloos is om verder te gaan.

[Dit kan haast niet gebeuren als de eerdere keuze in overeenstemming was met de magnetische vereisten. Het is een feit dat chela’s die overigens veelbelovend en geschikt waren om de waarheid te ontvangen, jarenlang moesten wachten op grond van hun temperament en omdat ze zich niet *in harmonie* met hun medeleerlingen konden brengen. Want –]

5. Medeleerlingen moeten door de guru worden gestemd zoals de snaren van een luit (vīṇā); elke snaar verschilt van de andere, maar brengt klanken voort die in harmonie zijn met alle andere. Samen moeten ze een instrument vormen dat reageert op de geringste aanraking (van de meester). Hun denken zal dan ontstaan voor de harmonie van wijsheid die door hen allemaal zal weerklanken als kennis die de toezichthoudende goden (beschermengelen) bekoort, en nuttig is voor de lanoe. Zo zal de wijsheid voor altijd in hun hart worden gegrift en zal de harmonie van de wet nooit worden verbroken.
6. Zij die kennis willen verwerven die tot de siddhi’s (occulte vermogens) zal leiden, moeten alle wereldse ijdelheden van dit leven opgeven (hier volgt een opsomming van de siddhi’s).
7. Niemand kan een verschil voelen tussen zichzelf en zijn medeleerlingen en bijvoorbeeld denken: ‘ik ben de wijste’, ‘ik

ben heiliger dan mijn broeder', of 'de leraar of de mensen in dit dorp zijn over mij meer tevreden dan over mijn broeder' – en toch een upāsaka blijven. Zijn gedachten moeten zich hoofdzakelijk richten op zijn hart, en daaruit iedere vijandige gedachte tegenover welk levend wezen ook verdrijven. Zijn hart moet vervuld zijn van het gevoel van niet-afgescheidenheid van alle andere wezens en van alles in de natuur; anders kan men niet slagen.

8. Een lanoe (leerling) hoeft alleen bang te zijn voor levende invloeden van buitenaf (magnetische emanaties van levende wezens). Daarom moet hij, hoewel hij in zijn *innerlijke natuur* één is met alles, zijn uiterlijke (uitwendige) lichaam vrijhouden van elke invloed van buitenaf; niemand anders mag uit zijn beker eten of drinken. Hij moet elk lichamenlijk contact met mensen of dieren (d.w.z. aanraken of aangeraakt worden) vermijden.

[Huisdieren zijn niet toegestaan en het is zelfs verboden bepaalde bomen en planten aan te raken. Een leerling moet om zo te zeggen in zijn eigen atmosfeer leven, om die voor occulte doeleinden te individualiseren.]

9. Zijn denken moet ongevoelig blijven voor alles, behalve de universele waarheden in de natuur, opdat de 'leer van het hart' niet wordt gereduceerd tot de 'leer van het oog' (d.w.z. tot een nietszeggende exoterische vormendienst).
10. Geen dierlijk voedsel van welke aard ook, niets wat leven in zich heeft, mag door de leerling worden gegeten. Geen wijn of sterke drank, noch opium mag worden gebruikt, want die zijn als de lhamayin (boze geesten), die zich aan argeloze mensen hechten en hun begripsvermogen verslinden.

[Wijn en sterke drank zouden het schadelijke magnetisme bevatten en in stand houden van iedereen die aan de bereiding ervan heeft meegewerkt; het vlees van elk dier zou de psychische eigenschappen van hun respectieve soort behouden.]

11. Meditatie, onthouding in alle opzichten, het vervullen van morele plichten, zachtaardige gedachten, goede daden en vriendelijke woorden, welwillendheid tegenover iedereen en

het volkomen vergeten van de eigen persoonlijkheid, zijn de meest doeltreffende middelen om kennis te verwerven en zich voor te bereiden om hogere wijsheid te ontvangen.

12. Slechts door stipte naleving van de bovengenoemde voorschriften kan een lanoe hopen na verloop van tijd de siddhi's van de arhats te verkrijgen en de groei door te maken waardoor hij geleidelijk ÉÉN wordt met het UNIVERSELE AL.

Deze 12 fragmenten zijn gekozen uit ongeveer 73 voorschriften; het zou zinloos zijn om deze alle op te sommen, omdat ze in Europa nietszeggend zouden zijn. Maar zelfs dit kleine aantal is voldoende om te laten zien hoe groot de moeilijkheden zijn op het pad van iemand die 'upāsaka' zou willen worden en in een westers land is geboren en opgegroeid.¹

Al het westerse en vooral Engelse onderwijs is doortrokken van het idee van rivaliteit en strijd; elk kind wordt aangespoord om zo snel mogelijk te leren, om zijn vriendjes voorbij te streven en ze op alle mogelijke manieren te overtreffen. Wat ten onrechte 'vriendschappelijke rivaliteit' wordt genoemd, wordt constant aangemoedigd, en dezelfde geest wordt op elk terrein van het leven aangekweekt en versterkt.

Hoe kan een westerling, die van jongs af aan zulke ideeën is 'ingeprent', ooit ertoe komen om zich ten opzichte van zijn medeleerlingen te voelen 'als de vingers van één hand'? Deze medeleerlingen zijn bovendien niet *zijn keuze*, of op basis van gevoelens van persoonlijke sympathie en waardering door hemzelf geselecteerd; ze zijn door zijn leraar gekozen op heel andere gronden, en wie chela wil worden moet *eerst* sterk genoeg zijn om alle gevoelens van afkeer en antipathie voor anderen uit zijn hart te verbannen. Hoeveel westerlingen zijn bereid om dit te proberen?

En dan de kleine dingen in het dagelijks leven, het gebod om zelfs niet de hand van zijn dierbaarste vriend aan te raken! Hoe anders dan de westerse opvattingen over liefde en hartelijkheid! Mensen zullen zeggen dat het zo koud en hard, en ook zo egoïstisch, lijkt om anderen een genoegen te ontzeggen ter wille van onze eigen ontwikkeling.

---

¹ Men moet bedenken dat *alle* 'chela's', zelfs lekenleerlingen, upāsaka worden genoemd tot na hun eerste inwijding, wanneer ze lanoe-upāsaka worden. Tot op die dag worden zelfs zij die in een lamaklooster wonen en *in afzondering leven* als 'leken' beschouwd.

Laten zij die er zo over denken hun pogingen om werkelijk in ernst het pad te betreden tot een volgend leven uitstellen. Maar laten ze zich niet voorstaan op hun vermeende onbaatzuchtigheid. In feite worden ze slechts bedrogen door schijn: de conventionele gebruiken gebaseerd op sentimentaliteit en overdreven emotionaliteit, of zogenaamde beleefdheid, dingen die tot een denkbeeldige wereld behoren en met de stem van de waarheid niets te maken hebben.

Maar zelfs als we deze moeilijkheden opzijzetten, omdat ze tot de ‘uiterlijke’ dingen kunnen worden gerekend, hoewel ze niettemin van groot belang zijn, hoe moeten westerlingen dan met elkaar ‘in harmonie’ komen, zoals hier van hen wordt verlangd? De persoonlijkheid is in Europa en Amerika zo sterk ontwikkeld dat er zelfs geen kunst-academie bestaat waarvan de leden elkaar niet haten en jaloeers op elkaar zijn. ‘Beroepsnijd en -jaloezie’ zijn spreekwoordelijk geworden; iedereen probeert hoe dan ook zichzelf te bevoordelen, en zelfs de zogenaamde beleefdheden in het dagelijks leven zijn niets dan maskers waarachter zich de duivels van haat en jaloezie verschuilen.

In het Oosten wordt de geest van ‘niet-afgescheidenheid’ iedereen al in de kinderjaren even geregeld ingeprent als de geest van rivaliteit in het Westen. Een wildgroei van persoonlijke ambitie, persoonlijke gevoelens en verlangens wordt daar niet aangemoedigd. Als de grond van nature goed is, wordt hij met zorg bewerkt en het kind groeit op tot een volwassen mens in wie de gewoonte om zijn lagere natuur ondergeschikt te maken aan zijn hoger zelf sterk en krachtig is. In het Westen denken mensen dat hun eigen voorkeur voor, en afkeer van, andere mensen en dingen de maatstaf is om naar te handelen, als ze al niet zover gaan om deze tot richtlijn te verheffen en ze aan andere mensen op te dringen.

Laten diegenen die zich beklagen dat ze in de Theosophical Society weinig hebben geleerd de woorden ter harte nemen uit een artikel in *The Path* van jongstleden februari [1888]: ‘De sleutel tot elke graad is de *aspirant zelf*.’ Wijsheid komt niet voort uit ‘angst voor God’ maar uit kennis van het ZELF die de WIJSHEID ZELF is.

Hoe groots en waar is dan voor de leerling in het occultisme – die zich enigszins bewust begint te worden van bovenstaande waarheden – het antwoord van het orakel van Delphi aan allen die naar occulte wijsheid zochten, woorden die keer op keer door de wijze Socrates werden herhaald en benadrukt: MENS KEN UZELF. . . .

Praktisch occultisme [een reactie]

['Practical occultism', *Lucifer*, mei 1888, blz. 257-8; *CW* 9:285-6]

In een heel interessant artikel in het nummer van vorige maand met als titel 'Praktisch occultisme' wordt gezegd dat vanaf het moment dat een meester een chela begint te onderwijzen, hij van die chela alle zonden op zich neemt die met de occulte wetenschap verband houden tot het moment waarop de chela door inwijding een meester en op zijn beurt verantwoordelijk wordt.

Voor de westerse geest, die al generaties doortrokken is van individualisme, is het heel moeilijk om de rechtvaardigheid en dus de juistheid van deze uitspraak te erkennen, en het is heel wenselijk dat enige nadere toelichting wordt gegeven voor een feit dat enkelen intuïtief aanvoelen, maar waarvoor ze geen logische verklaring kunnen geven.

S.E.

Antwoord van de redactrice:

De beste logische verklaring hiervoor is het feit dat zelfs in het gewone dagelijkse leven de ouders, kinderverzorgsters, onderwijzers en docenten gewoonlijk verantwoordelijk worden gehouden voor de gewoonten en toekomstige ethiek van een kind. De kleine ongelukkige sloeber die door zijn ouders wordt getraind om op straat zakken te rollen is niet verantwoordelijk voor zijn zonde, maar deze heeft grote gevolgen voor degenen die hem hebben ingeprent dat het goed was om dit te doen. Laten we hopen dat de westerse geest, ook al is deze 'doortrokken van individualisme', daardoor niet zo is afgestompt dat hij niet inziet dat er – als het anders was – geen logica en geen rechtvaardigheid zouden bestaan. En als degenen die de ontvankelijke geest van het nog redeloze kind tijdens zijn jeugd vormen, in deze wereld van gevolgen verantwoordelijk moeten worden gehouden voor zijn zonden van doen en laten, en voor de gevolgen van hun onderricht later in zijn leven, hoeveel te meer geldt dit dan voor de 'spirituele guru'?

Laatstgenoemde neemt de leerling bij de hand en leidt hem naar, en maakt hem bekend met, een wereld die deze leerling geheel onbekend is. Dit is de wereld van de onzichtbare maar altijd actieve CAUSALITEIT, de subtiele, maar nooit-brekende draad die de werking, het middel en

de macht van karma is, en karma zelf op het gebied van het goddelijk denkvermogen. Geen enkele adept kan, zodra hij met die wereld vertrouwd is, zich nog op onwetendheid beroepen, zelfs niet als het *motief* voor een handeling goed en prijzenswaardig is maar slechte gevolgen voortbrengt. Als de occultist eenmaal bekend is met dit mysterieuze gebied, kan hij namelijk de twee wegen voorzien die zich bij elke al of niet weloverwogen daad openen; dit brengt hem in een positie waarin hij met zekerheid weet wat de gevolgen in het ene of het andere geval zullen zijn. Is het dan niet vanzelfsprekend dat de *gids* – zolang de leerling volgens dit principe te werk gaat, maar te onwetend is om zeker te zijn van zijn inzicht en onderscheidingsvermogen – verantwoordelijk is voor de zonden van hem die hij naar deze gevaarlijke gebieden heeft geleid?

Occultisme tegenover de occulte kunsten

[‘Occultism versus the occult arts’, *Lucifer*, mei 1888,
blz. 173-81; *CW* 9:249-61]

Vaak heb ik gehoord, maar ik geloof pas nu,
Dat er onedele mensen bestaan die door krachtige magische
spreuken
Natuurwetten naar hun hand kunnen zetten. – Milton

Deze maand ontvingen we verschillende brieven die aantonen dat het artikel ‘Praktisch occultisme’ in ons vorige nummer op sommige lezers diepe indruk heeft gemaakt. Zulke brieven dragen bij tot twee conclusies en versterken ze:

- (a) Er zijn meer beschaafde en nadenkende mensen die in het bestaan van occultisme en magie geloven (en die twee zijn heel verschillend) dan een materialist nu zou denken; en
- (b) De meeste mensen die erin geloven (onder wie veel theosofen) hebben geen duidelijk beeld van de aard van het occultisme en verwarren het met de zogenaamde occulte wetenschappen in het algemeen, waaronder de ‘zwarte kunst’.

Hun verklaringen over de vermogens die het een mens schenkt, en

over hoe men die moet verwerven, zijn even verschillend als fantasistisch. Sommigen denken dat er om een Zaroni te worden alleen een meester in die kunst nodig is, die de weg wijst. Anderen denken dat men slechts door het Suez-kanaal hoeft te varen en naar India te gaan om zich dadelijk tot een Roger Bacon te ontwikkelen, of misschien zelfs tot een graaf Saint-Germain. Voor velen is Margrave, met zijn eeuwige jeugd, het ideaal, en ze bekommeren zich weinig om de ziel die als prijs daarvoor werd betaald. Weer anderen menen dat de activiteiten van de ‘heks van Endor’ niets anders zijn dan occultisme, en dat wie ‘vanuit de stygische duisternis in de gapende afgrond een schim kan oproepen om naar het rijk van het licht te komen’, op grond van dit feit als een volmaakte adept moet worden beschouwd. ‘Ceremoniële magie’ – volgens de voorschriften die door Éliphas Lévi werden opgesteld – is weer een ander denkbeeldig alter-ego van de aloude filosofie van de arhats. Kortom, de prisma’s waardoor het occultisme wordt gezien door hen die niets weten van de filosofie ervan, zijn zo kleurrijk en verschillend als de menselijke fantasie zich die kan voorstellen.

Zullen deze kandidaten voor wijsheid en macht erg verontwaardigd zijn als ze ronduit de waarheid te horen krijgen? Het is niet alleen heel nuttig, maar het is bepaald *noodzakelijk* geworden de meesten van hen uit de droom te helpen, vóór het te laat is. Deze waarheid kan in een paar woorden worden weergegeven: Er zijn in het Westen onder de honderden enthousiastelingen die zich ‘occultisten’ noemen, nog geen half dozijn mensen die ook maar bij benadering een juist idee hebben van de aard van de wetenschap waarin ze zich willen bekwamen. Op enkele uitzonderingen na bevinden ze zich allemaal op het pad van tovenarij. Voordat ze tegen deze bewering protesteren, zouden ze enige orde moeten scheppen in de chaos die er in hun denken heerst. Laten ze eerst de ware verhouding leren kennen waarin de occulte wetenschappen tot het occultisme staan, en ook wat het verschil is tussen die twee, en dan kunnen ze verontwaardigd zijn als ze nog steeds denken gelijk te hebben. Laten ze intussen leren dat het occultisme evenzeer van de magie en andere geheime wetenschappen verschilt, als de lusterrijke zon van een nachtpitje, als de onveranderlijke geest van de mens – de weerspiegeling van het absolute, oorzaakloze en onkenbare AL – verschilt van het sterfelijke omhulsel, het menselijk lichaam.

In ons beschaafde Westen, waar de moderne talen zijn gevormd en op basis van ideeën en gedachten nieuwe woorden werden bedacht – zoals dat in iedere taal gebeurt – werden deze ideeën en gedachten

steeds materialistischer in de kille atmosfeer van westers egoïsme en het najagen van aardse goederen; hoe meer dit gebeurde des te geringer werd de behoefte aan nieuwe woorden voor wat stilzwijgend als achterhaald ‘bijgeloof’ werd beschouwd. Zulke woorden pasten alleen bij ideeën waarvan men haast niet kon geloven dat een beschaafd mens ze in zijn geest zou koesteren. ‘Magie’, een synoniem voor goochelarij; ‘tovenarij’, een equivalent voor grove onwetendheid; en ‘occultisme’, het trieste overblijfsel van dwaze middeleeuwse vuurfilosofen, van de Jakob Böhme’s en de Saint-Martins, zijn termen waarvan men geloofde dat ze het hele terrein van ‘oplichterij’ meer dan voldoende bestreken. Het zijn woorden van minachting, en worden gewoonlijk alleen gebruikt voor de waardeloze overblijfselen uit de middeleeuwen en de daaraan voorafgaande perioden van heidendom. We hebben in onze taal dan ook geen woorden om het verschil en de nuance tussen zulke abnormale vermogens, of de wetenschap die tot de verkrijging ervan leidt, zo nauwkeurig te beschrijven als in oosterse talen, vooral het Sanskriet.

Wat betekenen woorden als ‘wonder’ en ‘betovering’ (woorden die per slot van rekening dezelfde betekenis hebben, omdat beide duiden op het doen van wonderbaarlijke dingen door *het overtreden van de natuurwetten* (!) zoals erkende autoriteiten het uitleggen) voor degenen die ze horen of uitspreken? Een christen gelooft – ondanks het ‘overtreden’ van natuurwetten – vast in *wonderen*, omdat deze door God via Mozes zouden zijn verricht, maar hij zal de toverkunst van de magiërs van farao óf minachtend afwijzen óf aan de duivel toeschrijven. Onze vrome vijanden brengen laatstgenoemden in verband met het occultisme, terwijl hun goddeloze tegenstanders, de ongelovigen, om Mozes en de magiërs en de occultisten lachen, en zich zouden schamen om de geringste aandacht te schenken aan zulk ‘bijgeloof’.

Dit komt allemaal doordat er geen term bestaat om het verschil uit te drukken; geen woorden die nuances weergeven en de grenslijn trekken tussen het ware en verhevene, en het dwaze en belachelijke. Laatstgenoemde betreft de theologische interpretaties die ons onderrichten over het ‘overtreden van de natuurwetten’ door mens, God, of duivel; eerstgenoemde de *wetenschappelijke* ‘wonderen’ en betoveringen die door Mozes en de magiërs in *overeenstemming met de natuurwetten* werden verricht, want beiden waren volleerd in de wijsheid van het heiligdom, dat de ‘Royal Society’ van die tijd was, en in het ware OCCULTISME. Dit laatste woord is als vertaling van *guptavidyā* (geheime

kennis) ongetwijfeld misleidend. Maar kennis van wat? Enkele Sanskriettermen kunnen ons misschien helpen.

Zelfs in de exoterische *Purāna's* worden vier namen gegeven (gekozen uit vele andere) voor de verschillende soorten esoterische kennis of wetenschappen. Ze zijn (1) *yajñavidyā*¹, kennis van het opwekken van occulte krachten in de natuur, door het verrichten van bepaalde religieuze ceremoniën en rituelen; (2) *mahāvidyā*, de 'grote kennis', de magie van de kabbalisten en van de *tāntrika* eredienst, vaak tovenarij van de ergste soort; (3) *guhyaavidyā*, kennis van de mystieke krachten die in het geluid (ether) wonen, dus in de mantra's (gezongen gebeden en toverspreuken), en die bepaald worden door de gebruikte ritmes en melodieën; met andere woorden een magische verrichting gebaseerd op kennis van de natuurkrachten en hun wisselwerking; en (4) *ātma-vidyā*, een woord dat door de oriëntalisten eenvoudig wordt vertaald met 'kennis van de ziel', ware *wijsheid*, maar dat veel meer betekent.

Laatstgenoemde is het enige soort occultisme dat een theosoof die bewondering heeft voor *Licht op het pad* en die verstandig en onzelfzuchtig is, zou moeten nastreven. Alle andere soorten zijn een of andere tak van de 'occulte wetenschappen', d.w.z. kunsten die op de kennis berusten van de uiteindelijke essentie van alle dingen in de natuurrijken, zoals mineralen, planten en dieren. Die kennis betreft dus dingen die tot het gebied van de *stoffelijke* natuur behoren, hoe onzichtbaar die essentie misschien ook is, en hoezeer ze tot nu toe ook aan de greep van de wetenschap is ontsnapt.

Alchemie, astrologie, occulte fysiologie, chiromantie bestaan in de

---

¹ *Yajña* (het offer), zeggen de brahmanen, bestaat in alle eeuwigheid, want het kwam voort uit het allerhoogste ene, waarin het sluimerde van 'geen begin' af. Het is de sleutel tot de *TRIAVIDYĀ*, de in drie opzichten heilige wetenschap, te vinden in de verzen van de *Rig-Veda*, die ons het *yajus* of de mysteriën van de offerdienst leren. 'De 'yajña' bestaat te allen tijde als iets onzichtbaars; het lijkt op de potentiële kracht van electriciteit in een elektriseermachine, die slechts een geschikt apparaat vereist om te worden opgewekt. Wanneer het zich heeft ontrold, zou het zich van de *āhavanīya* of het offervuur – waarin alle offeranden zijn geworpen – uitstrekken tot de hemel en zo een brug of ladder vormen, door middel waarvan degene die de offeranden brengt, in contact kan komen met de wereld van goden en geesten en zelfs tijdens zijn leven naar hun verblijfplaats kan opstijgen.' (Martin Haug, *Aitareya Brāhmaṇam*, 1863, deel 1, blz. 73-4.)

'Deze *yajña* is weer een van de vormen van *ākāśa*, en het mystieke woord dat deze tot leven roept en dat door de ingewijde priester in gedachten wordt uitgesproken, is het *verloren woord* dat een impuls krijgt door *WILSKRACHT*.' (*Isis ontluerd*, 1:47.)

natuur, en de *exacte* wetenschappen – misschien wel zo genoemd omdat ze in deze eeuw van paradoxale filosofieën het tegenovergestelde hiervan blijken te zijn – hebben al een flink aantal geheimen van bovengenoemde *kunsten* ontdekt. Maar helderziendheid, in India gesymboliseerd door het ‘oog van Śiva’, in Japan het ‘oneindige gezicht’ genoemd, is *geen* hypnotisme, het onwettige kind van het mesmerisme, en kan door zulke kunsten niet worden verworven. Alle andere kan men aanleren, en de verkregen resultaten kunnen goed, slecht of neutraal zijn; maar *ātmavidyā* beschouwt ze als van geringe waarde. Ze omvat ze allemaal, en kan ze zelfs nu en dan gebruiken, maar ze doet dit met heilzame bedoelingen, na ze te hebben gezuiverd en ervoor te zorgen dat ze van elk element van egoïsme zijn ontdaan.

Laten we dit toelichten. Iedere man of vrouw kan één of alle hierboven opgesomde ‘occulte kunsten’ bestuderen zonder zich intensief voor te bereiden, en zelfs zonder een al te strenge levenswijze te volgen. Men zou het zelfs zonder een hoge morele standaard kunnen doen. Tien tegen één dat de leerling zich in het laatste geval ontpopt als een knappe tovenaars, en halsoverkop tot zwarte magie vervalt. Maar wat doet dat ertoe? De voodoo-priesters en de dugpa’s eten en drinken en lachen om de honderden slachtoffers van hun helse kunst. En dit doen de geleerde vivisectoren en de *gediplomeerde* ‘hypnotiseurs’ van de medische faculteiten ook; het enige verschil tussen de twee groepen is dat de voodoo-priesters en de dugpa’s *bewuste*, en mensen zoals Charcot en Richet *onbewuste* tovenaars zijn.

Beiden moeten de vruchten plukken van hun inspanningen en prestaties op het gebied van de zwarte kunst, en daarom zullen de westerse beoefenaars niet de voordelen en de vreugden ervan genieten zonder de bijbehorende straf te ondervinden en een slechte reputatie te krijgen. Nogmaals, *hypnotisme* en *vivisectie* zoals die in deze scholen worden beoefend, zijn zonder meer *tovenarij*, maar minus de kennis die de voodoo-priesters en dugpa’s bezitten en die geen Charcot of Richet zich in 50 jaar intensieve studie en experimentele waarneming kan eigen maken. Laten zij die met magie willen spelen, of ze haar aard begrijpen of niet, maar die de voorschriften voor leerlingen te moeilijk vinden en daarom *ātmavidyā* of occultisme opzijschuiven – het zonder deze stellen. Laat ze gerust tovenaars worden, zelfs al worden ze daardoor tien incarnaties lang voodoo-priesters en dugpa’s.

Maar de belangstelling van onze lezers zal waarschijnlijk uitgaan naar hen die onweerstaanbaar tot het occulte worden aangetrokken,

maar die zich niet bewust zijn van de ware aard van wat ze nastreven, en ook niet vrij van begeerten zijn geworden, laat staan dat ze werkelijk onzelfzuchtig zijn.

Hoe staat het met deze ongelukkigen, zal men ons vragen, die aldus door tegenstrijdige krachten worden verscheurd? Het is al zo vaak gezegd dat het eigenlijk niet hoeft te worden herhaald, en bovendien is het voor iedere waarnemer overduidelijk dat, wanneer het verlangen naar het occultisme eenmaal in het hart van een mens is ontwaakt, er voor hem in de hele wereld geen hoop op vrede, geen plaats van rust en vertroosting overblijft. Hij wordt opgejaagd naar de woeste en troosteloze gebieden van het leven door een voortdurend knagende onrust die hij niet kan bedwingen. Zijn hart is te zeer vervuld van begeerte en egoïstische verlangens om door de gouden poort te kunnen gaan; in het gewone leven kan hij geen rust of vrede vinden. Moet hij dan onvermijdelijk tot tovenarij en zwarte magie vervallen en vele incarnaties lang voor zichzelf een vreselijk karma opbouwen? Is er voor hem geen andere weg?

Ons antwoord is, die is er wél. Laat hij niet streven naar meer dan hij denkt te kunnen volbrengen. Laat hij geen last op zich nemen die voor hem te zwaar is om te dragen. Laat hij, zonder ooit een mahātma, een boeddha, of een groot heilige te worden, de filosofie en de ‘wetenschap van de ziel’ bestuderen, en dan kan hij een van de bescheiden weldoeners van de mensheid worden, zonder enige ‘bovenmenselijke’ vermogens. De siddhi’s (of de vermogens van een arhat) zijn alleen voor hen die in staat zijn ‘het leven te leiden’, de vreselijke offers te brengen die zo’n training vereist, en *ze stipt naar de letter* te volbrengen. Laten zij direct weten en altijd onthouden dat het *ware occultisme of theosofie* de ‘grote verzaking van het ZELF’ is, onvoorwaardelijk en absoluut, zowel in ons denken als in ons handelen.

Het is ALTRUÏSME, en hij die het in praktijk brengt, plaatst zich daarvoor buiten de gelederen van de levenden. ‘Niet voor zichzelf, maar voor de wereld leeft hij’, zodra hij zich tot dit werk heeft verbonden. Tijdens de proefjaren wordt er veel vergeven; maar zodra hij is ‘aangenomen’, moet zijn persoonlijkheid verdwijnen, en moet hij *uitsluitend een goede kracht in de natuur* worden. Daarna zijn er twee polen voor hem, twee paden; er bestaat geen rustpunt tussen die twee. Hij moet óf moeizaam stap voor stap opklimmen, vaak door talrijke incarnaties, *zonder enige rust in devachan*, langs de gouden ladder die leidt naar mahātmaschap (de arhat- of bodhisattva-toestand), óf hij laat zich na de

eerste misstap afglijden, en vervalt tot *dugpaschap*.

Dit alles is óf onbekend óf wordt geheel buiten beschouwing gelaten. Wie in staat is om de ontwikkeling van de eerste onuitgesproken aspiraties van de kandidaten te volgen, ziet vaak dat heel vreemde voorstellingen zich stilletjes van hun geest meester maken. Bij sommigen zijn de verstandelijke vermogens zo verwrongen geraakt door vreemde invloeden, dat ze denken dat de dierlijke begeerten zo kunnen worden verfijnd en veredeld dat hun furie, kracht en vuur, om zo te zeggen, naar binnen kunnen worden geleid; dat ze in de borst van de mens kunnen worden verzameld en opgesloten tot hun energie, niet wordt verbruikt, maar op hogere en heiliger doeleinden wordt gericht: namelijk, *tot hun gezamenlijke en onverbruikte kracht de bezitter daarvan in staat zal stellen het ware heiligdom van de ziel binnen te treden*, om daar te staan in tegenwoordigheid van de *meester* – het HOGER ZELF! Om dit te bereiken, willen ze geen strijd voeren met hun begeerten, of deze vernietigen. Ze willen eenvoudig door een krachtige wilsinspanning de woeste vlammen in bedwang houden en onderdrukken, waarbij het vuur onder een dunne laag as blijft smeulen. Vreugdevol ondergaan ze de marteling van de jonge Spartaan, die in plaats van te vertrekken, toeliet dat de vos zijn ingewanden verslond. O arme verblinde zieners!

Men kan net zo goed hopen dat een troep dronken schoorsteenvegers, smerig en verhit van hun werk, kan worden opgesloten in een heiligdom dat met zuiver wit linnen is behangen, en dat ze dan, in plaats van dit te besmeuren en het door hun aanwezigheid in een hoop vuile lompen te veranderen, heer en meester van deze heilige plaats kunnen worden en ten slotte even smetteloos en zuiver als die plaats zelf weer naar buiten kunnen komen. Waarom verbeelden we ons niet dat een dozijn stinkdieren die zijn opgesloten in de zuivere atmosfeer van een gompa (klooster) daaruit kunnen komen doortrokken van de geur van allerlei soorten wierook die daar werden gebruikt? . . . Vreemde kronkels van het menselijk denken. Zou dit kunnen gebeuren? Laten we het bespreken.

De ‘meester’ in het heiligdom van onze ziel is het ‘hoger zelf’, de goddelijke geest. Ons bewustzijn daarvan is (tenminste tijdens het sterfelijke bestaan van de mens in wie het hoger zelf is opgesloten) gebaseerd op, en uitsluitend afgeleid van, het denkvermogen dat we de *menselijke ziel* hebben genoemd (terwijl de ‘spirituele ziel’ het voertuig is van de geest). Op haar beurt is eerstgenoemde (de *persoonlijke* of

menselijke ziel) in haar hogere aspecten een samenstelling van spirituele aspiraties, wilsuitingen en goddelijke liefde, en in haar lagere aspecten een van dierlijke lusten en aardse begeerten die zijn verkregen door de banden met haar voertuig, waarin deze allemaal huizen. Ze is dus een schakel en een middelaar tussen het dierlijke in de mens – het hogere denken probeert dit te beteugelen – en haar goddelijke, spirituele natuur, waarheen ze wordt aangetrokken als deze de overhand heeft in haar strijd met het *innerlijke dier*.

Laatstgenoemde is de instinctieve ‘dierlijke ziel’ en is de broeiplaats van deze begeerten, die, zoals zojuist werd aangetoond, door sommige onvoorzichtige enthousiastelingen in slaap worden gesust in plaats van gedood, en in hun hart worden opgesloten. Hopen ze nog altijd dat ze op die manier de modder uit het riool zullen kunnen omzetten in de kristalheldere wateren van het leven? En waar, op welk neutraal terrein, kunnen die begeerten worden gevangengezet, zodat ze de mens niet beïnvloeden? De hevige begeerten van liefde en wellust zijn nog levend, en men laat ze voortbestaan in *diezelfde dierlijke ziel* waarin ze zijn ontstaan; want zowel de hogere als de lagere delen van de ‘menselijke ziel’ of het menselijk denken willen niets te maken hebben met zulke gevangenen, hoewel ze niet kunnen vermijden dat ze door hun nabijheid worden besmet.

Het ‘hoger zelf’ of de geest kan evenmin zulke gevoelens in zich opnemen als water zich kan vermengen met olie of met smerig vloeibaar vet. Alleen het denken – de enige schakel of middelaar tussen de aardse mens en het hoger zelf – lijdt er dus onder en verkeert voortdurend in gevaar omlaag te worden gesleurd door die begeerten die elk moment kunnen ontwaken, en in de afgrond van de materie te gronde te gaan. En hoe kan het zich ooit afstemmen op de goddelijke harmonie van het hoogste beginsel, als die harmonie wordt verbroken enkel omdat in het heiligdom in wording zulke dierlijke begeerten aanwezig zijn? Hoe kan er harmonie ontstaan en zegevieren, als de ziel wordt besmeurd en afgeleid door de onrust van de begeerten en door de aardse verlangens van de fysieke zintuigen, of zelfs van de ‘astrale mens’?

Dit ‘astrale’ wezen – het schimmige ‘dubbel’ (in zowel het dier als de mens) is niet de metgezel van het *goddelijk ego* maar van het *aardse lichaam*. Het is de schakel tussen het persoonlijk ZELF, het lagere bewustzijn van manas, en het lichaam, en is het voertuig van het *voorbijgaande, niet van het onsterfelijke leven*. Het dubbel volgt, zoals een door de mens geworpen schaduw, mechanisch en slaafs de handelingen

en bewegingen van het lichaam, en is daarom op de stof gericht en zal zich nooit tot de geest verheffen. Alleen als de macht van de begeerten volledig is tenietgedaan, als de begeerten in de vijzel van een vastberaden wil zijn vermalen en vernietigd, wanneer niet alleen de lusten en verlangens van het vlees zijn gedood, maar ook de waardering van een persoonlijk zelf is vernietigd, en daardoor van het ‘astrale’ niets meer over is, dan pas kan de eenwording met het hoger zelf tot stand komen. Als het ‘astrale’ alleen de overwonnen mens weerspiegelt – de nog wel levende maar niet meer hunkerende, egoïstische persoonlijkheid – dan kan de stralende augoeides, het goddelijk ZELF, bewust in harmonie trillen met de beide polen van de menselijke entiteit – de gelouterde stoffelijke mens en de eeuwig zuivere, spirituele ziel – en staan in tegenwoordigheid van het MEESTER-ZELF, de christos van de mystieke gnostici, eeuwig versmolten met, opgegaan in en één met HET.¹

Hoe kan men dan denken dat iemand door de ‘nauwe poort’ van het occultisme naar binnen kan gaan als zijn gedachten dagelijks in beslag worden genomen door wereldse zaken, door het verlangen naar bezittingen en macht, door wellust, ambities en plichten die, hoe eervol ook, nog altijd van de aarde en materialistisch zijn? Zelfs de liefde voor vrouw en kinderen – de zuiverste en meest onzelfzuchtige van alle menselijke gevoelens – is een belemmering voor *werkelijk* occultisme. Want, of we nu als voorbeeld de heilige liefde van een moeder voor haar kind nemen, of die van een man voor zijn vrouw, zelfs in deze gevoelens schuilt, als we ze grondig onderzoeken en analyseren, nog *zelfzucht* in het eerste en *égoïsme à deux* in het tweede geval. Welke moeder zou niet zonder enige aarzeling honderden of duizenden levens opofferen om dat van haar geliefde kind te redden? En welke minnaar of ware echtgenoot zou niet het geluk van alle andere mensen opofferen om aan de wens van zijn liefste te voldoen?

Men zal zeggen dat dit vanzelfsprekend is. Volgens de regels van menselijke genegenheid is dat misschien zo, maar niet volgens die van de goddelijke, alomvattende liefde. Als het hart namelijk vervuld is van een kleine groep ‘zelve’, die ons geliefd en dierbaar zijn, hoe staat

---

¹ Wie ertoe neigt drie ego’s in de mens te zien, laat daarmee blijken dat hij de metafysische betekenis hiervan niet kan begrijpen. De mens is een drie-eenheid, bestaande uit lichaam, ziel en geest, maar *de mens* is niettemin *één* en is beslist niet zijn lichaam. Laatstgenoemde is het eigendom van de mens, het vergankelijke omhulsel. De drie ‘ego’s’ zijn de drie aspecten van DE MENS op het astrale, het verstandelijke of psychische, en het spirituele gebied.

onze ziel dan tegenover de rest van de mensheid? Hoeveel liefde en zorg houden we dan nog over om aan het 'grote weeskind' te besteden? En hoe zal 'de stille zachte stem' gehoord kunnen worden door een ziel die geheel in beslag wordt genomen door haar eigen bevoorrechte groep? Hoeveel ruimte is er dan nog voor de behoeften van de mensheid als geheel, waarin deze zich voelbaar zouden kunnen maken of op een snelle reactie zouden kunnen rekenen?

En toch, hij die de wijsheid van het universele denkvermogen wil ervaren, moet deze verwerven via de *hele mensheid* zonder onderscheid van ras, huidskleur, religie of maatschappelijke status. Ze is *altruïsme*, geen *egoïsme*, zelfs niet in de meest gewettigde en edele opvatting ervan, die de afzonderlijke eenheid ertoe kan brengen zijn kleine zelf te doen opgaan in de universele zelve. Aan dit werk en aan *deze* behoeften van anderen dient de ware leerling van het echte occultisme zich te wijden, als hij *theo*-sophie, goddelijke wijsheid en kennis wil verwerven.

De aspirant moet onvoorwaardelijk kiezen tussen een werelds of een occult leven. Het is nutteloos en zinloos om te proberen beide te verenigen, want niemand kan twee heren dienen en beiden tevredenstellen. Niemand kan zijn lichaam dienen en tegelijkertijd zijn hogere ziel, zijn plicht tegenover zijn gezin en die tegenover zijn medemensen vervullen, zonder de één of de ander zijn rechten te onthouden. Hij zal namelijk óf het oor lenen aan de 'stille zachte stem' en die van zijn kinderen niet horen, óf hij zal uitsluitend letten op de behoeften van laatstgenoemden en doof zijn voor de roepstem van de mensheid.

Het zou voor vrijwel iedere getrouwde man een voortdurende en wanhopige strijd zijn om het *ware* praktische occultisme te willen beoefenen, in plaats van de *theoretische* filosofie ervan, want hij zou ontdekken dat hij steeds twijfelt tussen de stem van de onpersoonlijke goddelijke liefde voor de mensheid en die van de persoonlijke aardse genegenheid. En dit kan alleen ertoe leiden dat hij zijn plicht verzuimt tegenover één van beide, of misschien tegenover alle twee. Erger nog, hij die, *nadat hij zich innerlijk heeft verbonden tot het OCCULTISME, zich toch overgeeft aan aardse liefde of lusten*, moet bijna onmiddellijk de gevolgen daarvan ondervinden, d.w.z. dat hij onvermijdelijk uit de onpersoonlijke goddelijke toestand zal worden neergehaald naar het lagere gebied van de stof. Zinnelijke, of zelfs mentale, zelfbevrediging heeft onmiddellijk tot gevolg dat het spirituele onderscheidingsvermogen verloren gaat; de stem van de MEESTER kan niet meer worden onderscheiden van die van zijn begeerten en *zelfs niet van die van een*

dugpa; het goede niet van het kwade; zuivere ethiek niet van drogredeningen. De sodomsappel neemt de prachtigste mystieke verschijningsvorm aan, maar wordt tot as in de mond en bitterheid in het hart, met als gevolg dat:

De diepte steeds dieper wordt, de duisternis steeds duisterder,
 Wijsheid wordt vervangen door dwaasheid, onschuld door schuld,
 Gelukzaligheid door angst, en hoop door vertwijfeling.

En als ze eenmaal een fout hebben gemaakt en zich door hun fouten laten leiden, aarzelen de meeste mensen om die fout in te zien en zaken daardoor dieper en dieper weg in het slijk. En, hoewel in de eerste plaats het motief bepaalt of er *witte* dan wel *zwarte* magie wordt beoefend, kunnen de gevolgen, zelfs van onopzettelijke, onbewuste tovenarij, niets anders dan slecht karma opleveren. Er is al genoeg gezegd om aan te tonen dat *tovenarij elke vorm van slechte invloed is die op anderen wordt uitgeoefend, die daardoor lijden of andere personen laten lijden*. Karma is een zware steen die in de rustige wateren van het leven wordt geworpen; en het moet steeds groter wordende kringen van rimpelingen teweegbrengen, die verder en verder gaan, bijna oneindig. Zulke teweeggebrachte oorzaken moeten gevolgen oproepen, en deze worden weerspiegeld in de rechtvaardige wetten van vergelding.

Veel hiervan kan worden voorkomen als de mensen zich niet hals-overkop in praktijken zouden storten waarvan ze noch de aard noch de betekenis begrijpen. Van niemand wordt verwacht dat hij een last draagt die zijn krachten en vermogens te boven gaat. Er zijn ‘geboren magiërs’, geboren mystici en occultisten, op grond van wat ze rechtstreeks hebben geërfd uit een reeks van incarnaties en eonen van lijden en mislukkingen. Ze zijn zagezegd bestand tegen begeerten. Geen vuur van aardse oorsprong kan een van hun zintuigen of verlangens tot een vlam aanwakkeren; geen menselijke stem kan weerklank vinden in hun ziel, behalve het luide hulpgeroep van de mensheid.

Alleen zij kunnen zeker zijn van succes, maar men zal ze slechts zelden tegenkomen. Zij kunnen door de nauwe poorten van het occultisme gaan, omdat ze geen persoonlijke bagage aan menselijke vergankelijke sentimenten meedragen. Ze hebben zich ontdaan van het gevoel van de lagere persoonlijkheid, het ‘astrale’ dier verlamd, en de gouden, maar nauwe poort wordt voor hen opgedaan. Dit geldt niet voor hen die nog verschillende incarnaties lang de last van de zonden die in vorige levens en zelfs in hun huidige leven zijn begaan, moeten dragen.

Als ze niet heel voorzichtig te werk gaan, kan voor hen de gouden poort van wijsheid veranderen in de ruime poort en de brede weg ‘die tot vernietiging leidt’, en daarom zullen er ‘velen zijn die die weg inslaan’. Dit is de poort van de occulte kunsten, beoefend uit egoïstische motieven, waarbij de betugelende en weldadige invloed van ĀTMAVIDYĀ ontbreekt.

We bevinden ons in kaliyuga en zijn noodlottige invloed is duizend keer zo sterk in het Westen als in het Oosten; vandaar dat men zo gemakkelijk ten prooi valt aan de krachten van de Eeuw van Duisternis in deze cyclische strijd, en vandaar ook de vele waanbeelden waaraan de wereld nu lijdt. Een hiervan is het betrekkelijke gemak waarmee de mens denkt de ‘poort’ van het occultisme te kunnen bereiken en de drempel ervan zonder enig groot offer te kunnen overschrijden. Het is de droom van de meeste theosofen, een droom die wordt ingegeven door het verlangen naar macht en door persoonlijk egoïsme, maar deze gevoelens kunnen hen nooit naar het begeerde doel leiden. Zoals terecht is gezegd door iemand van wie men gelooft dat hij zich voor de mensheid heeft opgeofferd – ‘Nauw is de poort, en smal de weg die naar het [eeuwige] leven leidt’,¹ en daarom zullen ‘weinigen hem weten te vinden’. De poort is zo nauw dat westerlingen die deze zouden willen passeren zich angstig terugtrekken en huiverend afwenden, zodra ze over de eerste hindernissen op het pad horen.

Laten ze hier halt houden en in hun grote zwakheid geen verdere pogingen doen. Want wee hen, als ze de nauwe poort de rug toekeren en, gedreven door hun verlangen naar het occulte, ook maar één stap zouden zetten in de richting van de brede en uitnodigende poorten van dat gouden mysterie dat zo schittert in het licht van de illusie. Het kan tot niets anders leiden dan dugpaschap, en ze zullen zich al snel blijken te bevinden op de *Via Fatale* van het *Inferno*, waar Dante boven de ingang de woorden las:

Via mij bereikt u de stad van ellende,
Via mij bereikt u het eeuwige lijden,
Via mij bereikt u de verloren zielen . . .²

---

¹ *Mattheus* 7:14.

² *Divina Commedia*, *Inferno*, Canto 3.

Een raadsel in *Esoteric Buddhism*

[‘A puzzle in *Esoteric Buddhism*’, *Lucifer*, mei 1888,
blz. 254-60; *CW* 9:280-5]

Aan de redactie van *Lucifer*:

Omdat de twee redactrices herhaaldelijk verklaren in hun grote onpartijdigheid bereid te zijn om zelfs ‘persoonlijke uitspraken’ over henzelf te publiceren,¹ maak ik graag gebruik van die gelegenheid. Na *Esoteric Buddhism* met veel belangstelling en met algemene instemming met de hoofdgedachte van zijn leringen te hebben gelezen, maak ik graag, met uw toestemming, bezwaar tegen enkele punten van Sinnetts opvatting over evolutie die mijn vrienden en mijzelf volkomen hebben verbaasd. Ze schijnen voor eens en altijd de verklaring van de oorsprong van de mens, die door die populaire schrijver naar voren wordt gebracht, omver te werpen. Sinnett heeft, echter, steeds verklaard bereid te zijn om oprechte kritiek te beantwoorden, zodat ik misschien op zijn hulp kan rekenen om dit probleem op te lossen. Intussen moet ik, ondanks mijn welwillendheid tegenover de theosofie, noodgedwongen mijn overtuiging uitspreken dat één aspect van de esoterische leer – *natuurlijk ervan uitgaande dat Sinnett op dat punt als absolute autoriteit moet worden beschouwd* – tegen de wetenschap ingaat. Het punt is van fundamenteel belang zoals door iedereen dadelijk zal worden ingezien, met uitzondering van misschien enkele theosofen met een al te grote bewondering.

In *Esoteric Buddhism* worden we geconfronteerd met een algemene aanvaarding van het darwinisme. De fysieke mens, in het bijzonder, zou zijn geëvolueerd uit aap-voorouders.

‘De mens, zegt de darwinist, *was ooit een aap*. Helemaal waar. Maar de aap die bekend is [??] aan de darwinist zal nooit een mens worden, d.w.z. de *vorm* zal niet van generatie op generatie veranderen tot de staart verdwijnt en de handen voeten worden, enz. . . . Als we ver genoeg teruggaan komen we bij een periode waarin er geen menselijke vormen op aarde gereed waren. Toen spirituele monaden die zich in het vroegste of laagste menselijke stadium bevonden, dus [op de bol van deze planeetketen] begonnen binnen te komen, *stimu-*

---

¹ *Lucifer*, februari 1888, blz. 432. Zie blz. 279 in dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

*leerde hun voorwaartse drang in een wereld waarin zich op dat moment alleen dierlijke vormen bevonden de verbetering van de hoogste van deze tot de gewenste vorm: de veelbesproken missing link.*¹

En vervolgens:

‘Het mineralenrijk zal evenmin het plantenrijk ontwikkelen . . . tot het van buitenaf een impuls ontvangt, als dat *de aarde in staat was om de mens te ontwikkelen uit een aap* tot zij een impuls van buitenaf ontving.’²

De hier naar voren gebrachte theorie houdt in dat de ontwikkeling van aap tot mens op gang werd gebracht door de incarnatie van de menselijke ego’s van de laatste planeet in de zevenvoudige keten van bollen. Ik kan hier opmerken dat door te verwijzen naar onze zogenaamde dierlijke voorouders als de aan de darwinist ‘bekende’ apen, Sinnett meer lef heeft dan de meest uitgesproken evolutionist. Dit hypothetische wezen is namelijk helemaal niet bekend, en schittert door afwezigheid in elke sedimentlaag die tot nu toe is onderzocht. Maar dit is een punt van minder groot belang. Het echte bezwaar waar ik geleidelijk naartoe werk moet nog komen.

Ons wordt verteld dat occultisten het menselijk bestaan op deze planeet in zeven grote rasperioden verdelen. Op dit moment is het 5de van deze rassen, het Indo-Europese, in opkomst, terwijl het 4de nog steeds wordt vertegenwoordigd door allerlei groeiende bevolkingsgroepen. Het 3de is bijna uitgestorven. Op bladzijde 64 van *Esoteric Buddhism* wordt ons over de mensen van het 4de ras verteld dat:

‘In het eoceen . . . zelfs in het eerste deel ervan, had de grote cyclus van de mensen van het 4de ras, de Atlantiërs, al zijn hoogste punt bereikt.’

Hier worden we dus gewezen op een duidelijke mijlpaal in de esoterische chronologie. Als we deze gegevens samenvatten worden we geconfronteerd met de volgende stellingen:

1. De mensheid werd fysiek ontwikkeld uit apen.
2. Het 4de ras bereikte zijn hoogtepunt aan het *begin* van het eoceen van de geologie.

¹ A.P. Sinnett, *Esoteric Buddhism*, 5de druk, 1885, blz. 42-3.

² *Op.cit.*, blz. 48.

3. De *eerste drie rassen* (het 1ste, 2de en 3de) moeten daarom aan het eoceen zijn voorafgegaan door een enorm lange tijd, zelfs als we aan hun ontwikkeling een veel kortere periode toekennen dan aan die van het 4de en 5de. Het 1ste ras moet in feite enkele miljoenen jaren aan het tertiair zijn voorafgegaan.
4. Dit *pre-tertiaire 1ste ras* stamt dus van een *nog eerdere apensoort* af.

Op dit punt stort de theorie ineen. Is het nodig om te zeggen dat de wetenschap *geen spoor van een mensaap heeft gevonden, zelfs niet vóór het relatief late mioceen*? Het eoceen gaat vooraf aan het gesteente van het mioceen, en het 1ste ras moet, zoals reeds aangegeven, zelfs ouder zijn dan het tijdperk van het eoceen; het moet zich tot ver terug in dat duistere en verre verleden hebben uitgestrekt toen de krijtrossen van het secundair werden afgezet! Hoe kan Sinnett dan beweren dat zijn visie van de menselijke evolutie die van Darwin slechts 'aanvult', wanneer hij zich aan een chronologie houdt met een duur in vergelijking waarmee die van de evolutionist in het niet zinkt? Paleontologen weigeren unaniem het bestaan te erkennen van hogere apen vóór het tertiair, en Darwin zou om het idee hebben geglimlacht. In feite waren alleen de *allerlaagste* zoogdieren verschenen vóór de eocene lagen werden gevormd. Dit is de opvatting van de wetenschap waarvoor Sinnett ons uitnodigt om met de nodige eerbied te buigen. Blijkbaar koestert hij onbewust een adder in zijn schoot, want dezelfde wetenschap 'keert zich nu om en valt hem aan'. HOE KAN DAN HET 1STE RAS UIT APEN ZIJN GEËVOLUEERD, EONEN VÓÓR DEZE APEN BESTONDEN? Zou Sinnett zo vriendelijk willen zijn een bevredigend antwoord op deze vraag te geven, om mijn bezwaar weg te nemen.

Een agnostische onderzoeker van de theosofie
Aberdeen, 20 april 1888

Aantekening van de redactrice:

Bovenstaande brief bevat bezwaren tegen de esoterische leer of tegen degenen die haar uiteenzetten. De leer zelf is onaantastbaar, hoewel haar uitleggers in hun presentatie ervan vaak fouten kunnen maken; vooral wanneer de schrijver, zoals die van *Esoteric Buddhism*, maar zeer ten dele werd geïnformeerd over de onderwerpen die hij behandelt.

Terwijl we het aan de schrijver van *Esoteric Buddhism* overlaten om de kritiek zelf te beantwoorden, zou een van de redactrices van *Lucifer*,

als iemand die indirect betrokken was bij de productie van het genoemde boek, een paar woorden over het onderwerp willen zeggen. De leringen die in Sinnetts boek zijn opgenomen werden haar aanvaankelijk als een bijzondere gunst gegeven; zij was de enige van de groep die zich met deze studies bezighield die een aantal jaren daarin was onderrecht. Daarom kan niemand beter weten dan zij wat wel of wat niet werd bedoeld met een of ander denkbeeld van deze specifieke leer.

Onze correspondent moet daarom in gedachten houden dat:

(a) Op het moment van publicatie van *Esoteric Buddhism* (*Budhism*¹ zou beter zijn geweest) waren de occulte gegevens waarover de schrijver beschikte relatief schaars. Anders zou hij niet schijnbaar de mens van de aap hebben afgeleid, een theorie die volgens de MEESTERS absurd en *onmogelijk* is.

(b) Er werd slechts een voorzichtige poging gedaan om te testen of het publiek gereed is om de beginselen van de esoterische filosofie in zich op te nemen.

Sinnett werd grotendeels aan zijn eigen lot en beschouwingen overgelaten en volgde vanzelfsprekend de neiging van zijn eigen geest, die, hoewel hij zeer positief stond tegenover de esoterische filosofie, niettemin duidelijk was beïnvloed door de moderne wetenschap. Daarom waren de onthullingen toen doelbewust erop gericht om een algemeen overzicht van de leer te geven en niet om een specifiek probleem tot in detail te bespreken. De leringen waren in eerste instantie niet voor publicatie bestemd. Het was nooit de bedoeling om systematisch leringen te geven, en die konden aan een leek ook niet worden gegeven; daarom bestonden die leringen uit losse stukjes informatie die in persoonlijke brieven werden gegeven in de vorm van antwoorden op vragen over de meest uiteenlopende onderwerpen, over kosmogonie en psychologie, theogonie en antropologie, enz. Bovendien werden er

---

¹ *Budhism* zou betekenen 'wijsheid', van budha 'een wijze', 'een wijs mens', en de werkwoordsvorm in de gebiedende wijs budhyadhvam, 'weet!'; en boeddhisme (*buddhism*) is de religieuze filosofie van Gautama, de Boeddha. Zoals dr. H.H. Wilson heel terecht opmerkt in zijn vertaling van het *Vishṇu-Purāṇa* (4:4, blz. 4-5vn): 'Veel onjuiste speculatie is ontstaan door Budha, de zoon van Soma (de maan) en de heerser van de planeet Mercurius – 'hij die weet', 'de intelligente' – te verwarren met Boeddha, een vergoddelijkte [?] sterveling, of 'hij door wie de waarheid wordt gekend', of als individu van toepassing op Gautama of Śākya, zoon van de rājā Śuddhodana. De twee figuren hebben niets gemeen; en de namen zijn alleen identiek als een van beide verkeerd wordt gespeld.' 'Budhisme' ging vele eeuwen aan het boeddhisme vooraf en is vóór-vedisch.

méer vragen onbeantwoord gelaten – en werd een volledige uitleg geweigerd, omdat deze tot de mysteriën van oosterse inwijding behoort – dan dat er onderwerpen volledig werden behandeld. Dit bleek later een heel verstandig beleid.

In dit stadium van absoluut materialisme enerzijds, en voorzichtig agnosticisme anderzijds, en van veranderlijke onzekerheid onder de meest vooraanstaande wetenschappers over bijna elke individuele opvatting, is het niet raadzaam het stelsel van de oude antropologie *volledig* te onthullen. In de tijd van Pythagoras was het heliocentrische stelsel een mysterie dat alleen in de stilte en in het geheim in de heiligdommen van tempels werd onderwezen, en Socrates werd ter dood gebracht omdat hij het, daartoe aangespoord door zijn DAIMON, had onthuld. Tegenwoordig worden de onthullers van stelsels die botsen met religie of wetenschap niet fysiek gedood, maar worden – als bespottend niet werkt – tot hun stervensuur langzaam gemarteld door openlijke laster en heimelijke vervolgingen. Zo zou een volledige uiteenzetting van zelfs een verkort en nauwelijks gedefinieerd ‘esoterisch boeddhisme’ meer kwaad dan goed doen. Alleen *bepaalde gedeelten* daarvan kunnen worden gegeven, en zullen binnenkort worden gegeven.

Niettemin heeft Sinnett, zoals onze criticus grif toegeeft, ondanks al deze moeilijkheden een heel interessant en waardevol boek geschreven. Dat hij, in zijn al te overdreven respect en bewondering voor de moderne wetenschap, de leringen enigszins materialistisch schijnt te hebben gemaakt, is iets wat iedere metafysicus zal erkennen. Maar het is ook waar dat de schrijver van *Esoteric Buddhism* de laatste zal zijn om meer ‘autoriteit’ voor zijn boek op te eisen dan het verkrijgt door enkele letterlijke citaten uit de leringen van een meester, en vooral wanneer het zo’n onuitgemaakte zaak als de evolutie bespreekt. Het punt waarop zijn criticus zo’n nadruk legt – de onverenigbaarheid van de verklaringen die in zijn boek worden gegeven over de oorsprong van de mens op deze planeet – ontkracht beslist Sinnetts poging (als het dat is) om het darwinistische en het esoterische stelsel van de evolutie van de mens met elkaar in overeenstemming te brengen. Maar iedere echte theosoof, die in deze tijd geen erkenning verwacht voor de waarheden waarin hij gelooft, maar zeker is van hun uiteindelijke triomf in de toekomst, kan zich hierover alleen maar verheugen. Wetenschappelijke theorieën of beter gezegd *gissingen* zijn echt te materialistisch om met ‘esoterisch boeddhisme’ in overeenstemming te kunnen worden gebracht.

Omdat het hele vraagstuk erg gecompliceerd is, zou het onmogelijk

zijn om het in een korte aantekening recht te doen. Het ‘buddhisme’ van de oude, *prehistorische* tijden is niet een onderwerp dat in een klein boekje kan worden behandeld. Het volstaat te zeggen dat het grootste deel van *De geheime leer*, die binnenkort zal verschijnen, gewijd is aan de toelichting van de echte esoterische opvattingen over de oorsprong en ontwikkeling van de mens, terwijl die in *Esoteric Buddhism* nauwelijks worden besproken. We verwijzen de onderzoeker dus naar *De geheime leer*.

Waarom lijden de dieren?

[‘Why do animals suffer?’, *Lucifer*, mei 1888, blz. 258-9; *CW* 9:286-8]

Vraag.: Ik houd van dieren. Hoe kan ik dieren die lijden beter helpen?

Antwoord: Echte onzelfzuchtige LIEFDE samen met die WENS is op zich al een kracht. Zij die van dieren houden, moeten die genegenheid op een betere manier tonen dan door hun huisdieren met linten te behangen en ze op een dierentoonstelling te laten blaffen en krabbelen.

Vr.: Waarom lijden de edelste dieren zoveel door toedoen van de mens? Ik hoef deze vraag niet verder toe te lichten. Steden zijn martelplaatsen voor dieren, die voor het doel of amusement van de mens op allerlei manieren worden gebruikt om er geld mee te verdienen! En dit zijn altijd de edelste dieren.

Antw.: In de sūtra’s of aforismen van de karmapa, een sekte die een zijtak is van de grote gelugpa (geelkappen) sekte in Tibet, en waarvan de naam getuigt van zijn leringen – ‘de gelovigen in de doeltreffendheid van karma’, (handeling, of goede werken) – vraagt een upāsaka aan zijn meester waarom het lot van de arme dieren de laatste tijd zo is veranderd? Vroeger werd een dier nooit gedood of onvriendelijk behandeld in de buurt van boeddhistische of andere tempels in China, terwijl ze nu worden geslacht en vrij verkocht op de markten van verschillende steden, enz. Het antwoord is veelzeggend:

. . . ‘Beschuldig niet de natuur van deze ongeëvenaarde onrechtvaardigheid. Zoek niet vergeefs naar karmische gevolgen om de wreedheid te verklaren, want de tenbrel chugnyi (oorzakelijke betrekking, nidāna) zal u deze niet leren. De ongewenste komst van de peling (westerse buitenlander), van wie de drie wrede goden weigerden om voor-

zienen te treffen om de zwakken en kleinen (dieren) te beschermen, is verantwoordelijk voor het onophoudelijke en hartverscheurende lijden van onze redeloze metgezellen.' . . .

Dit is het antwoord in een notendop op de bovenstaande vraag. Het kan nuttig zijn, hoewel ook onaangenaam, voor sommige fanatieke gelovigen om te horen dat de schuld voor dit universele lijden geheel ligt bij onze westerse religie en opvoeding van jongs af aan. Elk oosters filosofisch stelsel, elke religie en stroming in de oudheid – de brahmaanse, Egyptische, Chinese en ten slotte, de zuiverste en edelste van alle bestaande ethische stelsels, het boeddhisme – benadrukt vriendelijkheid en de bescherming van elk levend wezen, van zoogdieren en vogels tot kruipende dieren, en zelfs het reptiel.

Onze westerse religie staat in haar isolement alleen, als een monument van het meest gigantische egoïsme van de mens dat ooit door een menselijk brein is ontwikkeld, zonder één woord ten gunste van of ter bescherming van het arme dier. Integendeel. De theologie legt de nadruk op een zin in het jehovistische hoofdstuk van 'schepping', en interpreteert deze als een bewijs dat dieren, en al het andere, voor de mens zijn gemaakt! Vandaar dat de jacht is uitgegroeid tot een van de *edelste* vormen van vermaak voor de rijken. Vandaar dat er in alle christelijke landen elk najaar als recreatie miljoenen arme, onschuldige vogels worden verwond, gemarteld en gedood. Vandaar ook de onvriendelijkheid, de vaak koelbloedige wreedheid, tijdens de dienstjaren van paard en rund, en de harteloze onverschilligheid voor zijn lot wanneer het door zijn leeftijd niet meer geschikt is om te werken, en de ondankbaarheid na jaren van hard werken voor en in dienst van de mens. In elk land waar Europeanen zich met de zaken gaan bemoeien, begint het afschieten van de dieren en hun nutteloze afslachting.

In een Chinese grensstad die *bismet* was door vrome Europese geestelijken en zendelingen, stelde een boeddhistische rechter de volgende vraag aan een man die ervan beschuldigd werd zijn zus te hebben vermoord: 'Heeft de gevangene ooit *voor zijn plezier* dieren gedood?' En toen het antwoord ja was, want de gevangene was in dienst geweest van een Russische kolonel, 'een geweldige jager over wie de Heer kan beschikken', had de rechter geen ander bewijs nodig, en de moordenaar werd 'schuldig' bevonden. Terecht, zoals uit zijn latere bekentenis bleek.

Is het christendom of zelfs de christelijke leek hiervoor verantwoordelijk? Geen van beide. Maar wel het verderfelijke theologische stelsel, vele eeuwen van theocratie, en het meedogenloze, steeds toe-

nemende egoïsme in de westerse beschaafde landen. Wat *kunnen* we daaraan doen?

Theosofie of jezuïtisme?

[‘Theosophy or jesuitism?’, *Lucifer*, juni 1888, blz. 261-72;
CW 9:291-307]

Kies dan nu wie u wilt dienen: de goden van uw voorouders ten oosten van de Eufraat, of de goden van de Amorieten.

– *Jozua* 24:15

Het dertiende nummer van *Le lotus*, het erkende blad van de theosofie, bevat naast veel andere interessante artikelen een artikel van mw. Blavatsky in antwoord op abbé Roca. De eminente schrijfster, die beslist de geleerdste vrouw is die we kennen,¹ bespreekt de volgende vraag: ‘Heeft Jezus ooit bestaan?’² Ze vernietigt de christelijke legende, althans de details ervan, met onweerlegbare teksten die door religieuze historici gewoonlijk niet worden geraadpleegd.

Dit artikel veroorzaakt veel opschudding in het katholieke en joods-katholieke kamp: we zijn hierover niet verbaasd, want de argumenten van de schrijfster zijn moeilijk te ontcrachten, zelfs als men gewend zou zijn om ingewikkelde theologische discussies te voeren.

– *Paris*, avondkrant, 12 mei 1888

De aanleiding tot de reeks artikelen – naar één waarvan werd verwezen in bovenstaand citaat uit een bekende Franse avondkrant – was een artikel van abbé Roca³ in *Le lotus*, waarvan een vertaling werd gepubliceerd in het januarinummer van *Lucifer*.

Het schijnt dat deze artikelen veel sluimerende vijandigheden hebben wakker gemaakt. Ze schijnen vooral het kamp van de jezuïeten in Frankrijk diep te hebben getroffen. Verschillende correspondenten heb-

¹ Het eenvoudige individu met die naam bedankt de redacteur van *Paris*: niet zozeer voor de flatterende woorden maar voor de grote verrassing dat de naam ‘Blavatsky’ voor de verandering niet wordt voorafgegaan of gevolgd door een van de gebruikelijke beledigende betitelingen en bijvoeglijk naamwoorden die de hoogbeschaafde Engelse en Amerikaanse kranten en hun gentlemen-redacteurs zo graag koppelen aan de genoemde familienaam. – Red.

² De vraag is eerder: Heeft de ‘historische’ Jezus ooit bestaan? – Red.

³ Zie blz. 165 in dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

ben gewaarschuwd voor het gevaar dat theosofen lopen door zulke venijnige en machtige vijanden tegen zich op te zetten. Sommige van onze vrienden willen dat we over deze onderwerpen het stilzwijgen bewaren. Dat is echter niet het beleid van *Lucifer*, en dat zal het ook nooit zijn. Daarom wordt van de huidige gelegenheid gebruikgemaakt om eens en voor altijd de standpunten mee te delen die theosofen en occultisten met betrekking tot de Sociëteit van Jezus innemen. Tegelijkertijd krijgen al degenen die in de grote woestijn van voorbijgaande genoegens en holle gebruiken een ideaal nastreven dat de moeite waard is om voor te leven, de keuze tussen de twee nu opnieuw opkomende machten – de alfa en de omega aan de twee tegengestelde uiteinden van het rijk van het vluchtige, vruchteloze bestaan – THEOSOFIE en JEZUÏTISME.

Op het gebied van religieuze en verstandelijke activiteiten zijn deze twee de enige lichtbronnen – een *goede* en een *kwade* ster – die opnieuw schijnen vanachter de nevelen van het verleden, en opkomen aan de horizon van verstandelijke inspanning. In deze tijd zijn ze de enige twee machten die iemand die dorst naar het verstandelijke leven, kunnen bevrijden uit de kleverige modder in het stilstaande water dat bekendstaat als de moderne samenleving, zo verward in haar schijnheilige praat, zo saai en eentonig in haar hamsterachtige rondgang in de tredmolen van vaste gebruiken. Theosofie en jezuïtisme zijn de twee tegengestelde polen, de ene ver boven, de andere zelfs ver onder het stilstaande water van dat moeras. Beide bieden macht. De ene aan het spirituele, de andere aan het psychische en verstandelijke ego in de mens. Eerstgenoemde is ‘de wijsheid die van boven is . . . eerst zuiver, dan vredelievend, zachtaardig . . . vol mededogen en met goede vruchten, onpartijdig en zonder schijnheiligheid’, terwijl laatstgenoemde ‘de wijsheid is die *niet* van boven komt, maar aards is, zinnelijk, DUIVELS’.¹ De ene is de macht van het licht, de andere die van duisternis. . . .

De volgende vraag zal zeker worden gesteld: ‘Waarom moet iemand tussen die twee kiezen? Kan men niet in de wereld blijven, en een goed christen zijn, van welke kerk ook, zonder tot een van deze polen te worden aangetrokken?’ Dit kan men ongetwijfeld nog een paar jaar doen. Maar de cyclus nadert snel de uiterste grens van zijn keerpunt. Een van de drie grote kerken van het christendom is opgesplitst in splintergroeperingen, waarvan het aantal jaarlijks toeneemt; en een huis dat onderling verdeeld is, zoals de protestantse kerk – MOET VAL-

---

¹ *Jacobus* 3:15, 17.

LEN. De derde, de rooms-katholieke, de enige die tot nu toe erin geslaagd schijnt te zijn om ongeschonden te blijven, raakt van binnenuit snel in verval. Ze wordt volledig ondermijnd, en wordt verslonden door de vraatzuchtige bacteriën die door Loyola zijn voortgebracht.

Ze is nu niet meer dan een sodomsappel, mooi voor sommigen om naar te kijken, maar vanbinnen volledig verrot door ontbinding en verval. Rooms-katholicisme is maar een naam. Als kerk is het een schim van het verleden en een masker. Ze is absoluut en onlosmakelijk verbonden met, en geketend door de Sociëteit van Ignatius van Loyola; want, zoals Lord Robert Montagu terecht zegt, de rooms-katholieke kerk is nu 'het grootste geheime genootschap ter wereld, waarnaast de vrijmetselarij maar een dwerg is'. Het protestantisme wordt langzaam maar zeker verraderlijk besmet door Latijnse gebruiken. De nieuwe rituele sekten van de High Church, en zulke figuren onder haar geestelijkheid zoals dominee Rivington, zijn hiervan een onmiskenbaar bewijs. In het huidige tempo van de succesvolle invoering van Latijnse gebruiken onder de rijken, zal de Engelse aristocratie over nog eens 50 jaar zijn teruggekeerd tot het geloof van koning Karel II, en haar slaafse kopiïst – de middenklassen – zal haar voorbeeld hebben gevolgd. En dan gaan de jezuïeten alleen en oppermachtig over de christelijke delen van de wereld heersen, want ze zijn zelfs binnengeslopen in de Griekse kerk.

Het is zinloos om te beweren dat jezuïtisme en rooms-katholicisme wezenlijk van elkaar verschillen, want laatstgenoemde is nu opgenomen in en onlosmakelijk samengevoegd met eerstgenoemde. Dit wordt openlijk bevestigd in de herderlijke brief van 1876 door de bisschop van Kamerijk:

Klerikalisme, ultramontanisme en jezuïtisme zijn een en hetzelfde – d.w.z. rooms-katholicisme – en de verschillen daartussen zijn gemaakt door de vijanden van de religie. Er was een tijd [voegt monseigneur de kardinaal eraan toe] dat in Frankrijk een bepaalde theologische opvatting over het gezag van de paus algemeen werd aangenomen. . . . Ze was beperkt tot ons land, en was van recente oorsprong. De burgerlijke macht legde anderhalve eeuw lang officieel haar gezag op. Zij die deze opvattingen huldigden, werden gallicanen genoemd, en zij die ertegen protesteerden, ultramontanen, omdat het centrum van hun leer aan de overzijde van de Alpen, in Rome, lag. Tegenwoordig is het onderscheid tussen de twee scholen niet langer geoorloofd. Er kan geen theologisch gallicanisme meer bestaan, omdat de kerk deze opvatting niet langer tolereert. Ze is

plechtig en onherroepelijk veroordeeld door het Oecumenisch Concilie van het Vaticaan. MEN KAN NU GEEN KATHOLIEK ZIJN ZONDER ULTRAMONTAAN – EN JEZUÏET – TE ZIJN.

Een duidelijke verklaring, en even kil als duidelijk.

De herderlijke brief veroorzaakte een zekere ophef in Frankrijk en in de katholieke wereld, maar werd al snel vergeten. En omdat er twee eeuwen zijn verstreken sinds de beruchte beginselen van de jezuïeten openbaar werden gemaakt (waarover we dadelijk zullen spreken), heeft de 'zwarte militie' van Loyola ruim de tijd gehad om door middel van leugens de terechte beschuldigingen zo succesvol te ontkennen, dat zelfs nu, wanneer de huidige paus de uitspraak van de bisschop van Kamerijk grandioos heeft bevestigd, de rooms-katholieken zo iets nauwelijks zullen geloven. Vreemde vertoning van de *onfeilbaarheid* van de paus! Op 23 juli 1773 hief de 'onfeilbare' paus Clemens XIV (Ganganelli) de jezuïetenorde op, en toch herleefde ze weer; door de 'onfeilbare' paus Pius VII werd ze op 7 augustus 1814 in ere hersteld. De 'onfeilbare' paus Pius IX bewoog zich gedurende zijn lange pontificaat tussen de Scylla en Charybdis van het vraagstuk van de jezuïeten; zijn onfeilbaarheid hielp hem daarbij heel weinig. En nu verheft de 'onfeilbare' Leo XIII (noodlottig getal!) de jezuïeten opnieuw tot het toppunt van hun onheilspellende en banale glorie.

Het recente *Brevet* van de paus (nauwelijks twee jaar oud), gedateerd 13 juli (hetzelfde noodlottige getal) 1886, is een gebeurtenis waarvan het belang nooit kan worden overschat. Het begint met de woorden *Dolemus inter alia* [We betreuren onder andere], en herstelt de jezuïeten in alle rechten van de Orde die ooit waren herroepen. Het was een manifest en een duidelijke openlijke belediging van alle christelijke volkeren van de nieuwe en de oude wereld. Uit een artikel van Louis Lambert in de *Gaulois* (18 augustus 1886) vernemen we: 'In 1750 waren er 40.000 jezuïeten over de hele wereld. In 1800 stelde men hun aantal *officieel* op slechts 1000 man. In 1886 was hun aantal tussen 7000 en 8000.' Aan dit laatste bescheiden aantal kan terecht worden getwijfeld, want overal

Waar u iemand ontmoet die gelooft in de heilzame aard van onwaarheden, of het goddelijk gezag van twijfelachtige zaken, en die denkt dat hij om het goede doel te dienen de hulp van de duivel moet inroepen, daar is een volgeling van de Onheilige Ignatius,

zegt Carlyle, en voegt er over die zwarte militie van Ignatius aan toe:

Ze hebben aan de moderne talen een nieuw zelfstandig naamwoord gegeven. Het woord jezuïtisme geeft nu, in alle landen, een denkbeeld weer waarvoor in de natuur geen prototype bestond. Pas in de laatste eeuwen had de menselijke ziel die gruwel voortgebracht, of hoefde ze die te benoemen. Ze hebben werkelijk grote dingen bereikt in de wereld, en een resultaat behaald dat we ontzagwekkend kunnen noemen.¹

En nu sinds ze opnieuw zijn geïnstalleerd in Duitsland en elders, zullen ze nog grotere en ontzagwekkender resultaten behalen. De toekomst kan namelijk het best worden voorspeld op basis van het verleden. Helaas, in dit jubileumjaar van de paus schijnen de beschaafde delen van de mensheid – zelfs de protestantse – dat verleden helemaal te zijn vergeten. Laten zij die beweren dat ze minachting hebben voor de theosofie, het mooie kind van het vroeg-Indo-Europese denken en het Alexandrijnse neoplatonisme, buigen voor de monsterlijke Vijand van de Eeuw, maar laten ze daarbij niet zijn geschiedenis vergeten.

Het is merkwaardig om te zien hoe hardnekkig de Orde alles wat op occultisme lijkt sinds de oudheid, en theosofie sinds de oprichting van onze Society, heeft aangevallen. De Moren en de joden van Spanje voelden het gewicht van de onderdrukkende hand van het Obscurantisme niet minder dan de kabbalisten en alchemisten van de middeleeuwen. Men zou denken dat de esoterische filosofie en vooral de occulte kunsten, of magie, een gruwel waren voor deze goede heilige vaders. En ze wilden ook dat de wereld dit zou geloven. Maar als men een studie maakt van de geschiedenis en het werk van hun eigen schrijvers, gepubliceerd met het imprimatur van de Orde, wat ontdekt men dan? *Dat de jezùieten niet alleen het occultisme hebben beoefend, maar ook, meer dan enige andere groep mensen, ZWARTE MAGIE in haar ergste vorm,² en dat ze daaraan in grote mate hun macht en invloed ontlene!*

Om het geheugen van onze lezers op te frissen, zal nog eens geprobeerd worden een korte samenvatting te geven van het doen en laten van onze goede vrienden. Voor wie geneigd is om te lachen, en de heilijke en werkelijk helse middelen die door ‘de zwarte militie van Ignatius’ werden gebruikt te ontkennen, kunnen we feiten vermelden.

¹ Thomas Carlyle, *Latter Day Pamphlets – Jesuitism*, 1850.

² Mesmerisme of HYPNOSE is een belangrijk aspect van het occultisme. Het is *magie*. De jezùieten waren ermee bekend en beoefenden haar eeuwen vóór Mesmer en Charcot. – Red.

In *Isis ontsluierd* (2:415vn) werd over deze heilige broederschap gezegd dat

Hoewel ze pas in 1535-1540 was opgericht, werd er al in 1555 een algemeen protest tegen haar aangetekend.

En nu maakt

Die geslepen, geleerde, gewetenloze, vreselijke ziel van het jezuitisme, zich binnen de organisatie van de roomse kerk [opnieuw] langzaam maar zeker meester van alle invloed en spirituele kracht die ze nog heeft. . . . Waar en in welk land vinden we in de hele oudheid iets dat lijkt op deze orde, of dat haar zelfs maar benadert? . . . Al onmiddellijk na haar ontstaan diende de verontwaardigde openbare moraal haar protest in tegen deze orde. Nauwelijks 15 jaar waren verlopen nadat de bul die de oprichting ervan goedkeurde, was uitgevaardigd, toen haar leden reeds van de ene plaats naar de andere werden verdreven. Portugal en de Nederlanden ontteden zich van hen in 1578, Frankrijk in 1594, Venetië in 1606, Napels in 1622. In 1816 werden ze uit St. Petersburg verdreven, en in 1820 uit heel Rusland.¹

De schrijfster wijst de lezers erop dat dit, wat in 1875 werd geschreven, nog steeds en zelfs nog meer van kracht is in 1888. Ten tweede, de beweringen die volgen en tussen aanhalingstekens staan, kunnen allemaal worden geverifieerd. En ten derde, de beginselen (principii) van de jezuiteten die nu naar voren worden gebracht, zijn ontleend aan authentiek verklaarde manuscripten of folio's gedrukt door verschillende leden van deze befaamde organisatie. Daarom kunnen ze veel gemakkelijker in het British Museum en de Bodleian Library worden gecontroleerd en geverifieerd dan in onze werken.

Vele zijn overgenomen uit het grote boek in quarto² dat werd gepubliceerd op gezag van, en geverifieerd en vergeleken door de

¹ *Isis ontsluierd*, 2:415.

² Fragmenten uit deze *Arrêt* werden verzameld in een werk in 4 delen, 12 mo., dat in 1762 in Parijs verscheen met als titel *Extraits des assertions dangereuses et pernicieuses en tout genre*. In een werk getiteld *Réponse aux assertions* deden de jezuiteten een poging om de feiten die door de commissie van het Franse parlement in 1762 waren verzameld, in twijfel te doen trekken als grotendeels kwaadwillige verzinsels. 'Teneinde de juistheid van deze beschuldiging te onderzoeken', zegt de schrijver van *The Principles of the Jesuits*, 'zijn de bibliotheken van de twee universiteiten [Oxford en Cambridge], van het British Museum en

vertegenwoordigers van het Franse parlement. De daarin opgenomen uitspraken werden verzameld en aan de koning aangeboden, opdat, zoals de *Arrêt du Parlement du 5 Mars 1762* het uitdrukt, ‘de oudste zoon van de kerk opmerkzaam zou worden gemaakt op de verdorvenheid van deze leer. . . . Een leer die volmacht geeft tot stelen, liegen, meened, onzuiverheid, elke hartstocht en misdaad, die moord, vader- en koningsmoord onderwijst, en de godsdienst omverwerpt om die te vervangen door bijgeloof – door *tovenarij*, heiligschennis, ongeloof en afgoderij te begunstigen.’ Laten we dan de denkbeelden van de jezuïeten over *magie* eens onderzoeken. Antonius Escobar zegt in zijn geheime instructies over dit onderwerp:

‘Het is geoorloofd . . . gebruik te maken van de *met behulp van de duivel* verkregen wetenschap, mits het behoud en gebruik van die kennis niet afhankelijk zijn van de duivel, *want de kennis is op zichzelf goed, en de zonde waardoor ze werd verkregen is voorbij*.’¹

Waarom zou dus een jezuïet niet evengoed de duivel bedriegen, zoals hij elke leek bedriegt?

De goede pater Escobar zegt:

‘*Astrologen en waarzeggers zijn al of niet verplicht de beloning voor hun voorspelling terug te geven als de gebeurtenis niet plaatsvindt*. Ik erken dat eerstgenoemde opvatting me helemaal niet bevalt, omdat de astroloog of voorspeller die zich met alle ijver heeft toegelegd *op de duivelse kunst* die voor zijn doel nodig is, zijn plicht heeft vervuld, ongeacht het resultaat. Evenmin als de arts verplicht is zijn honorarium terug te geven . . . indien zijn patiënt mocht sterven, is de astroloog verplicht het door hem in rekening gebrachte bedrag te restitueren . . . behalve wanneer hij geen moeite heeft gedaan, of niet op de hoogte was van de duivelse kunst; want wanneer hij zijn best heeft gedaan, heeft hij geen bedrog gepleegd.’²

Busembaum en Lacroix zeggen in *Theologia moralis*³:

‘Handlijnkunde kan als geoorloofd worden beschouwd, indien men uit de lijnen en indelingen van de handen de gesteldheid van het lichaam kan opmaken, en met waarschijnlijkheid de neigingen

---

van het Sion College, doorzocht om de geciteerde schrijvers te vinden; en telkens wanneer het werk werd gevonden, werd de juistheid van het citaat vastgesteld.’

¹*Theologia moralis*, Leiden, 1663, deel 4, boek 28, afd. 1, de praecept. 1, hfst. 20, n. 184, blz. 25.

²*Op.cit.*, afd. 2, de praecept. 1, probl. 113, n. 584, blz. 77.

³*Theologia moralis, nunc pluribus partibus aucta à R.P. Claudio Lacroix, Societatis Jesu*, Keulen, 1757.

en eigenschappen van de ziel kan inschatten.’¹

Van deze edele broederschap, waarvan veel predikanten de laatste tijd zo krachtig hebben ontkend dat ze ooit *geheim* is geweest, is overtuigend bewezen dat ze dat wel is. Haar statuten zijn door de jezuïet Polancus in het Latijn vertaald, en in 1558 bij die Sociëteit in Rome gedrukt. ‘Ze werden zorgvuldig geheimgehouden; aan de meeste jezuïeten zelf waren slechts fragmenten ervan bekend. *Ze zagen niet het licht vóór 1761, toen ze op bevel van het Franse parlement* [in 1761 en 1762] in het beruchte proces van pater Lavalette werden gepubliceerd.’² . . . De jezuïeten beschouwen het als een van de grootste verdiensten van hun orde dat Loyola, met een speciale memorie aan de paus, een verzoekschrift tot heroprichting van dat afgrijselijke en verafschuwde instrument tot massale afslachting – het beruchte tribunaal van de inquisitie – heeft gesteund.

Deze jezuïetenorde is nu in Rome almachtig. Ze hebben opnieuw een plaats gekregen in de congregatie voor bijzondere kerkelijke zaken, in het Departement van het Secretariaat van de Paus en in het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De pauselijke regering was, vóór Victor Emanuel Rome innam, jarenlang geheel in hun handen.³

Wat was de oorsprong van die orde? Dat kan in enkele woorden worden verteld. Op 16 augustus 1534 werd een ex-officier en ‘Ridder van de Maagd’ uit het gebied rond de Golf van Biskaje, en de eigenaar van het prachtige kasteel van Casa Solar – Ignatius van Loyola⁴ – de held van de volgende gebeurtenis. In de ondergrondse kapel van de kerk van Montmartre nam hij, omringd door enkele priesters en theologiestudenten, hun geloften af om hun hele leven te wijden aan de verspreiding van het rooms-katholicisme door welke middelen dan ook, goede of slechte; en zo kon hij een nieuwe orde vestigen. Loyola stelde aan zijn zes belangrijkste metgezellen voor dat hun orde *militant* zou moeten zijn, om te vechten voor de belangen van de Heilige stoel van het rooms-katholicisme. Twee middelen werden aangewend om het doel te bereiken: het onderwijs van de jeugd, en bekeringsijver (het

---

¹ Deel 2, boek 3, pars. 1, tr. 1, hfst. 1, dub. 2, resol. 8. Wat jammer dat bij de godsdienstig/wetenschappelijke vervolging van het medium Slade, die onlangs plaatsvond in Londen, de raadsman van de verdediging niet eraan heeft gedacht deze orthodoxe legalisatie van het ‘bedriegen door handlijnkunde of op andere wijze’ te citeren.

² G.B. Nicolini, *History of the Jesuits*, Londen, 1854, hfst. 2, blz. 30.

³ *Isis ontsluit*, 2:415-8.

⁴ Of met zijn echte naam, ‘St. Inigo de Biskajer’.

apostolaat). Dit was tijdens het bewind van paus Paulus III, die zijn volledige medewerking aan het nieuwe plan gaf. Vandaar dat in 1540 de beroemde pauselijke bul werd gepubliceerd – *Regimini militantis ecclesiae* (de heerschappij van de strijdende, of militante kerk) – waarna de Orde snel in aantal en kracht begon toe te nemen.

Tegen de tijd dat Loyola stierf, telde de Sociëteit meer dan duizend jezuïeten, hoewel toelating tot hun gelederen bijzonder moeilijk zou zijn. Een andere beroemde en unieke bul, uitgegeven door paus Julius III in 1552, gaf de Orde van Jezus een hoge positie en hielp haar aan een snelle groei. Ze plaatste de Sociëteit buiten en *boven* de jurisdictie van het plaatselijke kerkelijke gezag, stond de Orde haar eigen wetten toe, en ze mocht één hoogste gezag erkennen, namelijk dat van haar generaal-overste, wiens verblijfplaats toen in Rome was. De gevolgen van zo'n regeling waren fataal voor de rest van de kerk die niet tot de Orde behoorde. Hoge prelaten en kardinalen moesten heel vaak buigen voor een eenvoudige ondergeschikte van de Sociëteit van Jezus. Haar generaals kregen altijd de overhand in Rome, en genoten het onbeperkte vertrouwen van de paus, die op die manier vaak een instrument werd in handen van de Orde.

In die dagen toen de politieke macht een van de rechten van de 'plaatsvervanger van God' was, werd de macht van de sluwe Sociëteit vanzelfsprekend enorm groot. In naam van de paus veroorloofden de jezuïeten zich ongekende privileges, die ze op ruime schaal genoten tot het jaar 1773. In dat jaar publiceerde paus Clemens XIV een nieuwe bul, *Dominus ac Redemptor* (de Heer en verlosser), waarin de beroemde Orde werd opgeheven. Maar de paus bleek hulpeloos tegenover deze nieuwe Frankenstein, de kwade geest die een van de 'predikanten van God' had opgeroepen. De organisatie zette haar bestaan in het geheim voort, ondanks het feit dat ze door verschillende pausen en wereldse autoriteiten van elk land werden vervolgd. In 1801, onder de nieuwe alias van de 'Congregatie van de Sacré Coeur de Jésus', was ze al doorgedrongen tot, en werd ze getolereerd in, Rusland en Sicilië.

Zoals al is gezegd, werd de Orde van Jezus in 1814 door een nieuwe bul van Pius VII in ere hersteld, hoewel haar recente privileges, zelfs die onder de leken-geestelijken, haar werden onthouden. De wereldse machthebbers in Frankrijk en elders waren sindsdien gedwongen de jezuïeten te tolereren en rekening met ze te houden. Het enige wat ze konden doen was hen bijzondere privileges te onthouden en de leden van die Sociëteit evenals andere geestelijken te onderwerpen aan de

wetten van het land. Maar, geleidelijk en onmerkbaar slaagden de jezuiten erin om zelfs van de leken-autoriteiten speciale gunsten te verkrijgen. Napoleon III gaf hen toestemming om alleen al in Parijs zeven middelbare scholen te openen, voor het onderwijs van jongeren. De enige voorwaarde daarvoor was dat deze scholen onder het gezag en toezicht van plaatselijke bisschoppen zouden staan. Maar de vestigingen waren nog maar nauwelijks geopend of de jezuiten overtraden die regel. De episode met de aartsbisschop Darboy is bekend. Toen hij de jezuietenschool in de Rue de la Poste (Parijs) wilde bezoeken, werd hem de toegang geweigerd, en de poorten waren op bevel van de overste voor hem gesloten. De bisschop diende een klacht in bij het Vaticaan. Het antwoord liet echter zo lang op zich wachten dat de jezuiten in feite meester van de situatie bleven en niet onder enige jurisdictie van anderen vielen.

En lees nu wat Lord R. Montagu zegt over hun daden in het protestantse Engeland, en oordeel zelf:

Denk aan . . . de Sociëteit van Jezus – met haar nihilistische aanhangers in Rusland, haar socialistische bondgenoten in Duitsland, haar Fenians en nationalisten in Ierland, haar handlangers en slaven in haar macht. Denk aan die Sociëteit die niet heeft geaarzeld om volkeren tot de meest bloedige oorlogen te bewegen, om zo haar doelen te bereiken, en die iemand die haar geheim kent en niet haar slaaf wil zijn, zal opsporen, in diskrediet brengen en bij elke stap tegenwerken, uit de sluwe overweging dat hij daardoor gek zal worden, of een einde aan zijn leven zal maken, zodat het geheim met hem wordt begraven. Denk aan een Sociëteit die zo'n duivels plan kan bedenken en zich erop laat voorstaan, en zeg dan of dit van ons niet een wanhopige inspanning vraagt. . . . Als u achter de schermen had kunnen kijken. . . . dan zou u nog alles moeten ontrafelen wat er door onze regering wordt gedaan, en de aaneenschakeling van leugens moeten wegnemen waarmee hun daden worden verborgen. Herhaalde pogingen zullen u hebben geleerd dat er geen openbare figuur bestaat op wie u kunt steunen. Omdat Engeland zich 'tussen de bovenste en de onderste molensteen' bevindt, worden nu alleen aanhangers of slaven naar voren geschoven, en het spreekt vanzelf dat de jezuiten, die zo ver zijn gekomen, nieuwe molenstenen hebben voorbereid voor het moment dat de huidige zullen zijn verdreven, en vervolgens nog jongere molenstenen om daarna te komen en macht over het land uit te oefenen.¹

---

¹ *Recent Events and a Clue to Their Solution*, 1886, blz. 76-7.

In Frankrijk bloeiden de zaken van de zonen van Loyola tot de dag waarop het ministerie van Jules Ferry hen dwong zich van het strijd-toneel terug te trekken. Velen herinneren zich nog de nutteloze striktheid van de politie maatregelen, en de slimme ensceneringen door de jezuïeten zelf. Dit droeg alleen maar bij aan hun populariteit bij bepaalde klassen. Ze verkregen daardoor een aureool van martelaarschap, en waren verzekerd van de sympathie van elke vrome en dwaze vrouw in het land.

En wat kan het grote publiek in Europa en Amerika verwachten nu paus Leo XIII aan de goede paters, de jezuïeten, alle privileges en rechten die ooit aan hun voorgangers waren verleend, weer heeft teruggegeven? Te oordelen naar de bul wordt de volledige heerschappij, moreel en fysiek, over elk land waar er rooms-katholieken zijn, toegekend aan de zwarte militie. In deze bul erkent de paus namelijk dat van alle religieuze broederschappen die nu bestaan, *die van de jezuïeten hem het dierbaarst is*. Hij komt woorden te kort om de vurige liefde die hij (pau Leo) voor hen voelt duidelijk genoeg te kunnen uitdrukken, enz. Zo hebben ze in elk opzicht de zekerheid van de steun van het Vaticaan. En omdat zij hem leiden, zien we zijne heiligheid koketteren en flirten met elke grote Europese potentiaat, van Bismarck tot de gekroonde hoofden van het continent en Engeland. Gezien de steeds grotere invloed van Leo XIII, in moreel en politiek opzicht, is die zekerheid voor de jezuïeten van grote betekenis.

Voor meer details wordt de lezer verwezen naar bekende schrijvers zoals Lord Robert Montagu in Engeland, en op het continent: Edgard Quinet: *l'Ultramontanisme*; Michelet: *Le prêtre, la femme et la famille*; Paul Bert: *La morale des jésuites*; Friedrich Nippold: *Handbuch der Neuesten Kirchengeschichte* en *Welche Wege führen nach Rome?*, enz.

Laten we intussen niet de waarschuwende woorden vergeten die we ontvingen van een van onze theosofen, wijlen dr. Kenneth Mackenzie, die over de jezuïeten zegt:

‘Hun spionnen zijn overal, in alle rangen van de maatschappij, en ze kunnen geleerd en wijs, of eenvoudig en dwaas lijken, afhankelijk van hun instructies. Er zijn jezuïeten van beide geslachten en alle leeftijden, en het is een bekend feit dat leden van de orde van hoge komaf en verfijnde opvoeding als bedienden werken in protestantse families, en andere soortgelijke dingen doen ter bevordering van de doeleinden van de Sociëteit. We kunnen niet genoeg op onze hoede zijn, want de hele Sociëteit, die is gebaseerd op de wet van

onmiddellijke gehoorzaamheid, kan haar kracht met onfeilbare, noodlottige nauwkeurigheid op ieder gewenst punt richten.¹

De jezuiten beweren dat ‘de Sociëteit van Jezus niet door mensen is bedacht, *maar dat ze uitging van hem wiens naam ze draagt*. Want Jezus zelf heeft de leefregel die de Sociëteit volgt, beschreven, *eerst door zijn voorbeeld*, en later door zijn woorden.’²

Laten alle vrome christenen dan luisteren, en kennismaken van deze zogenaamde ‘leefregel’ en voorschriften van hun God, zoals die door de jezuiten in praktijk worden gebracht. Petrus Alagona zegt:

‘Volgens Gods gebod is het geoorloofd een onschuldig mens te doden, te stelen of ontucht te plegen . . . (*Ex mandato Dei licet occidere innocentem, furari, fornicari*), want hij is de Heer van leven en dood en van alle dingen, *en daarom is het onze plicht tegenover hem zijn gebod na te komen*.’³

‘Iemand die tot een religieuze orde behoort en korte tijd *met een zondig doel* zijn kleed aflegt, begaat geen afschuwelijke zonde, en haalt zich niet de straf van de kerkban op de hals.’⁴

Johannes Baptistus Taberna (*Synopsis theologiae practicae*) behandelt de volgende vraag: ‘Is een rechter verplicht het smeergeld terug te geven dat hij heeft ontvangen om een vonnis uit te spreken?’ Antwoord: ‘*Indien hij het smeergeld heeft ontvangen om een onrechtvaardig vonnis uit te spreken, mag hij het waarschijnlijk behouden*. . . . *Deze mening wordt gedeeld en verdedigd door 58 doctoren*’ (jezuiten).⁵

We zullen hiermee nu niet doorgaan. Bijna al deze voorschriften zijn zo walgelijk verdorven, huichelachtig en demoraliserend dat men vele ervan onmogelijk kon drukken, behalve in het Latijn.⁶ (*Isis ontsluierd*, 2:418-9.)

¹Royal Masonic Cyclopaedia, blz. 369.

²*Imago primi saeculi Societatis Jesu*, Antwerpen, 1640, boek 1, hfst. 3, blz. 64.

³Petrus Alagona, *St. Thomae Aquinatis Summae Theologiae Compendium*, Ex prima secundae, Quaest., 94.

⁴Antonius Escobar, *Universae theologiae moralis receptiores absque lite sententiae*, deel 1, Leiden, 1652 (ed. Bibl. Acad. Cant.), boek 3, afd. 2, probl. 44, n. 212. ‘Idem sentio, et breve illud tempus ad unius horae spatium traho. Religiosus itaque habitum demittens assignato hoc temporis interstitio, non incurrit excommunicationem, *etiamsi dimittat non solum ex causa turpi, scilicet fornicandi, aut clam aliquid abripiendi, sed etiam ut incognitus ineat lupanar*’ (probl. 44, n. 213).

⁵Keulen, 1736, pars. 2, tr. 2, hfst. 31.

⁶Zie *The Principles of the Jesuits, Developed in a Collection of Extracts from their own Authors*, London, 1839.

Maar wat moeten we denken van de toekomst van de samenleving als ze in woord en daad door deze doortrapte organisatie zal worden beheerst! Wat moeten we verwachten van een publiek dat, hoewel het de bovengenoemde beschuldigingen kent, en weet dat ze niet overdreven zijn *maar betrekking hebben op historische feiten*, de jezuïeten niettemin tolereert – zo niet bewondert – terwijl het altijd klaarstaat om theosofen en occultisten met minachting te beschouwen? Diezelfde jezuïeten dragen ertoe bij dat theosofie door onverdiende laster en spot wordt achtervolgd, en veel theosofen durven hun geloof in de filosofie van arhatschap nauwelijks te bekennen. Geen enkele Theosophical Society heeft het publiek ooit bedreigd met moreel verval en de volledige en vrije uitoefening van de zeven hoofdzonden onder het mom van heiligheid en door Jezus te worden geleid! Ook zijn haar regels niet *geheim*, maar voor iedereen openbaar, want ze leven in het volle daglicht van waarheid en oprechtheid. En hoe zit het in dit opzicht met de jezuïeten?

‘Jezuïeten die behoren tot de hoogste categorie,’ zegt nogmaals Louis Lambert, ‘hebben volledige en absolute vrijheid van handelen, zelfs tot moord en brandstichting. Aan de andere kant worden die jezuïeten die schuldig worden bevonden aan de geringste poging om de Sociëteit van Jezus in gevaar te brengen of te compromitteren, *genade-loos gestraft*. Ze mogen de meest ketterse boeken schrijven, mits ze niet de geheimen van de Orde onthullen.’

En deze ‘geheimen’ zijn onmiskenbaar van heel verschrikkelijke en gevaarlijke aard. Vergelijk een paar van deze *christelijke voorschriften* en regels voor het toetreden tot deze Sociëteit van ‘goddelijke oorsprong’, zoals wordt geclaimd, met de regels voor toelating tot de geheime genootschappen (tempelmysterieën) van de heidenen.

‘Een broeder-jezuïet heeft het recht om iedereen te doden die gevaarlijk voor het jezuïtisme kan blijken te zijn.’

‘Zonen van katholieken en christenen mogen hun vaders, wanneer deze hen van het geloof willen afbrengen, aanklagen voor de misdaad van ketterij, al weten ze dat hun ouders daarvoor zullen worden verbrand en ter dood gebracht, zoals Tolet leert. . . . En niet alleen mogen ze aan hen voedsel weigeren . . . *maar ze hebben ook het recht hen te doden.*’¹

---

¹F. Stephen Fagundez, *In praecepta decalogi*, Leiden, 1640, deel 1, boek 4, hfst. 2, n. 7, 8.

Het is bekend dat keizer Nero *nooit* om inwijding in de mysteriën heeft *durven* vragen, omdat hij Agrippina had vermoord!

In afdeling 14 van *Principles of the Jesuits* vinden we onder *Moord*, de volgende christelijke beginselen, die pater Henri Henriquez ons op het hart drukt: ‘Als een overspelige man, zelfs al zou hij geestelijke zijn . . . door de echtgenoot van haar wordt aangevallen, en de aanvaller doodt . . . wordt hij niet als abnormaal beschouwd (*non videtur irregularis*).’¹

‘Als een vader [die in ballingschap is] de staat en de samenleving in het algemeen kwaad doet, en er geen andere middelen zouden bestaan om zo’n nadeel af te wenden, *dan zou ik de mening van de eerdergenoemde auteurs goedkeuren*’ (dat een zoon zijn vader doodt), zegt afdeling 15 over *Moord en vadermoord*.²

‘Het is een geestelijke, of iemand van de godsdienstige orde, geoorloofd *een lasteraar te doden* die afschuwelijke beschuldigingen tegen hemzelf of tegen zijn godsdienst dreigt te verspreiden’,³ luidt de door de jezuïet Franciscus Amicus gegeven regel.

Moord in welke vorm ook [of zelfs eenvoudige onkuisheid] was bij zowel de Egyptenaren als de Grieken een van de meest onoverkomelijke belemmeringen om te worden ingewijd.⁴

Het zijn deze ‘vijanden van de mensheid’, zoals ze worden genoemd, die hun oude privileges om in het duister te werken opnieuw hebben verkregen, en ze manipuleren en vernietigen elke hindernis die ze op hun pad vinden – volkomen ongestraft. Maar ‘een gewaarschuwd mens telt voor twee’. Onderzoekers van het occultisme moeten weten dat, terwijl de jezuïeten door hun listen kans hebben gezien om de wereld in het algemeen, en de Engelsen in het bijzonder, te laten denken dat er niet zoiets als magie bestaat, deze slimme en sluwe intriganten zelf magnetische kringen houden en magnetische schakels vormen door concentratie van hun gezamenlijke wil als ze een specifiek doel willen bereiken, of een bepaalde belangrijke figuur willen beïnvloeden. Ze maken overvloedig gebruik van hun rijkdom om hen bij elk project te helpen. Hun rijkdom is enorm. Toen ze onlangs uit Frankrijk werden verbannen, brachten ze zoveel geld mee, waarvan ze een deel omzetten

¹ *Summae theologiae moralis*, Venetië, 1600 (ed. Coll. Sion), deel 1, boek 14, *de Irregularitate*, hfst. 10, n. 3., blz. 869.

² Mening van Juan de Dicastillo, *De justitia et jure*, Antwerpen, 1641, boek 2, tr. 1, disp. 10, dub. 1, n. 15.

³ *Cursus theologici*, Duaci, 1642, deel 5, disp. 36, sect. 5, n. 118, blz. 544.

⁴ *Isis ontsluierd*, 2:427-8.

in Engelse fondsen, dat die meteen stegen tot hun nominale waarde, iets waar de *Daily Telegraph* toen op heeft gewezen.

Ze zijn in hun doel geslaagd. De kerk is voortaan een willoze mari-onet, en de paus een armzalig zwak instrument in de handen van deze orde. Maar hoe lang nog? De dag kan aanbreken dat hun rijkdom hun met geweld zal worden ontnomen, en zichzelf genadeloos zullen worden vernietigd te midden van de vervloekingen en het applaus van alle landen en volkeren. Er is een nemesi-karma, hoewel het vaak toelaat dat kwaad en zonde eeuwenlang met succes blijven bestaan. Het is van hun kant ook een vergeefse poging om de theosofen, hun onverzoenlijke vijanden, te bedreigen, want laatstgenoemden vormen misschien *de enige organisatie* in de hele wereld die niet bang voor hen hoeft te zijn. Ze kunnen proberen, en misschien lukt dat, om individuele leden te vernietigen. Ze zouden een vergeefse poging doen, ook al zijn ze sterk en machtig, als ze de Society zouden aanvallen. Theosofen zijn even goed beschermd als zichzelf, zelfs beter dan zij. Voor de hedendaagse wetenschapper, voor al degenen die niets weten, en die niet geloven wat ze over WITTE en ZWARTE magie horen, zal het bovenstaande onzin lijken. Laat dat zo zijn, maar Europa zal binnenkort de zware hand van laatstgenoemde ervaren, en ervaart deze nu al.

Theosofen worden overal belasterd en bespot door de jezuïeten en hun aanhangers. Ze worden beschuldigd van afgoderij en bijgeloof, en niettemin lezen we in dezelfde ‘beginselen’ van de paters jezuïeten:

De juiste opvatting is *dat het geoorloofd is alle levenloze en rede-loze dingen te aanbidden* [zegt pater Gabriël Vasquez als hij afgoderij behandelt.] Indien de leer die we hebben vastgesteld goed wordt begrepen, mag niet alleen een geschilderde afbeelding en elk heilig voorwerp dat door het openbare gezag voor de verering van God is bestemd, gelijktijdig met God worden aanbeden als zijn afbeelding, maar ook elk ander ding van deze wereld, ongeacht of het levenloos en redeloos, of met rede begiftigd is.¹

Dit is het rooms-katholicisme, identiek en voortaan één met het jezuïtisme, zoals blijkt uit de herderlijke brief van de kardinaal bisschop van Kamerijk, en paus Leo. Dit is een regel die, of ze nu wel of niet eer doet aan de christelijke kerk, tenminste kan worden gebruikt en geciteerd door elke hindoe, Japanner, of iedere andere ‘heidense’ theo-

---

¹Gabriël Vasquez, *De cultu adorationis libri tres*, Mainz, 1614, boek 3, disp. 1, hfst. 2.

soof, die zijn oorspronkelijke geloof nog niet heeft opgegeven.

Maar we moeten afsluiten. Er is een profetie in het heidense Oosten over het christelijke Westen, die, wanneer ze in begrijpelijk Engels wordt weergegeven, als volgt luidt:

Wanneer de veroveraars van alle oude volkeren op hun beurt worden veroverd *door een leger van zwarte draken verwekt door hun zonden en ontstaan uit verval*, dan is het moment van bevrijding voor die oude volkeren aangebroken.

Het is gemakkelijk om in te zien wie de ‘zwarte draken’ zijn. En deze zullen op hun beurt zien dat hun macht wordt bedwongen en dat er met geweld een einde aan wordt gemaakt door de bevrijde legioenen. Misschien zal er dan een nieuwe invasie van een Atilla uit het verre Oosten komen. Op een dag zullen miljoenen Chinezen en Mongolen het in verval geraakte Europa binnenvallen als een onstuitbare stortvloed van heidenen en moslims die zijn uitgerust met alle moordwapens die door de beschaving zijn uitgevonden en door de helse Westerse geest van handel en winstbejag aan de Chinezen van het Oosten zijn opgedrongen, en die bovendien tot in de perfectie zijn getraind door christelijke moordenaars. Dit zal het resultaat zijn van het werk van de jezuïeten, die hopelijk de eerste slachtoffers ervan zullen zijn.

Ster-engel-verering in de rooms-katholieke kerk

[‘Star-angel worship in the Roman Catholic Church’, *Lucifer*,
juli 1888, blz. 355-65; *CW* 10:13-32]

[Het onderwerp van dit artikel komt niet voort uit de wens om ‘kritiek te leveren’ op de christelijke *religie*, iets waarvan *Lucifer* vaak wordt beschuldigd. We voelen geen grotere vijandigheid tegenover het pausdom dan tegen een ander bestaand dogmatisch en ritualistisch geloof. We denken dat ‘er geen religie hoger dan de waarheid is’. Omdat we onophoudelijk worden aangevallen door de christenen – van wie vooral de rooms-katholieken zo bitter en *minachtend* zijn – die ons voor ‘afgodendienaars’, ‘heidenen’, en nog meer uitmaken, is het af en toe nodig dat we iets zeggen om ons te verdedi-

gen en de waarheid in ere te herstellen.

Theosofen worden ervan beschuldigd in astrologie en in de deva's (dhyāni-chohans) van de hindoes en noordelijke boeddhisten te geloven. Een al te impulsieve missionaris in de Central Provinces van India heeft ons in feite 'steraanbidders', 'sabeeën' en 'duivelaanbidders' genoemd. Dit is, zoals gebruikelijk, ongegronde laster en een verkeerde voorstelling van zaken. Geen enkele theosoof, geen enkele *occultist* in de ware betekenis van het woord heeft ooit deva's, nats, engelen of zelfs planeetgeesten *aanbeden*. Erkenning van het *feitelijke bestaan* van zulke wezens – die, hoe verheven ook, nog altijd geleidelijk ontwikkelde en eindige *wezens* zijn – en zelfs eerbied voor sommigen van hen is nog geen aanbidding [Engels: worship]. Dit laatste woord is een elastische term die door de armoede van de Engelse taal is uitgehoud. We spreken een rechterlijk ambtenaar aan met 'edelachtbare' [Engels: His worship], maar men kan nauwelijks zeggen dat we hem *goddelijke* eer bewijzen. Een moeder aanbidt vaak haar kinderen, een man zijn vrouw, en omgekeerd, maar geen van hen bidt tot het voorwerp van zijn aanbidding. In geen van beide gevallen is het van toepassing op de occultisten. De eerbied van een occultist voor bepaalde hoge geesten kan in sommige gevallen heel groot zijn; misschien zelfs zo groot als de eerbied die sommige christenen koesteren voor hun aartsengelen Michaël en Gabriël en hun (St.) Joris van Cappadocië, de geleerde leverancier van Constantijns legers. Maar daar houdt de vergelijking op. Voor theosofen nemen deze planetaire 'engelen' geen hogere plaats in dan die welke Vergilius aan hen toewijst:

Ze beschikken over etherische kracht en zijn gevormd
Uit zaden van hemelse afkomst,¹

evenals iedere sterveling. Ze zijn allemaal occulte krachten met macht over bepaalde eigenschappen van de natuur. En als ze eenmaal tot een sterveling zijn aangetrokken, dan helpen ze hem met bepaalde dingen. Maar in het algemeen geldt: hoe minder men met hen te maken heeft des te beter.

Dat is anders bij de rooms-katholieken, onze vrome lasteraars. De papisten aanbidden hen en hebben hen vanaf het begin van het christendom tot op heden *goddelijke eer* bewezen, en in de volle betekenis van de geursiveerde woorden, zoals in dit artikel zal worden aange-

---

¹ *Aeneis*, 6:730-31.

toond. Zelfs voor de protestanten zijn de engelen in het algemeen, zo niet de zeven engelen van de sterren in het bijzonder, de ‘boodschappers van de Allerhoogste’ en ‘dienende geesten’ op wier bescherming ze een beroep doen, en ze hebben hun eigen plaats in de anglicaanse liturgie.

Het feit dat de engelen van sterren en planeten worden aanbeden door de rooms-katholieken is niet algemeen bekend. De verering ervan maakte veel veranderingen door. Ze werd een paar keer afgeschaft, en dan weer toegestaan. Hier wordt geprobeerd een schets te geven van de korte geschiedenis van haar groei, van de laatste keer dat ze opnieuw werd ingesteld en van de steeds terugkerende inspanningen om deze verering openlijk te verkondigen. De laatste paar jaar kan deze aanbidding als achterhaald worden beschouwd, maar tot op de dag van vandaag werd ze nooit afgeschaft. Daarom zal ik nu bewijzen dat als iemand de naam ‘afgodendienaar’ verdient, het niet de theosofen, occultisten, kabbalisten en astrologen zijn, maar in feite de meeste christenen; die rooms-katholieken, die, naast de ster-engelen, een reeks min of meer twijfelachtige heiligen en de Maagd Maria – van wie de kerk een erkende godin heeft gemaakt – in hun liturgie aanbidden.

De korte stukjes geschiedenis die volgen zijn ontleend aan verschillende betrouwbare bronnen, die de rooms-katholieken moeilijk kunnen ontkennen of verwerpen. Want onze gezaghebbende bronnen zijn: (a) verschillende documenten in het archief van het Vaticaan; (b) diverse werken van vrome en bekende rooms-katholieke schrijvers, ultramontanen in hart en nieren, zowel leken als geestelijken; en ten slotte (c), een pauselijke bul, een beter bewijs is niet te vinden.]

In het midden van de 8ste eeuw van onze jaartelling verscheen de beruchte aartsbisschop Adalbert van Maagdenburg voor zijn rechters. In de annalen van de magie zijn weinigen zo beroemd als hij. Hij werd ervan beschuldigd – en uiteindelijk veroordeeld door het tweede Concilie van Rome, voorgezeten door paus Zacharias – dat hij tijdens het verrichten van ceremoniële magie gebruikmaakte van de namen van de ‘zeven geesten’ – die in de kerk toen op het toppunt van hun macht stonden – onder andere die van Uriël, met wiens hulp hij erin was geslaagd zijn grootste verschijnselen voort te brengen. Zoals eenvoudig kan worden aangetoond, *is de kerk niet per se tegen magie*, maar alleen tegen die magiërs die zich niet houden aan haar methoden en regels voor evocatie. Maar omdat de wonderen die door de eerwaarde

tovenaar werden verricht, niet zodanig van aard waren dat ze konden worden gerangschikt onder de ‘wonderen door de genade en de glorie van God’, werden ze *onheilig* verklaard. En omdat de aartsengel Uriël (lux et ignis) door zulke vertoningen in opspraak was gebracht, moest zijn naam in diskrediet worden gebracht. Zo’n schandvlek op een van de ‘tronen’ en ‘boodschappers van de Allerhoogste’ zou het aantal van deze joodse saptarshi tot slechts zes hebben teruggebracht, en zo de hele hemelse hiërarchie in de war hebben gegooid, en dus werd er een heel slimme en sluwe uitvlucht bedacht. Deze was echter niet nieuw, en bleek ook niet erg overtuigend of effectief te zijn.

Er werd verklaard dat de Uriël van bisschop Adalbert, het ‘vuur van God’, niet de aartsengel was die in het apocriefe 2 *Ezra* wordt genoemd; noch was hij de glorieuze figuur die zo vaak wordt vermeld in de magische boeken van Mozes, vooral in het 6de en 7de boek. De bol of planeet van deze oorspronkelijke Uriël zou volgens Michael Glycas de Byzantijn de zon zijn. Hoe kon dit verheven wezen – de vriend en metgezel van Adam en Eva vóór zijn val, en, later, het maatje van Seth en Henoeh, zoals alle vrome christenen weten – hoe kon hij ooit een handje helpen bij tovenarij? Nooit, nooit! Het idee alleen al was absurd.

Daardoor bleef de Uriël die door de kerkvaders zozeer werd vereerd, even zuiver en onaantastbaar als altijd. Het was een *duivel* met dezelfde naam – een nogal onbekende duivel, want hij wordt nergens vermeld – die de prijs moest betalen voor de kleine verrichtingen van zwarte magie van bisschop Adalbert. Deze ‘slechte’ Uriël is, zoals een bepaalde priester en geloofsverdediger heeft proberen te insinueren, verbonden met een bepaald belangrijk woord van occulte aard, dat gebruikt wordt door en alleen bekend is aan vrijmetselaars van een zeer hoge graad. Omdat de geloofsverdediger het ‘woord’ zelf echter niet kent, is hij grandioos tekortgeschoten om zijn verklaring te bewijzen.

Met het oog op de speciale eerbied die de aartsengel wordt bezwezen, was het natuurlijk nodig om hem van alle blaam te zuiveren. St. Ambrosius had Uriël als beschermheer gekozen en bewees hem bijna goddelijke eerbied.¹ Ook de beroemde pater Gastaldi,² de domini-caanse monnik, schrijver en inquisiteur, had in zijn merkwaardige werk ‘Over engelen’ (*De angelis*) bewezen dat de verering van de ‘zeven

¹ *De fide*, enz, 2:3:20vn.

² Noot vert.: Giantommaso Gastaldi, die van 1652 tot 1655 bisschop van Brugneto was.

geesten' door de kerk in alle tijden *gewettigd* was geweest; en dat het nodig was voor de morele steun en het geloof van de kinderen van de (rooms-katholieke) kerk. Kortom, dat hij die deze goden zou verwaarlozen even slecht was als elke 'heiden' die dat niet deed.

Hoewel bisschop Adalbert werd veroordeeld en opgehangen, had hij een geduchte aanhang in Duitsland, een groep die de tovenaars niet alleen verdedigde en steunde, maar ook de in ongenade gevallen aartsengel. Daarom werd na het proces de naam Uriël in de missalen gehandhaafd, en bleef de 'troon' slechts 'onder verdenking' staan. In overeenstemming met haar bewonderenswaardige beleid verklaarde de kerk dat de 'gezegende Uriël' niets te maken had met de 'vervloekte Uriël' van de kabbalisten, en liet de zaak verder rusten.

Om te laten zien dat er voor zulke uitvluchten veel speelruimte was, hoeven we alleen de occulte leringen over de hemelse menigten in herinnering te roepen. De wereld van het zijn begint bij het spirituele vuur (of de zon) en zijn zeven 'vlammen' of stralen. Deze 'zonen van het licht', de 'veelvoudigen', omdat ze, allegorisch gesproken, behoren tot, en een gelijktijdig bestaan hebben in de hemel en op aarde, gaven de kerk eenvoudig een kapstok om haar duale Uriël aan op te hangen. Bovendien zijn deva's, dhyāni-chohans, goden en aartsengelen allemaal identiek, en hun vele vormen, namen en posities worden naar wens veranderd. De siderische goden van de sabeeën werden de kabbalistische en talmoedische engelen van de joden waarbij hun esoterische namen ongewijzigd bleven; evenzo gingen ze in hun geheel over naar de christelijke kerk als de aartsengelen, die slechts een hogere functie kregen.

Deze namen zijn hun 'mysterietitels'. Ze zijn in feite zo mysterieus dat de rooms-katholieken zelf niet meer zeker van hun namen zijn nu de kerk ze, in haar zorg om hun nederige oorsprong te verbergen, wel een dozijn keer heeft veranderd. De vrome De Mirville erkent het volgende:

Om, zoals we zouden willen, met precisie en zekerheid te spreken over alles in verband met hun namen [van de engelen] en eigenschappen is geen gemakkelijke taak. Als we dus zeggen dat deze geesten de *zeven assistenten* zijn die de troon van het Lam omringen en zijn zeven *horens* vormen; dat de beroemde zevenarmige kandelaar van de tempel hun symbool was . . . wanneer we aantonen dat ze in de *Openbaring* voorkomen als de *zeven sterren* in de rechterhand van de Verlosser, of als de engelen die de zeven plagen ontketenen, dan zullen we nogmaals een van die onvolledige waarheden hebben verkon-

digd die de commentatoren, die op deze ideeën ingaan, gewoonlijk met de grootst mogelijke voorzichtigheid benaderen.¹

Hier spreekt de schrijver een grote waarheid. Hij zou een nog grotere waarheid hebben gesproken als hij eraan had toegevoegd dat de kerk over *geen enkel onderwerp* ooit de volledige waarheid heeft verkondigd. Wat zou er anders overblijven van het mysterie dat zo absoluut noodzakelijk is voor het gezag van de zo onbegrijpelijke dogma's van de heilige 'bruid'?

Deze 'geesten' worden *primarios principes* genoemd. Maar wat deze eerste beginselen in feite zijn wordt niet uitgelegd. In de eerste eeuwen van het christendom wilde de kerk dat niet; en in deze eeuw weet ze daarover even weinig als haar trouwe leken. Ze heeft het geheim verloren.

De definitieve vaststelling van de namen van deze engelen heeft volgens De Mirville 'aanleiding gegeven tot controverses die eeuwen hebben geduurd. Tot op de dag van vandaag *zijn deze zeven namen een mysterie*.'²

Toch zijn ze te vinden in bepaalde missalen en in geheime documenten in het Vaticaan, samen met de astrologische namen die aan velen bekend zijn. Maar omdat de kabbalisten, en onder anderen bisschop Adalbert, sommige daarvan hebben gebruikt, wil de kerk deze titels niet aanvaarden, hoewel ze die wezens aanbidt. De gebruikelijke aanvaarde namen zijn Michaël, de 'Quis ut Deus', 'iemand zoals God'; Gabriël, de 'kracht (of macht) van God'; Rafaël, of 'goddelijke deugd'; Uriël, 'Gods licht en vuur'; Sealtiël, de 'spraak van God'; Jehudiël, de 'lof van God' en Barachiël, de 'zegen van God'. Deze 'zeven' zijn absoluut canoniek, maar ze zijn niet de echte mysterienamen, de magische krachten. En zelfs onder de zojuist genoemde 'plaatsvervangers' is Uriël geweld aangedaan en worden de laatste drie als 'verdacht' aangemerkt. Niettemin worden ze, hoewel naamloos, nog steeds aanbeden.

Ook is het niet juist om te zeggen dat er in de *Bijbel* geen spoor van deze drie namen – die zo 'verdacht' zijn – is te vinden, want ze worden in sommige van de oude Hebreeuwse boekrollen vermeld. Een van hen wordt genoemd in hoofdstuk 16 van *Genesis*, de engel die aan Hagar verschijnt; en alle drie verschijnen als 'de Heer' (de elohim) aan

¹De Mirville, *Des esprits*, deel 2, blz. 351-2, hoofdstuk 'de geesten vóór hun val'.

²*Op.cit.*, blz. 353.

Abraham in de vlakte van Mamre, als de ‘drie mannen’ die de geboorte van Izaäk aan Sarai aankondigden (*Genesis* 18). ‘Jehudiël’ wordt bovendien duidelijk genoemd in hoofdstuk 23 van *Exodus*, als de engel in wie ‘de naam’ (*lof* in het origineel) van God was (zie vers 21).

Door hun ‘goddelijke eigenschappen’, die tot de vorming van de namen hebben geleid, kunnen deze aartsengelen door een eenvoudige esoterische methode van transmutatie worden geïdentificeerd met de Chaldeeuwse grote goden en zelfs met de zeven manu’s en de zeven rishi’s van India.¹ Ze zijn de zeven goden van de sabeeën, en de zeven zetels (tronen) en deugden van de kabbalisten; en nu zijn ze bij de katholieken hun ‘zeven ogen van de Heer’ en de ‘zeven tronen’ geworden, in plaats van ‘zetels’.

Zowel de kabbalisten als de ‘heidenen’ moeten gevleid zijn dat hun deva’s en rishi’s de ‘gevolmachtigde ministers’ van de christelijke God zijn geworden. En nu kan het verhaal ononderbroken worden voortgezet.

Na de misstappen van bisschop Adalbert hadden tot ongeveer de 15de eeuw alleen de namen van de eerste drie van de zeven aartsengelen in de kerk de reputatie van heiligheid. De andere vier bleven *als namen* uitgebannen.

Wie in Rome is geweest, moet de tempel van de zeven engelen hebben bezocht, die door Michelangelo speciaal voor hen was gebouwd: de beroemde kerk die bekendstaat als ‘Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van de Engelen en van de Martelaren’. De geschiedenis ervan is opmerkelijk, maar heel weinig bekend bij het publiek dat haar bezoekt. Ze is het echter waard om opgetekend te worden.

In 1460 verscheen er in Rome een grote ‘heilige’, Amadeus van Portugal genaamd. Hij was een edelman uit Lusitania, die al in Portugal beroemd was geworden door zijn profetieën en zalige visioenen.² Tijdens een daarvan had hij een openbaring gehad. De zeven aartsengelen verschenen aan de heilige man, die zo geliefd was bij de paus dat Sixtus IV hem in feite had toegestaan op de plek van de kerk van St. Pieter in Montorio een franciscanenklooster te bouwen. En toen ze aan

---

¹Hij die iets van de *Purāṇa*’s en hun allegorieën weet, weet dat de rishi’s, evenals de manu’s, daarin zonen van God, van Brahmā, zijn, en zelf ook goden zijn; dat ze mensen werden en, als de saptarshi, veranderen ze in sterren en sterrenbeelden. Uiteindelijk zijn het er eerst 7, daarna 10, dan 14, en ten slotte 21. De occulte betekenis is duidelijk.

²Hij stierf in Milaan in 1482.

hem verschenen onthulden ze hun echte onvervalste mysterienamen. De namen die door de kerk worden gebruikt zijn plaatsvervangers, zeiden ze. Dat was ook zo, en de ‘engelen’ spraken de waarheid.

Hun contact met Amadeus betrof een bescheiden verzoek. Ze vroegen om officiële erkenning onder hun rechtmatige patroniemen, om openbare verering en om een eigen tempel. Nu had de kerk in haar grote wijsheid deze namen vanaf het begin afgewezen, omdat ze die van de Chaldeeuwse goden waren, en had ze vervangen door astrologische aliassen. Het verzoek kon dus niet worden ingewilligd, want ‘ze waren namen van demonen’, legt Baronius uit. Maar dat waren de ‘plaatsvervangers’ in Chaldea ook voordat ze in de Hebreeuwse engelenleer met een bepaald doel werden omgevormd. En als ze de namen van demonen zijn, vraagt De Mirville nadrukkelijk, ‘waarom worden ze dan toch bij de doop aan christenen en katholieken gegeven?’¹ Een feit is dat als de laatste vier in de opsomming demonnamen zijn, dan moeten die van Michaël, Gabriël en Rafaël dat ook zijn.

Maar de ‘heilige’ bezoekers deden in koppigheid niet voor de kerk onder. Op hetzelfde moment dat Amadeus in Rome zijn visioen had, vond er op Sicilië, in Palermo, een ander wonder plaats. Een wonderbaarlijk geschilderde afbeelding van de zeven geesten werd even wonderbaarlijk opgegraven van onder de ruïnes van een oude kapel. Dezelfde zeven mysterienamen die op dat moment aan Amadeus werden onthuld, stonden op het schilderij als inscriptie ‘onder het portret van elke engel’,² zegt de kroniekschrijver.

Wat in deze tijd van ongelooft de gevoelens van de grote en geleerde leiders van de verschillende parapsychologische organisaties over dit onderwerp ook zijn, paus Sixtus IV was sterk onder de indruk van dit *toeval*. Hij geloofde even onvoorwaardelijk in Amadeus als Brudenel in de Abessijnse profeet ‘Herr Paulus’.³ Maar dit was in die tijd niet het enige ‘toeval’. De heilige roomse en apostolische kerk was gebaseerd op zulke wonderen, en baseert zich ook nu daarop als op de rots van waarheid; want God heeft haar altijd *op het juiste moment* van wonderen voorzien.⁴ Toen op diezelfde dag ook een oude profetie, geschreven in Oud-Latijn en verwijzend naar zowel de vondst als de openbaring,

¹ *Op.cit.*, blz. 359.

² De Mirville, *Op.cit.*, blz. 355.

³ ‘Herr Paulus’ – het niet minder wonderbaarlijk voortbrengsel van de nogal verwarde en erg eenzijdige verbeelding van Walter Besant.

⁴ En passant kan een opmerking worden gemaakt en kunnen vraagtekens wor-

in Pisa werd *ontdekt*, bracht deze onder de gelovigen heel wat commotie teweeg. De profetie voorspelde voor die tijd namelijk de heropleving van de verering van de ‘engelen van de planeten’. En ook dat

---

den geplaatst:

De ‘wonderen’ verricht in de schoot van de moederkerk – van de apostolische tot aan de kerkelijke *wonderen* in Lourdes – zijn, zo niet opmerkelijker dan die toegeschreven aan ‘Herr Paulus’, in ieder geval veel verstrekkender, en dus van hun gevolgen betreft verderfelijker voor de menselijke geest. Ofwel beide soorten zijn mogelijk, of beide zijn toe te schrijven aan bedrog en *gevaarlijke hypnotische en magnetische krachten* die sommige mensen bezitten. W. Besant probeert zijn lezers ervan te doordringen dat zijn roman werd geschreven in het belang van dat deel van de samenleving dat zich zo gemakkelijk door het andere deel laat beetnemen. En als dat zo is, waarom heeft hij dan niet al die verschijnselen herleid tot hun oorspronkelijke bron, namelijk het geloof in bovennatuurlijke gebeurtenissen als gevolg van het ingeprinte geloof in de wonderen in de *Bijbel*, en de voortzetting daarvan door de kerk?

Geen enkele Abessijnse profeet, en geen enkele ‘occulte filosoof’, heeft ooit zulke grote aanspraken gemaakt op ‘wonderen’ en *goddelijke hulp* – of ooit een St. Pieterspenning verwacht – als de ‘Bruid van Christus’, de roomse kerk. Aangezien onze schrijver zo uiterst bezorgd was om de miljoenen Engelsen voor misleiding te behoeden, en hij zo graag de gebruikte verderfelijke middelen aan het licht wilde brengen, waarom heeft hij dan niet eerst geprobeerd om het grotere bedrog te ontmaskeren, vóór zich met de *kleine* trucs bezig te houden, als die er al zijn? Laat hem eerst aan het Britse publiek het veranderen van water in wijn en de opstanding van Lazarus verklaren op basis van de hypothese dat het voor de helft hypnose en voor de helft *goochelaarij* en *bedrog* is. Want als één groep wonderen kan worden verklaard door blind geloof en mesmerisme, waarom dan niet ook de andere? Of is het omdat de bijbelse wonderen, waarin door elke protestant en katholiek (de *goddelijke* wonderen in Lourdes neemt laatstgenoemde op de koop toe) wordt geloofd, niet zo gemakkelijk door een *populaire* schrijver kunnen worden besproken als de wonderen van een ‘occulte filosoof’ en een spiritistisch medium?

Het vergt geen moed, geen onverschrokken trotsing van de gevolgen, om een hulpeloos en tegenwoordig erg bang beroepsmedium openlijk aan te klagen. Maar al deze eigenschappen en een vurige *liefde voor de waarheid op de koop toe*, zijn absoluut noodzakelijk als men het bekrompen publiek in zijn hol wil trotseren. Hiervoor zijn de lasteraars van de ‘esoterische boeddhisten’ te voorzichtig en te sluw. Ze zijn alleen op zoek naar gemakkelijk verkregen populariteit bij sarcasten en materialisten. Ze zijn er zeker van dat geen enkel beroepsmedium hen ooit recht in het gezicht enorme lasteraars zal durven noemen, of schadeloosstelling van hen zal proberen te verkrijgen, zolang de wet tegen handlijnkunde hem in het gezicht staart.

Wat de ‘esoterisch boeddhist’ of de ‘occulte filosoof’ betreft, er is nog minder gevaar uit die hoek. De minachting van laatstgenoemde voor alle aspirant-lasteraars is absoluut, en er is meer voor nodig om hen te verontrusten dan de onhandige beschuldigingen van een romanschrijver. En waarom zouden ze zich

tijdens het bewind van paus Clemens VII het klooster van St. François de Paule zou worden gesticht op de plaats van de kleine verwoeste kapel. 'De gebeurtenis vond plaats zoals voorspeld',¹ roept De Mirville trots, maar hij vergeet dat de kerk de voorspelling liet uitkomen door de daarin vermelde opdracht zelf uit te voeren. Toch wordt dit tot op de dag van vandaag een 'prophetie' genoemd.

Maar pas in de 16de eeuw stemde de kerk ten slotte in om het verzoek van haar 'hooggeboren' hemelse eisers op elk punt in te willigen.

Op dat moment – al was er nauwelijks een kerk of kapel in Italië zonder een kopie van de wonderbaarlijke afbeelding in een schilderij of mozaïek, en al was er in feite in 1516 een schitterende 'tempel voor de zeven geesten' opgericht en voltooid in de buurt van de verwoeste kapel bij Palermo – waren de 'engelen' nog steeds niet tevreden. In de woorden van hun kroniekschrijver: 'De gezegende geesten waren niet tevreden met alleen Sicilië, en geheime gebeden. Ze verlangden een wereldwijde aanbedding en dat de hele katholieke wereld hen in het openbaar zou erkennen.'²

Hemelse bewoners zijn zelf, zo lijkt het, niet helemaal vrij van de ambitie en de ijdelheid van ons stoffelijke gebied! Dit is wat deze ambitieuze 'bestuurders' bedachten om hun zin te krijgen.

Antonio Lo Duca, een andere ziener (in de annalen van de rooms-katholieke kerk) was net benoemd tot rector van de 'tempel van de zeven geesten' in Palermo. Ongeveer in die periode begon hij dezelfde gelukzalige visioenen te hebben als Amadeus had. De aartsengelen drongen er nu via hem bij de paus op aan om hen te herkennen, en om een officiële en universele eredienst in te stellen met hun eigen namen, precies zoals het was vóór het schandaal van bisschop Adalbert. Zij drongen erop aan om een speciale tempel *voor hen alleen* te bouwen, en ze wilden deze op de oude plek van de beroemde Thermen van Diocletianus. Volgens de overlevering waren 40.000 christenen en 10.000 martelaren veroordeeld tot de bouw van deze thermen, en ze werden bij deze taak geholpen door zulke beroemde 'heiligen' als Marcellus en

---

ergeren? Omdat ze noch beroepspropheten zijn, noch voordeel hebben bij de St. Pieterspenning, kan de meest kwaadaardige laster hen alleen maar aan het lachen maken. Walter Besant heeft in zijn roman echter een grote waarheid verteld, een echte parel van een vooruitziende blik die hij op een hoop slijk liet vallen: de 'occulte filosoof' is niet van plan om 'zijn licht onder de korenmaat te verbergen'.

¹ *Op.cit.*, blz. 355.

² Vgl. *Op.cit.*, blz. 356.

Thrason. Sindsdien was deze plek echter, zoals vermeld in Bul 55 van paus Pius IV, ‘gereserveerd voor de meest wereldse gebruiken en voor demonische [magische?] rituelen’.¹

Maar zoals uit allerlei documenten blijkt, ging niet alles zo vlot als de ‘gezegende geesten’ hadden gewild, en voor de arme Duca was het daardoor een moeilijke tijd. Ondanks de grote steun van de Colonna-familie die al hun invloed aanwendde bij paus Paulus III, en het persoonlijke verzoek van Margaretha van Oostenrijk, de dochter van Karel V, kon aan het verzoek van ‘de zeven geesten’ om dezelfde mysterieuze (en voor ons heel duidelijke) redenen niet worden voldaan, hoewel ze gunstig werden gestemd en overigens in alle opzichten werden vereerd. De moeilijke opdracht van Duca werd in feite pas 34 jaar later met succes bekroond.

Tien jaar eerder, namelijk in 1551, werd echter de voorbereidende zuivering van de thermen verordonneerd door paus Julius III, en was er een eerste kerk onder de naam ‘St. Maria van de engelen’. Maar de ‘gezegende tronen’, die deze naam niet aanstond, ontketenden een oorlog waarin deze tempel werd geplunderd en vernietigd, alsof ze in plaats van verheerlijkte aartsengelen boosaardige kabbalistische ‘geesten’ waren geweest.

Daarna bleven ze, met grotere regelmaat dan tevoren, aan zieners en heiligen verschijnen en riepen nog luider om een speciale plaats voor verering. Ze eisten dat op dezelfde plek (de thermen) opnieuw een tempel zou worden gebouwd die de ‘Kerk van de *Zeven Engelen*’ moest worden genoemd.

Maar hetzelfde probleem als tevoren deed zich voor. Pausen hadden verklaard dat de oorspronkelijke benamingen demonnamen waren, d.w.z. die van heidense goden, en om ze in de kerkdienst te introduceren zou noodlottig zijn geweest. De ‘mysterienamen’ van de zeven engelen konden niet worden gegeven. Het is waar dat toen de oude ‘wonderbaarlijke’ afbeelding met de zeven namen erop was gevonden, deze namen in kerkdiensten openlijk werden gebruikt. Maar tijdens de Renaissance had paus Clemens XI opdracht gegeven om een speciaal onderzoek naar deze afbeelding in te stellen. Een beroemde astronoom uit die tijd, een jezuïet genaamd Joseph Bianchini, werd met deze delicate opdracht belast. Het resultaat waartoe het onderzoek leidde, was even onverwacht als fataal voor de aanbidders van de zeven goden van

---

¹ *Op.cit.*, blz. 356.

de sabeeën; hoewel de paus gebood dat de afbeelding moest worden behouden, gaf hij opdracht om de zeven engelennamen *zorgvuldig* uit te poetsen. En ‘hoewel deze namen zijn overgeleverd’, en ‘ook al hebben ze *niets te maken* met’, en zijn ze ‘heel andere dan de namen die door Adalbert’ (de bisschop-tovenaar van Maagdenburg) werden gebruikt, zoals de kroniekschrijver er slim aan toevoegt, toch werd zelfs het noemen ervan verboden in de heilige kerken van Rome.

Deze stand van zaken hield aan van 1527 tot 1561; de rector probeerde de orders van zijn *zeven* ‘gidsen’ uit te voeren, terwijl de kerk bang was om zelfs de Chaldeeuwse plaatsvervangers voor de ‘mysterienamen’ te aanvaarden, omdat ze door magische praktijken zo waren ‘ontheiligd’. Ons wordt echter niet verteld waarom de mysterienamen, die veel minder bekend waren dan hun plaatsvervangers ooit zijn geweest, niet zijn bekendgemaakt als de gezegende ‘tronen’ ook maar het geringste vertrouwen genoten. Maar het vertrouwen moet werkelijk ‘gering’ zijn geweest, want de ‘zeven aartsengelen’ vroegen 34 jaar lang om rehabilitatie, en weigeren nadrukkelijk om met enige andere naam te worden aangeduid, en toch bleef de kerk doof voor hun wens. De occultisten verbergen de reden niet waarom ze zijn gestopt om ze te gebruiken: *ze zijn gevaarlijk magisch*. Maar waarom zou de kerk ze vrezen? Werd de apostelen, en vooral Petrus, niet verteld dat ‘al wat u op aarde bindend verklaart, zal ook in de hemel bindend zijn’ (*Matth.* 18:18), en hadden ze niet de macht gekregen over elke bekende en onbekende demon? Niettemin kunnen sommige mysterienamen, samen met hun plaatsvervangers nog steeds worden gevonden in de oude roomse missalen (*Missale Romanum*) die in 1563 zijn gedrukt. Eén ervan staat in de Barberini-bibliotheek met de tekst van hele missen erin, en de verboden echte namen van de zeven ‘grote goden’ van de sabeeën flitsen overal onheilspellend op.

De ‘goden’ verloren opnieuw hun geduld. Ze werkten op een echt jehovistische manier in op hun ‘hardnekkige’ aanbidders, en stuurden een plaag. In 1553 brak een vreselijke epidemie van obsessie en bezetenheid uit, ‘toen bijna heel Rome door de duivel werd bezeten’,¹ zegt De Mirville (zonder te vertellen of ook de geestelijken erdoor werden getroffen). Pas toen ging Duca’s wens in vervulling. Zijn zeven inspiratoren werden met hun eigen naam aangeropen, en ‘de epidemie hield als bij toverslag op en de gezegenden’, voegt de kroniekschrijver

¹ *Op.cit.*, blz. 356.

eraan toe, ‘bewezen door de goddelijke krachten die ze bezaten nogmaals dat ze niets gemeen hebben *met de demonen met dezelfde naam*’, d.w.z. de Chaldeeuwse goden.¹

‘Toen werd Michelangelo in alle haast door Paulus IV naar het Vaticaan geroepen.’² Zijn schitterende plan werd aanvaard en de bouw van de eerdergenoemde kerk begon. De bouw duurde meer dan drie jaar. In het archief van dit nu beroemde bouwwerk³ kan men lezen dat: ‘het verhaal van de wonderen die zich in die periode voordeden niet kan worden verteld, want het was *een onophoudelijk wonder dat drie jaar aanhield*.’⁴ In het bijzijn van al zijn kardinalen beval paus Paulus IV dat de zeven namen, zoals ze oorspronkelijk op de afbeelding stonden in ere moesten worden hersteld, en die staan geschreven op de grote kopie ervan die tot op de dag van vandaag boven het hoogaltaar hangt.

De prachtige tempel werd in 1561 aan de zeven engelen gewijd. Het doel van de geesten was bereikt; drie jaar later stierven Michelangelo en Antonio Lo Duca bijna gelijktijdig. Ze waren niet meer nodig.

Duca was de eerste persoon die werd begraven in de kerk. Voor de bouw van deze kerk had hij het grootste deel van zijn leven gestreden en hij wist dit uiteindelijk voor zijn hemelse beschermheren tot stand te brengen. Op zijn graf staat een inscriptie met een samenvatting van de door hem verkregen openbaringen, en ook een lijst van de gebeden en aanroepingen, van de boetedoeningen en vasten die hij gebruikte om de ‘gezegende’ openbaringen en de meer frequente bezoeken van de ‘zeven’ te verkrijgen. In de sacristie kan men tegen een kleine vergoeding inzage krijgen in de documenten die getuigen van de verschijnselen van ‘het wonder dat drie jaar onafgebroken aanhield’, en deze opsommen. Het verslag van de ‘wonderen’ draagt het imprimatur van een paus en verschillende kardinalen, maar dat van de Society for Psychical Research ontbreekt nog. De ‘zeven engelen’ hebben dat laatste hard nodig, want zonder dat zal hun triomf nooit volledig zijn. Laten we hopen dat de geleerde SPR-onderzoekers hun ‘slimme jongen’ binnenkort naar Rome zullen sturen, en dat de ‘gezegenden’ in

---

¹Maar ze hadden hun macht eerder laten zien door het sturen van oorlog, de vernietiging van de kerk, en ten slotte de epidemie; en een occultist vindt dit niet erg *engelachtig*.

²*Op.cit.*, blz. 356-7.

³Noot vert.: Deze tempel wordt nu ‘Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van de Engelen en van de Martelaren’ genoemd.

⁴*Op.cit.*, blz. 357.

Cambridge een Duca kunnen vinden.

Maar wat is er met de 'mysterienamen' gebeurd die zo voorzichtig werden gebruikt, en wat is er gebeurd met de nieuwe namen? Eerst werd één van de kabbalistische namen vervangen door de naam Eudiël. Slechts honderd jaar later verdwenen in opdracht van kardinaal Albizzi alle zeven namen plotseling. In de oude en eerbiedwaardige kerk van Santa Maria della Pietà op het Piazza Colonna, kan het 'wonderbaarlijke' schilderij van de zeven aartsengelen nog steeds worden gezien, maar de namen zijn weggeschraapt en die plaatsen zijn overgeschilderd. Sic transit gloria mundi.¹ Kort daarna werd de mis- en vesperdienst van de 'zeven' opnieuw uit de gebruikte missalen verwijderd, ondanks het feit dat 'ze duidelijk verschillen' van die van de 'planeetgeesten' die bisschop Adalbert hadden geholpen. Maar zoals 'de pij niet de monnik maakt', zo kan naamsverandering niet voorkomen dat de individuen die deze namen hadden, onveranderd zijn gebleven. Ze worden nog steeds vereerd, en dit is het enige wat ik in mijn artikel wil bewijzen.

Zal dit worden ontkend? In dat geval moet ik de lezers eraan herinneren dat zelfs nog in 1825 een Spaanse edelman, gesteund door de aartsbisschop van Palermo, Leo XII verzocht om zowel de dienst als de namen in ere te herstellen. De paus verleende toestemming voor de kerkdienst, maar weigerde het gebruik van de oude namen.²

'Deze dienst, vervolmaakt en uitgebreid in opdracht van Paulus IV, waarvan het verslag tot op de dag van vandaag bestaat in het Vaticaan en de Minerva, bleef gedurende het hele pontificaat van Leo X bestaan.' De jezuïeten verheugden zich het meest over het herleven van de oude eredienst, gezien de uitzonderlijke steun die deze hen gaf, want deze verzekerde het succes van hun bekeringsinspanningen in de Filipijnen. Paus Pius V stond Spanje toe dezelfde 'goddelijke dienst' te houden, en zegt in zijn bul dat 'men *deze zeven rectoren* van de wereld, *weergegeven door de zeven planeten*, nooit genoeg kan prijzen, en dat . . . het troostrijk is en voor deze eeuw veel goeds belooft dat de verering van *deze zeven vurige lichten*, en *deze zeven sterren*, door de

¹ Vertaling: Aldus gaat de heerlijkheid van de wereld voorbij.

² Dit wordt geciteerd uit de boeken van markies De Mirville, *Des esprits*, deel 2, blz. 358. Omdat er nooit een fanatiekere papist en ultramontaan is geweest, kan aan zijn getuigenis nauwelijks worden getwijfeld. Hij lijkt deze afgoderij te verheerlijken en roept luidkeels om de openbare en universele herinvoering ervan.

genade van God in de christelijke republiek al haar glans herwint.’¹

Dezelfde ‘heilige paus stond bovendien de nonnen van Matritensis toe het feest te vieren van Jehudiël, de beschermheilige van hun klooster’.² Of er nu een andere minder heidense naam voor in de plaats is gekomen, weten we niet, en dat doet er ook niet toe.

In 1832 werd in een petitie hetzelfde verzoek om de verering van de ‘zeven geesten van God’ te verbreiden, herhaald, ditmaal gesteund door *zevenentachtig bisschoppen* en duizenden ambtenaren met imposante titels in de rooms-katholieke kerk. En in 1858 herhaalden ook kardinaal Patrizi en koning Ferdinand II in de naam *van alle Italianen* dit verzoek; en in 1862 klinkt opnieuw dit verzoek. Zo zijn in de kerk de diensten ter ere van de zeven ‘geest-sterren’ sinds 1825 nooit afgeschaft. Tot op heden bloeien ze volop in Palermo, in Spanje, en zelfs in Rome in de ‘Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van de Engelen en van de Martelaren’ en de ‘Gesù’ – hoewel ze elders volledig worden onderdrukt; dit alles ‘op grond van Adalberts *ketterij*’, zoals De Mirville en de andere aanhangers van ster-engel-verering graag vermelden. In werkelijkheid is er geen andere reden dan de reeds genoemde. Zelfs de zeven plaatsvervangers, vooral de laatste vier, zijn te openlijk verbonden met zwarte magie en astrologie.

Schrijvers zoals De Mirville zijn wanhopig. Ze durven niet de kerk de schuld te geven en koelen daarom hun woede op de oude alchemisten en rozenkruisers. Ze dringen er niettemin op aan om de openbare verering ervan opnieuw in te stellen; en de indrukwekkende vereniging die sinds 1862 is opgericht in Italië, Beieren, Spanje en elders voor de herinvoering van de dienst van de zeven geesten *in zijn volledigheid* en in heel katholiek Europa, geeft hoop dat over een paar jaar de zeven rishi’s van India, die nu gelukkig verblijven in het sterrenbeeld de Grote Beer, door de genade en de wil van een onfeilbare paus van Rome de wettige en vereerde goddelijke beschermheren van het christendom zullen worden.

En waarom niet, want (St.) Joris is tot op de dag van vandaag ‘de beschermheilige van niet alleen het Heilige Rusland, het protestantse Duitsland, het sprookjesachtige Venetië, maar ook van het goede, oude Engeland; en de Engelse soldaten zullen’, volgens W.M. Braithwaite³,

¹ De Mirville, *Des esprits*, blz. 357-8.

² *Op.cit.*, blz. 358.

³ W.M. Braithwaite, ‘St. George for Merry England’, *Masonic Monthly*, nr. 2.

‘zijn eer met het bloed van hun hart hooghouden’. En onze ‘zeven goden’ kunnen toch niet erger zijn dan de gemene Joris van Cappadocië tijdens zijn leven was!

Vandaar dat de christelijke verdedigers van de zeven ster-engelen, met de moed van ware gelovigen, niets ontkennen; in ieder geval bewaarden ze het stilzwijgen telkens wanneer ze ervan beschuldigd werden goddelijke eer aan Chaldeeuwse en andere goden te bewijzen. Ze geven zelfs toe dat deze identiek zijn en erkennen trots dat ze sterren vereren. De beschuldiging is hun gestorven leider, markies De Mirville, door de Franse academici vele keren voor de voeten geworpen, en dit is wat hij hen antwoordt:

We worden ervan beschuldigd dat we sterren aanzien voor engelen. De beschuldiging wint zoveel aan invloed dat we gedwongen zijn serieus erop te reageren. We kunnen deze beschuldiging onmogelijk ontkennen zonder in openhartigheid en moed tekort te schieten, want deze *zogenaamde fout* wordt zowel in de Schrift als in onze theologie onophoudelijk herhaald. We zullen deze opvatting onderzoeken . . . die vroeger werd goedgekeurd, maar nu in diskrediet is gebracht, en die terecht aan onze ZEVEN BELANGRIJKSTE GEESTEN de heerschappij toeschrijft, niet over de zeven bekende planeten, hetgeen ons wordt verweten, maar over de zeven BELANGRIJKSTE planeten¹ – en dat is iets heel anders.²

En de schrijver haast zich om het gezag van Babinet, de astronoom, te citeren, die in een knap artikel in de *Revue des deux mondes* (mei 1855) probeerde te bewijzen dat er in feite naast de aarde slechts ZEVEN grote planeten zijn.

De ‘zeven belangrijkste planeten’ is een andere erkenning van het aanvaarden van een zuiver occulte lering. Elke planeet is volgens de esoterische leer samengesteld uit zeven beginselen, net als de mens. Dat wil zeggen dat *de zichtbare planeet het fysieke lichaam is* van het siderische wezen, waarvan de ātman of geest, de engel is, of rishi, of dhyāni-chohan, of deva, of hoe we hem ook noemen. Deze opvatting is, zoals de occultisten zullen begrijpen (lees in *Esoteric Buddhism* over de samenstelling van de planeten) volledig occult. Ze is eenvoudig een stelling van de geheime leer, maar dan *zonder* het

¹Deze ‘belangrijkste planeten’ zijn de mysterieplaneten van de heidense ingewijden, maar zijn door dogma en priesterschap belachelijk gemaakt.

²De Mirville, *Op.cit.*, deel 2, blz. 359-60vn.

element van verafgoding. Zoals ze in de kerk en haar rituelen wordt onderwezen, en vooral in praktijk gebracht, is ze echter pure astro-latrie.

Het is hier niet nodig om het verschil te laten zien tussen de leer, of de theorie, en de praktijk in de heilige rooms-katholieke kerk. De woorden 'jezuïet' en 'jezuïtisme' zeggen genoeg. De geest van de waarheid heeft de rooms-katholieke kerk eeuwen geleden verlaten, als deze zich al ooit in de buurt daarvan heeft opgehouden. Hierop zal de protestantse kerk, die zo vol is van een broederlijke geest en liefde voor haar zusterkerk, zeggen: Amen. De protestant van wie het hart even vol is van liefde voor Jezus als van afkeer van rituelen en hun moeder, het pausdom, zal grinniken.

De *Times* van 7 november 1866 heeft als hoofdartikel 'Een vreselijke beschuldiging', gericht aan de protestanten; daarin staat:

Onder invloed van de Anglicaanse bisschoppen zijn alle studies die verband houden met theologie weggekijnd, zodat Engelse bijbelcritici het voorwerp zijn geworden van de minachting van buitenlandse geleerden. Telkens wanneer we het werk van een theoloog opslaan die waarschijnlijk een deken of een bisschop zal worden, zien we niet een ernstige onderzoeker die de resultaten presenteert van eerlijk onderzoek, maar slechts een verdediger die duidelijk zijn werk begonnen is met het vaste besluit om te *bewijzen dat zwart wit is* ten gunste van zijn eigen orthodoxe stelsel.

Al erkennen de protestanten de 'zeven engelen' niet, en, terwijl ze hen goddelijke verering weigeren, voelen ze geen schaamte of angst voor hun namen, zoals de rooms-katholieken, ze maken zich wel schuldig aan een ander soort 'jezuïtisme' dat even erg is. Terwijl ze namelijk beweren te geloven dat de Schrift een directe *openbaring* van God is, waarvan geen zin mag worden veranderd op straffe van eeuwige verdoemenis, beven ze, en schrikken ze terug, voor de ontdekkingen van de wetenschap, en proberen ze hun grote vijand te vriend te houden. Geologie, antropologie, etnologie en astronomie, zijn voor hen wat Uriël, Sealtiël, Jehudiël en Barachiël zijn voor de rooms-katholieke kerk. Het komt op hetzelfde neer. En omdat geen van beide religies zal nalaten om magie, occultisme, en zelfs de theosofie te vervloeken, zwart te maken en te vervolgen, is het alleen maar juist en rechtvaardig dat de studenten van de heilige oude wetenschap

op hun beurt de bal terugkaatsen, en beide zonder angst de waarheid blijven vertellen.

MAGNA EST VERITAS ET PREVALEBIT.¹

HPB

Psychologie van het oude Egypte (Belangrijke aantekeningen)

[‘Psychologie de l’Égypte ancienne’, *Le lotus*, juli 1888,
blz. 202-6; *CW* 10:48-54]

In nr. 14 van *Le lotus* (mei 1888, blz. 105) staat een artikel van Franz Lambert, vertaald uit de *Sphinx*, met de volgende passage, een transcriptie van een tablet dat de aankomst van de overledene weergeeft:

Hier zien we de overledene werken op *de Elyse velden*; hij zaait en hij oogst. De tarwe is daar 7 ellen hoog, de korenaar 3, en het stro 4. Van de oogst reserveert hij een deel voor het offer aan *Hapi, de god van de overvloed*, enz.

Ik heb de fouten gecursiveerd, en wel om deze reden: in het *Dodenboek* drukt de overledene zich als volgt uit:

Ik ken dit veld van Aaru met een ijzeren omheining; de tarwe is er zeven ellen hoog, de korenaar is drie ellen, zijn stengel vier, enz.²

Hapi is niet de god van de overvloed. Als hij voorkomt in een ceremonie waarin de mummie de hoofdrol speelt, is hij een van de geleidegeesten van de overledene. Hapi verpersoonlijkt het aardse water, of de Nijl in zijn oorspronkelijke aspect, zoals Nun de hemelse wateren verpersoonlijkt. Hij is een van de ‘zeven verlichten’³ die de Osiris-zon begeleiden. In het *Dodenboek* staat:

De zeven verlichten zijn Amset, Hapi, Tiaumautef, Kebhsennouf, Maa-tef-f, Ker-bek-f, Har-khent-an-mer-ti; Anubis wees hen aan als

¹ Vertaling: De waarheid is groot en zal zegevieren.

² Paul Pierret, *Le livre des morts*, 1882, 109:4-5.

³ De zeven planeetgeesten.

beschermers van de sarcofaag van Osiris [de zon tijdens de zonsverduistering en 's nachts].¹

Hapi is, evenals Amset die aan hem voorafgaat, een geleidegeest (Mercurius), die van de Osiris-zon zeven geschenken ontvangt, mischien wel omdat *Mercurius zeven keer zoveel licht van de zon ontvangt als de aarde*.

In de hemelse hiërarchie van de aartsengelen van de tegenwoordigheid, of 'de zeven ogen van de Heer', komen Hapi en Amset overeen met Gabriël, de boodschapper, en Michaël, de beschermheer van alle baaien en kapen, die beiden evenals Hapi het aardse water verpersoonlijken. Sommige van onze vrome vrienden zullen hiertegen luid protesteren. Ze zullen zeggen: Gabriël en Michaël zijn geen goden die de ziel begeleiden; laatstgenoemde is de Archistrategus, de opperbevelhebber van het leger van de Heer, de overwinnaar van de Draak-Satan, de Victor diaboli, terwijl Gabriël de 'Fortitudo Dei' is en zijn boodschapper. Precies. Ik zal er nog aan toevoegen dat Michaël de Quis ut Deus² is, als dat hen gelukkig maakt. Dat neemt niet weg dat ze om de beurt beiden onze Egyptische Hapi en Amset zijn. Omdat deze Hapi, dit 'Oog van de Zon', zijn vlam, de belangrijkste 'van de goddelijke leiders' is, die samen met zes anderen de Osiris-zon vergezelt 'om de zielen van zijn vijanden te laten branden'³ en die de grote vijand, de schaduw van Typhon-Seth, doodt; met andere woorden, de draak. De katholieke kerk noemt deze zevenvoudige φυλακίτης, waakzame beschermer, want dat is precies zijn naam in het *Dodenboek*, want de 'zeven verlichten' zijn de bewakers van de sarcofaag van Osiris. Kijk maar in markies De Mirville's *Mémoire à l'Académie*, waarin hij daarover uitweidt.

Maar het gaat hier helemaal niet om Amset of Hapi, en we kunnen Gabriël en Michaël even op hun respectieve planeten achterlaten. De echte vraag betreft de interessante aantekeningen van Charles Barlet. Hij vestigt de aandacht van de lezer op 'de talloze overeenkomsten' met de leringen van de theosofen, die in bovengenoemd artikel worden aangereikt. Hij geeft enkele voorbeelden, maar gaat voorbij aan een van de meest opmerkelijke. Ik doel op de verzen over de overledene op het veld van Aaru, geciteerd uit het *Dodenboek*. Dat hoofdstuk is de

¹ Pierret, *Op.cit.*, 17:38-9.

² Vertaling: 'Iemand zoals God' – de letterlijke betekenis van de naam Michaël.

³ *Dodenboek* (Pierret), 17:37.

duidelijkste bevestiging van de zeven beginselen van de mens die in de esoterische religie van het oude Egypte te vinden is.

De lezer wordt gewaarschuwd om deze analogieën of overeenkomsten tussen de twee stelsels, het esoterische en het exoterische, niet in de vertalingen van onze oriëntalisten te zoeken. Deze heren zijn namelijk gewend om in hun interpretaties meer fantasie dan waarheid op te nemen. Laten we ons liever wenden tot de kabbala. Het zevenvoudige stelsel daarvan levert ons de volgende tabel:

De zeven werelden of gebieden van de zichtbare kosmos

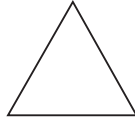
1ste wereld	***	Ararita	ארריתא	Asher' Ehjeh	אשראדיה	***	***	De 7 letters van de goddelijke naam
2de wereld	Zadkiël	Uriël	Samaël	Rafaël	Haniël	Gabriël	Michaël	De 7 engelen van de tegenwoordigheid
3de wereld	Saturnus	Jupiter	Mars	Zon	Venus	Mercurius	Maan	De 7 planeten

De rest is niet van belang. Ik geef alleen de eerste drie werelden met hun engelen en hun planeten die overeenkomen met de zeven goddelijke letters. De namen van de engelen zijn, afgezien van de eerste twee, plaatsvervangers; ze zijn bovendien onderling verwisselbaar en met die van de planeten. Alleen Gabriël is trouw gebleven aan zijn Mercurius, hoewel de kerk, om bekende redenen,¹ tegenwoordig als planeet van Gabriël Jupiter noemt. Michaël balanceert tussen de zon en de maan. Maar omdat deze twee planeten in de Egyptische esoterie de ogen van de Heer waren – de zon was overdag het oog van Osiris en de maan was 's nachts het oog van Osiris – zijn ze onderling verwisselbaar.

Als we hiervan uitgaan, zal de rest gemakkelijk te begrijpen zijn. Het veld van Aaru is devachan. De tarwe die door de overledene wordt gezaaid en geoogst, en die zeven ellen hoog is, vertegenwoordigt het karma dat door de zeven beginselen van de dode tijdens zijn leven is

¹Het kleine schandaal dat in de 8ste eeuw werd teweeggebracht door toevenaar-bisschop Adalbert van Maagdenburg, die die arme Uriël in opspraak bracht.

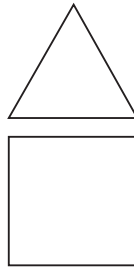
gezaaid en geoogst. De korenaar van drie ellen is de bovenste triade (ātman, buddhi en het aroma van manas), of de bovenste driehoek.¹

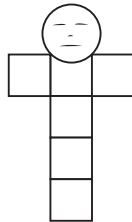
De vier ellen (de stengel of het stro) zijn de vier lagere beginselen (kāmarūpa, het astrale lichaam, de levenskracht, de levende mens), vertegenwoordigd door het vierkant.

Want de mens is in geometrische symbolen altijd als volgt weergegeven:

In Egypte was het de symbolische tau, het ansatakruis:

---

¹Lezers die met aandacht de in *Le lotus* gegeven leringen hebben gevolgd, zullen al deze dingen en wat nog volgt, gemakkelijk begrijpen; anderen kunnen we slechts adviseren om *Le lotus* vanaf het begin te lezen (redacteur *Le lotus*).

Dit is een weergave van *de mens*. De cirkel of lus die boven de tau is geplaatst, is een menselijk hoofd. Het is de *in de ruimte gekruisigde mens* van Plato, of de Viṭobā van de hindoes (zie Edward Moor, *Hindoo Pantheon*). In het Hebreeuws is het woord voor mens anosh, en zoals Seyffarth zegt:

‘Het vertegenwoordigt, zoals ik nu geloof, de schedel met de hersenen, de zetel van de ziel, en met de zenuwen die zich uitstrekken naar de wervelkolom, de rug, en de ogen of oren. Want de steen van Tanis vertaalt het herhaaldelijk met anthropos (mens), en ditzelfde woord is (als het Egyptisch alfabetisch wordt geschreven) ank. Daarom hebben we de koptische ank, vita, eigenlijk anima, wat overeenkomt met de Hebreeuwse אנוש, anosh, wat in feite anima betekent. Deze אנוש is het stamwoord אניך van אניכי (het persoonlijk voornaamwoord ik). Het Egyptische anki betekent *mijn ziel*.’

Het is interessant dat dit Hebreeuwse equivalent, anosh, voor ‘de mens’, door Seyffarth numeriek¹ wordt gelezen als 365-1, waarvan de betekenis zou kunnen zijn $365 + 1 = 366$, of $365 - 1 = 364$, of de periode van het zonnejaar, waarmee vaag een sterrenkundig verband wordt aangeduid.²

We zien dus dat het zonnejaar, of beter gezegd het aantal van zijn dagen, blijkt te corresponderen met de zevenvoudige mens, of twee keer zevenvoudig, want we hebben de spirituele mens van de zeven beginselen of etherische gebieden, en de fysieke mens van wie de indeling dezelfde is. Samen 14, en dit komt overeen met drie cijfers 3, 6, 5 = 14. Laten we eens kijken of het nachtelijke oog van Osiris, de maan of het symbool van de Hebreeuwse Jehovah, daarmee overeenkomt. In een ongepubliceerd en zeer kabbalistisch manuscript [van J.R. Skinner] wordt gezegd:

De Ouden hebben altijd een mysterieus gebruik gemaakt van de getallen 3 en 4, die samen het getal 7 vormen. Een van de belangrijkste eigenschappen van dit zo onderverdeelde getal is dat, als we

¹ We herinneren onze lezers eraan dat men in de kabbala rekening moet houden met de numerieke waarde van de letters: ש of sh is gelijk aan 3, en ו of o is gelijk aan 6, enz.

We vragen de kabbalisten om ons deze nogal naïeve opmerking niet kwalijk te nemen, maar we doen ons best om het aan lezers, voor wie deze dingen nieuw zijn, duidelijk te maken (redacteur *Le lotus*).

² J.R. Skinner, *The Source of Measures*, 1875, blz. 53.

20612¹ vermenigvuldigen met $\frac{4}{3}$, het product ons een basis geeft voor de bepaling van de gemiddelde omlooptijd van de maan, en als we het product nog eens vermenigvuldigen met $\frac{4}{3}$ krijgen we een basis om de exacte periode van het gemiddelde zonnejaar te vinden.

Bekijk het esoterische ansatakruis van de Egyptenaren nauwkeurig. Het kruis is de opengevouwen kubus waarvan de zes vlakken ons het zevenvoud geven, want er zijn 4 vlakken op de verticale lijn en 3 op de horizontale; samen 7, waarbij het middelste vlak tot beide lijnen behoort. De 4 en de 3 zijn de meest esoterische getallen, omdat 7 het getal van het leven is, het getal van de natuur zelf, zoals gemakkelijk is te bewijzen door te verwijzen naar het planten- en het dierenrijk. 3 is geest; 4 stof. Maar in het genoemde symbool dat zuiver fallisch is, omdat het de levende en zevenvoudige mens vertegenwoordigt, komt de 4 overeen met de mannelijke lijn; Het is in feite de tetragrammaton, de tetraktis op het lagere gebied, 'de hemelse mens' of Adam-Kadmon, de man-vrouw (d.w.z. Jah-vah of Jehovah); of ook chokhmah en binah (wijsheid en intelligentie, de goddelijke hermafrodit), op ons kosmische en aardse gebied. De horizontale lijn met de drie vlakken van de kubus is het vrouwelijke beginsel. Het is de Jehovah-Eva van de pre-adamitische mensheid, die zich, evenals Brahmā-Vāch, scheidt in twee geslachten. Deze Eva die de Sophia of de Heilige Geest² van de gnostici was, schonk het leven aan Kaïn-Abel, het mannelijke en het vrouwelijke op aarde van de stam van Adam. (Zie mijn opmerkingen over Kaïn en Abel in *De geheime leer*.)

Eenmaal in de andere wereld scheiden de beginselen van de overledene zich als volgt: (1) het levensbeginsel verlaat het lichaam; (2) het lichaam valt uiteen; de astrale geest verdamppt met het laatste fysieke atoom. Van het lagere viertal blijft het kāmārūpa, d.w.z. de pērisprit van het menselijke dier, over. Wat de hogere triade betreft, deze verlaat het lagere viertal; de geest met zijn voertuig, de goddelijke ziel, en het spirituele aroma van manas, bevinden zich – verenigd in de eenheid van het onsterfelijke ego – in de gelukzalige toestand van devachan. De pērisprit (dierlijke ziel) bewaart van het lagere deel van manas (mense-

¹ Dit aantal is de teller van $\frac{20612}{6561}$, dat het getal π benadert, de verhouding tussen de omtrek en de diameter van een cirkel (redacteur *Le lotus*).

² Zie het apocriefe (?) *Evangelie van de Hebreëën*, waarin de schrijver Jezus laat zeggen: 'Mijn Moeder, de Heilige Geest, nam me bij een haar van mijn hoofd en bracht me naar de berg Thabor.' Ik vertaal het origineel.

lijke ziel) net genoeg instinct om mediums te kunnen opsporen en ze te vampiriseren. Zijn lot is om na verloop van tijd uiteen te vallen. Tot die tijd leeft hij alleen van het leven en de intelligentie van de levenden (mediums en gelovigen) die zwak genoeg zijn om zich door hem te laten beheersen; het betreft dus maar een armzalig geleend leven.

En dit wordt bedoeld met de 3 ellen van de korenaar en de 4 ellen van de stengel van de tarwe die groeit op het veld van Aaru.

H.P. Blavatsky

De Theosophical Society: haar taak en haar toekomst

[zoals toegelicht door Émile Burnouf,
de Franse oriëntalist]

[‘The Theosophical Society: its mission and its future’,
Lucifer, augustus 1888, blz. 421-33; *CW* 10:63-81]

Het is een tekortkoming van de ander als hij ondankbaar is; maar het is mijn fout als ik niet geef. Om één dankbaar mens te vinden zal ik velen van dienst zijn die dat niet zijn.
– Seneca

. . . De sluier is weggerukt
Die mij verblindde. Ik ben als al deze mensen
Die naar hun goden roepen maar niet gehoord worden,
Of aan wie geen aandacht wordt besteed – toch moet er hulp zijn!
Voor hen en mij en iedereen moet er hulp zijn!
Misschien hebben de goden zelf hulp nodig,
Te zwak om wanneer verdrietige lippen om hulp roepen
Ze te kunnen helpen! Ik zou geen enkel mens laten roepen
Die ik kon helpen!

– *Het Licht van Azië*, einde van boek 3

De Theosophical Society heeft zelden het geluk gehad om zo beleefd en zelfs sympathiek te worden behandeld als door Émile Burnouf, de bekende sanskritist, in het artikel ‘Le bouddhisme en occident’ in de *Revue des deux mondes* (15 juli 1888).

Zo'n artikel bewijst dat de Society ten slotte haar rechtmatige plaats heeft ingenomen in de denkwereld van de 19de eeuw. Het markeert de dageraad van een nieuw tijdperk in haar geschiedenis en verdient als zodanig de zorgvuldige aandacht van iedereen die voor haar zaak werkt. Omdat Émile Burnouf een wetenschapper is op het gebied van oosterse talen, verdient zijn mening respect; en omdat hij familie is van de beste en terecht geëerde Sanskrietgeleerde (wijlen Eugène Burnouf), is het meer dan waarschijnlijk dat hij geen overhaaste uitspraken doet en geen voortijdige conclusies trekt, maar deze baseert op zorgvuldige en nauwkeurige studie.

Zijn artikel is gewijd aan een drievoudig onderwerp: de oorsprong van drie religies of verenigingen waarvan de basisleringen volgens É. Burnouf identiek zijn, waarvan het doel hetzelfde is, en die zijn voortgekomen uit een gemeenschappelijke bron. Dit zijn boeddhisme, christendom en de Theosophical Society.

Zo schrijft hij op blz. 341:

Deze bron, die oosters is, was tot nu toe omstreden; tegenwoordig is deze door wetenschappelijk onderzoek volledig aan het licht gebracht, met name door Engelse wetenschappers en de publicatie van oorspronkelijke teksten. Onder deze scherpzinnige onderzoekers is het voldoende om Sayce, Poole, Beal, Rhys Davids, Spence Hardy en Bunsen te noemen. . . . De overeenkomsten, of beter gezegd de identieke elementen, die de christelijke religie en die van Boeddha te zien geven, waren al eerder opgemerkt. . . . In de 18de eeuw werden deze analogieën toegeschreven aan een veronderstelde nestoriaanse invloed; maar sindsdien is de oosterse chronologie vastgesteld, en werd aangetoond dat Boeddha enkele eeuwen eerder leefde dan Nestorius en zelfs dan Jezus Christus. . . . Het probleem bleef een open vraag tot onlangs de wegen die het boeddhisme had gevolgd werden vastgesteld en de stadia die het had doorlopen, om ten slotte Jeruzalem te bereiken. . . . En nu zien we voor onze ogen een nieuwe vereniging ontstaan, in het leven geroepen om in de wereld boeddhistische leringen te verspreiden. Dit drievoudige onderwerp zullen we behandelen.

Op deze, tot op zekere hoogte onjuiste, opvatting van de doelstellingen van de Theosophical Society zijn É. Burnoufs artikel en de opmerkingen en meningen die daaruit voortvloeien, gebaseerd. Vanaf het begin slaat hij niet de juiste toon aan, en gaat op die weg verder. De TS is niet in het leven geroepen om een dogma van een exoterische, ritua-

listische kerk – boeddhistisch, brahmaans of christelijk – te verspreiden. Dit idee is een veelvoorkomende en algemene fout; en die van de voortreffelijke sanskritist is te danken aan een voor de hand liggende bron die hem heeft misleid. É. Burnouf heeft in *Le lotus*, het tijdschrift van de Theosophical Society van Parijs, een polemische correspondentie gelezen tussen een van de redacteurs van *Lucifer* en abbé Roca. Laatstgenoemde dringt er – heel dwaas – op aan om theosofie in verband te brengen met papisme en de rooms-katholieke kerk. Van alle dogmatische wereldreligies verafschuwt zijn correspondent deze het meest. De filosofie en ethiek van Gautama Boeddha, niet zijn latere scholen, hetzij noordelijk of zuidelijk, werden in die correspondentie uitgebreid naar voren gebracht.

Deze redactrice is ongetwijfeld een boeddhist – d.w.z. een volgeling van de esoterische school van het grote ‘Licht van Azië’ – en dat geldt ook voor de voorzitter van de Theosophical Society, kolonel H.S. Olcott. Maar dit betekent niet dat de hele theosofische organisatie beperkt is tot het exoterisch boeddhisme. De Society werd opgericht om de broederschap van de mensheid te worden – een filosofisch en religieus centrum, voor iedereen – niet alleen om het boeddhisme te verspreiden. Haar eerste stappen waren gericht op hetzelfde grote doel dat É. Burnouf toeschrijft aan Boeddha Śākyamuni, die ‘zijn kerk openstelde voor alle mensen, zonder onderscheid van afkomst, kaste, volk, huidskleur of geslacht’ (Zie artikel 1 in de *Regels* van de TS) en eraan toevoegde: ‘Mijn wet is een wet van mededogen voor iedereen.’ Op dezelfde manier staat de Theosophical Society open voor iedereen, zonder onderscheid van ‘afkomst, kaste, volk, huidskleur of geslacht’, en bovendien van geloofsovertuiging.

De inleidende alinea’s van dit artikel laten in het bestek van een paar regels zien dat de schrijver, met deze uitzondering, goed heeft begrepen dat alle religies een gemeenschappelijke basis hebben en uit één enkele bron voortkomen. Na een paar bladzijden te besteden aan het boeddhisme, de religie en de geloofsgemeenschap gesticht door de prins van Kapilavastu; aan het manicheïsme, ten onrechte een ‘ketterij’ genoemd, in zijn relatie tot zowel het boeddhisme als het christendom, besluit hij zijn artikel met de Theosophical Society. Hij komt geleidelijk tot laatstgenoemde door eerst (a) het leven van Boeddha te schetsen, dat we hier niet hoeven samen te vatten omdat het zo bekend is door Sir Edwin Arnolds prachtige gedicht; (b) door in enkele woorden

aan te tonen dat nirvāṇa *geen vernietiging* is;¹ en (c) dat de Grieken, Romeinen en zelfs de brahmanen een *priester* beschouwen als een tussenpersoon tussen mens en God, een idee dat het denkbeeld van een *persoonlijke God* omvat, die zijn gunsten naar believen uitdeelt, kortom een bestuurder van het heelal.

De paar regels over nirvāṇa moeten hier bekeken worden voordat de laatste stelling wordt besproken. De schrijver zegt:

Het is niet mijn taak om hier de aard van nirvāṇa te bespreken. Ik zal alleen zeggen dat het denkbeeld van vernietiging tot niets geheel onbekend is in India, dat het Boeddha's bedoeling was om de mensheid uit de ellende van het aardse leven en zijn opeenvolgende reïncarnaties te bevrijden; dat hij zijn leven lang streed tegen Māra en zijn engelen, die hij zelf de Dood en het leger van de dood noemde. Het woord nirvāṇa betekent weliswaar uitdoving, zoals bij een lamp die men uitblaast, maar het betekent ook de afwezigheid van wind. Daarom denk ik dat nirvāṇa niets anders is dan de eeuwige rust, het eeuwige licht dat ook christenen voor hun doden verlangen.

– blz. 343

Wat het denkbeeld van een priesterlijk ambt betreft, laat de schrijver zien dat dit in het boeddhisme volledig ontbreekt. Boeddha is geen God, maar een *mens* die de hoogste graad van wijsheid en deugd heeft bereikt. 'Daarom vat de boeddhistische metafysica het absolute beginsel van alle dingen, dat de andere religies God noemen, op een totaal andere manier op en maakt er niet een wezen van dat gescheiden is van het heelal' (blz. 345).

De schrijver zegt vervolgens dat de gelijkwaardigheid van alle mensen onderling een van de basisdenkbeelden van het boeddhisme is.

Hij voegt er bovendien aan toe, en laat zien, dat de joden hun leer van een Messias hebben ontleend aan het boeddhisme.

De essenen, de therapeuten en de gnostici worden geïdentificeerd als een gevolg van deze versmelting van het Indiase en Semitische denken, en bij het vergelijken van het leven van Jezus en dat van Boeddha blijkt dat beide biografieën uit twee gedeelten bestaan: de ideële legende en feitelijke gebeurtenissen. Van deze is het legendarische deel

---

¹In *Isis ontsluit* is herhaaldelijk gezegd dat nirvāṇa *niet vernietiging* betekent. De schrijfster bespreekt daarin de etymologische betekenis ervan zoals deze door Max Müller en anderen wordt gegeven en toont aan dat het 'uitblazen van een lamp' zelfs niet impliceert dat nirvāṇa de 'uitdoving van bewustzijn' is. (Zie *Isis* 1:378-9; 2:136, 336, 375-7, 665, enz.)

in beide identiek. Vanuit een theosofisch gezichtspunt moet dit ook zo zijn, omdat beide op de inwijdingscyclus gebaseerd zijn. Ten slotte wordt dit 'legendarische' deel vergeleken met het overeenkomstige element in andere religies, in het bijzonder met het vedische verhaal over Viśvakarman.¹ Volgens zijn opvatting was het pas bij het Concilie van Nicea dat het christendom officieel met het kerkelijk boeddhisme brak, hoewel hij de geloofsbelijdenis van Nicea eenvoudig beschouwt als een verdere uitwerking van de formule: 'de Boeddha, de wet, de geloofsgemeenschap' (Boeddha, dharma, saṅgha).

De manicheeërs waren oorspronkelijk samaṇa's of śramaṇa's, boeddhistische asceten; hun aanwezigheid in Rome werd in de derde eeuw opgetekend door Hippolytus. É. Burnouf legt hun dualisme uit als een verwijzing naar de twee kanten van de mens – goed en kwaad – waarbij het kwade beginsel de Māra van de boeddhistische legende is. Hij laat zien dat de manicheeërs hun leringen meer direct aan het boeddhisme ontleenden dan het christendom, en als gevolg daarvan ontstond er tussen die twee een strijd op leven en dood toen de christelijke kerk een organisatie werd die beweerde als enige en exclusief de waarheid te bezitten. Laatstgenoemde bewering is volledig in strijd met de meest elementaire opvattingen van het boeddhisme en daarom moesten de christenen wel de bittere tegenstanders van de manicheeërs worden. De wereldse christelijke staten bewapenden zich dus met de joodse geest van exclusiviteit tegen de manicheeërs.

Nadat hij de evolutie van het boeddhistische denken van India naar Palestina en Europa heeft gevolgd, wijst É. Burnouf erop dat de Albigenzen en de school van Paulus (waarvan de invloed in het protestantisme is terug te vinden) de laatste twee overblijfselen van deze invloed zijn. Vervolgens zegt hij:

Analyse laat zien dat er in de hedendaagse samenleving twee factoren een belangrijke rol spelen: het idee van een *persoonlijke God* bij gelovigen en bij filosofen, en het bijna volledig verdwijnen van naastenliefde. Het joodse element kreeg weer de overhand, en het boeddhistische element raakte in het christendom verduisterd.

---

¹Dat de logoi van verschillende religies identiek zijn, en in het bijzonder de legendes van Boeddha en Jezus Christus, werd al jaren geleden bewezen in *Isis ontsluiterd*, en meer recent door de legende over Viśvakarman in *Le lotus* en andere theosofische publicaties. Het hele verhaal wordt uitgebreid geanalyseerd in *De geheime leer*, in enkele hoofdstukken die meer dan twee jaar geleden werden geschreven.

Zo is een van de interessantste, zo niet de meest onverwachte, verschijnselen van onze tijd, de poging die nu wordt gedaan om in de wereld een nieuwe organisatie te vormen die op dezelfde basis berust als het boeddhisme. Hoewel ze nog in een beginstadium verkeert, groeit ze zo snel dat onze lezers blij zullen zijn dat ze op dit onderwerp attent worden gemaakt. Deze organisatie verkeert nog min of meer in het stadium van een opdracht, en ze verspreidt zich zonder lawaai of geweld. Ze heeft niet eens een definitieve naam; haar leden werken samen onder oosterse namen, die dienen als titel voor hun publicaties: *Isis*, *Lotus*, *Sphinx*, *Lucifer*. Op dit moment organiseren ze zich onder de gemeenschappelijke naam de Theosophical Society.

– blz. 366

Nadat hij een nauwkeurig overzicht heeft gegeven van de vorming en de geschiedenis van de Society – hij vermeldt zelfs het aantal actieve afdelingen in India, namelijk 135 – vervolgt hij:

Deze organisatie is nog jong, maar ze heeft al haar geschiedenis. . . . Ze heeft geen geld en geen begunstigers; ze handelt alleen met haar eigen geldmiddelen, als die er zijn. Ze heeft geen werelds element. . . . Ze koestert geen privé of openbaar belang. Ze heeft zich een verheven moreel ideaal gesteld, ze bestrijdt ondeugd en egoïsme. Ze streeft naar de eenwording van religies, die volgens haar in hun filosofische oorsprong identiek zijn; maar ze erkent de suprematie van de waarheid. . . .

Met deze beginselen, en in de tijd waarin we nu leven, zou de organisatie zich bijna geen zwaardere voorwaarden kunnen opleggen. Toch is ze verbazingwekkend snel gegroeid.

– blz. 367

Na het samenvatten van de geschiedenis van de ontwikkeling van de TS en de groei van haar organisatie, vraagt de schrijver: ‘Waardoor wordt ze bezield?’ Hierop antwoordt hij door de drie doelstellingen van de Society te citeren. Over de tweede en derde daarvan – het bestuderen van de literatuur, religies en wetenschappen van de Indo-Europese volkeren en het onderzoek naar latente paranormale vermogens, enz. – merkt hij op dat, hoewel deze de Society een academisch tintje lijken te geven, ver afstaand van het alledaagse leven, dit in feite toch niet het geval is. Hij citeert de volgende passage aan het einde van het hoofdartikel¹ in *Lucifer*, november 1887:

‘Hij die altruïsme niet in praktijk brengt, hij die niet bereid is zijn

¹ Zie blz. 90-1 in dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

laatste broodkruimel te delen met iemand die zwakker of armer is dan hijzelf; hij die nalaat zijn medemens (ongeacht zijn ras, volk of geloof) te helpen wanneer en waar hij lijden ontmoet, en hij die doof blijft voor de hulproep van de mens; hij die hoort dat een onschuldige mens, of het nu een broedertheosoof is of niet, wordt belasterd, en niet zijn verdediging op zich neemt zoals hij zichzelf zou verdedigen – is geen theosoof.’ . . .

Deze verklaring [vervolgt É. Burnouf] is niet christelijk omdat ze geen geloofsovertuiging in acht neemt, omdat ze mensen niet tot een of ander geloof probeert te bekeren en omdat de christenen hun tegenstanders – bijvoorbeeld de manicheeërs, de protestanten en de joden – gewoonlijk zwart hebben gemaakt.¹ Ze is zelfs nog minder islamitisch of brahmaans. Ze is zuiver boeddhistisch: de praktische publicaties van de Society zijn ofwel vertalingen van boeddhistische boeken, of oorspronkelijke werken die geïnspireerd zijn op de leer van Boeddha. Daarom heeft de Society een boeddhistisch karakter.

Hiertegen protesteert ze een beetje, uit angst om een exclusief en sektarisch karakter te krijgen. Ze vergist zich: het echte en oorspronkelijke boeddhisme is geen sekte, het is nauwelijks een religie. Het is eerder een morele en verstandelijke hervorming, die geen enkel geloof uitsluit, maar er ook geen aanneemt. Dit is wat de Theosophical Society doet.

– blz. 369

We hebben onze redenen gegeven om te protesteren. We beperken ons tot geen enkel specifiek geloof. Als Burnouf zegt dat de TS ‘boeddhistisch’ is, heeft hij echter vanuit één gezichtspunt gelijk. Ze heeft een boeddhistisch tintje, eenvoudig omdat die religie, of beter gezegd filosofie, de WAARHEID (de geheime wijsheid) dichter benadert dan elke andere exoterische geloofsvorm. Vandaar de nauwe band tussen die twee. Maar aan de andere kant heeft de TS helemaal gelijk als ze protesteert tegen het feit dat ze alleen maar boeddhisme zou verspreiden, om redenen die door ons aan het begin van dit artikel, en door onze criticus zelf, zijn gegeven.

Hoewel we het helemaal met hem eens zijn over de *ware* aard en het karakter van het oorspronkelijke boeddhisme, is het tegenwoordige boeddhisme toch een nogal dogmatische religie, verdeeld in veel zeer uiteenlopende stromingen. Wij volgen alleen de Boeddha. Als het dan

---

¹De schrijver vergeet ‘de theosofen’ eraan toe te voegen. Geen enkele organisatie is door het odium theologicum kwaadaardiger belasterd en vervolgd – sinds de christelijke kerken alleen nog maar hun tong als wapen kunnen gebruiken – dan de Theosophical Society en haar stichters. – Red. *Lucifer*

toch nodig is om dieper dan de feitelijk bestaande vorm te gaan – en wie zal deze noodzaak ten aanzien van het boeddhisme ontkennen? – is het dan niet oneindig veel beter om terug te gaan naar de zuivere en onvervalste bron van het boeddhisme zelf, in plaats van ergens bij een tussenstadium te blijven hangen? Zo'n halfslachtige hervorming werd geprobeerd toen het protestantisme zich losmaakte van de moederkerk, en zijn de resultaten bevredigend?

Dit is ook de eenvoudige en heel natuurlijke reden waarom de TS niet het exoterisch boeddhisme aanneemt en zichzelf niet een volgeling van de *kerk* van de Heer Boeddha noemt. Ze wenst te oprecht om in dat *zuivere* 'licht' te blijven dan dat ze zich wil laten opnemen in zijn verminkte schaduw. Dit wordt goed begrepen door É. Burnouf, want wat hij in de volgende passage zegt, komt daarop neer:

De leer van het boeddhisme heeft geen mysteries; Boeddha onderwees in parabels; maar een parabel is een uitgewerkte gelijkenis, en bevat geen symboliek. Theosofen hebben heel goed ingezien dat er in religies altijd twee leringen zijn geweest; de ene oogt heel eenvoudig en bevat veel beelden of fabels die worden gepresenteerd als werkelijkheid; dit is het openbare onderwijs, exoterisch genoemd; de andere, esoterisch of innerlijk, is gereserveerd voor de meer ontwikkelde en terughoudende adepten, de ingewijden van de tweede graad. Tot slot is er een soort wetenschap die vroeger in het geheim in de heiligdommen werd bedreven, een wetenschap die hermetisme wordt genoemd, en die de diepste verklaring van de symbolen geeft. Als we deze wetenschap toepassen op verschillende religies, zien we dat hun symboliek, die uiterlijk verschilt, toch op dezelfde denkbeelden berust en op één enkele manier om de natuur te verklaren.

Het boeddhisme wordt juist gekarakteriseerd door de afwezigheid van hermetisme, door heel weinig symboliek, en door de waarheid zonder sluiers in gewone taal aan de mensen te verkondigen. . . . En dit wordt door de Theosophical Society herhaald.

– blz. 369-70

En de Society zou geen beter voorbeeld kunnen volgen: maar dit is niet alles. Het is waar dat er in de twee belangrijkste boeddhistische scholen, de zuidelijke en de noordelijke, geen *mysteries* of esoterie bestaan. Boeddhisten mogen best tevreden zijn met de letter van Sidhārtha Boeddha's leringen, want er bestaan tot op de dag van vandaag geen hogere of edeler leringen wat hun invloed op de ethiek van het volk betreft. Maar hier ligt de grote fout van alle oriëntalisten. Er

bestaat wel een esoterische leer, een zielsverheffende filosofie, achter het exoterisch boeddhisme. Laatstgenoemd boeddhisme, zuiver, rein en onberispelijk als de maagdelijke sneeuw op de ijskappen van de toppen van de Himālaya, is echter met betrekking tot de postmortale toestand van de mens net zo kil en troosteloos als zij.

Dit geheime stelsel werd alleen aan de arhats geleerd – gewoonlijk in de Saptaparṇa-grot (de Sattapaṇṇī van de *Mahāvamsā*), bekend aan Fa-hien als de Cheta-grot in de buurt van de berg Vaibhāra (in het Pāli, Vebhāra), in Rājagriha, de oude hoofdstad van Magadha – door de Heer Boeddha zelf, tussen de uren van dhyāna (of mystieke contemplatie) door. Vanuit deze grot – in de tijd van Śākyamuni de Sarasvatī- of ‘Bamboe-grot’ genoemd – brachten de arhats die in de geheime wijsheid waren ingewijd, hun kennis en wijsheid buiten het gebied van de Himālaya, waar de geheime leer tot nu toe wordt onderwezen. Als de uit Zuid-India afkomstige veroveraars van Ceylon ‘de olla’s van de boeddhisten niet zo hoog als de top van de kokospalmen’ hadden opgestapeld en verbrand, zoals de christelijke veroveraars alle geheime verslagen van de gnostici en de ingewijden verbrandden, dan zouden oriëntalisten het bewijs hiervan hebben, en zou het nu niet nodig zijn dit bekende feit naar voren te brengen.

Na deze veelvoorkomende fout te hebben gemaakt, zegt É. Burnouf vervolgens:

Velen zullen zeggen: zo’n onderneming is een hersenschim; ze heeft niet méér toekomst dan het Nieuwe Jeruzalem van de Rue Thouin, en niet méér bestaansrecht dan het Leger des Heils. Dit kan zo zijn; er moet echter worden opgemerkt dat die twee groepen mensen bijbelse organisaties zijn, die vasthouden aan allerlei vertoon dat tot de kwijnende religies behoort. De Theosophical Society is precies het tegenovergestelde; ze doet het zonder beelden, ze negeert ze of schuift ze naar de achtergrond, en stelt de wetenschap, zoals we die nu opvatten, en de morele hervorming die onze oude wereld zozeer nodig heeft, voorop. Welke maatschappelijke elementen heeft ze in deze tijd mee of tegen? Ik zal ze in alle oprechtheid vermelden.

– blz. 370

É. Burnouf ziet in de overal heersende *onverschilligheid* het eerste obstakel op de weg van de Society. ‘Onverschilligheid komt voort uit vermoeidheid; vermoeidheid door het onvermogen van religies om het maatschappelijk leven te verbeteren, en door het eindeloze vertoon van rituelen en ceremoniën die gewone mensen niet begrijpen en die de

priester nooit uitlegt.’ Mensen vragen nu om ‘wetenschappelijke formules waarin natuurwetten, fysieke of morele, tot uitdrukking worden gebracht.’ En aan deze onverschilligheid moet de Society het hoofd bieden; ‘zelfs haar naam maakt het haar moeilijker, want het woord *theosofie* heeft voor gewone mensen geen betekenis . . . en heeft voor geleerden hoogstens een vage betekenis. . . . Ze lijkt een persoonlijke god te impliceren.’ É. Burnouf voegt eraan toe: ‘Wie persoonlijke god zegt, zegt schepping en wonder’, en hij concludeert dat het beter zou zijn als de Society ‘ronduit boeddhistisch wordt of ophoudt te bestaan’ (blz. 370-1).

Met dit advies van onze vriendelijke criticus kunnen we het moeilijk eens zijn. Hij heeft het verheven ideaal van het oorspronkelijke boeddhisme duidelijk begrepen en ziet goed in dat dit ideaal identiek is aan dat van de TS. Maar hij heeft de les van de geschiedenis ervan nog niet geleerd, noch ingezien dat het enten van een jonge en gezonde scheut op een tak die – minder dan enig andere, maar toch veel – van zijn innerlijke bezieling heeft verloren, voor het nieuwe gewas niet anders dan fataal kan zijn. De essentie van de positie die door de TS wordt ingenomen, is dat ze de waarheid die alle religies gemeen hebben, verkondigt en in stand houdt; de waarheid die niet besmeurd is door de aangroei van eeuwen van menselijke begeerten en behoeften. Maar hoewel theosofie goddelijke wijsheid betekent, impliceert ze niets dat op geloof in een persoonlijke god lijkt. Ze is *niet* ‘de wijsheid van God’, maar *goddelijke* wijsheid. De theosofen van de neoplatonische school van Alexandrië geloofden in ‘goden’ en ‘demonen’ en in één *onpersoonlijke* ABSOLUTE GODHEID.

Verder schrijft Burnouf:

Onze huidige leefgewoonten zijn niet zo strikt; ze hebben de neiging van jaar tot jaar milder te worden, maar ook te verslappen. Het morele weerstandsvermogen van de mens is tegenwoordig heel zwak. Het besef van goed of kwaad is misschien niet verduisterd, maar de *wil* om juist te handelen heeft geen kracht. Wat mensen vooral zoeken, is plezier en die suffige bestaanstoestand die men welvaart noemt. Probeer dan het opofferen van zijn bezittingen en van zichzelf te verkondigen aan mensen die deze weg van egoïsme zijn ingeslagen! U zult bijna niemand daartoe bekeren. Zien we niet dat de leer van de ‘strijd om het bestaan’ wordt toegepast op alle aspecten van het menselijk leven? Voor onze tijdgenoten is deze formule een soort openbaring geworden, en de pausen ervan worden

blindelings gevolgd en verheerlijkt. Men kan tevergeefs tegen hen zeggen dat men zijn laatste stuk brood moet delen met de hongerslijders. Ze zullen erom lachen en antwoorden: 'dat is de strijd om het bestaan'. Ze zullen nog verder gaan: ze zullen zeggen dat u door een tegenovergestelde theorie naar voren te brengen, zelf strijdt om uw bestaan, en zijn niet geïnteresseerd. Hoe kan men ontsnappen aan dit sofisme, waarvan iedereen tegenwoordig zo vol is? . . .

Deze leer is zeker de grootste tegenstander van de theosofie . . . want ze is de meest volmaakte formulering van egoïsme. Ze schijnt te zijn gebaseerd op wetenschappelijke waarneming, en vat de morele tendensen van onze tijd samen. . . . Zij die haar erkennen en als rechtvaardig bestempelen zijn met zichzelf in strijd, zij die haar toepassen en God aan hun zijde scharen, zijn godslasteraars. Maar zij die haar verwerpen en menslievendheid verkondigen, worden beschouwd als krankzinnig; hun goede hart leidt tot dwaasheid. Als de Theosophical Society erin slaagt om deze zogenaamde wet van de strijd om het bestaan te weerleggen en het uit het denken van de mens te bannen, dan zal ze in onze tijd een groter wonder hebben verricht dan die van Śākyamuni en Jezus. – blz. 371-2

En de Theosophical Society zal dit wonder verrichten. Ze zal dit niet doen door het betrekkelijke bestaan van die wet te bestrijden, maar door aan haar de juiste plaats in de harmonische orde van het heelal toe te wijzen; door de ware betekenis en aard ervan te onthullen en door te laten zien dat deze pseudo-wet werkelijk een 'schijn-' wet is voor de menselijke familie, en een verzinsel van de gevaarlijkste soort. 'Zelfbehoud' betekent in feite een langzame maar zekere zelfmoord, want het is wederzijdse moord; als mensen zich namelijk tot deze richtlijn verlagen, gaan ze door een retrograde reïnvolutie steeds verder op in het dierenrijk. Dit is wat de 'strijd om het bestaan' in werkelijkheid is, zelfs op het puur materialistische gebied van de economie. Als deze axiomatische waarheid eenmaal aan alle mensen is bewezen, zullen ze zich door datzelfde instinct van zelfbehoud, maar dan gericht op zijn ware kanaal, wenden tot *altruïsme* – als de zekerste weg naar hun verlossing.

Juist omdat de echte stichters van de Society altijd de wijsheid van de waarheid hebben erkend die is belichaamd in een van de laatste alinea's van het uitstekende artikel van Burnouf, hebben ze in hun basiseringen in die verschrikkelijke noodsituatie voorzien. De 'strijd om het bestaan' is alleen van toepassing op het fysieke, nooit op het morele bestaansgebied. Als de schrijver ons dus met deze vreselijke

waarheidsgetrouwe woorden waarschuwt:

Universele menslievendheid zal achterhaald lijken, de rijken zullen hun rijkdom behouden en zich blijven verrijken; de armen zullen naar verhouding armer worden, tot de dag waarop ze, door honger gedreven, brood zullen eisen, niet van de theosofie maar van de revolutie. De theosofie zal door de orkaan worden meegesleurd.

– blz. 371

Dan antwoordt de Theosophical Society: ‘Dat zal zeker gebeuren als we zijn goedbedoelde advies opvolgen, maar dat advies betreft slechts het lagere gebied.’ Het streven naar het zelfbehoud en welzijn van een of andere persoonlijkheid in zijn eindige en fysieke vorm kan het gewenste doel nooit zeker stellen of de Society beschermen tegen de gevolgen van de komende maatschappelijke ‘orkaan’; dat kan alleen door het verminderen van het gevoel van afgescheidenheid in de eenheden waaruit ze bestaat. Zo’n vermindering kan alleen worden bereikt door een proces van *innerlijke verlichting*. Geweld kan nooit iedereen van brood en welzijn verzekeren; evenmin kan het koninkrijk van vrede en liefde, van wederzijdse hulp en menslievendheid en ‘voedsel voor iedereen’, worden verkregen door een koel, berekenend diplomatiek beleid. Alleen door de nauwe broederlijke vereniging van de innerlijke ZELVEN van de mensen, van zielsverbondenheid, van de groei en ontwikkeling van dat gevoel van mededogen wanneer men denkt aan het lijden van anderen, kan ooit een begin worden gemaakt met de heerschappij van rechtvaardigheid en gelijkheid voor iedereen. Dit is de eerste van de drie doelstellingen waarvoor de Theosophical Society werd opgericht, en wordt de ‘universele broederschap van de mens’ genoemd, zonder onderscheid van *ras, huidskleur of geloof*.

Wanneer de mens gaat beseffen dat juist dat meedogenloze persoonlijke egoïsme, de hoofdmotor in de ‘strijd om het bestaan’, aan de basis ligt, en de enige oorzaak is, van menselijke hongersnood; en dat nationaal egoïsme en ijdelheid die staten en rijke personen aansporen om enorme geldsommen te verspillen aan de nutteloze bouw van prachtige kerken en tempels en het levensonderhoud van een zwerm klaplopers die kardinalen en bisschoppen worden genoemd – de echte parasieten op het lichaam van hun ondergeschikten en hun kuddes – dan zal hij proberen dit universele kwaad te verhelpen door een gezonde verandering van beleid. En deze heilzame revolutie kan *vreedzaam* worden bereikt door de Theosophical Society en haar leringen.

Burnouf schijnt dit niet goed te begrijpen, want hoewel hij elders de ware grondtoon van de situatie aanslaat, besluit hij met te zeggen:

De Society zal bondgenoten vinden, als ze weet welke positie ze in de hedendaagse beschaafde wereld moet innemen. Omdat ze alle gevestigde godsdiensten tegen zich heeft, misschien met uitzondering van een paar dissidente en dappere priesters, heeft ze geen andere keuze dan met de wetenschappers tot overeenstemming te komen. Als haar leer van menslievendheid een aanvulling is die ze op de wetenschap verschaft, zal de Society verplicht zijn deze op wetenschappelijke gegevens te baseren, om niet in de sfeer van gevoelens te blijven hangen. De vaak herhaalde formule van de strijd om het bestaan is waar, maar niet universeel; ze is waar voor de planten; ze is steeds minder waar voor de dieren als ze hoger op de ladder komen, want men ziet dat daar de wet van opoffering een steeds grotere rol speelt. Bij de mens zijn deze twee wetten met elkaar in evenwicht, en de wet van opoffering, d.w.z. die van menslievendheid, heeft de neiging om de overhand te krijgen door de invloed van het verstand. Het verstand is in onze samenleving de bron van recht, rechtvaardigheid en menslievendheid; door het verstand ontsnappen we aan het onvermijdelijke van de strijd om het bestaan, aan morele slavernij, aan egoïsme en barbaarsheid, kortom we ontsnappen aan wat Śākyamuni poëtisch de macht en het leger van Māra noemde.

– blz. 372

Toch schijnt onze criticus nog niet tevreden te zijn, en adviseert hij ons het volgende:

Als de Theosophical Society zich met dit soort denkbepelden bezighoudt en deze tot speerpunt van haar beleid kan maken, zal ze de schaduw verlaten en haar plaats in de wereld van nu innemen. Ze zal nog altijd trouw zijn aan haar Indiase oorsprong en haar beginselen. Ze zal bondgenoten krijgen; want al is het zo dat men genoeg heeft van de symbolische eredienst, die voor hun eigen priesters onbegrijpelijk is, mensen van het hart (en dat zijn er velen) hebben ook genoeg van, en deinzen terug voor, het egoïsme en de corruptie die onze beschaving dreigen te verzwelgen en door een soort geleerde barbaarsheid te vervangen. Het zuivere boeddhisme biedt het ruime kader dat men kan verlangen van een leer die zowel religieus als wetenschappelijk is. Zijn tolerantie zorgt ervoor dat niemand erdoor kan worden gekwetst. Eigenlijk verkondigt het boeddhisme slechts de suprematie van het verstand en van zijn macht over de dierlijke instincten die het beheerst en beteugelt. Tot slot kan de wet voor de

mens uitstekend in twee woorden worden samengevat: wetenschap
en deugd. – blz. 372

En deze formulering heeft de Society verruimd door als haar motto een nog mooier axioma te kiezen: ‘Er is geen religie hoger dan de waarheid.’

Op dit punt zullen we onze geleerde en misschien te vriendelijke criticus vaarwel zeggen, om enkele woorden tot de theosofen in het algemeen te richten.

...

Heeft onze Society als geheel Burnoufs aandacht en vleierende woorden verdiend? Hoeveel van haar individuele leden, hoeveel van haar afdelingen, hebben de voorschriften nageleefd die in de edele woorden van een meester van wijsheid besloten liggen, zoals onze schrijver ze uit nr. 3 van *Lucifer* heeft geciteerd? ‘Hij die’ dit en dat ‘niet in praktijk brengt, is geen theosoof’, zegt het citaat. En toch: zij die zelfs nooit hun overtollige broodkruimels – laat staan hun laatste stukje – met de armen hebben gedeeld; zij die in hun hart onderscheid maken tussen een gekleurde en een blanke broeder; en ook al degenen voor wie kwaadaardige opmerkingen tegen hun medemensen, liefdeloze roddel en zelfs laster bij de geringste provocatie, als hemelse dauw op hun uitgedroogde lippen zijn – beschouwen zichzelf als *theosofen*!

Het is zeker niet de schuld van de minderheid van *echte* theosofen, die het pad proberen te volgen en die wanhopige pogingen doen om het doel te bereiken, ook al doet de meerderheid van hun medeleden dat niet. Dit is dan ook niet aan hen gericht, maar aan degenen die, in hun arrogantie en intense eigenliefde, in plaats van het oorspronkelijke programma naar beste kunnen uit te voeren, onder de leden het zaad van tweedracht verspreiden; aan degenen wiens persoonlijke arrogantie, ontevredenheid en machtshonger – die vaak eindigen in uiterlijk vertoon – het oorspronkelijke programma en het motto van de Society weerspreken.

Deze oorspronkelijke doelstellingen van de EERSTE SECTIE van de Theosophical Society kunnen onze leden niet vaak genoeg in herinnering worden gebracht.¹ De geest van deze doelstellingen wordt duide-

---

¹De tweede en derde sectie zijn in eerste instantie op advies en onder begeleiding van de leden van de eerste sectie opgericht, en zijn later in één sectie opgegegaan. Zie de Regels in *The Theosophist*, april 1880, blz. 179-80.

lijk weergegeven in een brief van een van de meesters die in *The Occult World* (blz. 71, 73) wordt geciteerd. Die theosofen die na verloop van tijd wilden afwijken, of zijn afgeweken, van die oorspronkelijke doelstellingen, en, in plaats van ze te volgen, vanuit de diepten van hun innerlijke bewustzijn zijn gekomen met nieuwe bestuursvoorstellen, *zijn niet trouw aan hun geloften.*

‘Maar we hebben altijd gewerkt volgens de richtlijnen die ons oorspronkelijk zijn gegeven’, zeggen sommigen van hen trots.

‘Dat is niet zo’, luidt het antwoord van degenen die over de ware stichters van de TS *achter de schermen* meer weten dan zij, of ooit meer zullen weten als ze hun werk in deze staat van zelfbedrog en zelfgenoegzaamheid voortzetten.

Wat zijn de richtlijnen die door de ‘meesters’ werden gegeven? Luister naar de authentieke woorden die in 1880 door een van hen aan de schrijver van *The Occult World* werden geschreven:

Uw motieven, die vanuit een werelds standpunt oprecht en elke seriëuze overweging waard zijn, schijnen ons egoïstisch toe. . . . Ze zijn egoïstisch, omdat u moet beseffen dat het hoofddoel van de TS niet zozeer is gelegen in het bevredigen van individuele aspiraties dan wel in het dienen van onze medemensen . . . volgens ons worden de hoogste aspiraties voor het welzijn van de mensheid besmet door egoïsme als in de geest van de filantroop ook maar een spoor van verlangen naar eigen voordeel schuilt, of de neiging om onrecht te doen, zelfs als deze onbewust in hem bestaan. Toch heeft u het steeds gehad over het laten vallen van het idee van universele broederschap, het nut ervan betwijfeld, en geadviseerd om de TS om te vormen tot een school speciaal voor de studie van het occultisme.¹

Maar in 1880 werd nog een brief geschreven, die niet alleen een rechtstreeks verwijt bevat aan theosofen die geen acht slaan op de hoofdgedachte van broederschap, maar ook een anticiperend antwoord op het hoofdargument van Émile Burnouf. Hier volgen enkele passages eruit. Ook deze brief² is gericht aan hen die de ‘sentimentele benaming’ uit de weg willen ruimen, en van de Society een arena voor ‘het laten verschijnen van kopjes en het laten rinkelen van astrale bellen’ willen maken:

¹ A.P. Sinnett, *The Occult World*, Londen, 1883, blz. 72. Zie ook *De mahatma brieven aan A.P. Sinnett*, TUPA, 1979, brief 2, blz. 8-9.

² Noot vert.: Deze brief staat bekend als ‘De opvatting van de Chohan over de TS’.

Gezien de steeds groter wordende triomf van het vrije denken en de *vrijheid* en tegelijk het misbruik daarvan, rijst de vraag hoe het strijdlustige *natuurlijke* instinct van de mens anders kan worden weerhouden van het plegen van tot dusver ongehoorde wreedheden, gruweldaden, tirannie, onrecht, enz., dan door de verzachtende invloed van een broederschap, en de praktische toepassing van de esoterische leringen van Boeddha. . . . Het boeddhisme is de veiligste weg om de mens naar de ene esoterische waarheid te leiden.

In de wereld van nu – de christelijke, de islamitische of de heidense – wordt rechtvaardigheid genegeerd, en wordt aan eer en mededogen geen aandacht besteed. Kortom, als de belangrijkste doelstellingen van de TS eenmaal verkeerd worden uitgelegd door hen die het meest bereid zijn ons *persoonlijk* te dienen, hoe moeten we dan een oplossing zoeken voor de rest van de mensheid, voor die vloek die bekendstaat als de ‘strijd om het bestaan’, die de werkelijke en meest vruchtbare verwekker is van de meeste ellende en verdriet, en van alle misdaden? Waarom is die strijd bijna universeel geworden? Ons antwoord luidt, omdat tot nu toe geen enkele religie, met uitzondering van het boeddhisme, een daadwerkelijke minachting voor dit aardse bestaan heeft onderwezen, terwijl elk van deze religies – nog altijd met die ene uitzondering – met hel en verdoemenis de grootste angst voor de dood heeft ingeprint. Daarom zien we dat deze strijd om het bestaan in christelijke landen het hevigst woedt, en het meest voorkomt in Europa en Amerika. Hij is minder in heidense landen en bijna onbekend bij boeddhistische volkeren. . . .

Leer de mensen om in te zien dat het leven op deze aarde, zelfs het gelukkigste, slechts een last en een illusie is, en dat slechts ons eigen karma, de oorzaak die het gevolg teweegbrengt, onze eigen rechter is, onze verlosser in toekomstige levens, en de grote strijd om het bestaan zal al gauw zijn intensiteit verliezen. . . . De wereld in het algemeen en het christendom in het bijzonder, dat 2000 jaar lang aan de heerschappij van een persoonlijke God was overgelaten, alsmede zijn politieke en maatschappelijke stelsels die op die gedachte zijn gebaseerd, zijn nu een mislukking gebleken.

Als theosofen zeggen, ‘we hebben met dit alles niets te maken, we kunnen ons niet bekommeren om de lagere klassen en de inferieure rassen (die van India bijvoorbeeld volgens de opvatting van de Britten), die zich maar moeten zien te redden’, wat komt er dan terecht van onze mooie doelstellingen van welwillendheid, menslievendheid, hervormingen, enz.? Zijn deze een schijnvertoning? En als ze een schijnvertoning zijn, kan onze weg dan wel de juiste zijn?

Moeten we ons dan wijden aan de taak enkele Europeanen, die het goede van de aarde genieten en van wie velen overladen zijn met wat blind geluk hen schonk, instructies te geven voor het laten rinkelen van astrale bellen, het laten verschijnen van kopjes, de spirituele telefoon, enz., en de krioelende miljoenen onwetenden, armen en verachten, de eenvoudige en onderdrukte mensen, zo goed mogelijk voor zichzelf en hun hiernamaals te laten zorgen? Nooit!

De Theosophical Society . . . kan beter ten onder gaan dan dat we zouden toelaten dat ze slechts een academie voor magie en een school voor occultisme zou worden. Dat wij, de toegewijde volgelingen van die vleesgeworden geest van absolute zelfopoffering, van menslievendheid, goddelijke welwillendheid, en van alle hoogste deugden die op deze aarde van ellende bereikbaar zijn, de mens der mensen, Gautama Boeddha, er ooit in zouden toestemmen dat de Theosophical Society de *belichaming van egoïsme* vormt, het toevluchtsoord voor de weinigen, die zich niet bekommeren om de velen, is een vreemde gedachte . . . En wordt er van ons, de eenvoudige discipelen van deze volmaakte lama's, verwacht dat we zouden toestaan dat de TS haar edelste doel, dat van 'broederschap onder de mensen', zou opgeven om een gewone school voor psychologie te worden? Nee, beste broeders, u heeft al te lang in deze waan verkeerd. Laten we elkaar goed begrijpen. Wie zich niet voldoende in staat acht deze edele gedachte goed genoeg te begrijpen om ervoor te werken, hoeft geen taak op zich te nemen die te zwaar voor hem is. . . .

Wil een religie en filosofie *waar* zijn, dan moeten ze de oplossing bieden voor elk probleem. Dat de wereld er moreel zo slecht aan toe is, is afdoende bewijs dat geen enkele van haar religies en filosofieën, die van de *beschaafde* volkeren nog minder dan die van enige andere, ooit in het bezit van de *waarheid* is geweest. Voor de problemen van de belangrijke tweeledige beginselen – recht en onrecht, goed en kwaad, vrijheid en despotisme, pijn en genot, egoïsme en altruïsme – kunnen ze nu net zomin juiste en logische verklaringen geven als 1881 jaar geleden. Ze zijn nu even ver van de oplossing als ooit tevoren, maar . . .

Ergens *moet* voor die problemen een logische oplossing bestaan, en als onze leringen die blijken te kunnen geven, dan zal de wereld de eerste zijn om te erkennen: *dat moet* de ware filosofie, de ware religie, het ware licht zijn, dat *waarheid* biedt en niets dan de WAARHEID.

En deze WAARHEID is geen boeddhisme, maar esoterisch BUDHISME. 'Wie oren heeft om te horen, laat hem horen.'

Loges voor magie

[‘Lodges of magic’, *Lucifer*, oktober 1888, blz. 89-93; *CW* 10:124-30]

Als de fantasie vormen kiest,
Strelend voor het oog,
Gelooft de mens algauw,
Omdat de leugen hem behaagt;
Maar als de waarheid voor hem staat,
Fronst hij zijn wenkbrauwboog,
En dan is hij het die
Om afdoende bewijzen vraagt.

– C. Churchill

Een van onze meest gewaardeerde vrienden op het gebied van occult onderzoek stelt voor om in de Theosophical Society ‘werkloges’ te vormen om adepten op te leiden. De praktische onmogelijkheid om dit proces geforceerd te versnellen is in de geschiedenis van de theosofische beweging niet eenmaal maar ontelbare keren aangetoond.

Ons ongeduld om de sluier van de tempel weg te trekken is van nature moeilijk te bedwingen. Het ideaal van een doorsnee-beginneling in de occulte studie is om door middel van repeteren en rijtjes stampen goddelijke kennis te verwerven, alsof ze de beloning is van een universitaire studie. Toen de stichters van de Theosophical Society weigerden zulke verkeerde verwachtingen aan te moedigen, leidde dit tot de vorming van pseudobroederschappen van *Luxor* (en opsluiting in Armley Jail?), die inspeelden op de goedgelovigheid van de mens. Hoe verleidelijk is het lokaas voor lichtgelovigen in de hiernavolgende prospectus, die een paar jaar geleden de aandacht van enkele van onze meest serieuze theosofische vrienden heeft weten te trekken:

Onderzoekers van de occulte wetenschap, zoekers naar waarheid en theosofen die misschien teleurgesteld zijn in hun verwachtingen dat verheven wijsheid door HINDOE-MAHĀTMA’S overvloedig zou worden verstrekt, worden hierbij vriendelijk uitgenodigd hun namen te zenden aan . . . , waarna ze, indien ze geschikt worden bevonden, na een korte proeftijd kunnen worden toegelaten tot de leden van een occulte broederschap, die zich niet beroemen op hun kennis en prestaties, maar die onbepert [voor 1 tot 5 pond per brief?] en zonder voorbehoud [de kwalijkste gedeelten van P.B. Randolphi *Eulis*]

iedereen onderrichten die ze waardig achten dit te ontvangen' (lees: onderricht op commerciële basis, waarbij het geld naar de leraren gaat en de leerlingen uittreksels krijgen uit werken van Randolph en andere verkopers van 'liefdesdrankjes')!.¹

Als het gerucht waar is, dan worden in Engeland sommige delen van het platteland, vooral Yorkshire, afgestroopt door zogenaamde astrologen en waarzeggers die beweren theosoof te zijn, om op die manier een goedgelovige klantenkring uit een hogere stand dan hun gewoonlijke slachtoffers, het dienstmeisje en de onnozele jongen, op te lichten. Als er 'loges voor magie' werden gesticht – zoals in de volgende brief aan de redactie van dit tijdschrift wordt voorgesteld – zonder de grootste voorzorgsmaatregelen te nemen om alleen de allerbesten toe te laten, dan zouden we deze verachtelijke exploitatie van heilige namen en dingen honderdvoudig zien toenemen.

In verband hiermee en vóór we de brief van onze vriend citeren, wil de oudste redactrice van *Lucifer* haar vrienden meedelen dat ze nooit enige band heeft gehad met de zogenaamde 'Hermetische Broederschap van Luxor' (HB van L), en dat alle beweringen van het tegendeel onjuist en oneerlijk zijn. Er bestaat een geheim genootschap – waarvan kolonel Olcott als enige blanke het bewijs van lidmaatschap bezit – waaraan de schrijfster van *Isis ontsluierd*² voor het gemak deze naam

¹ Deze documenten zijn in te zien op het redactie bureau van *Lucifer*; het zijn geheime manuscripten, in het handschrift van . . . (naam achterwege gelaten op grond van vroegere overwegingen), 'provinciaal grootmeester van de noordelijke afdeling'. Een van deze documenten draagt het opschrift: 'Een eenvoudige sleutel tot de Eulische mysteriën', d.w.z. *tantrische* zwarte magie op een fallische basis. Nee, de leden van *deze* occulte broederschap 'beroemen zich niet op hun kennis'. Zeer verstandig van hun kant: wie veel zegt, heeft veel te verantwoorden.

² In *Isis ontsluierd*, 2:362. Hieraan kan worden toegevoegd dat de 'Broederschap van Luxor', waarvan Kenneth Mackenzie (zie zijn *Royal Masonic Cyclopaedia*) zegt dat ze haar zetel in Amerika heeft, alles welbeschouwd niets te maken had met de Broederschap die door ons is genoemd, en aan ons bekend is, zoals na het verschijnen van *Isis* werd bevestigd in een brief van wijlen deze vrijmetselaar-schrijver aan een vriend in New York. De broederschap waarmee Mackenzie bekend was, was eenvoudig een maçonnieke vereniging op een wat geheimere basis, en zoals hij in de brief schreef, had hij van onze Broederschap *gehoord, maar wist er niets van*; deze werd door ons doelbewust alleen onder deze naam aangeduid, omdat ze in Luxor (Egypte) een afdeling had gehad. Hieruit concludeerden sommige intriganten dat er een formele loge van adepten met die naam bestond, en ze verzekerden enkele goedgelovige vrienden en theosofen dat de 'HB van L' óf identiek was met eerstgenoemde óf een afdeling ervan was; en die loge zou vlakbij Lahore zijn gevestigd!!, wat de meest flagrante leugen was.

heeft gegeven, maar dat ingewijden onder een heel andere naam kennen, evenals de persoon die bij het publiek bekend is onder het pseudoniem 'Kuthumi' in zijn kennissenkring heel anders wordt genoemd. Het zou voor de 'Eulische' fallisten van de 'HB van L' heel moeilijk zijn om de echte naam van dit genootschap te weten te komen. De echte namen van meester-adepten en occulte scholen worden nooit, *onder welke omstandigheden ook*, aan leken bekendgemaakt; en de namen van de personen die in verband met de moderne theosofie ter sprake zijn gekomen, zijn alleen bekend aan de twee hoofdstichters van de Theosophical Society. En laten we nu na deze inleidende woorden de brief van onze correspondent bespreken. Hij schrijft:

Een vriend van mij, een mysticus van nature, was van plan om samen met anderen in zijn woonplaats een afdeling van de TS te organiseren. Omdat hij aarzelde, schreef ik hem om hem naar de reden daarvan te vragen. Hij antwoordde dat hij had gehoord dat de TS alleen bijeenkwam en praatte en geen praktisch werk deed. Ik heb altijd al gedacht dat de TS loges zou moeten hebben waarin iets praktisch tot stand werd gebracht. Cagliostro begreep dit vurige verlangen van de mens naar iets tastbaars heel goed toen hij het 'Egyptisch ritueel' instelde en deze in verschillende vrijmetselaarsloges invoerde. Er wonen in onze streek veel lezers van *Lucifer*. Misschien zou dit voor belangstellenden een aanleiding kunnen zijn om onderling zulke loges op te richten, en om te proberen door vereende wilskracht bepaalde vermogens te ontwikkelen, eerst in één van hen en vervolgens geleidelijk in de hele groep. Ik ben er zeker van dat velen tot zulke loges zouden toetreden en daarmee een grote belangstelling voor theosofie zouden wekken.

— A.

In bovenstaande brief van onze eerbiedwaardige en geleerde vriend klinkt de echo van de stemmen van 99 van de 100 leden van de Theosophical Society; slechts één op de 100 heeft een juist beeld van de taak en het werkerrein van onze afdelingen. Een opvallende fout die veel wordt gemaakt betreft hun opvatting over adeptschap en het pad daarheen. Van alle denkbare ondernemingen is die van het streven naar adeptschap de moeilijkste. In plaats van bereikbaar te zijn binnen enkele jaren van één mensenleven vereist het de nooit verslappende inspanning van een reeks levens, afgezien van enkele gevallen die zo zeldzaam zijn dat ze nauwelijks als uitzonderingen op de algemene regel kunnen worden beschouwd. De annalen tonen duidelijk aan dat een aantal van de meest vereerde Indiase adepten die graad bereikte

ondanks hun geboorte in de laagste en schijnbaar minst voor de hand liggende kaste. Maar men zal begrijpen dat ze al vele incarnaties lang op de weg omhoog waren vooruitgegaan, en dat er toen ze voor de laatste keer geboren werden, nog maar een kleinigheid aan hun spirituele evolutie ontbrak vóór ze grote levende adepten werden.

Natuurlijk kan niemand uitmaken of niet één (of zelfs iedereen) van de mogelijke leden van onze vriend A's ideale loge à la Cagliostro, misschien ook al gereed zou zijn voor het adeptschap, maar de kans daarop is niet groot genoeg om daarvan uit te gaan; de westerse beschaving schijnt eerder strijders dan filosofen voort te brengen, eerder militaire slachters dan boeddha's. Het plan dat A voorstelt zou waarschijnlijk eerder leiden tot mediumschap dan tot adeptschap. Twee tegen één dat er geen enkel lid van de loge zou zijn dat van jongs af kuis was en geheel en al onbedorven door het gebruik van bedwelvende middelen. En dan hebben we nog niet gevraagd of de kandidaat vrij is gebleven van de negatieve verontreinigende invloeden van de gemiddelde maatschappelijke omgeving. Tot de onmisbare vereisten voor psychische ontwikkeling die in de mystieke handboeken van alle oosterse religieuze stelsels worden genoemd, behoren een reine woonplaats, reine voeding, rein gezelschap en rein denken. Zou 'A' deze kunnen garanderen?

Het is zeker wenselijk dat er een opleidingsschool voor leden van onze TS zou zijn; en als het zuiver exoterische werk en de exoterische plichten de stichters minder in beslag hadden genomen, dan zou er waarschijnlijk al lang een zijn opgericht. Maar niet een school voor praktisch onderricht, zoals die van Cagliostro, die hem – tussen twee haakjes – verschrikkelijk lijden heeft gebracht en zeker geen sporen heeft nagelaten die nu voor herhaling vatbaar zijn.

'Wanneer de leerling gereed is, zal hij ontdekken dat de leraar hem opwacht', zo luidt een oosterse spreuk. De meesters hoeven niet in speciale loges naar rekruten te zoeken, noch ze door mystieke onder-officieren te laten trainen; tijd en ruimte vormen geen belemmering tussen hen en de aspirant; waar gedachten kunnen doordringen, daar kunnen ze komen. Waarom heeft een oude en geleerde kabbalist zoals 'A' dit feit vergeten? En laat hij ook bedenken dat de potentiële adept evengoed in de 'Whitechapels' en 'Five Points' van Europa en Amerika als in de schonere en meer 'beschaafde' wijken kan verblijven; dat een arme zwerver die om een broodkorst bedelt, misschien een 'zuiverder ziel' heeft, en op de adept meer aantrekkingskracht uitoefent dan de

doorsnee-bisschop in zijn ambtsgewaad, of dan een beschaafde burger in zijn kostbare kleding.

Voor de uitbreiding van de theosofische beweging, als bruikbaar kanaal om de dorre velden van het hedendaagse denken te irrigeren met het levenswater, zijn overal afdelingen nodig; niet slechts groepen passieve sympathisanten, zoals het slapende leger kerkgangers, van wie de ogen gesloten zijn, terwijl de 'duivel' de oogst binnenhaalt; nee, niet zulke mensen. Actieve, klaarwakkere, ernstige, onbaatzuchtige afdelingen zijn er nodig, waarvan de leden niet voortdurend hun egoïsme tonen door te vragen: Wat voor nut heeft het voor ons om ons bij de Theosophical Society aan te sluiten en hoeveel kwaad zal het ons doen?' maar die zichzelf deze vraag stellen: 'Kunnen we niet daadwerkelijk iets goeds doen voor de mensheid door met heel ons hart, ons verstand en onze kracht voor deze goede zaak te werken? Indien 'A' slechts zijn vrienden in zijn streek ervan zou overtuigen om de zaak van deze kant te bekijken, zou hij hun werkelijk een dienst bewijzen. De Society kan het zonder hen stellen; maar zij niet zonder de Society.

En verder: heeft het zin om te praten over een loge, zelfs wanneer daar alleen maar theoretisch onderricht zou worden gegeven, vóór we er zeker van zijn dat al haar leden zullen erkennen dat de leringen uit de veronderstelde bron voortkomen? Occulte waarheid kan niet worden opgenomen door een denkvermogen dat vol is van vooropgezette meningen, vooroordelen of achterdocht. Ze is iets dat veeleer door de intuïtie dan door de rede moet worden aan gevoeld, omdat ze van nature spiritueel en niet stoffelijk is.

Voor sommige mensen is het onmogelijk kennis te verwerven door gebruik te maken van spirituele vermogens; de meeste natuurkundigen zijn hiervan een voorbeeld. De uiteindelijke waarheden achter de verschijnselen van het leven begrijpen ze maar langzaam of helemaal niet. Er zijn veel van dat soort mensen in de Society; en de groep van ontevreden komt uit hun gelederen voort. Zulke mensen komen gemakkelijk tot de conclusie dat latere leringen die vanuit precies dezelfde bron zijn ontvangen als de eerdere, óf onjuist zijn óf door chela's of derden zijn vervalst. Achterdocht en disharmonie zijn hiervan de natuurlijke gevolgen; de psychische atmosfeer wordt om zo te zeggen verstoord, en de weerslag ervan, zelfs op de meer loyale leden, is heel schadelijk.

Wat aanvankelijk een sterke intuïtie was, wordt soms door ijdelheid verblind; het verstand sluit zich dan totaal af voor het opnemen van

nieuwe waarheden, en degene die vooruitgang nastreeft valt terug tot het punt waar hij was begonnen. Na overhaast tot een of andere eigen conclusie te zijn gekomen zonder het onderwerp goed te bestuderen en voordat de leer volledig was uiteengezet, heeft hij de neiging om, wanneer de onjuistheid van zijn standpunt is bewezen, alleen naar de stem van zijn eigen zelfverheerlijking te luisteren en aan zijn eigen opvattingen vast te houden, of deze juist zijn of niet. Boeddha waarschuwde zijn toehoorders om vooral niet tot een overtuiging te komen op grond van traditie of autoriteit en vóór men het onderwerp grondig heeft onderzocht.

Een voorbeeld. Een correspondent stelt ons de vraag waarom hij 'niet zou mogen denken dat sommige van de zogenaamd 'geprecipiteerde' brieven vervalsingen zijn', en als reden voor zijn vraag noemt hij het feit dat, hoewel sommige van deze brieven het stempel van (althans voor hem) onmiskenbare echtheid dragen, het lijkt alsof andere, naar hun inhoud en stijl te oordelen, namaak zijn. Het komt erop neer dat hij zegt dat zijn spiritueel onderscheidingsvermogen zo onfeilbaar is dat hij in staat is het ware van het onware te onderscheiden, hoewel hij nooit een meester heeft ontmoet en hem niet is geleerd hoe hij de zogenaamde mededelingen kan toetsen. Als hij in zulke gevallen op zijn ongeoefende onderscheidingsvermogen vertrouwt, dan heeft dit onvermijdelijk tot gevolg dat hij even gemakkelijk het ware als onwaar en het onware als waar zal beschouwen.

Over welk criterium beschikt zo iemand dan om de ene 'geprecipiteerde' brief van de andere te kunnen onderscheiden? Wie anders kunnen dat uitmaken dan de schrijvers ervan, of zij die door deze schrijvers worden gebruikt als hun amanuenses (de chela's en discipelen)? Nog geen één op de 100 'occulte' brieven is geschreven door de hand van de meester namens wie ze zijn gestuurd, want de meesters vinden dat niet nodig en hebben er geen tijd voor. Als een meester zegt, 'ik schreef die brief' dan betekent dit alleen dat ieder woord dat erin staat door hem werd gedictieerd en onder zijn rechtstreekse toezicht op papier werd gezet.

Gewoonlijk laten ze hun chela hem schrijven (of precipiteren) – of deze zich nu dichtbij of veraf bevindt – door de gedachten die ze tot uitdrukking willen brengen op het bewustzijn van de chela af te drukken en hem zo nodig te helpen bij het afdrukken van beelden in het precipitatieproces. Het hangt helemaal van het ontwikkelingsstadium van de chela af, hoe nauwkeurig de denkbeelden kunnen worden overgebracht

en het schriftvoorbeeld kan worden gereproduceerd. Daarom is het voor de ontvanger die zelf *geen adept* is, een probleem dat hij niet met zekerheid kan zeggen of, indien één brief onecht is, ze niet alle onecht zijn; want, voor zover het het feitelijke bewijsmateriaal betreft, komen alle brieven uit dezelfde bron en worden op dezelfde mysterieuze manier overgebracht.

Dit brengt nog een veel moeilijker punt met zich mee. Het enige wat de ontvanger namelijk van ‘occulte’ brieven kan vaststellen – en wel eenvoudig op grond van waarschijnlijkheid en eerlijkheid – is dat een onzichtbare schrijver die één *enkele vervalste regel* uit zijn naam laat sturen, dit bedrog steeds door de vingers zou zien en herhalen. En hieruit volgt rechtstreeks dit: omdat alle zogenaamd *occulte* brieven voor hun echtheid op dezelfde soort bewijzen steunen, *staan of vallen ze noodzakelijkerwijs collectief*. Als we aan één ervan twijfelen, moeten we aan alle twijfelen, en zo kan – en er is geen reden waarom dat in dit geval niet zo zou zijn – de hele reeks brieven in *The Occult World* en *Esoteric Buddhism*, enz., als *oplichterij*, ‘handig bedrog’, en ‘vervalsingen’ worden gezien. Zo heeft de vindingrijke maar domme vertegenwoordiger van de SPR ze gebrandmerkt, met de bedoeling om het wetenschappelijke niveau van zijn ‘superieuren’ en hun scherpzinnigheid meer aanzien te geven.

Hieruit volgt dat een groep belangstellenden die nog in zo’n ontvankelijke bewustzijnstoestand verkeert, en die geen *occulte* gids heeft die hun ogen opent voor esoterische valkuilen, geen stap vooruit zou komen. En waar vinden we tot nu toe zulke gidsen in onze Society? ‘Ze zullen blinde leiders van de blinden zijn’, die gezamenlijk in de poel van ijdelheid en zelfgenoegzaamheid zullen vallen. Het hele probleem ontstaat uit de algemene neiging om conclusies te trekken op grond van onvoldoende gegevens, en orakeltje te willen spelen vóór men zich heeft ontdaan van het meest versuffende psychische verdovingsmiddel – ONWETENDHEID.

Relevante vragen

[‘Pertinent queries’, *Lucifer*, oktober 1888, blz. 172-4; *CW* 10:151-4]

U nodigt uit om vragen te stellen over alle moeilijke punten die verband houden met de occulte wetenschap. Ik kan sommige dingen die de apostelen van de moderne theosofie zeggen niet met elkaar in overeenstemming brengen.

In het ‘voorwoord van de oorspronkelijke editie’ (blz. xxiii van de 5de editie) van *Esoteric Buddhism* door A.P. Sinnett staat het volgende: ‘Twee jaar geleden kende noch ik noch enige andere levende Europeaan het alfabet van de wetenschap die hier voor het eerst in wetenschappelijke vorm is gegoten.’ Dit is een duidelijke uitspraak, en lijkt te impliceren dat de wereld de kennis van de waarheden van de esoterische wetenschap, die nu zijn weg vindt naar Europese en Amerikaanse theosofen, uitsluitend aan dit boek en zijn auteur te danken heeft. Maar dit kan nauwelijks Sinnetts bedoeling zijn.

Want hoe kan de verklaring en de implicatie in overeenstemming zijn met het feit dat mw. Blavatsky, zelf een Europeaan,¹ enkele jaren geleden *Isis ontsluit* had geschreven, dat, hoewel het niet dezelfde samenhangende leer over de mysteries van het heelal geeft als *Esoteric Buddhism*, niettemin laat zien dat de schrijfster over veel meer kennis beschikt dan ‘het alfabet van de wetenschap’?

Maar is het niet waar, zoals aangegeven in *The Occult World*, dat Sinnett zijn eigen eerste kennis van de esoterische wetenschap aan mw. Blavatsky te danken had, en ook zijn introductie bij de adeptleraar, de meester van wie hij het grootste deel van zijn informatie verkreeg? Mw. Blavatsky, zo hebben we begrepen, onderwees deze waarheden van de occulte wetenschap jaren tevoren aan kolonel Olcott, en bekeerde hem daardoor van spiritist tot theosoof. Het is verder waarschijnlijk dat mw. Blavatsky anderen dezelfde waarheden heeft onderwezen.²

Ik wil ook vragen: zijn er geen geheime studenten van de weten-

---

¹Omdat we meer van zulke brieven hebben ontvangen, zal een volledig antwoord worden gegeven in *De geheime leer*, die nu bijna gereed is. – Red.

²Dat heeft ze zeker gedaan. Maar omdat haar verschillende leerlingen (Europeanen) door *geloofte* gebonden discipelen waren, iets wat Sinnett nooit is geweest, konden ze aan de wereld niet bekendmaken wat ze hadden geleerd. – Red.

schap, in de ruimste zin, die deze dingen vóór de recente publicatie ervan hebben gekend?

Men zou mijzelf en anderen een genoegen doen als zou kunnen worden aangegeven hoe het recente onderwijs in de occulte wetenschap werkelijk is begonnen, en waar *Esoteric Buddhism* werkelijk staat als gezaghebbende vertolker van occulte waarheid.

Nu de theosofische leringen aanslaan in het denken van de mens, is het heel wenselijk dat de ontstaansgeschiedenis van de moderne beweging naar waarheid wordt gekend. Ik erken dat ik aan *Esoteric Buddhism* veel dank verschuldigd ben, maar ik wil de feiten waarop ik heb gezinspeeld graag begrijpen, en dat ze met elkaar in overeenstemming worden gebracht.

Hoogachtend,

Charles B. Ingham

Antwoord van de redactrice:

Dit punt is een goede illustratie van de misvattingen die vaak ontstaan als een schrijver zich onnauwkeurig uitdrukt. Sinnett kon beslist niet de wens hebben gehad om de gedachte over te brengen dat hij het eerste en enige kanaal was voor het doorgeven van esoterische leringen. In feite verwerpt hij die bewering uitdrukkelijk, zoals onze correspondent zal constateren als hij zich wendt tot blz. xxi van het voorwoord van dezelfde editie die hij citeert. ‘Laat ik eraan toevoegen’, zegt Sinnett, ‘dat ik mezelf op dit kritieke moment van esoterische waarheid niet beschouw als de enige vertolker aan de buitenwereld.’ Als hij nagelaten heeft de schrijfster en haar Amerikaanse leerlingen en collega’s van 1874-8, kolonel Olcott en Judge, te vermelden, dan was dat ongetwijfeld omdat hij mw. Blavatsky op grond van haar Russische nationaliteit eerder als Aziatisch dan Europees beschouwde – een onschuldige waan waarin veel patriottische Engelsen verkeren – en eerstgenoemde heren als Amerikanen. Hij was ongetwijfeld ook tijdelijk vergeten dat er onder de groep ingewijden waartoe zijn eigen mystieke correspondent behoort, twee Europeanen zijn, en dat iemand die de meerdere is van die leraar ook van die oorsprong is, en in zijn ‘huidige incarnatie’ voor de helft een Slavoniër is, zoals hij zelf aan kolonel Olcott in New York schreef.

Esoteric Buddhism heeft een waardevolle dienst bewezen door esoterische waarheden in exoterische vorm te populariseren en door theosofische ideeën in de hele wereld te verspreiden, maar volgens de

auteur (zie blz. 46) houdt hij zich niet bezig met zuivere metafysica. Het boek heeft zijn populariteit bewezen, want er zijn al zes edities van verschenen, en de zevende druk staat op het punt te verschijnen. Toch bevat het niet zo weinig kleine fouten dat het als een onfeilbaar geschrift kan worden betiteld, of dat zijn bescheiden auteur als een goddelijke verkondiger kan worden beschouwd, zoals sommige dwaze enthousiastelingen, op zoek naar nieuwe idolen, het zich voorstellen.

De vraag van de correspondent naar 'hoe het recente onderwijs in de occulte wetenschap werkelijk is begonnen', is eenvoudig te beantwoorden. Er was een crisis ontstaan waarin het absoluut noodzakelijk was om de esoterische leer van de eeuwige cyclussen binnen het bereik van onze generatie te brengen. Religie was, in zowel het Westen als het Oosten, al lang verstikt onder de stofhopen van sektarisme en van een wetenschap die zich van haar ketens had ontdaan. Omdat het de religie ontbrak aan enige wetenschappelijke onderbouwing, gaf de wetenschap haar de genadeklap met de ijzeren staaf van het materialisme. Als kroon op de wanorde had de schimmenwereld van de Hades, of kāmāloka, zich in een modderstroom op tienduizend seancekamers gestort, en schiep heel misleidende denkbeelden over de postmortale toestand van de mens.

Alleen een paar basisleringen van de esoterische filosofie, in grote lijnen geschetst door een briljante schrijver zoals Sinnett, van wie bekend is dat hij helder schrijft, zou de mensheid ervan kunnen weerhouden om te verdrinken in de zee van onwetendheid. Daarom werden de poorten van het Paleis van de Waarheid opnieuw geopend, en Sinnett en vele andere bereidwillige werkers hebben ieder een straal opgevangen. Maar zoals al het licht alleen kan worden verkregen door alle verschillende stralen van het spectrum opnieuw te verenigen, evenzo kan de oeroude filosofie alleen volledig worden begrepen door alle lichtpuntjes die door de vele verstandelijke prisma's van onze eigen en voorgaande generaties hebben gestraald, met elkaar te combineren.

Is theosofie een religie?

[‘Is theosophy a religion?’, *Lucifer*, november 1888, blz. 177-87;
CW 10:159-74]

Religie is de beste wapenrusting die een mens kan dragen, maar het
is de slechtste dekmantel. – Bunyan

Het is niet overdreven te beweren dat er – althans in deze eeuw – geen maatschappelijke of religieuze beweging is geweest die zo verkeerd werd begrepen als, of waarover meer misverstanden werden verkondigd dan, THEOSOFIE, zowel theoretisch gezien – als ethisch stelsel – als in praktisch opzicht, in haar objectieve uitdrukkingvorm, d.w.z. de Society die deze naam draagt.

Onze leden en woordvoerders hebben sinds jaar en dag critici van de theosofische beweging moeten terechtwijzen en min of meer nadrukkelijk moeten protesteren tegen het bestempelen van theosofie als een ‘religie’ en de Theosophical Society als een soort kerk of religieuze organisatie. Erger nog: er wordt even vaak over gesproken als een ‘nieuwe sekte’! Is dit een hardnekkig vooroordeel, een misvatting, of beide? Hoogstwaarschijnlijk het laatste. De meest bekrompen en zelfs notoir onrechtvaardige mensen hebben nog altijd een aannemelijk excuus nodig, een haak, waaraan ze hun kleinzielige onvriendelijke opmerkingen en onnozele lasterpraatjes kunnen ophangen. En welke kapstok is voor dat doel steviger of gemakkelijker dan een ‘isme’ of een ‘sekte’?

De grote meerderheid zou niet graag uit de droom worden geholpen en ten slotte worden gedwongen het feit te erkennen dat theosofie geen van beide is. Deze betiteling komt hun goed uit en ze doen alsof ze zich van de onjuistheid ervan niet bewust zijn. Maar er zijn ook anderen; veel min of meer welwillende mensen, die oprecht in dezelfde waan verkeren. Tegen hen zeggen we: Ongetwijfeld is de wereld tot nu toe genoeg gekweld met verstandelijke dompers bekend als dogmatische geloofsovertuigingen, zonder dat deze de wereld ooit een nieuwe vorm van geloof hebben gebracht. Er zijn al te veel mensen die, zoals Shakespeare het uitdrukt, hun geloof ‘slechts dragen zoals de mode van hun hoed’, hun geloof telkens wijzigen en de nieuwste creatie volgen. Bovendien was de bestaansreden voor de Theosophical Society vanaf

het begin nu juist om luid te protesteren en openlijk strijd te voeren tegen alle dogma's of overtuigingen die op blind geloof zijn gebaseerd.

Het klinkt misschien vreemd en paradoxaal, maar men kan met recht zeggen dat tot nu toe de meeste geschikte werkers in praktische theosofie, haar meest toegewijde leden, juist degenen waren die uit de gelederen van de agnostici en zelfs van de materialisten zijn voortgekomen. Geen echte, geen oprechte zoeker naar waarheid kan ooit onder hen die *blind* in het 'goddelijke woord' geloven, worden gevonden, ongeacht of wordt beweerd dat dit het woord van Allah, Brahmā of Jehovah is, of in hun respectieve *Koran*, *Purāṇa* of *Bijbel* staat, want:

Geloven betekent niet dat het *verstand* actief is, maar juist in rust.

– Neil Young

Hij die zijn eigen religie op goed geloof aanneemt, zal die van ieder ander mens als een leugen beschouwen en haten op basis van datzelfde goede geloof. Bovendien is laatstgenoemde, tenzij het het verstand uitschakelt en onze gewaarwordingen van alles buiten ons eigen specifieke geloof volledig afschermt, helemaal geen geloof, maar een tijdelijke opvatting, een waan waarin we op een bepaald moment in ons leven verkeren; of zoals de knappe definitie van Coleridge luidt: 'blind geloof is slechts een mooie omschrijving van eigenzinnige zelfverzekerdheid, of fanatieke gevoelens'.

Wat is dan theosofie, en hoe moet ze in haar jongste vorm, die van het laatste deel van de 19de eeuw, worden omschreven?

Theosofie, zeggen we, is niet *een* religie. Toch zijn er, zoals iedereen weet, bepaalde opvattingen, filosofische, religieuze en wetenschappelijke, die de laatste tijd zo nauw met het woord 'theosofie' in verband zijn gebracht, dat het grote publiek is gaan denken dat ze theosofie zelf zijn. Bovendien zal men ons vertellen dat deze opvattingen naar voren zijn gebracht, zijn toegelicht en zijn verdedigd door dezelfde stichters die hebben verklaard dat theosofie *niet* een religie is. Welke verklaring is er dan voor deze *schijnbare* tegenstrijdigheid? Men vraagt ons: 'Hoe kan een bepaald geheel van opvattingen en leringen, in feite een uitgebreide leer, als theosofie worden bestempeld en door negen tiende van de leden van de Theosophical Society stilzwijgend als 'theosofisch' worden aanvaard, als theosofie niet een religie is?'

Het doel van dit protest is om dat te verklaren.

Allereerst is het misschien nodig om te zeggen dat de uitspraak dat 'theosofie niet *een* religie is' helemaal niet het feit uitsluit dat 'theo-

sofie religie op zich is'. Een religie in de ware en enig juiste betekenis is een band die mensen met elkaar verbindt, niet een bepaald stel dogma's en opvattingen. Religie op zich is in haar ruimste betekenis dat wat niet alleen *alle* MENSEN, maar ook *alle* WEZENS en alle *dingen* in het hele universum tot één groot geheel verbindt. Dit is onze theosofische definitie van religie; maar de definitie van religie verandert weer met elk geloof en elk land, en zelfs geen twee christenen beschouwen haar op dezelfde manier. Dit wordt door meer dan één voortreffelijk schrijver bevestigd. Zo omschreef Carlyle de protestantse godsdienst van zijn tijd – waarbij hij het steeds groeiende sentiment van onze tijd profetisch voorzag – als:

Een grotendeels wijs en verstandig gevoel, enkel gebaseerd op berekening; een zaak, zoals tegenwoordig alle andere zaken, van voordeel en nut; waarbij een kleinere hoeveelheid aards genot kan worden ingewisseld tegen een veel grotere hoeveelheid hemels genot. Zo is dus godsdienst ook winstgevend, het werken voor loon; niet uit eerbied, maar uit ordinare hoop of vrees.¹

Op haar beurt scheen mw. Stowe, al of niet bewust, veeleer het rooms-katholicisme dan het protestantisme op het oog te hebben, toen ze over haar heldin zei dat ze

religie beschouwde als een toegangskaartje (met het juiste aantal aflaten, die gekocht en betaald zijn) dat, eenmaal betaald en netjes opgeborgen in een tasje, moet worden overlegd bij de hemelpoort om zo toegang tot de hemel te verkrijgen.

Maar voor theosofen (de echte theosofen worden hier bedoeld), die geen bemiddeling bij volmacht accepteren, geen verlossing door onschuldig vergoten bloed, en ook niet moeten denken aan het 'werken voor loon' in de *ene universele* religie, is de enige definitie die ze zouden kunnen onderschrijven en volledig aanvaarden, een die door Miller wordt gegeven. Hoe waar en theosofisch beschrijft hij haar, als hij verklaart:

Ware religie is altijd mild, vergevend en bescheiden,
 Ze is *geen tiran*, en vestigt *het geloof niet met bloedvergieten*.
 Haar zegekar brengt geen verwoesting met zich mee;
 Maar ze bukt zich om te helpen, steun te geven en het evenwicht te herstellen,
 En *baseert haar grootsheid op het algemeen goed*.

---

¹ Thomas Carlyle, *Critical and Miscellaneous Essays*, 1887, deel 1, blz. 677.

Het bovenstaande is een juiste omschrijving van wat echte theosofie *is*, of zou moeten zijn. (Onder alle geloofsovertuigingen is alleen het boeddhisme zo'n hartverbindende en mensenverbindende filosofie, omdat het geen dogmatische religie is). Omdat het de plicht en taak van elke echte theosoof is om deze beginselen te aanvaarden en toe te passen, is theosofie in dit opzicht RELIGIE en de Society haar enige universele kerk; de tempel van wijsheid van Salomo¹, 'bij het bouwen waarvan geen hamer of beitel of enig ijzeren gereedschap werd gehoord' (*1 Koningen* 6:7); want deze 'tempel' wordt niet door mensenhanden opgericht, noch staat hij op enige plaats op aarde, maar wordt in feite opgetrokken in het binnenste heiligdom van het mensenhart waarin alleen de ontwaakte ziel heerst.

Theosofie is dus niet *een* religie, zeggen we, maar RELIGIE zelf, de enige band van eenheid, die zo universeel en alomvattend is dat geen mens en geen puntje – van de goden en stervelingen tot aan de dieren, het grassprietje en het atoom toe – zonder haar licht kunnen blijven. Daarom moet elke organisatie met die naam noodzakelijkerwijs een UNIVERSELE BROEDERSCHAP zijn.

Als het anders was, zou theosofie niet meer dan een woord zijn, toegevoegd aan honderden andere soortgelijke woorden, even hoogdravend als aanmatigend en leeg. Opgevat als filosofie is theosofie in haar praktische werk als de distilleerkolf van de middeleeuwse alchemist. Ze zet het schijnbaar onedele metaal van elk ritualistisch en dogmatisch geloof (waaronder het christendom) om in het goud van feit en waarheid, en verschaft daardoor werkelijk een universeel geneesmiddel voor de kwalen van de mensheid. Daarom wordt aan niemand die zich aanmeldt om lid te worden van de Theosophical Society, gevraagd tot welke religie hij behoort, noch wat zijn religieuze overtuigingen zijn.

---

¹Tussen twee haakjes, zijn 700 vrouwen en 300 concubines zijn slechts de personificaties van de eigenschappen, gevoelens, begeerten en verschillende occulte vermogens van de mens, zoals de kabbalistische getallen 7 en 3 duidelijk aangeven. Salomo zelf, die eenvoudig het symbool is voor SOL – de 'zonne-ingewijde' of de christus-zon – is een variant van de Indiase Vikartana (de zon) van haar stralen beroofd door Viśvakarman, zijn hiërofant-inwijder, die zo de chrēstos-kandidaat voor inwijding van zijn gouden schitterende glans ontdoet en hem kroont met een donker, zwartgemaakt aureool – de 'doornenkroon'. (Zie *De geheime leer* voor een volledige toelichting.) Salomo heeft nooit geleefd. Zijn leven en werken, zoals die in het boek *Koningen* worden beschreven, zijn een allegorie over de beproevingen en gelukzaligheid van inwijding.

Laatstgenoemde zijn zijn persoonlijk eigendom en hebben niets met de Society als zodanig te maken, want theosofie kan worden beoefend door een christen of heiden, jood of ongelovige, door een agnosticus of materialist, of zelfs door een atheïst, op voorwaarde dat geen van hen een bekrompen fanaticus is, die weigert een man of vrouw die buiten zijn eigen specifieke geloof staat als zijn broeder te erkennen.

Graaf Leo N. Tolstoj gelooft niet in de *Bijbel*, de kerk of de goddelijkheid van Christus, en toch is er geen christen die hem in het praktisch verwezenlijken van de beginselen van de Bergrede, overtreft. En deze beginselen zijn de beginselen van theosofie; niet omdat ze werden uitgesproken door de christelijke Christus, maar omdat ze universele ethische beginselen zijn en werden gepredikt door Boeddha en Confucius, Krishna en alle grote wijzen, ook duizenden jaren voordat de Bergrede werd geschreven. Zo'n theosofie wordt dus, zodra we ernaar leven, werkelijk een *universeel geneesmiddel*, want ze heelt de wonden die door de grove wreedheden van de kerkelijke 'ismen' aan de gevoelige ziel van ieder van nature religieus mens zijn toegebracht. Veel van hen die door de terugslag van de teleurstelling uit het bekrompen gebied van blind geloof in de gelederen van dor ongelooft werden geslingerd, hebben weer hoopvolle aspiratie gekregen door zich eenvoudig bij onze broederschap – hoe onvolmaakt deze ook is – aan te sluiten.

Als we, bij wijze van tegenargument, eraan herinnerd worden dat verschillende vooraanstaande leden de theosofie hebben verlaten, teleurgesteld in de Society, evenals ze dat in andere verenigingen waren, dan ontmoedigt dit ons helemaal niet. Want, afgezien van een enkele uitzondering in de begindagen van de TS, toen sommigen ons verlieten omdat de mystiek zoals *zij* die opvatten in de Society niet werd beoefend, of omdat 'het de leiders aan spiritualiteit ontbrak', en deze 'ontheosofisch waren, dus ontrouw aan de voorschriften', heeft de meerderheid ons de rug toegekeerd omdat de meesten van hen óf halfslachtig óf te eigenwijs – een kerk en onfeilbaar dogma op zichzelf – waren. Sommigen zegden hun lidmaatschap op met een heel zwak excuus, bijvoorbeeld 'omdat het christendom (het zou beter kerkendom of nep-christendom kunnen worden genoemd) in onze tijdschriften te hard werd aangepakt' – alsof andere fanatieke religies ooit beter behandeld of verdedigd werden! Daarom heeft iedereen die de Society heeft verlaten, daar goed aan gedaan, en wordt door ons nooit over hen getreurd.

Hieraan kan nog worden toegevoegd: Het aantal mensen dat ons verliet, kan bijna niet worden vergeleken met het aantal mensen dat in

theosofie alles heeft gevonden waarop ze hoopten. Als haar leringen serieus worden bestudeerd, stimuleren ze onze verstandelijke vermogens en roepen ze in de dierlijke de *innerlijke* mens wakker. Zo wekken ze elke tot nu toe sluimerende kracht ten goede in ons op en tevens een besef van het ware en echte, in tegenstelling tot het valse en onechte. De theosofie die als wetenschap goed bekend is met de scherpzinnige symboliek van de oudheid, neemt zonder enige aarzeling de dikke sluier van de letterlijke vorm weg waarin alle oude religieuze geschriften waren gehuld, en onthult aan de sceptici van de oude wijsheid de oorsprong van de religies en wetenschappen van de wereld. Ze opent nieuwe perspectieven achter de oude horizon van verward, onveranderlijk en despotisch geloof. Door blind geloof om te zetten in beredeneerde kennis, gebaseerd op wetten van de wiskunde – de enige *exacte* wetenschap – toont ze hem in de vorm van diepere en filosofischer gezichtspunten het bestaan van datgene wat hij, afgestoten door de grofheid van de letterlijke vorm ervan, langgeleden als een kindersprookje had afgedaan. Ze geeft een duidelijk en welomlijnd doel, een ideaal om voor te leven, aan elke oprechte man of vrouw, ongeacht zijn of haar maatschappelijke positie of ontwikkeling.

Praktische theosofie is niet *één* wetenschap, maar omvat elke wetenschap in het leven, ethisch en fysiek. Kortom, ze kan terecht worden beschouwd als de universele ‘coach’, een leraar met universele kennis en ervaring, en een eruditie die haar leerlingen niet alleen helpt en opleidt om in het leven op aarde met succes te slagen voor het examen op elk gebied van wetenschap of ethiek, maar ze ook geschikt maakt voor *toekomstige levens*, als die leerlingen maar het heelal en de mysteries ervan *binnenin henzelf* willen bestuderen, in plaats van ze te bekijken door de bril van orthodoxe wetenschap en religie.

Laat niemand deze verklaringen verkeerd begrijpen. Alleen voor theosofie als zodanig, niet voor een of ander individueel lid van de Society of zelfs een theosoof, wordt aanspraak gemaakt op zo’n universele alwetendheid. En deze twee – theosofie en de Theosophical Society – in de zin van een reservoir en het allegaartje van mensen dat het bevat, moeten niet met elkaar worden verward. De ene is, als ideale, *goddelijke* wijsheid, de volmaaktheid zelf; de andere een armzalig onvolmaakt iets, dat op aarde *onder* de hoede van, zo niet *in* de schaduw van eerstgenoemde probeert te lopen.

Geen mens is volmaakt; waarom zou dan van enig lid van de TS worden verwacht dat hij een toonbeeld van alle menselijke deugden is?

En waarom zou men de hele organisatie bekritisieren en verwijten maken voor de fouten, werkelijke of denkbeeldige, van enkele van haar 'leden' of zelfs van haar leiders? De Society is, als concrete organisatie, nooit vrij van blaam of fouten geweest – *errare humanum est* – en haar leden waren dat evenmin. Daarom zou het verwijt veeleer de leden moeten treffen, van wie de meesten zich niet eens door theosofie willen laten leiden.

Theosofie is de ziel van haar Society; de Society is het ruwe en onvolmaakte lichaam van eerstgenoemde. Daarom worden die moderne Salomo's, die altijd in de rechterstoel willen zitten en praten over iets waarvan ze niets weten, uitgenodigd om, vóór ze theosofie en de een of andere theosoof zwartmaken, zich eerst van beide op de hoogte te stellen, in plaats van de ene heel onwetend een 'allegaatje van krankzinnige ideeën' te noemen en de anderen 'een sekte van bedriegers en idioten'.

Niettemin wordt theosofie door vriend en vijand een religie genoemd, zo niet een *sekte*. Laten we eens nagaan hoe de specifieke opvattingen die met het woord in verband zijn gebracht, die positie hebben bereikt, en hoe het komt dat ze daar zoveel recht op hebben dat geen van de leiders van de Society er ooit aan heeft gedacht hun leringen te ontkennen.

We hebben gezegd dat we in het absolute één-zijn van de natuur geloven. Eén-zijn betekent dat het voor een eenheid op één gebied mogelijk is om in contact te komen met een andere eenheid op of van een ander gebied. We geloven daarin.

In de zojuist verschenen *Geheime leer* staat te lezen wat in de hele oudheid de denkbeelden over de *oorspronkelijke leraren* van de primitieve mens en zijn drie vroegere wortelrassen waren. Het ontstaan van die WIJSHEID-RELIGIE waarin alle theosofen geloven, dateert uit die periode. De oorsprong van zogenaamd 'occultisme', of beter gezegd geheime wetenschap, moet worden gezocht bij die wezens die, geleid door karma, in onze mensheid incarneerden. Zij sloegen de grondtoon aan van die geheime wetenschap die talloze generaties van openvolgende adepten sindsdien in elk tijdperk verder hebben uitgewerkt, terwijl ze haar leringen door persoonlijke waarneming en ervaring controleerden. Het grootste deel van deze kennis – die geen mens volledig zou kunnen vatten – vormt dat wat we nu theosofie of 'goddelijke kennis' noemen. Wezens uit andere en hogere werelden bezitten haar misschien volledig, maar wij kunnen slechts over een benadering ervan beschikken.

Het één-zijn van alles in het heelal impliceert en rechtvaardigt dus ons geloof in het bestaan van een kennis die tegelijkertijd wetenschappelijk, filosofisch en religieus is, en die de noodzaak en het feit van een onderling verband tussen de mens en alle dingen in het heelal aantoon. Die kennis wordt daardoor in wezen RELIGIE, en als geheel en in haar universaliteit moet ze met de karakteristieke naam WIJSHEID-RELIGIE worden aangeduid.

Uit deze WIJSHEID-RELIGIE zijn alle verschillende afzonderlijke ‘religies’ (ten onrechte zo genoemd) voortgekomen, die stuk voor stuk uitlopers en vertakkingen voortbrengen, en ook alle kleine religieuze stromingen die altijd gebaseerd zijn op, en voortvloeien uit een persoonlijke ervaring van de ziel. Elk van deze religies of stromingen – of ze nu als orthodox of ketters, wijs of dwaas wordt beschouwd – is oorspronkelijk begonnen als een zuivere stroom uit de moederbron. Dat elk ervan na enige tijd besmeurd werd door menselijke interpretaties en zelfs verzinsels op basis van egoïstische motieven, doet niets af aan het feit dat elk van oorsprong zuiver was. Er zijn stromingen – we zullen ze geen religies noemen – die nu zoveel menselijke interpretaties bevatten dat ze onherkenbaar zijn geworden; andere vertonen alleen maar tekenen van snelle achteruitgang; geen enkele is aan de invloed van de tijd ontsnapt. Maar ze hebben allemaal een goddelijke, want natuurlijke en werkelijke, oorsprong; ja het mazdeïsme, brahmanisme en boeddhisme evenzeer als het christendom. De dogma’s en het menselijk element in laatstgenoemde hebben rechtstreeks tot het hedendaagse spiritisme geleid.

Er zal natuurlijk van beide kanten worden geprotesteerd, als we beweren dat het moderne spiritisme als zodanig, ontdaan van de ziekelijke speculaties die op de boodschappen van twee meisjes en hun heel onbetrouwbare ‘geesten’ werden gebaseerd, veel meer waarheid bevat en filosofisch juister is dan enig kerkelijk dogma.

Verstoffelijkt spiritisme is nu bezig zijn karma te oogsten. Zijn oorspronkelijke *pioniers*, bovengenoemde ‘twee meisjes’ uit Rochester, het Mecca van het moderne spiritisme, zijn oude vrouwen geworden sinds de eerste door hen voortgebrachte ‘klopgeluiden’ de deur tussen deze wereld en de andere wijd openzette. Op basis van hun ‘onschuldige’ getuigenis is het gedetailleerde denkbeeld ontstaan van een siderisch ‘zomerland’, met zijn actieve astrale bevolking van ‘geesten’ die voortdurend heen en weer reizen tussen hun ‘stille land’ en onze luidruchtige, kletspraatjes verspreidende aarde. Maar nu zijn de twee vrouwelijke

Mohammeds van het moderne spiritisme van hun geloof afgefallen en ontrouw geworden aan de door hen geschapen ‘filosofie’, en zelfs overgelopen naar het kamp van de vijand. Ze stellen het *praktische* spiritisme aan de kaak en maken het uit voor het grootste bedrog ooit.

De spiritisten (afgezien van enkele goede uitzonderingen) hebben zich verheugd en de kant van *onze* vijanden en lasteraars gekozen, toen deze, *die nooit theosoof waren geweest*, ons bedrogen en hun duivelse mentaliteit toonden door de stichters van de Theosophical Society voor bedriegers en leugenaars uit te maken. Moeten de theosofen dan op hun beurt lachen, nu zij die het spiritisme als eersten ‘openbaarden’ het bespotten? Nooit! De spiritistische verschijnselen zijn namelijk echt, en door het verraad van de ‘gezusters Fox’ krijgen we slechts opnieuw medelijden met alle mediums, en dit bevestigt voor het oog van de hele wereld wat we altijd hebben beweerd: dat geen enkel medium betrouwbaar is. Geen enkele echte theosoof zal ooit een tegenstander uitlachen, laat staan zich verheugen over zijn nederlaag. De reden hiervoor is eenvoudig:

Omdat we weten dat er wezens zijn van andere en hogere werelden, die nu, zoals altijd, met bepaalde uitverkoren stervelingen in contact staan, hoewel dit *nu* veel minder vaak het geval is dan in de oudheid, omdat de mensheid met iedere beschaafde generatie in elk opzicht achteruitgaat.

Theosofie heeft haar laatste woord over het spiritisme en de geesten nog niet gezegd; alle spiritisten van Europa en Amerika kwamen namelijk al in opstand toen er enkele bezwaren werden geuit tegen de gedachte dat iedere zich manifesterende intelligentie noodzakelijkerwijs de geest van een vroegere sterveling van deze aarde is. Misschien zal de theosofie dit ooit doen. Intussen verklaart de redactrice nog eens dat ze gelooft in wezens, grootser, wijzer en edeler dan enige *persoonlijke* God, die ver boven de ‘geesten van de gestorvenen’, heiligen, of gevleugelde engelen staan, maar die niettemin in ieder tijdperk en iedere eeuw af en toe uitzonderlijke ontvankelijke figuren – die vaak geen enkele band hebben met de kerk, het spiritisme of zelfs de theosofie – overschaduwden. En omdat ze in die hoogstaande en heilige spirituele wezens gelooft, moet ze ook geloven in hun tegenhangers: lagere ‘geesten’, goede, slechte, of neutrale. Daarom gelooft ze in het spiritisme en zijn verschijnselen, ook al vindt ze sommige verschijnselen weerzinwekkend.

Deze terloopse opmerking en uitweiding dient slechts om aan te

duiden dat theosofie het spiritisme – zoals het zou moeten zijn, niet wat daarvoor doorgaat – als één van haar wetenschappen, gebaseerd op de kennis en ervaring van ontelbare eeuwen, omvat. Er bestaat geen religie die deze naam waardig is, die niet is ontstaan als gevolg van dat soort *bezoeken* van wezens uit hogere gebieden.

Zo ontstonden alle prehistorische en ook alle historische religies, mazdeïsme en brahmanisme, boeddhisme en het christendom, jodendom, gnosticisme en islam; kortom, elk min of meer geslaagd ‘isme’. Ze zijn allemaal in de kern waar en aan de buitenkant onwaar. De ‘openbaarder’, de kunstenaar die een deel van de waarheid op de hersenen van de ziener afdruckte, was in elk van de gevallen een echte kunstenaar, die zuivere waarheid verkondigde; maar het voertuig bleek eveneens in elk van de gevallen *slechts een mens* te zijn. Vraag Rubinstein om een sonate van Beethoven te komen spelen op een piano *die zichzelf moet stemmen*, waarvan de helft van de toetsen chronisch lam zijn en de snaren slap hangen, en zie dan of u, ondanks het grote talent van de kunstenaar, de sonate kunt herkennen. De betekenis van deze anekdote is dat een mens, al is hij het grootste medium of een geboren ziener, toch maar een mens is; en een mens die aan zichzelf en aan zijn eigen bespiegelingen is overgelaten, *kan niet* zuiver afgestemd zijn op de absolute waarheid, zelfs al lukt het hem hier en daar wat kruimeltjes ervan te verzamelen. De mens is namelijk niets anders dan een *gevallen engel*, innerlijk een god, maar met dierlijke hersenen in zijn hoofd; en in gezelschap van anderen hier op aarde heeft hij meer te maken met verkoudheden en de walm van wijn, dan met het feilloos ontvangen van goddelijke openbaringen.

Vandaar ook de bonte mengeling van dogma’s van kerken. Vandaar ook de duizend-en-een zogenaamde ‘levensbeschouwingen’ (enkele tegenstrijdige theosofische theorieën inbegrepen); de verscheidenheid van ‘wetenschappen’ en denkrichtingen, zowel spirituele als verstandelijke, christelijke en wereldse; geloofsfanatisme en allerlei sekten, en vooral de persoonlijke ijdelheid van bijna iedere ‘hervormer’ sinds de middeleeuwen. Deze hebben allemaal het eenvoudige bestaan van de WAARHEID – de gemeenschappelijke wortel van alle stelsels – verduisterd en verborgen. Denken onze tegenstanders dat we theosofische leringen van deze opsomming uitsluiten? Helemaal niet. Hoewel de esoterische leringen die onze Society heeft verkondigd en nog verkondigt, geen verstandelijke of spirituele indrukken zijn afkomstig van een ‘onbekende, *van boven*’, maar de vruchten van leringen die door

levende mensen aan ons zijn gegeven, toch is het best mogelijk dat deze leringen, tenzij ze door een van de meesters van wijsheid zelf werden gedictieerd en opgeschreven, in veel gevallen zo onvolledig en onjuist zijn als een van onze tegenstanders het maar zou wensen.

De geheime leer – een boek waarin alles te lezen staat wat in onze eeuw openbaar kan worden gemaakt – is een poging om het gemeenschappelijke fundament en erfgoed van alle religieuze of filosofische stelsels, klein of groot, *gedeeltelijk* aan het licht te brengen. Het was onvermijdelijk dat deze hele massa verstarde misverstanden en vooroordelen werd weggenomen – die nu de moederstam van (a) alle grote wereldreligies, (b) van de kleinere sekten en (c) van de hedendaagse theosofie verbergt – hoezeer de grote waarheid door ons en door onze beperkte kennis ook is versluierd. De korst van onjuistheden is dik, wie daarvoor ook verantwoordelijk is, en omdat we *persoonlijk* hebben geprobeerd om daarvan iets weg te nemen, is onze poging aangegrepen om niet alleen aan alle theosofische schrijvers maar zelfs aan de Society verwijten te maken. Onder onze vrienden en lezers hebben slechts enkelen ons streven om in *The Theosophist* en *Lucifer* onjuistheden aan de kaak te stellen, niet als ‘liefdeloze kritiek op het christendom’, ‘ontheosofische aanvallen’, enz., bestempeld. Toch zijn deze nodig, zelfs onmisbaar, als we, zij het slechts bij benadering, waarheden aan de oppervlakte willen brengen.

We moeten allerlei dingen aan het licht brengen, en zijn zoals altijd bereid ervoor te lijden. Het is zinloos te beloven waarheid te *geven*, en haar dan alleen uit lafheid, met onjuistheden vermengd te laten. Dat het gevolg van zo’n werkwijze de feitenstroom alleen maar vertroebelt, blijkt duidelijk. Na twaalf jaar onafgebroken inspanning en strijd met tegenstanders uit alle vier de windstreken, hebben onze armzalige en gematigde protesten, onze schuchtere verklaringen, ons ‘meesterlijk niets doen’ en verstoppertje spelen in de schaduw van dorre metafysica, ons – ondanks onze vier theosofische maandelijks tijdschriften *The Theosophist*, *The Path*, *Lucifer* en het Franse *Le lotus* – niet verder gebracht dan dat theosofie in alle ernst als een religieuze SEKTE wordt beschouwd. Voor de honderd en zoveelste keer wordt ons gezegd: ‘Wat voor goeds doet de theosofie nu?’ en ‘Zie eens hoeveel goeds de kerken doen’!

Niettemin is het een bewezen feit dat de mensheid wat ethiek betreft geen haar beter is en in sommige opzichten zelfs tien keer slechter dan in de dagen van het heidendom. Bovendien verliest de christelijke kerk

de laatste vijftig jaar – sinds de tijd dat het vrijdenken en de wetenschap de overhand kregen – jaarlijks veel meer volgelingen uit de ontwikkelde kringen, dan ze bekeerlingen maakt in de lagere standen, het uitschot van het heidendom. Anderzijds heeft de theosofie meerdere mensen die de kerk – vanwege haar dogma's, het opleggen van geloof en haar tirannie – hadden verlaten, teruggevoerd vanuit een materialisme en volslagen wanhoop naar een geloof (gebaseerd op logica en bewijs) in het bestaan van het *goddelijk* zelf van de mens, en in de onsterfelijkheid van dat zelf. En als wordt bewezen dat de theosofie maar één op de duizend mensen die de kerk heeft verlaten, kan redden, doet ze dan niet méér goed dan alle zendelingen bij elkaar?

Theosofie werkt, zoals al vaak door de leden en woordvoerders van de Society schriftelijk en mondeling is gezegd, op een manier die precies het tegenovergestelde is van die van de kerk; en theosofie verwerpt de werkwijze van de wetenschap omdat haar inductieve methoden slechts tot grof materialisme kunnen leiden. Toch beweert de theosofie in feite dat ze én RELIGIE én WETENSCHAP is, want theosofie is de essentie van beide. In het belang van en uit liefde voor deze twee goddelijke abstracties – namelijk theosofische religie en wetenschap – heeft de Theosophical Society vrijwillig de taak op zich genomen om zowel de orthodoxe godsdienst als de hedendaagse wetenschap te zuiveren. Ze speelt ook de rol van een meedogenloze Nemesis tegenover die mensen die voor eigen doeleinden deze twee edele waarheden hebben ontheiligd, en ze daarna geforceerd van elkaar hebben gescheiden, hoewel die twee één zijn en *moeten zijn*. Dit te bewijzen is een van de doelstellingen van dit artikel.

De hedendaagse materialist houdt hardnekkig vol dat er een onoverbrugbare kloof tussen deze twee ligt, en wijst erop dat 'het conflict tussen religie en wetenschap' geëindigd is met de overwinning van laatstgenoemde en de nederlaag van eerstgenoemde. De hedendaagse theosoof weigert daarentegen in te zien dat er zo'n kloof bestaat. Wanneer zowel kerk als wetenschap beweert dat alleen zij de waarheid en *niets dan de waarheid* nastreeft, dan moet óf één van hen óf beide ongelijk hebben en onwaarheid voor waarheid aanzien. Elke andere belemmering voor hun verzoening moet als volkomen *denkbeeldig* worden beschouwd. Er is één waarheid, al wordt er vanuit twee verschillende richtingen naar gezocht en gestreefd. Daarom beweert de theosofie dat ze de twee vijanden met elkaar verzoent. Ze gaat ervan uit dat de *ware*, spirituele, oorspronkelijke christelijke religie, evenzeer als

de andere grote en nog veel oudere filosofische stelsels die aan haar zijn voorafgegaan, *het licht van de waarheid* is, 'het leven en licht van de mensen'.

Maar dit geldt evengoed voor het *ware* licht van de wetenschap. Daarom kan eerstgenoemd licht, verduisterd als het is door dogma's die worden bekeken door brillenglazen die beslagen zijn door het bijgeloof dat de kerken kunstmatig produceren, nauwelijks haar zusterstraal ontmoeten en doordringen in een wetenschap die al evenzeer verstrikt is in een web van paradoxen en hedendaagse materialistische redeneringen. De leringen van deze twee zijn onverenigbaar, en kunnen nooit tot overeenstemming komen zolang beiden, de religieuze filosofie en de wetenschap van de fysieke en uitwendige (filosofisch gesproken: *on-echte*) natuur, aan de onfeilbaarheid van hun eigen respectieve dwaallichtje blijven vasthouden. De twee lichten, waarvan de stralen op het punt van onjuiste conclusies even ver reiken, kunnen elkaar slechts vernietigen en een nog grotere duisternis veroorzaken. Toch kunnen ze worden verzoend als beide bereid zijn om hun eigen huis te zuiveren; de ene van de menselijke aangroeisels van eeuwen, de andere van de afschuwelijke uitwassen van het moderne materialisme en atheïsme. Omdat beide dat weigeren, kan er in dit geval niets beters worden gedaan dan wat alleen theosofie kan en ook zal doen: namelijk aan de onschuldige slachtoffers die zijn gevangen door deze twee belagers – twee draken zoals in sprookjes, de ene verslindt het verstand van de mens, de ander zijn ziel – steeds weer voor te houden dat de zogenaamde kloof slechts gezichtsbedrog is; dat het in plaats van een kloof een enorme vuilnisbelt is die door de twee vijanden is opgeworpen als verdedigingsmuur tegen wederzijdse aanvallen.

Als de theosofie dus niets anders doet dan de wereld bewust maken van het feit dat de *zogenaamde* tegenstelling tussen religie en wetenschap enerzijds wordt veroorzaakt door de intelligente materialisten die terecht protesteren tegen de absurde kerkelijke dogma's, en anderzijds door verblinde fanatici en belanghebbende geestelijken die, in plaats van de ziel van de mens te beschermen, met alle macht voor hun eigen brood en gezag vechten, ja zelfs dan zal de theosofie de verlosser van de mensheid blijken te zijn.

En nu hebben we hopelijk aangetoond wat echte theosofie is, en wie haar aanhangers zijn. Eerstgenoemde is goddelijke kennis en een ethiek die zo verheven is dat geen theosoof in staat is deze eer aan te doen; de aanhangers zijn feilbare maar oprechte mensen. Waarom zou men theo-

sofie dan beoordelen naar de persoonlijke tekortkomingen van een of andere leider of een lid van een van onze 150 afdelingen? Iemand kan zijn uiterste best doen en toch het niveau van zijn roeping en zijn aspiraties nooit halen. Dit is zijn of haar pech, maar niet de schuld van de theosofie, en zelfs niet van de Society. De enige verdienste van haar stichters is dat ze als eersten het theosofische rad in beweging hebben gezet. Als men al een oordeel over hen wil vellen, moet dit gebeuren op basis van het werk dat ze hebben verricht, en niet op basis van wat hun vrienden van hen denken of hun vijanden over hen zeggen.

Er is geen plaats voor *persoonlijkheden* in een werk zoals het onze, en iedereen moet – evenals de stichters zelf – bereid zijn om zich, zo nodig, *als individu* door de wagen van Jagannātha te laten vermorzelen *ten bate van het geheel*. Pas in de vage toekomst, wanneer de dood zijn koude hand op de onfortuinlijke stichters zal hebben gelegd, en daardoor aan hun werk een einde maakt, zullen hun verdiensten en tekortkomingen, hun goede en slechte handelingen en hun theosofisch werk op de balans van het nageslacht gewogen moeten worden. Pas dan, als de twee schalen in evenwicht zijn gebracht, en de aard van het netto resultaat aan iedereen in zijn volle en innerlijke waarde duidelijk zal zijn geworden, pas dan zal de aard van het oordeel met enige rechtvaardigheid kunnen worden vastgesteld.

Op dit moment zijn de resultaten, behalve in India, nog te veel over de hele aarde verspreid en te zeer beperkt tot een handjevol individuen om gemakkelijk beoordeeld te kunnen worden. Deze resultaten kunnen ook nauwelijks worden waargenomen en nog minder gehoord onder al het geraas en getier van onze ontelbare vijanden en hun onverschillige napraters. Maar hoe klein de resultaten ook zijn, als eenmaal blijkt dat ze goed zijn, is ieder mens die de ethische vooruitgang van de mensheid ter harte gaat zelfs nu de theosofie daarvoor dankbaarheid verschuldigd. En omdat theosofie nieuw leven werd ingeblazen en aan de wereld werd gepresenteerd door middel van haar onwaardige dienaren, de ‘stichters’, daarom zal alleen hun werk, indien dat nuttig blijkt te zijn, hen rehabiliteren, ongeacht hun huidige saldo op de ‘kleine kas’ rekening van karma waarop maatschappelijk ‘aanzien’ wordt bijgehouden.

Over reïncarnatie

[*Lucifer*, november 1888, blz. 210; *CW* 10:176]

[In zijn artikel 'A buddhist prince's view of the universe and the nature of man' zegt prins Chandrdhat Chudhathar van Siam o.a. het volgende:

Laten we ernaar streven een universele liefde te ontwikkelen, die ongetwijfeld zal leiden tot goede handelingen, de enige instrumenten waarmee we op het moment van de dood ons volmaakte evenbeeld kunnen schetsen.

H.P. Blavatsky geeft hierop in een voetnoot het volgende commentaar:]

Karma, tanhā en de skandha's zijn de almachtige drie-eenheid in één, en zijn de oorzaak van onze wedergeboorte. Het denkbeeld dat we op het moment van de dood ons huidige evenbeeld schetsen en dat dit evenbeeld onze toekomstige persoonlijkheid wordt, is heel poëtisch en treffend, maar wij verkondigen het als een occulte lering. Zijne koninklijke hoogheid wil volgens ons in feite zeggen dat ieder mens op het belangrijke moment van de dood zijn ware aard moet aanschouwen, en dat elke zelfmisleiding dan zinloos is. Daarom gebeurt het volgende.

Zoals iemand op het moment dat hij verdrinkt zijn hele leven aan zich voorbij ziet trekken, met alle gebeurtenissen, gevolgen en oorzaken, tot in het kleinste detail, evenzo ziet hij op het moment van de dood zichzelf in al zijn morele naaktheid, onopgesmukt door menselijke vleierij of zelfophemeling, en precies zoals hij is; en dus, *zoals hij*, of beter gezegd zoals de combinatie van zijn astrale dubbel en zijn kāma-beginsel, *zal worden*. De ondeugden, onvolkomenheden en vooral de begeerten uit het voorbije leven worden, door bepaalde wetten van affiniteit en overdracht, de kiemen van toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden in de *dierlijke* ziel (kāmarūpa), en dus ook van het astrale dubbel (līṅgaśarīra) dat er nauw mee verbonden is, in een volgend leven.

Alleen de *persoonlijkheid* verandert; het werkelijke reïncarnerende beginsel, het ego, blijft altijd hetzelfde; en haar KARMA leidt de specifieke karaktertrekken en de belangrijkste morele eigenschappen van de *oude* 'persoonlijkheid' (die door het ego niet onder controle kon wor-

den gebracht) om in de *nieuwe* toekomstige mens opnieuw te verschijnen. Deze eigenschappen en begeerten volgen, en hechten zich aan, het derde en het vierde beginsel van het kind die nog plastisch zijn, en zullen – tenzij het EGO strijd levert en overwint – tien keer zo sterk worden en de volwassen mens naar zijn ondergang leiden. Zij zijn de instrumenten en wapens van de karmische wet van VERGELDING. De prins zegt dus terecht dat onze goede en slechte handelingen ‘de enige instrumenten zijn waarmee we op het moment van de dood ons evenbeeld kunnen schetsen’, want de *nieuwe* mens is onveranderlijk de zoon en nakomeling van de oude mens zoals die was.

Is het veroordelen van anderen een plicht?

[‘Is denunciation a duty?’, *Lucifer*, december 1888, blz. 265-73;
CW 10:196-208]

Veroordeel geen mens in zijn afwezigheid; en wanneer men gedwongen is hem terecht te wijzen doe het dan in zijn gezicht, maar voorzichtig en met woorden vol menslievendheid en mededogen. Want het hart van de mens is gelijk de Kuśālī-plant: ze opent haar kelk voor de frisse morgendauw en sluit ze voor een zware regenbui.
– Boeddhistisch voorschrift

Oordeel niet opdat u niet wordt geoordeeld.
– Christelijk aforisme

Het spijt ons te vernemen dat een flink aantal oprechte theosofen voor een dilemma staan. Kleine oorzaken hebben soms grote gevolgen. Er zijn mensen die grappen kunnen maken tijdens de pijnlijkste operatie, en kalm blijven terwijl hun been wordt geamputeerd, maar die hevig zouden protesteren en hun rechtmatige plaats in het koninkrijk van de hemel zouden opgeven indien ze, om die te behouden, zich stil moesten houden wanneer iemand op hun tenen gaat staan.

In het 13de nummer van *Lucifer* (september 1888, blz. 63) werd een artikel over ‘De betekenis van een gelofte’ gepubliceerd. Van de zeven bepalingen (slechts zes werden meegedeeld) die de hele gelofte uitmaken, vereisen de 1ste, 4de, 5de en vooral de 6de grote morele karaktervastheid, een ijzeren wil en veel onzelfzuchtigheid, onmiddellijke

bereidheid tot zelfverloochening en zelfs zelfopoffering om ze na te komen. Toch hebben tientallen theosofen deze plechtige ‘belofte’ om voor de mensheid te werken, en zichzelf te vergeten, vrolijk ondertekend, zonder een woord van protest – behalve op één punt. Het is vreemd om te zeggen, maar het is in bijna elk geval het derde voorschrift waardoor de kandidaat aarzelt en de aftocht blaast. Hij beeft nog voor de trompet schalt: de beste en vriendelijkste van hen is verontrust, en hij is geïmponeerd door het trompetgeschal van die derde bepaling, alsof hij voor zichzelf het lot van de muren van Jericho vreest!

Wat is dan die *vreselijke* gelofte, waarvan het naleven de kracht van de gemiddelde sterveling te boven schijnt te gaan?

Eenvoudig deze:

Ik verbind me om nooit zonder protest te luisteren naar iets kwaads dat over een broeder-theosoof wordt gezegd, en ik zal anderen niet veroordelen.

Het lijkt heel gemakkelijk om deze gulden regel in praktijk te brengen. Zonder protest te luisteren naar kwaad dat over *wie dan ook* wordt gesproken is een daad die sinds het vroegste heidendom werd veracht.

Het is een vloek om openlijke laster aan te horen,
Maar die onweersproken te laten is erger,

zegt Ovidius. Dit was misschien, zoals scherp werd opgemerkt door Juvenalis, omdat

Laaghartige zielen altijd openstaan
Voor laster, dat ergste gif . . .

en omdat *in de oudheid* weinigen voor laaghartig wilden doorgaan. Maar nu! . . .

De plicht om een medemens die in zijn afwezigheid door een giftige tong wordt gestoken te verdedigen, en in het algemeen ‘anderen niet te veroordelen’ is in feite het echte leven en de ziel van de praktische theosofie, want zo’n daad is de dienaar die ons leidt naar het smalle pad van het ‘hogere leven’, dat leven dat leidt naar het doel dat we allemaal graag willen bereiken. Mededogen, liefde en hoop zijn de drie godinnen die dat ‘leven’ beheersen. Het niet veroordelen van onze medemensen bevestigt stilzwijgend dat de drie goddelijke zusters in ons wonen; het veroordelen op ‘horen zeggen’ bewijst hun afwezigheid. ‘Luister niet naar een praatjesmaker of lasteraar’, zegt Socrates.

‘Want zoals hij de geheimen van anderen onthult, zo zal hij ook die van u onthullen.’ Het is niet moeilijk lasteraars uit de weg te gaan. Waar geen vraag is, zal het aanbod snel ophouden. ‘Als de mensen niet naar praatjes *luisteren*, dan zullen kwaadsprekers niet langer kwaadspreken’ zegt een spreekwoord. Wie een ander veroordeelt plaatst zichzelf hoger dan de mens die hij veroordeelt. De farizeeën van ieder volk hebben dit sinds het ontstaan van onverdraagzame religies voortdurend gedaan. Moeten wij hetzelfde doen?

Misschien wordt ons gezegd dat wijzelf de eersten zijn die deze ethische wet die we verdedigen, breken. Dat onze theosofische tijdschriften vol staan met ‘openlijke veroordelingen’ en dat *Lucifer* zijn toorts omlaag richt om zoveel mogelijk licht te werpen op elk kwaad. We antwoorden: dit is iets heel anders. We stellen verontwaardigd stelsels en organisaties, maatschappelijk en godsdienstig kwaad, en vooral *huichelarij* aan de kaak; we veroordelen geen personen. Laatstgenoemden zijn de kinderen van hun eeuw, de slachtoffers van hun omgeving en van de tijdgeest. Iemand te veroordelen en in diskrediet te brengen in plaats van medelijden met hem te hebben en te proberen hem te helpen – omdat hij, geboren in een gemeenschap van lepralijders, zelf een lepralijder is – staat gelijk met een kamer te vervloeken omdat die donker is in plaats van rustig een kaars aan te steken om de duisternis te verdrijven. ‘Slechte daden worden versterkt door een kwaad woord’; ook kan een algemeen kwaad niet worden vermeden of uit de weg geruimd door zelf kwaad te doen en een zondebok te kiezen om te boeten voor de zonden van een hele gemeenschap. Daarom veroordelen we deze gemeenschappen en niet de leden ervan; we tonen de verdorvenheid van onze opgehemelde beschaving aan, wijzen op de schadelijke onderwijsstelsels die daartoe leiden, en laten zien welke fatale gevolgen deze hebben op het grote publiek.

We sparen evenmin onszelf. We zijn bereid om elke dag ons leven te geven voor theosofie – dat edele doel ‘universele broederschap’ waarvoor we leven en ademen – en om zo nodig iedere echte theosoof met ons eigen lichaam te beschermen. Niettemin stellen we even openlijk en krachtig de verdraaiing van de oorspronkelijke richtlijnen van de Theosophical Society aan de kaak, en ook de geleidelijke verslapping en ondermijning van het oorspronkelijke stelsel door het sofisme van veel van haar hoogste bestuursleden. We dragen ons karma voor ons gebrek aan bescheidenheid in de begintijd van de Theosophical Society; want onze geliefde spreuk, ‘Zie hoe die christenen elkaar lief-

hebben', moet nu dagelijks en bijna elk uur, worden vervangen door 'Zie hoe onze theosofen elkaar liefhebben'. En we beven bij de gedachte dat *Lucifer*, tenzij veel van onze gebruiken en gewoonten in de Theosophical Society in het algemeen worden verbeterd of afgeschaft, op een dag veel smetten op ons eigen wapenschild – namelijk zelfverheerlijking, liefdeloosheid en het opofferen van het welzijn van andere theosofen aan eigen persoonlijke verwaandheid – krachtiger aan het licht zal moeten brengen dan ze ooit de verschillende schijnvertoningen en vormen van machtsmisbruik in staatskerken en de moderne maatschappij aan de kaak heeft gesteld.

Niettemin zijn er theosofen die de balk in eigen oog vergeten en oprecht geloven dat het hun plicht is elke splinter die ze in het oog van hun medemens zien, aan de kaak te stellen. Een van onze meest achtenswaardige, hardwerkende en edelmoedige leden schrijft over de genoemde derde bepaling het volgende:

De 'gelofte' verbindt degene die haar aflegt nooit van iemand kwaad te spreken. Maar ik geloof dat er omstandigheden zijn waarin een strenge veroordeling een plicht tegenover de waarheid is. Er zijn gevallen van verraad, leugens of oplichterij in het privéleven die aan de kaak moeten worden gesteld als men er zeker van is; en er zijn in het openbare leven gevallen van corruptie en verlaging die goede staatsburgers genadeloos zouden moeten bestraffen. De theosofische denkwijze zou geen zegen voor de wereld zijn als ze oneervol, zwak en slap moreel gedrag aanmoedigde. . . .

Het spijt ons oprecht te zien dat een zo achtenswaardige broeder zulke verkeerde opvattingen heeft. In de eerste plaats is die theosofische denkwijze nogal armzalig die er eenvoudig niet in slaagt om van een 'goede staatsburger' een 'goede wereldburger' te maken. Een goede theosoof moet in zijn hart een kosmopoliet zijn. Zijn filantropische gevoelens moeten de hele mensheid omvatten. Het is hoger en veel edeler één van diegenen te zijn die hun medemensen zonder onderscheid van ras, geloof, kaste of huidskleur liefhebben dan alleen een goede patriot of, wat nog erger is, een partijgenoot. Het is edeler en goddelijker om iedereen met één maat te meten dan zijn land te steunen in zijn zucht naar zelfverheffing, conflicten of bloedige oorlogen in de naam van HEBZUCHT en EGOÏSME.

'Strenge veroordeling is een plicht tegenover de waarheid.' Dat is zo, op voorwaarde echter dat men de *wortel* van het kwaad moet be-

strijden en aan de kaak stellen, en niet zijn woede moet koelen door de onverantwoordelijke bloesems van de plant te rukken. Een verstandige tuinman trekt de woekerplanten met wortel en al uit de grond en zal geen tijd verspillen door met zijn tuinschaar de toppen van het giftige onkruid af te knippen. Indien een theosoof een ambtenaar, een rechter of een magistraat, een advocaat of zelfs een predikant is, dan is het natuurlijk zijn plicht tegenover zijn land, zijn geweten en tegenover degenen die hun vertrouwen in hem hebben gesteld om elk geval van ‘verraad, leugens en oplichterij streng te veroordelen’, *zelfs* in het privéleven; maar – let op – alleen indien een beroep op hem wordt gedaan en hij geroepen is tot het uitoefenen van zijn wettige gezag, en anders niet. Dit is geen ‘kwaadspreken’ of ‘veroordeelen’, maar werkelijk werken voor de mensheid; een poging om de maatschappij, die een deel daarvan is, te beschermen tegen misleiding; en om te voorkomen dat het eigendom van de burgers die aan hen als ambtenaren zijn toevertrouwd, hen roekeloos wordt afgenomen. Maar zelfs dan kan de theosoof in de magistraat zich laten gelden en zijn genade tonen door met Shakespeare’s strenge rechter te herhalen: ‘Ik toon haar vooral als ik mij rechtvaardig toon.’

Maar wat heeft een ‘werkend’ lid van de Theosophical Society, dat geen openbare functie of betrekking heeft en noch rechter, officier van justitie of predikant is, te maken met de wandaden van zijn medemensen? Indien een lid van de TS schuldig wordt bevonden aan een van de boven opgesomde of aan nog ergere misdaden en indien een ander lid in het bezit komt van het onomstotelijk bewijs daarvan, kan het zijn pijnlijke plicht worden om dat onder de aandacht van het bestuur van zijn afdeling te brengen. Onze Society en haar talrijke leden moeten worden beschermd. Ook dit is niet meer dan rechtvaardig. Een eenvoudige en waarheidsgetrouwe opgave van feiten kan niet als ‘kwaadsprekerij’ of als veroordeling van een broeder worden beschouwd. Tussen het eerstgenoemde en doelbewuste laster ligt echter een grote kloof. Bepaling 3 heeft alleen betrekking op diegenen die, hoewel ze in het geheel niet verantwoordelijk zijn voor de daden en leefwijze van hun medemensen, hen toch bij elke gelegenheid beoordelen en veroordelen. En in zo’n geval wordt het ‘laster’ en ‘kwaadsprekerij’.

Zo wordt genoemde bepaling door ons opgevat; en we geloven niet dat door haar na te leven de ‘theosofische denkwijze oneervol, zwak en slap moreel gedrag aanmoedigt’, maar het tegenovergestelde. Ware moed heeft toch niets te maken met veroordelen; en het is wei-

nig eervol om onze medemensen achter hun rug om te bekritisieren en te veroordelen, ongeacht of het onrecht anderen of onszelf is aangedaan. Moeten we de ongeëvenaarde deugden die door Gautama de Boeddha of door de Jezus van de evangeliën zijn voorgehouden, als ‘oneervol’ beschouwen? Dan moet de ethiek die door eerstgenoemde werd gepredikt, die ethische normen die prof. Max Müller, Burnouf en zelfs Barthélemy Saint-Hilaire unaniem als *de volmaaktste die de wereld ooit heeft gekend*, hebben bestempeld, niet meer zijn dan zinloze woorden, en dan was het beter geweest als de Bergrede nooit was geschreven.

Beschouwt onze correspondent de leer van geen weerstand bieden aan het kwaad, vriendelijkheid tegenover alle wezens, en de opoffering van onszelf voor het welzijn van anderen, als zwak of oneervol? Moeten de geboden, ‘oordeel niet, opdat u niet wordt geoordeeld’ en ‘steek je zwaard terug in zijn schede, want wie naar het zwaard grijpt, zal door het zwaard omkomen’, als slap moreel gedrag worden beschouwd, of *als de stem van karma*?

Maar onze correspondent staat in zijn denkwijze niet alleen. Er zijn veel goede, liefdevolle, zichzelf opofferende en in elk ander opzicht betrouwbare mannen en vrouwen, die zonder aarzelen elke andere bepaling van de ‘gelofte’ aannemen, maar die zich zorgen maken over deze specifieke bepaling en daarvoor zelfs bang zijn. Maar waarom? Het antwoord is simpel: eenvoudig *omdat ze bang zijn voor een* (voor hen) *onbewuste bijna onvermijdelijke* WOORDBREUK.

De moraal van het bovenstaande en zijn conclusie geven te denken. Het is zonder meer een klap in het gezicht van de christelijke opvoeding en van onze beschaafde, moderne maatschappij in al haar lagen en in elk *christelijk* land. Zo diep heeft deze morele kanker – de gewoonte om bij elke gelegenheid liefdeloos over onze medemensen en broeders te spreken – zich in het hart van alle lagen van de bevolking ingevreten, van de onderste tot de bovenste, dat hij de beste van haar leden beschroomd hun tong doet wantrouwen! *Ze vertrouwen zichzelf niet*, als ze zich van het veroordelen van anderen moeten onthouden – puur door de macht van de gewoonte. Dit is een onheilspellend ‘teken van de tijd’.

De meesten van ons, van welke nationaliteit ook, zijn geboren en grootgebracht in een sfeer vol van geroddel, liefdeloze kritiek en veroordeling op grote schaal. Onze opvoeding in die richting begint in de kinderkamer, waar het kindermeisje de gouvernante haat, laatstge-

noemde de vrouw des huizes haat, terwijl de bedienden, in het bijzijn van de 'baby' en de kinderen, onophoudelijk morren over hun bazen, op elkaar vitten en over iedere bezoeker schaamteloos opmerkingen maken. Hetzelfde voorbeeld vindt plaats in het leslokaal, zowel thuis als op school. Het hoogtepunt van ethische ontwikkeling wordt bereikt in de jaren van onze vorming en praktisch religieus onderricht. We worden volledig doordrenkt met de overtuiging dat hoewel we zelf 'in zonde en totale verdorvenheid zijn geboren', *onze* godsdienst de enige is die ons zal redden van eeuwige verdoemenis, terwijl de rest van de mensheid al eeuwig voorbeschikt is tot onblusbare hellevuren. We worden geleerd dat het lasteren van goden en religies van andere volkeren een teken van eerbied is voor onze eigen afgoden en een verdienstelijke handeling. Ons jeugdige plastische denken wordt ingeprent dat 'God de Heer', het *'persoonlijke absolute'*, zelf iemand is die de door hem geschapen mensen altijd lastert en veroordeelt, die de eigenzinnige jood vervloekt en de heiden in verleiding brengt.

Jarenlang wordt het denken van jonge protestanten periodiek verrijkt met de meest uitgelezen vervloekingen uit de 'commination service'¹ in hun gebedenboeken of met het 'veroordeelen van zondaars door Gods toorn en oordeel', naast eeuwige verdoemenis voor de meeste wezens; en vanaf zijn geboorte hoort de jonge rooms-katholiek voortdurend bedreigingen met vervloeking en excommunicatie door zijn kerk. Uit de *Bijbel* en de gebedenboeken van de Anglicaanse kerk leren jongens en meisjes uit alle lagen van de bevolking over het bestaan van zonden waarvan de vermelding in de werken van Zola bij de wet als immoreel en verdorven verboden is, maar op de opsomming en *vervloeking* waarvan in de kerken jong en oud 'amen' moeten zeggen in navolging van de predikant van de zachtmoedig en nederige Jezus. Laatstgenoemde zegt: 'Vloek *niet*, haat *niet*, veroordeel *niet*' maar 'heb je vijanden lief, zegen hen die je vervloeken, wees goed voor wie je haten en je vervolgen.' Maar de canon van de kerk en de geestelijken zeggen: Integendeel, er zijn misdaden en zonden 'waarvan jullie zelf bevestigen dat Gods vloek daarvoor terecht is'. (Zie 'commination service'.)

Het is geen wonder dat christenen later in het leven 'God' en de priester vroom proberen te evenaren, want hun oren galmen nog na van

---

¹Noot vert.: Voorlezing van goddelijke bedreigingen op aswoensdag in de Anglicaanse kerk.

het ‘vervloekt is hij die de afrastering van zijn burens verwijderd’ en ‘vervloekt is hij’ die dit, dat of iets anders doet, zelfs ‘hij die zijn vertrouwen in de mens stelt’(!) en in Gods’ oordeel en veroordelingen. Ze oordelen en veroordelen rechts en links, geven zich over aan laster op grote schaal en ‘bedreigen’ uit eigen beweging. Vergeten ze dat bij de laatste vloek – de banvloek over overspeligen en dronkaards, afgodendienaars en geldafpersers – ‘de ONBARMHARTIGEN en LASTERAARS’ zijn inbegrepen? En dat ze door zich aan te sluiten bij het plechtige ‘amen’ na deze laatste *christelijke* donderslag, ‘met hun eigen mond hebben bevestigd dat de vloek van God’ op hun eigen zondige hoofd ‘rechtmatig is’?

Maar dit schijnt de lasteraars in onze maatschappij weinig te deren. De godsdienstig opgevoede kinderen van kerkgangers hebben nog maar net de schoolbanken verlaten of ze worden al onder handen genomen door degenen die hen zijn voorgegaan. Ze worden door oudere en meer ervaren tongen klaargestoomd voor hun laatste examen in die school voor kwaadsprekerij, de wereld genaamd, om hun hoogste graad in de wetenschap van huichelarij en bedreigingen te halen; en dan hoeft een achtenswaardig lid van de maatschappij zich slechts bij een godsdienstige gemeenschap aan te sluiten om een kerkvoogd of beschermvrouw te worden.

Wie zal durven ontkennen dat in onze tijd de moderne samenleving over het algemeen één grote arena is geworden voor zulke morele moorden, gepleegd tussen twee kopjes thee terwijl er wordt gelachen en grappen worden gemaakt? De maatschappij is nu meer dan ooit een internationale puinhoop waarop, onder de wuivende banieren van het salon-en-kerk-christendom en het beschaafde gebabbel van de wereld, ieder mens, zodra hij zijn hielen heeft gelicht, wordt geofferd, het zondeoffer als zoenoffer, waarvan het geschroeide vlees een heerlijke geur heeft voor de neusgaten van bekrompen mensen. Broeders, laten we dank zeggen aan de God van Abraham en Izaäk, dat we niet meer leven in de tijd van de wrede Nero. En, ach, laten we dankbaar zijn dat we niet langer gevaar lopen om de arena van het Colosseum te worden binnengeleid om daar een betrekkelijk snelle dood te sterven in de klauwen van de hongerende wilde beesten!

Het christendom beroemt zich erop dat onze gebruiken en gewoonten wonderbaarlijk barmhartiger zijn geworden in de weldadige schaduw van het kruis. Niettemin hoeven we alleen maar een moderne salon te betreden om een uit het leven gegrepen, symbolische weergave

te vinden van dezelfde wilde beesten die zich te goed doen aan en zich verkneukelen over de verminkte karkassen van hun beste vrienden. Kijk naar die gracieuze maar wrede grote katten die met zoete glimlachjes en een onschuldige blik hun rooskleurige nagels scherpen als voorbereiding op het kat-en-muisspel. Wee de arme muis die wordt gegrepen door die trotse katten van de grote wereld! De muis zal jarenlang moeten bloeden vóór hij ten slotte mag sterven. De slachtoffers zullen een ongehoord moreel martelaarschap moeten ondergaan. Ze zullen uit kranten en van *vrienden* vernemen dat ze zich op een of ander moment in hun leven schuldig hebben gemaakt aan alle opgesomde ondeugden en zonden in de ‘commination service’, totdat genoemde muizen zelf, om verdere vervolging te vermijden, veranderen in wrede katten van de maatschappij en op hun beurt andere muizen bang maken. Broeders, welke van de twee arena’s is te verkiezen: die van de oude heidense of die van de christelijke landen?

Sterne vond geen woorden van minachting krachtig genoeg om dit geroddel van de wereldse Kaïns van beide geslachten af te keuren.

Hoe vaak wordt de eerlijkheid en onkreukbaarheid van een mens afgedaan met een glimlach of een schouderophalen? Hoeveel goede en edelmoedige daden werden door een wantrouwige blik aan de vergetelheid prijsgegeven, of werden op een kritiek moment door een mysterieus gefluister bestempeld met de beschuldiging dat ze uit slechte motieven zijn voortgekomen. Kijk . . . hoeveel kuisheid wordt tenietgedaan door vergezochte insinuaties – door een hoofdschudden, of door een wrede knipoogje verdacht gemaakt door de jaloezie van hen die zelf niet meer voor verleiding in aanmerking komen. Hoe vaak moet de goede naam van een hulpeloos schepsel bloeden door een gerucht dat de verspreider ervan met veel medelijden en medeleven vervult, en waarover diegene diepbedroefd is en bij God hoopt dat het niet waar is!¹

Hij zet deze schets voort door te zeggen:

Laster is zo vruchtbaar in de verscheidenheid van zijn middelen, zowel als genoegdoening als om zich te vermommen. Als die gewiekste wapens al zoveel pijn veroorzaken, wat moeten we dan zeggen van openlijk en schaamteloos kwaadspreeken zonder enige omzichtigheid of terughoudendheid? Terwijl eerstgenoemde, die als een pijl in het donker wordt afgeschoten, niettemin zoveel verborgen

---

¹ Laurence Sterne, *The Sermons of Mr. Yorick*, preek 11.

kwaad doet, vaagt laatstgenoemde zoals de pest die op klaarlichte dag woedt, alles voor zich weg, en velt zonder onderscheid de goeden en de kwaden; duizend vallen aan zijn linkerkant, en tienduizend aan zijn rechterkant; ze vallen, zo verscheurd en uiteengereten op hun meest gevoelige plek, zo meedogenloos aan stukken gehakt dat ze soms nooit meer herstellen van hun wonden of van het hartenleed dat hen is aangedaan.¹

Dit zijn de gevolgen van laster; en vanuit het standpunt van karma *staan veel van zulke gevallen gelijk met in woede bedreven moord*. Daarom moeten degenen onder de ‘werkende leden’ van de Theosophical Society die het ‘hogere leven’ willen leiden zich door deze plechtige gelofte binden, óf *hun tijd verlummelende* leden blijven. Deze bladzijden zijn niet aan laatstgenoemden gericht, die ook geen belangstelling zouden hebben voor deze vraag; noch bevatten ze raad aan de leden van de TS in het algemeen. De genoemde ‘gelofte’ wordt alleen afgelegd door die leden die men in kringen van onze ‘loges’ begint aan te duiden als de ‘werkende’ leden van de TS. Alle anderen, d.w.z. de leden die als een ornament willen blijven en tot de groepen behoren die elkaar ‘wederzijds bewonderen’, of zij die uit louter nieuwsgierigheid lid zijn geworden en – zonder hun betrekking met de Society te verbreken – stilletjes zijn afgevallen, of zij die nog slechts een oppervlakkige (zoal enige) belangstelling, een lauwe sympathie, hebben voor de beweging (en zij vormen de meerderheid in Engeland), hoeven zo’n gelofte niet af te leggen.

Na jarenlang in het nu opgevoerde drukke toneelstuk, bekend als de Theosophical Society, het ‘Griekse koor’ te hebben gevormd, geven ze de voorkeur eraan dat te blijven. Gezien zijn aantal hoeft het ‘koor’, evenals in het verleden, alleen toeschouwer te zijn bij de handelingen van de hoofdrolspelers, en van hen wordt alleen verlangd dat ze nu en dan hun gevoelens uitdrukken door de prachtige slotverzen van de monologen van de acteurs te herhalen, of te zwijgen – naar eigen verkiezing. Als ‘eendagsfilosofen’, zoals Carlyle ze noemt, verlangen ze niet om ‘het in praktijk te brengen’, noch wordt dit van hen verlangd. Daarom worden ze, zelfs als deze regels hun onder ogen zouden komen, eerbiedig gevraagd om te bedenken dat wat er gezegd is geen betrekking heeft op een van de boven opgesomde groepen van leden. De meesten van hen zijn lid geworden van de Society zoals ze een boek

---

¹ Laurence Sterne, *The Sermons of Mr. Yorick*, preek 11.

van tien euro zouden hebben gekocht. Ze worden aangetrokken door de moderne omslag, openden het, en na vluchtig inhoud en titel, motto en opdracht te hebben doorgenomen, hebben ze het achter op een boekenplank weggezet en er niet meer aan gedacht. Door de koop is het boek nu hun bezit, maar ze zullen er evenmin naar teruggrijpen als naar een verouderd meubelstuk dat naar de rommelkamer is verbannen, omdat de zitting ervan niet comfortabel genoeg is, of niet past bij hun morele en verstandelijke omvang.

Honderd tegen een dat deze leden *Lucifer* zelfs niet lezen, want het is nu een theosofisch statistisch feit dat *meer dan tweederde* van zijn abonnees geen theosoof is. En ook de oudere broeders van *Lucifer* – *The Theosophist* uit Madras, *The Path* uit New York, de Franse *Le Lotus*, ja zelfs het verbazingwekkend goedkope en internationale *Theosophical Siftings* – zijn niet veel gelukkiger dan wij. Zoals alle profeten ontbreekt het hen niet aan aanzien, behalve in hun eigen land, en hun stem op het gebied van theosofie is werkelijk ‘de stem van een roepende in de woestijn’. Dit is geen overdrijving. Onder de respectievelijke abonnees van deze verschillende tijdschriften zijn gemiddeld 15 procent leden van de TS, waarvan ze de organen zijn, en voor wie ze werden begonnen (hun redacteurs, managers en de hele staf van vaste medewerkers werken gratis, en betalen bovendien uit hun eigen, gewoonlijk krappe portemonnee drukkers, uitgevers en nu en dan voor een bijdrage van een schrijver). Dit is ook een teken van de tijd, en laat het verschil zien tussen de ‘werkende’ en de ‘rustende’ theosofen.

Voor we dit artikel besluiten richten we ons nog eens tot eerstgenoemden. Wie van hen zou willen volhouden dat de 3de bepaling niet een basisbeginsel is van de ethische gedragscode die iedere theosoof zou moeten volgen die ernaar streeft *er werkelijk een* te worden? Zou deze bepaling in zo’n grote organisatie van mannen en vrouwen, samengesteld uit de meest uiteenlopende nationaliteiten, karakters, geloofs-overtuigingen en denkwijzen, (die alleen daardoor al zoveel reden tot meningsverschillen en ruzie verschaffen), niet een essentieel onderdeel moeten zijn van de plicht van ieder werkend of toekomstig lid dat zich bij de theosofische beweging aansluit? Wij denken van wél, en geven dit ter overweging aan de vertegenwoordigers van de Algemene Raad, die op de volgende jaarvergadering in Adyar zullen bijeenkomen.

In een Society die zich op een verheven stelsel van ethiek laat voorstaan – de essentie van alle vroegere ethische gedragscodes – die openlijk haar aspiraties verkondigt om door haar praktische voorbeeld en

leefwijze de volgelingen van elke religie te overtreffen, is zo'n gelofte een vereiste voor het succes van die Society. In een gezelschap waar 'naast de schadelijke brandnetel de roos bloeit', en waar scherpe dorens talrijker zijn dan geurige bloesems, is zo'n gelofte *de enige redding*. Geen enkele ethiek is als wetenschap van de wederzijdse plichten van de mens – hetzij maatschappelijke, religieuze of filosofische – volledig of consequent, tenzij zo'n regel streng wordt gehandhaafd. Sterker nog, indien we niet willen dat onze Society feitelijk een grote schijnvertoning wordt, die paradeert onder de vlag van 'universele broederschap', dan moeten we elke keer dat deze *wet der wetten* wordt overtreden de lasteraar royeren. Geen eerlijk mens, laat staan een theosoof, mag deze regels van Horatius in de wind slaan:

Hij die tegen zijn afwezige vrienden uitvaart,
Of hoort dat ze worden belasterd en ze niet verdedigt,
Praatjes overbrengt en zorgt dat zijn vrienden worden geringeschat,
Die man is een SCHURK – wees voor hem op uw hoede.¹

Dialogo tussen de twee redactrices van *Lucifer*

Over astrale lichamen, of dubbelgangers

['Dialogues between the two editors', *Lucifer*, december 1888,
blz. 328-33; *CW* 10:217-26]

Mabel Collins: Er heerst in het denken van mensen grote verwarring over de verschillende soorten verschijningen, schimmen, spoken of geesten. Zouden we de betekenis van deze termen niet eens en voor altijd moeten uitleggen? Je zegt dat er verschillende soorten 'dubbelgangers' zijn, wat zijn dat?

H.P. Blavatsky: Onze occulte filosofie leert ons dat er drie soorten 'dubbelgangers' zijn om het woord in zijn ruimste betekenis te gebruiken. (1) De mens heeft zijn 'dubbelganger' of *schim*, die terecht zo wordt genoemd, waaromheen het fysieke lichaam van de foetus, de

¹ *Satires*, 1:4:81-5.

toekomstige mens, wordt opgebouwd. Het voorstellingsvermogen van de moeder, of een ongeluk dat het kind treft, zal ook het astrale lichaam treffen. Het astrale en het fysieke bestaan beide voordat het denkvermogen actief wordt en voordat ātman ontwaakt. Dit gebeurt wanneer het kind zeven jaar oud is, en dan begint de verantwoordelijkheid die eigen is aan een zelfbewust wezen. Deze ‘dubbelganger’ wordt geboren met de mens, sterft met hem en kan zich tijdens het leven nooit ver van het lichaam verwijderen, en hoewel hij hem overleeft, houdt zijn ontbinding gelijke tred met die van het lijk. Hij wordt soms, onder bepaalde atmosferische omstandigheden, boven de graven gezien als een lichtgevend beeld van de mens die was. Fysiek gezien is hij tijdens het leven de vitale dubbelganger van de mens, en na de dood de gassen die worden afgescheiden door het ontbindende lichaam. Maar wat zijn oorsprong en essentie betreft, is hij iets meer. We zijn overeengekomen deze ‘dubbelganger’ het *liṅgaśarīra* te noemen, maar ik stel voor hem gemakshalve ‘proteusachtig’ of ‘plastisch lichaam’ te noemen.

MC: Waarom proteusachtig of plastisch?

HPB: Proteusachtig omdat hij alle vormen kan aannemen; bijvoorbeeld de ‘schaapsherder-tovenaars’ die door het volksgeloof ervan worden beschuldigd, en misschien niet zonder enige reden, ‘weerwolven’ en ‘mediums’ te zijn, waarvan de ‘plastische lichamen’ de rol speelden van gematerialiseerde grootmoeders en ‘John Kings’. Vanwaar anders de onveranderlijke gewoonte van de ‘dierbare overleden engelen’ om op niet veel verder dan een armlengte van het medium te verschijnen, of dit medium nu in trance is of niet? Let wel, ik ontken helemaal niet dat er invloeden van buitenaf bij dit soort verschijnselen optreden. Maar ik verklaar dat tussenkomst van buitenaf zeldzaam is, en dat de gematerialiseerde vorm altijd die van het ‘astrale’ of proteusachtige lichaam van het medium is.

MC: Maar hoe wordt dit astrale lichaam geschapen?

HPB: Het wordt niet geschapen; het groeit mee, zoals ik je vertelde, met de mens en bestaat in elementaire toestand zelfs vóór het kind wordt geboren.

MC: En wat is de tweede soort dubbelganger?

HPB: De tweede is het ‘gedachte’-lichaam, of beter gezegd droomlichaam; onder occultisten bekend als het *māyāvīrūpa*, of ‘bedrieglijke lichaam’. Tijdens het leven is dit beeld zowel het voertuig van het denken als van de dierlijke begeerten en verlangens, en komt zowel voort

uit het laagste aardse manas (denkvermogen) als uit kâma, het begeer-tebeginsel. Het is in wezen tweeledig, en vormt na de dood wat men in het Oosten bhûta of kâmarûpa noemt, maar wat bij theosofen meer bekend is als het ‘spook’.

MC: En de derde soort?

HPB: De derde is het echte ego, dat in het Oosten een naam draagt die ‘oorzakelijk lichaam’ betekent, maar in de trans-Himālaya scholen altijd het ‘karmische lichaam’ wordt genoemd, wat hetzelfde betekent. Karma of handeling is de oorzaak die onophoudelijk wedergeboorten of ‘reïncarnaties’ voortbrengt. Het is niet de monade, noch het eigenlijke manas; maar is in een bepaald opzicht onverbrekkelijk verbonden met en een samenstelling van de monade en het manas in devachan.

MC: Zijn er dan drie dubbelgangers?

HPB: Als je de christelijke en andere drie-eenheden ‘drie goden’ kunt noemen, dan zijn er drie dubbelgangers. Maar in werkelijkheid is er slechts één met drie aspecten: het meest stoffelijke deel verdwijnt met het lichaam; het middelste overleeft als een onafhankelijke maar tijdelijke entiteit in het schimmenrijk; het derde is onsterfelijk gedurende het hele manvantara, tenzij nirvāṇa er eerder een eind aan maakt.

MC: Maar zal ons niet gevraagd worden wat het verschil is tussen het mâyāvi- en kâmarûpa of, zoals je voorstelt ze te noemen, het ‘droomlichaam’ en het ‘spook’?

HPB: Waarschijnlijk wel, en we zullen aan ons antwoord toevoegen dat de ‘denkkracht’ of het denkaspect van het mâyāvi- of ‘bedrieglijke lichaam’ na de dood helemaal opgaat in het oorzakelijke lichaam, of het bewuste *denkende* EGO. De kracht van het verlangen van het ‘droomlichaam’ – of de dierlijke factoren – neemt na de dood op wat ze tijdens het leven heeft verzameld (door haar onverzadigbare verlangen om te leven); d.w.z. zowel alle astrale levenskracht als alle indrukken van haar *stoffelijke* daden en gedachten terwijl ze in het lichaam leefde, vormen het ‘spook’ of kâmarûpa. Theosofen weten heel goed dat het hoger manas zich na de dood verenigt met de monade en naar devachan gaat, terwijl de droesem van het lager manas of de dierlijke ziel dit spook vormt. Het heeft leven in zich, maar nauwelijks enig bewustzijn, behalve wanneer het in de stroom van een medium wordt getrokken.

MC: Is dit alles wat over dit onderwerp kan worden gezegd?

HPB: Ik denk dat dit voorlopig genoeg metafysica is. Laten we blijven bij de ‘dubbelganger’ in zijn aardse fase. Wat wil je weten?

MC: Ieder land in de wereld gelooft in meerdere of mindere mate in de ‘dubbelganger’. De eenvoudigste vorm hiervan is het verschijnen van de menselijke schim aan zijn beste vriend kort na zijn dood of op het moment van de dood. Is deze verschijning het māyāvīrūpa?

HPB: Ja dat is het, omdat het wordt voortgebracht door het denken van de stervende.

MC: Is het onbewust?

HPB: Het is in zoverre onbewust dat de stervende het gewoonlijk niet willens en wetens doet; hij is zich ook niet ervan bewust dat hij op deze manier verschijnt. Wat er gebeurt is het volgende. Indien hij op het moment van de dood heel sterk denkt aan degene die hij óf heel graag wil zien óf van wie hij het meeste houdt, kan hij aan die persoon verschijnen. De gedachte wordt objectief; de dubbelganger of menselijke schim is niets anders dan een getrouwe kopie van hem, zoals een weerkaatsing in een spiegel, en kopieert wat de mens, zelfs in gedachte, doet. Daarom worden de verschijningen in zulke gevallen vaak gezien in de kleren die ze op dat specifieke moment dragen, en het *beeld* geeft zelfs de uitdrukking op het gezicht van de stervende weer. Als de dubbelganger van iemand die een bad neemt werd gezien, dan zou hij in water gedompeld lijken te zijn. Wanneer iemand die verdronken is aan zijn vriend verschijnt, zal het beeld druipnat zijn.

De oorzaak van de verschijning kan ook bij de ander liggen; d.w.z. de stervende kan al of niet denken aan de persoon aan wie zijn beeld verschijnt, maar dan is die andere persoon het medium. Of misschien is zijn sympathie of haat voor degene van wie de schim aldus wordt opgeroepen, fysiek of psychisch heel intens; en in dit geval wordt de verschijning geschapen door, en is afhankelijk van, de kracht van die gedachte. Dan gebeurt het volgende. Laten we de stervende A noemen en degene die de dubbelganger ziet B. Door liefde, haat of angst is het beeld van A zo diep ingeprent in het psychische geheugen van B dat er een feitelijke magnetische aantrekking en afstoting tussen beiden is ontstaan, of ze dit nu weten of niet. Wanneer A sterft wordt het zesde zintuig of de psychische, spirituele intelligentie van de *innerlijke mens* in B zich bewust van de verandering in A en deelt dit onmiddellijk mee aan zijn fysieke zintuigen door het beeld van A op het moment van de grote verandering voor zijn ogen te projecteren.

Hetzelfde gebeurt wanneer de stervende ernaar verlangt iemand te zien; bewust of onbewust zendt hij *zijn* gedachte langs de draad van de sympathie over naar zijn vriend, en die gedachte wordt objectief. Dit is

wat de ‘Spookical’ Research Society¹ hoogdravend, maar niettemin vaag, *telepathische invloed* noemt.

MC: Dit betreft de eenvoudigste vorm van het verschijnen van de dubbelganger. Maar wat gebeurt er in gevallen waarin de dubbelganger in strijd met de gevoelens en verlangens van die mens handelt?

HPB: Dit is onmogelijk. De ‘dubbelganger’ kan niet handelen, tenzij de grondtoon van deze handeling werd aangeslagen in de hersenen van degene aan wie de ‘dubbelganger’ toebehoort, ongeacht of deze mens pas is overleden, of nog in goede of slechte gezondheid leeft. Als hij bij die gedachte een seconde stilstand, lang genoeg om daaraan vorm te geven voordat hij zich op andere mentale beelden richtte, is deze ene seconde even voldoende om zijn persoonlijkheid op de astrale golven objectief te maken, als het voor jouw gezicht is om een indruk te maken op de gevoelige plaat van een foto toestel. Niets belet dat jouw vorm vervolgens, wanneer ze door de omringende krachten wordt gegrepen – zoals een droog blad dat van een boom is gevallen door de wind wordt opgenomen en meegevoerd – ertoe wordt gebracht je gedachten te verdraaien of belachelijk te maken.

MC: Stel dat de dubbelganger in zoveel woorden een gedachte uitdrukt die niet bij die persoon past, laten we zeggen tegen een verre vriend, misschien op een ander werelddeel? Ik ken voorbeelden hiervan.

HPB: Dit gebeurt wanneer het voortgebrachte beeld door een ‘schil’ wordt opgepakt en gebruikt. Zoals op een seance wanneer ‘beelden’ van de overledenen – die misschien onbewust in het geheugen of zelfs in de aura’s van de aanwezigen zweven – door elementalen of elementaire schimmen worden gegrepen en objectief worden gemaakt, en zelfs ertoe worden gebracht om te handelen op bevel van de aanwezige met de sterkste wil. In het door jou genoemde geval moet er bovendien een verbindende schakel bestaan, een soort telegraafdraad, tussen de twee personen, een band van psychische sympathie, en hierlangs reist de gedachte ogenblikkelijk. Er moet natuurlijk in ieder geval een of andere goede reden zijn waarom die specifieke gedachte die richting uitgaat; op een of andere manier moet die verbonden zijn met die andere persoon. Anders zouden zulke verschijningen algemene en dagelijkse gebeurtenissen zijn.

MC: Dit lijkt erg eenvoudig; waarom vindt het dan alleen plaats bij uitzonderlijke mensen?

---

¹ Noot vert.: een spottende verwijzing naar de Society for Psychical Research.

HPB: Omdat het plastische vermogen van de verbeelding bij sommige mensen veel sterker is dan bij anderen. Het denkvermogen is tweeledig van aard: het is fysiek en metafysisch. Het hogere deel van het denkvermogen is verbonden met de spirituele ziel of buddhi, het lagere met de dierlijke ziel, het kâma-beginsel. Er zijn mensen die de hogere aspecten van hun denkvermogen nooit gebruiken; degenen die dit wel doen, vormen de minderheid en zijn dus in een bepaald opzicht verder dan, of staan boven, de gemiddelde mensheid. Deze zullen zelfs over alledaagse zaken op dat hogere niveau denken. Niet alleen de individuele gesteldheid van de mens bepaalt welk 'beginsel' van het denkvermogen hij gebruikt, maar ook de vermogens meegebracht uit een vorig leven en soms de fysieke erfelijkheid. Daarom is het zo moeilijk voor een materialist, van wie het metafysische deel van het denkvermogen bijna is weggekwijsd, zich te verheffen, of voor iemand die van nature spiritueel is om af te dalen tot het niveau van het alledaagse denken. Ook optimisme en pessimisme hangen in hoge mate hiervan af.

MC: Maar de gewoonte om het hogere denkvermogen te gebruiken kan worden ontwikkeld, hoe zou er anders hoop kunnen zijn voor hen die hun leven willen veranderen en zich innerlijk willen verheffen? En dat dit mogelijk is moet waar zijn, anders zou er voor de wereld geen hoop zijn.

HPB: Het hogere denken kan zeker worden ontwikkeld, maar slechts met grote moeite, door vastberadenheid en veel zelfopoffering. Maar het is betrekkelijk gemakkelijk voor hen die met deze gave zijn geboren. Hoe komt het dat de één poëzie kan zien in een kool of in een varken met haar biggen, terwijl de ander in de meest verheven dingen alleen het laagste en meest stoffelijke aspect waarneemt, lacht om de 'muziek van de sferen', en de meest edele opvattingen en filosofieën belachelijk maakt? Het verschil hangt eenvoudig af van het aangeboren vermogen om op het hogere of het lagere gebied te denken, met de astrale (in de betekenis die Saint-Martin aan dat woord heeft gegeven) of met de fysieke hersenen. Grote verstandelijke vermogens zijn vaak geen bewijs van, maar zijn belemmeringen voor, spirituele en juiste opvattingen, zoals we zien bij de meeste grote wetenschappers. We moeten eerder medelijden met hen hebben dan het hen verwijten.

MC: Maar hoe komt het dat iemand die op een hoger gebied denkt, daardoor meer volmaakte en krachtige beelden en objectieve vormen voortbrengt?

HPB: Niet alleen zo iemand, maar iedereen die sensitief is. Iemand die over het vermogen beschikt om zelfs de onbelangrijkste dingen vanuit een hoger gebied te overdenken heeft door deze gave een beeldend voorstellingsvermogen. Waar zo iemand ook over denkt, zijn denken zal zoveel intenser zijn dan het denken van een gewoon mens, dat het juist door deze intensiteit het vermogen om te scheppen verkrijgt. De wetenschap heeft vastgesteld dat het denken een vorm van energie is. De werking van deze energie verstoort de atomen van de astrale atmosfeer om ons heen. Dat heb ik je al verteld; de gedachtestralen hebben hetzelfde potentiële vermogen om vormen voort te brengen in de astrale atmosfeer als lichtstralen geprojecteerd door een lens. Elke gedachte wordt dus ontwikkeld met behulp van hersenenergie, en veroorzaakt al of niet bewust een vorm.

MC: Is die vorm volkomen onbewust?

HPB: Volkomen onbewust, tenzij deze de schepping is van een adept, die er met een bepaald doel bewustzijn aan schenkt, of beter gezegd, er voldoende van zijn wilskracht en intelligentie inlegt om deze bewust te laten lijken. Dit zou ons voorzichtiger moeten maken met betrekking tot onze gedachten.

Toch moet er een groot onderscheid worden gemaakt tussen de adept en de gewone mens. De adept kan zijn *mâyāvīrūpa* gebruiken wanneer hij dat wil, maar de gewone mens kan dat niet, behalve in heel zeldzame gevallen. Het wordt *mâyāvīrūpa* genoemd omdat het een vorm van illusie is, gemaakt voor een specifiek doel, en het heeft voldoende van het denkvermogen van de adept in zich om zijn doel te verwezenlijken. De gewone mens maakt slechts een gedachtebeeld waarvan de eigenschappen en vermogens hem op dat moment totaal onbekend zijn.

MC: Kan men dan zeggen dat de vorm van een adept op een afstand van zijn lichaam verschijnt, zoals Ram Lal in *Mr. Isaacs* eenvoudig een beeld is?

HPB: Precies. Het is een wandelende gedachte.

MC: In dat geval kan een adept bijna gelijktijdig op verschillende plaatsen verschijnen.

HPB: Dat kan. Zoals Apollonius van Tyana, die op twee plaatsen tegelijk werd gezien, terwijl zijn lichaam in Rome was. Maar men moet goed begrijpen dat zelfs van de *astrale* adept niet *alles* bij elke verschijning aanwezig is.

MC: Is het voor iemand met enige verbeeldingskracht en paranor-

male vermogens dan niet heel noodzakelijk om over zijn gedachten te waken?

HPB: Zeker, want elke gedachte neemt de vorm aan van het beeld van de handeling waaraan wordt gedacht. Hoe kunnen helderzienden anders in je aura jouw verleden en heden zien? Wat ze zien is een voorbijkomend panorama van jezelf, voorgesteld door opeenvolgende handelingen die voortkomen uit je gedachten. Je vroeg me of we gestraft worden voor onze gedachten. Niet voor alle, want sommige worden doodgeboren; maar wel voor andere die we ‘stille’ maar potentiële gedachten noemen. Neem een extreem geval zoals van iemand die zo slecht is dat hij de dood van een ander wenst. Tenzij degene die het kwaad toewenst een dugpa is, een hoge adept in de zwarte magie, in welk geval karma wordt uitgesteld, wreekt die wens zich op hemzelf.

MC: Maar stel dat hij die het kwaad toewenst een hele sterke wil heeft, zonder een dugpa te zijn, zou dan de dood van de ander kunnen worden veroorzaakt?

HPB: Alleen als de kwaadwillige het boze oog heeft, wat eenvoudig betekent dat hij een enorm beeldend voorstellingsvermogen bezit, dat onwillekeurig werkt en dus onbewust voor slechte doeleinden wordt gebruikt. Wat is de kracht van het ‘boze oog’? Eenvoudig een groot beeldend vermogen van het denken, zo groot dat het een stroom te weegbrengt die vol latente zaden van allerlei ongeluk is, die zich enten op of hechten aan ieder mens die in die stroom terechtkomt. Een jettatore (iemand met het boze oog) hoeft zelfs geen verbeeldingskracht te hebben noch slechte bedoelingen of wensen. Hij kan eenvoudig van nature verzot zijn op het kijken naar of lezen over sensationele gebeurtenissen, zoals moord, terechtstellingen, enz. Op het moment dat zijn oog op zijn toekomstige slachtoffer valt, hoeft hij niet eens aan een van deze dingen te denken. De stroom is al opgewekt en bestaat in zijn blik, klaar om in actie te komen op het moment dat zich een gunstige omstandigheid voordoet, zoals een zaadje dat langs de weg is gevallen klaar is om bij de eerste gelegenheid te ontspruiten.

MC: Maar hoe staat het met de gedachten die je ‘stil’ hebt genoemd? Wreken die wensen of gedachten zich ook op de denker ervan?

HPB: Dat doen ze; zoals een bal die een voorwerp niet doordringt, terugspringt naar degene die hem heeft geworpen. Dit gebeurt zelfs bij sommige dugpa’s of tovenaars die niet sterk genoeg zijn, of zich niet aan de regels houden – want zelfs zij hebben regels waaraan ze zich moeten houden – maar het gebeurt niet met hen die volledig ontwik-

kelde ‘zwarte magiërs’ zijn; want zij hebben de macht om wat ze wensen tot stand te brengen.

MC: Wanneer je spreekt over regels, zou ik dit gesprek willen beëindigen met een vraag over iets dat iedereen die zich interesseert voor het occultisme, graag zou willen weten. Wat is het belangrijkste advies voor hen die deze vermogens bezitten en deze op de juiste manier wensen te beheersen, die zich in feite op het pad van het occultisme willen begeven?

HPB: De eerste en belangrijkste stap in het occultisme is te leren hoe men zijn gedachten en denkbeelden in harmonie moet brengen met zijn beeldend vermogen.

MC: Waarom is dit zo belangrijk?

HPB: Omdat men anders dingen teweegbrengt waardoor men slecht karma maakt. Niemand zou zich moeten bezighouden met occultisme voordat hij zijn eigen krachten volkomen kent en weet hoe hij deze in harmonie moet brengen met zijn handelingen. En dat kan hij alleen doen door een diepgaande studie van de filosofie van het occultisme voordat hij aan de *praktische* training begint. Anders zal hij, zonder enige twijfel, TOT ZWARTE MAGIE VERVALLEN.

1889

Het jaar is dood, lang leve het jaar!

December 1888 en januari 1889

[‘The year is dead, long live the year! December, 1888, and January, 1889’, *Lucifer*, januari 1889, blz. 353-9; *CW* 10:277-85]

LUCIFER wenst zijn vrienden en abonnees fijne feestdagen en veel geluk in het nieuwe jaar en in de komende jaren. In het januarinumnummer van 1888 zei *Lucifer*: ‘laat niemand denken dat het slechts inbeelding is om belang te hechten aan de geboorte van het jaar. . . . Het astrale leven van de aarde is jong en sterk tussen Kerstmis en Pasen. Zij die nu hun wensen formuleren zullen extra kracht hebben om ze consequent in vervulling te laten gaan.’¹ Hij herhaalt nu wat er werd gezegd en voegt eraan toe: Laat niemand het belang en de kracht van getallen – als symbolen – onderschatten. Alles in het heelal werd ontworpen volgens de eeuwige verhoudingen en combinaties van getallen. ‘God gaat meetkundig te werk’, en getallen en cijfers zijn de basis van elk stelsel van mystiek, filosofie en religie. De respectieve feestdagen van het jaar en hun data werden alle vastgesteld op basis van de zon, de ‘vader van alle kalenders’ en van de dierenriem, of de zonnegod en de twaalf grote, maar niettemin lagere goden; en ze werden vervolgens heilig in de cyclus van de religies van volkeren en stammen.

Een jaar geleden werd door de redactie gezegd dat 1888 een duistere combinatie van cijfers was: sindsdien is dit gebleken. Aardbevingen en vreselijke vulkaanuitbarstingen, vloedgolven en aardverschuivingen, cyclonen, bosbranden, en rampen bij de spoorwegen en op zee volgden elkaar in hoog tempo op. Het afgelopen jaar was zelfs voor het weer een krankzinnig jaar, een ongezond en abnormaal jaar, dat zijn seizoenen had verschoven, zich niets aantrok van de kalender en lachte om de wijsneuzen die aan het hoofd staan van de weerstations van de wereld. Bijna elk land werd bezocht door een vreselijke ramp. Naast andere landen viel vooral Duitsland op. Het was in 1888 dat het rijk in feite het 18de jaar van zijn eenwording bereikte. Tijdens de fatale combinatie van vier cijfers 8 verloor het twee van zijn keizers,

---

¹ Zie blz. 261 in dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

en plantte de zaden voor veel afschuwelijke karmische gevolgen.

Wat heeft het jaar 1889 voor volkeren, mensen en theosofie in petto, en wat voor *Lucifer*? Maar het is misschien verstandiger om niet in de toekomst te willen kijken; en nog beter om tot de nu heersende menigte van getallen in de hemel te bidden, en hen te vragen mild te zijn voor ons arme aardse cijfers. Welke zullen we kiezen? Bij de joden en de christelijke kabbalisten is het getal van hun godheid – de God van Abraham en Jacob – 10, het volmaakte getal, de ENE in de ruimte, of de zon, sterrenkundig, en de tien sefiroth, kabbalistisch. Maar er zijn veel goden; en elke december is volgens de Japanners de maand van de *komst*, of de *afdeling van de goden*; daarom moeten er in de astrale ruimte rondom ons stervelingen heel wat goden onzichtbaar aanwezig zijn.

3 januari, een dag die vóór de tijd van Clovis gewijd was aan de verering van Isis – de godin-beschermvrouw van Parijs, die haar naam nu veranderd heeft en Ste.-Geneviève is geworden, ‘zij die het leven voortbrengt’ – was ook gereserveerd als de dag waarop de goden van de Olympus hun vereerders bezochten. De derde dag van elke maand was gewijd aan Pallas Athene, de godin van wijsheid; en 4 januari is de dag van Mercurius (Hermes, Budha), aan wie wordt toegeschreven dat hij de hoofden van degenen die hem eren van hersenen voorziet. December en januari zijn de twee maanden die het meest in verband staan met goden en getallen. Welke zullen we kiezen? Dat is de vraag.

Het is nu de tijd van de winterzonnestilstand, de periode waarin de zon, die het teken Steenbok binnengaat, al sinds 21 december is opgehouden om op het zuidelijk halfrond nog verder te gaan, en als een kreeft of krab begint terug te keren. Elk jaar wordt hij op dit moment geboren, en 25 december was de *dag van de geboorte van de zon* voor de bewoners van het noordelijk halfrond. Op 25 december – Kerstmis, de dag waarop voor de christenen de ‘verlosser van de wereld’ werd geboren – werden, eeuwen vóór Jezus, ook de Perzische Mithra, de Egyptische Osiris, de Griekse Bacchus, de Fenicische Adonis en de Frygische Attis geboren. En, terwijl in Memphis de mensen het beeld van de god Dag werd getoond, die uit zijn wieg werd genomen, tekenden de Romeinen op hun kalender 25 december aan als de dag *natalis solis invicti*.

Zo wordt met het menselijk lot droevig de spot gedreven. Er worden voor de mens zoveel wereldverlossers geboren, die zoveel en zo vaak verzoening hebben gebracht, en toch staat de wereld er nog even

ellendig voor – ja nog veel ellendiger dan ooit tevoren – alsof geen van hen ooit was geboren!

Januari – de Januarius die gewijd is aan Janus de god van de tijd, de altijd voortrollende cyclus, de god met twee gezichten – heeft één gezicht naar het oosten gekeerd, en het andere naar het westen; het *verleden* en de *toekomst*! Zullen we hem gunstig stemmen en tot hem bidden? Waarom niet? Zijn standbeeld had 12 altaren aan zijn voeten, die de 12 tekens van de dierenriem symboliseren, de 12 grote goden, de 12 maanden van het zonnejaar en de 12 apostelen van de zonnechristus. Dominus was de titel die de Ouden aan de zon gaven; vandaar dies domini, dies solis, de ‘zon-dagen’. *Puer nobis nascitur dominus dominorum* (Een kind is ons geboren, de Heer der Heren) zingen de rooms-katholieken op eerste kerstdag. Het standbeeld van Janus-januari droeg gegraveerd op zijn rechterhand het getal 300, en op zijn linker, 65, het getal van de dagen in het zonnejaar; in de ene hand een scepter, in de andere een sleutel, vandaar zijn naam Janitor, de poortwachter van de hemel, die de poort van het jaar opende bij het begin ervan. Oude Romeinse munten hebben op de ene kant een afbeelding van Janus met twee gezichten en op de andere kant een *schip*.

Hebben we niet het recht om in hem het prototype van Petrus te zien, de visser van het hemelse schip, de Janitor van het Paradijs, die als enige de sleutels van de poort daarvan heeft? Janus heerst over de vier seizoenen. Petrus heeft de leiding over de vier evangelisten. De invloed en de betekenis van getallen en cijfers liggen in het occultisme in de juiste toepassing en permutatie ervan. Als we al een mysterieus getal gunstig willen stemmen, dan moeten we ons beslist richten tot Janus-Petrus, in zijn relatie tot de ÉÉN – de zon. Wat zouden *Lucifer* en zijn medewerkers het beste van laatstgenoemde kunnen verlangen voor 1889? Onze gezamenlijke wensen zijn er vele, want onze weg – die van de ware liefde – verloopt bepaald niet gladjes.

Als we ons richten tot het heldere hemellichaam in eeuwigdurende abscondito achter de eeuwige mist van de grote stad, dan kunnen we hem vragen om in het komende jaar wat meer licht en warmte te schenken dan hij ons in het jaar 1888 gaf. We kunnen tegelijkertijd vragen om een beetje licht te laten schijnen in de even mistige hoofden van degenen die *Lucifer* boycotten omdat ze de vreemde gedachte hebben dat hij en Satan één zijn. Schijn méér op ons, o, Helios, zoon van Hyperion! Degenen op wie u uw stralen het meest richt, moeten, zoals in de legende van Apollo, goede en vriendelijke mensen zijn. Helaas, voor

ons. Het Britse eiland zal in onze tijd nooit worden veranderd in het eiland Aea, de woonplaats van Helios, en ook van de kinderen van die God en de oceanide Perseïs. Is dit de occulte reden waarom ons hart elk jaar kouder wordt en onverschilliger voor de ellende van de mensheid, en de zielen van de meeste mensen in ijspegels lijken te veranderen? We vragen u om uw stralen te richten op deze arme rillende zielen.

Dat is het vurige verlangen van *Lucifer*, onze Lichtbrenger. Wat kan het verlangen zijn van de Theosophical Society in het algemeen, en van zijn actieve leden in het bijzonder? We stellen voor een dringend verzoek te doen. Broeders, laten we de Heer in de hemel, de *Ene* en de ENIGE (of Sol), vragen dat hij ons verlost van de schaamteloze verdraaiing van onze theosofische leringen. Dat hij ons in 1889 verlost van zijn zogenaamde priesters, de ‘zonne-adepten’, zoals ze zichzelf noemen, en hun door een zonnesteek getroffen volgelingen, zoals hij ons al eens eerder heeft verlost; want ‘de mens is voor problemen in de wieg gelegd’, en ons geduld is bijna op!

Maar, ‘boosheid doodt de dwaas’; en omdat we weten dat ‘jaloezie de dwaas doodt, hebben we al jaren geen aandacht besteed aan het groeiende aantal mensen dat een parodie van ons maakt. Ze plegen plagiaat uit onze boeken, richten schijnscholen van magie op, belagen zoekers naar waarheid door ze te bedriegen met heilige namen, misbruiken en ontheiligen de heilige wetenschap door haar te gebruiken om op verschillende manieren geld te verkrijgen, bijvoorbeeld door ‘magische spiegels’ voor £15 te verkopen, artikelen die door gewone meubelmakers voor hooguit £1 worden gemaakt. Bij hen, evenals bij alle charlatans, waarzeggers, en mensen die zichzelf ‘adepten’ noemen, is de heilige wetenschap van de theosophia tot een kabbalistisch gelezen dollar-sophia geworden. Als klap op de vuurpijl bieden ze ten slotte heel genereus aan om al degenen die ‘ontwaakt’ zijn, en die ‘teleurgesteld waren in de theosofische mahātma’s’, op het gebied van het adeptschap goede waar te leveren. Helaas bleek de genoemde waar op zijn beurt afkomstig te zijn van een arm, onverantwoordelijk medium, en nog iets ergers; en dus verdween dat soort gebroed ten slotte. Het verdween op een mooie ochtend spoorloos en liet zijn ontroostbare discipelen achter die nu helemaal ‘ontwaakt’ waren, en volledig bewust van het droevige feit dat ze, ook al hadden ze geen echte occulte wijsheid verworven, anderzijds heel wat ponden en shillings lichter waren geworden. Na hun vertrek was er een korte pauze. Maar nu wordt hetzelfde elders herhaald.

De lange metafysische artikelen die aan *Isis ontsluiert* en *The*

Theosophist waren *ontleend* verschenen plotseling niet meer in bepaalde Schotse kranten. Maar al verdwenen ze uit Europa, ze doken in Amerika opnieuw op. In augustus 1887 nam *The Path* uit New York het boek *The Hidden Way Across the Threshold* (van J.C. Street) stevig onder handen en maakte er korte metten mee, omdat het ‘gestolen goederen’ waren. *The Path* schreef over dit pretentieuze boek dat door zijn schrijvers was *gekopieerd*, niet geschreven, het volgende: ‘wat er nieuw in is, is niet waar, en wat waar is, is niet nieuw; verspreid over haar 600 bladzijden staan op grote schaal passages die gestolen zijn uit de *Veda's*, *The Life of Paracelsus*, *Isis ontshuierd*, *The Path*, enz.’ Dit grove plagiaat van lange alinea’s en hele bladzijden ‘letterlijk of met onbelangrijke veranderingen’ uit werken van verschillende, vooral theosofische schrijvers,¹ zou men aan het lot kunnen overlaten, als het gebruikelijke bedrog van onze ellendige imitators er niet was geweest. In de woorden van dezelfde redacteur van *The Path*:

Er wordt beweerd dat het [boek] is geïnspireerd door grote adepten, zowel levende als dode, die deze 600 bladzijden kennelijk geven onder bepaalde voorwaarden waardoor ze geen details of toelichtingen kunnen geven die verdergaan dan die welke door de ongelukkige of onontwikkelde [theosofische] schrijvers worden gegeven, uit wiens geschriften zij [de adepten] hun nederige discipel, dhr. Street, hebben toegestaan te stelen.

Vóór het verschijnen van de moderne theosofische literatuur werd door deze mensen steeds gesproken over ‘geesten’ en ‘gidsen’; nu worden de levende ‘adepten’ er overal bijgesleept. Het is eeuwig en altijd adepten hier en hiërofant en daar. En, let wel, dit gebeurt pas sinds de opleving van de theosofie en haar verspreiding in Amerika in 1884, nadat de grote zeepbelsamenzwerping van Madras en Cambridge tegen de Theosophical Society een nieuwe impuls aan de beweging had gegeven. Tot dat jaar konden spiritisten, en vooral beroepsmediums, met hun ‘geesten van overledenen’ en ‘gidsen’, nauwelijks genoeg scheldwoorden vinden om de ‘adepten’ te brandmerken en hun ‘zogenaamde vermogens’ te bespotten.

Sinds het Herodische ‘slachten van de onschuldigen’, toen de SPR haar aandacht verschoof van de theosofische naar de spiritistische verschijnselen, hebben de meeste van de ‘geliefde gestorvenen’ het hazen-

---

¹ Een lijst daarvan wordt gegeven in *The Path*, augustus 1887, blz. 159-60.

pad gekozen. De engelen uit het ‘zomerland’ raken nu uit de mode, want spiritisten weten beter en beginnen hun onderscheidingsvermogen te gebruiken. Maar omdat het denkbeeld van een ‘adept’, of beter gezegd van hun filosofie, terrein begint te winnen, is dat nog geen reden waarom allerlei bedriegers in hun ongrammaticale producten een karikatuur van de leringen, het jargon en de Sanskriettermen uit theosofische boeken zouden moeten maken; of waarom ze van mening veranderen en de mensen laten geloven dat deze hen werden gegeven door andere ‘hiërofanten’, die volgens hen veel hoger, edeler en grootser zijn dan onze leraren.

Het schadelijke van de hele zaak is niet dat de waarheden van de theosofie door deze blinde leraren worden overgenomen, want elke verspreiding van de idealen die zo krachtig zijn dat ze de wereld van zijn verschrikkelijke materialisme kunnen afhelpen, met welke middelen dan ook, zouden we zeer toejuichen. Maar wat schadelijk is, is dat ze zo verweven worden met onjuistheden en dwaasheden dat het kaf niet van het koren kan worden gescheiden, en er spot, zo niet erger, wordt gedreven met een beweging die een invloed – die onschatbaar is in haar belofte van het goede – begint uit te oefenen op de richting waarin het denken zich nu ontwikkelt. Hoe moeten mensen onderscheid maken tussen goed en kwaad als ze zich in de greep daarvan bevinden? Door de woorden, ‘arhat’, ‘karma’, ‘māyā’, ‘nirvāṇa’, moeten geïnteresseerden zich wel van ons afkeren als ze gewend zijn om deze in verband te brengen met zo’n stortvloed van onwetendheid en arrogantie. Nog maar een paar jaar geleden kenden ze al deze Sanskriettermen niet, en zelfs nu herhalen ze ze fonetisch, als een papegaai, maar zonder enig begrip. Toch stouwen ze hun malle boeken en pamfletten vol ermee, en vullen deze met beschuldigingen tegen grote figuren, terwijl ze het nog niet eens verdienen om naar hun voetzolen te kijken!

Hoewel valse munten het beste bewijs zijn van het bestaan van echt goud, wordt iemand die niet oplet door vervalsingen misleid. Als de ‘beweringen’ van de TS op dit gebied puur op hypothesen en sentimentele overdrijving gebaseerd waren – zoals de identificatie van veel gematerialiseerde geesten – dan zouden de theosofische ‘mahātma’s’ en hun Society al lang geleden zijn bezweken onder de wanhopige aanvallen van de heilige alliantie van missionarissen en pseudowetenschappers, met medewerking van het halfslachtige en verkeerd geïnformeerde publiek. Dat de Society het niet alleen heeft overleefd, maar drie keer

zoveel leden en invloed heeft gekregen, is nog eens een goed bewijs van haar eigen intrinsieke waarde. Bovendien is ook haar wijsheid gegroeid; die praktische nuchtere wijsheid die leert, in de woorden van de grote christelijke ‘mahātma’, om geen parels voor de zwijnen te strooien, en niet te proberen om nieuwe wijn in oude leren zakken te gieten.

Laten we daarom, op onze beurt, oprecht de hulp inroepen van de machten die er zijn, om ons te verlossen van de pijnlijke noodzaak om die zielige ‘huichelaars’ in *Lucifer* nogmaals te ontmaskeren. Laten we het theosofische angelusklokje drie keer luiden om onze theosofische vrienden en lezers bijeen te roepen. Als we de aandacht van Sol in de hemel op ons willen vestigen dan moeten we herhalen wat de Ouden deden en wat de oorsprong is van het rooms-katholieke angelus. Het eerste luiden van de bel kondigde de *komst van de dag* aan; de verschijning van Gabriël, de ochtendboodschapper bij de eerste christenen, van Lucifer, de morgenster, bij hun voorgangers. Het tweede luiden, op het middaguur, bracht een groet aan de glorie en verheven positie van de zon, koning van de hemel; en het derde luiden kondigde de nadering van de nacht aan, de moeder van de dag, de maagd, Isis-Maria of de maan. Na dit te hebben volbracht, formuleren we onze klacht en zeggen:

Richt uw vlammende oog, o SOL, u goudharige God, op bepaalde transatlantische mediums die doen alsof ze uw hiërofanten zijn! Zie de mensen met hersenen die niet geschikt zijn om uit de beker van wijsheid te drinken, maar die het podium van de kwakzalver betreden, en wijsheid in flessen en de homunculi van Paracelsus te koop aanbieden, terwijl ze de mensen die met de mond wijd open staan, verzekeren dat het het echte elixir van amrita is, het water van onsterfelijk leven! O, stralende Heer, valt uw oog niet op die onbeschaamde rovers en beeldenstormers van de stelsels van het land waar u opkomt? Hoor hoe ze trots opscheppen: ‘We leren de mensen van de wetenschap om *een mens te maken*.’ (!) Nu de lucratieve handel in Japanse amuletten en tarotkaarten, met onfatsoenlijke dubbele bodems, in haar volle bloei in Europa is stopgezet, wordt de eeuwenoude oosterse wijsheid verlaten. Volgens hun verklaringen zijn China, Japan, het oude India en zelfs het ‘land van het verloren woord’ van Swedenborg plotseling onvruchtbaar geworden; ze leveren geen oogst van echte adepten meer op.

Amerika, zeggen ze, het land van de almachtige dollar, heeft plotseling haar diepten geopend en volledig ontwikkelde hiërofanten voortgebracht, die nu lonken naar de ‘ontwaakten’. Wonderlijk genoeg!

Maar als dat zo is, waarom zouden uw zogenaamde priesters, o grote zon, dan nog steeds een mysterieuze dvija als lokaas voorhouden, een ‘tweemaal geborene’, die slechts het product van het land van Manu kan zijn? En waarom moeten die ingebeelde dienaren van u, o Sūrya-Vikartana – wiens rijke oogst aan nationale adepten die, omdat ze ‘van eigen bodem zijn’, natuurlijk zuiver Angelsaksische en Keltisch-Duitse namen moeten hebben – hun Ierse familienaam dan toch veranderen in die van een land dat volgens hen uitgeblust en onvruchtbaar is, en waarvan de volkeren ‘uitsterven’? Is er weer een andere hindoenaam, of hindoenamen, ontdekt in Boston, om als kapstok te dienen voor de bescheiden pretenties van de zonnemagiërs? Ja, ze verloochenen de waarheid, o Heer, en om te liegen verdraaien ze hun woorden als een ganzenveer die men buigt. Maar ‘de valse profeten zullen tot wind worden, want het woord is *niet* in hen’.

DURF, WIL, SLAAG EN ZWIJG is het motto van de echte occultist, vanaf de eerste adept van ons vijfde wortelras tot de laatste rozenkruiser. Over echt occultisme, d.w.z. echte rājayoga-vermogens, wordt niet gewichtig opgeschept, en het wordt niet geadverteerd in kranten en tijdschriften, zoals Beechams pillen of Pears’ zeep. ‘Wee degenen die in hun eigen ogen wijs zijn; want de wijze vreest *en zwijgt*, maar de dwaas geeft zijn dwaasheid bloot.’

Laten we ten slotte de hoop uitspreken dat onze broeder- en zuster-theosofen in Amerika zullen wachten en nadenken voordat ze het risico lopen in het ‘zonne’vuur terecht te komen. Laten ze vooral bedenken dat echte occulte kennis nooit te koop is. Hij die iets te onderwijzen heeft, moet – zoals Petrus tegen Simon zei – tegen iemand die zijn kennis wil kopen, zeggen: ‘U zult in het verderf worden gestort, u met uw geld, omdat u denkt te kunnen kopen wat (*onze innerlijke*) God geschonken heeft’, want anders is hij een zwarte magiër of bedrieger. Dat is de eerste les die door *Lucifer* in 1889 aan zijn lezers wordt gegeven.

‘Lege vaten klinken het hardst’

[“The empty vessel makes the greatest sound”, *Lucifer*,
januari 1889, blz. 436-7; *CW* 10:285-8]

Mw. Susie C. Clark uit Cambridgeport, Mass., zegt in hoofdzaak het volgende:

‘Ik ben een mentaal genezer . . . Onlangs bereikten mij geruchten dat sommige vooraanstaande theosofen chronisch ziek zijn, dat anderen kinine gebruiken tegen kwalen, en dus niet ervoor terugschrikken om te vertrouwen op de arm van de dienaar – de stof – terwijl de onuitputtelijke bronnen van de meester (geest) tot hun beschikking staan. Zelfs *Lucifer* moedigt het gebruik van minerale en andere geneesmiddelen aan. Indien ‘de waarheid vrijmaakt’ – waarom zou ze ons dan niet bevrijden van elke fysieke slavernij? Waarom zijn wij die op de lagere sporten van de ladder staan daarvan meer bevrijd dan zij die hoger zijn geklommen? Ik was chronisch ziek en ben nu volledig gezond.’ Ze vraagt ons dan verder naar onze opvatting over wat ze ‘metafysisch denken’ in Amerika noemt, en wil dat we wat bekendstaat als ‘christian science’ niet daartoe rekenen, omdat deze richting ‘de wijsheid-religie nog niet heeft erkend of er nog geen juist beeld van heeft gevormd’.

Antwoord. Dit antwoord zal het onderwerp niet uitputtend behandelen, maar zal ingaan op de vraag. We kunnen de verlangde ‘opvatting’ niet geven, omdat het niet duidelijk is wat er wordt verlangd. De correspondentente spreekt over ‘metafysisch denken’, waarbij ze kennelijk doelt op de verwrongen manier waarop deze uitdrukking in Amerika wordt gebruikt. Omdat we ons daarover niet willen uitspreken zonder het ter plekke te onderzoeken, kunnen we niet aan de wens van de schrijfster voldoen. Maar we kunnen niet nalaten op te merken dat ze voor haar richting van deze zogenaamde ‘wetenschap’ de superioriteit opeist vergeleken met een rivaal op dat gebied, namelijk ‘christian science’. Ze komen op hetzelfde neer, hoewel laatstgenoemde min of meer met het christendom is verbonden. Waar onze correspondentente de conclusie trekt dat, omdat ze is genezen, ‘de onuitputtelijke bronnen van de meester tot haar beschikking staan’, daar kunnen deze bronnen en die meester (of geest) gemakkelijk aantonen dat christian science evengoed is als haar richting.

We weten van beide weinig af, behalve misschien dat ze blijk geven van arrogantie in hun zogenaamde superioriteit vergeleken met wetenschap, theosofie en al het andere in de schepping, terwijl ze resultaten vertonen die niet in verhouding schijnen te staan tot hun luidruchtig verkondigde aanspraken. We hebben echter een brief ontvangen van een vooraanstaande christian scientist die zowel een voortreffelijke metafysicus is als een waardevolle en goede theosofe; en we zijn van plan om in ons volgende nummer hierop uitvoerig in te gaan. Intussen moeten we antwoord geven op de vragen van mw. S. Clark.

Haar belangrijkste vraag is: Waarom gebruiken vooraanstaande of andere theosofen medicijnen om ziekten te genezen? We denken dat iedere theosoof het recht heeft dit al of niet te doen, omdat theosofie geen dieet voorschrijft en geen stelsel is dat alleen ons lichaam dient, maar een metafysisch en ethisch stelsel bedoeld om de mens tot juiste gedachten te brengen die door daden moeten worden gevolgd. Met dit onderwerp hangen diepzinnige vragen samen: diepere dan onze correspondenten ooit in één leven zal oplossen. We hebben er niets op tegen dat iemand wordt genezen op de manier die hem aanstaat, maar we hebben beslist bezwaren tegen ‘mentale’ of ‘metafysische genezers’ die theosofen verwijten dat ze hun stelsel niet aannemen en zich niet onmiddellijk ontdoen van alle medicijnen. Ze redeneren dat, omdat zij op die manier werden genezen, anderen dezelfde weg moeten volgen. Dit is op dit moment ons meningsverschil met mentale genezers, en onze correspondenten moet weten dat theosofen aan iedereen het recht toekennen om al of niet medicijnen te gebruiken, terwijl ze voor zichzelf datzelfde recht opeisen. Ze mengen zich niet in de vrijheid van denken van anderen, en vragen dezelfde onafhankelijkheid voor zichzelf.

Blijkbaar heeft mw. Clark niet bedacht dat ‘vooraanstaande theosofen’ medicijnen gebruiken omdat er in hun leven bepaalde karmische invloeden zijn opgetreden en op grond van de occulte eigenschappen van die medicijnen. Ze heeft kennelijk evenmin gedacht aan datgene wat ‘uitgesteld karma’ wordt genoemd. Ook heeft ze niet bedacht dat ze misschien, door te veel aandacht aan haar lichaam te schenken, nu een tijdelijke vreugde geniet, waarvoor ze in volgende levens zal moeten boeten; noch dat ze door het zonderlinge gebruik van haar denkvermogen om haar lichaam te genezen haar ziekten kan hebben verplaatst van het gebied van de stof naar dat van het denken. De eerste gevolgen daarvan bespeuren we vaag in haar kritiek op ‘christian science’, want

ze geeft af op laatstgenoemde om haar eigen richting aan te bevelen, en tegenover theosofen slaat ze een toon van verheven superioriteit aan.

De bewering dat de ‘onuitputtelijke bronnen van de meester’ nu binnen ons bereik zijn is niet houdbaar, en het is niet toelaatbaar om de uitdrukking ‘de waarheid zal ons vrijmaken’ toe te passen op het vrij worden van ziekten. Hoe dan ook, de *waarheid* schijnt niet *alle* ‘mental-scientists’ te hebben bevrijd van verwaandheid en vooroordeel. De man die de woorden sprak, had zelf een bepaalde zwakte, en we geloven dat met deze woorden alleen de bevrijding van het denken en de ziel werd bedoeld. Het accepteren van de waarheid en het beoefenen van deugden kunnen het karma dat ons uit vroegere levens te wachten staat niet afwenden, maar ze kunnen goede gevolgen teweegbrengen in volgende levens, terwijl de drastisch doorgevoerde praktijk van mentale genezing een zekere hoeveelheid karma tijdelijk opschort, die ons dan later zal bereiken. We laten karma liever op een natuurlijke manier uitwerken via ons stoffelijk lichaam, en zo mogelijk verdrijven we het snel, zelfs met minerale medicijnen. Maar ondanks dat hebben we niets tegen mentale genezing, maar laten iedereen daarover zelf oordelen.

Tot slot willen we zeggen dat als aan ons en aan de wereld in het algemeen wordt bewezen dat de meeste mentale genezers, christian scientists, enz., lichamelijk volledig gezond zijn – in plaats van een luidruchtige en opschepperige minderheid van hen zoals nu – we dan de aanmatigende eisen van onze correspondenten zullen erkennen.

Genezingen – echte onmiskenbare genezingen – hebben ook plaatsgevonden in Lourdes, maar moeten we daarom allemaal rooms-katholiek worden?

Waarom met zoveel ophef begonnen,
Als het werk zo slecht wordt afgesponnen?

De oorsprong van rituelen in de kerk en in de vrijmetselarij

[‘The roots of ritualism in church and masonry’, *Lucifer*,
maart en mei 1889, blz. 32-44, 226-36; *CW* 11:62-101]

1

Theosofen worden vaak – en geheel onterecht – beschuldigd van ongelof en zelfs van atheïsme. Dit is een grote vergissing, vooral wat laatstgenoemde beschuldiging betreft.

In een grote organisatie die uit zoveel rassen en nationaliteiten is samengesteld, in een vereniging waarin iedere man en vrouw zelf mag bepalen wat hij of zij gelooft, en al dan niet de religie belijdt waarin ze zijn geboren en opgegroeid, is er weinig ruimte over voor atheïsme. Wat ‘ongelof’ betreft wordt duidelijk dat dit een verkeerde benaming en een misvatting is. Om aan te tonen hoe absurd de beschuldiging is, is het voldoende onze lasteraars te vragen ons in de gehele beschaafde wereld één persoon aan te wijzen die *niet* als een ongelovige wordt beschouwd door iemand anders die tot een ander geloof behoort. Of men zich nu beweegt in zeer fatsoenlijke en orthodoxe kringen, of in een zogenaamd onorthodox ‘gezelschap’, dat maakt niet uit. Het is een wederzijdse beschuldiging die stilzwijgend zo niet openlijk wordt geuit, een soort mentaal badmintonspel waarbij men de shuttle in beleefde stilte naar elkaars hoofd slaat. Daarom is het een nuchter feit dat geen enkele theosoof, evenmin als een niet-theosoof, een ongelovige kan zijn; terwijl er anderzijds geen levend mens bestaat die niet in de ogen van een of andere fanaticus een ongelovige is. Wat de beschuldiging van atheïsme betreft, dat is een heel andere zaak.

Wat is *atheïsme*, vragen we ons in de eerste plaats af? Is het ongelof in en ontkenning van het bestaan van een god, of goden, of eenvoudig de weigering om een persoonlijke godheid aan te nemen volgens die ietwat overdreven definitie van R. Hall, die atheïsme omschrijft als een ‘barbaars stelsel’ omdat ‘daarin niets *boven* [?] ons overblijft om ontzag in te boezemen, noch rondom ons om een gevoel van tederheid op te wekken’ (!). Indien het eerste het geval was, dan zouden de meeste van onze leden – grote groepen in India, Birma en

elders – bezwaar maken, omdat ze in goden en verheven wezens geloven en voor sommigen van hen groot *ontzag* hebben. Ook zou een aantal westerse theosofen beslist erkennen dat ze volledig geloven in geesten; ruimte- of planeetgeesten, engelen of geesten van gestorvenen. Velen van ons nemen het bestaan van hoge en lage intelligenties aan, en van wezens die minstens zo machtig zijn als welke ‘persoonlijke’ God dan ook. Dit is geen occult geheim.

Wat we in het artikel¹ in *Lucifer* hebben erkend, herhalen we hier. De meesten van ons geloven in het voortleven van het spirituele ego, in planeetgeesten en *nirmānakāya*’s, die grote adepten van vroegere tijdperken die niet gebruikmaken van hun recht op *nirvāṇa*, maar in onze bestaanssferen blijven; niet als ‘geesten’, maar als volledige spirituele mensen. Ze blijven zoals ze waren – met uitzondering van hun lichamelijke, zichtbare omhulsel dat ze achterlaten – om de arme mensheid te helpen, voor zover dat mogelijk is zonder de karmische wet te overtreden. Dit is in feite de ‘grote verzaking’, een voortdurende, bewuste zelfopoffering gedurende eeuwen en eonen tot de dag waarop de ogen van de blinde mensheid zullen opengaan en, in plaats van enkelen, *allen* de universele waarheid zullen zien. Deze wezens zouden heel goed als God en goden kunnen worden beschouwd, als ze zouden toelaten dat het vuur in ons hart, bij de gedachte aan dat meest zuivere van alle offers, werd aangewakkerd tot de vlam van aanbidding. Maar dat doen ze niet. ‘Het verborgen hart is de (enige) tempel van de oprechte toewijding’, en elke andere zou in dit geval slechts werelds vertoon zijn.

Wat andere onzichtbare wezens betreft van wie sommigen op de ladder van goddelijke evolutie nog hoger staan en anderen veel lager: tot laatstgenoemden hebben we niets te zeggen; en eerstgenoemden hebben ons niets te zeggen, want voor hen zijn wij zo goed als niet-bestaand. Het homogene kan niet kennismaken van het heterogene; en tot we geleerd hebben om de aardse beslommingen los te laten en ‘van geest tot geest’ met hen in contact te staan, kunnen we nauwelijks verwachten hun werkelijke aard te leren kennen. Daarnaast denkt elke echte theosoof dat het goddelijke HOGER ZELF van iedere sterveling dezelfde essentie heeft als de essentie van deze goden. Omdat het geïncarneerde EGO bovendien met een vrije wil is begiftigd en daarom, meer dan zij, een verantwoordelijkheid heeft, beschouwen we het als hoger, zo niet goddelijker, dan enige spirituele INTEL-

---

¹ Zie blz. 448-62 in dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

LIGENTIE *die nog op incarnatie wacht.*

Filosofisch gezien is de reden hiervoor duidelijk, en iedere metafysicus van de Oosterse School zal die begrijpen. Het geïncarneerde EGO heeft te maken met moeilijkheden die niet bestaan voor een zuiver goddelijke essentie die niet met de stof verbonden is; laatstgenoemde heeft geen persoonlijke verdienste, terwijl eerstgenoemde op weg is naar uiteindelijke vervolmaking door de beproevingen van het bestaan, van pijn en lijden. De schaduw van karma valt niet op iets wat goddelijk en onvermengd is, en zoveel van ons verschilt dat er geen verband tussen die twee kan bestaan. Wat de godheden betreft die in het esoterische hindoeëpantheon als eindig, en daarom als onderhevig aan karma, worden beschouwd, geen echte filosoof zou hen ooit aanbidden; ze zijn tekens en symbolen.

Moeten we dan als atheïsten worden beschouwd alleen omdat wij, hoewel we geloven in spirituele hiërarchieën (die wezens die men gezamenlijk als een persoonlijke God is gaan aanbidden), ze toch absoluut verwerpen als symbolen voor het ENE onbekende? En ook omdat we verzekeren dat het eeuwige beginsel, het AL in ALLES, of de *absolutieit* van de *totaliteit*, niet met beperkte woorden kan worden uitgedrukt, noch door iets kan worden gesymboliseerd wat voorwaardelijke en beperkende eigenschappen heeft? Moeten we bovendien zonder protest voorbijgaan aan de beschuldiging van afgoderij, en dan nog wel door de rooms-katholieken? Door hen van wie de godsdienst even heidens is als die van de zon- en elementenaanbidders; van wie het geloof eeuwen voor het jaar 1 van de christelijke jaartelling al kant en klaar was uitgewerkt; en van wie de dogma's en rituelen dezelfde zijn als die van elk volk dat aan *afgoderij* doet, als er ergens nog een volk bestaat dat zo denkt.

Over de hele aardbol, van de noord- tot de zuidpool, van de bevroren zeearmen van Scandinavië tot de dorre vlakten van Zuid-India, van Midden-Amerika tot Griekenland en Chaldea, werd het zonnevuur, als symbool van goddelijke scheppende kracht, van leven en liefde, aanbeden. De vereniging van de zon (mannelijk element) met aarde en water (stof, het vrouwelijke element) werd over de hele wereld in de tempels gevierd. De heidenen hadden een feest om deze vereniging te herdenken – dat ze negen maanden voor de winterzonnestilstand vierden op de dag dat Isis zwanger zou zijn geworden – maar de rooms-katholieken hebben er ook een. De grote en heilige dag van de Maria-Boodschap, de dag waarop de Maagd Maria 'genade vond bij (haar) God' en

in verwachting raakte van de ‘zoon van de Allerhoogste’, wordt door de christenen *negen maanden vóór Kerstmis* gevierd. Vandaar de verering van het vuur, de kaarsen en lichtjes in de kerken.

En waarom? De magiërs in het Oosten en de vestaalse maagden in het Westen bewaakten het heilige vuur omdat Vulcanus, de vuurgod, met Venus, de dochter van de zee, trouwde. De zon was de ‘vader’, en de natuur was de eeuwige moeder-maagd: Osiris en Isis, geest-stof, en laatstgenoemde werd in elk van haar drie aggregatietoestanden door heidenen en christenen aanbeden. Vandaar de maagden die – zelfs in Japan – gekleed waren in met sterren bezaaid blauw en op de maansikkel stonden, het symbool van de vrouwelijke natuur (in haar drie elementen van lucht, water, aarde); en het vuur, of de mannelijke zon, die haar elk jaar bevrucht met zijn schitterende stralen (de ‘vuurtongen’ van de Heilige Geest).

In de *Kalevala*, het oudste epische gedicht van de Finnen, dat volgens elke wetenschapper van vóór onze jaartelling dateert, lezen we over de goden van Finland, de goden van lucht en water, van vuur en het bos, van hemel en aarde. In de voortreffelijke [Engelse] vertaling van J.M. Crawford zal de lezer in rune 50 (deel 2) de hele legende van de Maagd Maria terugvinden in de figuur van

Mariatta, het kind van de schoonheid,
Moeder-Maagd van de noordelijke streken . . . – blz. 720

Ukko, de grote geest, die in Jumala, het uitspannel of de hemel, verblijft, kiest de Maagd Mariatta als zijn voertuig om door middel van haar in een mens-god te incarneren. Ze wordt zwanger door het plukken en eten van een rode bes (marja), waarna ze, na door haar ouders te zijn verstoten, het leven schenkt aan een ‘onsterfelijke zoon’ in de *kribbe van een stal*. Daarop verdwijnt het ‘heilige kindje’ en Mariatta gaat het zoeken. Ze vraagt een ster, ‘de leidende ster van de noordelijke streken’, waar haar ‘heilige kindje verborgen ligt’, maar de ster antwoordt boos:

Als ik het wist, zou ik het je niet vertellen;
Jouw kind heeft mij geschapen . . .
Om eeuwig in de kou te moeten schijnen . . . – blz. 728

en ze vertelt de maagd niets. De gouden maan wil haar evenmin helpen, omdat Mariatta’s kindje haar, nadat het haar had geschapen, in de grote ruimte had achtergelaten:

Om hier rond te dwalen in de duisternis,
 's Avonds helemaal alleen rond te dwalen . . .
 En voor het welzijn van anderen te schijnen . . . – blz. 728

Alleen de 'zilveren zon' heeft medelijden met de moeder-maagd en zegt haar:

Daarginds is je gouden kind,
 Daar ligt je heilige kindje te slapen,
 Tot zijn middel verborgen in het water,
 Verborgen tussen het riet en de biezen. – blz. 729

Ze neemt het heilige kindje mee naar huis, en terwijl de moeder hem 'bloem' noemt,

noemden anderen hem Zoon van Smarten. – blz. 729

Is dit een na-christelijke legende? Helemaal niet, want ze is, zoals gezegd, *beslist heidens van oorsprong* en wordt als voorchristelijk erkend. De herhaaldelijke betichtingen van afgoderij en atheïsme, van ongelooft en heidendom, zouden daarom – nu men over zulke gegevens uit de literatuur beschikt – moeten ophouden. De term *afgoderij* is bovendien van christelijke oorsprong. Ze werd door de eerste nazarenen in de eerste 2½ eeuw van onze jaartelling gebruikt voor die volkeren die gebruikmaakten van tempels en kerken, beelden en voorstellingen, want zij (de vroege christenen) *hadden geen tempels, beelden of voorstellingen*, omdat ze die allemaal verafschuwden. De term afgodendienaars is daarom veel meer van toepassing op onze beschuldigers dan op onszelf, zoals in dit artikel zal worden aangetoond. Voor de katholieken, met madonnabeelden op elk kruispunt, en hun duizenden beelden – van Christus en engelen in elke gedaante tot pausen en heiligen – is het nogal gevaarlijk om een hindoe of boeddhist van afgoderij te beschuldigen. Deze bewering moet nu worden bewezen.

2

We kunnen beginnen met de oorsprong van het woord God. Wat is de werkelijke en oudste betekenis van die term? De betekenissen en etymologieën ervan zijn even talrijk als gevarieerd. Eén daarvan laat zien dat het woord is afgeleid van een oude Perzische en mystieke term *goda*. Het betekent 'zichzelf', of iets dat zichzelf emaneert uit het absolute beginsel. De wortel van dit woord was *godan*, vandaar *Wodan*,

Woden en Odin; de oosterse wortel is door de Germaanse volkeren bijna onveranderd gelaten. Zo maakten ze er Gott van, waarvan het adjectief gut, ‘goed’, en ook de term Götze, of afgodsbeeld, werden afgeleid. In het oude Griekenland leidde het woord Zeus en theos tot het Latijnse deus. Deze goda, de emanatie, is niet identiek, en kan niet identiek zijn, met datgene waarvan het uitstraalt, en daarom is het slechts een periodieke eindige manifestatie.

De oude Aratus, die schreef ‘Zeus is in alle straten en marktpleinen van de mens, hij is in de zee en de havens’,¹ beperkte zijn godheid niet tot zo’n tijdelijk spiegelbeeld op ons aardse gebied als Zeus – of zelfs zijn prototype Dyaus – maar bedoelde het universele, alomtegenwoordige beginsel. Voordat de schitterende god Dyaus (het uitspansel) de aandacht van de mens trok, was er het vedische tad (‘dat’), dat voor de ingewijde en filosoof geen bepaalde naam had, en dat de absolute duisternis was die aan elke gemanifesteerde uitstraling ten grondslag ligt. Het was onvermijdelijk dat de mythische Jupiter – het latere spiegelbeeld van Zeus – evenals Sūrya, de zon, de eerste manifestatie in de wereld van māyā en de zoon van Dyaus, door de onwetenden ‘vader’ werd genoemd. Zo werd de zon al snel verwisselbaar en één met Dyaus; voor sommigen de ‘zoon’, voor anderen de ‘vader’ in het schitterende uitspansel. Dyaus-pitar, de vader in de zoon en de zoon in de vader, toont echter zijn eindige oorsprong omdat de aarde als zijn echtgenote wordt aangeduid.

Toen de metafysische filosofie volledig in verval was geraakt, begon men dyāva-prithivī, ‘hemel en aarde’, voor te stellen als de universele kosmische ouders, niet alleen van de mensen maar ook van de goden. Van de oorspronkelijke gedachte, die abstract en poëtisch was, verviel de ideële oorzaak tot een grover denkbeeld. Dyaus, het uitspansel, werd al vlug Dyaus of hemel, het verblijf van de ‘vader’ en ten slotte zelfs die vader zelf. Daarop ontving de zon, nadat hij tot het symbool van laatstgenoemde was gemaakt, de titel Dinakara, ‘dagmaker’, en Bhāskara, ‘lichtmaker’, nu de vader van zijn zoon, en vice versa. De heerschappij van ritualisme en antropomorfistische erediensten werd vanaf dat moment gevestigd en verlaagde ten slotte de hele wereld, en vierde hoogtij tot in de huidige beschaafde tijd.

Gezien deze gemeenschappelijke oorsprong hoeven we slechts de twee godheden – de god van de heidenen en de god van de joden – op

¹ Aratus Solensis, *Phaenomena*, boek 1.

basis van hun eigen *geopenbaarde* WOORD met elkaar te vergelijken; en op grond van de respectieve omschrijvingen die ze van zichzelf geven, kunnen we intuïtief nagaan welke van beide het hoogste ideaal het dichtst benadert. We citeren kol. Ingersoll die Jehovah en Brahma naast elkaar zet. Eerstgenoemde sprak ‘vanuit de wolken en duisternis van Sinai’ tegen de joden:

‘Vereer naast mij geen andere goden . . . Kniel voor zulke beelden niet neer, vereer ze niet, want ik, de Heer uw God, duld geen andere goden naast mij. Voor de schuld van de ouders laat ik de kinderen boeten tot en met de derde en vierde generatie wanneer ze mij haten.’¹ Stel daar tegenover de woorden die Brahma volgens de hindoes spreekt: ‘Ik ben dezelfde voor de hele mensheid. Zij die oprecht andere goden dienen, aanbidden mij zonder zich daarvan bewust te zijn. Ik ben degene die alle verering geniet, en ik ben de beloning van alle aanbidders.’² Vergelijk deze twee fragmenten nu eens. Het eerste is als een kerker waarin wezens rondkruipen voortgebracht door jaloers slijk; het tweede is groots als de gewelfde, met zonnen ingelegde, hemelkoepel . . .³

De ‘eerste’ is de god die rondspookte in Calvijns verbeelding toen hij aan zijn predestinatieleer die van een hel geplaveid met de schedels van *ongedoopte* kinderen toevoegde. De geloofsartikelen en dogma’s van onze kerken zijn door de ideeën die daarin besloten liggen veel godslasterlijker dan die van de onwetende heidenen. De liefdesavonturen van Brahmā, in de vorm van een hertenbok, met zijn eigen dochter als hinde, of van Jupiter, in de vorm van een zwaan, met Leda, zijn prachtige *allegorieën*. Ze werden nooit gepresenteerd als *openbaring*, maar men wist dat ze de voortbrengselen waren van de dichterlijke fantasie van Hesiodus en andere mythologen. Kan men dat ook zeggen van de *onbevleete dochters* van de god van de rooms-katholieke kerk, Anna en Maria? Als een geboren christen zelfs maar fluistert dat de evangeliëverhalen eveneens allegorieën zijn – het is namelijk de grootste heiligschennis om ze letterlijk op te vatten – dan zou dat de ergste godslastering zijn.

Ze kunnen de god van Abraham en Izaäk zoveel vergoelijken en verhullen als ze willen, maar ze zullen nooit de bewering van Marcion

¹ *Exodus* 20:3, 5.

² Vgl. *Bhagavad Gītā*, 9:23-4.

³ R.G. Ingersoll, *The Christian Religion*, hfst. 1.

kunnen weerleggen die ontkende dat de God van Haat dezelfde kon zijn als de ‘Vader van Jezus’. Ketterij of niet, maar de ‘Vader in de Hemel’ van de kerken is sindsdien altijd een ambivalent wezen gebleven; een kruising tussen de Jupiter van de heidenen en de ‘jaloerse god van Mozes’, exoterisch de ZON, wiens verblijf in de hemel is, of, esoterisch, in het uitspansel. Schenkt hij niet het leven aan het licht ‘dat schijnt in de duisternis’, aan de dag, de schitterende Dyaus, de zoon, en is hij niet de ALLERHOOGSTE – Deus Caelum? En is het niet opnieuw Terra, ‘de aarde’, de altijd onbevleete en altijd vruchtbare maagd, die, bevrucht door de vurige omhelzingen van haar ‘Heer’ – de bevruchtende stralen van de zon – op dit aardse gebied, de moeder wordt van al wat leeft en ademt in haar onmetelijke schoot?

Vandaar de heiligheid van haar voortbrengselen bij rituelen: het *brood* en de *wijn*. Vandaar ook de aloude messis, het grote offer aan de godin van de oogst (Ceres Eleusina, opnieuw de aarde); messis voor de ingewijden, missa voor de profanen¹, die nu is omgevormd tot de christelijke mis of liturgie. De oude offerande van de vruchten van de aarde aan de zon, de Deus Altissimus, ‘de Allerhoogste’, voor de vrijmetelaars ook nu nog het symbool van de G.A.V.H.H.², werd de basis van het belangrijkste ritueel van de nieuwe godsdienst. De eerbied die betoond werd aan Osiris-Isis (de zon en de aarde)³, aan Bel en de kruisvormige Astartē van de Babyloniërs, aan Odin of Thor en Frigga van de Scandinaviërs; aan Belen en de Virgo Paritura van de Kelten, aan Apollo en de Magna Mater van de Grieken; al deze paren, die dezelfde betekenis hebben, gingen in hun geheel over naar de christenen en werden door hen omgevormd tot de Heer God of de Heilige Geest die op de Maagd Maria neerdaalde.

Deus Sol of Solus, de Vader, werd verwisselbaar gemaakt met de Zoon: hij, de ‘Vader’ van de glorie van het middaguur, werd de ‘Zoon’ bij zonsopgang, op het moment dat hij, zoals men zegt, ‘geboren wordt’. Dit idee kreeg jaarlijks zijn apotheose op 25 december tijdens de winterzonnestilstand, wanneer de zon – en dus de zonnegoden van alle volkeren – zogezegd geboren wordt. Natalis solis invicte. En de ‘voorloper’ van de herrijzende zon groeit en wordt sterk tot aan de

¹ Van pro ‘voor’ en fanum ‘de tempel’, d.w.z. de niet-ingewijden die vóór de tempel stonden, maar niet naarbinnen mochten (zie de werken van Ragon).

² Noot vert.: Dit is een afkorting voor ‘grote architect van het heelal’.

³ De aarde en de maan, haar moeder, zijn verwisselbaar. Zo waren alle maangodinnen ook symbolen voor de aarde. Zie *De geheime leer*, ‘Symboliek’.

lente-equinox, wanneer de god Sol zijn jaarlijkse omloop begint onder het teken van de ram of het lam, de eerste maanweek van de maand. De 1ste maart werd in het heidense Griekenland overal gevierd, want de neomēnia ervan waren aan Diana gewijd. Om dezelfde reden vierten christelijke volkeren hun Pasen op de eerste zondag die volgt op de volle maan na de lente-equinox. Naast de feestdagen van de heidenen werden door het christendom ook de ambtsgewaden van hun priesters en hiërofanten overgenomen. Zou men dit willen ontkennen? In zijn *Leven van Constantinus* bekent Eusebius – en daarmee zegt hij misschien de enige waarheid die hij ooit in zijn leven heeft geuit – dat ‘*de priesters (van Christus), om het christendom voor de heidenen aantrekkelijker te maken, de uiterlijke gewaden en versierselen die in de heidense eredienst werden gebruikt hebben aangenomen*’. En ook ‘hun rituelen’ en dogma’s, had hij eraan kunnen toevoegen.

3

Het is een kwestie van geschiedenis – hoe onbetrouwbaar deze misschien ook is – want een aantal door schrijvers uit de oudheid bewaarde feiten bevestigen dit, dat de vrijmetselarij en de rituelen van de kerk uit dezelfde bron zijn voortgekomen, en zich gezamenlijk hebben ontwikkeld. Maar omdat de vrijmetselarij, zelfs met haar fouten en latere bedenkensels, veel dichterbij de waarheid stond dan de kerk, begon laatstgenoemde haar al snel te vervolgen. De oorsprong van de vrijmetselarij was eenvoudig het oude gnosticisme, of het vroege esoterische christendom; kerkelijk ritualisme was en is niets anders dan exoterisch heidendom, dat is *omgevormd*, en niet *hervormd*.

Lees de werken van Ragon, een vrijmetselaar die meer vergat dan vrijmetselaars nu weten. Bestudeer de Griekse en Latijnse schrijvers, van wie velen ingewijden waren, zeer geleerde neofieten en deelnemers aan de mysteriën, en vergelijk hun talloze terloops gedane uitspraken nauwkeurig. Lees ten slotte de uitvoerige en hatelijke laster van de kerkvaders tegen de gnostici, de mysteriën en hun ingewijden, en misschien kunt u de waarheid achterhalen. De kerk is gesticht door een paar heidense filosofen die werden gedreven door de politieke gebeurtenissen van hun tijd, en die werden opgespoord en vervolgd door de fanatieke bisschoppen van het vroege christendom dat nog geen vaste rituelen of dogma’s had, noch een kerk. Terwijl ze de waarheden van de wijsheid-religie op een heel vernuftige manier vervloech-

ten met de exoterische verzinsels die het onwetende volk zo dierbaar waren, legden deze filosofen de eerste fundamenteën voor de rituelen van de kerken en voor de loges van de moderne vrijmetselarij.

Laatstgenoemd feit werd door Ragon aangetoond in zijn ANTE-OMNIA over de moderne liturgie vergeleken met de oude mysteriën, en laat de rituelen zien die in gebruik waren bij de vroege vrijmetselaars. Het eerstgenoemde feit kan misschien worden ontdekt door op dezelfde manier de kerkelijke priester gewaden, de gewijde vaten en de feestdagen van de rooms-katholieke en andere kerken met die van de heidense volkeren te vergelijken. Maar de kerken en de vrijmetselarij zijn sinds de tijd waarin beide één waren ver uiteengegroeid. Als wordt gevraagd hoe een leek dit kan weten, is het antwoord: de oude en moderne vrijmetselarij zijn een verplicht studieonderwerp voor elke oosterse occultist.

Ondanks haar parafernalia en nieuwe bedenksels (vooral de daarin heersende bijbelse geest) doet de vrijmetselarij het goed op zowel ethisch als fysiek gebied, of deed dat een kleine 10 jaar geleden.¹ Ze was een ware ecclesia in de zin van broederlijke eendracht en wederzijdse hulp, de enige *religie* in de wereld, als we de term afleiden van het woord *religare*, ‘met elkaar verbinden’, omdat ze alle mensen die ertoe behoren tot ‘broeders’ maakte, ongeacht ras of geloof. Of ze met de enorme rijkdom waarover ze beschikt niet veel méér zou kunnen doen dan ze nu doet, gaat ons niet aan. Deze organisatie brengt geen duidelijk, buitensporig kwaad voort, en er heeft nog nooit iemand, behalve de rooms-katholieke kerk, kunnen aantonen dat ze enig leed veroorzaakte. Kan het *kerkelijk* christendom hetzelfde zeggen? Laat de kerkelijke en de wereldse geschiedenis die vraag beantwoorden.

Om te beginnen heeft de kerk de hele mensheid verdeeld in Kaïns en Abels. Ze heeft miljoenen vermoord in de naam van haar God – de Heer van de hemelse machten, de meedogenloze Jehovah Sabaoth – en in plaats van de beschaving een impuls te geven, waarop haar volgelingen zich graag beroemen, heeft ze die gedurende de lange en weinig enerverende middeleeuwen vertraagd. Pas door het volhardende offensief van de wetenschap en door het protest van mensen die zich pro-

---

¹ Sinds de oorsprong van de vrijmetselarij is de splitsing tussen de Engelse en Amerikaanse vrijmetselaars en het Franse ‘Groot Oosten’ van de ‘Zonen van de Weduwe’ de eerste die ooit heeft plaatsgevonden. De kans is groot dat van deze twee afdelingen een maçonnieke protestantse en rooms-katholieke kerk wordt gemaakt, althans wat rituelen en broederlijke liefde betreft!

beerden vrij te maken, begon ze terrein te verliezen en kon ze de verlichting niet langer tegenhouden.

Maar heeft ze dan toch niet, zoals wordt beweerd, de ‘barbaarse geest van het heidendom’ verzacht? Wij ontkennen dit met klem. Het kerkelijk christendom met zijn odium theologicum heeft, omdat het de vooruitgang van de mensheid niet langer kon tegenhouden, zijn dodelijke geest van onverdraagzaamheid, zijn meedogenloze egoïsme, hebzucht en wreedheid in de moderne beschaving ingevoerd onder het masker van een *huichelachtig* en zachtmoedig christendom. Wanneer waren de heidense caesars bloeddorstiger, onverschilliger en wreder dan de tegenwoordige potentaten en hun legers? Wanneer verhongerden de miljoenen uit de arbeidersklasse zoals nu? Wanneer heeft de mensheid meer tranen vergoten en meer geleden dan in deze tijd?

Ja, er was een tijd dat kerk en vrijmetselarij één waren. Dat waren eeuwen van intense morele terugslag, een overgangperiode van het denken, benauwend als een nachtmerrie, een tijd van conflicten. Het scheppen van nieuwe idealen leidde schijnbaar tot het neerhalen van de oude tempels en de vernietiging van oude afgodsbeelden, maar resulteerde feitelijk in de herbouw van die tempels uit de oude materialen, en het oprichten van dezelfde beelden onder nieuwe namen. Het was een algehele herschikking en zuivering, maar dit gebeurde slechts heel oppervlakkig. De geschiedenis zal ons nooit kunnen vertellen – maar de overlevering en oordeelkundig onderzoek kunnen dit wel – hoeveel semihierofanten en zelfs hoge ingewijden tot afvalligheid werden gedwongen om het voortbestaan van de geheimen van inwijding veilig te stellen.

Praetextatus, proconsul in Achaia, zou in de 4de eeuw van onze jaartelling hebben gezegd: ‘Als men de Grieken berooft van hun heilige mysteriën die de hele mensheid bijeenhouden, berooft men hen van het leven.’ Misschien hebben de ingewijden dit als een hint opgevat en daarnaar gehandeld toen ze zich tegen wil en dank aansloten bij de volgelingen van het nieuwe geloof, dat toen allesoverheersend werd. Sommige gehelleniseerde joodse gnostici deden hetzelfde, en zo werd meer dan één ‘Clemens van Alexandrië’ – ogenschijnlijk een bekeerling, maar in zijn hart een bezielde neoplatonist en nog dezelfde *heidense* filosoof – de leermeester van onwetende christelijke bisschoppen. Kortom, de bekeerling-tegen-wil-en-dank vervlocht de twee uiterlijke mythologieën, de oude en de nieuwe, en terwijl hij dit mengsel aan het grote publiek bekendmaakte, bewaarde hij de heilige waarheden voor zichzelf.

Wat voor soort christenen ze waren, kan worden afgeleid uit het voorbeeld van Synesius, de neoplatonist. Welke wetenschapper is onbekend met het feit, of zou het willen ontkennen, dat deze geliefde en toegewijde leerling van Hypatia – de maagd-filosoof, martelares en slachtoffer van de beruchte Cyrillus van Alexandrië – zelfs niet gedoopt was toen hem door de bisschoppen van Egypte voor het eerst de bisschopszetel van de Ptolemeeën werd aangeboden? En elke onderzoeker is zich ervan bewust dat, toen hij ten slotte gedoopt was, nadat hij de aangeboden functie had aanvaard, dit voor hem zo weinig betekende dat hij zijn instemming pas ondertekende nadat aan zijn voorwaarden was voldaan en zijn toekomstige privileges werden gegarandeerd. De belangrijkste bepaling daarvan is opmerkelijk. Deze hield een absolute voorwaarde in dat hem werd toegestaan zich te onthouden van het belijden van de (christelijke) leringen, waarin hij, de nieuwe bisschop, niet geloofde! Dus, hoewel hij gedoopt was en gewijd in de graden van het diakenambt, het priesterschap en als bisschop, scheidde hij nooit van zijn vrouw, gaf zijn platonisme niet op, noch zelfs zijn sport (de jacht), die voor iedere andere bisschop zo streng verboden was. Dit gebeurde nog in de 5de eeuw.

Zulke afspraken tussen ingewijde filosofen en onwetende priesters van het hervormde jodendom werden in die tijd vaak gemaakt. Eerstgenoemden probeerden hun ‘mysteriegeloften’ en hun persoonlijke waardigheid te bewaren, en daartoe moesten ze een heel betreurenswaardig compromis sluiten met ambitie, onwetendheid en het opkomende volksfanatisme. Ze geloofden in goddelijke éénheid, het ENE of Solus, dat onvoorwaardelijk en onkenbaar is, en toch stemden ze erin toe om in het openbaar hulde te bewijzen en eerbied te betonen aan Sol, de zon, die zich beweegt tussen zijn 12 apostelen, de 12 tekens van de dierenriem, alias de 12 zonen van Jacob. Het volk dat onbekend bleef met eerstgenoemde, vereerde laatstgenoemde en daarin ook hun vanouds vereerde goden. Het omzetten van die verering van de zonne-, maan- en andere kosmische godheden naar die van de tronen, aartsengelen, heerschappijen en heiligen, was niet zo moeilijk, vooral omdat de genoemde siderische hoogwaardigheidsbekleders in de nieuwe christelijke canon werden opgenomen waarbij hun oude namen bijna onveranderd werden gelaten.

Dus, terwijl tijdens de mis de ‘Grote Uitverkorene’ fluisterend zijn absolute steun aan de allerhoogste universele éénheid van de ‘onbegrijpelijke ambachtsman’ bevestigde en plechtig en luid het ‘heilige

woord' uitsprak (dat nu vervangen is door het maçonnieke 'woord met gedempte stem'), zong zijn assistent vervolgens de litanie van de namen van die lagere siderische wezens die men door het volk liet aanbidden. Voor de leek en catechumeen, die slechts enkele maanden of weken tevoren zijn gebeden had opgezegd voor de stier Apis en de heilige hondskopaap, de heilige ibis, en Osiris met de havikskop, moeten de adelaar¹ van Johannes en de goddelijke duif (de getuige van de doop terwijl ze boven het lam van God zweefde) de meest natuurlijke ontwikkeling en voortzetting zijn geweest van zijn eigen nationale en heilige dierenwereld die men hem van kinds af aan had leren aanbidden.

4

Zo kan worden aangetoond dat de moderne vrijmetselarij en de rituelen van de kerk rechtstreeks afkomstig zijn van ingewijde gnos-

---

¹Het is onjuist om te zeggen dat Johannes de evangelist pas na de 16de eeuw de beschermheilige van de vrijmetselarij werd, en hierin schuilt een dubbele misvatting. Tussen de 'goddelijke' Johannes, de 'ziener' en schrijver van de *Openbaring*, en Johannes de evangelist die nu in gezelschap van de adelaar wordt voorgesteld, bestaat een groot verschil, omdat laatstgenoemde Johannes een schepping is van Irenaeus, evenals het vierde evangelie. Beide waren het gevolg van een meningsverschil tussen de bisschop van Lyon en de gnostici, en niemand kan zeggen wat de werkelijke naam van de schrijver van dit edelste evangelie was. Maar wat we wel weten is dat de adelaar het rechtmatige eigendom is van Johannes, de schrijver van de *Apocalyps*, die oorspronkelijk eeuwen voor Christus werd geschreven, en slechts werd *herschreven*, voordat ze in de kerk gastvrij werd ontvangen.

Deze Johannes, of Oannes, was vanaf de vroegste tijden de aanvaarde beschermheer van alle Egyptische en Griekse gnostici (die de eerste bouwers of metselaars van de 'tempel van Salomo' waren, en daarvoor van de piramiden). De adelaar was zijn attribuut – een heel oud symbool – en is de Egyptische Ah, de vogel van Zeus, en was bij alle oude volkeren aan de zon gewijd. Zelfs de joodse ingewijde kabbalisten namen hem aan als 'het symbool van de sefira tifereth, de spirituele aether of lucht', zegt Myers *Qabbalah* (blz. 230). Bij de druïden was de adelaar het symbool van de hoogste godheid, en hij maakt ook deel uit van het symbool van een cherubijn. Nadat hij door de voorchristelijke gnostici werd aangenomen, kon hij worden gezien aan de voet van de tau in Egypte, voordat hij in de rozenkruisersgraad aan de voet van het christelijk kruis werd geplaatst. Omdat de adelaar bij uitstek de vogel van de zon is, wordt hij noodzakelijkerwijs in verband gebracht met elke zonnegod, en is hij het symbool van iedere ziener die in het astrale licht schouwt, en die daarin – even gemakkelijk als de adelaar naar de zon kijkt – de schaduwen van verleden, heden en toekomst ziet.

tici, neoplatonisten en afvallige hiërofanten van de heidense mysteriën, waarvan ze de geheimen niet meer kennen, maar die niettemin zijn bewaard door degenen die geen compromis wilden sluiten. Al zijn zowel de kerk als de vrijmetselaars bereid de geschiedenis van hun werkelijke oorsprong te vergeten, de theosofen zijn dat niet. Ze herhalen: de vrijmetselarij en de drie grote christelijke godsdiensten bestaan allemaal uit geërfde zaken. De ‘ceremoniën en wachtwoorden’ van eerstgenoemde, en de gebeden, dogma’s en rituelen van laatstgenoemde zijn vermomde kopieën van zuiver heidendom (en werden door de joden even ijverig geleend en gekopieerd) en van neoplatonische theosofie. En de ‘wachtwoorden’, die zelfs nu nog door bijbelse vrijmetselaars worden gebruikt en gerelateerd zijn aan de ‘stam van Juda’, ‘Tubal-Kaïn’ en andere zodiakale hoogwaardigheidsbekleders uit het Oude Testament, zijn de joodse aliassen van de oude volksgoden van de heidenen, niet van de goden van de hiërogrammatisten, de uitleggers van de *echte* mysteriën. Het volgende is daarvan een duidelijk bewijs.

De maçonnieke broeders kunnen toch niet ontkennen dat ze althans in naam solicoles zijn, vereerders van de zon aan de hemel, waarin de geleerde Ragon zo’n prachtig symbool zag van de G.A.V.H.H., wat het ongetwijfeld is. Hij had echter het probleem dat hij moest bewijzen – en dat kan niemand – dat genoemde G.A.V.H.H. niet de Sol was van de onbetekenende exoterie van de niet-ingewijden, maar de Solus van de hoge epoptai. Het geheim van de vuren van SOLUS waarvan de geest uitstraalt in de ‘Vlammende Ster’, is namelijk een hermetisch geheim dat voor een vrijmetselaar, tenzij hij *echte* theosofie bestudeert, voor altijd verloren is gegaan. Hij begrijpt nu zelfs de kleine indiscreties van baron Tschoudy niet meer. Tot op de dag van vandaag beschouwen vrijmetselaars en christenen de sabbat als heilig, en noemen die de dag ‘van de Heer’; en toch weten ze zo goed als ieder ander dat de Sunday van het protestante Engeland en de Sonntag van Duitsland, de zondag betekent of de *dag van de zon*, en ook 2000 jaar geleden had hij die betekenis.

En jullie, goede en eerbiedwaardige paters, priesters, predikanten en bisschoppen, jullie die zo vriendelijk zijn de theosofie ‘afgoderij’ te noemen en haar aanhangers openlijk en heimelijk tot eeuwige verdoe-menis te veroordelen, kunnen jullie je beroemen op één enkel ritueel, gewaad, of gewijd vat in kerk of tempel dat niet uit het heidendom afkomstig is? Nee, dit te beweren zou te gevaarlijk zijn, niet alleen met

het oog op de geschiedenis maar ook op de belijdenis van zonden in uw eigen priesterdom.

Laten we recapituleren, al was het alleen maar om onze beweringen te rechtvaardigen.

‘De Romeinse offerpriesters moesten biechten voordat ze offerden’, schrijft Du Choul. De priesters van Jupiter zetten een grote vierkante zwarte kap op (zie de huidige Armeense en Griekse priesters), de hoofdtooi van de Flaminen. De zwarte soutane van de rooms-katholieke priester is de zwarte hiërocoraces, het wijde gewaad van de priesters van Mithras, zo genoemd omdat het ravenzwart van kleur was (koraks (Gr.) betekent raaf). De koning-priester van Babylon droeg een gouden zegelring en slippers die door de overwonnen vorsten werden gekust, een witte mantel, en een gouden tiara waaraan twee linten hingen. De pausen hebben de zegelring en de slippers voor hetzelfde doel, een wit satijnen mantel met een rand van gouden sterren, een tiara waaraan twee met juwelen bezette linten hangen, enz. De witlinnen albe (alba vestis) is het gewaad van de priesters van Isis; het bovenste deel van het hoofd van de priesters van Anubis werd geschoren (Juvenalis), vandaar de tonsuur; de kazuifel van de christelijke ‘Vader’ is een kopie van het opperkleed van de Fenicische offerpriesters, een gewaad dat calasiris werd genoemd, vastgebonden rond de hals en neerhangend tot op hun *hieren*. De stola bereikte onze priesters via het vrouwelijk gewaad dat werd gedragen door de galli, de mannelijke nautches van de tempel die de functie hadden van de joodse kadeshim (zie *2 Koningen 23:7*, waar het juiste woord te vinden is); hun gordel van reinheid [?] komt van de efod van de joden en het Isis-koord; de priesters van Isis hadden de gelofte van kuisheid afgelegd.¹

De oude heidenen gebruikten wijwater of reinigingsrituelen om hun steden, akkers, tempels en mensen te zuiveren, precies zoals dat nu in rooms-katholieke landen wordt gedaan. Wijwaterbakken stonden bij de deur van elke tempel, gevuld met reinigingswater, favissae en aquiminnaria genoemd. Voordat het offeren begon doopte de hogepriester of de curio (vandaar het Franse curé) een lauriertak in het reinigingswater en besprenkelde daarmee de bijeengekomen vrome gemeente; en wat toen lustrica en aspergillum werd genoemd, heet nu een wijwaterkwast (of in het Frans goupillon). Laatstgenoemde was bij de priesters van Mithras het symbool van het universele liŋgam. Tijdens de mysteriën

---

¹ Vgl. Ragon, *La messe et ses mystères*, 1882, blz. 21ev.

werd deze in reinigende melk gedoopt en de gelovigen werden ermee besprenkeld. Het was een symbool van universele vruchtbaarheid, vandaar het gebruik van wijwater in het christendom, een ritueel met een fallische oorsprong. Sterker nog, het denkbeeld dat eraan ten grondslag ligt is zuiver occult en behoort tot de ceremoniële magie. Reinigingsrituelen werden verricht door middel van vuur, zwavel, lucht en water. Om de aandacht van de hemelse goden te trekken nam men zijn toevlucht tot rituele wassingen; om de lagere goden aan te roepen gebruikte men besprenkelingen.

De gewelfde plafonds van Griekse of rooms-katholieke kathedralen en kerken zijn vaak blauw geschilderd en bezaaid met gouden sterren om de hemelkoepel voor te stellen. Dit is overgenomen van de Egyptische tempels, waar de zon en de sterren werden vereerd. Dezelfde eerbied wordt eveneens in de christelijke en maçonnieke architectuur betoond aan het Oosten (of het oostelijk punt) zoals in de tijd van het heidendom. Ragon beschreef dit uitvoerig in zijn boeken die nu zijn vernietigd.

De princeps porta, de deur van de wereld, en van de ‘koning van heerlijkheid’ waarmee eerst de zon werd bedoeld en nu het menselijk symbool daarvan, de Christus, is de deur van het Oosten en is in elke kerk en in elke tempel¹ naar het Oosten gericht. Door deze ‘deur van het leven’ – het heilige pad waarlangs de lichtbrenger elke ochtend het langwerpige vierkant² van de aarde of de tabernakel van de zon binnengaat – wordt het ‘pasegeboren’ kind binnengelaten en naar de doopvont gedragen; en aan de linkerkant van dit gebouw (het duistere noorden waarheen de ‘leerlingen’ beginnen te lopen en waar de kandidaten hun *beproeving door water* ondergingen) worden nu de doopvonten en werden vroeger – in oude kerken die heidense tempels waren geweest – de bekkens (piscinas) met reinigingswater geplaatst. De altaren van de

---

¹Behalve misschien in de tempels en kapellen van dissidente protestanten, die op elke plek worden gebouwd, en voor meer dan één doel worden gebruikt. In Amerika ken ik kapellen die worden verhuurd voor een bazaar, een show of zelfs een theatervoorstelling; vandaag is ze een kapel, morgen wordt ze verkocht om schulden af te betalen, en ingericht als café of bar. Ik heb het natuurlijk over kapellen, niet over kerken of kathedralen.

²Een maçonnieke uitdrukking; een symbool van de ark van Noach, en van het Verbond, van de Tempel van Salomo, van de tabernakel, en van het kampement van de Israëlieten, die allemaal in de vorm van langwerpige vierkanten werden gebouwd. De tempels van Mercurius en Apollo en ook de Kaäba, de grote tempel in Mekka, werden voorgesteld als verlengde kubussen en vierkanten.

heidense Lutetia werden verborgen, en later teruggevonden onder het koor van de Notre-Dame in Parijs, terwijl haar oude wijwaterbekkens tot op de dag van vandaag in genoemde kerk staan.

Bijna elke grote oude kerk op het vasteland van Europa die dateert van vóór de middeleeuwen, was eens een heidense tempel die in stand werd gehouden op basis van orders die door de bisschoppen en pausen van Rome werden gegeven. Gregorius de Grote¹ geeft de monnik Augustinus, die zijn missionaris in Engeland was, de volgende opdracht: ‘Vernietig de afgodsbeelden, maar nooit de tempels! Besprenkel die met wijwater, plaats er relikwieën in en laat de volkeren de eredienst bijwonen op plaatsen die hen vertrouwd zijn.’

We hoeven ons slechts tot de werken van kardinaal Baronius te wenden om te ontdekken dat in het 36ste jaar van zijn annalen de volgende bekentenis staat. Het was de Heilige Kerk, zo zegt hij, *toegestaan om zich de rituelen en ceremoniën die door de heidenen in hun afgodendienst werden gebruikt toe te eigenen*, omdat zij (de kerk) *die goedmaakte door haar heiliging!* In *Les antiquités Gauloises* (boek 2, hfst. 19) van Fauchet lezen we dat de bisschoppen van Frankrijk *de heidense ceremoniën overnamen en gebruikten om de mensen voor Christus te winnen*.

Dit gebeurde toen Gallië nog een heidens land was. Worden dezelfde rituelen en ceremoniën die nu in het christelijke Frankrijk en andere rooms-katholieke landen worden gebruikt, nog steeds voortgezet in dankbare herinnering aan de heidenen en hun goden?

5

Tot de 4de eeuw kenden de kerken geen altaren. Tot die tijd was het altaar een *tafel* die in het midden van de tempel was opgesteld en die werd gebruikt voor de communie, of broederlijke maaltijden (de cena, omdat de mis oorspronkelijk 's avonds werd gelezen). De tafel staat nu op dezelfde manier opgesteld in de ‘loge’ voor de vrijmetselaarsbanketten die gewoonlijk de handelingen van een loge besluiten, en waarbij de herrezen Hiram Abifs, de ‘zonen van de weduwe’, hun toost uitbrengen door ‘kannonades’, een maçonnieke manier van transsubstantiatie. Moeten we hun bankettafels dan ook altaren noemen? Waarom niet? De altaren waren kopieën van de ara maxima van het heidense Rome.

---

¹Zie over zijn leven: Bartolomeo Sacchi (ook bekend als Platina), *Vitae pontificum* (Over de levens van de pausen).

De Romeinen plaatsten vierkante en langwerpige stenen bij hun graven, en noemden die ara, altaar: ze waren aan de lares en manes gewijd. Onze altaren zijn afgeleid van deze vierkante stenen, een andere vorm van de grensstenen die bekendstaan als de termini-goden, de Hermessen en Mercuriussen, vandaar Mercurius quadratus, quadriceps quadrifrons, enz., de goden met vier aangezichten, waarvan deze vierkante stenen sinds de grijze oudheid de symbolen zijn geweest. De steen waarop de oude koningen van Ierland werden gekroond was zo'n 'altaar'. Een dergelijke steen bevindt zich in de Westminster Abbey, en is bovendien met een stem begiftigd. Onze altaren en tronen stammen dus rechtstreeks af van de priapische grensstenen van de heidenen – de termini-goden.

Zal de kerkgaande lezer erg verontwaardigd zijn wanneer hem wordt verteld dat de christenen de *heidense* gewoonte om hun eredienst *in een tempel* te houden pas tijdens de regeerperiode van Diocletianus hebben aangenomen? Tot die tijd hadden ze een onoverkomelijke afkeer van altaren en tempels, en in de eerste 250 jaar van onze jaartelling verafschuwden ze ze. Deze eerste christenen waren echte christenen; die van onze tijd zijn meer heidens dan welke oude afgodendienaars dan ook. Eerstgenoemden waren de *theosofen* van die tijd; vanaf de 4de eeuw werden ze gehelleniseerde joodse heidenen minus de filosofie van de neoplatonisten. Lees wat Minucius Felix in de 3de eeuw tegen de Romeinen zegt:

U denkt dat wij [christenen] verbergen wat we aanbidden, omdat *we noch tempels noch altaren willen hebben*? De mens is zelf het beeld van God, dus welk beeld van God zullen we oprichten? Welke tempel kunnen we voor God bouwen, wanneer het heelal, dat zijn werk is, hem nauwelijks kan bevatten? Hoe kunnen we de macht van zo'n Almacht in één enkel gebouw verheerlijken? Is het niet veel beter in ons hart en in onze geest een tempel aan de godheid te wijden?¹

Maar *chrēstenen* zoals Minucius Felix dachten aan het gebod van de MEESTER-INGEWIJDE *om niet te bidden in de synagogen en tempels* zoals de *huichelaars* doen 'zodat iedereen ze ziet'.² Ze herinnerden zich de uitspraak van Paulus, de apostel en ingewijde, de 'bouwmeester'³, dat de MENS de ene tempel van God is, waarin de Heilige Geest, de geest

¹ Minucius Felix, *Octavius*, 32:1-2.

² *Matth.* 6:5.

³ *1 Corinthiërs* 3:10.

van God woont.¹ Ze gehoorzaamden de echte christelijke voorschriften terwijl de tegenwoordige christenen slechts de willekeurige bepalingen van hun respectieve kerken en de regels van hun ouderlingen opvolgen. ‘Theosofen zijn notoire atheïsten’ roept een schrijver uit in de *Church Chronicle*. ‘Niet een van hen ziet men ooit een kerkdienst bijwonen . . . de kerk wordt door hen verafschuwd’ en onmiddellijk stort hij zijn toorn uit over de *ongelovige, heidense* leden van de TS. Een hedendaagse kerkganger stenigt een theosoof zoals zijn voorvader in de oudheid – de farizeeër van ‘de synagoge van de Vrijgelatenen’² – Stefanus stenigde omdat deze had gezegd wat zelfs veel christelijke theosofen zeggen, namelijk dat ‘de Allerhoogste niet woont in tempels die door mensenhanden zijn gemaakt’³ en evenals die onrechtvaardige rechters ‘zetten ze mensen aan’⁴ om tegen ons te getuigen.

Vrienden, jullie zijn in feite de rechtschappen afstammelingen van uw voorgangers, of deze nu collega’s van Saul zijn of van Paus Leo X, de cynische schrijver van de heel bekende zin: ‘Wat is deze *fabel* van Christus voor ons toch nuttig’, ‘Quantum nobis prodest hac fabula Christi!’

6

De theorie van de ‘zonnemythe’ is in onze tijd afgezaagd geworden, want ze wordt tot vervelens toe herhaald vanuit de vier windstreken van het oriëntalisme en de symboliek, en zonder onderscheidingsvermogen toegepast op alle zaken en alle religies behalve het kerkelijk christendom en de staatsgodsdienst. Ongetwijfeld was de zon tijdens de hele oudheid en sinds onheuglijke tijden het symbool van de schepende godheid – bij alle volkeren en niet alleen bij de pārsī’s; maar hij is dat ook voor de ritualisten. Zoals het in lang vervlogen tijden was, zo is het ook nu nog. Onze centrale ster is de ‘Vader’ voor de profanen [niet-ingewijden], de zoon van de altijd onkenbare godheid voor de epoptai [ingewijden]. De reeds genoemde vrijmetselaar, Ragon, zegt:

de zon was het meest verheven en natuurlijke beeld van de GROTE ARCHITECT – en vormde zo een heel ingenieuze allegorie – waarmee

¹ Vgl. *1 Corinthiërs* 3:16.

² *Handelingen* 6:9.

³ *Op.cit.*, 6:48.

⁴ *Op.cit.*, 6:11.

de morele en goede mens (de echte wijze) de oneindige en onbegrensde *intelligentie* ooit heeft begiftigd.¹

Afgezien van laatstgenoemde bewering heeft Ragon gelijk, want hij toont aan dat dit symbool zich langzamerhand verwijderde van het verhevene – dat op die manier werd voorgesteld en opgevat – en dat uiteindelijk in het denken van zijn onwetende aanbidders het symbool voor het origineel werd aangezien. Verder bewijst de grote maçonnieke schrijver dat de fysieke zoon door de eerste christenen als zowel de Vader als de Zoon werd beschouwd. O, ingewijde broeders, roept hij uit, zijn jullie dan vergeten

dat in de tempels van de huidige religie dag en nacht een grote *lamp* brandt? Ze hangt voor het hoofdaltaar, de schatkamer van de ark van de zon. Een andere lamp die voor het altaar van de moeder-maagd brandt, is het symbool van het licht van de *maan*. Clemens van Alexandrië deelt ons mee dat de Egyptenaren als eersten het religieuze gebruik van lampen hebben ingesteld. . . . Wie weet niet dat een heel heilige en verschrikkelijke taak aan de vestaalse maagden werd toevertrouwd? Als de vrijmetselaarstempels worden verlicht door drie astrale lichten, de *zon*, de *maan* en de *geometrische ster*, en met drie levende lichten, de hiërofant en zijn twee episcopes [toezichhouders, in het Frans surveillants] dan is dat omdat een van de vaders van de vrijmetselarij, de geleerde Pythagoras, zeer vindingrijk heeft aanbevolen dat we niet over goddelijke dingen zouden moeten spreken zonder licht. De heidenen vierden een lampenfeest (Lampadephoría) ter ere van Minerva, Prometheus en Vulcanus. Maar Lactantius en enkele vroege kerkvaders van het nieuwe geloof klaagden bitter over het invoeren van dit heidense gebruik van lampen in de kerken. Lactantius schrijft: ‘Indien ze de moeite namen om over dat licht wat we de ZON noemen, na te denken, zouden ze al snel inzien dat God hun lampen niet nodig heeft.’ En Vigilantius voegt eraan toe: ‘Onder het voorwendsel van religie stelde de kerk het heidense gebruik in om armoedige kaarsen aan te steken, terwijl de ZON daar is en ons met duizenden stralen verlicht. Is het voor het LAM VAN GOD (de zon als zodanig voorgesteld) niet een grote eer om, geplaatst in het midden van de troon (het heelal), deze te vervullen met de glans van zijn majesteit?’

Zulke passages bewijzen dat in die tijd de oorspronkelijke kerk DE GROTE ARCHITECT VAN HET HEELAL aanbad in zijn beeld, de ZON, de enige in zijn soort.²

¹ Ragon, *La messe et ses mystères*, 1882, blz. 4.

² *Op.cit.*, blz. 19-20.

Terwijl de christelijke kandidaten de vrijmetselaarseed naar het Oosten gekeerd moeten uitspreken, en hun ‘achtbare meester’ in de oostelijke hoek blijft staan, omdat de neofieten tijdens de heidense mysteriën hetzelfde moesten doen, heeft de kerk, op haar beurt, hetzelfde ritueel in stand gehouden. Tijdens de hoogmis is het hoogaltaar (ara maxima) versierd met de tabernakel, of de pyxis (het doosje waarin de hostie wordt bewaard), en met zes brandende kaarsen. De esoterische betekenis van de pyxis en de inhoud ervan – het symbool van de christus-zon – is dat deze de schitterende lichtgever vertegenwoordigt en de zes kaarsen de zes planeten (de eerste christenen kenden er niet meer) drie aan zijn rechter- en drie aan zijn linkerkant. Dit is een kopie van de zevenarmige kandelaar van de synagoge, die dezelfde betekenis heeft. ‘Sol est Dominus Meus’, ‘de Zon is mijn Heer!’, roept David uit in Psalm 95, wat in de bijbelvertaling heel vindingrijk is vertaald met ‘De Heer is een machtige God, een machtige koning boven alle goden verheven’ (v. 3), of boven alle planeten! Augustin Chaho is oprechter wanneer hij schrijft:

Ze zijn allemaal dev's (demonen) op deze aarde, behalve de God van de zieners (ingewijden), de verheven IAO; en als u in Christus iets anders ziet dan de ZON, dan aanbidt u een dev, een schim zoals alle kinderen van de nacht dat zijn.¹

Omdat het Oosten de windstreek is waar de lichtgever van de dag opkomt, de grote schenker en onderhouder van het leven, de schepper van al wat leeft en ademt op deze bol, is het niet verwonderlijk dat alle volkeren op aarde in hem de zichtbare vertegenwoordiger van het onzichtbare beginsel en de onzichtbare oorzaak hebben aanbeden, en dat de mis zou worden gelezen ter ere van hem die de schenker is van messis of de ‘oogst’. Maar tussen de verering van het ideaal als een *geheel* en die van het fysieke symbool, een deel dat gekozen is om het geheel en het AL te vertegenwoordigen, gaapt een kloof.

Voor de geleerde Egyptenaar was de zon het ‘oog’ van Osiris, niet Osiris zelf; hetzelfde gold voor de geleerde volgelingen van Zarathoestra. Voor de eerste christenen werd de zon de godheid, als geheel; en door middel van spitsvondigheden, sofismen en dogma’s die niet in twijfel mogen worden getrokken, is het de moderne christelijke kerk gelukt om zelfs de beschaafde wereld te laten geloven dat *hun* god de

---

¹ *La philosophie des religions comparées*, 1848, deel 2, blz. 18.

ene levende echte godheid is, de maker van de zon, en niet de zon zelf die een demon is die door de 'heidenen' wordt aanbeden.

Wat is dan het verschil tussen een kwaadaardige demon en de antropomorfe God, zoals deze bijvoorbeeld in de *Spreuken* van Salomo wordt voorgesteld? Als de arme hulpeloze, onwetende mensen niet naar hem luisteren dan dreigt die 'God' hen – wanneer hun 'ellende op hen afkomt als een storm' en hun 'ongeluk als onweer' – met woorden zoals deze: 'ik zal lachen om uw ongeluk, ik zal het uitschateren om je ellende, wanneer deze komen'.¹

Vereenzelvig deze God met de grote avatāra, op wie de christelijke legende is gebaseerd; stel hem gelijk aan die echte ingewijde die zei: 'Gelukkig de treurende, want zij zullen getroost worden',² en wat is daarvan het resultaat? Alleen al die vereenzelving is voldoende om de duivelse vreugde van Tertullianus te verklaren die lachte en zich verheugde over het idee dat zijn ongelovige bloedverwanten in het hellevuur zouden worden gebraden, en verklaart ook het advies dat Hiëronymus aan de christelijke bekeerling geeft om het lichaam van zijn heidense moeder te vertrappen als ze probeert te verhinderen dat hij haar voor altijd verlaat om Christus te volgen. Die vereenzelving maakt de hele kerk tot tirannen, moordenaars en barbaren van de inquisitie, de grootste en edelste voorbeelden van *praktisch* christendom die ooit hebben geleefd!

HPB

7

De rituelen van het oorspronkelijke christendom kwamen voort uit de vrijmetselarij van de oudheid, zoals nu voldoende is aangetoond. Laatstgenoemde was op haar beurt voortgekomen uit de mysteriën die hun kracht toen bijna hadden verloren. Over laatstgenoemde zullen we nu iets zeggen.

Het is algemeen bekend dat elk volk door de hele oudheid heen, naast de populaire eredienst die bestond uit naar de letter verrichte handelingen en lege exoterische ceremoniën, zijn *geheime* cultus had die in de wereld bekendstond als de MYSTERIËN. Strabo staat, naast veel anderen, voor deze bewering in.³ Alleen degenen die door een speciale

¹ *Spreuken* 1:26-7.

² *Matth.* 5:4.

³ Vgl. *Geographica*, 10:3:9.

training waren voorbereid, kregen toegang daartoe. De neofieten die in de bovengrondse tempels hun onderricht hadden ontvangen werden in de crypten in de hoogste mysteriën ingewijd. Dit onderricht was de laatst overgebleven erfenis van de oude wijsheid, en de mysteriën werden onder leiding van hoge ingewijden opgevoerd. We gebruiken met opzet het woord ‘opgevoerd’, want de *mondelijke* instructies die werden gefluisterd, werden alleen in de crypten in plechtige stilte en onder geheimhouding gegeven. Tijdens de openbare en algemene lessen werd de leerstof over kosmogonie en theogonie in allegorische vorm weergegeven; de werkwijze van de geleidelijke evolutie van de kosmos, van de werelden en ten slotte van onze aarde, van goden en van mensen, dit alles werd de leerling door middel van symbolen meegedeeld. De grote openbare toneelvoorstellingen die tijdens de mysteriefeesten werden gehouden, werden bijgewoond door het gewone volk dat de *verpersoonlijkte* waarheden *blindelings* aanbad. Alleen de hoge ingewijden, de epoptai, begrepen de taal en de werkelijke betekenis ervan. Hiervan zijn wetenschappers goed op de hoogte.

Alle volkeren van de oudheid beweerden dat de echte mysteries van wat zo onfilosofisch de *schepping* wordt genoemd, aan de uitverkorenen van ons (vijfde) ras werden onthuld door de eerste dynastieën van *goddelijke* heersers: goden in het vlees, ‘goddelijke incarnaties’, of zogenaamde avatāra’s. De laatste stanza’s die in *De geheime leer* (2:22) uit het *Boek van Dzyan* worden gegeven, spreken over hen die heersten over de ‘uit het heilige geslacht voortgebrachte’ afstammelingen, en ‘die weer neerdaalden, die vrede sloten met het vijfde (ras), en die het onderwezen en instrueerden’.

De uitdrukking ‘vrede sloten’ wijst erop dat er eerder *onenigheid* was geweest. Het lot van de Atlantiërs in onze filosofie en dat van de mensen van voor de zondvloed in de *Bijbel* bevestigen die gedachte. Vele eeuwen vóór de Ptolemeeën sloop eenzelfde misbruik van de heilige wetenschap opnieuw binnen bij de ingewijden van het heiligdom in Egypte. De heilige leringen van de goden, die talloze eeuwen in al hun zuiverheid bewaard waren gebleven, werden door persoonlijke ambitie en egoïsme opnieuw aangetast. De betekenis van de symbolen werd maar al te vaak ontheiligd door ongepaste interpretaties, en al snel waren de mysteriën van Eleusis de enige die vrij bleven van vervalsing en heiligschennende vernieuwingen. Deze werden gehouden ter ere van (Ceres) Demeter, of de natuur, en werden in Athene gevierd; de beste denkers van Klein-Azië en Griekenland waren daarin ingewijd.

In zijn vierde boek deelt Zosimus ons mee dat deze ingewijden *de hele mensheid* omarmden,¹ terwijl Aristides de mysteriën de *gemeenschappelijke tempel van de aarde* noemt.

Om de herinnering aan deze ‘tempel’ levend te houden, en die zo nodig weer op te bouwen, werden bepaalde uitverkorenen onder de ingewijden afgezonderd. Dit werd door hun hoge hiërofanten in elke eeuw gedaan, vanaf het moment dat de heilige allegorieën de eerste tekenen van ontwijding en verval vertoonden. De grote Eleusinia deelden ten slotte het lot van alle andere. Hun vroegere voortreffelijkheid en hun doel worden door Clemens van Alexandrië beschreven, die aantoot dat in de hogere mysteriën de geheimen en de opbouw van het heelal worden ontsluitend, en dit is het begin, het einde en het hoogste doel van menselijke kennis, want in die mysteriën werden aan de ingewijden de natuur en alle dingen getoond *zoals ze zijn*.² Dit is de pythagorische gnosis, ἡ γνώσις τῶν ὄντων, de kennis van al wat is. Epictetus spreekt lovende woorden over deze leringen: ‘Alles wat daarin wordt voorgeschreven werd door onze meesters ingesteld om de mensen te onderwijzen en onze gewoonten te verbeteren.’³ Plato verklaart hetzelfde in de *Phaedo*: het doel van de mysteriën was om de ziel in haar oorspronkelijke zuiverheid te herstellen of haar terug te brengen tot *die staat van volmaaktheid waaruit ze gevallen was*.

8

Er kwam echter een dag dat de mysteriën, op dezelfde manier als de exoterische religies, afweken van hun oorspronkelijke zuiverheid. Dit begon toen de staat op advies van Aristogeitōn (510 v.Chr.) besloot om van de Eleusinia een constante en lucratieve bron van inkomsten te maken, en er voor dat doel een wet werd uitgevaardigd. Voortaan kon niemand worden ingewijd zonder voor dit privilege een bepaald bedrag te betalen. Die zegen die tot dan toe alleen kon worden verkregen tegen de prijs van een voortdurend, bijna bovenmenselijk streven naar deugd en edel gedrag, kon nu voor zoveel goud worden gekocht. Uiteindelijk

¹Cicero zegt in *De natura deorum* (1:119): ‘Omitto Eleusinem sanctam illam et augustam; ubi initiantur gentes orarum ultimae.’ [Vertaling: Ik zeg niets over het heilige en gezegende Eleusis, waar mensen uit de verste streken worden ingewijd.]

²*Strom.*, 5:11.

³*Apud Arrian. Dissert.*, 3:21:15-6.

verloren de leken en zelfs de priesters door deze ontheiliging te accepteren hun vroegere eerbied voor de innerlijke mysteriën, en dit leidde tot verdere ontwijding van de heilige wetenschap. De in de sluier aanbrechte scheur werd met elke eeuw groter, en de hoogste hiërofanen, die bang waren dat de heiligste geheimen van de natuur ten slotte zouden worden verminkt en bekendgemaakt, spanden zich in om deze uit het *innerlijke* programma te schrappen, en beperkten de volledige kennis ervan tot de weinigen. Zij die werden *afgezonderd* waren al snel de enige bewaarders van het goddelijk erfdeel van alle tijden.

Zeven eeuwen later zien we dat Apuleius, ondanks zijn oprechte hang naar magie en mystiek, in zijn *Gouden ezel*¹ een bittere satire schrijft tegen de huichelarij en losbandigheid van bepaalde orden van halfingewijde priesters. Via hem vernemen we ook dat de mysteriën in zijn tijd (2de eeuw n.Chr.) zo algemeen waren geworden, dat in alle landen personen van alle rangen en standen – mannen, vrouwen en kinderen – allemaal werden *ingewijd*! Inwijding was in zijn tijd even noodzakelijk geworden als de doop dat nu is voor de christenen. En zoals laatstgenoemde dat nu is, zo was eerstgenoemde dat in die tijd geworden, namelijk zonder enige betekenis en slechts een hol ritueel alleen voor de vorm. Weer later wisten de fanatici van de nieuwe religie hun vernietigende hand op de mysteriën te leggen.

De epoptai, zij ‘die de dingen zien zoals ze zijn’, verdwenen een voor een, en verhuisden naar streken die voor de christenen ontoegankelijk waren. De mystai (van mystes of ‘gesluierd’), ‘zij die de dingen slechts zien zoals ze schijnen te zijn’, hadden al snel het rijk voor zich alleen.

Eerstgenoemden, de ‘afgezonderden’, hebben de echte geheimen bewaard; de mystai, degenen die deze slechts oppervlakkig kenden, hebben de eerste steen voor de oprichting van de moderne vrijmetselarij gelegd; en uit deze halfheidense, halfbekeerde oorspronkelijke broederschap van vrijmetselaars zijn de christelijke rituelen en de meeste dogma’s voortgekomen. Zowel de epoptai als de mystai hebben recht op de naam vrijmetselaars. Beiden hebben namelijk – terwijl ze leefden naar hun geloften aan, en de voorschriften van, hun hiërofanen en βασιλεῖς, ‘koningen’, die allang waren heengegaan – hun tempels weer opgebouwd; de epoptai hun ‘lagere’ en de mystai hun ‘hogere tempels’. Dat waren in de oudheid hun respectieve benamingen, en zo worden ze

¹ Boek 8, hfst. 27-9; boek 9, hfst. 8.

tot op de dag van vandaag in bepaalde streken nog steeds genoemd.

In de *Electra* (707) noemt Sophocles de fundamenteën van Athene – de plek van de mysteriën van Eleusis – het ‘heilige gebouw van de goden’, d.w.z. door de *goden* gebouwd. Over inwijding werd gesproken als het ‘binnengaan van de tempel’, en het ‘reinigen’ of wederopbouwen van de tempel verwees naar het *lichaam* van een ingewijde bij zijn laatste en hoogste beproeving.¹

Ook de esoterische leer werd soms met de term ‘tempel’ aangeduid en de exoterische volksreligie met die van ‘stad’. Een *tempel bouwen* betekende een esoterische school stichten; ‘een stadstempel bouwen’ betekende het instellen van een openbare eredienst. Daarom zijn de echte nog levende ‘vrijmetselaars’ van de *lagere* tempel – of van de crypte, de heilige plaats van de inwijding – de enige bewaarders van de echte vrijmetselaarsgeheimen, die nu voor de wereld verloren zijn. We gunnen de titel ‘bouwers van de *hogere* tempel’ graag aan de tegenwoordige broederschap van vrijmetselaars, omdat de op voorhand aangenomen superioriteit van dat woord ‘hoger’ al evenzeer een illusie is als het licht van het brandende braambos van Mozes in de loges van de tempeliers.

9

De verkeerdt begrepen allegorie die bekendstaat als de afdaling in de Hades heeft oneindig veel schade aangericht. De exoterische ‘fabel’ van Hercules en Theseus die afdaalden in de gebieden van de onderwereld; de reis daarheen van Orpheus² die de weg vond door de kracht van zijn lier; van Krishna, en ten slotte van Christus die ‘afdaalde in de hel en op de derde dag weer uit de dood verrees’, werd door de niet-ingewijde *aanpassers* en hervormers van heidense rituelen onherkenbaar verwrongen tot kerkelijke rituelen en dogma’s.

Sterrenkundig symboliseerde deze *afdeling in de hel* de zon tijdens de herfstequinox, wanneer hij de hogere siderische gebieden verliet – en er een zogenaamd gevecht plaatsvond tussen hem en de demon van de duisternis die de overwinning behaalde op onze lichtbrengende ster. Dan werd de zon verondersteld een *tijdelijke dood* te ondergaan en af te dalen in de gebieden van de onderwereld. Maar mystiek gezien sym-

¹ Zie het *Johannes-evangelie*, 2:19.

² Ovidius, *Metamorfosen*, 10:40-8.

boliseerde dit de inwijdingsrituelen in de crypten van de tempel, die de onderwereld werden genoemd. Bacchus, Heracles, Orpheus, Asclepius en alle anderen die de crypte betraden, *daalden allemaal af in de hel en verrezen daaruit op de derde dag*, want ze waren allemaal ingewijden en ‘bouwers van de lagere tempel’.

De woorden die Hermes tot Prometheus richtte toen deze geketend hing aan de kale rotsen van de Kaukasus – d.w.z. door onwetendheid aan zijn fysieke lichaam was geketend en daarom door de gieren van de hartstocht werd verslonden – zijn van toepassing op elke neofiet, op elke chrēstos die wordt beproefd. ‘U kunt niet verwachten dat er een einde komt aan zulk hevig lijden vóór de [of een] god zal verschijnen die in uw plaats deze pijnen wil lijden en bereid is naar de duistere Hades te gaan en naar de sombere diepten rondom Tartarus.’¹ Deze woorden betekenen eenvoudig dat, totdat Prometheus (of de mens) de ‘God’ of hiërofant (de inwijder) zou kunnen vinden die bereid zou zijn om in de inwijdingscrypten af te dalen en met hem in de Tartarus rond te lopen, de gier van de hartstocht nooit zou ophouden aan zijn ingewanden te knagen.²

Als ingewijde die de gelofte had afgelegd, kon Aeschylus niet méér zeggen. Maar Aristophanēs die minder vroom, of moediger, was, onthult het geheim aan hen die niet al te zeer door vooroordeel zijn verblind, in zijn onvergetelijke satire op Heracles’ afdaling in de hel. Daar treffen we het koor van de ‘gezegenden’ (de ingewijden) aan, de Elyse velden, de komst van Bacchus (de god-hiërofant) met Heracles, de ontvangst met brandende toortsen, symbolen van een *nieuw* LEVEN en OPSTANDING uit de duisternis van menselijke onwetendheid naar het licht van spirituele kennis – het eeuwige LEVEN. Uit elk woord van deze schitterende satire blijkt de innerlijke bedoeling van de dichter:

¹ Aeschylus, *Prometheus geketend*, 1026-9.

² Het donkere gedeelte in de crypte waar de inwijdingskandidaat zijn ergste hartstochten en lusten voor altijd van zich moest afwerpen. Vandaar de allegorieën van Homerus, Ovidius, Vergilius, enz., die allemaal door de huidige wetenschappers letterlijk worden opgevat. Phlegethon was de rivier in de Tartarus waarin de kandidaat door de hiërofant drie keer werd ondergedompeld, waarna de beproevingen voorbij waren en de nieuwe mens *opnieuw werd geboren*. Hij had de oude zondige mens voor altijd in de donkere stroom achtergelaten, en kwam op de derde dag uit de Tartarus tevoorschijn als een *individualiteit*, terwijl de *persoonlijkheid* dood was. Figuren zoals Ixion, Tantalus, Sisiphus, enz., zijn allemaal verpersoonlijkingen van een of andere menselijke hartstocht.

Word wakker, kom met brandende toortsen
 Ze heen en weer zwaaiend in uw hand, o Iacchus,
 Lichtende *ster van het nachtelijk ritueel*.¹

Al zulke hoogste inwijdingen vonden 's nachts plaats. Als in de oudheid over iemand werd gezegd dat hij was afgedaald in de Hades, dan stond dit gelijk met hem een *volledig ingewijde* te noemen. Mensen die geneigd zijn deze verklaring te verwerpen zou ik willen vragen de betekenis uit te leggen van een zin uit Vergilius' *Aeneis*. Wat kan de dichter bedoelen, als het niet datgene is wat hierboven is beweerd, wanneer hij de oude Anchises introduceert en hem aan zijn zoon Aeneas de raad laat geven naar Italië te reizen . . . waar hij in Latium strijd zou moeten leveren met een ruw en barbaars volk; daarom voegt hij eraan toe, '*Daal af in de Hades, vóór je je daarheen begeeft*',² d.w.z. zorg dat je wordt ingewijd.

De welwillende geestelijken die ons bij de geringste aanleiding zo graag naar de Tartarus en naar de gebieden van de onderwereld sturen, vermoeden niet welke goede wensen zo'n dreigement voor ons bevat, en hoe edel iemands karakter moet zijn om op zo'n heilige plaats te worden toegelaten.

Niet alleen de heidenen hadden hun mysteriën. Bellarmine³ stelt dat de eerste christenen, naar het voorbeeld van de heidense ceremoniën, de gewoonte overnamen om in de kerk samen te komen in de nachten die aan hun feesten voorafgingen om vigiliën of 'nachtwaken' te houden. Hun ceremoniën werden aanvankelijk met de meest verheffende heiligheid en reinheid verricht; maar al vrij snel daarna traden er tijdens deze 'samenkomsten' zulke verdorven misstanden op dat de bisschoppen het nodig oordeelden ze af te schaffen. In tientallen werken kunnen we lezen over de losbandigheid van de heidense religieuze feesten. Volgens Cicero⁴ had Diagondas, de Thebaan, om dit tegen te gaan geen andere keuze meer dan de mysteriën zelf te verbieden. Wanneer we de twee soorten vieringen met elkaar vergelijken – de heidense mysteriën, die eeuwen voor onze jaartelling al eerbiedwaardig oud waren, en de christelijke agapae en andere die deel uitmaakten van een godsdienst die nog maar net was begonnen en die beweerde een zuiverende in-

¹ Aristophanēs, *De kikkers*, 340-3.

² *Aeneis*, 5:731-2.

³ *De ecclesia triumphante*, 3:17.

⁴ *De legibus*, 2:15.

vloed op haar bekeerlingen te hebben – dan kunnen we slechts medelijden voelen voor de mentale blindheid van haar verdedigers en voor hun bestwil Roscommon citeren die vraagt:

Waarom met zoveel ophef begonnen,
Als het werk zo slecht wordt afgesponnen?

10

Het oorspronkelijke christendom had – omdat het was afgeleid van de oorspronkelijke vrijmetselarij – zijn handgreep, wachtwoorden en inwijdingsgraden. ‘Vrijmetselarij’ is een oude term, maar raakte pas in een late periode van onze jaartelling in gebruik. Paulus noemt zichzelf een ‘meester-bouwer’, en dat was hij ook. De oude vrijmetselaars gebruikten verschillende namen om zichzelf mee aan te duiden, en de meeste eclecticen van Alexandrië, de theosofen van Ammonius Saccas en de latere neoplatonisten, waren in feite allemaal vrijmetselaars. Ze hadden zich allemaal door een eed tot geheimhouding verplicht, beschouwden zich als een broederschap, en hadden ook hun herkenningstekens. Tot de geleerden van de eclecticen of philalaten behoorden de bekwaamste en geleerdste wetenschappers van die tijd, en ook verschillende regerende vorsten. De schrijver over ‘De eclecticische filosofie’ zegt:

Hun leringen werden door heidenen en christenen in Azië en in Europa aangenomen, en een tijd lang schenen alle omstandigheden gunstig voor een algehele versmelting van de religieuze overtuigingen. De keizers Alexander Severus en Julianus steunden die leringen. Hun overheersende invloed op religieuze denkbeelden wekte de jaloezie op van de christenen in Alexandrië. . . . De school werd verplaatst naar Athene, en ten slotte door keizer Justinianus gesloten. Haar leraren *trokken zich terug in Perzië*¹ waar ze veel leerlingen kregen.²

Een paar extra details zijn misschien interessant. We weten dat de mysteriën van Eleusis alle andere overleefden. Terwijl de geheime erediensten van de lagere goden zoals de curates, de dactyli, de verering van Adonis, van de kabiren, en zelfs de erediensten van het oude

¹ En we kunnen hieraan toevoegen: in India en Centraal-Azië, want we zien in Aziatische landen overall hun invloed terug.

² A. Wilder, *New Platonism and Alchemy*, 1869, blz. 19.

Egypte volledig waren verdwenen door het wraakzuchtige en wrede werk van de meedogenloze Theodosius¹, kon men zich van de mysteriën van Eleusis niet zo gemakkelijk ontdoen. Ze waren in feite de religie van de mensheid, en straalden nog in al hun oude pracht zo niet in hun oorspronkelijke zuiverheid. Het duurde verschillende eeuwen om ze te laten sluiten en ze konden pas in 396 n.Chr. volledig worden onderdrukt. Op dat moment verschenen de ‘bouwers van de hogere of stadstempel’ voor het eerst op het toneel en die waren voortdurend bezig om hun rituelen en eigenaardige dogma’s in de opkomende en altijd strijdende en ruziënde kerk in te voeren. Het drievoudige sanctus van de rooms-katholieke mis is het drievoudige S.:S.:S.: van deze eerste vrijmetselaars, en is het huidige voorvoegsel op hun documenten of op ‘elke beschreven zuil – de beginletter van salutem, of goede gezondheid’, zoals een vrijmetselaar handig uitlegt. ‘Dit drievoudige vrijmetselaarssaluut is de oudste van hun begroetingen’ (Ragon).

11

Maar dit was niet hun enige enting op de boom van de christelijke religie. Tijdens de mysteriën van Eleusis vertegenwoordigde Bacchus wijn, en Ceres brood, of koren.² Ceres of Demeter was het *vrouwelijke voortbrengende* beginsel van de aarde, de echtgenote van Vader Aether, of Zeus; en Bacchus, de zoon van Zeus-Jupiter, was zijn vader in ge-

¹De moordenaar van de Thessalonicenzen die door deze vrome zoon van de kerk werden afgeslacht.

²Bacchus is ongetwijfeld van Indiase oorsprong. Volgens Pausanias was hij de eerste die een veldtocht tegen India leidde, en de eerste die een brug over de Eufraat sloeg. ‘De kabel die diende om de twee tegenover elkaar liggende oevers te verbinden, wordt nog tot op de dag van vandaag tentoongesteld’, schrijft deze historicus. ‘Hij was gevlochten uit wijn- en klimopraken’ (*Periēgēsis*, 10:29:4). Arrianus en Quintus-Curtius verklaarden de allegorie van Bacchus’ geboorte uit de dij van Zeus, door te zeggen dat hij op de Indiase berg Meru (van μηρός, dij) was geboren. We weten dat Erathosthenes en Strabo dachten dat de Indiase Bacchus eenvoudig door vleiers was bedacht om Alexander een plezier te doen, van wie werd aangenomen dat hij India had veroverd, zoals ook Bacchus dat zou hebben gedaan. Cicero beschrijft daarentegen deze god als een zoon van Thyōnē en Nisus; en Dionysus, of Διόνυσος, betekent de god Dis van de berg Nysa in India. Bacchus gekroond met klimop, of kissos, is Krishna, van wie één van de namen Kissen was. Dionysus was vooral de god van wie verwacht werd dat hij de *ziel van de mens* zou bevrijden uit zijn gevangenis van vlees, de Hades en de Tartarus van de mens in een van zijn symbolische betekenissen. Cicero noemt Orpheus een zoon van Bacchus, en er bestaat een overlevering waarin Orpheus

manifesteerde vorm. Met andere woorden, Ceres en Bacchus waren de verpersoonlijkingen van substantie en geest, de twee levengevende beginselen in de natuur en op aarde. De hiërofant-inwijder bood, vóór de uiteindelijke *onthulling* van de mysteriën, de kandidaat symbolisch wijn en brood aan. Deze at en dronk ervan als teken dat de geest de stof zou bezielen, d.w.z. dat de goddelijke wijsheid van het hoger zelf, zijn innerlijk zelf of ziel zou binnentreden en in bezit zou nemen, door datgene wat aan hem zou worden onthuld.

Dit ritueel werd door de christelijke kerk overgenomen. De hiërofant, die de ‘vader’ werd genoemd, is nu in zijn geheel overgegaan – maar *zonder* de kennis – in de ‘priester-vader’, die in onze tijd dezelfde communie toedient. Jezus noemt zichzelf een wijnstok, en *zijn* ‘Vader’ de landman; en zijn voorschrift tijdens het laatste avondmaal toont zijn diepe kennis van de symbolische betekenis van brood en wijn (zie hierboven), en zijn vereenzelviging met de logoi van de Ouden. ‘Hij die mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven.’¹ ‘Dit zijn harde woorden’,² voegt hij eraan toe. ‘De woorden (rhēmata, of geheime uitspraken) die ik tot u spreek zijn geest; ze zijn leven.’³ En dat zijn ze, want ‘het is de geest die levend maakt’. Bovendien zijn deze rhēmata van Jezus werkelijk de geheime uitspraken van *een ingewijde*.

Maar tussen dit verheven rituele gebruik, even oud als de symboliek, en zijn latere antropomorfe interpretatie die nu bekendstaat als de transsubstantiatie, ligt een afgrond van kerkelijke spitsvondigheden. Hoe krachtig klonk de uitroep ‘Wee jullie wetgeleerden, *want jullie hebben de sleutel tot de kennis weggenomen*’⁴ (en willen nu zelfs niet toestaan dat de gnosis aan anderen wordt gegeven). Dit is in onze tijd nog 10 keer meer van toepassing. Ja, die gnosis ‘zijn jullie zelf niet binnengegaan, en anderen die wel binnen wilden gaan, hebben jullie tegengehouden’,⁵ en jullie houden hen nog steeds tegen. Maar deze blaam treft niet alleen de priesters van nu. Vrijmetselaars, de afstamme-

---

niet alleen uit India komt (hij wordt ὀρφνός, donker- of taankleurig, genoemd), maar wordt vereenzelvigd met Arjuna, de chela en aangenomen zoon van Krishṇa. (Zie het artikel ‘Bestond de schrijfkunst vóór Pāṇini?’ in *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*, 2:330-44.)

¹ *Johannes* 6:54.

² *Op.cit.*, 6:60.

³ *Op.cit.*, 6:63.

⁴ *Lucas* 11:52.

⁵ *Op.cit.*

lingen, of in elk geval de opvolgers, van de ‘bouwers van de hogere tempel’ tijdens de mysteriën, die toch beter moesten weten, zullen ieder van hun eigen broeders die hen hun ware oorsprong verklaart uitlachen en met minachting behandelen. Verschillende grote hedendaagse wetenschappers en kabbalisten, die vrijmetselaar zijn en die we met name zouden kunnen noemen, werden door hun broeders meer dan koeltjes behandeld. Het is altijd hetzelfde oude verhaal. Zelfs Ragon, de geleerdste vrijmetselaar van deze eeuw, klaagt daarover met de volgende woorden:

Alle oude commentaren verklaren dat de inwijdingen in vroeger tijden een indrukwekkend ceremonieel hadden, en voor altijd gedenkwaardig werden door de grote waarheden die werden onthuld en de kennis die eruit voortvloeide. Toch zijn er tegenwoordig *een aantal semi-geleerde vrijmetselaars* die zich haasten om iedereen die hun met succes deze aloude ceremoniën verklaart, als charlatan te behandelen.¹

12

Ijdelheid der ijdelheden! Er is niets nieuws onder de zon; de ‘litanieën van de Maagd Maria’ bewijzen dit overduidelijk. Paus Gregorius I voert de *aanbidding* van de Maagd Maria in, en het Concilie van Chalcedon verkondigt dat ze de moeder van God is. Maar de schrijver van de litanieën had niet eens het fatsoen (of moeten we zeggen de hersenen?) om haar van andere dan heidense adjectieven en titels te voorzien, zoals ik zal aantonen. Er is geen enkel symbool, geen enkele metafoor van deze beroemde litanie, die niet aan heel veel godinnen toebehoorde; allemaal koninginnen, maagden of moeders. Deze drie titels zijn van toepassing op Isis, Rhea, Cybelē, Diana, Lucifera, Lucina, Luna, Tellus, Latona triformis, Proserpina, Hecatē, Juno, Vesta, Ceres, Leucothea, Astartē, de hemelse Venus en Urania, Alma Venus, enz.

Heeft deze westerse trimūrta (drie gezichten) behalve de oorspronkelijke betekenis van de drie-eenheid (de esoterische, of die van Vader, Moeder, Zoon) in het vrijmetselaarspantheon niet ook die van: ‘zon, maan en achtbare meester’? In feite een kleine wijziging van de Germaanse en Oud-Noorse *vuur, zon en maan*.

---

¹ *Cours philosophique et interprétatif des initiations anciennes et modernes*, 1841, blz. 87, vn 2.

Omdat de vrijmetselaar J.-M. Ragon een grondige kennis hiervan had, omschreef hij zijn geloofsbelijdenis als volgt:

Voor mij is de Zoon dezelfde als Horus, zoon van Osiris en Isis; hij is de ZON die elk jaar de wereld voor onvruchtbaarheid en de volledige vernietiging van de mensheid behoedt.¹

Vervolgens wijst hij op alles wat aan de Maagd Maria is gewijd: de bijzondere litanieën, tempels, feesten, missen en kerkdiensten, en ook de pelgrimstochten, kapellen, jakobijnen, franciscanen, vestaalse maagden, wonderen, geloftegiften, nissen, standbeelden, enz.

De Maleville, een grote Hebreeuwse wetenschapper en vertaler van rabbijnse literatuur, merkt op dat al die namen die de joden aan de maan geven, in de litanieën worden gebruikt om de heilige maagd mee te verheerlijken. In de litanieën van Jezus ontdekt hij alle attributen van Osiris, de eeuwige zon, en van Horus, de jaarlijkse zon.

En hij bewijst dit ook.

Mater Christi is de moeder van de verlosser van de oude vrijmetselaars, en deze is de *zon*. Het gewone volk in Egypte beweerde dat het kind Horus, een symbool van de grote centrale ster, de zoon was van Osireth en Oseth, van wie de zielen na hun dood de zon en de maan hadden bezielde. Isis werd bij de Feniciërs Astartē. Onder deze naam aanbaden ze de maan die werd verpersoonlijkt door een vrouw met horens, die de wassende maan symboliseerde. Astartē werd, op het tijdstip van de herfstequinox, voorgesteld als treurend over het verlies van haar echtgenoot, die ook haar zoon is, nadat hij (als de zon) door de vorst van de duisternis is verslagen en is afgedaald in de Hades; evenzo treurt Isis over haar echtgenoot, broer en zoon (Osiris-Horus). Astartē houdt een kruisvormige stok in haar hand, een standaardkruis, en staat treurend op een halve maan. De christelijke Maagd Maria wordt vaak op dezelfde manier afgebeeld, staand op de nieuwe maan, omringd door sterren en treurend over haar zoon *iuxta crucem lacrimosa dum pendebat filius* (zie ‘Stabat mater dolorosa’). Is ze niet de erfgename van Isis en Astartē, vraagt de schrijver zich af?

Zeker, en je hoeft slechts de *Litanie van de heilige Maagd Maria* van de rooms-katholieke kerk op te zeggen, en je ontdekt dat je oude aanroepingen aan het herhalen bent, gericht tot Adonaia (Venus), de

---

¹Ragon, *Cours philosophique et interprétatif etc.*, blz. 326.

moeder van Adonis, de zonnegod van zoveel volkeren; tot Mylitta (de Assyrische Venus), godin van de natuur; tot Alilat, die door de Arabieren symbolisch werd voorgesteld door de twee maanhorens; tot Selēnē, echtgenoot en zuster van Helion, de zonnegod van de Grieken; of tot de Magna Mater, vas honestissime, purissime, castissime, de universele moeder van alle wezens – want ZE IS MOEDER NATUUR.

Maria is werkelijk de Isis Myrionymos, de godin-moeder met de 10.000 namen! Zoals de zon, Phoebus was in de hemel, zo werd hij Apollo op aarde, en Pluto (na zonsondergang) in de nog lagere gebieden. Zo was de maan Phoebe in de hemel, en Diana op aarde (Gaea, Latona, Ceres), en werd ze Hecatē en Proserpina in de Hades. Het is dus niet verwonderlijk dat Maria regina virginum, ‘koningin van de maagden’, wordt genoemd, en castissima (de meest kuisse), wanneer zelfs de om zes uur ’s ochtends en ’s avonds voor haar uitgesproken gebeden zijn overgenomen van die welke *op dezelfde uren* door de ‘heidenen’ ter ere van Phoebe en Hecatē werden gezongen. Het vers in de *Litanie van de heilige Maagd Maria*, stella matutina,¹ is volgens onze informatie een getrouwe kopie van één van de verzen die men vindt in de litanie van de triformis van de heidenen. Op het Concilie dat Nestorius veroordeelde wordt aan Maria voor het eerst de titel ‘moeder van God’ (mater dei) gegeven.

In ons volgende nummer zullen we iets zeggen over deze bekende *Litanie van de heilige Maagd Maria* en de oorsprong ervan volledig aantonen. We zullen onze bewijzen aan klassieken en hedendaagse schrijvers ontleen, en het geheel aanvullen uit de kronieken van religies zoals die in de esoterische leer worden gevonden. Intussen kunnen we nog enkele verklaringen toevoegen en de etymologie geven van de heiligste termen die bij kerkelijke rituelen worden gebruikt.

13

Laten we nu aandacht schenken aan de bijeenkomsten van de ‘bouwers van de hogere tempel’ in de begintijd van het christendom. Ragon heeft de oorsprong van de volgende termen duidelijk aangetoond:

- (a) ‘Het woord ‘mis’ komt van het Latijnse messis – ‘oogst’, van-

---

¹De ‘morgenster’, of Lucifer, de naam die Jezus zichzelf geeft in *Openbaring* 22:16, en die niettemin de naam van de Duivel wordt zodra een theosofisch tijdschrift die aanneemt.

daar het zelfstandig naamwoord messias, ‘hij die de oogst doet rijpen’, Christus, de zon.’

(b) Het woord ‘loge’ dat door de vrijmetselaars, de machteloze opvolgers van de ingewijden, wordt gebruikt, heeft zijn wortel in loga (in het Sanskriet: loka), een plaats en een *wereld*; en in het Griekse logos, het woord, en een betoog; de volle betekenis ervan is ‘een plaats waar bepaalde dingen worden besproken’.

(c) Deze bijeenkomsten van de logos van de oorspronkelijke *ingewijde* vrijmetselaars, werden later synaxes genoemd; ‘vergaderingen’ van de broeders die dienden om te bidden en de cena (het avondmaal) te vieren, waar alleen bloedeloze offers, vruchten en granen werden gebruikt. Al snel daarna begon men deze offers hostiae, of heilige en reine hosties, te noemen, in tegenstelling tot de onreine offers (zoals van krijgsgevangenen, hostes, vandaar het Engelse woord hostage, gijzelaar). Omdat de offers bestonden uit de vruchten van de oogst, de eerste vruchten van messis, wordt daarvoor het woord ‘mis’ gebruikt. Geen van de kerkvaders vermeldt, zoals sommige wetenschappers beweren, dat het woord mis afkomstig is van het Hebreeuwse missah (oblatum, offerande), en daarom is de ene verklaring even goed als de andere.¹

Het woord synaxis werd door de Grieken ook agyrmos, ἀγυρμός, genoemd (een verzameling mensen, een vergadering). Het verwees naar inwijding in de mysteriën. Beide woorden – synaxis en agyrmos² – raakten in onbruik bij de christenen, en het woord missa, of mis, werd gangbaar en bleef in gebruik. Theologen zullen beweren, omdat ze de etymologie van het woord verborgen willen houden, dat de term messias (messiah) is afgeleid van het Latijnse missus (boodschapper, degene die gezonden is). Maar indien dit zo is, kan het woord evengoed worden toegepast op de zon, de *jaarlijkse boodschapper*, gezonden om licht en nieuw leven te schenken aan de aarde en haar voortbrengselen.

Het Hebreeuwse woord voor messias, namelijk mashiach (gezelfde, van mashach, zalven) kan nauwelijks van toepassing zijn op, of steun

¹ Voor een uitvoerig onderzoek naar de woorden missa en mizda zie King, *The Gnostics and Their Remains*, blz. 124ev.

² Hesychius geeft deze naam (agyrmos) aan de eerste dag van de inwijding in de mysteriën van Ceres, de godin van de oogst, en verwijst ook daarnaar met de term synaxis. De eerste christenen noemden hun mis – voordat deze term was aangenomen – en de viering van hun mysteriën: synaxis, een woord samengesteld uit (het Griekse) sun, ‘met’, en agō, ‘ik leid’; vandaar het Griekse sunaxis (synaxis) of een *samenkomst*.

geven aan, de kerkelijke betekenis; evenmin kan het Latijnse missa (mis) worden afgeleid van dat andere Latijnse woord mittere, missum, ‘zenden’ of ‘wegsturen’. De communiedienst – het hart en de ziel ervan – is namelijk gebaseerd op de heiliging en offerande van de hostie of hostia (offergave), een ouwel (een dun bladachtig stukje brood) die tijdens de eucharistie het lichaam van Christus vertegenwoordigt, en zo’n van meel gemaakte ouwel is direct gebaseerd op het oogst- of graan-offer. De oorspronkelijke missen waren dus cena’s (late maaltijden of avondmalen) die eerst de eenvoudige maaltijden waren van de Romeinen die ‘zich wasten, gezalfd werden en een cena-gewaad droegen’ bij de maaltijd, en die later de geheiligde maaltijden werden ter nagedachtenis aan het laatste avondmaal van Christus.

De bekeerde joden kwamen in de tijd van de apostelen bijeen op hun synaxes om de evangeliën en hun brieven (epistels) te lezen. St. Justinus (150 n.Chr.) deelt ons mee dat deze plechtige samenkomsten werden gehouden op de dag die naar de ‘zon’ was vernoemd (zondag, dies magnus); op die dag werden psalmen gezongen, en ‘een gecombineerde viering gehouden van de doop met zuiver water en de agapae van de heilige cena met brood en wijn’. Wat heeft deze kruisbestuiving met heidense Romeinse maaltijden, die door de uitvinders van kerkdogma’s tot een heilig mysterie zijn verheven, te maken met de Hebreeuwse messiah, ‘hij die aanzet tot afdaling in de hel’ (of Hades), of met de Griekse transliteratie messias? Zoals door Nork wordt aangetoond ‘was Jezus nooit gezalfd hetzij als hogepriester of als koning’, daarom kan zijn naam Messias niet zijn gebaseerd op het huidige Hebreeuwse equivalent.¹

Een andere eminente vrijmetselaar, J.R. Skinner, vat deze onoverzichtelijke situatie die in de loop van de tijd is ontstaan in enkele regels samen door te zeggen:

Er waren in feite *twee messiasen: de ene* die voor de verlossing van de wereld in de afgrond afdaalde;² dit was de zon die van haar gou-

¹ Zie ook ‘Het esoterische karakter van de evangeliën’, blz. 105 in dit deel van *H.P. Blavatsky: Geselecteerde artikelen*.

² Sinds onheuglijke tijden spreekt iedere ingewijde voordat hij zijn laatste inwijdingsbeproeving ondergaat, zowel in de oudheid als in onze tijd, deze heilige woorden uit: ‘En ik zweer mijn leven te geven, wanneer dat van mij wordt gevraagd, voor de redding van mijn broeders, die de hele mensheid omvatten, en te sterven om de waarheid te verdedigen.’

den stralen was ontdaan, en *gekroond met zwartgemaakte stralen* als dorens (die dit verlies symboliseren); *de andere* was de zegevierende messias, gezeten op *het hoogste punt van het hemelgewelf*, optredend als de Leeuw van de stam Juda. In beide gevallen droeg hij het kruis.¹

Bij de Ambarvales, de feesten ter ere van Ceres, plaatste de arval (de assistent van de hogepriester), die in smetteloos wit was gekleed, op de hostia (de offerstapel) een tarwekoek, water en wijn, proefde de wijn van het drankoffer, en gaf die aan alle anderen om te *proeven*. De offerande (of het offer) werd daarop door de hogepriester omhooggehouden. Dit symboliseerde de drie natuurrijken – de tarwekoek (het plantenrijk), de offervaas of kelk (het mineralenrijk), en het pallium (een over de schouder gedragen mantel of band) van de hiërofant, waarvan hij één uiteinde over de offerkelk legde. Dit pallium was gemaakt van spierwitte lamsvellen (het dierenrijk).

De huidige priester herhaalt, gebaar voor gebaar, de handelingen van de heidense priester. Hij pakt het brood op en biedt het aan om te worden gewijd, zegent het water dat in de kelk moet worden gedaan, giet dan de wijn daarin, bewierookt het altaar, enz., en terwijl hij naar het altaar gaat, wast hij zijn handen en zegt: ‘Ik zal mijn handen wassen *te midden van de* ONSCHULDIGEN en zal een rondgang maken om uw altaar, o Heer.’² Dit doet hij omdat de *heidense* priester in de oudheid hetzelfde deed, en zei: ‘Ik was (met reinigingswater) mijn handen te midden van de ONSCHULDIGEN (de volledig ingewijde broeders) en maak een rondgang om uw altaar, o grote godin’ (Ceres). Drie keer liep de hogepriester om het altaar, dat vol stond met offers, terwijl hij de kelk, bedekt met het uiteinde van het spierwitte lamsvlees, hoog boven zijn hoofd hield.

Het gewijde kledingstuk dat door de paus ambtshalve wordt gedragen, het pallium, ‘heeft de vorm van *een band van witte wol*, waarop purperen kruisen zijn geborduurd’. In de Griekse kerk bedekt de priester met het uiteinde van het pallium, dat over zijn schouder is geslagen, de kelk.

De hogepriester van de oudheid herhaalde tijdens de eredienst drie keer zijn ‘o redemptor mundi’ gericht aan Apollo, de zon, zijn ‘mater

---

¹J.R. Skinner, *Key to the Hebrew-Egyptian Mystery in the Source of Measures*, 1875, blz. 256.

²Vgl. *Psalmen* 26:6.

salvatoris' aan Ceres, de aarde, zijn 'virgo paritura' aan de maagd-godin, enz., en sprak *zeven keer de drievoudige gedachtenissen* uit. (Luister goed, vrijmetselaars!)

Het drietal, het getal dat in de oudheid zo werd vereerd, wordt nu nog steeds vereerd, en wordt vijf keer uitgesproken tijdens de mis. We hebben drie introibo, drie Kyrie eleison, drie mea culpa, drie agnus Dei, drie Dominus Vobiscum. Een echte maçonnieke reeks! Laten we hieraan toevoegen de drie et cum spiritu tuo, en de christelijke mis levert ons dezelfde *zeven drievoudige gedachtenissen*.

HEIDENDOM, VRIJMETSELARIJ en THEOLOGIE – dit is de historische drie-eenheid, die nu in het geheim over de wereld heerst. We besluiten met een vrijmetselaarsgroet en zeggen:

Illustere officieren van Hiram Abif, ingewijden, en 'zonen van de weduwe'. Het rijk van de duisternis en van de onwetendheid is snel aan het verdwijnen, maar er zijn nog gebieden die onaangeroerd zijn door de hand van de wetenschapper, en zo zwart als de Egyptische nacht. Fratres, sobrii estote et vigilate!¹

HPB

---

¹ Vertaling: Broeders, wees ingetogen en waakzaam!

Index

Index

- Aandacht
en verlangen 307
- Aantrekking
magnetische, en dood 477
- Aap
en mens 379
- Aarde
als Demeter of Ceres 525
astrale leven van 485
en maan verwisselbaar 503vn
- Aartsengel(en)
correspondenties tussen, en planeten 417
gebaseerd op heidense eredienst 507
- Aaru, veld van 415-7, 421
correspondeert met devachan 417
- Ab, aba, vader 214vn
- Abba 69vn
- Abba Uddu 187-8
- Abra 214
- Abraham
niet verwant met Rāma 214
- A-brahm
niet-brahmaan 214
- Abramu 214
- Adalbert van Maagdenburg 400-17
had aanhang in Duitsland 402
in conflict met de kerk 400-2
- Adam
en elohim-Jehovah 180
en Eva 51
niet eerste volmaakte mens 224
- Adam-Kadmon
en kubus 420
- Adelaar
aan de zon gewijd 508vn
- Adem
eeuwige 294vn
- Adept(en) (zie ook meester)
echte namen van, nooit onthuld 440
en ingewijden omschreven 101
en natuurkrachten 32
en trillingen 347-9
gunstige invloed van, op sommige denkers 341-2
hebben in alle tijden bestaan 121
heeft geen recht zichzelf te genezen 34
hersenen van, en chela 348-9
inspanning van reeks levens vereist voor 440-1
kan geluid voortbrengen waardoor kleur verandert 349
kuisheid en geen bedwelmende middelen 441
ontwikkeling van, kan niet worden geforceerd 438
māyāvīrūpa en wil van 480
meesters in het leven 259
term misbruikt door charlatans 489-90
werk van, in Amerika en Europa 336
zijn heidenen 243-4&vn
- Adeptschap
kan ondanks lage kaste worden bereikt 440-1
- Ādi-boeddha 253vn
en parabrahman 39-40, 249vn
- Aditi-Prakriti 16
- Adonis 486
- Adventisten 91vn, 92
- Aea, eiland 487-8
- Aeschylus 104-5
ingewijde 522
Choēphorae 102
Prometheus geketend 522
- Afgescheidenheid
gevoel van, verminderen door innerlijke verlichting 432
- Afgoderij 500
en de *Bijbel* 94
- Afgrond
symboliek van 119-21&vn
- Afzondering
leven in, nutteloos 286-7
- Aforismen
over occultisme 12
- Agapae 523, 531
- Agni 66vn
eredienst van 125

- Agni-Purāṇa* 214
Agnostic Annual
 Massey in 104-5vn, 113, 117-8
 Agnostici
 beste praktische werkers voor
 theosofie 449
 Agyrmos 530&vn
 Āhavanīya
 of offervuur 367vn
 AHJH 69
 en macroprosopus 65, 68, 71
 Aima
 vruchtbare moeder 69&vn, 70
 Ain sof 66-8, 71-2, 74, 191
 als absolute 245-6&vn
 niet-zijn 65
 Aish
 man en andere afgeleide vormen
 222vn
 Ākāśa 190, 320, 367vn
 als noumenon van kosmische
 zevenvoud 246&vn
 Akta, gezalfde 125
 Al, het
 als God van de theosofen 191-2
 als het absolute 51
 geest van mens weerspiegeling van
 365
 sat of grote 32
 universele 361
 Alagona, Petrus
St. Thomae Aquinatis, etc.
 over moord 394
 Alba vestis 510
 Albigenzen
 overblijfsel van manicheeërs 425
 Albizzi, kardinaal
 en mysterienamen 411
 Alchemie
 moeder van de scheikunde 32
 spirituele filosofie 143
 Alchemisten 142-3
 Alcohol
 bevat schadelijk magnetisme van
 mensen 360
 en opium 360
 Aleph
 en misvattingen 24-43
 Alētheia 143
 Alexander Jannaecus 106vn
 Jezus onder 185
 Alexandrië, school van
 geloofde in één onpersoonlijke
 absolute godheid 430
 Alilat 528-9
 Alkahest 143
 Allegorie
 Nieuwe Testament een 219-20
 Altaar
 het hoog-, en de pyxis 516
 van heidense eredienst 513ev
 Altruïsme
 achter de waarheid komen en 340
 alfa en omega van het leven 59
 als basis voor intuïtie 335
 als echt occultisme 369, 373
 beoefenen 426-7, 431
 internationaal 37-8
 omschrijving 90-1
 Alwetendheid 51
 Amadeus, heilige 404-7
 Ambarvales
 feesten ter ere van Ceres 532
 Ambitie
 duivel van 287
 op zichzelf gericht 282-3
 verlangen naar, besproken 282-3, 287
 Ambrosius, St.
De fide
 over Uriël 401
 Amenhotep III
 en taferelen in tempel van Luxor
 182-3
 Amerikaanse republiek
 gebreken van 301
 Amicus, Franciscus
Cursus theologici
 over moord 396
 Ammonius Saccas 524
 Amoëbe 47-8
 Amon
 horens van ram van 22
 Amon-ra
 als Lucifer 21
 Anadyomenē 15
 Androgyne
 vroege mens 189
 Angelusklokje 491
 Anglicaanse liturgie
 over engelen 400

- Anima mundi 26, 190
- Anosh
 Skinner over, dat mens betekent 419
- Ansatakruis 17, 125, 418-20
 en Troje 66vn
- Antium 121
- Antropologie
 oude, niet volledig bekendgemaakt 380
 vermenging van theologie en 100
- Aphroditē
 -Anadyomenē 15
 goddelijke natuur 16
 voert Phaethōn mee 14-5
- Apis, stier 71, 508
- Apocriefe evangeliën 132-3
- Apocalyps* (zie *Openbaring*)
- Apollo
 als de zon 529
 en Jezus 119
 en zijn zonen 109
- Apollo-Abadon 21
- Apollonius van Tyana 119-20
 en Menippus 245vn
 Philostratus' *Leven van* 120vn
 verschijningen van 480
- Apta
 en Horus en geboorteplaats van zon 187
- Apuleius
Gouden ezel
 over degradatie van mystiek 520
- Araṇi 66vn
- Aratus Solensis
Phaenomena
 over Zeus 501
- Archetypen 252
- Archistrategus 416
- Argha 69
- Arhats
 brachten kennis buiten gebied van Himālaya 429
- Aristides
 over mysteriën 519
- Aristogeitōn
 verlaagt Eleusinia 519
- Aristophanēs
De kikkers
 geciteerd 523
Plutus
 over Iasō 110-1
- Arm/armen
 conflict tussen, en rijk een teken van duisternis 301
 en rijken 38, 229
 werken voor de 30-1
 zijn nu even ongelukkig 41
- Arnobius
Adversus gentes 107vn
- Arnold, Edwin
Het licht van Azië 58, 423-4
- Asceet
 symbool van laf egoïsme 26
- Ascese/ascetisme
 heeft onwetende dwazen voortgebracht 26
 in India en bij christenen 40-1
 klooster- 47
 theosofen tegenstanders van 26
 ziekte van haṭhayogī's 26
- Asch Metsaref* 64
- Asclepius 109-11
- Astaroth 15-6
- Astartē 15-6, 503
 en Isis 527-8
- Astraal/astrale
 beelden gezien door zieners 309-10
 beelden hebben invloed op toekomstige levens 326-7
 beelden van goden 303
 drie soorten dubbelgangers 474-6
 dubbelganger en kāmārūpa bij de dood 476
 geluiden voortgebracht in laboratoria 25
 gemanifesteerde ideeën op het gebied 119
 gevaar van, waarnemingen 335
 kleur en geluid en het gebied 349
 leerling drukt beeld van aspiratie af op, licht 304-5
 leven van de aarde 261, 485
 lichaam bestaat vóór kind wordt geboren 475
 matrix en precipitaties 351-2
 mens is schakel tussen persoonlijke zelf en lichaam 371-2
 ontlading van, electriciteit en zwarte magiërs 345-6
 waarnemingen beïnvloeden manas 335

- Astraal/astrale (vervolg)
 waarnemingen gebaseerd op zintuigen 335
 wereld als fotografische plaat en spiegel 302
 wereld is een en al illusie 310
- Astrale licht
 beïnvloedt dieren 327
 en onze ethische verantwoordelijkheid 326
 weerspiegelt beelden die ons beïnvloeden 326-7
- Astraios 14
- Astrolatrie 413-4
 en inwijding 180
- Astrologie
 moeder van de astronomie 32
- Astronomie
 en astrologie 32
- Asuramaya 33
- Atala 33
- Atavisme 50
- Atheïsme
 en ongelooft 496
- Atheïst
 bastaardzoon van de kerk 152
- Atlantis 241vn
 rode voorvader van 33
- Ātma-buddhi 299
- Ātman 160, 222
- Ātman-christos 192
- Ātmavidyā
 enige soort occultisme om na te streven 367
 en occulte kunsten 375
 omschreven 367
 omvat alle andere vidyā's 368
- Atoom
 elk, een leven 294vn
 en jīva 294, 296-7
- Atticus, Herodes 121vn
- Attis 486
- Augoeides
 of goddelijk zelf 372
- Augustinus
 over gewoonten en waarheid 262
- Aum 347-8
- Aura
 en helderzienden 481
- Aurora 15-6
 en Phaethōn 14-5
- Auteursrechten
 geen, voor filosofische en ethische gedachten 344
- Avatāra('s) 169, 181
 eerste dynastieën van goddelijke heersers 518
 en yuga's 226-7
 kalki- 179, 181
- Azazel 13
- Azië
 Centraal-, was enorme zee 33
- Babinet
 over zeven planeten 413
- Bacchus 22, 486, 522
 aard en oorsprong van 525-6vn
- Bach, Leo
 over evolutie en zelfmoord 52
- Bacon, Francis
 over kennis 63
- Bacon, Wm. T.
Thoughts in Solitude 270
- Bacteriën
 verdragen hoge temperatuur 292
- Bailly, J.-S.
Traité de l'astronomie indienne et orientale 27
- Barberini, Palazzo 18vn
- Barlet, Charles
 aantekeningen van 416
- Baronius
 annalen van, over heidense eredienst 512
 over namen van demonen 405
- Barthélemy Saint-Hilaire, M. 29
 over Boeddha 468
- Basilides
 leringen van 129
 werk van, in 24 delen 129
- Begeerten (zie ook hartstocht)
 beheersen van 370ev
 bij dood en wedergeboorte 462-3
 dierlijke ziel broeiplaats van 371
 en eenwording met hoger zelf 372
 geboren magiërs bestand tegen 374
 geest gekruisigd door 92
 grofstoffelijke 26-7
 instrumenten en wapens van karma 462-3

- overgeven aan, en occultisme 373-4
worden kiemen van mogelijkheden
van dierlijke ziel 462
- Beginsel(en)
christos een onpersoonlijk 167vn,
181&vn
christos, universeel 95, 217-8
onsterfelijk, in de mens 152-3
van de mens na de dood 420
vier lagere, de stengel vier ellen
hoog 418
zesde en zevende 299
zeven 76
zeven, en jīva 298-9
zeven, van de mens in het oude
Egypte 416-8
- Beheersing
van lichaam 60
- Bellarmino, Robert
De ecclesia triumphante
over nachtwaken 523
- Belus 99-100
- Bergrede
universele ethiek van 452
- Bernard, Claude
over leven 58
- Berosus 99-100
- Bert, Paul
La morale des jésuites 393
- Berthelot, M.P.E.
Les origines de l'alchimie 170
- Besant, W.
'herr Paulus' 405-7vn
- Beschaving
christelijke 148-9
voortgang van de 38
- Bestaan
de slechtste dag van het, is op onze
planeet 58
één 58
geconditioneerd 45
- Beweging
en pralaya 294
- Bewustzijn
godelijk, van mens 43
hoger 267
homogeniteit van 47
polariseren gebeurt in 271
spiritueel, en absolute waarheid 274
Bhagavad Gītā 239vn, 286
- Bhāgavata-Purāna* 214
- Bhāratavarsha 237vn
- Bhāravi
Kirātārjunīya 160
- Bhāskara
symbool van de zon 501
- Bhaviṣṭya-Purāna* 214
- Bhrigu's 66vn
- Bhūta 308-10, 476
- Bianchini, Joseph 408
- Bijbel*
als allegorieën 179
bevat woorden van feilbare mensen
95
esoterische betekenis van 95
geloof in letter van, zal verdwijnen
123
grove taal in 265
onechtheid van 97
zal worden verworpen 99
- Binah 68&vn, 245vn
vrouwelijk 92vn
- Biogenese 292
- Blavatsky, H.P.
aanvaardt waarheid waar ook
vandaan 215
behoort niet tot een sekte of school
215-6
bestudeerde 40 jaar kabbala 63
blijft liever boeddhist 223
brengt gemeenschappelijk fundament
van alle religieuze stelsels aan het
licht 458
en heidenen 234-6&vn
en ingewijde rabbi 65
gelooft niet in de openbaring van de
Bijbel 250vn
heeft dikke huid van een tartaar 240vn
heeft hekel aan priesterkaste 251vn
heeft jarenlang in chrēstos-toestand
verkeerd 222-3
is democraat 236vn
is heiden 243vn
onderwees aan door gelofte gebon-
den discipelen 445vn
over jezuïeten 383-98
over Tolstoj 135
paait geen priesters 216
precipiteert in Londen voor Judge
354-5

- Blavatsky, H.P. (vervolg)
- spreekt taal van oude ingewijden 229
  - studeerde bij twee rabbi's 76
  - verafschuwt rooms-katholieke kerk 423
  - volgeling van boeddhistische filosofie 219
  - waardeert abbé Roca 230
  - wantrouwt geestelijken 232vn
  - was verantwoordelijk voor Sinnetts *Esoteric Buddhism* 378-9
  - ziet Indiërs en elementalen in New York 354
  - zou Aziatisch zijn 446
  - Isis ontsluit* 95vn, 131vn, 439vn, 488-9
    - over Basilides 129-30&vn
    - over heelal als uitdrukking van één geest 348
    - over nirvāṇa 424vn
    - over Pandira 97, 106-7vn
    - over witte straal 228
    - over yajña 367vn
  - Geheime leer* 39
    - bevat alles wat in onze eeuw openbaar kan worden gemaakt 458
    - esoterische opvattingen over oorsprong mens 381
    - 'Transmigratie van de levensatomen' geciteerd 294-5
  - Bloed
    - en evangelie van Johannes 100
    - geheime betekenis van 99-100
    - goden offeren hun 124
  - Böckh, August
    - Christian Inscriptions* 118
  - Bodhisattva-toestand 369-70
  - Bodleian Library
    - manuscripten van jezuiten in 388
  - Boeddha
    - aforisme van 80vn
    - arhats van 236vn
    - basis van zijn ethiek 51
    - een wijze 37
    - en budha 28, 214vn, 379vn
    - en Jezus verkondigden zelfde waarheden 192
    - en zijn offer 46
    - esoterie van 47
    - ethiek van, in Tibet 36-7
    - ethiek van, is de volmaaktste 468
    - is geen god 424
    - levensverhaal van, op inwijdingscyclus gebaseerd 424-5
    - 49 dagen onder bo-boom 49
    - neo-boeddhisme van 29
  - Boeddhisme
    - Burnouf over, in Klein-Azië 424-5
    - dichter bij waarheid dan andere exoterische geloofsvormen 427
    - en budhisme 28, 379vn
    - en theosofie 450-1
    - en TS 422-3
    - exoterisch, kil m.b.t. postmortale toestand 428-9
    - geen dogmatische religie 451
    - heeft wel esoterische leer 428-9
    - leert onderlinge gelijkwaardigheid van mensen 424
    - officieel 28
    - opvattingen van mahāchohan over 436-7
    - ouder dan het christendom 237vn
    - tegenwoordig nogal dogmatisch en sektarisch 427
    - verheven ethiek van 29
  - Boeddhist(en)
    - brenge deugden in praktijk 219
  - Boeddhistisch(e)
    - priesters helpen theosofen 36
    - voorschrift over veroordelen 463
  - Boek van de getallen* 72vn, 131, 235vn
  - Boek van Dzyan* 185, 518
  - Bovennatuurlijke, het
    - bestaat niet 26
  - Brachmachārin
    - celibataire yogī 40
  - Brahmanen
    - bezitten alleen fysiologische sleutel 33
    - en huwelijk 40
    - en kasten 31
    - en TS 33
    - hebben sleutel tot esoterie verloren 27
    - hebben wetten van Manu verdraaid 34-5
    - houden kol. Wilford voor de gek 227-8&vn
    - uitbuiters 26

- versluisden waarheid 27-8
 vervolgen en haten theosofen 36
 Brahmanisme
   misstanden van 35
   moet verdwijnen 41
 Brahmā-Vāch 420
 Brashith/b'rashith 72
   betekenis van 77&vn
 Brieven
   echtheid van geprecipiteerde 443
   zelden door meesters zelf geschreven 443
 Brihaspati
   verpersoonlijking van exoterische rituelen 28
 British Museum
   manuscripten van jezuïeten in 388
 Broeders van de schaduw
   en astrale elektriciteit 345-6
   ten slotte vernietigd 345
 Broederschap
   broederlijke vereniging van innerlijke zelve 432
   en pijn 89
   KH over universele 435
   mahāchohan over, en TS 435-7
   plannen voor 90
   rechtvaardiging voor theosofische 82
   spirituele 42
   TS een universele, van de mens 432
   tussen twee volkeren 42
   valse 38
   verborgen kennis van 42
   universele 451
   universele, edel doel 465
   universele, en altruïsme 90-1
   universele, is universeel geneesmiddel 452
 Brood
   en wijn 503, 525-6, 531-2
 Browne, Sir T. 63
   over waarheid 262
 Büchner, Ludwig 56
 Buddhi
   of spirituele ziel 479
 Budha
   en 4 januari 486
   en boeddha 28, 214vn, 379vn
   en Mercurius 348
 Budhisme
   en boeddhisme 28, 379vn
   is vóór-vedisch 379vn, 381
 Bul, pauselijke 18, 388, 391, 393, 400, 408, 411
 Bulwer-Lytton 329, 332, 354
   Zanoni 342
 Bunsen, C.C.J. 422
 Bunyan 448
 Burnouf, Émile
   over TS 421-37
 Busembaum en Lacroix
   Theologia moralis
   over handlijnkunde 389-90
 Byron, George 13
   over waarheid 274
 Cagliostro, Alessandro 440-1
   'Egyptisch Ritueel' van 440
 Calasiris 510
 Calcutta
   aartsbisschop van, over theosofen 234vn
 Calvin
   over de hel en schedels van kinderen 502
 Canterbury
   brief aan aartsbisschop van 144-57
 Carlyle
   geciteerd 472
   omschrijft protestantse godsdienst 450
   over jezuïeten 386-7
   over namen 3
   over waarheid 275
 Cartouches
   Egyptische, en 20
 Cassels, W.R.
   Supernatural Religion 129vn, 130vn
 Causaliteit
   en karma 363-4
 Celibaat 160
 Cena
   en de mis 512, 530-1
 Ceres 525-7, 529-30
   feesten ter ere van 532
   of Demeter 525
 Ceres Eleusina
   als de aarde 503
 Chabas 299

- Chaho, J. Augustin
La philosophie des religions comparées
 over zon en devs 516
- Chandra-
 en Sūrya-rassen 213-4
- Chandrdhat Chudhathar
 prins van Siam 462
- Chanoch
 en het zonnejaar 110vn
- Charcot 170, 177
 en Richet onbewuste tovenaars 368
- Chaucer
 over geloof 122
- Chela('s)
 en huwelijk 158vn
 hersenen van, afgestemd op die van meester 348-9
 precipiteren voor meesters 351, 443
 voorschriften voor 159-60
 zevenjarige proeftijd 356
- China/Chinezen
 zullen Europa binnenvallen 398
- Chnouphis
 en Python 111vn
- Chokhmah 67-9&vn, 75
 mannelijk beginsel 245vn, 247vn
- Chreistos 107-9, 118
- Chrēstērion 102, 108, 186
- Chrēstērios 102, 186
- Chrēstēs 102, 105, 109
- Chrēsten(en) 93-4&vn, 103-4&vn, 106, 107vn, 163
- Chrēstodoulos 103
- Chrēstos
 die wordt beproefd 522
 en christos 91, 101-7&vn, 111-2, 118-9&vn, 121&vn, 131, 180, 185
 Justinus de Martelaar over 104vn
 -kandidaat voor inwijding en Salomo 451vn
 omschreven 105, 185
 van de gnostici 226
- Chrēstos-Meshiach
 en Schorpioen 119
- Christelijke
 kerk verliest jaarlijks volgelingen 458-9
 ware oorspronkelijke spirituele religie 459-60
- Christendom
 echte, stierf met de gnosis 243vn
 en rol oosterse esoterie 244-5vn
 esoterische oorsprong van 146-7
 geanalyseerd 144ev
 geworteld in oerwaarheden 126
 godsdienst van arrogantie 95
 historische 128
 kerkelijk, scherp veroordeeld 505-6
 loopt 500 jaar achter 150
 occultisme verwerpt historisch karakter van 117
 oorspronkelijke, kwam voort uit vrijmetselarij 517, 524
 praktisch, en idealen van kerkvaders 517
 preekt geen liefde voor dieren 382
 samenstelling van 147
 theologisch, moet uitsterven 123
 verlossende beginselen van 82
 zaait angst voor de dood 164
 zendeling maakt van, beroep 95
- Christen(en) 93-4&vn
 betekent gezalfden 93-4
 boeven en dieven onder eerste 242vn
 definitie volgens kerk 122
 door Romeinen met achterdocht bekeken 103vn
 eerste, waren theosofen 513
 echte, zijn met de laatste gnostici gestorven 180-1
 en chrēstenen 93-4&vn, 103-4&vn, 163
 en het in praktijk brengen van menslievendheid 80-4&vn
 en hun mens-God 121
 hebben zich bezit van anderen toegeëigend 27
 stijgen vaak boven christendom uit 148
 vroege, hadden geen tempels 500
- Christēs 105
- Christianos
 komt 3 keer voor in Nieuwe Testament 103vn
- Christian science
 arrogant 493-4
- Christianus
 Tertullianus over 107-8&vn
- Christos 181 (zie ook Christus, Jezus)

- aanwezigheid van 92
 echte 82
 echte, kan niet worden gemonopoliseerd 95
 en chrēstos 91, 101-7&vn, 111-2, 118-9&vn, 121&vn, 131, 180, 185
 en Christus 218, 222-4
 en vaandel van Constantijn 221vn
 geanalyseerd en besproken 94-5&vn
 geest van 128&vn
 geest van waarheid 95, 106, 108, 112-3, 121, 157
 gnostische 112
 gnostische, identiek aan geest van verlichting 232vn
 gnostische, vervleselijkt 181
 ideaal van, apotheose van de mysteriën 224
 ideaal van, ontluisterd 223
 Paulus bekeerde zich tot gnostische 189
 sterrenkundige, en metonische cyclus 186
 synoniem van mahātische toestand 108
 theosofische opvatting van 181
 tot vlees gemaakt 181, 217-8
 universeel en onpersoonlijk beginsel 217-8, 223, 229
 van de geest onpersoonlijk beginsel 167vn
 van Paulus was niet Jezus 94-5vn
 vereniging met 106
 verheerlijkte toestand van 118vn
 zal heersen in zevende ras 185
 Christos-Messias 119
 Christus (zie ook christos, Jezus)
 apostel van 102
 betekenis term 185
 -beginsel 95
 eerste sleutel tot betekenis van 101
 geest van, vanaf begin in mens 101
 geloof in vleesgeworden, verdoemd 123
 goddelijk beginsel in mens 92
 goddelijke, heeft nooit in menselijke vorm bestaan 217-8
 herrezen 92
 historische, en Justinus 187-8
 Jezus, geen historische figuur 219-20
 komst van 93
 legende over, een allegorie 219-20
 leven zoals dat van 86, 89
 lichamelijke 128
 -mens 101
 theosofen aanvaarden geen vleesgeworden 193
 toestand van, en opstanding van spirituele ego 186
 valse 93
 vervleselijkt 179
 ware esoterische verlosser 92
 Christusverering
 HPB heeft afkeer van 223
 Chromatius, bisschop 130
Church Chronicle 514
 Churchill, C. 438
 Chwolson, D.A. 19
 Cicero
De legibus
 over ontarding van mysteriën 523
De natura deorum 16
 over Eleusis 518-9&vn
 Cirkel
 emaneert licht 67
 Clarke
Travels, etc. 109vn
 over inscriptie op monument 112-3
 Clemens van Alexandrië 129, 506
 een ingewijde 106
Stromateis
 over chrēstos 94vn, 106, 129
 over mysteriën 519
 Clemens VII, paus 406-7
 Clemens XI, paus 408
 Clemens XIV, paus 386
 en de jezuïeten 391
Clementijnse erkenningen 113
Clementijnse homilieën 101
 Coleridge, Samuel T.
 geciteerd 11, 82
 over blind geloof 449
 Collins, Mabel
Licht op het pad
 drie verlangens uit, besproken 282-8
 Colloïden 293
 Colosseum
 vergeleken met tegenwoordige samenleving 470

- Comfort
 en ellende 87-8
 Commination service 469, 471
 Constantijn
 en Eusebius 108vn, 221vn
 moordenaar 223-4
1 Corinthiërs 117, 130vn, 173, 177,
 199, 225, 513
2 Corinthiërs 92
 Cory, I.P.
Ancient Fragments 100vn
 Crawford, F.M. 499
 Crypten
 en inwijding 121vn, 518, 521-2
 Curtius, Georg
Principles of Greek Etymology
 181vn
 Cyclus(sen)
 einde van een 93
 einde van verschillende, eind 19de
 eeuw 93vn
 en betekenis allegorie 70vn
 informatie over, nauwlettend
 bewaakt 302
 van inwijding 112, 179-80, 186
 zijn met elkaar verweven 302
 Cynocefalen 21
 Cyrillus van Alexandrië 108vn, 224,
 234, 242, 507
- Dag
 cyclus van, de 'vis-mens' 93
 Dagelijks leven
 enkele woorden van een meester
 over 266-9
 Dagen
 over 49, en vuren 49&vn
Daily Telegraph
 over rijkdom van jezuïeten 396-7
 Daimon
 van Socrates 215, 380
 Dandin
 vraag van 277
 Daniël 92
 als interpretator van tekens 98
 Dante
Divina Commedia
 inscriptie boven ingang Inferno 375
 Darboy, aartsbisschop
 en de jezuïeten 392
- Darwin
 alle leven uit één vorm ontwikkeld
 53
 en de pessimisten 47
 David
 moordenaar en overspelige 248vn
 December
 afdaling goden in 486
 25, geboorte zon 486
 Decharme, Paul
Mythologie de la Grèce antique 14-6
 Delphi 121
 gebod van orakel van 274, 362
 orakel 109, 113
 Demeter (of Ceres) 518
 vrouwelijk voortbrengend beginsel
 525
 Demonen
 heidense symbolen tot, gemaakt 20-1
 waren symbolen van macht en
 schepping 22
 Demosthenēs
Over de kroon 104
 zalving bij inwijding 113vn
 Denkvermogen/denken (zie ook
 gedachten)
 beïnvloed door mantra's 321
 eigenschappen die het, helpen om de
 waarheid te begrijpen 340-1
 en menselijke ziel 370-1
 fysiologische, in hersenen 272
 gericht op dood van een ander 481
 metafysisch en alledaags 479
 plastisch vermogen van 479
 rusteloos en moet worden beheerst
 338
 scheppend vermogen van, en astrale
 atmosfeer 480
 tweeledig en verband met buddhi en
 kâma 479
 universele, en de mensheid 373
 universele, en waarheid 280
 verbindt zich met hogere of lagere
 beginselen van de mens 479
 werking van, bij zoeken naar kennis
 339-40
 ziekten verplaatst van het gebied van
 de stof naar dat van het 494
 Deva('s)
 âtman van planeet is, of rishi 413

- eindige zich ontwikkelende wezens
   399
 occulte natuurkrachten 399
 occultist aanbidt geen 399
 Devachan 351
   Aaru is 417
   geen rust in, voor aspirant 369-70
   lengte van 351
   onsterfelijke ego in 420
   van Judge 351
 Devakī 182-3
 Devendro Das
   over hindoe-weduwen 35
 Dharanidar Kauthumi
   ‘Odorigin and jiva’ geciteerd 296-7
 Dhyāni-chohans
   aartsengelen of 402
   als ātman van planeet 413
   hiërarchieën van 67vn
   occulte natuurkrachten 399
 Diana 22, 504, 527, 529
 Dicastillo, Juan de
   De justitia et jure
   over vadermoord 396
 Dier(en)
   door ons beïnvloed via astrale licht
   327
   lijden van 381-3
   wreedheid tegen 327
 Dierenriem
   en dogma’s 124
   en zonnegoden 485
   twaalf tekens van, en Janus 487
   verpersoonlijkte tekens van 126
 Dierlijk voedsel
   en occulte training 360
 Dinakara
   symbool voor zon 501
 Diplomatie
   gebaseerd op bedrog 276
 Discipel (zie ook leerling)
   strijd van 60
 Discipelschap
   eerste regels van 34
   voorschriften voor, uit *Boek van*
   Kiu-te 159-60
 Divina sapientia 357
 Doceten
   en Jezus 223
Dodenboek, Egyptisch 182, 299
   geciteerd 415-7
   over bloed en leven 124
 Dogma(s)
   en afgoderij 94
   en idealen 123-4
   gebaseerd op sterrenkundige en fysi-
   ologische symbolen 124
   moeten aan de kaak worden gesteld
   180
   oorsprong in tekens dierenriem 124
 Dogmatisme
   van priester en wetenschapper 322
 Döllinger, Johann von
   Paganisme et judaïsme 19
 Donder
   en psychische schok 346
 Dood
   beelden van overledenen en
   elementalen 478
   en leven 58, 133-4
   en māyāvīrūpa 475-7
   op moment van, ziet mens zichzelf in
   al zijn morele naaktheid 462
   veroorzaakt door boze oog 481
   verschijnen van de schim 477
 Draak
   als symbool van esoterische wijsheid
   70&vn
 Drietal
   en kerkelijk ritueel 533
 Dualiteit
   tweevoudige natuurkrachten 352
 Dubbelganger(s)
   drie 474-6
   kan niet in strijd handelen met zijn
   origineel 478
 Du Bois-Reymond, Emil
   over levenskracht 134
 Duca, Antonio Lo
   en de zeven geesten 407ev
 Dugpa’s
   en voodoo-priesters zijn tovenaars
   368
   stem van, aangezien voor stem van
   meester 373-4
   uitgesteld karma van 481
 Dugpaschap en mahātmaschap 369-70
 Duitsland
   plant zaden voor toekomstig karma
   485-6

- Duivel(s)
 en Lucifer 5, 21-3
 geen horens vóór 4de eeuw 22
 occulte verschijnselen toegeschreven
 aan 290
 Semitische 14
 Dupuis, C.F. 12
 Dyaus 503
 en Sūrya 501
 Dyaus-pitar 501
 Dyāva-prithivī 501
- Eclectici van Alexandrië 524
- Eden
 en goed en kwaad 51-2
 Hof van 15, 177
 verdrijving uit de Hof van 189
- Edom, zeven koningen van 66
- Eeuw, 20ste
 betekenis huidige, of tijdperk 300ev
 en toekomst christendom 123
 laatste met die naam 122
 leerlingen beïnvloed door, waarin ze
 leven 302
 vreemde ontwikkelingen in 122
- Efeziërs* 108, 130, 249
- Efod 510
- Ego
 bewust denkende, en māyāvīrūpa
 476
 blijft altijd hetzelfde 462
 echte, en oorzakelijk lichaam 476
 geïncarneerde, hoger dan intelligenties
 die op incarnatie wachten
 497-8
 goddelijke 371
 goddelijke, en waarheid 281
 planeetgeesten en het spirituele 497
- Ego, spirituele 191
 opstanding van, en de zon 186
 verenigt zich met ātman 192
- Egoïsme
 een duivel 33
 en patriotisme 466
 en spirituele krachten 357
 grote illusie 192
 KH over 435
 mahāchohan over 437
 meedogenloos, in westerse landen
 383
- meedogenloos, oorzaak hongersnood
 432
 onoverkomelijke muur 275
 vormt het spirituele om tot het
 paranormale 357
- Egypte
 psychologie van 415-21
 symboliek van de zeven beginselen
 van de mens in 417-20
- Egyptenaren
 dragen pasgeborene in kribbe 187
- Egyptische filosofie
 oudste in Europa 299
- Ehjeh 417
 absolute esse 65, 69
 het zijn 245vn
- Eleazar 69vn
- Elektriciteit
 en fysieke en mentale gestel van
 mens 332
 ontlading van astrale 346
- Elementalen
 aard en verrichtingen van, besproken
 353-5
 afgerichte, verschaffen informatie
 314-5
 als energiecentra 330
 beelden van overledenen bij seance
 gegrepen door 478
 beïnvloed door gedachten 305-6
 concentreren karma 312
 en andere entiteiten in de ruimte 345
 en astrale waarnemingen 335
 en broederschap 311-2
 en 'dimensies' van de stof 310
 en elementaren 305, 308
 en harde kritiek 326
 en zelfmoordenaars 308
 hebben geen ethisch karakter 305,
 313, 327
 hebben geen vorm 328ev
 klassen van 310-3, 325, 327, 353
 kunnen worden gezien 306-7
 leven in en door voorwerpen 331
 levens-, en homunculi 298
 misbruik van 313-6
 moeilijk te beschrijven 313
 nauw verbonden met karma 310ev
 nemen vormen aan van beelden in
 aura van mensen 329-30

- omschreven 305, 310
 sommige mensen maken gebruik van 315
 te treffen door zwaard 337
 verband tussen, en licht 307
 verband tussen, en menselijk magnetisme 324-6
 verband tussen, en metalen 325-7
 verbergen schatten 324-5
 verbergen verloren voorwerpen 324-6
 waarom geen details over, worden verstrekt 313-4
 Elementairrijk
   beïnvloed door menselijk handelen 311
   hoe geheimen van, worden bewaard 314
 Elementaren
   aanwezig bij seances 308
 Eleusinia (mysteriën van Eleusis) 121, 518-9, 521, 524-5
   bleven langer bestaan 524
   ontaard 519
 Ellende
   even noodzakelijk als plezier 87
   soms aangenaam 87-8
 Elohim
   en voortbrengend levensvuur 121vn
   geest van de, vrouwelijk 92vn
   in *Genesis* 190
   Jehovah één van de 130vn
   maken mens 67vn
   zeven 67
 Elohim-Jehovah 180
 Elysese velden
   overledene in 415
 Emerson
   en Epictetus 260
 Energie
   hoeveelheid, toegewezen door karma 296vn
 Engel(en)
   Kerk van de Zeven 408
   mens is een gevallen 457
   occulte namen van zeven 18vn
   paus Pius V over 18vn
 Eōs 14
 Eōsphoros 3, 9-10, 14-5, 21
 Epictetus 235vn
   en Emerson 260
   over mysteriën 519
 Epithalami
   bruidslieden 15
 Epopotai (ingewijden) 111, 509, 514, 518, 520
 Equinox(en) 93vn, 116
   colure van, en apta 187
   herfst- 186vn
   lente- 187
   precessie van 188
 Erechtheus, koning 109
 Escobar, Antonius
   Theologia moralis
     over honorarium van astroloog 389
     over hulp van de duivel 389
     over zondig handelen 394
 Esoterie/esoterische
   boeddhisme heeft wel, leer 428-9, 436
   leringen door levende mensen aan ons gegeven 457-8
   leringen nooit opgeschreven 79
   noodzaak om, leer binnen bereik van onze generatie te brengen 447
   onthuld als broederschap feit is 42
   oorsprong van, leer 454
   oosterse, en christelijk Europa 244-5vn
   seksuele relaties niet verboden door 40
   universele, omschreven 27
   van ingewijden van Atlantis 240-1vn
   vier soorten, kennis of wetenschappen 367
   werkt met de natuur 40
 Esse 45
   of ehjeh 65
 Essenen
   en nazireeërs/nazarenen 184, 225-6
 Essentie
   goddelijke, niet verbonden met stof 498
 Ether
   ziel van ākāśa 246vn
 Ethiek
   door Boeddhā gepredikte 468
   geen basis van, in kerk 152
 Eucharistie
   oorsprong van, heidens 530-1

- Euripides
Ion 102, 104-5
- Europa
 miljoenen Chinezen en Mongolen zullen, binnenvallen 398
 zal zwarte magie van jezuïeten ervaren 397
- Eusebius 108vn, 234vn
 en manuscript Josephus 221
 koning van de vervalsers 221
Kerkgeschiedenis
 over Basilides 129
Leven van Constantinus
 over overgenomen heidense rituelen 504
- Evangelie van de Hebreëën*
 Heilige Geest is vrouwelijk in 246vn
- Evangelieën
 bevatten fragmenten van gnostische wijsheid 98vn
 esoterisch karakter van 91-133
 geschreven in mysterietaal 126-7
 gnostici verantwoordelijk voor 126-7
 schrijvers van, kenden waarheid 97
- Evangelisten
 onbekende figuren 220
- Evolutie
 en re-involutie 56
 lering is misbruikt 52
 periodieke 27, 39
 verloopt niet in rechte lijn maar cyclisch 55-6
 volgens wetenschap 53-4
- Exodus* 72, 163
- Exoterie
 afgoden van de 28
 joods-christelijke 27
- Ezechiël, visioen van 64, 73-5
- Ezra
 herschreef *Bijbel* 185
 jodendom van 236vn
 2 *Ezra*, apocriefe 401
- Fabre d'Olivet 214vn
- Fagundez, F. Stephen
In praecepta decalogi
 over vadermoord 395
- Fantasia
 zoeken naar waarheid belemmerd door, en geheugen 338
- Farrar, kanunnik
The Early Days of Christianity
 107-8vn
 over chrēstos 102-3&vn
- Fatsoen
 en egoïsme 275-6
- Faucher, Claude
Les antiquités Gauloises
 over heidense ceremoniën 512
- Feestdagen
 gebaseerd op zon 485
- Felix, M. Minucius
Octavius
 over tempels en altaren 513
- Ferouer 19
- Ferry, Jules
 en de jezuïeten 393
- Filantropie
 praktische 82-3
 en eigen verlossing 86-7
- Filioque
 staat dicht bij esoterie 245&vn
- Filosofie
 combineer de vele stralen van de oude 447
 goddelijke 266
Five Years of Theosophy 295vn, 297vn
- Flaminen 510
- Fludd, Robert 318
- Foetus
 en voorstellingsvermogen van moeder 474-5
- Fox
 gezusters, bespotten later het spiritisme 456
- Fuerst, Julius
 over Chanoch 110vn
- Fusaiolo 66vn
- Fysiologie
 wetenschap van de dood 133
- Gaboriau, F.K.
 denkt dat HPB overdrijft 38vn
- Gabriël
 als Egyptische Hapi 416
- Galaten* 106, 128, 188-9, 197, 225-6
- Gallicanen 385-6
- Galton, Francis
 experimenten met paranormaal begaafden m.b.t. kleuren en geluiden 349

- Gandharva's 309, 310
- Gastaldi, pater
De angelis
 over de zeven geesten 401-2
- Gaulois*
 artikel van Louis Lambert in, over
 jezuïeten 386
- Geboorte
 van bovenaf 102vn
- Gedachte(n) (zie ook denken)
 adept bespeurt verlangen naar
 verschijnselen in 312
 beeldend vermogen en 482
 geen auteursrechten op filosofische
 344
 invloed van stille 481
 occultist kan, van onderzoeker ten
 goede beïnvloeden 314-5
 persoonlijke, van anderen mag men
 niet stelen 342-3
 snelheid van, en elementalen 306
 -stroom en elementalen 306
- Gedachtebeelden
 projecteren bij het sterven 477-8
 van adepten en gewone mensen 480
- Geest
 gekruisigd door aardse begeerten 92
 moet door stof worden gelouterd 51
 val van, in de stof 190
 vrouwelijk 92vn
 weerspiegeling van het Al 365
- Geesten (zie ook zeven geesten)
 lagere 456
- Geheimhouding 106, 128
 redenen voor occulte 33-4
- Geheugen
 en indrukken uit het verleden 329
- Geld
 en occulte kennis 492
- Gelofte(n) 435
 over veroordelen van anderen 464ev
 vereiste kenmerken om, na te kunnen
 leven 463-4
 3de bepaling van, is basisbeginsel
 van ethisch gedrag 473
- Geloof
 blind 449
 blind, en onderzoek 96
 Chaucer over 122
 en verstand 449
- en werken 82
 niet genoeg voor theosofen 25
- Gelugpa 381
- Geluid(en)
 astrale 25
 invloed van adept op kleur door 349
- Geluk
 kan niet bestaan zonder waarheid 30
 zonder ethiek een utopie 30
- Gemara*, Babylonische 106vn
- Generatie
 spontane 292, 294&vn
- Genesis* 15, 27-8, 130vn, 190, 206vn,
 225-6&vn, 253&vn, 299
 drie van de zeven geesten worden
 genoemd in 403-4
 eerste woord in 72, 77
- Geneviève
 Ste., als Isis 486
- Genezing
 mentale of metafysische 494-5
- Getal(len)
 geheime betekenis van 126-7
 kracht van, als symbolen 485
 volmaakte 70-1
- Gewaarwording
 buitenzintuiglijke, nutteloos 286-7
- Gewoonte
 macht van de, en mantra's 320
- Gezalfd
 Jezus nooit 185
 'Gezalfde' 118
- Gibbon, Edward
The History of the Decline, etc. 128
- Ginsburg, C.D.
 over chokhmah 247vn
The Kabbalah 78-9
- Glaucias
 discipel van Petrus 129
- Glieden
 en Jehovah 126
- Glycas, Michael 401
- Gnosis
 omschreven 96
 orthodoxe, een nachtmerrie 244-5vn
 pythagorische 519
 zevenvoudig 100vn
 was universeel 101
- Gnosticisme
 verfijnd, voor kardinalen 97

- Gnosticus/gnostici
 echte christenen 180
 en chrēstos-christos 226
 en de val 17
 en Jezus 220-1
 geheime verslagen van, verbrand
 door christenen 429
 joodse, en geheimen van inwijding
 506
 laster van kerkvaders tegen 504
 maakten zich los van kerk 184
 meest verfiende mystici van hun tijd
 127
 Paulus was een 94-5vn, 128-9
 verantwoordelijk voor evangeliën
 126-7
 verschillende broederschappen van
 184&vn
- Gnostische
 slechts snippers zijn overgebleven
 van de, geschriften 132
- God (zie ook Heer)
 als absoluut geheel 40
 als het absolute en oneindige 248vn
 beperkingen van de term 500-1
 bestaan van, wordt nu ontkend 150
 christelijke, erger dan duivel 164
 en atheïsme 496
 geen persoonlijke, in de theosofie
 430
 ieder mens is zoon van 217
 lastert mensen en vervloekt de
 eigenzinnige jood 469
 persoonlijke 424
 van de theosofen 191
 wezens gezamenlijk opgevat als een
 persoonlijke 498
 wreedheid van 149
- Goden
 afdaling van, in december 486
 astrale beelden van, vervagen 303
 hindoe-, als tekens en symbolen 498
 mensen werden scheppende 190
 met vier aangezichten 513
 offer van bloed aan 124
 oude, overgenomen door christenen
 503
 van zelfde essentie als hoger zelf 497
 waren in vroegere levens
 stervelingen 124
- Godheid
 absolute, en school van Alexandrië
 bewuste, en karma 51
 en karma 32-3
- Godslastering 250&vn
- Goede handeling
 kan slechte gevolgen hebben 364
- Goed en kwaad 51-2, 74, 330, 355-6
- Goede werken 82, 87
 kunnen schade veroorzaken 89
 maar ook kennis nodig 90
 waarde van 90
- Gompa
 of klooster 370
- Görres, J.J. von 234
- Gouden eeuw of tijdperk 181, 183
- Goupillon 510-1
- Gregorius I, paus (de Grote) 5vn
 en verering Maria 527
 opdracht van, aan monnik 512
- Grihastha-brahmaan
 en huwelijk 40
- Grot
 allegorie van, en geboorte van
 Christus 187-8
- Guhyavidyā
 omschreven 367
- Guptavidyā 366-7
 heeft zeven sleutels tot mysteries
 193, 210
- Guru
 spirituele, en verantwoordelijkheid
 voor leerling 356, 363-4
- Haar
 magnetische kracht in 184
- Habakuk*
 over horens van de Heer 22-3
- Hades 521ev, 525-6vn, 528-9, 531
 als Sheol of Pātāla 121vn
- Hai Gaon 235vn
 over sefiroth 132
- Hall, R.
 over atheïsme 496
- Handelingen* 103vn, 117, 128vn,
 174vn, 188vn, 237, 514
- Handschriften
 van meesters 351
- Hapi
 geleidegeest van overledene 415

- komt overeen met Gabriël 416
- Harmonie
essentieel voor succes 359
- Hart
leer van het, en leer van het oog 360
- Hartmann, Franz
The Life of Paracelsus 489
- Hartmann, Karl Von 53
- Hartstocht (zie ook begeerte)
menselijke, in mythologie verpersoonlijkt 522&vn
- Hathayogī's 47
en ascetisme 26
- Haug, Martin
Aitareya Brāhmaṇam
over yajña 367vn
- Headley, Eerw. T.G. 125vn
- Hebreeën (brief aan) 94-5, 222, 237, 252
over Jezus lager dan engelen 222
- Hebreeën, *Evangelie van de* 246vn, 420vn
- Hecatē 527, 529
- Heer (zie ook God)
wrede, meedogenloze 163
- Heersers
goddelijke, van 5de ras 518
- Heiden(en)
'broeders' zijn 243vn
definitie 236vn
filosofen van oudheid waren 235vn
HPB een 243vn
niet herboren 101
tot het christendom bekeerde 103vn
- Heilige Geest
vrouwelijk 67, 92vn, 246vn, 250vn, 420vn
- Hel
betekenis van afdaling in 521-2, 531
leven op aarde is 164
theoosof vreest geen 164
- Helderzienden
kunnen in aura zien 481
- Helderziendheid
en elementalen 311
is geen hypnotisme 368
- Heliocentrisch stelsel
een mysterie 380
- Heliodorus, bisschop 130
- Heliolatrie
en sabaeïsme 180
- Henoch
en scheppend vuur 190
of Chanoch 110vn
Henoch, boek 110vn
- Henriquez, pater Henri
Summae theologiae moralis
over moord 396
- Hermes-Anubis 20
- Hermes-Christos 20
- Herodotus
Historiën 102vn
- Hersenen
trillingen van moleculen van 347-50
van chela afgestemd op die van meester 348-9
voorbeeld van werking, van kleuren-blinde 349-50
- Hervormers
ijdelheid van 457
- Hesiodus 100vn
dichterlijke fantasie van 502
Theogonie 9, 14
- Hesperiden 15
- Hesperos 3, 9-10, 14-5
- Hesychius
over agyrmos 530vn
- Heterogeniteit
keert terug naar homogeniteit 54-6
- Hiërarchie(ën) 39, 67, 69
- Hiërocoraces 510
- Hiërogram
heilige 246
- Hiëronymus
en familiebanden 159
over *Evangelie volgens Mattheus* 130
over Hillel 23vn
over vertrapten lichaam moeder 517
De viris illustribus liber 130vn
over evangelie door Mattheus 219vn
- Higgins, G.
over Melchizedek 127
over religie van Vaticaan 97
Anacalypsis 94vn, 97, 107
over Griekse letter stigma 107vn
over inscriptie op monument 112-3

- Hillel
 betekenis 23&vn
 en Lucifer besproken 23&vn
- Hippolytus
 over boeddhisten in Rome 425
- Hiram Abif(s) 512, 533
- Hodgson, R.
 indirect naar verwezen 444
- Hogepriester
 huidige priester herhaalt woorden
 van heidense 532
- Homerus
Ilias 15, 105
 over Krisa 109vn
Odyssee 15, 105
- Homogeniteit
 en het kwaad 44
 van bewustzijn en zijn 47
 van, naar heterogeniteit en
 omgekeerd 54-6
- Homunculi
 beziel door levens-elementalen 298
- Hongersnood
 gevolg van egoïsme 432
- Horatius
Satires 474
- Horens
 symbool van goddelijke macht 22-3
- Horus
 en Khonsu 222
 en zon en maan 528
- Hostie
 en verwante termen 530-2
- Houdin, Robert 26
- Hugo, Victor 229
 over oorlog en 20ste eeuw 204, 209
- Huisdieren
 niet toegestaan bij occulte training 360
- Huwelijk
 en het occultisme 372-3
- Huxley
 over leven en protoplasma 292-3
- Hyginus
Poeticōn astronomicōn 14&vn
- Hylo-idealisme 272&vn
- Hypatia 507
 en Cyrillus 223-4
- Hypnotisme/hypnose
 door jezuïeten beoefend 387vn
 eerst ontkend 322
- en vivisectie zijn tovenarij 368
 helderziendheid is geen 368
 hypnotische krachten en wonderen
 406vn
 mensen gehypnotiseerd vanuit astrale
 wereld 302
- Hypocrisie
 en de leugen(s) 275-6
- Iao
 als Janus 110vn
- Iasō
 godin van de geneeskunde 110-1
- Iasous
 en Josephus 221
- Ichthys
 vis-mens 93vn
- Idealen
 universele, moeten dogma's
 vervangen 123-4
- Ideeën
 gemanifesteerde, en spirituele
 tegenhangers 118-9
- Ierland
 vol elementalen 353-4
- Ikshvāku 213-4
- Illusie 44-6, 48
 rol van, bij het verlangen naar het
 occulte 375
- Incubi
 en succubi 41
- Indo-Europeanen
 voorvedische 29
- Ingersoll, kol. Robert 163
 vergelijkt Brahma en Jehovah 502
- Ingewijde(n)
 en adepten 101
 en geheimen van inwijding 506
 geloven niet in antropomorfe god 31
 kunnen natuur niet bevelen 32
 tot afvalligheid gedwongen om
 geheimen inwijding veilig te
 stellen 506
 twee Europeanen 446
 weinig, onder de brahmanen 33
 wijst de weg 121
- Ingham, Charles
 over *Esoteric Buddhism* 445-6
- Inquisitie
 en Loyola 390

- heilige 108vn, 183
 Intelligentie
   die op incarnatie wacht 497-8
   manifesterende, is niet altijd geest
   van overledene 456
 Intolerantie
   besproken 263-4
 Intuïtie
   egoïsme en altruïsme en 335
   hoe, het best kan worden ontwikkeld
   335
   komt tot waarheid 62
   occulte waarheid moet door, worden
   aangevoeld 442
   soms door ijdelheid verblind 442-3
 Inwijder
   van het jaar 110vn
 Inwijding 132
   afdeling in Hades en 521-3, 531
   als binnengaan van tempel 521
   beproevingen van, en verhaal van
   Janus 109-11&vn
   crypten van, en afgrond 120-1vn
   cyclus van 112, 179-80, 186
   cyclus van, en verhaal van Jezus
   219vn
   en opstanding van spirituele ego
   186
   en sterrenkundige betekenis 186
   en Viśvakarman 119vn
   moord en onkuisheid belemmeringen
   voor 396
   mysteriën van, en christos 224
   trance van 113, 121vn
 Irenaeus
   Tegen ketterijen
   over Jezus die 20 jaar predikt 221
 Isis
   en Issa 222vn
   verering van, op 3 januari 486
 Isis Myrionymos 529
 Israël
   en Jeremia 253vn
   verloren stammen van 238vn
 Issa
   en Isis 222vn
 Jaar
   1888 rampen van het 485
   astrale leven van het nieuwe 485
   zonne-, en de 7 menselijke
   beginnelsen 419
 Jacobus
   en Johannes 226
   ketter 189
   nazar en gnosticus 184
   Jacobus, brief van 94
   over wijsheid 384
 Jacolliot, Louis 34, 40
   boeken van 33
   over yogi's die zich martelen 224vn
 Jagannātha 37
   symbolische betekenis van 26
   wagen van 461
 Jah 68vn, 113, 245vn, 247vn
 Janitor
   poortwachter van de hemel 487
 Januari
   3, dag gewijd aan Isis 486
   4, dag van Mercurius 486
 Janus
   als Iao 110vn
   symboliek van, en Petrus 487
   symbolisch inwijdingsverhaal
   109-11&vn
   tempels van 110vn
Jechiël, boek 107vn
 Jehoshua
   geboren in Lydda 220
 Jehoshua ben Perachiah
   en Jezus 185vn
 Jehovah
   een van de sefiroth 130vn
   Jah en Hovah 68vn
   niet gesteund door Jezus 163
   symboliek van 419-20
   van heidense inwijding 126
   vrouwelijk 68vn, 69, 92vn
 Jehovah-elohim
   een voortbrengende god 77
   vleeswording van het woord 180
 Jehovah-Sabaoth 69
   voortbrengende god 77
   weigerden te scheppen 70
 Jellinek, Adolph
   Moses ben Schem-tob de Leon, etc.
   132
Jeremia 253
   over profeten 253vn
Jesaja 197, 244, 247vn

- Jesaja* (vervolg)
 Lucifer en Hillel 23&vn
 over Lucifer 5vn
- Jesh
 en aïsh 222vn
- Jesse
 of Isi 222vn
- Jettatore
 blik van 481
- Jezuïeten
 alias van 391
 beoefenden zwarte magie 387
 en Napoleon III 391-2
 hun oorsprong en groei 390ev
 in Rome in ere hersteld 390-1
 magnetische kringen en schakels
 van, om mensen te beïnvloeden
 396
 Montagu over, in Engeland 392-3
 orde van, opgeheven door paus
 Clemens XIV 391
 profetie over vernietiging van 397-8
 rijkdom van 396-7
 TS enige organisatie die niet bang
 hoeft te zijn voor 397
 uit verschillende landen verdreven
 388
 zwarte magie van, en Europa 397
- Jezuïtisme
 besproken 383ev
 en rooms-katholicisme zijn één 385,
 397
 keuze tussen, en theosofie 384
 van protestanten 414
- Jezus
 aan, toegeschreven leringen
 tegenstrijdig 97
 als Iasous 221
 biedt ideaalbeeld 163
 biografie van, na 1ste eeuw
 verzonnen 220-1
 biografie van, op inwijdingscyclus
 gebaseerd 424-5
 een ingewijde 117
 een zoon van God 163
 en Apollo 120
 en gnostici 220-1
 en Jehoshua uit Lydda 220
 en Josephus 221
 geboren 120 v.Chr. 220
- geen historische figuur 219
 geheime leer van, niet opgetekend
 146
 getalswaarde van naam 127-8
 historische 30
 historische bewijzen voor bestaan
 van 219-20
 Irenaeus over prediken en sterven
 van 220-1
 lager dan engelen 222
 leefde eeuw eerder 106vn
 leefde onder Alexander Jannaeus
 106vn, 185
 nooit gezalfd 105, 185, 531
 plechtige woorden van, aan het kruis
 219vn
 socialist en adept 29
 uit Nazareth of Lud 106-7
 vergoddelijkte personificatie van
 hiërofant 219-20
 verhaal van, en inwijdingscyclus 219
 verhaal van, en tannaim en gnosti-
 sche geschriften 126
 verkondigde zelfde waarheden als
 Boeddha 192
 verschillende vormen van naam 111
 was niet Paulus' christos 95-6vn
 JHVH 64vn, 65, 69&vn, 73, 75-6
 definitie 69
 symbool van het bestaan 65
- Jiva
 als ondeelbare abstractie 296vn
 heeft zeven vormen 296vn, 298-9
- Joachim van Fiore 239
- Job 244, 248vn
- Jod
 fallisch 68vn
- Johannes* (evangelie) 100, 102vn, 168,
 179, 195-6, 203, 208-9, 233, 246,
 250-1, 521, 526
 is zuiver gnostisch 127vn
 en Johannes van de *Openbaring*
 508vn
- Johannes de Doper
 een echte nazireeër 225
- Johannes van Parma 239
- Joly, prof. N.
Man before Metals 125
- Jones, dr. John
 over chrēstos 107-8

- Jones, William 228vn
 Joris van Cappadocië 399, 413
 Josephus
   Oude geschiedenis van de Joden
   inlassingen van Eusebius in 221
 Judge, W.Q.
   gesprekken met HPB over
   occultisme 350-5
   in Parijs bij HPB 350
   kort devachan van 351
 Julianus, keizer 251 vn
 Julius III, paus 391, 408
 Justinus de Martelaar 95
   en esoterische religie van Vaticaan
   97
   over agapae 531
   over chrēstos 104vn
   Eerste apologie 95vn
   en chrēstenen 93vn
 Ju-su
   als Horus en Khonsu 222
 Juvenalis 510
   geciteerd 464
- Kabbala('s)
   door christenen omgewerkt 131
   en de evangeliën 126-7
   HPB bestudeerde 40 jaar 63
   ongeschreven 79
   twee 234-5&vn
   universele 63
 Kabbalisten, joodse 27
 Kadeshim 510
 Kaïn-Abel 420
 Kalenders
   zon is vader van 485
Kalevala
   over Mariatta en het kind 499-500
 Kaliyuga
   duisternis belangrijkste kenmerk 301
   eerste 5000 jaar van 93vn
   enig licht in de duisternis van 303
   invloed van, sterker in Westen 375
   lengte van 179vn
   oorzaken brengen in, sneller
   gevolgen voort 303
   zwarte noodlottige tijdperk 226,
   241vn
 Kalki-avatāra 179, 181, 253vn
 Kāma-beginsel 462, 479
- Kāmaloka 345
   schimmenwereld van, stort zich op
   seancekamers 447
 Kāmarūpa 418, 420, 462
   en māyāvīrūpa 476
 Kamerijk, bisschop van
   herderlijke brief over ultramonta-
   nisme 385-6, 397
 Kamsa, koning 183
 Kardinalen en bisschoppen
   klaplopers 432
 Karest
   Massey over 105vn, 113-6, 120
 Karma
   aanzien bijgehouden op 'kleine kas'
   rekening van 461
   als Nemesis 397
   elementalen concentreren 312
   en het elementalenrijk 311
   en incarnatie van hogere wezens 454
   en meesters 352-3
   en toestand van innerlijke mens 269
   en vergelding 374
   en waarheid 495
   hoeveelheid energie toegewezen
   door 296vn
   leidt morele eigenschappen van
   persoonlijkheid 462-3
   materialisme en kennis over, en
   reïncarnatie 304
   of handeling 476
   slecht, maken 482
   stem van 468
   uitgesteld 481, 494
   van voorafgaand manvantara 189-90
 Karmapa
   sūtra's van, over liefde voor dieren
   381
 Karmische oorzaken 49
 Kaste(n)
   bestonden niet in vedische tijden 34
   pas in kaliyuga bedacht 35
   theosofen strijden tegen idee van 31,
   35
 Kazuifel 510
 Keely, John W.
   Roca over 171
 Kennis
   beredeneerde, enige exacte
   wetenschap 453

- Kennis (vervolg)
 bevrijdt van onwetendheid en illusies 58
 eerste stap naar 64
 en waarheid 280
 gevaren van, over elementalen 313ev
 goddelijke, en hogere wezens 454
 innerlijke, en absolute waarheid 273-4
 spirituele, beter verborgen houden 281
 uiteindelijke, in zichzelf vinden 271
- Kephalos 14
- Kepler
 en conjunctie in Vissen 227
- Kerk(en)
 alles te koop in 222
 atheïst bastaardzoon van 152
 basis van ethiek van, valt weg 152
 bijna elke, was heidense tempel 511-2
 Blavatsky verafschuwt rooms-katholieke, het meest 423
 bouwen van, en de armen 156
 door misdaden besmeurd 161-2
 elk gewaad en ritueel afkomstig van heidendom 509
 en geloof in duivel 17
 en hypnotische suggestie 151
 en val van de mens 17ev
 en Venus 11
 gemiste kans voor 153-4
 gesticht door heidense filosofen 504-5
 geweldige plafonds van 511
 heeft geheim van de zeven geesten verloren 403
 heeft over geen enkel onderwerp de volledige waarheid verkondigd 403
 leringen van, en die van Jezus elkaars tegenovergestelde 146
 maakte gebruik van heidens materiaal 20
 moeten hun dogma's opgeven 123
 nu machteloos 150
 onwetend over leven na de dood 162
 planeten door, belasterd 13
 protestantse, moet vallen 384-5
 religieuze functie van 153
 rooms-katholieke, heeft geest van waarheid verloren 414
 rooms-katholieke, raakt in verval 384-5
 smooft geest van onderzoek 96
 spiritueel onvruchtbaar 156
 tegenstanders van manicheeërs 425
 teleurstelling over blind geloof van 452
 toestand van protestantse, geanalyseerd 144-57
 van de Zeven Engelen 408, 410
 van Engeland ontleende ritueel aan roomse kerk 154
 van Rome een demon 244-5vn
 van Santa Maria della Pietà 411
 was in eerste eeuwen gnostisch 184
 witgepleisterde graven 223, 252vn
- Kerkendom 452
 heeft geen spiritueel ideaal 162
 hypocriet 162
- Kerkvaders
 belanghebbende fanatici 220
 vermoordden elkaar in hun vergaderingen 250-1vn
 vernietigden oude documenten 132
 vrome bedrog van 108
- Kerstmis
 en de zon 186vn
- Kerubim 71, 74vn
- Kether 67, 69vn, 71, 75, 245
- Khandālawala, N.D.
 over levensbeginsel 292ev, 297vn
- Khonsu
 en Horus 222
- Kind
 derde en vierde beginsel van, nog plastisch 463
 komt in het leven met beelden uit het verleden 329-30
 wordt verantwoordelijk als het 7 jaar is 475
- Kind-huwelijk 158vn
- King, C.W.
The Gnostics and Their Remains 106
 over missa 530vn
- Kissos 525vn
- Kiu-te*, boek van
 over voorschriften discipelen 159-60
- Kleur(en)
 invloed van adept op, door geluid 349

- vijf heilige of prismatische 357-8
- Kleurenblindheid
en trillingen 348-9
- Klopgeluiden
en ontlading van verzamelde energie
346-7
- Knowledge* 78
- 1 *Koningen*
over tempel van Salomo 451
- 2 *Koningen* 510
- Kosmos
en wijsheid 40
manifestatie van parabrahman 39-40
oneindig 40
ontstaan van 44
- Kracht(en)
en de ziel ervan 32
magische, en mysterienamen 403
spirituele, en egoïsme 357
tweevoudige, in de natuur 352
- Krankzinnigheid
en trillingen 350
- Krest 185vn
- Kribbe
als apta 187
- Krijger
goddelijke, heeft geen hemd of
wapenrusting 287-8
- Kris
wortel van christos 181
- Krisa 109-10&vn
centrum van inwijdingen 113
- Krishṇa
en Bacchus 525-6vn
en Vishṇu 181
woordafleiding 118&vn
- Kritiek
en elementalen 326
- Kriyāśakti 66vn
- Kronieken
prehistorische 27
- Kronos 190
- Kruis (zie ook ansatakruis)
in de ruimte gekruisigde mens 419
of stauros 108, 111vn
onder en boven bol 16-7
oorsprong van 66vn
oudste fallische symbool 65-6
Skinner over 119
tau als symbool van het 111vn, 127
- Kruisiging 108, 117, 124-5
en monade 118vn
symboliek van 119vn
- Kubus
symboliek van opengevouwen 420
- Kurios/Kurioi 106, 130vn
- Kuśa 214vn
- Kuśālī-plant 463
- Kuthumi, meester (zie ook meesters)
over egoïsme 435
over universele broederschap 435
pseudoniem 440
- Kwaad
aanhoren van 464
onderscheid tussen goed en 355-6
oorsprong van 44-58
soms gevolg van goede handelingen
364
veroordelen is wortel van 466-7
- Lactantius
over lampen en de zon 515
Divinae institutiones
over chrēstos 94vn
- Lafheid
en waarheid 275
- Laing, S.
A Modern Zoroastrian 293vn
- Lakshmi 16
- Lambert, Franz
artikel van 415
- Lambeth Palace 261
- Lampen
als symbool van de zon 515
- Lamrim
van Tsongkhapa 358
- Lanoe
of upāsaka 358-61
- Lapide, Cornelius à 11
- Laplace 39
- Laster 90-1
staat vaak gelijk aan moord 472
- Lava
en Kuśa 214vn
- Laya
en stof 294vn
- Lazarus
Massey over 115
- Leerling(en) (zie ook discipel)
en astrale licht 304-5

- Leerling(en) (vervolg)
   gevolgen van zuiver leven van 304-5
   helpt hoogontwikkelde ziel om hier-
   heen af te dalen 304-5
   invloed van tijdperk op 302
   moeten op elkaar zijn afgestemd 359
   problemen voor westerse 361-2
   staan open voor de feiten 215
   verenigd als de vingers van één hand
   359, 361
   voorwaarden voor 368ev
- Leeuw
   symboliek van 119
- Lenormant, François
   The Beginnings of History 100
- Leo X, paus 411
   over fabel van Christus 514
- Leo XII, paus 411
- Leo XIII, paus 386
   en abbé Roca 217vn
   en jezuïeten 393
- Leraar/leraren (zie ook meester)
   oorspronkelijke, van primitieve mens
   454
   verantwoordelijk voor leerling 356,
   363-4
- Leugen(s)
   en bedrog als gewoonten 277
   gebruiken zijn aangeboren 274
- Leven(s)
   duur van de reeks, van een mens 49
   een last en illusie 436
   elk atoom is een 294vn
   en bloed 99-100
   en sterven van het ondergeschikte 58
   het ene eeuwige 298-9
   is dood 58
   is grootste kunst 259
   mysterie van het 134-5
   wetenschap van het 133-43
- Levensadem 299
- Levensatomen
   en jīva 295-7&vn
- Levensbeginsel
   als jīva 295-6vn
   besproken 292-9
   drie opvattingen over 299
   over differentiëren van 295-6&vn
- Lévi, Éliphas
   La science des esprits 107vn
- Lhamayin
   boze geesten 360
- Lichaam
   beheersing van 59-60
- Licht
   beïnvloedt magnetisme op seance
   307
   opzichzelfstaande, in de mens 142
   van de wereld in jezelf vinden 287
Licht op het pad 272, 282, 287-8, 367
- Lichtstraal
   witte, valt in kleuren uiteen 228
- Liddell&Scott
   Greek-English Lexicon 102vn, 104vn
- Liefdadigheidswerk
   alleen, kan mensen niet verheffen 87
   emotioneel, doet soms veel kwaad
   161-2
   en geld 83
   praktisch, niet een van de doel-
   stellingen van TS 84
   theosofie inspireert tot 84
- Liefde
   aardse, en occultisme 373-4
   persoonlijke, gekleurd door egoïsme
   372-3
   voor medemens 30, 40
- Lijden
   groeit met het aantal mensen 50
   onverdiend 164
   van Christus en van yogī 224
   verheerlijking van 27
- Liṅga's 69
- Liṅgaśarīra 462
   of plastisch lichaam 475
- Litanie van de heilige Maagd Maria*
   528-9
- Lof
   en beledigingen 266-7
- Loge
   oorsprong term 530
- Loges voor magie 438-44
- Logia* 97, 104, 147
   meer dan zestig 221
- Logoi
   en symbool van afgrond 120-1vn
   vrijwillige offer van 117
   zeven 70vn
- Logos
   als kether 71

- de ene 117
 door kerk tot vlees gemaakt 191
 gemanifesteerde, en gnosis 96
 goddelijke, in ieder mens 181
 stralen van, geïncarneerd in mens 117
 van ingewijde 73
 voorchristelijke 229
- Loka
 en loge 530
- Lotus, Le* 24-43, 165-93, 383, 415-21,
 423, 425vn, 458, 473
- Lourdes 406vn, 495
- Loyola, Ignatius
 en oorsprong van jezuïeten 390-1
 zwarte militie van 386-7, 393
- Lucas* (evangelie) 101, 106, 146, 167,
 178, 192, 198, 233, 250, 526
 en familiebanden 159
- Lucianus
De Dea Syria 16vn
Iudicium vocalium
 over letter t 111vn
Iuppiter confutatus
 over chrēstos 121vn
Philopatris 107
- Lucifer
 als Venus 14
 en Milton 5
 en Satan 5
 gevallen aartsengel 18
 lichtbrenger 5, 9, 16
 onzin over, door verdedigers van
 kerk 22
 pausen werden, genoemd 11
 tweezijdige interpretatie van kerk 10
 verhaal gebaseerd op heidense
 mythen 21
- Lucifer* 463, 466
 beleid van redactie van 261-6,
 277-81
 doel van tijdschrift en naam 3-12
 geeft zich niet over aan leugens 277
 nieuwjaarswensen van 485, 487-8
 omslag van (illustratie) 4
 over 'De betekenis van een gelofte'
 in 463-4
 tweederde van abonnees is geen
 theosoof 473
 veroordeelt kwaad maar niet mensen
 465
- Lucretius
De rerum natura
 invocatie van Venus 16
- Lud/Lyddda 106-7&vn, 185, 220
- Lully, Raymond 318
- Luxor
 afbeeldingen in tempel van 182-3
 Broederschap van, echte en pseudo
 438-9&vn
- Maagd-moeder
 godinnen van de heidenen 527ev
 universeel symbool 182
- Maagden
 symbolen van de vrouwelijke natuur
 499
- Maan
 en metonische cyclus en christos 186
 en Soma 28
 nachtelijk oog van Osiris 417
 numerieke waarden i.v.m. 419-20
 zon en, Horus en Astartē 528
- Maanjaar/maanjaren 127-8
 en dr. Sepp 227-8
- Machines
 uitvinding van 38
- Mackenzie, K.
Royal Masonic Cyclopaedia
 over Broederschap van Luxor
 439vn
 over jezuïeten 393-4
- Macrokosmos
 zegel van 76vn
- Macroprosopus 65, 67-8, 71-2, 74,
 76vn
- Magie
 ceremoniële, is geen occultisme 365
 goddelijke 357
 loges voor 438-44
 natuurlijke, niet uit te roeien 319
 verschilt van occultisme 364-5
 witte en zwarte 234, 334
 witte en zwarte, en motief 357
 zwarte 481-2
 zwarte, en praktisch occultisme 482
 zwarte, en wetenschap 323-4
- Magiërs
 geboren 374
 occulte kracht van witte en zwarte
 352

- Magiërs (vervolg)
 zwarte, en geld 492
 zwarte en witte, maken gebruik van
 dezelfde krachten 334
 zwarte, worden uiteindelijk
 vernietigd 334
- Magna Mater 503, 529
- Magnetische
 invloed van personen en voorwerpen
 357, 359
 kracht in haar 184vn
- Magnetisme
 schadelijk, en sterke drank 360
- Mahābhārata* 301
- Mahāchohan
 opvattingen van 435-7
- Mahāmāyā 58
- Mahat 129
 en jīva 296vn
- Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*
 435&vn
- Mahāvamśa* 429
- Mahāvidyā
 omschreven 367
- Mahāyuga
 en Chaldeeuwse cyclussen 227
- Mainländer, Ph. 53, 55
Pessimism and Progress 45ev
- Makheru 105vn, 115-6
- Maleachi* 234
- Maleville, De
 over litanieën van Jezus en de heilige
 maagd 528
- Malkhuth 65, 69 76&vn
 omschreven 64&vn
- Manas
 aroma van 418, 420
 droesem van lager, vormt spook 476
 en astrale waarneming 334-5
 en persoonlijk zelf 371
 en Prometheus 189
 hoger, naar devachan 476
 lager, en māyāvīrūpa 476
- Manicheeërs
 oorspronkelijk boeddhisten 425
- Mantra(s)
 geluid van 320
 in het oude Sanskriet 321
 invloed op dieren 318-9
 invloed op gedachteleven 321
- invloed van 319-21
 omschrijving 318, 367
- Manu
 wet(ten) van 35, 40
- Manuscripten
 geheime, opgeslagen 79
- Manvantara
 voorafgaand, en legende Prometheus
 189-90
- Mar 15-6
- Māra 424, 433
 kwade beginsel 425
- Marcion 104vn, 184
 over de God van Haat 502-3
- Marcus* (evangelie) 98, 146, 250,
 270vn
 vervalste passage besproken 122-3
- Maria, Maagd
 en Venus en wassende maan 15-6,
 527-9
 erkende godin 400
 litanieën van 527-9
- Maria
 godin-moeder 247vn
- Maria-Boodschap
 oorsprong van 498-9
- Marcellus
 en Thrason heiligen 407-8
- Margaretha van Oostenrijk 408
- Masoretische punten 77
- Massey, Gerald 299
 kritiek op *Bijbel* 97-8&vn
 over chrēstos, enz. 104-5&vn
 ‘Gnostic and historic christianity’
 101vn, 128vn
 ‘Paul, the gnostic opponent of Peter’
 95vn
- The Agnostic Annual*
 ‘The name and nature of Christ’
 104-5vn, 113-8
 ‘The historical Jesus and mythical
 Christ’ 107vn
 over Orion, geboorte in grot, enz.
 187-8
 ‘The seven souls of man, etc.’ over
 gnosis 100vn
- Mātariśvan 66vn
- Materialisme
 alleen tegen te gaan door kennis over
 karma en reïncarnatie 304

- en dogma's 125
- en noodzaak bekendmaken
- esoterische leer 447
- en pessimisme 44ev
- gevolg van blind geloof 123
- vloeit voort uit kerkelijke leer 152
- waanzin van 100-1
- Matha 66vn
- Mathers, S.L. MacGregor
  - over sefiroth-boom 75
- Matritensis
  - nonnen van 412
- Mattheus
  - evangelie door en volgens, en Hiëronymus 219vn
- Mattheus* (evangelie) 80vn, 91&vn, 146, 158, 163, 167, 169, 194, 198-9, 206, 208, 234, 243, 250, 253, 261vn, 334, 375, 409, 513, 517
- Hiëronymus over 130
- May, Henry de
  - L'univers visible et invisible* 170
- Mâyā 46, 65
- Mâyāvīrūpa
  - en wil van adepten 480
  - is tweeledig en vormt na de dood kâmarūpa 475-6
  - voortgebracht door het denken van stervende 477
- Mededogen
  - en liefde en hoop 464
- Medicijnen
  - en theosofie 495
- Medische faculteiten
  - en tovenarij 368
- Medium(s) 41
  - en périsprit 420-1
  - geen enkel, betrouwbaar 456
  - precipitaties door 352
  - uit balans 309
  - verleid tot plegen van bedrog 309
  - verschijnselen en astrale of proteusachtige lichaam van 475
- Meester(s) (zie ook adept, leraar, ingewijde)
  - afstand tussen, en leerling 269
  - beschikken over grote schatten 317
  - brief van, over een echte theosoof 266-9
  - echte oprichters van TS 167vn
  - echttheid van geprecipiteerde brieven van 443
  - en familiebanden 158-9
  - en mysteries van wijsheid 78
  - enorme krachten om, heen 352
  - handschrift van 351
  - hebben transmutatie niet nodig 317
  - helpen wetenschappers 323
  - hersenen van, en van chela 348-9
  - hoe, geheimen tegen onthulling beschermen 314
  - kunnen overal komen waar gedachten kunnen doordringen 441
  - meerdere van, KH is voor de helft Slavoniër 446
  - over altruïsme en theosoof zijn 426-7
  - over universele broederschap 435
  - straffen niet 352-3
  - verantwoordelijk voor leerlingen 356, 363-4
  - zorgen dat juiste leer en juiste handelwijze ingang vinden 315
  - zullen ingrijpen om het kwaad te overwinnen 314
- Meir ben Moses (Prosper Rugere) 77
- Melchizedek
  - getalswaarde van 127
- Memphis 121
- Menippus
  - en Apollonius van Tyana 245vn
- Mens
  - anosh en, besproken door Skinner 419
  - beschikt over eigen lot 260-1
  - brandpunten van energie in de, en in het heeal 332
  - door karma heen en weer geblazen 164
  - drie ego's in, en toch één 372vn
  - elohim scheppen 67vn
  - fysieke, en mannelijke en vrouwelijke beginsel 39
  - geometrisch symbool van de 418-9
  - goddelijke, uiteengevallen in groot aantal mensen 284
  - heeft dierlijke hersenen 457
  - heeft geen seizoenen voor sex 40
  - innerlijke, en de dood 477
  - innerlijke en dierlijke 453

- Mens (vervolg)
 innerlijke, en geluk 50
 is gevallen engel en innerlijk een god 457
 is niet zijn begeerten, of zijn hersenen 62
 kan onzichtbare vormen zichtbaar maken 332-3
 moet met de natuur samenwerken 333
 niet slechts een voorbijgaand verschijnsel 57
 nieuwe, nakomeling van oude 463
 wordt scheppende god 190
 zoals verklaard in *Esoteric Buddhism* 376-81
- Mensenzoon 100
 een kind van de geest 92
- Mens-god 121, 219, 242, 250
- Mensheid
 de enige god die we moeten dienen is de 40
 eerst androgyn 189
 ethiek van, nu slechter dan in dagen van het heidendom 458
 liefde voor, en universeel denkvermogen 373
 leven voor 224
 wijsheid en, als geheel 40
- Mercurius 18-22
 als Hapi 416
 beheerst verstandelijke vermogens 348
 dubbelganger van Sirius 20
 4 januari is dag van 486
- Meru, berg
 en Bacchus 525vn
- Meshiach 119
 afleiding en betekenis 120-1&vn
- Messiaanse cyclus 93vn
- Messias 120-1&vn, 530-2
 denkbeeld ontleend aan boeddhisme 424
 oorsprong term 530-1
- Messis
 en oogst 503, 516, 529-30
- Metafysisch
 denken en christian science 493ev
- Metalen
 verband tussen, en elementalen 327
- Methusalem
 ouderdom van 110vn
- Metonische cyclus
 en sterrenkundige christos 186
- Michaël 70
 beschermheilige van elke kaap 20
 en Egyptische Amset 416
 en Mercurius 19-22
 en Mercurius-Mithra 10-1
 en Sothis 20
 en Venus 11
- Michaelis, J.H. 23vn
- Michelangelo
 bouwt kerk van de zeven engelen 404, 410
- Michelet, Jules
Le prêtre, etc. 393
- Microprosopus 64vn, 65, 67-72, 76
- Midrashim 132, 235vn
- Milton
 en Lucifer 5, 8-9
 geciteerd 364
Paradise Lost 11
- Mirville, J. Eudes de 10vn, 234vn
Des esprits 10-1, 13vn, 17-22&vn, 227vn
 over zeven geesten 402-3, 411-3
- Mis
 en messis 503, 516, 529-30
 en liturgie 503, 505
 term afgeleid van woord voor oogst 529-30
- Misdaad
 maatschappij scheidt haar eigen criminelen 162
- Misdaadcijfers
 en *The Tablet* 223vn
- Missale Romanum* 18vn
 en de zeven mysterienamen 409
- Missionarissen (zie ook zendelingen)
 brengen slechts misdaad en dronkenschap 41
 haten theosofen 36
 laster van, over theosofisch werk 234vn
- Mithra 19, 21, 22vn, 486
 beeld in Vaticaan met christelijke symbolen 20-1
 en Venus 11, 19, 21
- Mithras-dienst
 in Rome 187

- Monade(n)
 ego en manas 476
 en Prometheus 189-90
 en wortelrassen 49vn
 incarnerende 118vn
 van Pythagoras 67
- Mongolen
 en Chinezen en Europa 398
- Monier-Williams, Monier
Hinduism 124
- Montagu, Lord Robert
 over jezuïeten in Engeland 392
 over rooms-katholieke kerk 385
Recent Events etc. geciteerd 392
- Montanus 129vn
- Moor, E.
Hindoo Pantheon 419
- Moord
 grote belemmering voor inwijding
 396
- More, Hannah
Daniel
 over waarheid 270
- Morgenster
 of Lucifer 3, 8-10, 18, 491, 529vn
- Morison, J.A. Cotter
 over God 5
- Moses de León
 en kabbala 131-2
 kabbala van, niet authentiek 235vn
- Motief
 bepaalt aard van magie 357
- Mousseaux, H.R. Gougenot des 22
Moeurs etc.
 over de duivel 17&vn
- Mozes
 magische boeken van 401
- Mūlaprakriti
 sluier van parabrahman 53, 190
- Müller, Max 29
*Introduction to the Science of
 Religion* 228vn
Lectures on the Science of Language
 16
- Mummie-christus 105vn
- Munk, S. 235vn
*Mélanges de philosophie juive et
 arabe*
 over kabbala 131-2
- Mutemwiya, koningin 182-3
- Mylitta 528-9
- Mystai
 legden eerste steen voor
 vrijmetselarij 520
- Mysteriën 118vn
 en evangeliën 98vn
 gnostische verslagen van 126
 heidense 105
 laatste erfenis van oude wijsheid
 518ev
 ontaard en in verval 518-20
 ook nu nog actief 121vn
 opvolgers van, nu voorbereid 121-2
 Schorpioen symbool voor 119
 versluierd in symbolen 97
 zwijgen al eeuwen 121-2
- Mysterie(s)
 bewust ervaren 88
 sleutels tot religieuze dogma's 124
 toekomst grootste 193
 van het koninkrijk van de hemel 146
 van het leven 90, 133-5
 van kerk worden bekendgemaakt 192
 van kerk zelfde als die van
 brahmanen 192
 zeven, van wijsheid 78
- Mysterienamen
 en hun plaatsvervangers 403-6
 en kardinaal Albizzi 411
 en magische krachten 403
 en *Missale Romanum* 409
 van zeven engelen 398-415
- Mysterietaal 222
 en esoterische betekenis teksten 179
 en evangeliën 126-7
 en heilige geschriften 99, 128
 sleutel tot 127
- Naam
 kandidaat voor inwijding verliest zijn
 112vn
 kracht van 3
- Nachtwaken
 van eerste christenen 523
- Nārada
 symboliek van 70vn
- Narcissus 17vn
- Natuur
 absolute rechtvaardigheid in 164
 doel dat door, wordt nagestreefd 333

- Natuur (vervolg)
 -feiten 26
 is één 26, 454
 is tweezijdig 334
 kennis van uiteindelijke essentie van rijken van de 367
 occultist als goede kracht in de 369
 theosofie is metafysica van de 29
- Natuurwetten (zie ook wet)
 en occultisme 366-7
- Nautches
 en galli 510
- Nazar 131, 181
 kabbalistische betekenis van letters van naam 225vn
- Nazarener/nazarenen 104, 131, 183, 184vn
 Paulus eerst niet een volmaakte 225
 Nazireeër(s)
 Johannes de Doper en Johannes van de Apocalyps echte 225
- Nefesh 299
 en bloed 100vn
- Nemesis
 als karma en de jezufeten 397-8
- Neo-budhisme
 en herleven oude wijsheid 29
 westen moet, accepteren 29-30
- Neofiet
 beproevingen van 112
- Neomēnia
 aan Diana gewijd 504
- Neptunus 306
- Nestorius 422
 Concilie veroordeelt 529
- Netsach 70, 75
- Newton
 bisschop, over Barnabas 127
- Nicea
 Concilie van 425
- Nicolini, G.B.
History of the Jesuits 390
- Nidāna
 of tenbrel chugnyi 381
- Niet-afgescheidenheid
 essentieel voor occulte vooruitgang 360
 innerlijke, en uiterlijk magnetisme 360
 in Oosten vanaf jeugd ingeprent 362
 onderwezen door theosofie 85
- Nieuwe Testament 129 (zie ook evangeliën)
 allegorie die teruggaat tot 6000 v.Chr in Egypte 180
 basis van 99
 een allegorie 219-20
 oorspronkelijke esoterische teksten van 126
 symboliek in 97-8
- Nieuwjaar
 betekenis van 261
 van 1888 259-61
- Nineteenth Century* 35
- Nippold, F.
Handbuch, etc. 393
Welche Wege, etc. 393
- Nirmānakāya's 497
- Nirvāna 48-9
 Burnouf over 424
 en het ego 476
 niet vernietiging 424vn
- Nork, F.N.
 over Jezus 105, 185
- Notarikon 76-7&vn
- Numeri* 225&vn
- Nysa
 berg, en Dionysos 525-6vn
- Oannes
 en de gnostici 508 vn
- Occulte
 geheimen kunnen te snel worden onthuld 350
 gevaar van gebruik, kracht 352
 kennis nooit te koop 492
 kracht gebruikt door witte en zwarte magiër 352
 kunsten 367, 375
 oorsprong van, wetenschap 447, 454
 praktische training in het 482
 verschil tussen, en moderne wetenschap 32
 verschil tussen, wetenschap en theosofie 355ev
 verschil tussen, wetenschappen en occultisme 364-5
 wetenschap en zonden van leerling 356
 wetenschap is natuur zelf 32

- wijsheid en orakel van Delphi 362
- Occultisme
- aforismen over 12
  - basis van alle wetenschappen 367-8
  - eerste en belangrijkste stap in het 482
  - eerste les in, is om dagelijkse plichten te vervullen 285-6
  - eerste stappen in het 59ev, 284
  - en betoveringen 366
  - en egoïsme 375
  - en geboren magiërs 374
  - en knagende onrust 369
  - en mysterie van het zijn 88-9
  - ene wet van 59
  - is geen magie 356-7, 364-5
  - is kleurloos en wordt bepaald door motief 334
  - is verzaking van het zelf 369
  - omschreven 331-2
  - praktisch onderricht in 355ev
  - praktisch, en huwelijk 373
  - regels in het, bindend voor iedereen 341-2
  - verkeerde denkbeelden over 364-5
  - verward met occulte wetenschappen 364-5
- Occultist(en)
- genoegens van 283-4
  - gevorderde, vrij van verlangens 283-4
  - goede kracht in de natuur 369
  - motto van echte 492
  - voorzien gevolgen van handelingen 364
  - zogenaamde, in het Westen hebben geen duidelijk beeld van occultisme 365-6
- Oerstof 44-5, 53
- Offer 124-5
- Offerrituelen 367vn
- Olcott, H.S.
- een boeddhist 423
  - enige blanke in Broederschap van Luxor 439
  - Boeddhistische catechismus* 39
- Olie/oliën
- kandidaten gezalfd met 113
  - Massey over 113
- Olla's
- van boeddhisten verbrand 429
- Olshausen, H.
- Nachweis der Echtheit, etc.* over Mattheus-evangelie in het Hebreeuws 130
- Oneindige
- kan zich niet verbinden met het eindige 40
- Onkuisheid
- belemmering voor inwijding 396
- Onschuldigen
- volledig ingewijden 532
- Onwetendheid
- en bijgeloof 11
  - het meest versuffende psychische verdovingsmiddel 444
- Oog
- invloed van boze 481
- Oorlog in de hemel
- omschreven 70vn
- Oorzaakloze oorzaak 46
- Oorzaak en gevolg
- in kaliyuga 303
- Oosten
- deur van het 511
- Openbaring (of Apocalyps)* 15, 18, 22&vn, 70vn
- en *Sifra di-Tseniutha* 75
  - geschreven in mysterietaal van tannaim 127vn
  - heel oud 508vn
  - over Lucifer 10, 529vn
  - visioen van Ezechiël 75
- Oprechtheid
- is wijsheid 261
- Opstanding
- en nieuw leven bij inwijding 522ev
  - van lichaam wordt verworpen 191-2
- Optimisme
- en pessimisme 479
- Orakel(s) 102-5, 109, 113, 186, 252
- Orfische schrijvers
- en bloed 100&vn
- Organisme
- leeft want delen ervan sterven voortdurend 58
- Origenes
- Commentaar op het evangelie van Johannes* 246vn
- Ormuzd
- en Krishna 222

- Orpheus
uit India 525-6vn
- Osiris
en Isis 127, 503, 528
en Isis als geest-stof 499
en Oseth 528
- Osiris-zon 415-7, 419
- Ouders
respect voor, en discipelschap 160
- Overleven van de best aangepaste 58,
149-50
- Overtuiging
vorm, niet op grond van traditie of
autoriteit 443
- Overziel 50
- Ovidius
over laster 464
Metamorfosen
over Hades 521
- Pad
naar kennis 361-2
wordt alleen gekend door het te gaan
59
- Pallas Athene 486
- Pallium
gedragen door paus 532
- Pañchakoṣa 76vn
- Pandira (Panthera), Jezus ben 100, 121,
185vn
- Pandira (Panthera), Jozef 97
- Pantheïsme 56-7
en pessimisme vergeleken 44-9
van hindoes en boeddhisten 46
- Parabrahman 299
en mūlaprakriti 190
manifestatie van 39-40
zelfde als ain sof 65
- Paradox
taal van het occultisme 59ev
- Paramahansa 33
- Paranormaal/paranormale
geluiden en kleuren waargenomen
door, begaafden 349
oorzaak van, geluiden en schokken
345-6
vermogens en spirituele krachten
357
- Paris
over HPB 383
- Parkhurst, J.
Hebrew and English Lexicon 23vn
- Pasen
oorsprong van 504
Path, The 300-55, 362, 458, 473
over plagiaat uit werken van theo-
sofische schrijvers 489
- Patriottisme
vaak dekmantel voor hebzucht en
egoïsme 466
- Patrizi, kardinaal 412
- Paulus
brieven eerst verworpen en later
opgenomen in canon 237vn
brieven van, door kerk verminkt en
verworpen 188
christologie van, en Vaticaan 97
christos van, is niet Jezus 94-5vn
datum bekering, geanalyseerd 188-9
een gnosticus 94-5vn
een ingewijde 94-5vn, 133
eerst een nazireeër 225
gnostische tegenstander van Petrus
226
historische figuur 221
Massey over (zie Massey)
stichter van gnostische sekte 128-9
strijd tussen, en Petrus 128vn
1 Cor. 3, 117, 130vn, 173, 177, 199
2 Cor. 92
Efeziërs 108, 130vn
Galaten 106, 128, 188-9, 197
Romeinen 130vn, 173, 175
- Paulus III, paus 390-1, 408
- Paulus IV, paus 410
- Paus(en)
jezuïeten-orde opgeheven en hersteld
door 386
vaak instrument van jezuïeten 390
- Pausanias
Periēgēsis
over *Bacchus* 525vn
- Pauselijke bul 18, 388, 391, 393, 400,
408, 411
- Peetouders
oorsprong van hun rol 356
- Pember, G.H.
Earth's Earliest Ages, etc. 93
- Pentateuch*
zeven sleutels tot 220

- Périsprit 420-1
- Persoonlijkheid
 en reïncarnatie 462-3
 moet tijdens beproeving verdwijnen 369
 moet worden gedood 118vn
 opofferen van 262
- Pessimisme
 invloed van, door evolutietheorie 57-8
 materialistisch en metafysisch 45ev
 tweeledig van aard 50-1
- Petrus
 een ketter 189
 en Janus 487
 tegenstander van Paulus 226
 verloochende christos 186
Eerste brief van 103vn, 185, 205
- Phaethōn
 als Lucifer 14-5
- Philalethen
 van Alexandrië 524
- Philo Judaeus
 geen verwijzing naar Jezus 220-1
 over logia theochrēsta 103-4vn
- Philostratus
Leven van Apollonius van Tyana 120vn
- Phlegethon
 rivier, en inwijding 522vn
- Phoebe 529
- Phoebus 529
- Phōsphoros
 of Phaethōn 14-5
- Pictet, R.P. 177
- Pijn
 als leermeester 88-9
- Pindarus
Oden over chrēstos 105
- Pisācha's 309-10
- Piscinas 511-2
- Pistis, kennis 108
- Pistis-Sophia* 133
- Pius IV, paus 408
- Pius V, paus
 bul van, over zeven rectoren 18vn, 411
- Pius VII, paus 386, 391
- Pius IX, paus
 en de jezuïeten 386
- Planeet/planeten
 correspondenties tussen, en aartsengelen 417
 door kerk belasterd 13
 elke, heeft zeven beginselen 413
 geschiedenis van, Venus 12ev
 mysterie-, van de ingewijden 413vn
 wezens vergelijkbaar met mens op andere 332
 worden duivels 13-4
 zichtbaar lichaam van siderisch wezen 413
- Planeetgeesten 18&vn, 411, 497
 Egyptische namen van 415-6
- Platina, B.
Vitae pontificum 512vn
- Plato
 in de ruimte gekruisigde mens van 419
Phaedo
 over doel van mysteriën 519
Phaedrus 104, 121vn
Theaetetus
 over chrēstos 109vn
- Plezier
 lijden even noodzakelijk als 87
- Plichten
 familie- 158-60
- Plutarchus 121vn, 187
Levens 102vn, 109vn, 117
- Pluto 529
- Poimandres 17
- Polancus
 en de geheime statuten van de jezuïeten 390
- Polariseren
 gebeurt in bewustzijn 271
- Pompignan, Lefranc de 241-2
- Poort
 gouden, en geboren magiërs 374-5
 gouden, en occultisme 369
 nauwe 198, 222, 372, 374-5
- Praetextus
 over mysteriën 506
- Prakriti('s)
 zeven 296vn, 298-9
- Pramantha 125
 en Prometheus 66vn
- Pratt, dr. H.
New Aspects of Life and Religion 66-7

- Precessie
van de equinoxen 188, 219vn, 252
- Precipitatie 351-2
echtheid van 443
meeste gedaan door chela's 351, 443
- Preller, L.
Griechische Mythologie 14
- Priester(s)
katholieke, en armoede en ellende 229
zijn uitbuiters 26
nutteloos en verderfelijk 32-3
- Priesterkaste
HPB wantrouwt 251vn
- Priesterschap
dodelijke schaduw van 36
eierzuchtig beleid van 98
- Principles of the Jesuits* 388vn, 394vn, 396
- Privacy
moet door helderziende worden gerespecteerd 344
- Proeftijd
persoonlijkheid moet verdwijnen in 369
zevenjarige 356
- Profanen
term verklaard 503vn
- Profeten
valse 91, 93-4
- Profetie
over Europa 398
over verering van engelen 405-7
- Prometheus
afleiding naam 66vn
betekenis legende 190
Hermes spreekt tot 522
- Proserpina 527, 529
- Protestanten
jezuïtisme van 414
- Protoplasma 53, 293
- Psalmen* 103vn, 532vn
- Psyche 50
- Psychisch gebied
inbreker op 343
- Ptolemaeus
over Jezus 220-1
- Purāṇa's* 28, 39, 118-20&vn, 367
en stambomen 214
over manu's en rishi's 404vn
- Purusha-medha 124
- Pythagoras 14, 67, 380
gnosis van 519
- Pythochrēsta 102
- Pyxis
en het hoogaltaar 516
- Quicherat, L.-M. 243
- Quinet, E.
l'Ultramonsisme 393
- Quintus-Curtius
over geboorte van Bacchus 525vn
- Rabbi('s)
HPB studeerde bij 65, 76
- Ragon, Jean-Marie
boeken van, vernietigd 511
over liturgie bij vroege vrijmetselaars 505
over vrijmetselaarssaluut 525
over zoon en Zoon 528
Cours philosophique, etc. 527
La messe et ses mystères 510
over zoon en lamp 515
- Raganath Rao
strijdt voor weduwen 35
- Rājagriha 429
- Rājayoga 47
-vermogens 492
- Rāma
avatāra van Vishṇu 214
denkbeelden van Saint-Yves d'Alveydre over 237-8vn
historische figuur 214
- Randolph, P.B.
Eulis 438-9
- Rassen (zie wortelrassen)
- Rechtens* 225vn
- Rechtvaardigheid
en welwillendheid 265
volmaakte, in natuur 164
- Regels*
van de TS 423
- Reïncarnatie (zie ook wedergeboorte)
materialisme weg te nemen door kennis van karma en 304
- Reinigingsrituelen
en rituele wassing 510-1
- Religie(s)
afleiding van term 505

- betekenis van, in deze tijd 145
 definitie 450
 één waarheid ligt ten grondslag aan
 alle 263-4
 en theosofie 144
 en wetenschap zijn één 459
 en wijsheid-religie 126
 functie van 152ev
 omschrijving van Carlyle 450
 omschrijving van Miller 450
 omschrijving van mw. Stowe 450
 oorspronkelijk zuiver later besmeurd
 455, 457
 oorsprong van, in oerwaarheden 126
 theosofie is, maar niet een 450
 vergelijkende studie van 147-8
 voortgekomen uit wijsheid-religie 455
 wanneer waar of onwaar 145
 zijn ontstaan door bezoeken van
 wezens uit hogere gebieden 457
- Renan 220
 art. over Joachim van Fiore 239
Vie de Jésus 239, 241
- Réponse aux Assertions* 388vn
- Resonantie
 goddelijke 347-8
- Revolutie van 1789
 en valse broederschap 38
 'Révolution'
 artikel van Aleph 24ev
Revue des deux mondes 239, 413, 421
Revue du mouvement social 24, 35
- Reynaud, J.E.
Philosophie religieuse, etc. 13vn
- Rhēmata
 geheime uitspraken 526
- Richardson, B.W.
 'Theory of a nervous ether'
 over het levensbeginsel 298-9
- Richet, Charles
 en Charcot onbewuste tovenaars 368
- Richter, Johann
 over waarheid 280
- Rijkdom
 brengt zorgen met zich mee 39
 en armoede 37-8, 301
 ruimere omschrijving van 342-3
- Risha havurah 67
- Rishi's
 en de Grote Beer 412
 in India vereerd 42
- Ritueel/rituelen
 als exoterisch heidendom 504
 en yajña 367&vn
 hol 95
 in kerk en vrijmetselarij besproken
 496-533
 van kerk afkomstig van gnostici
 508-9
 vedische en katholieke, vergeleken
 125
- Rivington, dominee
 over Latijnse gebruiken in High
 Church 385
- Robertson, F.W.
 over gebruiken en leugens 274
- Roca, abbé
 antwoord van, aan HPB 194ev,
 230ev
 antwoord van HPB aan 211ev, 230ev
 (in voetnoten)
 gedachtewisseling met HPB over
 esoterie van christelijke leer 165ev
La fin de l'ancien monde 208
- Rooms-katholieke kerk 498ev
 bewijst engelen goddelijke eer
 399-400
 een demon 245vn
 en verering van ster-engelen 398-415
 minachtend in haar aanvallen 398
 voorspelling over einde van 245vn
- Roscommon, W.D.
 geciteerd 524
- Rosellini, Ippolito
I Monumenti, etc. 20
- Rosenroth, Knorr von
*Kabbala denudata (Kabbalah
 Unveiled)* 64&vn, 66-7, 71-8
 fouten in 76vn
 over argha 69
 over brashith 72
 over kerubim 71
 plaat van goddelijke vormen 67-8
- Rosmini-Serbatì, A. 205
- Rousseau, J.-J.
 over Socrates en Jezus 196
 over waarheid 273
- Rozenkruisers
 verbergen zich achter sluier van
 orthodoxie 229-30

- Rubinstein, Anton
vergelijking van, en kapotte piano 457
- Rugere, Prosper (Solomon Meir Ben Moses) 77
- Ruimte
macroprosopus is 68
- Sabaëisme
en heliolatrie 180
- Sabeeën
zeven goden van 402, 404, 408-9
- Saint-Yves d'Alveydre 178, 203, 214vn
werken onbetrouwbaar 237vn
Mission des juifs 226vn, 236-8&vn
- Salomo
concubines van, symboliseren begeerten 451vn
leven van, symbolisch voor inwijdingscyclus 451vn
symbool voor Sol en niet een levend mens 451vn
tempel van, in ons hart 451
- Šambhala
eiland 33
- Samenleving
leeft van de leugen 276-7
nu grote arena voor morele moorden 470
- I Samuel* 112vn
- Sanchoniathon 100vn
- Sanhedrin 107vn, 185vn
Sanhedrin 107vn
- Šaṅkarāchārya 65
- Sanskriet
en mantra's 321
rijkdom van 366-7
- Saoshyant 93, 181vn
- Saptaparṇa-grot
arhats onderwezen in 429
- Saptarshi 404vn
joodse 401
- Sat 46, 118vn, 190
als ehjeh 69
omschreven 32
zogenaamde, van de hermetici 190-1
- Satan
en Petrus 22&vn
kosmos in macht van 14
zoon van God 248vn
- Satanisme 14-5, 17, 27
Śatapatha-Brahmaṇa 124
- Saturnus-Kronos
verminkt door Jupiter 190
- Schatten
beschikbaar voor adept 317-8
in noodgevallen gebruikt 317-8
verborgen door elementalen 316-8, 324-5
- Scheikunde
en alchemie 62
- Scheikundigen
brengen verschijnselen voort 25
- Schepping
en legende van Prometheus 190
- Schim
gezien in de kleren van de overledene 477
verschijning van, na de dood 477
- Schlegel, C.W.F. von
Philosophie de l'histoire 17
- Schliemann, Heinrich 66 vn
- Schopenhauer, Arthur 57-8
en wil 53
- Schorpioen
symboliek van 71, 119
- Scientific Letters* 56
- Seances
elementaren vampiriseren bezoekers van 308
Sefer Jetsirah 64, 67
goddelijke geest vrouwelijk in 92vn
Sefer Toledoth Jeshu
HPB over datering Jezus in 185vn
over Pandira 97, 106vn
- Sefiroth 64-76
en Hai Gaon 132
omschreven 67vn
zeven lagere 66
- Seksuele
betrekkingen niet verboden door esoterie 40
kracht ligt ten grondslag aan verschijnselen 309
- Selēnē 529
- Seleucus 219vn
en evangelie Mattheus 131
- Seneca 421
- Sepp, dr. Johann N.
siderische tijdrekening van 226-8

- Das Leben Jesu Christi* 200, 226-7
 Seyffarth, Gustav
 geciteerd door Skinner 419
 Sfinx
 raadsel van 99, 133-4, 143
 Shakespeare, William
 over geloof 448
 over genade en rechtvaardigheid 467
 zijn onderzoek van de filosofie van
 de geest 11
Henry VI 64
Henry VIII 283
Maat voor maat 273
 Shamo (Gobi) woestijn
 was enorme zee 33
 Shaṭkoṇa-chakra 76&vn
 Shekinah 73-6
 als buddhi van het lichaam 73-4&vn
 geslachtloos of vrouwelijk 73-4
 onjuistheden over 64
 vrouwelijk 76, 246vn
 Shiach 120vn
 Shimon ben Yochai 132, 235vn
 ingewijde 69vn
 Sibille van Erythrae
 profetie van, besproken 108-11,
 181-4
 Siddhi's
 en ijdelheden van het leven 359
 verwerven van 359, 361, 369
Sifra di-Tseniutha
 over malkhuth 76vn
 over shekinah en boom 73-5
 Siloam
 slaap van 121vn
 Simon Magus
 en Petrus 237vn
 Sinnett, A.P.
 maar ten dele geïnformeerd 378
 niet enige vertolker esoterische
 waarheid 446
 zijn bewondering voor wetenschap
 380
Esoteric Buddhism 49vn, 100vn,
 413
 alleen een algemeen overzicht van
 de leer 379
 'autoriteit' van 380
 bevat fouten 447
 HPB indirect betrokken bij 378-9
 uitspraken in, besproken 445-7
 vragen over rassen, geologische
 perioden, apen, enz. besproken
 376ev
The Occult World 444-5
 citeert brief van KH 435
 Sion College 389vn
 Sirius-Sothis 12
 Śiva
 oog van 368
 Sixtus IV, paus 404-5
Skanda-Purāṇa 214
 Skandha's 462
 Skinner, J.R.
 ongepubliceerd manuscript 99vn,
 127, 419
 over kubus 67
Source of Measures 69, 121vn
 over anosh 419
 over Apollonius van Tyana 120vn
 over Jezus en Apollonius 119-20
 over twee messiassen 531-2
 over zon ontdaan van stralen 119
 Slaap
 van Siloam 121vn
 Slade, Henry
 vervolging van medium 390vn
 Society for Psychical Research 477-8
 heeft een ziener zoals Duca nodig
 410-1
 samenzwering tegen TS 489
 Socrates 380
 over lasteraars 464-5
 Sol, deus 503-4, 507, 509
 Soma 125
 budha geboren uit 28
Sota 107vn
 Sothis
 als Mercurius 20
 Sleutel(s)
 drie, en betekenis bloed 100
 geometrische en numerieke, tot
 mysterietaal 99
 twee, tot mysteries 124
 zeven 100&vn
 zeven, tot *Bijbel* 219-20
 Sloppenwijken 88
 Smith, George
The Chaldean Account of Genesis
 73-4vn

- Socialisten
 verstandige, hebben theosofen begrepen 41
- Sociëteit van Jezus 384-5, 390-5
Imago primi, etc. over 394
- Socrates
 daimon van 215, 380
- Sofisme 10, 14
- Solicoles 509
- Solomon Meir Ben Moses (zie Rugere)
- Solus
 of Ene 507, 509
- Sophia 420
 vrouwelijk 92vn
- Sophocles
Electra
 over Athene 521
Philocētēs 102vn
- Spectrum
 kleuren van 79
- Spencer, H.
 artikel in *Nineteenth Century* 149
- Sphinx*
 artikel van F. Lambert in 415
- Spiritisme
 adepten erbij gesleept als ‘gidsen’ van 489
 als modderstroom uit kāmaloکا 447
 christelijke dogma’s leidden tot 455
 gezusters Fox keerden zich later tegen het 456
 theosofie heeft over, laatste woord nog niet gezegd 456
 verstoffelijkt, oogst nu zijn karma 455
- Spiritisten
 en verschijnselen 291
- Spiritueel/spirituele
 bewustzijn en absolute waarheid 281
 en verstandelijke ontwikkeling 323
 krachten en egoïsme 357
 krachten en goddelijke magie 357
 mens kan gescheiden van zijn, ziel leven 299
 overtuigingen kunnen beter verborgen blijven 281
- Spook
 of kāmārūpa 476
- Spreuken* 517
- Stad
 symbool voor esoterische school 521
- Stadstempel
 symbool voor openbare eredienst 521
- Staf
 gouden, en einde van kerk van Rome 245 vn
- Stauros
 oorspronkelijk fallisch 111vn
- Steen der wijzen 142-3
- Stephanus, Henricus
Theaurus, etc. 121vn
- Ster der wijzen 227
- Ster-engel-verering
 in rooms-katholieke kerk 398-415
- Sterne, Laurence
 over roddels en laster 471-2
- Stier
 symboliek van 71
- Stilte
 ruimte van, in hart van leerling 60-1
- Stof
 bezield door latent beginsel 25
 de draak en het kind van de 70
 en het kwaad 46-7
 in pralaya 294&vn
 loutering door 51
 oer- 44-5, 53
 val van de geest in de 190
 voertuig voor leven 299
 ziekten verplaatsen van gebied van, naar dat van denken 494
- Stoïcijn
 en occultist 260
- Stowe, Harriet Beecher
 over religie 450
- Strabo 525vn
Geographica
 over de mysteriën
- Stralen
 van de logos incarneerden in mensheid 117
 zeven 402
 zon ontdaan van zijn 119&vn
- Strauss, D.F. 200, 250
 en ezel 57
- Street, J.C.
The Hidden Way Across the Threshold 489

- Strijd
   meesters winnen vreselijke 314
 Strijd om het bestaan
   geldt niet voor morele gebied 431-2
   mahāchohan over 436
   verkeerde gedachte 430-1
 Suggestie
   hypnotische, en kerken 151
 Sumangala 28-9, 36
 Sūrya 119
 Sūrya- en Chandra-rassen 213-4
Sūrya-Siddhānta 33
   ouderdom van waarnemingen 27vn
 Sūryavaṃśa 214vn
 Swastika 66vn, 125
 Swetchine, S.P. 204
 Symbool/symbolen
   gebruikt in mysteriën 518
   kracht van getallen als 485
   van sterren en hun spirituele
     tegenhangers 118-9
   voor elk, zeven sleutels 77-8
 Synaxis 530
 Synesius 507

 Taberna, J.B.
   Synopsis theologiae practicae
   over smeergeld en rechters 394
Tablet, The
   over misdaadcijfers bij verschillende
   religies 223vn
 Tacitus 209
   Annalen 103vn, 107vn
Taittirīya-Brāhmaṇa 124
 Talen
   relatie tussen, en gedachten 365-6
 Talmoedisten
   en evangeliën 126-7
   over Jezus 106-7vn
 Talmud/talmoedische 185vn
   engelen 402
   Sefer Toledoth Jeshu 97
Tāṇḍya-Brāhmaṇa 124
 Tanhā 45, 462
 Tanmātrische gebieden 296vn
 Tannaim
   verantwoordelijk voor deel
   evangeliën 126-7
 Tārā
   en Soma 28

 Tartarus 525-6vn
   en inwijding 522-3
 Tatianus 184
 Tarwe
   zeven ellen hoog 415, 417, 421
   vertegenwoordigt karma van
   overledene 417-8
 Tau
   ansatakruis dat mens symboliseert
   418-9
   teken van het kruis 127
 Taylor, Eerw. Robert 107
 Telepathie
   als een van de occulte kunsten 333
   bij het doen van wetenschappelijke
   ontdekkingen 340-1
   om kennis te verwerven 339-40
 Telepathische invloed
   van stervende 477-8
 Telescopen
   in oudheid bekend in Mexico 27vn
 Tempel(s)
   heidense en christelijke 511-2
   lagere en hogere 520-2, 525, 527, 529
   mens is, van God 513-4
   term voor esoterische leer 521
 Temple, bisschop Frederick
   bekentenis van 180
 Termini-goden
   en altaren 513
 Tertullianus 212
   over hellevuur 517
   Apologie 107-8&vn
   De praescriptione haereticorum
   over Basilides en Jehovah
   129-30&vn
 Tetragrammaton
   aard van 63ev
   en opengevouwen kubus 420
   onjuiste verklaringen over 63-4, 68
 Tetraktis 66, 68, 76
 Theodóros
   als chrēstos 121
 Theofanie 108
 Theologie
   gebaseerd op heidens materiaal 13
 Theopneustie 108
 Theosoof/theosofen
   accepteren geen bemiddeling bij
   volmacht 450

- Theosoof/theosofen (vervolg)
- bestrijden exoterisch ascetisme 26-7
  - bisschop van Calcutta over 234vn
  - broederschap van 42
  - definitie van 355
  - doen versneld ervaringen op 88-9
  - en goede werken 89-90
  - en hervormers 156-7
  - en hun vijanden 41
  - en kasten 31
  - en tolerantie 263-4
  - en wederzijdse veroordelingen 78
  - enigen die altruïsmische verkondigen 30
  - geloven in sat 32
  - grootste 30
  - het goddelijke dat, erkennen 191
  - houding van, t.o.v. wetenschap 323
  - intellectuele luxe van 86
  - kritiek op 80ev, 86
  - leiden niet een leven zoals dat van Christus 86-7
  - moet kosmopoliet zijn 466
  - moeten broederschap in praktijk brengen 323-4
  - moeten gewone mensen onderwijzen 323-4
  - moeten niets op goed geloof aanvaarden 25
  - niet volmaakt 453-4
  - omschrijving van 90-1, 426-7
  - onechte 434-5
  - ontwikkelen zich onder sneller werkende wet 88-9
  - onverzoenlijke vijanden van jezuïeten 397
  - plicht van, die openbare functie bekleedt 467
  - praktische 80-7
  - proberen esoterie te herstellen 42
  - streven naar ethische revolutie 39
  - verantwoordelijkheid van 260-1
  - verdedigen waarheid 262
  - vereren alleen waarheid 33
  - verschil tussen, en filantropen 86-7
  - verwelkomen ontdekkingen van waarheid 303-4
  - weinig echte 80vn
  - werk van, nodig maar ze maken fouten 90
  - werkende, of hun tijd verlummelende 472
  - zogenaamde 434
- Theosofie
- beschouwd als religieuze sekte 458
  - elk waar feit behoort tot 278
  - en kerken 82-3
  - en liefde voor de mensheid 372-3
  - en spiritisme 456
  - en universele liefde 85
  - en volmaakte rechtvaardigheid 164
  - en waarheid 265
  - en wereldse banden 158ev
  - esoterische synthese van religies en wetenschappen 213
  - grootmoeder van wetenschap 29
  - hogere wezens bezitten haar 454
  - impliceert geen persoonlijke god 430
  - is goddelijke kennis 278, 460
  - is goddelijke wijsheid 430, 453
  - is niet een of ander isme 213
  - is religie en wetenschap 459
  - is religie op zich 449-51
  - is verzaking van het zelf 369
  - is ziel van haar Society 454
  - jezuïeten achtervolgen, met laster en spot 395
  - kan nooit worden vernietigd 96
  - keuze tussen jezuïtisme en 384
  - kind van het vroeg-Indo-Europese denken 387
  - maakt mensen geschikt voor toekomstige levens 453
  - moet in leven worden toegepast 304
  - moet in praktijk worden gebracht 266
  - Millers omschrijving van ware religie en 450-1
  - omvat elke wetenschap 453
  - onthult oorsprong religies 453
  - op innerlijke waarde beoordelen 292
  - metafysica van de natuur 29
  - niet een religie 80vn, 144, 449-50
  - niet verwarren met Theosophical Society 453
  - onderwijst niet-afgescheidenheid 85
  - praktisch werk van, wordt universeel geneesmiddel 451-2
  - redt mensen die kerk verlieten 459
  - roept innerlijke mens wakker in dierlijke mens 453

- verdraaiing van, door charlatans 488
 verheven opdracht van 269
 verkeerd opgevat 448
 verlangt verdedigen medemens 464
 verlosser van de mensheid 460
 verwerpt werkwijze van wetenschap 459
 zet blind geloof om in beredeneerde kennis 453
- Theosofische
 leringen berusten op natuurfeiten 26
 slechts 15% van abonnees van, tijdschriften zijn TS-leden 473
 statuten 85
- Theosophia
 verminkt 488
- Theosophical Society
 belangrijkste doelstelling 90-1
 belasterd door kerken 427vn
 een broederschap van de mensheid 423
 eerste doelstelling van 432
 eerste sectie van 434-5&vn
 en praktisch liefdadigheidswerk 83ev
 gaat godsdienst en wetenschap vrijwillig zuiveren 459
 geen academie voor magie 437
 heeft onbaatzuchtige afdelingen nodig 442
 heilzame revolutie door 432
 hoofddoel van 435
 is ondanks aanvallen sterker geworden 490-1
 is volkomen onsektarisch 80vn
 misschien verlosser van het christendom 157
 moet lasteraars royeren 474
 moet leugen trotseren en kwaad ontmaskeren 268
 moet worden beschermd tegen wandaden van leden 467
 motto van 434
 niet bedoeld om exoterisch boeddhisme te verspreiden 423, 428
 niet te verwarren met theosofie 453
 ontmaskert 'strijd om het bestaan' 431-3
 oorspronkelijke richtlijnen verdraaid 465-6
- oorspronkelijke programma 434-5
 opvatting van mahāchohan over 436-7
 protesteert tegen dogma's 448-9
 Regels van 423, 434vn
 samenzwering van Madras en Cambridge tegen 489
 stichters van, en resultaten van hun werk 461
 tekortkomingen van 465-6
 treurt niet over leden die haar hebben verlaten 452
 universele broederschap van de mens 432, 451
 verkondigt waarheid die alle religies gemeen hebben 430
 werkende leden en hun tijd verlummelende leden van 472
- Theosophist, The* 63ev, 73vn, 434vn, 458, 473, 488-9
- Thermen
 van Diocletianus 407-8
- Tholuck, H. 132
 en sefiroth 235vn
- Thoreau, H.D.
 over kleur van de dag 259
- Thot 182
- Thrason
 en Marcellus 407-8
- Tibet
 ethiek in 36-7
- Tien
 getal van de godheid 486
- Tijd
 en wereld van elementalen 306
- Times*
 over protestanten 414
- Tolerantie
 aard van 263-5
- Tolstoi, graaf Leo N. 254
 als vrijdenker 163-4
 brengt ethiek van Jezus in praktijk 452
 echte theosoof 30
 over de armen 30
 over mysterie van het leven 135ev
Oorlog en vrede 30
- Tonsuur
 en priesters van Anubis 510
 oorsprong zonne- 184-5

- Tovenarij
hypnotisme en vivisectie zijn 368
omschreven 357, 374
velen op het pad naar 365
- Traividya 367vn
- Trance
slaap van Siloam 121vn
van inwijding 113
- Transcendentalisten 260
- Transmutatie
adepten hebben geen, nodig 317
echte betekenis van 317
- Triade
als korenaar drie ellen hoog 418, 420
- Trilling(en)
occulte 347-50
- Tsongkhapa 358
- Tvashtri
goddelijke timmerman 125
- Twijfel
bij discipel 60
- Typhon-Seth 416
- Udaipur
bibliotheek van 214
- Ultramontanisme 386
- Un-Nefer 104vn
- Upāsaka
of lanoe 359-61&vn
- Upāsana (discipel) 159-60
- Uranus
en Kronos 190
- Uriël
duale 402
en Adalbert van Maagdenburg 400-3,
417vn
- Vader
en tetragrammaton 66-9, 77
- Vader-moeder 67-9
- Vāhi Sarasvatī 33
- Val
en verdrijving uit Hof van Eden 189-90
in de stof 117-8
van de geest in de stof 190
- Vaṃśāvalī
bron van genealogieën 213-4
- Vasquez, Gabriël
De cultu adorationis
over afgoderij 397
- Vaticaan
archief van 400
esoterische religie van 97
- Vedānta 39-40
- Vedisme
esoterisch 41-2
- Ventura, kardinaal 10vn
over duivel 17vn
- Venus
als oorlogsbuit voor Michaël 19
en Azazel 13
in pre-Hesiodische theogonie 14
sol alter 14
symbool van 17
titels van, en van Maagd Maria 15-6
zusterplaneet van aarde 13
- Venus Erycina 16
- Venus-Lucifer 259
kabbalistisch-joodse overlevering
over 227
- Verantwoordelijkheid
enorme, van leraar voor leerling 356
- Verbeelding (zie ook voorstellings-
vermogen)
plastisch vermogen van, bij sommige
mensen sterker 479
en paranormale vermogens 480-1
- Verbum 10-1, 18 (zie ook woord)
- Verdedigen
van medemens is ziel van praktische
theosofie 464
- Vergilius 183, 203vn
Aeneis 15vn
over planetaire engelen 399
over afdaling in Hades 523
- Verlangen(s)
een schepper 44
en wil 43
gebied van, kan men niet verlaten
286
hoe, te zuiveren 62
naar een comfortabel bestaan
besproken 282, 285-7
naar het leven besproken 282-3, 287
naar iets buiten u 287
- Verlosser
esoterische 92
- Veroordelen
besproken 463-74
wordt mensen van jongsaf aan

- bijgebracht 469
- Verrijzenis
  - geboorterecht van ieder mens 101
  - van geest 92
- Verschi(j)ning(en)
  - door kracht van gedachte 477
  - van adept is wandelende gedachte 480
- Verschi(j)nselen
  - door middel van het astrale lichaam van het medium 475
  - en adepten 312
  - en de wetenschap 289-90
  - en elementalen 312
  - en macht over natuurlijke maar onbekende krachten 291
  - en seksuele kracht 309
  - en spiritisten 291
  - fysieke, en psychologische goochelarij 26
  - hadden niet het gewenste resultaat 288
  - nooit verricht voor wereldse doeleinden 312
  - occulte, toegeschreven aan duivel 290
  - opdracht om, te laten varen 292
  - voortbrengen van 32
  - wekten nutteloze nieuwsgierigheid 289-90
  - werkelijke doel van 289-90
- Verstand
  - en ethiek 30
- Verstandelijke vermogens
  - vaak belemmering voor spirituele opvattingen 479
- Vervalsingen
  - in de evangeliën 122-3
- Vervloeking 469-70
- Verzaking
  - grote 369, 497
- Verzoening
  - door bloed 99, 125vn
- Vierkant(en)
  - langwerpige 511&vn
- Vierpuntige ster 337
- Viertal
  - lagere 420
- Vigilantius
  - over kaarsen en zon 515
- Vijanden
  - men leert meer van 265
- Vijfpuntige ster 76vn, 336-7
- Vikartana 119vn, 492
  - en Salomo 451vn
- Viṇā
  - leerlingen als snaren van 359
- Virgo Paritura 503, 532
- Vishṇu 76vn, 169
  - Krishṇa als avatāra van 181
- Vissen
  - conjunctie van planeten in 227
  - en cyclussen 93vn
- Viśvakarman 425&vn
  - en Salomo 451vn
  - symboliek van 119vn
- Viṭobā 419
- Vivisectie
  - en tovenarij 368
- Voodoo-priesters
  - en dugpa's 368
- Vooroordelen
  - maken van mensen redeloze dieren 291-2
- Voorschriften
  - persoonlijke, voor occulte training 357ev
- Voorstellingsvermogen (zie ook verbeelding)
  - invloed op foetus van, van moeder 474-5
- Voortplanting
  - en de 'val' 189-90
  - fysieke, en Nārada 70vn
  - lichamelijke, en scheppen 189
  - mannelijk en vrouwelijk beginsel en 39
- Vooruitgang
  - een onverzadigbare moloch 38
  - en de rijken 41
  - en uitbuiting armen 37
  - gevolgen van 37
  - materiële, is geen echte 301
  - morele, sluimert passief 38
- Vrede
  - enige blijvende vreugde 260
  - van een filosofische geest 260
- Vriendelijkheid
  - brengt soms slechte eigenschappen naar buiten 89

- Vrijdenkers
en edel leven 163-4
- Vrijmetselaars
en symbolische betekenis tempel 521
moeten theosofie bestuderen om
geheimen te begrijpen 509
- Vrijmetselarij
en christendom vermomde kopieën
van heidendom 508-9
mystai legden eerste steen voor 520
splitsing in 505vn
voortgekomen uit mysteriën 517
voortgekomen uit oude gnosticisme
504
- Vril 332
- Vrouw
en het kwaad 47
in *Openbaring* 70vn
- Vulgaat* 253vn
- Vuur/vuren
hemels en aards 66vn
negenenveertig, en boeddha 49&vn
scheppende, en de val 189-90
- Vuurnevel 57
- Waarheid/waarheden
absolute en gedeeltelijke 304
absolute en relatieve 270-4
absolute, onbereikbaar 273-4
één absolute 263
elke, onderdeel van absolute
waarheid 304
en karma 495
er is één 459-60
geen absolute, in deze wereld 271
gemeenschappelijke wortel van alle
religies 457
moet niet vermengd worden met
onjuistheden 458
niet te vinden in religies 437
occulte, kan niet worden opgenomen
door iemand met vooroordelen
442
oorsprong religies en oer- 126
overwinning van, is doel occultist 78
relatieve, en universeel
denkvermogen 280
spirituele, en beschaving 162
te veel technische kennis belemmert,
te zien 304
- vermengd met misvattingen 264
theosofie betekent 265
zoeken naar 263-4
zon van de 271-2
- Waarschuwing
in de vorm van beeld of stem 344
- Wachtwoorden
van vrijmetselaars 509, 524
- Wedergeboorte (zie ook reïncarnatie)
en kāmārūpa van oude persoonlijk-
heid 462-3
veroorzaakt door karma, taṇhā en
skandha's 462
- Weduwe(n)
hertrouwd in vedische tijden 34-5
- Weerwolven 475
- Wereld(en)
kabbalistische, en hun betekenis 73
tabel van zeven, of gebieden 417
vormende 69-70, 74
wat de, nodig heeft 152-3
- Werken
en geloof 82
- Westen
gedoemd zonder oude wijsheid 29-30
- Wet (zie ook natuurwetten)
basis van grote 58
éénheid van eeuwige 29
eerste, van heilige wetenschap 33-4
onverbiddelijke 88, 90
- Wetenschap
axioma van, over evolutie 53-4
beredeneerde kennis is enige exacte
453
blindheid van moderne 153
en bedrog 277
en religie zijn één 459
eerste wet van heilige 33-4
feiten van occultisme nu soms
erkend door 322-3
gevaar voor zwarte magie voor
weinig verlichte 323-4
heilige, van de *Rig-Veda* 367vn
occulte, en dienen mensheid 36
omschreven 11
onderwijst niet oorzaken van het
kwaad 303
ontwikkelingsstadia van 29-30
psychologie, ethiek en natuur- 11
van het leven 88, 133ev

- Wetenschapper(s)
 echte en oppervlakkige 322
 krijgen vaak hulp van meesters 323
 lopen voorop in verstandelijke (niet spirituele) ontwikkeling 323
 moeten niet gedwongen worden occulte waarheden aan te nemen 323
 zijn dwergachtige voorlopers
- Wezen(s)
 die ontvankelijke figuren overschaduwden 456
 hogere, incarneerden in onze mensheid 454
 van hogere werelden in contact met uitverkoren stervelingen 456
- Whitaker's Almanac*
 over kerkgenootschappen 94vn
- Wijn
 en brood 503, 525-6, 531-2
- Wijsheid
 en kennis van het zelf 362
 ene en eeuwige 39-40
 esoterische, en draak 70
 geheime, door arhats buiten de Himālaya gebracht 429
 manifestatie van absolute, in de mensheid 40
- Wijsheid-religie 454-5
 datering van 454
 geheime 28
 ontaardde 129
 was ooit universeel 101
- Wijzen
 kunnen slechts relatieve waarheden onderwijzen 271
- Wil
 een schepper 44
 en Schopenhauer 53
 en verlangen 43-4, 62
 gedachtebeelden en de, van adepten en gewone mensen 480
 gezamenlijke, van de jezuïeten 396
- Wilder, A.
New Platonism and Alchemy 143
 over eclectische filosofie 524
- Wilford, kol. Francis
 beetgenomen door brahmanen 228vn
- Wilson, H.H.
Vishṇu-Purāṇa over Budha en Boeddha 379vn
- Winterzonnestilstand 186-7&vn en zon 486
- Wonder(en) 26, 29
 christelijke opvattingen over 366
 en hypnose 406vn
 kerk gebaseerd op 405
 verschijnselen en 288-91
- Woord (zie ook verbum)
 door kerk tot vlees gemaakt 191
 en inwijdingscyclus 180
 en mensheid 191
 vleesgeworden 179-80, 188
- Woordbreuk
 en gelofte 468
- Wortelrassen
 en vuren 49vn
 vragen over, en geologische perioden in *Esoteric Buddhism* 377-8
- Wraak
 niet toegestaan 34
- Wreedheid
 van een god 149
- Yajñavidyā
 omschreven 367&vn
- Yajus
 mysteriën van de offerdienst 367vn
- Yliaster 174-5
 omschreven 190
- Yoga
 theosofen protesteren tegen, van fakirs 26
- Yoga-siddha 119vn
- Yogī('s) 33
 celibataire 40
 martelen zichzelf 224vn
- Yonge, C.D. 11
- Yoni's 69
- Yuga's
 lengte van 226
- Zacharias, paus 400
- Zalven
 Massey over 114
- Zelf
 begeerten en eenwording met hoger 372
 hoger, en de menselijke ziel 370ev
 hoger, en de zon 339

- Zelf (vervolg)
 hoger, en inwijding 526
 hoger, zelfde essentie als die van de goden 497
 kennis van, en wijsheid 362
 licht van hoger, en van mahâtma zijn één 334
 meester- 372
 pas op voor gerichtheid op het 60
 persoonlijk, aan lichaam verbonden door astrale mens 371-2
 persoonlijk, en egoïsme 275
 vergeet het 266
- Zelfbeheersing
 met verstandelijk leven het dierlijk leven beheersen 286
- Zelfbehoud
 leidt tot retrograde evolutie 431
- Zelfbevrediging
 en verlies van onderscheidingsvermogen 373
- Zelfkennis
 wat is nodig voor 43
- Zelfmoord
 en elementalen 308
 gevolg van pessimisme 46, 49, 51-2
- Zendeling(en) (zie ook missionarissen)
 en bekering heidenen 95
- Zeven
 werelden in tabel 417
- Zeven geesten 401-3
 afbeelding van, opgegraven 405
 bul over 411
 eisen van 407ev
 en de kerk 402-3
 gebruikelijke namen van 403
 identiek aan zeven manu's 404
 steun voor verering van 412
 stuurden een plaag 409
- Zevental
 esoterische leer van het 79
- Zevenvoudige
 fysieke en spirituele mens 419
 mens weergegeven door opengevouwen kubus 418-20
- Ziekten
 nieuwe, alleen door spirituele leefwijze uit te roeien 303
- Ziel(en)
 afgescheiden van spirituele 299
 dierlijke, kan egoïstisch worden gebruikt 356-7
 dierlijke, broeiplaats van begeerten 371
 een schakel 370-1
 menselijke of persoonlijke, een samenstelling 370-1
 potentieel in elk atoom 32, 173
 spirituele, en christos 372
 spirituele, voertuig van geest 370, 372
 universele 32
 universele, en 'vleesgeworden woord' 224
 wetenschap van de 369
 zeven, of levens 299
- Zielsverbondenheid 432
- Ziener(s)
 zien astrale beelden van goden vervagen 303
 zijn slechts mensen en dus onvolmaakt 457
- Zijn
 en egoschap 50
 en esse 45
 en zijn-heid 58
 werkelijkheid van het, en zelfvergetelheid 59
- Zijn-heid 46, 58
 als EHJEH 65, 69
- Zintuig
 zesde, of psychische spirituele intelligentie 477
- Zohar 63, 235vn, 245-7&vn, 251vn, 253&vn
 boeken van 63-5, 69-76&vn
 door christenen verminkt 131-2
 gnostische leringen in 132
- Zon
 als de 'ene' 486-8
 als het spirituele vuur en zijn stralen 402
 bij veel volkeren een god 528-9
 en herfstequinox 186vn
 en maan en metonische cyclus 186
 grot en geboorteplaats van 187-8
 inwijding en dood van de 186
 nieuwe, en opstanding van ego 186
 ontdaan van stralen 119&vn
 reflector voor werkelijke zon 339

- resultaten van denken aan 339
- symbool van scheppende godheid 514
- van zijn stralen ontdaan 119, 531-2
- van waarheid 119, 126
- zielencentrum van de wereld 339
- 25 december dag van onoverwinnelijke 486
- Zondag 120
  - dag van de zon 509, 531
- Zonen van het licht
  - tweevoudig bestaan van 402
- Zonnegod
  - en de dierenriem 485
- Zonnejaar
  - en Janus 110vn
  - en waarde naam Joshua 127
- Zonnemythe 12
- Zonnevuur
  - als symbool van scheppende kracht 498
- Zoon
  - en vader-moeder 67-9
- Zosimus
  - over ingewijden 518-9
- Zuivering
  - kennis en wil werktuigen van 44
- Zwaard
  - elementaal treffen met 337
- Zwaartekracht
  - door polariteit verklaard 34

